

BRAČNA LJUBAV

Naslov originala
Emanuel Swedenborg
CONJUGIAL LOVE

THE SWEDENBORG SOCIETY
LONDON 1996

RADOST MUDROSTI

na temu

BRAČNE LJUBAVI

iza koje sledi

PROSTIM ZADOVOLJSTVIMA GLUPOSTI

na temu

BLUDNE LJUBAVI

od

EMANUELA SVEDENBORG

iz Švedske

Prevod sa engleskog
ZDENKA TOMIĆ

Beograd
2007.

Prvo izdanje latinskog izvornika:
Amsterdam, 1768. g.

slika

PREDGOVOR

Bog je Ljubav. Ona nije neka slepa sila, priroda ili sladunjavi bespomoćni sentiment. Ljubav je Apsolutna Energija Svesti koja stvara svemire, pokreće galaksije, sunca i planete; Ona je Energetsko polje koje sve stvara i održava; Dahom Ljubavi diše svako biće, treperi svako srce i list na vetru, struji krvlju u našim venama i upravlja tokovima reka; Ljubav je more bez obala, Njen sjaj prebiva u središtu svemira i naše duše...Ljubav je Duša svake duše.

Andeli vide Boga kao Duhovno Sunce, Svemir svih svemira, čija je Duhovna toplina Ljubav a Duhovna svetlost Mudrost. Božanska Ljubav i Božanska Mudrost su u Bogu Jedno. Bitak i Biće jesu Jedno u Bračnoj Ljubavi koja jeste Bivanje, Bog Živi.

Gospod je iz Večnosti Koji je Jehova i u svojoj suštini je Božanska Ljubav i Mudrost. Ceo Univerzum u svim pripadajućim stvarima, uopšte i pojedinačno, stvoren je iz Božanske Ljubavi Božanskom Mudročću.

Božanskoj Ljubavi i Mudrosti saobrazni su Dobro i Istinito. U Svemiru i u svakoj pojedinačnosti i posebnosti, u svim stvarima, događajima ili okolnostima koje mu pripadaju onako kako su stvoreni od Gospoda, postoji brak Dobra i Istine. U čoveku se taj brak nakon stvaranja razjedinio, jer je čovek svojim ljudskim ja, koje jeste stablo od znanja dobra i zla, okrenuo glavu od Gospoda, ali po Svemudroj Božanskoj Promisli ono što je razjedinjeno u većoj, Apsolutnoj Svesnosti opet postaje Jedno i brak Dobra i Istine će se opet uspostaviti. Razdvojenost se uistinu nije nikada ni dogodila niti je moguća, ona se dogodila samo u našim glavama. Gospod nikada nije prestao da nas voli, štiti i doziva. Da nije tako ne bismo mogli postojati ni na ovome ni na onome svetu. Beskonačna je i svemoguća Milost i Ljubav Božja.

Predgovor

Tvorac i Njegovo Stvaranje jesu Jedno. Gospod se u Reči, u Otkrivenju Jovanovom, kojeg Svedenborg tako često citira, naziva Ženikom i Mužem a Nebo i Crkva se nazivaju Nevestom i Ženom. Stoga su Nebo i Crkva uopšte, i anđeo Neba i čovek Crkve pojedinačno, slika i prilika Božja u onoj meri u kojoj se nalaze u tom jedinstvu, ili u braku Dobra i Istine, jer ovo dvoje su Jedno u Bogu, zapravo jesu Gospod Sami.

U svom najdubljem, nebeskom smislu, Crkva nije građevina, nije ni telo, nije ni duh koji struji u nama, nije ni učenje – nego jeste SVETI ODNOS Tvorca i Stvorenog koji jeste Ljubav. Crkva jeste Kraljevstvo Božje, Nebo, koje se spušta na Zemlju. Naša duša, čista, bela i svetla, jeste Nevesta Božja, Novi Jerusolim, koja sjedinjena sa Bogom jeste Nebo samo, Bog Živi u nama i Mi u Njemu. Hram Božji jeste Bog Sami, naš Dom – Večni Život; on jeste Nebo u svim dimenzijama i proporcijama.

Bog je Ljubav. Sadržaj Ljubavi jeste Svemoguća, Večna i Sveprozirna Svetost a forma jeste Sveti Odnos koji jeste Bračna Ljubav.

Bračna Ljubav jeste brak Ljubavi i Mudrosti, jeste Apsolutna Svest Božja, Sve-Jedno koja jeste Samosvest i njegova Sfera, Nebo samo. Bračna Ljubav je Vrhovna Ljubav, roditelj svake druge zemaljske, duhovne ili nebeske ljubavi, jer je Bog Sami Koji jeste Ljubav – Ona je osnov svih ostalih ljubavi, svih ostalih beskonačnih odnosa, faseta njenog bića; Ona je Svetost sama, Sveti Odnos u kome se sažimaju svi odnosi jer jeste Apsolutna Ljubav, Apsolut, Bog.

Svrha Bračne Ljubavi nadmašuje svrhu drugih odnosa, ona nije prost zbir svih stvari već jeste Beskonačna Celovitost iz koje proističe sve što postoji i u njoj živi jer je Sve. Ona je Sve-Jedno bez početka i kraja koje jedino jeste. Univerzalna sfera braka prožima i okružuje Univerzum od prvog do poslednjeg, od najvećeg do najmanjeg, od anđela do crva.

Sve ono što postoji na Nebu i na Zemlji ne predstavlja ništa drugo do brak Dobra i Istine jer su svi, živa i takozvana neživa bića stvoreni iz braka Dobra i Istine i sa namerom

Predgovor

da žive ovaj brak u Milosrđu i Veri koji su saobraznosti Ljubavi i Mudrosti, Dobru i Istini, Volji i Inteljektu...

Anđeo sa Najvišeg Neba u ovoj knjizi o tome kaže:

„Ništa nije stvoreno da bude samo Istina ili samo Dobro; samo Dobro ili sama Istina ne predstavljaju ništa, ali se putem braka ovaploćuju i postaju onakvi kakav je brak. U Bogu Tvorcu, Božansko Dobro i Božanska Istina postoje u svojoj pravoj supstanci; Božansko Dobro je biće te supstance, Božanska Istina je njeno postojanje. Supstanca je njihovo stvarno jedinstvo, jer su Njemu one zauvek jedno. Kako su ovo dvoje jedno u Samom Tvorcu, one su jedno i u svakoj pojedinačnoj stvari koju je on stvorio; i na taj način je Tvorac sjedinjen u Večni Savez, kakav je brak, sa svim što je stvorio.“

Na Nebu se parom ne zovu dva nego jedan anđeo. Anđeli su oblik Bračne Ljubavi u ljudskom obliku. Oni su savršeni ljudi sjedinjeni u Bogu sa svojim bračnim dualom. Bračna Ljubav od dve duše pravi jednu, povezuje umove i ljude čineći ih ispunjenim i savršenim kakve ih je Bog stvorio. Nema načina da čovek postigne potpunost, mir i sreću osim kroz Bračnu Ljubav, jer muškarac i žena tek su pola sebe (samo ime kaže – muški pol i ženski pol – polovina jednog) a sjedinjeni u duši sa drugim delom sebe tek tada su celoviti. U Raj se ulazi dvoje po dvoje, kako se iz njega i izašlo.

Bračna Ljubav u suštini ne predstavlja ništa drugo do dva razdvojena dela jednog bića koja žude da postanu jedno, odnosno da njihova dva života postanu jedan. Čovek se može sjединiti sa drugim samo preko Ljubavi. Ljubav je samo Božansko Biće čovekovog života, njegovo Pravo Božansko Ja, unutarnja sjedinjenost duša koja zapravo čine Brak. Bračni Princip jeste duhovni dragulj čovekovog života a čovek jeste plod Svetog Duha, najlepše Božje Stvaranje. Ono što je od Duha Duh je.

Sveti Duh jeste Celovitost koja beskonačna doseže do sebe, jeste Apsolutna Svest, Um Božji, Pravo Ja svega. Božje Ja jeste prvi i jedini čin Stvaranja, Svesnosti i

Predgovor

Ljubavi po kojem je nastalo sve što je nastalo. Božje Sopsvo jeste Sopsvo Svega izvan kojeg nema ništa. Iz Njega Sobom jeste Sve u Sebi. U Sveprozirnom i Svedržećem Umu Božjem, Istinskom Ja Svega, jeste sve što je bilo, jeste sada ili će ikada biti.

Bračna Ljubav je povratak u Božje jedinstvo, jeste Isceljenje čovekovog uma a time i duše i tela u kojem nema patnje i bolesti, prolaznosti i smrti; U Njoj izlazeći iz okova svog ljudskog ja isceljuje se naše biće postajući Večno Biće Istinskog Božanskog Identiteta. Naši umovi jesu Jedno sa Božjim Umom. To je jedan Um.

Bog je Um kojim mislimo i Večni Život koji živimo. Mi smo iz Njega tako Da smo zauvek u Njemu i On u nama.

Sama reč Brak jeste praslovenski postverbal obrazovan pomoću sufiksa – *ko od d'bratuu > bratuu, bracu* (kao znak od znati). Brak jeste Bračno STANJE, sjedinjenost u Duhu koja jeste Večnost, Večni Život; Brak jeste jedenje ploda sa stabla večnog života. Apostol Jovan, između ostalog, ovako opisuje Novi Jerusalim:

„Nasred ulica njegovijeh i s obje strane rijeke drvo života, koje rada dvanaest rodova dajući svakog mjeseca svoj rod; i lišće od drveta bijaše za iscjeljivanje narodima“ (Otkrivenje 22,2)

Bračna Ljubav vraća čoveka u iskonsko Stanje Stvaranja. Stanje Stvaranja jeste Stvarnost, večno rađanje, Večni Život koji jeste Bog Živi. Gospod jeste Sveprozirna Stvarnost, Duh Sveti Koji iz Sebe jeste Sve u Sebi, jeste Svetlost koja se večno širi ali ipak unutar Sebe jer je Sve, Supstancija bez početka i kraja koja ne može ni nastati ni nestati. Bog, Stanje večnog Stvaranja, jeste Ljubav. Stvaranje Božje jeste Davanje Sebe Svemu jer Bog koji jeste Ljubav jeste Beskonačna Milost Pravednosti koja svemu daje Sve. Bog jeste Ljubav, Bračna Ljubav, koja jeste Jedinstvo Davanja i Primanja. On jeste Sve i može samo da daje a pošto Sve jeste Jedno koje jedino jeste, onda Davanje istovremeno jeste i Primanje. Večnost se cela događa odjednom, njoj nije potrebno vreme i prostor. Jedinstvo Davanja

Predgovor

i Primanja U Bračnoj Ljubavi jeste Bivanje Božje, Stanje Večnog Rađanja, Večno Proleće Života .

Izvor Bračne Ljubavi, Vode Života, je u Bogu Koji daje svemu Sve zabadava tražeći od nas Ljubav samo da bi nam je mogao dati. Život je jedan koji dariva Bog i Naš Život jeste Život Boga, i Ljubav je jedna i mi volimo Božjom Ljubavlju. Uistinu primamo tačno onoliko koliko smo spremni da damo, ni manje ni više. U Bračnoj Ljubavi damo sve i tako sve imamo.

U svakome od nas, pravednom Milošću Božjom koja jeste Nesebična Ljubav, nalazi se Sve što će nam ikada trebati i zato muškarac i žena mogu da vole samo jednu osobu suprotnog pola i da tako imaju Sve.

Kada se dvoje vole oni su celim svojim umom i dušom i telom okrenuti jedno drugom i to jeste stanje slobode, potpunosti i sreće. Bračna Ljubav i Sloboda su sinonimi jer samo ono što čovek voli čini iz svog bića i volje i čini slobodno. Tamo gde ima i trunka prisile i straha Ljubav ne može ući.

Ljubav okreće sve u čoveku u pravcu onoga koga voli a voljena osoba prima sve od onoga koji je voli. To je tačka i krug, središte i beskrajna sfera, Trenutak Sada i Večnost, Središnje Duhovno Sunce i Nebo, Bog i Njegovo Stvaranje koje jesu Bog Živi.

Smernost Ljubavi ka jednoj osobi jeste Večnost izvan svakog smera. Ona je dublja od svih dubina, šira od svih širina, najsnažnija od svih sila. U Istinskoj Ljubavi koja jeste otvorenost srca i duše i uma, zato što volimo, možemo da vidimo, znamo i razumemo Sve ; Ljubav je Božanska Sveprozirna Mudrost u Kojoj usred buke ovoga sveta bez Ljubavi čujemo i najtiše zvuke, premošćujemo i najveće ponore – ona daje smisao Svemu privodeći ga Svetlosti i Istini vlastitog identiteta i istinskog večnog bića u Bogu. Samo Ljubav prevladava naše postojeće zemaljsko ograničenje vodeći nas izvan sebe istovremeno još dublje u nas, u Pravo Večno Sopstvo; U jedinstvu tog Svetog Odnosa, koji jeste Svest Ljubavi, gledajući jedno u drugo supružnici

Predgovor

gledaju unutarjnim Istinskim Vidom Uma. Oko gleda oko, toga nema u materijalnoj prirodi, u telom odvojenim bićima, sem kod puževa koji su hermafroditi. Samo Savršenost stvara i samo savršeno. Voleti jeste Biti jeste Stvarati jeste Znati i Videti Sebe u Svemu, i u toj Beskonačnoj Bezdanoj Sveprozirnoj Dubini Znanja Sebe, sjedinjeni muškarac i žena jesu sama Večnost, Ljubav iz Božje Ljubavi, Svetlo iz Božjeg Svetla, jesu Sveznajuće Pravo Ja izvan svakog ograničenja ljudskog ja. Oni postaju božanski, slobodni i savršeni. Svaki naš akt Ljubavi jeste da Bog voli i dela kroz nas; On je naša Nelična Istinska Vlastitost, naša Istinska Supstancija i Priroda u kojoj ne postoji spolja i ne postoji unutra. Bog je Svetlost koja sija bez senke, kako kaže apostol Jovan u svojoj kratkoj poslanici, On je Sveprozirna Punina Stvarnosti u kojoj su naši umovi otvoreni i beskonačni.

Muškarac je fizički i mentalno izvana gledano Istina i Inteligencija a iznutra on je Dobro i Osećanje; žena je izvana gledano Dobro i Osećanje a iznutra ona je Istina i Inteligencija. Kroz Bračnu Ljubav nadahnuća i istinskog stvaralačkog života, jer Ljubav je jedini kreativni nivo, kroz duhovno sjedinjenje i razvoj, ono što je unutra sve više postaje izvana, tako da muškarac postaje izvana ono što je žena unutra a žena izvana postaje ono što je muškarac unutra i oba procesa osećaju kao jedno u sebi. To je uistinu jedan život i jedna duša. Stoga su oni na Najvećim Nebesima jedno nedeljivo androgino biće, jedno anđeosko slobodno božansko biće radosti, sreće i lepote, beskrajno biće mudrosti i kreativnosti.

Čovek je Večnost iz Večnosti i nema ništa izvan njegovog jedinstva u Ljubavi a da već nije u njemu. Kada volimo jednu ženu u njoj volimo celi Svemir, sva bića i Samog Boga. U meri u kojoj muškarac voli ženu, i obrnuto, u toj meri postaje duhovna i nebeska osoba. Žena prima u sebi Ljubav prema mužu iz njegove Mudrosti a muž prima u sebi Mudrost koja dolazi iz Ljubavi njegove žene prema njemu. Žena je oblikovana da bude Ljubav prema Mudrosti

Predgovor

svoga muža, nešto što se dešava primanjem širenja njegove duše sa zadovoljstvom koje nastaje iz želje da bude Ljubav prema Mudrosti svoga muža. Tako se ona pretvara iz devojke u ženu. Kao rezultat toga, ljubav zajedno sa intimnim prijateljstvom neprestano raste u ženi inicirana Mudročću koja je u srži njenog bića, a Mudrost zajedno sa svojom srećom razvija se u mužu izvirući duboko iz njegovog srca koje sve jače kuca ljubavlju prema ženi; i to se nastavlja zauvek jer TO JESTE VEČNOST. Takvo je stanje anđela na Nebu. Takvo je samo Nebo.

U tom trenutku Svedenborg kao muškarac dolazi do najdublje tajne koju krije u sebi svaka žena. Muškarac, koji je Mudrost, Intelikt i Vera, saobrazna su pluća koja dišu Ljubav, koja su aktivni princip, kretanje, strujanje Duha; dok je ženi, koja je Osećanje, Volja i Milosrđe, saobrazno samo srce, do kojeg muškarac tek treba dopreti. Sva naša civilizacija i istorija je nastala iz tog uzroka, teži ka tom cilju i svrsi. Eva je stvorena od rebra koje je simbol doma, oslonca i zaštite plućima i ona je ta koja budi usnulog Adama jer Ljubav je uvek stanje probudene svesti; Eva je ključ za Mudrost, ona je aspekt Bića bez kojeg bi sve potonulo u san kao samoljublje, kao narcisoidna ljubav prema sebi, kao neplodno vrćenje u krugu, zatvorenost i pomračenje uma i mehanički ritam tonuće svesti na niži nivo. Ne stoji kuća na zemlji nego na ženi a na ovom svetu, simbolu našeg okretanja od Boga, ostala je ipak majka, sestra i na kraju supruga kao odgovor čoveku na njegovu besmislicu o konačnosti i odvojenosti.

Takozvano zlo, neosvetljeni deo našeg bića, đavo koji jeste odvojenost, pobeđuje se ne mržnjom prema njemu, prema zlu, nego Ljubavlju prema Dobru. U svemu negativnom treba tražiti onaj pozitivni, Istiniti „Mudri aspekt. Muškarac međutim još spava, još je zaključano i hladno njegovo srce i stoga ne razume ni odakle je došao, ni kuda ide ni zbog čega je ovde. Takvo je uopšte ljudsko ja – bezdušno i ludo. Ono ne zna već samo opaža, ne voli bezuslovno nego procenjujući neprocenjivo sudi podvrga-

Predgovor

vajući sve sebi, ono gleda samo spoljnim vidom a ne vidi unutarnju Istinu, Suštinu stvari – nije istinska Mudrost Ljubavi. Zato tri žene sa Neba, koje Svedenborg pita da mu kažu tajne bračne ljubavi, govore možda najveću istinu u ovom delu koja svojom životnošću nadilazi svaki šematizam i koncept racionalnog okoštavajućeg muškog uma: „Vi muškarci nam se hvalite svojom mudrošću, a mi se vama ne hvališemo svojom, iako ona daleko prevazi-
lazi vašu, prodirući u vaše sklonosti i osećanja, tako da se mogu videti, shvatiti i osetiti. Vi ne znate apsolutno ništa o sklonostima i emocijama vaše ljubavi, iako na osnovu njih i u skladu sa njima vaš um razmišlja.“

Bračna Ljubav je stanje jedinstvenog, nenadmašnog kvaliteta; u Njoj je Bog poverio čoveku svu sreću, sva blaženstva, ispunjenja i zadovoljstva koja se uopšte mogu poveriti. Ona znači biti ono što jesi, celovit, slobodan i srećan u Svetom Odnosu koji je potpuno obostran, nedvosmislen i večan; Ona jeste bezuslovno sjedinjenje u Svemu sa Svim u sebi, u drugom delu sebe. U jednoj ženi, jednom muškarcu, smo u potpunoj slobodi i različitosti postigli apsolutno sjedinjenje u Bogu koje je veće od bilo čega, od bilo koje duhovne, krvne, prijateljske, religiozne, nacionalne ili kakve druge veze. Ona nas čini božanskim bićima, jačim od ograničenja tela i istorije, od ograničenja prostora i vremena, jačim od sopstvenog i života i smrti na ovom svetu. Bračna Ljubav jeste Večni Život koji ne ostavlja mesta nizašta drugo; U Istinskom Sopstvu, Pravom Božanskom Ja koje jeste naša večitost, svemogućnost i sloboda, čini nas slobodnim od ograničenja zatvorenog smrtnog ljudskog ja kojeg smo sami stvorili pa ga mi možemo i prosvetliti želeći i čineći samo Ljubav i Dobro, Istinu i Mudrost.

Sadržaj i Radost Bračne Ljubavi uzdiže nas do Najvišeg Neba, do oltara Božjeg i Njegovog prestola. Bračna Ljubav dolazi isključivo od Boga i daje se samo onima koji žive u skladu sa Božjim Zakonom i Zapovestima. Ne postoji tada išta što više čini za podizanje čovekovo u Duhu, za njegovo pročišćenje i spasenje. Bračna Ljubav

Predgovor

više nego ijedna ljubav otvara čovekov um, učvršćuje njegovu snagu i nevinost. Bračna ljubav čini čoveka sve duhovnijim i pročišćenijim, sve otvorenije svesti i veće mudrosti; Ona u umu čoveka unosi Božansku Apsolutnu Svest i blaženstvo koje nikada ne slabi.

Postoje na hiljade i hiljade novih prostora spoznaje, života i zadovoljstava Bračne Ljubavi o kojima čovek ova sveta ne zna ništa i koja se stalno umnožavaju i rastu. Bračna Ljubav muškarca čini sve muževnijim a ženu sve ženstvenijom, ona je večni izvor blaženstva čovekove duše, razdraganosti njegovog uma, ushićenja njegovog srca i snage, i zadovoljstva tela. Ona je vrhunac bezgrešne čistote semena kosmičkog znanja i začeca u Duhu pa time i čednosti vlastitog bića i postojanja u Mudrosti Ljubavi. U tom stanju blagoslovene nevinosti i anđeoske sreće na Nebu i sama seksualna ljubav između muškarca i žene saobrazna je istovremenom prožimanju i obuhvatanju Božje Svetlosti koja jeste Svetost sama.

Njihove duše su potpuno čiste i sjedinjene kao duhovni kristal u kome se ogledaju u njegovim po broju i trajanju beskonačnim fasetama, kao Svetlost koja vidi sebe u svojoj Svetlosti, kao Bog Sami koji gleda sebe u Svom beskonačnom Stvaranju. Svedenborg opisuje jedan bračni par neopisivog sjaja i lepote koji je sišao sa Najvećeg Neba. Dok je muž govorio činilo se kao da to što on govori dolazi istovremeno od žene, a kada je žena govorila činilo se kao da to dolazi od njenog muža istovremeno. Toliko su bili sjedinjeni njihovi umovi i duše iz kojih su reči tekle. Muškarčeve reči dobijale su život mudrosti od njegove žene, jer je njena ljubav bila prisutna u zvuku njegovog govora, a ženina lepota, ljupkost i ljubav reči dobijale su snagu i mudrost istine od njenog muža. U istinskoj čednosti bračnog života njih dvoje sve što misle, žele i vide čine to zajedno. Tako da u svetosti Ljubavi i poštovanja jednog prema drugom ne može ući ni najmanja iskra požude prema nekoj drugoj ženi ili muškarcu. Bračna Ljubav jeste Sveti Odnos istine, slobode i

Predgovor

savršene otvorenosti i poverenja u kojem u poštovanju i uvažavanju svega kao samoga sebe gledamo sve kako ono uistinu jeste. Samo je nevinost mudra jer gleda samo istinu, i samo je nevinost svemoguća i slobodna jer sve vidi kao deo sebe.

Ljubav ne vezuje, ne laže niti ograničava i hvata u klopku, Ona nema suprotnosti, rasterećena je bremena prinude i obaveza, ne boji se i ništa ne traži već dovoljna sama sebi, jer je Sve, samo JESTE. Kada je na delu istinska Ljubav ne preostaje ništa drugo što bi mogli poželeći ili činiti, Ona jeste otvoreno, hrabro i čisto srce koje je obgrljeno Rajem zakoračilo u Beskraj.

Pojedine nepoznanice i uprošćenosti u Svedenborgovom viđenju Bračne Ljubavi nastale uslovljenošću vremena i duha u kojem je živio neka ne pomute sve one duboke istine, preteče i poruke koje ova knjiga sadrži. To je kosmička prašina jednog značajnog i sveobuhvatnog dela, jedna od najmudrijih stvari rečenih o Bogu, Ljubavi i čoveku, njegovom biću i životu.

Ovo je jedina knjiga koju je Svedenborg potpisao kao Emanuel Svedenborg, Švedanin, dok je sve ranije knjige potpisivao kao Sluga Božji. To svakako govori o duboko ličnom odnosu i preokupaciji prema nečemu što daje sadržaj i smisao samom čovekovom postojanju, što na završetku kruga ovozemaljskog života ostaje kao najživlji impuls Duha i Večnosti. Ovo je knjiga čoveka koji je podmirio račune svog prostora i vremena i u tom instiktu ribe, vraćajući se u svojoj duši na mesto gde je rođen, on oplodujućom snagom vlastitog duha piše rekvijem radosne Istine i Mudrosti u kojem slavi Večni Život Ljubavi, Mira i Sreće.

Nenad Maksimović

EMANUEL SVEDENBORG
BRAČNA LJUBAV

UVOD

I

RADOSTI NEBA I VENČANJA NA NEBU

1. Slutim da će mnogi čitaoci ovo što sledi i iskustva zabeležena na kraju poglavlja smatrati za fikciju. Ali ja svečano izjavljujem da to nije fikcija, već da su to stvari koje sam zaista uradio i video. Niti su videne u nekom stanju pospanosti, već u potpuno budnom stanju. Jer je Gospod izvolio da mi se prikaže i da me pošalje da podučavam doktrinama Nove Crkve, označene kao Novi Jerusalem u Knjizi Otkrivenja. S tom namerom On je otvorio unutarnje nivoe mog uma i duha. To mi je omogućilo da drugujem i sa anđelima u Duhovnom svetu i istovremeno sa ljudskim bićima u Prirodnom svetu, nešto što doživljavam već dvadeset pet godina.

2. Jednom sam video anđela kako leti na istočnom nebu držeći rukom trubu u ustima i trubeći ka severu, zapadu i jugu. Nosio je plašt koji se vijorio za njim dok je leteo. Nosio je pojas posut rubinima i safirima tako da je izgledalo kao da plamti i blista. Leteo je glavom napred i nežno se spustio na zemlju blizu mene. Po sletanju se uspravio na noge idući tamo-amo, a onda mi je prišao kad me

Emanuel Swedenborg

je ugledao. Ja sam bio u duhu, i u tom stanju stajao sam na brdu na južnoj strani sveta.

Kad se približio, obratio sam mu se upitavši ga: „Šta se to sada događa? Čuo sam zvuk tvoje trube i video kako se spuštaš odozgo.“

„Poslat sam“, anđeo odgovori, „da sazovem najslavnije po učenosti, najprijemčivije umove i imena poznata po mudrosti, koji dolaze iz hrišćanskih zemalja a obitavaju u ovom regionu, da se okupe ovde na ovom brdu na kojem ti sada stojiš i da kažu svoje mišljenje o tome šta su, dok su bili na svetu, razmišljali, razumeli i smatrali za mudrost u pogledu NEBESKE RADOSTI I VEČNE SREĆE.“

Razlog moje misije je taj što su neke nove pridošlice iz sveta, koje su primljene u našu nebesku zajednicu na istoku, izvestile da ni jedna jedina osoba u celom hrišćanskom svetu ne zna šta su nebeska radost i večna sreća pa time ni šta je Nebo. Moja braća i kolege bili su veoma iznenađeni zbog toga pa su mi rekli da siđem dole, objavim svoje poslanje i sazovem najmudrije ljude iz Sveta duhova, mesta na kojem se svi smrtnici prvo okupljaju kad napuste Prirodni svet, tako da od većeg broja njih saznamo je li tačno da hrišćani žive u tako dubokoj tmini i neznanju o predstojećem životu. „Sačekaj malo“, reče, „i videćeš grupe mudrih ljudi kako dolaze ovde; Gospod će pripremiti salu za sastanak.“

Čekao sam, i posle pola sata videh kako dve skupine dolaze sa severa, dve sa zapada i dve sa juga. Po dolasku ih je anđeo sa trubom uveo u salu koja je prethodno bila pripremljena, i tu su oni zauzeli mesta koja su im bila dodeljena prema strani sveta sa koje dolaze. Tu je bilo šest grupa ili skupina; bila je i sedma sa istoka, ali ju je svetlost učinila nevidljivom za ostale. Kada su se okupili, anđeo im otkri razlog zbog kojeg su pozvani i traži od svake grupe redom da mu iznese svoje viđenje pitanja nebeske radosti i večne sreće. Potom je svaka grupa oformila krug licem u lice tako da bi mogla da prizove

predstave koje je imala u pogledu toga u Prirodnom svetu, da ih razmotri i nakon diskusije izvesti o njima.

3. Nakon diskusije, *prva grupa*, koja je bila sa severa, saopšti da su nebeska radost i večna sreća biti jedno sa životom na Nebu. „Stoga“, rekoše, „svako ko dođe na Nebo dolazi da uživa u veselju koje čini život na njemu, kao što svaki onaj ko ode na venčanje uživa u veselju venčanja. Nebo je iz naše perspektive iznad nas, zar ne, na sasvim određenom mestu? Tu i nigde drugde se nalaze vrhovna sreća i vrhovno zadovoljstvo. Svako ko dođe na Nebo uranja u njih do krajnjih granica svoje umne percepcije i krajnjih granica telesnih oseta, jer su radosti tog mesta tako intenzivne. Stoga je nebeska sreća, koja je večna, ništa drugo nego biti primljen na Nebo; a pristup je po Božjoj milosti.“

Nakon ovog govora, *druga grupa* sa severa, po svojoj mudrosti, izjavi sledeće: „Nebeska radost i večna sreća su jednostavno najzabavniji susreti sa anđelima i najljupkiji razgovori sa njima. Njihova lica neprestano krasi osmeh, a usta ljudi celog skupa slatko se smeju na njihove blage reči i duhovit govor. Šta su radosti Neba nego večne varijacije na ovu temu?“

Treća grupa, prva skupina mudrih sa zapada, promislivši o svojim osećanjima, izjavi sledeće: „Šta su nebeska radost i večna sreća do gozba sa Avramom, Isakom i Jakovom? Njihova trpeza obiluje bogatim i slasnim jelima, finim i plemenitim vinima, a posle gozbe igra se i pleše sa devojkama i mladićima uz muziku orkestara i frula, i pevaju se najslade pesme u pauzama. A onda kako se spušta večer, izvode se pozorišne predstave, potom sledi još jedna gozba – i tako svaki dan i zauvek.“

Nakon ovih iskaza, *četvrta grupa*, druga sa zapada, izreče svoje mišljenje. „Došli smo“, rekoše, „na mnoge ideje o nebeskoj radosti i večnoj sreći, razmotrili smo razne radosti i uporedili ih jedne s drugima; i došli smo do

Emanuel Swedenborg

zaključka da su radosti Neba – radosti vrta. Šta je Nebo nego vrt koji se pruža od istoka ka zapadu i od juga ka severu, sa vočkama i prekrasnim cvećem? U sredini se nalazi veličanstveno drvo života oko kojeg sede blagosloveni, hraneći se voćem izvanrednog ukusa, pokriveni vencima od cveća najsladeg mirisa. Na povetarcu večnog proleća ono stalno raste u beskrajnoj raznovrsnosti iz dana u dan. Neprekidni rast i cvetanje, kao i večita prolećna klima, neprestano osvežavaju um tako da oni ne prestaju da primaju i upijaju nove radosti iz dana u dan, vraćajući se u cvet mladosti i prvobitno stanje koje je stvoreno za uživanje Adamu i njegovoj ženi. Na taj način oni se vraćaju u svoj Rajski vrt, sada prebačen sa Zemlje na Nebo.“

Peta grupa, a prva od pametnih ljudi sa juga, izjavi sledeće: „Nebeska radost i večna sreća su jednostavno najveća vlast i najvrednija blaga koja daju veličanstvenost izvan domašaja kraljeva i raskoš bez premca. Mi smo shvatili da ovo moraju biti radosti Neba i njihovo neprekidno uživanje, koje su večna sreća, na osnovu onih u prethodnom svetlu koji su dostigli ovo stanje. Štaviše, ovo smo izveli iz činjenice da srećni sa Gospodom na Nebu vladaju, da su kraljevi i prinčevi jer su sinovi Njega, koji je Kralj kraljeva i Gospodar gospodara i da sede na prestolima dok ih služe anđeli. Mi smo spoznali veličanstvenost Neba na osnovu činjenice da su u Novom Jerusalimu, koji služi da opiše Slavu nebesku, sve kapije načinjene od samog bisera, ulice od čistog zlata a temelji zidova od dragog kamenja. Tako da svako ko je primljen na Nebo dobija svoju blistavu palatu od zlata i skupocenosti, a prema svome rangu i položaju. Znajući, kao što mi znamo, da su takvim stvarima radosti urodene a sreća svojstvena, i da se Božja obećanja ne mogu nikada prekršiti, upućeni smo da zaključimo da najsrećnije stanje života na Nebu dolazi od ovog izvora i nijednog drugog.“

Nakon ovog, *šesta grupa*, a druga sa juga, jasno i glasno reče: „Nebeska radost i njegova večna sreća su

jednostavno neprestano slavljenje Boga, jedna svetkovina koja večno traje i najblagosloveniji čin obožavanja, s pesmama i usklikima pobeđe. Na taj način su naša srca neprestano uznesena k Bogu u potpunom uverenju da će naše molitve i hvale biti prihvaćene radi Božje velikodušnosti u blagosiljanju.“ Neki iz grupe dodali su da će ovo slavljenje Boga biti praćeno veličanstvenim svetiljkama, mionirskim tamjanom i raskošnim povorkama predvođenim glavnim sveštenikom koji nosi veliki rog, a prate ga biskupi i dostojanstvenici višeg i nižeg ranga za kojima idu ljudi sa palmama i žene sa slikama od zlata u rukama.

4. Sedma grupa, koju je svetlost učinila nevidljivom ostalima, bila je sa istočnog neba. To su bili anđeli iz istog društva iz kojeg je bio anđeo sa trubom. Kada je do njihovog neba došla vest da nijedna osoba u hrišćanskom svetu ne zna šta su radosti Neba i večna sreća, oni su rekli jedan drugome: „To jednostavno ne može biti istina. Ne može biti da su takva gusta tmina i duševna uspavanost prisutne među hrišćanima. Zašto ne bismo i mi sišli dole i čuli da li je to istina? Ako jeste, to je sigurno loš znak.“

Potom su rekli anđelu s trubom: „Ti znaš da je svakoj osobi, koja je čeznula da ode na Nebo i imala bilo kakve konkretne predstave o radosti posle smrti, dozvoljeno da iskusi radosti koje je zamišljala; pa pošto iskustveno otkrije kakve su te radosti i shvati da su to prazne ideje u umu i plodovi mašte, ona ih se lišava i počinje da uči. To se dešava većini ljudi u Svetu duhova koji su u svojim prethodnim životima duboko razmišljali o Nebu i došli do nekog zaključka o njegovim radostima da bi poželeli da ih iskuse.“ Pošto je saslušao ovo, anđeo sa trubom pozva svih šest grupa sačinjenih od mudrih ljudi iz hrišćanskog sveta: „Pođite za mnom i ja ću vas povesti da iskusite radosti koje zamišljate, dakle na Nebo.“

Emanuel Swedenborg

5. Ovim rečima anđeo ih povede, a prva koja pođe za njim bi grupa koja je ubedila sebe da su nebeske radosti samo najzabavniji sastanci i očaravajući razgovori. Ove ljude poveo je anđeo da se pridruže skupu sa severa, čije su predstave o nebeskim radostima bile upravo takve u prethodnom svetu. Tu je bila prostrana zgrada u kojoj su se okupljali ljudi ove vrste; imala je više od pedeset soba u kojima su se vodili razgovori o različitim temama. U jednom nizu soba razgovor je vođen o onome što su prisutni čuli ili videli na trgovima ili ulicama; u drugom se vodio zabavan raznolik razgovor o lepšem polu, uz toliko šala da su svi prisutni prskali u veseo i bučan smeh. U sledećim sobama su se pretresale novosti sa kraljevskih dvorova i vladinih odeljenja, politička situacija, podaci iz raznih tajnih odbora, i izvodili zaključci i pretpostavke o ishodu. U jednim sobama bavilo se trgovinskim pitanjima, u drugim književnim, u trećim javnim pitanjima i moralnim ponašanjem, u nekima crkvenim pitanjima i raznim sektama...

Meni je bilo dozvoljeno da posmatram šta se dešava u zgradi i video sam ljude kako idu iz jedne sobe u drugu tragajući za skupom koji bi odgovarao njihovim sklonostima, odnosno njihovoj predstavi o radosti. U skupovima sam uočio tri vrste ljudi: jedne koji su manje ili više strasno govorili, druge koji su bili ljubopitljivi i treće koji su bili željni slušanja.

Zgrada je imala četvoro vrata, po jedna na svakoj strani, i ja sam primetio da mnogi ljudi prekidaju sastanak žureći da odu. Pratio sam neke od njih do istočnih vrata i video kako mnogi sede pored vrata sa tužnim izrazom lica. Zato im pridoh i upitah zašto sede tu tako tužni. „Vrata ove zgrade“, odgovorili su mi, „drže se zaključana zbog onih koji žele da odu. Ima već tri dana kako smo ušli provodeći vreme onako kako smo želeli na sastancima i u razgovorima, ali smo se toliko umorili od neprestanog pričanja da više ne možemo da podnesemo ni

same glasove. Postalo nam je toliko dosadno da smo došli do ovih vrata i pokucali; ali nam rekoše da su vrata ove zgrade otvorena za ljude koji žele da uđu, ali ne i za one koji žele da izađu. 'Ostanite unutra i uživajte u nebeskim radostima', rečeno nam je. Iz tog odgovora zaključili smo da ćemo ovde morati da ostanemo zauvek. Zbog toga se naši umovi rastužuju, naše grudi počinju da se stežu i mi postajemo zabrinuti.“

Tada im se obrati anđeo, te reče: „Ovo stanje je smrt za vaše radosti, one za koje ste mislili da su nebeske, premda su tek propratne nebeskim radostima.“ „Šta je onda“, upitali su anđela, „nebeska radost?“

Anđeo im odgovori kratko: „To je zadovoljstvo činjenja nečega što je od koristi sebi ili drugima. Ovo zadovoljstvo izvodi svoju suštinu iz ljubavi a svoje postojanje iz mudrosti. Zadovoljstvo služenja koje nastaje iz ljubavi posredstvom mudrosti jeste duša i život svih nebeskih radosti. Na Nebesima se održavaju izuzetno zabavni sastanci koji podstiču umove anđela, ushićuju njihov duh, razgaljuju im srca i osvežavaju tela. Ali oni se održavaju tek pošto se obave dužnosti iz domena njihovih zanimanja i posla. To je ono što daje dušu i život svim njihovim zadovoljstvima i zabavi. Ali ako ih lišiš te duše ili života, propratne radosti jedna za drugom prestaju da budu radosti, postavši prvo nevažne stvari, zatim bezvredne i konačno izvor tuge i brige.“

Pošto je to rekao, vrata se otvoriše, a ljudi koji tu sedahu poskakaše. Požuriše kućama, svako svome zanimanju i svom poslu, i tako behu osvešćeni.

6. Posle toga anđeo se obrati onima koji su stekli predstavu da nebeske radosti i večna sreća znače gozbu sa Avramom, Isakom i Jakovom, te da nakon svečanih igara i zabave slede nove svetkovine i tako redom – zauvek. „Pođite za mnom“, reče im, „i ja ću vas povesti da uživate u sreći koju vaše radosti pružaju.“ I tako ih

Emanuel Swedenborg

povede kroz šumu do čistine prekrivene daskama, na kojoj je bilo postavljeno petnaest stolova sa jedne strane i petnaest sa druge.

„Zašto je ovde toliko stolova?“, upitaše oni. Anđeo im odgovori da je prvi sto Avramov, drugi Isakov, treći Jakovljevi a da zatim slede stolovi dvanaest apostola. S druge strane bio je isti broj stolova za njihove žene, prva tri za Saru, Avramovu ženu, Rebeku, Isakovu ženu, i Leu i Rahelu, Jakovljeve žene. Ostalih dvanaest bilo je za žene dvanaest apostola.

Ubrzo svi stolovi behu prekriveni zdelama s hranom, a malo preostalog prostora između njih ukrasiše male piramide od slatkiša. Gosti na gozbi stajahu oko stolova čekajući da se pojave ljudi koji će predsedavati; i odmah zatim pojavi se povorka sa Avramom na čelu i poslednjim apostolom na kraju. Potom svaki ode za svoj sto i sede u čelo, odakle pozvaše ove koji stajahu okolo: „Molim vas izvolite i vi sedeti sa nama.“ Tada muškarci sedošu za stolove sa patrijarsima, a žene sa njihovim ženama i stadošu jesti i piti veselo i s poštovanjem. Posle ručka patrijarsi izadošu, a onda otpočehu igra, ples mladića i devojaka, pa potom pozorišne predstave. Kad se završišu, pozvaše ih ponovo na gozbu, ali je pravilo bilo da se prvi dan ručava sa Avramom, drugi dan sa Isakom, treći sa Jakovom, četvrti sa Petrom, peti sa Jakovom, šesti sa Jovanom, sedmi sa Pavlom i tako redom sa ostalima do petnestog dana nakon kojeg bi se sve ponovilo, samo uz promenu mesta – i opet tako zauvek.

Naposletku anđeo okupi ljude u grupu i reče im: „Svi ovi koje ste videli za stolom uglavnom su razmišljali kao vi kada su zamišljali nebeske radosti i večnu sreću. Da bi sami uvideli koliko su isprazne njihove predstave bile, Gospod je dozvolio održavanje ovih gozbi i predstava. Vodeće prilike koje ste videli u čelu svakog stola, u liku staraca, bili su glumci, mnogi od njih seljaci sa bradama, a kao rezultat izvesnog stepena bogatstva

nešto nadmeniji od ostalih; njima je dato da zamisle da su drevni oci. Ali podite za mnom prema izlazu iz ovog vežbališta.“

Pošli su za njim i naišli na pedeset ljudi na jednom mestu i još pedeset na drugom, koji su toliko napunili svoje stomake hranom da im je bilo muka. Ovi su čeznuli da se vrate u poznato im okruženje svog doma, neki svojim dužnostima, neki svojim poslovima, a neki svome radu. Ali mnoge od njih zaustavili su čuvari šume ispitujući ih o danima koje su proveli u gošćenju i da li su već jeli za stolom sa Petrom i Pavlom, rekavši im da ako su otišli pre toga, treba da se stide što su bili toliko neučtivi. Ali većina je odgovorila: „Iskusili smo dovoljno radosti. Hrana nam je postala bezukusna, grla su nam postala suva tako da su naši stomaci počeli da se gnušaju hrane, te nismo više mogli podneti da je gutamo. Proveli smo veći broj dugih dana i noći usred te raskoši; usrdno te molimo da nas pustiš.“ Kad su pušteni van, požurili su kućama takvom brzinom da su ostali bez daha.

Posle toga anđeo okupi ljude iz grupe i dok su išli, obavesti ih ovo o Nebu: „Na Nebu kao i na svetu ima hrane i pića, održavaju se banketi i zabave. Vodeći ljudi na Nebu imaju svoje stolove pretrpane bogatom gozdom, slatkisima i poslasticama, koji služe da razvesele i osveže njihove umove. Ima i plesa i pozorišnih predstava, i koncerata i pevanja, i sve to je krajnje savršeno. Takve stvari im pričinjavaju radost ali one ne čine sreću. Sreća mora da ima radosti i stoga dolazi od radosti. Sreća u radostima je ta koja ih čini radostima, koja ih obogaćuje i sprečava da postanu bezvredne i dosadne. Svako ostvaruje svoju sreću ako je koristan u svom zanimanju.

Svaki anđeo ima neku skrivenu težnju u naklonosti svoje volje, koja podstiče njegov um da učini nešto. Na taj način um se smiruje i zadovoljava. Osećanje zadovoljstva i mira čini stanje uma podložnim da prima od Gospoda ljubav prema službi. Nebeska sreća je rezultat ovog primanja,

Emanuel Swedenborg

a ono je to što daje život radostima, koje sam prethodno spomenuo. Nebeska hrana u suštini nije ništa drugo do ljubav, mudrost i služenje zajedno; to jest služba vršena posredstvom mudrosti a iz ljubavi. Stoga svi na Nebu dobijaju hranu za telo u zavisnosti od službe koju obavljaju; ona je veličanstvena za one koji obavljaju najvišu službu, osrednja ali izuzetnog ukusa za one čija je služba osrednja, skromna za one koji obavljaju skromnu službu. Ali za lenje nema hrane uopšte.“

7. Potom anđeo pozva sebi grupu takozvanih. mudrih ljudi koji su smatrali da se nebeske radosti i večna sreća nalaze u najvećim vlastima i dragocenom blagu i veličanstvenosti izvan dometa kraljeva i raskoši bez premca. To je bilo zato što se kaže u Reči da će oni biti kraljevi i prinčevi i da će vladati sa Hristom zauvek i da će ih anđeli poštovati, i mnogo toga još. Anđeo im reče: „Pođite za mnom i ja ću vas povesti vašim zamišljenim radostima.“ I povede ih u jednu arkadu izgrađenu od stubova i piramida; ispred se nalazila niska palata, a kroz nju je vodio jedan otvoren prolaz do arkade. On ih provede tuda i tu oni naiđoše na dvadeset ljudi na jednom mestu i dvadeset na drugom, koji čekahu. Iznenada se pojavi jedan glumac igrajući ulogu anđela i reče: „Put do Neba vodi kroz ovu arkadu. Sačekajte malo i pripremite se, jer će stariji među vama biti kraljevi a mlađi prinčevi.“

Kad to reče, pored svakog stuba pojavi se tron, a na tronu svilena odora, a na odori žezlo i kruna; a pored svake piramide pojavi se stolica uzdignuta tri lakta od zemlje, a na stolici lanac sa zlatnim karikama i pojasevi viteškog reda sa dijamantima optočenim kuglama na krajevima. Potom se razleže uzvik: „Dođite sada i obucite se, sedite i čekajte.“ Odmah zatim stariji ljudi požuriše do trona a mlađi do stolica, obukoše odore i sedoše. Tada se odozdo pojavi nešto što je ličilo na maglu; a usled udisanja magle, onima koji su sedeli na tronovima i stolicama

lica počeše da otiču, a grudi da se nadimaju i oni se ispuniše čvrstim uverenjem da su sada kraljevi i prinčevi. Magla je bila aura iluzije koja ih je nadahnula. Iznenada mladići uleteše kao s neba i stadoše po dva iza svakog trona i po jedan iza svake stolice da čekaju. Tada glasnik poče da ponavlja objavu; „Vi kraljevi i prinčevi morate da sačekate ovde malo duže. Vaši dvorovi sada se spremaju na Nebu, a vaši dvorjani i poslužitelji uskoro će doći ovde da vas uvedu u njih.“ Oni su nastavili da čekaju i čekaju dok im duh nije počeo da se bori za dah i dok ih čežnja nije iznurila.

Posle tri sata, nebo se otvorilo nad njihovom glavama i anđeli su spustili pogled na njih žaleći ih. „Zašto“, rekoše, „sedite tako delujući budalasto i glumite? Napravili su budale od vas i pretvorili vas od ljudskih bića u marionete, jer ste verovali u svojim srcima da ćete vladati sa Hristom kao kraljevi i prinčevi i da će vas tada anđeli služiti. Da li ste zaboravili reči Gospodnje da onaj koji želi da bude veliki na Nebu mora postati sluga? Zato morate naučiti šta se podrazumeva pod kraljem i princom i vladanjem sa Hristom. To znači biti mudar i obavljati službu. Jer je Hristovo carstvo, koje je Nebo, carstvo službi. Gospod sve voli i želi da učini dobro svima, a dobro je služba. Pošto Gospod čini dobro ili obavlja službu posredno preko anđela, a na svetu preko ljudi, On daje onima koji savesno vrše službu ljubav prema službi i nagradu za nju, koja je unutrašnje blaženstvo – a to je večna sreća.

Postoje na Nebesima kao i na Zemlji nenadmašne vlasti i dragocena blaga. Jer postoje vlasti i oblici vlasti, pa time i viša i niža nadležstva i položaji. Oni što zauzimaju najviše položaje imaju palate i većnice, koje svojom veličanstvenošću i divotom prevazilaze palate i većnice vladara i kraljeva na zemlji; a broj njihovih dvorana, ministara i poslužitelja i prelepe uniforme koje nose stvaraju im ambijent počasti i slave. Ali ovi najviši vladari biraju se od onih čija srca kucaju za dobrobit društva i

Emanuel Swedenborg

njihovi telesni osećaji bave se značajem veličanstvenosti samo da bi podstakli poslušnost. Pošto opšte dobro zahteva da svako služi nekoj svrsi u društvu kao zajedničkom telu, a pošto sve službe dolaze od Gospoda i sprovode ih anđeli i ljudi kao da dolaze od njih samih, očigledno je da je to vladavina sa Gospodom.“

Čuvši ove reči sa Neba, ljudi obučeni kao kraljevi i prinčevi sidoše sa svojih tronova i stolica i pobacaše svoja žezla, krune i odore. Magla koja je donosila auru iluzije rasprši se i prekri ih sjajni oblak s dahom mudrosti koji učini da im se zdrav razum vrati u um.

8. Nakon toga se anđeo vrati u zgradu u kojoj su se sastali mudri iz hrišćanskog sveta i pozva sebi one koji su usvojili verovanje da su radosti Neba i večna sreća radosti vrta. „Pođite za mnom“, reče im, „i ja ću vas povesti u vrt, vašu predstavu Neba, tako da možete početi da uživate u blagoslovu svoje večne sreće.“ On ih povede kroz visoku kapiju napravljenu od međusobno isprepletanih grančica i grana prelepog drveća; a onda kada su ušli unutra, provede ih okolo zaobilaznim putem s jednog kraja na drugi. To je bio zapravo vrt na samom ulazu u Nebo, u koji su vođeni oni što su na svetu verovali da je celo Nebo jedan veliki vrt koji se zove Raj. Tu su takođe dolazili i oni u čijem se umu utvrdila predstava da se posle smrti čovek potpuno oslobađa rada i da se taj njegov odmor jednostavno sastoji u uzimanju zadovoljstva u velikim količinama, šetanju ružičnjacima, uživanju u izvrsnom soku od grožđa i učestvovanju u zabavama; takav je život jedino moguć u nebeskom vrtu.

Pod vođstvom anđela, videli su veliku gomilu ljudi, i starih i mladih, dečaka, žena i devojčica. Tu je bilo grupa i grupa od po troje ili desetero, koji sedahu u ružičnjacima pletući vence da okite glave starih ljudi, ruke mladića i da ih omotaju oko grudi dečaka. Neke žene su brale voće sa drveća i nosile ga u korpama do svojih pratilaca.

Neke su cedile u pehare sok od grožđa, trešanja i jagoda i pile ga sa zadovoljstvom. Neke su udisale miomirise koje je širilo cveće, voće i aromatično lišće. Druge su pevale za uši prisutnih slatke pesme. Neke su sedele pored izvora i skretale vodu koja se prelivala u potoke različitih oblika. Neke su se šetale naokolo razgovarajući i šaleći se. Neke su trčale, igrale, plesale, na jednom mestu zasebno, na drugom u kolu. Druge su išle u letnjikovce da se opruže na sofama; a bilo je tu i mnogih drugih zadovoljstava vrta.

Kad su to videli, anđeo povede svoje pratioce stazama koje su vijugale tamo i amo; i napokon dođoše do skupine koja je sedela u najlepšem ružičnjaku okruženom stablima masline, narandže i limuna. Oni su se klatili tamo-amo sa glavom u rukama jadikujući i plačući. Anđelovi pratioci im se obratiše rečima: „Zašto tako sedite?“ „Već je sedam dana prošlo“, odgovoriše oni, „otkako smo došli u ovaj vrt. Kad smo došli, mislili smo da ćemo se vinuti u nebo i da ćemo uroniti u najdublje blaženstvo njegovih radosti. Ali posle tri dana, blaženstvo je počelo da nestaje, da bleđi iz našeg uma, postalo je nemoguće osetiti išta. Kada su radosti koje smo zamišljali zamrle, uplašili smo se da ćemo izgubiti sva zadovoljstva u svojim životima; počeli smo da sumnjamo da li uopšte postoji nešto što se zove večnom srećom. Posle toga lutali smo ovim stazama i alejama, tražeći kapiju kroz koju smo ušli. Međutim, vrteli smo se i vrteli ukруг propitujući svakoga koga smo sreli. Neki su nam rekli da se kapija ne može naći, jer je ovaj raj od vrta jedan ogroman lavirint napravljen tako da onaj koji poželi da izađe još dublje zađe u njega. 'Tako da nema druge mogućnosti nego da ostanete ovde zauvek', rekoše oni. 'Vi ste u njegovom središtu gde su mu koncentrisana sva zadovoljstva.'“

Ljudi koje su sreli nastaviše da pričaju anđelovim pratiocima: „Mi sedimo ovde već dan i po, i otkada smo izgubili svaku nadu da ćemo pronaći izlaz odavde, seli

Emanuel Swedenborg

smo kod ove leje. Možemo da vidimo mnoštvo maslina, grožđa, narandži i limunova oko nas, ali što više gledamo u njih to se naše oči sve više zamaraju gledajući, nosevi mirišući a jezici kušajući ih. Zato nas vidite ovako tužne, kako jadikujemo i plačemo.“

Pošto je to čuo, anđeo praćen grupom im reče: „Ovaj vrt-lavirint je, u stvari, ulaz u Nebo. Ja znam put i izvešću vas.“ Kad to reče, ovi koji su sedeli poskakaše i zagriše anđela pa podoše za njim i njegovom grupom. Na putu ih je anđeo podučavao tome šta su nebeska radost i večna sreća. Kazao im je da ne postoji spoljašnje zadovoljstvo u vrtovima ako nije praćeno unutarnjim zadovoljstvom u vrtu. Spoljna zadovoljstva vrtova su samo zadovoljstva telesnih čula, a unutarnja zadovoljstva su zadovoljstva duše. Ukoliko se ona ne nalaze unutar spoljašnjih, nema nebeskog života jer nema duše u njima. Svako zadovoljstvo bez odgovarajuće duše postaje trajno bledo i tupo, i iscrpljuje um više nego rad. Postoje rajski vrtovi svuda na Nebesima i anđeli u njima nalaze veliku radost, a što je više zadovoljstva duše u njima to oni više osećaju ove radosti kao radosti.

Kad čuše ovo, svi ga upitaše: „Šta je zadovoljstvo duše i odakle ono potiče?“ „Zadovoljstvo duše“, odgovori anđeo, „dolazi iz ljubavi i mudrosti pod vođstvom Gospoda. Pošto je ljubav efikasna pokretačka sila a deluje kroz mudrost, stoga su i jedno i drugo prisutni u rezultatu, a rezultat je služba. Gospod uliva zadovoljstvo u dušu, ono prolazi kroz više i niže nivoe uma u telesna čula gde dostiže ispunjenje. To je ono što radost čini radošću, a postaje večno posredstvom Njega koji je večni izvor. Videli ste vrtove i ja vas uveravam da u njima nema ništa, čak ni sićušnog lista, što nije proizvod braka ljubavi i mudrosti, ostvarenog kroz službu. Tako da ako neko uživa ovo, on se nalazi u nebeskom vrtu pa prema tome na Nebu.“

9. Posle toga se anđeo vodič vratio do zgrade da se obrati onima koji su stekli snažno uverenje da su nebeska

radost i večna sreća neprestano veličanje Boga i svetkovi-
na koja traje zauvek. To je bilo zato što su na svetu vero-
vali da će tada videti Boga i zato se život na Nebu, koji
je rezultat obožavanja Boga, zove „neprekidni sabat“.

„Podite za mnom“, reče im anđeo, „i ja ću vas po-
vesti tamo gde možete iskusiti svoju predstavu o radosti.“
On ih povede u jedan mali grad, u čijem se središtu nala-
zila crkva i sve su se kuće zvale svetim građevinama. U gra-
du su videli gomile ljudi kako dolaze iza svakog okolnog
ugla, među njima i jedan broj sveštenika. Oni su primali
i pozdravljali novopridošlice i uzevši ih za ruku dovodili
ih do vrata crkve, a odatle do nekih okolnih zgrada, i uvo-
dili ih u neprestano Bogoslužjenje. Rekli su im da je ovaj
grad prednje dvorište Neba a njegova crkva ulaz u veli-
čanstvenu, ogromnu Crkvu na Nebu, gde anđeli večno
slave Boga molitvama i pohvalama. „Pravila su ovde kao
i tamo“, rekoše žitelji onoga grada, „ljudi prvo moraju
ući u crkvu i u njoj provesti tri dana i tri noći. Nakon ove
inicijacije, moraju ići u kuće u gradu, što su redom sveta
zdanja koja smo mi osveštali; a onda idući od jedne do
druge, moraju se pridruživati prisutnim društvima u mo-
litvi, izricanju pohvala i glasnom čitanju propovedi. Ali
pre svega morate biti pažljivi da ne pomislite ili kažete
prisutnima ništa što nije sveto, pobožno ili religiozno.“

Onda anđeo uvede svoju grupu u crkvu, koja je bila
kreata kako onima koji su zauzimali visok položaj u
svetu tako i brojnim običnim ljudima. Na vratima su sta-
jali čuvari kako bi sprečili svakog da ode pre nego pro-
vede svoja tri dana unutra. „Danas je“, reče anđeo, „drugi
dan kako su ovi ljudi ušli; pogledajte ih pažljivo i vi-
dećete kako slave Boga.“

Kada su pogledali, videli su da je većina zaspala, a
oni koji su bili budni nisu mogli da suspregnu zevanje.
Kao rezultat neprestanog usmeravanja misli ka Bogu i
sprečavanja da i u jednom trenutku uzmaknu ka telu,
neki su se činili sebi, a i drugima, kao da su im lica odvo-

Emanuel Svedenborg

jena od tela. Neki su imali divlji pogled od neprestanog odvlačenja pogleda. Ukratko, svi su bili utučeni u srcu i iznurenog duha od dosade. Leđa su okrenuli od propovedaonice i vikali: „Uši su nam oglevele. Završite sa vašim propovedima; ne možemo čuti više ni jednu jedinu reč a njihov zvuk postaje nam mrzak.“ Potom ustadoše, telima pohrliše k vratima, otvoriše ih i pritiskom izguraše čuvaru s puta.

Čim videše ovo, sveštenici podoše za njima, pa prišavši im nastaviše ih učiti usred molitvi i uzdaha. „Nastavite svetkovanje“, rekoše, „slavite Boga, posvetite se. U ovom dvorištu Neba, mi ćemo vas uputiti u večno slavljenje Boga u veličanstvenoj ogromnoj Crkvi koja je na Nebu, i vi ćete uživati večnu sreću.“ Ali oni nisu mogli to da shvate a jedva da su i čuli, jer je dvodnevno odvratanje njihovih misli od domaćih i svakodnevnih pitanja otupelo njihove umove. Ali kada su pokušali da se istrgnu, sveštenici ih uhvatiše za ruke i odeću i poteraše ih da uđu u zgrade u kojima su se držale propovedi. Ali uzalud; ljudi su uzvikivali: „Ostavite nas na miru; u svojim telima osećamo da ćemo se onesvestiti.“

Čim ovo bi rečeno, pojaviše se četiri čoveka obučena u bele haljine i s mitrom na glavi. Jedan od njih bio je arhiepiskop u svetu, a ostala tri episkopi; a sada su svi postali anđeli. Okupiše sveštenike i obratiše im se. „Videli smo vas sa Neba sa ovim vašim stadom“, rekoše, „i uvidesmo kakva ste vrsta sveštenika. Vi ih izludujete. Vi ne znate šta slavljenje Boga znači; ono znači stvaranje voća ljubavi, to jest verno, pošteno i marljivo obavljanje posla koje zahteva čovekovo zanimanje. Jer je to deo ljubavi prema Bogu i prema bližnjima; to je spona koja društvo drži na okupu i to je ono dobro koje se čini. Time se slavi Bog, kao što se slavi i molitvom u određeno vreme. Zar niste čitali reči Gospodnje:

Tijem će se otac moj proslaviti, da rod mnogi rodite; i bićete moji učenici. (Jovan 15:8)

Vi sveštenici možete se posvetiti molitvama i slavljenju Boga, jer je to vaša dužnost i donosi vam čast, slavu i nagradu. Pa ipak se ni vi ne biste mogli više od njih posvetiti slavljenju Boga, da čast, slava i nagrada ne prate vaše dužnosti.“

Ovim rečima episkopi narediše čuvarima na vratima da dopuste svima da uđu i da izadu po svojoj volji. „Jer“, rekoše, „postoji veliki broj ljudi koji nije u stanju da zamisli nikakvu drugu radost na Nebu sem neprestanog slavljenja Boga, jer ne znaju ništa o prilikama na Nebu.“

10. Nakon toga se anđeo vratio sa svojim pratiocima na mesto skupa, koje grupe mudrih ljudi još nisu bile napustile. Tu on prizva sebi one koji su verovali da su radosti Neba i večna sreća jednostavno prijem na Nebo i to po Božjoj milosti. Oni su mislili da će se tada radovati baš kao oni koje na svetu pozovu na kraljevski dvor u dane praznika ili na venčanje. „Sačekajte malo ovde“, reče im anđeo, „ja ću se oglasiti trubom i ovde će doći ljudi slavni po svojoj mudrosti u duhovnim pitanjima koja se tiču Crkve.“ Posle nekoliko sati devet ljudi dođe, svaki od njih noseći lovorov venac kao znak raspoznavanja. Anđeo ih uvede u salu za zasedanje, gde su bili prisutni svi koji su od ranije bili pozvani. U njihovom prisutvu anđeo se obratio devetorici laureata i reče: „Ja znam da vam je bilo dozvoljeno, kao što ste revnosno želeli na osnovu predstave koju ste bili formirali, da se popnete na Nebo; i da ste se sada vratili na ovo niže tlo ispod Neba potpuno obavešteni o uslovima na Nebu. Kažite nam stoga kako vam se Nebo učinilo.“

Odgovoriše mu jedan po jedan. Prvi reče: „Od najranijeg detinjstva do kraja mog života na svetu, moja predstava Neba bila je predstava o mestu gde vladaju blaženstvo, radost, veselje, lepota i zadovoljstvo. Mislio sam, kad bi me pustili u njega, da bi me obavila takva aura sreće da bih upijao i ispunjavo svoje srce njome,

Emanuel Swedenborg

kao ženik na venčanju kada ude u svadbene odaje sa svojom nevestom. S tom predstavom otišao sam na Nebo i prošao prvi niz čuvara, i drugi. Ali kad sam došao do trećeg niza čuvara, njihov starešina mi se obrati. 'Ko si ti prijatelju?', upita me. 'Zar ovo nije Nebo?', odgovorih. 'Došao sam ovde da zadovoljim svoju žarku želju, pa te molim da me pustiš.' I on me pusti. Tamo videh anđele u belom, oni me obilaziše i posmatraše, i ja ih čuh kako šapuću: 'Evo ga pridošlica koji ne nosi nebesku odeću.' Čuvši ovo pomislih: 'Ovo mi liči na ono o čoveku o kojem je Gospod govorio da je otišao na venčanje bez svadbene haljine.' Pa rekoh: 'Dajte mi odeću poput vaše.' Ali se oni samo nasmejaše. Tada jedan požuri sa sudskim nalogom: 'Svucite ga golog, izbacite ga napolje i pobacajte njegovu odeću za njim.' I na taj način bejah izbačen."

Drugi po redu reče: „Moje uverenje je bilo poput njegovog – da ću, ako me samo puste na Nebo, koje je iznad moje glave, biti okružen radostima koje ću moći udisati zauvek. I meni je bila ispunjena želja. Ali kad me anđeli ugledaše, oni pobegoše, govoreći jedan drugom: 'Kakav je ovo strašni sud? Kako je noćna ptica dospela ovde?' Zapravo, ja sam osećao da više nisam ljudsko biće, iako se nikakva promena nije odigrala; to je bila posledica pritiska nebeske atmosfere na mene. Ubrzo jedan požuri sa sudskim nalogom da me dvojica slugu izvedu i sprovedu dole na stazu kojom sam došao dok se ne vratim kući. Kad sam se vratio kući, ponovo sam izgledao i sebi i drugima kao ljudsko biće.“

„Ja sam“, reče treći, „uvek imao predstavu o Nebu kao o mestu, a ne kao o (nečem) utemeljenom na ljubavi. Pa kad sam došao na ovaj svet, osećao sam veliku čežnju za Nebom; i kada sam video ljude kako idu gore, pošao sam za njima. Pustili su me unutra, ali ne više od nekoliko koraka. Ali kad sam hteo da se obradujem zbog svoje predstave o radosti i blaženstvu na njemu, nebeska svetlost, bela kao sneg, za koju kažu da je u suštini mudrost,

zbunjenošću mi ispuni um, tako da mi tama prekri oči i ja počeh da ludim. Tada nebeska toplota, koja je bila isto tako intenzivna kao belina svetlosti, i za koju se kaže da je u suštini ljubav, učini da mi srce zalupa, ispuni me teškobom, ophrva me bol, te se bacih leđima na zemlju. Kako sam tu ležao, poslužitelj dođe iz suda s nalogom da me snesu nežno dole na moju svetlost i toplotu. Po povratku se moj duh oporavi i srce poče da kuca normalno.“

Četvrti reče da je i on mislio o Nebu kao o mestu, a ne kao o (nečem) utemeljenom na ljubavi. „Čim sam došao u Duhovni svet“, reče, „upitao sam mudre ljude da li je čoveku dozvoljeno da se popne na Nebo. Rekoše mi da je svima dozvoljeno, ali da se moraju paziti da ne budu izbačeni. Ja sam se nasmejao na to i pošao gore, ubeđen kao i drugi da svi na celom svetu mogu tamo primiti radosti u potpunosti. Ali, u stvari, kad sam ušao, skoro da sam umro, jer me je bol koji mi je pritisnuo glavu i telo bacio na zemlju, gde sam se grčio kao zmija kad je prinesesh vatri, te krenuh puzeći ka ponoru u koji sam skočio. Dole su me pokupili ljudi koji su stajali u blizini i poneli u krčmu gde sam došao sebi.“

I ostalih pet imali su neobične priče da ispričaju o tome kako su otišli na Nebo. Oni su upoređivali promenu životnih uslova u kojima su se našli sa uslovima u kojima se nađe riba kada je izvadiš iz vode ili ptica kada se nađe u gornjoj atmosferi. Izjavili su da nakon takvog grubog tretmana više nisu imali želju da odu na Nebo, nego jedino da žive u društvu ljudi sličnih njima samima, gde god da se ovi nalaze. Postali su svesni, rekoše, da se u Svetu duhova, gde su se tada našli, svi prvo spremne – dobri za Nebo, a zli za Pakao. Kada su spremni, oni vide pred sobom otvorene puteve koji vode do društava ljudi sličnih njima, sa kojima će ostati zauvek. Oni kreću tim putevima rado, jer su to putevi na koje ih vodi njihova ljubav. Svi iz prve okupljene grupe, čuvši ovo, priznadoše da ni oni nisu imali nikakvu drugačiju predstavu o Nebu, već

Emanuel Swedenborg

kao o mestu na kojem samo treba da otvore usta i večno gutaju radosti kojima su okruženi.

Nakon toga im anđeo sa trubom reče: „Sada možete da vidite da radosti Neba i večna sreća nisu mesta, već uslovi čovečjeg života. Uslovi života na Nebu proizilaze iz ljubavi i mudrosti; a pošto je služba ta koja drži zajedno ljubav i mudrost, uslovi života na Nebu su posledica njihovog preplitanja u službi. Kad neko priča o milosrđu, veri i dobrim delima – to je isto, jer je milosrđe ljubav, vera je istina koja vodi mudrosti, a dobra dela su služba. Uostalom, i u našem Duhovnom svetu postoje mesta kao što postoje i u Prirodnom svetu, inače ne bismo imali gde da živimo, niti bi bilo odvojenih boravišta. Ali ta mesta nisu prava mesta, već prostorne pojave koje zavise od stanja osobe u pogledu ljubavi i mudrosti, to jest milosrđa i vere.

Svako ko postane anđeo nosi u sebi svoje sopstveno nebo, pošto ima ljubavi za svoje nebo. Jer čovek je po kreaciji slika, prilika i model velikog Neba u malom. Ljudski lik je isto to. Stoga svaka osoba dolazi u društvo na Nebu, od kojeg se formira kao jedinka. Kada dođe u to društvo, ona poprima lik koji joj odgovara, odnosno prelazi takoreći iz sebe u sebe u njemu i iz njega u njega u sebi. Život društva usvaja za sopstveni, a sopstveni za njegov. Svako društvo je takoreći nešto zajedničko, a njegovi anđeli su kao slični delovi koji se sastavljaju kako bi sačinili društvo. Iz ovoga sledi da su oni koji su u zagrljaju zala takvi, jer su od laži stvorili u sebi priliku Pakla; a oni na Nebu muče se uticajem i silom stvari koje deluju na svoju suprotnost. Jer je paklena ljubav suprotnost nebeskoj ljubavi, pa se zadovoljstva ove dve ljubavi sukobljavaju poput neprijatelja i ubijaju međusobno kada se suoče.“

11. Nakon ovih događaja, začu se glas sa Neba, kazavši anđelu s trubom: „Odaberi desetoricu iz tog

skupa i dovedi nam ih. Gospod nam je rekao da će ih On pripremiti tako da im za tri dana vrelina i svetlost, to jest ljubav i mudrost našeg Neba neće moći nauditi.“

I tako su desetorica odabrana da prate anđela. Popeli su se uz brdo strmom stazom, a odatle na planinu, na vrh što je bilo Nebo onih anđela. Prethodno viđeno iz daljine, ličilo im je na prostranstvo u oblacima. Kapije su ih čekale otvorene i kada su prošli kroz treću, anđeo koji ih je vodio, požuri princu tog društva ili neba i najavi njihov dolazak.

„Uzmite nekog iz moje pratnje“, odgovori princ, „i recite našim gostima da se radujem njihovom dolasku. Povedite ih u moje vanjsko dvorište i dajte svakome po odaju sa spavaćom sobom. I povedite nekog sa mog dvora i sluge da ih dočekaju i posluže po želji.“ I bi učinjeno kao što je naredeno.

Kada ih anđeo uvede, oni upitaše da li mogu da posete princa i da ga vide. „Sada je jutro“, odgovori im anđeo, „a njega ne možete videti pre podneva. Do tada su svi zauzeti svojim dužnostima i poslom. Ali ste pozvani na ručak i tada ćete sedeti za stolom s našim princem. U međuvremenu, ja ću vas odvesti u njegovu palatu da vidite izvanredne i veličanstvene stvari u njoj.“

12. Pošto su dovedeni do palate, najpre je dobro osmotriše. Bila je prostrana, izgrađena od porfira s temeljima od jaspisa. Ispred vrata bilo je šest visokih stubova od lazurnog kamena, krov je bio napravljen od zlatnih ploča, visoki prozori od najprozirnijeg kristala, a prozorski okviri su bili takođe od zlata. Nakon razgledanja spoljašnjosti, puстиše ih u palatu i provedoše po sobama; u njima videše ukrase neopisive lepote, a na tavanici rezbarene dekoracije bez premca. Pored zidova bili su stolovi od srebra pomešanog sa zlatom, na kojima se nalazilo mnoštvo pribora od dragog kamenja, a pojedine stvari behu napravljene od pravih dragulja, izbrušenih u božanstvene oblike. Tu je bilo

Emanuel Swedenborg

još stvari, koje niko na Zemlji nikada nije video, tako da niko nije mogao ni zamisliti da Nebo sadrži takva čuda.

Dok su stajali zapanjeni veličanstvenošću onoga što su videli, anđeo im reče: „Nemojte se čuditi. Stvari koje vidite nisu napravljene ili izrađene rukom nijednog anđela. One su delo Majstora univerzuma, date na poklon našem princu. Ovo je dakle najviša arhitektura i od nje potiču sva pravila arhitekture na svetu.“ „Možete zaključiti“, nastavi anđeo, „da takve stvari fasciniraju naše oči i zaslepljuju ih, da mislimo da su to radosti našeg neba. Ali pošto naša srca nisu usredsređena na njih, ona su samo dodaci radostima naših srca. Tako da ćemo, sve dok gledamo na njih kao na nešto dodatno i kao na Božju tvorevinu, u njima videti svemoć i milost Božju.“

13. Posle toga anđeo im reče: „Još nije podne. Pođite sa mnom u prinčev vrt koji se nalazi uz ovu palatu.“ I oni podoše, a na ulazu on reče: „Ovo je predivan vrt, čak i u poređenju sa vrtovima ovog našeg nebeskog društva.“

„Kako to misliš?“, odgovoriše mu, „ovde nema vrta. Mi vidimo samo jedno drvo sa nečim što liči na zlatno voće na granama i na vrhu, i nečim što liči na lišće od srebra s ivicama ukrašenim smaragdima; a pod drvetom decu sa njihovim dadiljama.“

Na to im anđeo odgovori duboko emotivno: „Ovo drvo nalazi se u sredini vrta, i mi ga zovemo drvo našeg neba; neki ga zovu drvo života. Ali pridite bliže, vaše oči će se otvoriti i vi ćete videti vrt.“ Oni tako i učiniše, njihove oči se otvoriše i oni videše drveće puno ukusnog voća, s vinovom lozom uzgojenom oko njega i vrhovima sa voćem povijenim prema drvetu života u sredini.

Ovo drveće bilo je zasađeno u neprekidnom nizu, šireći se prema spolja i nižući se u neprekidnim krugovima ili prstenovima poput beskrajne spirale. Bila je to savršena spirala od drveća, u kojoj je jedna vrsta smenjivala drugu na osnovu plemenitosti svog roda. Popriličan me-

duprostor nalazio se između početka spirale i stabla u sredini i taj međuprostor je blistao odsjajem svetlosti, koja je činila da se drveće prstena sija srazmernim sjajem od prvog prema poslednjem. Prvo drveće je bilo najveličanstvenije od svih, bujno i sa najfinijim voćem; zvalo se rajsko drveće – nešto neviđeno – jer nije, niti je moglo postojati na Zemlji u Prirodnom svetu. Pratilo ga je drveće koje je davalo ulje, a njega drveće koje je davalo vino. Iza njega je raslo mirisno drveće, a iza njega drveće za pravljenje stvari od drveta. Tu i tamo u ovoj spirali ili prstenu od drveća nalazila su se sedišta, napravljena od mladica skupljenih i upletenih otpozadi, ukrašenih i ulepšanih njihovim voćem. U ovom neprekidnom krugu drveća nalazile su se vrata koja su vodila u cvetne vrtove, a ovi u travnjake podeljene u parcele i leje.

Kada anđelovi pratioci videše to, oni povikaše: „Ovde se vidi Nebo! Na koju god stranu pogledamo, stičemo utisak neopisivog nebeskog raja.“ Anđeo se oduševi kad to ču, pa reče: „Svi vrtovi našeg neba su vidljivi oblici ili modeli koji predstavljaju razna nebeska blaženstva po svojoj genezi. Zahvaljujući uticaju raznih blaženstava, vi ste se duhovno uzdigli povikavši: 'Ovde se vidi Nebo!' Međutim, oni koji nisu pod tim uticajem gledaju na ove vrtove kao na obične šume. Svi oni koji gaje ljubav prema vršenju službe primaju ovaj uticaj. Oni koji vole slavu, a nisu motivisani vršenjem službe, ne primaju ga.“ Nakon toga on im objasni i poduči ih šta predstavlja i šta znači svaki detalj u tom vrtu.

14. Dok se to dešavalo, stiže glasnik od princa, koji ih je pozvao da ručaju sa njim. Istovremeno dvojica dvorskih poslužitelja im donesoše haljine od finog lana i rekoše im: „Obucite ovo jer nikom nije dozvoljeno da sedne za prinčev sto ako ne nosi nebesku odeću.“

Oni je privezaše pojasom i podoše za anđelom, koji ih doveđe u otvoreno dvorište palate, gde su se ljudi

Emanuel Swedenborg

mogli prošetati dok čekaju princa. Tu ih anđeo predstavi grupama važnih ljudi i upravitelja, koji su takođe čekali princa. Nakon kraćeg vremena videše kako se vrata otvaraju i kako kroz prilično široka zapadna vrata izlazi princ sa dostojanstvenom povorkom. Pred njim su išli njegovi lični savetnici, za njima finansijski savetnici, a potom vodeći dvorani. U sredini je išao princ praćen dvoranima različitog ranga i na kraju poslužiteljima. Sveukupno ih je bilo stotinu dvadeset.

Anđeo je stajao ispred deseterice novopridošlica, koji su bili obučeni tako da liče na stanovnike. Zajedno s njima, on priđe princu i predstavi ih s poštovanjem. Princ im, u hodu, reče: „Dođite i ručajte sa mnom.“

Oni podoše za njim u trpezariju gde videše veličanstveno postavljen sto. Na sredini stola nalazila se visoka piramida od zlata sa stotinu zdela poređanih u tri reda na stalcima. U zdelama su bili slatki kolači i punč od grožđa, kao i druge poslastice od hleba i vina. Iz središta piramide izbijala je fontana od vina poput nektara; tekućina se slivala svrha i punila pehare. Pored ove velike piramide nalazile su se razne nebeske skulpture od zlata, na kojima su bili pladnjevi i tanjirići napunjeni hranom svake vrste. Nebeske skulpture na kojima su se nalazili pladnjevi i tanjirići bile su umetničke tvorevine, utemeljene na mudrosti, koje nijedna umetnost na svetu ne bi mogla stvoriti, niti bi mogle biti opisane svetskim jezikom. Pladnjevi i tanjirići bili su od srebra, na čijoj su ravnoj površini svuda okolo bili ugravirani crteži slični onima na njihovom postolju. Pehari su bili napravljeni od prozirnih dragulja. Tako je bio postavljen sto.

15. Odeća princa i njegovih ministara bila je slična. Princ je nosio grimizni plašt do gležnjeva, ukrašen izvezenim srebrnim zvezdama. Pod plaštom nosio je tuniku od svetlučave plave svile; ona je bila otvorena na grudima gde se video prednji deo pojasa sa amblemom društva.

Grb je predstavljao orla kako leži na jajima na vrhu drveta; bio je napravljen od blistavog zlata i okružen dijamantima. Lični savetnici nosili su skoro istu odeću, ali bez amblema; na tom mestu imali su rezbarene safire koji su im, o zlatnom lancu, visili na vratu. Dvorani su nosili haljine boje lešnika sa istkanom cvetnom šarom oko čaplji u sredini; njihove donje tunike bile su od svile koja se preleva u duginim bojama, kakve su bile i njihove kratke pantalone i dugačke čarape. Takva je bila njihova odeća.

16. Lični savetnici, zajedno sa finansijskim savetnicima i upraviteljima, stajahu oko stola, a na prinčevu komandu sklopiše ruke i prošaputaše jednoglasno molitvu pohvale Gospodu. Nakon toga na prinčev mig sedoš na tapecirana sedišta za stolom. „I vi morate sestiti za sto sa mnom“, reče princ desetorici došljaka, „ovo su vaša mesta.“ Oni sedoš, a dvorani, koje princ beše ranije poslao po njih, stadoš iza njih. Tada princ reče: „Svako od vas mora uzeti tanjirić sa prstena i od svakog jela sa piramide.“ I oni se poslužiše i odmah videše kako se novi tanjirići i jela pojavljuju na mestima na kojima su se ovi nalazili. Njihovi pehari ispuniše se vinom s fontane u obliku piramide. I tako su oni jeli i pili.

Kada su utolili glad, princ im se obrati rekavši: „Čuo sam da ste na mestu ispod ovog neba bili okupljeni da iznesete svoja poimanja radosti na Nebu i večne sreće. Čuo sam da ste se izjasnili na različite načine, u zavisnosti od telesnih uživanja koja smatrate vrednim. Ali šta su telesna zadovoljstva bez zadovoljstava duše? Duša je ta koja ih čini privlačnim. Zadovoljstva duše su u suštini jedva primetna stanja blaženstva, koja postaju sve primetnija kako dolaze u misli uma, a iz njih u osećaje tela. U mislima uma, ona se osećaju kao vrsta radosti, u telesnim osetima kao zadovoljstva, a u samom telu kao užici. Večna sreća je smeša svih njih zajedno. Ali ova poslednja vrsta proizvodi sreću koja nije večna, već privremena; ona

Emanuel Swedenborg

se završava i prolazi, pretvarajući se ponekad u nesreću. Vi ste sada videli da se sva vaša zadovoljstva nalaze među nebeskim zadovoljstvima, a ona prevazilaze sve što ste ikada zamišljali; mada ne ostavljaju dubok utisak u našem umu.

Postoje tri stvari koje se od Gospoda slivaju kao jedna u naše duše; te tri stvari, koje osećamo kao jednu, ili trojstvo, jesu ljubav, mudrost i služba. Ljubav i mudrost, međutim, ne postoje u stvarnosti osim kao pojmovi, jer su ograničene na osećanja i misli koje postoje u umu. Ali one se ostvare u službi, jer se sreću u delovanju i radu koje vrši telo. Tamo gde se ostvaruju u praksi, one nastavljaju da postoje. Pošto ljubav i mudrost dospevaju i nastavljaju da postoje u službi, služba je ta koju smatramo privlačnom; a služba se sastoji u lojalnom, časnom i marljivom izvršenju zadataka svoje profesije. Ljubav prema službi, odnosno marljivost u službi, koncentriše um, sprečavajući ga da luta i upija sve želje koje pristižu iz tela i sveta kroz čula, nadražujući ih i uzrokujući da se istine religije i morala, s raznim dobrima koja proizvode, rasprše na sve četiri strane. Ali ozbiljna posvećenost uma službi drži ih na okupu i vezuje, upravljajući um tako da prima mudrost koja dolazi iz tih istina. On potom odagnava na jednu ili drugu stranu ruglo i ludost licemerja i taštine. Ali nešto više o ovome čućete od mudrog čoveka iz našeg društva, kojeg ću vam poslati danas popodne.“

S ovim rečima princ ustade od stola, a za njim njegovi gosti na ručku, on im poželi mir i reče anđelu koji je bio njihov vodič da ih isprati u njihove sobe i da ih ugosti kako pristojnost nalaže. Takođe mu je rečeno da pozove profinjene i prijatne ljude da ih zabave pričom o raznim radostima u njihovom društvu.

17. Kad su se vratili, to bi učinjeno. Ovi koji su bili pozvani da ih zabavljaju pričom o raznim radostima društva stigoše iz grada. Pošto ih pozdraviše, započеше učtivu

konverzaciju u hodu. Andeo vodič im reče da je ovih deset ljudi pozvano na ovo nebo da vide njegove radosti i da na taj način stvore novu predstavu o večnoj sreći. „Zato im recite nešto o njegovim radostima, koje deluju na telesne osećaje“, reče andeo. „Kasnije će doći mudri čovek da im ispriča o nekim stvarima koje pretvaraju te radosti u blaženstvo i sreću.“

Čuvši ovo, ljudi poslani iz grada kazaše sledeće: „Ovde postoje praznici, koje je princ proglasio (s name-rom) da pruže duševni odmor od premorenosti, koju neki osećaju kao rezultat želje da ne budu nadmašeni. Ovih se dana na trgovima održavaju koncerti s muzikom i pesmom, a izvan grada sportske manifestacije i pozorišne predstave. U ovo vreme se trgovci opremaju lodama, okruženim balustradama od isprepletane loze, sa koje vise grozdovi. Među njima, u tri reda, sede muzičari sa žičanim i duvačkim instrumentima, neki visokog, neki nižeg tonskog opsega, neki glasniji, neki manje glasni, s pevačima oba pola, s obe strane. Oni zabavljaju građane najlepšim himnama i pesmama kako u horu tako i solo, menjajući žanr s vremena na vreme. O praznicima, ove izvedbe traju od jutra do podneva, a onda popodne do večeri.

Pored toga, svakog jutra iz kuća oko trgova čuju se najlepše pesme devojaka i devojčica, koje odjekuju kroz ceo grad. Postoji jedno svojstvo duhovne ljubavi koje je svakoga dana predmet pesme. Naime, ljubav treba da se čuje u varijacijama i modulacijama glasova pevača i da se oseti u pesmi kao da je stvarno prisutna. Ona se uliva u duše publike i u njoj budi odgovarajuća osećanja. Takva je priroda pevanja na Nebu. Ovi pevači kažu da ih zvuk njihove pesme na neki način inspiriše i uzbuđuje, čineći ih prijatno uznesenim, u skladu sa doživljajem njihovih slušalaca. Kada se to završi, prozori i vrata kuća na trgovima i ulicama se zatvaraju, gradom zavlada tišina, pa niti se gde može čuti buka, niti videti ljudi da idu oko lo. Tada se vraćaju izvršenju zadataka svog zanimanja.

Emanuel Swedenborg

Ali u podne se vrata otvaraju, a popodne i prozori na nekim mestima, tako da mogu da vide dečake i devojčice kako se igraju na ulicama pod nadzorom dadilja i gospodara, koji sede na tremovima kuća.

Na krajnjim obodima grada postoje tereni za razne sportove za dečake i mladiće. Održavaju se trke i igre sa loptom. Postoje igre sa loptom što se odbija od zidova, a koje se zovu Reketi. Postoje takmičenja dečaka da se vidi ko je energičniji u govoru, glumi i osvajanju poena. Energičniji dobijaju nekoliko lovorovih listova kao nagradu. Postoje i mnogi drugi sportovi namenjeni razvoju latentnih veština dečaka.

Pored toga, postoje i glumci koji izvode predstave u pozorištima izvan grada. Oni prikazuju razne vrste časničkih i vrlinskih radnji, koje se dešavaju u civilizovanom društvu. Postoje neki među njima, koji su glumci što prikazuju kontraste. „Šta smatrate“, upita jedan od desetorice, „pod prikazivanjem kontrasta?“ „Nijedna vrlina“, odgovoriše, „ne može se živopisno prikazati, sa svim svojim finim i karakterističnim čuvstvima, sem preko kontrasta između stepena vrline, koji idu od maksimuma do minimuma. Ovi glumci prikazuju minimum vrlina, dok ne dođu na nulu. Ali postoji strogo pravilo da ne smeju prikazivati ništa od njihovih suprotnosti, što se zove nečasnim i neprikladnim radnjama, osim figurativno i sa velike distance. Razlog zbog kojeg je uspostavljeno ovo pravilo leži u tome što se ništa pristojno i dobro u bilo kojoj vrlini ne može uzastopnim koracima promeniti u nešto što je nepristojno i zlo; već se smanjuje sve više i više dok ne prestane da postoji, na kom mestu počinje njegova suprotnost. Nebo, na kojem je sve pristojno i dobro, stoga nema ništa zajedničko sa Paklom, gde je sve nepristojno i zlo.“

18. Dok su razgovarali, jedan sluga objavi da je osam mudrih ljudi stiglo po prinčevom naređenju i da žele da budu primljeni. Čuvši to, anđeo izade da ih dočeka i da

ih uvede unutra. Onda nakon uobičajenih učtivosti i predstavljanja, mudri ljudi počеше da im govore o načinu na koji mudrost nastaje i postaje sve veća; i među svoja zapazanja ubaciše i niz komentara na njen razvoj, rekavši da u slučaju anđela mudrost nema granica i nikada ne prestaje, već nastavlja da traje, uvećavajući se zauvek

Kada anđeo zadužen za grupu začu ovo, on im reče: „Naš princ razgovarao je s njima za ručkom o tome gde mudrost prebiva i rekao da prebiva u službi. Biste li i vi porazgovarali sa njima o tome?“ „Kad čovek prvi put bi stvoren“, rekoše oni, „on beše obdaren mudrošću i ljubavlju prema mudrosti, ne zbog njega samog, već zbog toga da bi je mogao podeliti s drugima. Stoga uz mudrost mudrih stoji upozorenje da niko ne sme da zadržava mudrost za sebe, ili da živi samo za sebe, već da je mora istovremeno i deliti sa drugima. To je poreklo društva, koje u protivnom ne bi moglo da postoji. Živeti za druge znači obavljati službu. Služba je ono što zadržava društvo na okupu i postoje brojni načini za njeno obavljanje, kao što postoje i brojni načini za činjenje dobra; i same službe su bezbrojne. Postoje duhovne službe koje se odnose na ljubav prema Bogu i ljubav prema bližnjima. Postoje moralne i političke službe, koje se odnose na ljubav prema društvu i zemlji u kojoj osoba živi i prema kolegama i sugrađanima. Postoje prirodne službe, koje se odnose na ljubav prema svetu i njegovom potrebama. I postoje telesne službe, koje se odnose na brigu o sebi da bi se osposobilo za vršenje viših službi.

Sve ove službe su utisnute u osobu i one se menjaju vlastitim redom, jedna za drugom; kada se nađu zajedno, tada je jedna sadržana u drugoj. Oni koji su posvećeni prvom nizu službi, duhovnim službama, takođe su posvećeni i ovim narednim, i ti ljudi su mudri. Međutim, oni koji nisu posvećeni prvom nizu, ali jesu drugom i narednim, nisu toliko mudri, već samo deluju tako zbog spoljašnjeg ispoljavanja moralnosti i civilizovanosti. Oni

Emanuel Swedenborg

koji nisu posvećeni prvom i drugom nizu, već samo trećem i četvrtom, daleko su od toga da budu mudri, oni su sotone, vole samo svet i sebe zbog sveta. Ali oni koji su posvećeni samo četvrtom nizu od svih su najmanje mudri, oni su đavoli koji žive isključivo zbog sebe, i ono što čine za druge čine samo radi sebe.

Štaviše, svaka ljubav ima sopstveno zadovoljstvo, koje joj daje život; i zadovoljstvo ljubavi prema službi je nebesko zadovoljstvo, što ulazi u zadovoljstva koja se smenjuju uzastopce i u skladu sa poretkom po kojem smenjuju jedno drugo, ona ih uzdiže i čini večnim.“ Nakon toga, oni navedoše nebeska uživanja koja proizilaze iz ljubavi prema službi, rekavši da ih ima na desetine miliona i da oni koji odu na Nebo ulaze u njih. Nastavivši sa mudrim razgovorima o ljubavi prema službi, oni provedoše s njima ostatak dana sve do večeri.

19. Ali predveče, glasnik obučen u lanenu odeću dođe do deseterice sa anđelom i pozva ih da dođu na venčanje koje će se održati sutradan. Pridošlice bejahu veoma srećni na pomisao da će videti venčanje na Nebu. Posle toga povedoše ih da posete jednog od ličnih savetnika i da večeraju s njim. Posle večere vratiliše se svako u svoju spavaću sobu, gde spavaše do jutra.

Kada se probudiše, čuše pesmu devojaka i devojčica iz kuća oko trga, kakva beše ranije opisana. Ljubav, koja je bila predmet njihove pesme, ovom prilikom bejaše bračna ljubav. Njena lepota ih duboko dirnu. Osetiše kako blažena divota uvećava njihovu radost, uzdiže ih i oživljava. Kad je došlo vreme, anđeo reče: „Spremite se i obucite nebeske haljine koje vam je poslao naš princ.“ Oni se obukoše i videše kako im se odeća sija svetlošću plamena. „Zašto izgleda ovako?“, upitaše anđela. „Zato“, odgovori, „što idete na venčanje; tada odeća u našem društvu sija i postaje odeća za venčanje.“

20. Naposljetku anđeo ih povede u kuću u kojoj se održavalo venčanje, a vratar im otvori vrata. Kad su prešli prag, pozdravi ih anđeo kojeg je poslao ženik, uvede unutra i pokaza im njihova mesta. Tada ih pozvaše u predsoblje, gde po sredini prostorije ugledaše sto, na kojem je bio postavljen veličanstven svećnjak sa sedam krakova i kugli, napravljenih od zlata. Na zidovima bili su pričvršćeni srebrni svećnjaci, a njihova svetlost davala je zlatan odsjaj. Pored prvog svećnjaka ugledaše dva stola, na kojima su u tri reda bili poredani hlebovi, a u sva četiri ugla sobe bili su stolovi sa peharima od kristala.

Dok su ih posmatrali, vrata susedne sobe se otvoriše i u sobu uđe šest devojaka, a za njima mlada i mladoženja. Držali su se za ruke. Uputiše se ka svojim mestima pored svećnjaka. Sedoše, mladoženja sa leve strane a mlada sa desne; a šest devojaka zauzeše mesta pored mlade. Mladoženja je nosio blistavu grimiznu mantiju i sjajnu lanenu tuniku sa košuljom preko, na kojoj se nalazila zlatna pločica okružena dijamantima. Na toj pločici bila je ugravirana čaplja, venčani amblem ove nebeske zajednice. Glava mu je bila pokrivena mitrom. Mlada je nosila crveni ogrtač preko izvezene haljine do peta, sa zlatnim pojasom ispod grudi; na glavi je nosila krunu od zlata, posutu rubinima.

Kad su zauzeli svoja mesta, mladoženja se okrenu k nevesti i stavi zlatni prsten na njen prst. Tada izvadi narukvice i bisernu nisku i zakopčavši joj narukvice oko ručnog zglavka i bisernu nisku oko vrata, reče: „Primi ove zaloge.“ Kad ih ona primi, on je poljubi i reče: „Sada si moja“, i nazva je svojom ženom.

Kad to učini, svi gosti povikaše: „Blagosloveni bili.“ To reče svaki od njih ponaosob, pa onda svi uglas. Onaj kojeg beše poslao princ da ga predstavlja reče to isto; i u tom trenutku se predsoblje ispuni miomirisom tamjana, znakom Božjeg blagoslova. Tada poslužitelji uzeše hleb sa dva stola pored svećnjaka i pehare sa stolova u uglu,

Emanuel Swedenborg

koji su sada bili napunjeni vinom, i dadoše svakom gostu hleb i pehar; i oni jedoše i popiše. Posle toga muž i žena ustadoše, a za njima i šest devojaka sa srebrnim lampama u rukama, sada upaljenim, koje ih ispratiše do vrata. Bračni par uđe u svadbenu odaju i vrata se zatvoriše.

21. Nakon toga, anđeo vodič popriča sa gostima o svojih deset pratilaca rekavši im da je njemu bilo naređeno da ih uvede u zajednicu, i kako im je pokazao veličanstvenost prinčeve palate i čuda u njoj, i kako su se gostili za prinčevim stolom. Posle su razgovarali sa mudrim ljudima, nakon čega on upita goste da li bi dozvolili deseterici da i sa njima malo popričaju. I oni im pridoše i popričaše sa njima.

Jedan od mudrih ljudi koji je bio na venčanju upita: „Da li shvatate značenje onoga što ste videli?“ Oni odgovoriše da razumeju tek ponešto i upitaše ga zašto je mladoženja, koji je sada postao muž, bio onako obučen. On odgovori da je mladoženja, koji je sada postao muž, predstavljao Gospoda, a mlada, koja je sada postala žena, Crkvu, jer venčanja na Nebu predstavljaju brak Gospoda sa Crkvom. „Zato je“, reče, „on nosio mitru na glavi i bio obučen kao Aron u mantiju, tuniku i košulju. Zbog toga je takođe nevesta, sada žena, nosila krunu na glavi i ogrtač poput kraljice. Sutra će oni biti obučeni drugačije jer im ova reprezentativna uloga pripada samo danas.“

Oni postaviše drugo pitanje: „Pošto on predstavlja Gospoda, a ona Crkvu, zašto mu je ona sedela sa desne strane?“ „Zato“, reče mudri čovek, „što postoje dve stvari koje čine brak Gospoda i Crkve – ljubav i mudrost; i Gospod je ljubav, a Crkva je mudrost. Mudrost je s desne strane ljubavi, jer član Crkve ima mudrosti kao da dolazi od njega samog i u meri u kojoj je mudar, on prima ljubav od Gospoda. Takođe, desna ruka predstavlja moć, a ljubav dobija moć posredstvom mudrosti. Ali, kao što rekoh, nakon venčanja, slika se menja, jer tada muž

predstavlja mudrost, a nevesta ljubav prema njegovoj mudrosti. Pa ipak, ova ljubav nije primarna, već sekundarna ljubav, koju žena dobija od Gospoda posredstvom muževljeve mudrosti. Gospodnja ljubav, koja je primarna, ljubav je mudrosti muža. Tako, nakon venčanja, muž i njegova žena zajedno predstavljaju Crkvu.“

Oni postaviše još jedno pitanje: „Zašto vi muškarci niste stajali pored mladoženje, sada muža, kao što je šest devojaka stajalo pored mlade, koja je sada žena?“ „Razlog je taj“, odgovori mudri čovek, „što se mi danas brojimo među devojke, a broj šest predstavlja sve, to jest ono što je potpuno.“ „Zašto je to tako?“, upitaše. „Devojke predstavljaju Crkvu koja je sastavljena od ljudi oba pola. Mi smo, zato, što se tiče Crkve isto devojke. Ovaj odlomak iz Otkrivenja vam to dokazuje:

Ovo su koji se ne opoganiše sa ženama, jer su devstvenici: oni idu za jagnjetom kud god ono pođe, (Otkrivenje, 14:4)

To je zato što devojke predstavljaju Crkvu koju Gospod upoređuje sa deset devojaka ili devica pozvanih na venčanje (Matej, 25:1). To je zato što Izrael, Sion i Jerusalem predstavljaju Crkvu, koju Reč opisa toliko puta kao 'devicu ili kćer Izraela, Siona ili Jerusalima'. Gospod takođe opisuje Svoj brak sa Crkvom ovim rečima u Psalmima Davidovim:

S desne strane stoji kraljica u Ofirskom zlatu, haljina joj je zlatom iskićena; u vezenoj haljini vode je caru, za njom devojke, druge njene, ulaze u dvor carev. (Psalmi 45:9-15)“

Nakon toga oni rekoše: „Sigurno je prikladno dovesti sveštenika da sprovede službu nad njima?“ „To jeste prikladno“, reče mudri čovek, „na Zemlji, ali ne i na Nebesima, jer ona predstavljaju Gospoda Samog i Crkvu. Ta činjenica je nepoznata na Zemlji. Opet, kod nas, sveštenik sprovodi ceremoniju veridbe i sluša, prima, potvrđuje i posvećuje njihov pristanak. Pristanak je osnovno obeležje

Emanuel Swedenborg

braka, a ostale ceremonije koje ga prate su njegov formalni izraz.“

22. Onda se anđeo vodič približi devojkama i ispričavši i njima o svojim pratiocima, upita ih da li bi bile toliko ljubazne da provedu neko vreme sa njima. I one im pridoše, ali kad pridoše blizu, one se iznenada okrenuše i odoše u ženske odaje, gde su boravile i njihove prijateljice. Videvši to, anđeo vodič pođe za njima i upita ih zašto su iznenada uzmakle, a da se i ne obrate gostima. „Nismo mogle da pridemo“, odgovoriše one. „Zašto?“, upita ih anđeo. „Ne znamo“, odgovoriše, „ali osetile smo kako nas nešto odbija i odvlači nazad. Molimo te da nam oprostiš.“

Tada se anđeo vrati svojim pratiocima i prenese im odgovor koji je dobio; i dodade: „Sumnjam da vaša sklonost prema suprotnom polu nije čedna. Mi na Nebu, volimo devojke zbog njihove lepote i finoće vladanja; mi ih volimo nežno, ali na častan način.“ Njegovi pratioci se na to nasmejaše i rekoše: „Tvoje sumnje su osnovane. Da li iko može gledati takve lepotice na dohvat ruke, a da ne oseti želju?“

23. Nakon zabave, svi gosti venčanja odoše na spavanje, kao i desetorica sa anđelom, jer je bilo kasno uveče. U zoru čuše objavu: „Danas je sabat.“ I oni ustadoše i upitaše anđela: „Šta to znači?“ On odgovori da je to poziv na službu Božju; ona se ponavlja u određenim intervalima, a najavljuju je sveštenici. „Vrši se u našim crkvama“, reče, „i traje oko dva sata. Ako želite, možete poći sa mnom i ja ću vas uvesti.“

Oni se obukoše i podoše sa anđelom i udoše u crkvu. Crkva je bila dovoljno velika da primi oko tri hiljade ljudi; polukružnog oblika sa klupama ili stolicama porędanim u neprekidnom luku, koji je odgovarao obliku crkve, stolice pozadi bile su više od ovih napred. Ispred njih,

a nešto iza centra, nalazila se propovedaonica. Levo iza propovedaonice bila su vrata. Deset novopridošlica uđe sa anđelom vodičem, koji im pokaza mesta gde treba da sednu, rekavši im: „Svako ko dođe u crkvu zna koje je njegovo mesto. On to zna po intuiciji i ne može sesti nigde drugde. Ako ipak sedne, on ne može čuti ni razumeti ništa remeteći time i opšti sklad, a kada se to desi, sveštenik nije nadahnut.“

24. Kad se skupiše, sveštenik stade za propovedaonicu i započe propoved ispunjenu duhom mudrosti. Njen predmet bila je svetost Svetog pisma, i kako je preko njega Gospod povezan i sa duhovnim i sa prirodnim svetovima. Prosvećenost koju on uživa omogućila mu je da u potpunosti dokaže kako je ovu svetu knjigu diktirao Bog Jehova, tako da je On prisutan u njoj do te mere da je On ta mudrost koju ona sadrži. Ali mudrost, koja je Sam Gospod u njoj, leži skrivena ispod bukvalnog značenja i ne otkriva se sem onima koji spoznaju istine doktrine, a istovremeno vode dobar život, pa su u Gospodu i Gospod je u njima. Naposljetku završi svoju propoved iskrenom molitvom, a onda siđe.

Kako se skup razilazio, anđeo zamoli sveštenika da uputi koju reč dobrodošlice deseterici njegovih pratilaca. I on im priđe i oni razgovarahu pola sata. Sveštenik je govorio o Svetom Trojstvu, rekavši da je Isus Hrist taj u kojem živi sva punoća telesnog božanstva, kao što je govorio apostol Pavle. Nakon toga govoraše o jedinstvu milosrđa i vere, odnosno jedinstvu milosrđa i istine, jer je vera istina.

25. Pošto mu zahvališe, oni odoše kući. Tamo im anđeo reče: „Već je treći dan kako ste došli u ovo nebesko društvo, a Gospod vas je pripremio na trodnevni boravak ovde. Stoga je došlo vreme da se rastanemo. Skinite haljine koje vam je poslao princ i obucite svoje.“

Emanuel Swedenborg

Kad se preobukoše u svoju odeću, osetiše želju da odu. I oni krenuše da silaze, a anđeo ih isprati do mesta na kom su se sastali. Tu se oni zahvališe Gospodu na Njegovoj dobroti, što ih je obdario znanjem i shvatanjem nebeskih radosti i večne sreće.

26. Ponavljam svoju svečanu izjavu da su se ovi događaji zbili i da su ove stvari rečene onako kako sam ispričao, ove prve u Svetu duhova, koji je na pola puta između Neba i Pakla, a druge u nebeskom društvu kojem pripada anđeo sa trubom, koji je bio moj vodič. Da li bi iko u hrišćanskom svetu znao išta o Nebu i njegovim radostima i sreći, o čemu je znanje isto kao znanje o spaseњу, da Gospod nije izvoleo da otvori oči nečijeg duha i pokaže mu i poduči ga? Savršeno je jasno da se ovakva vrsta stvari dešava u Duhovnom svetu, na osnovu onoga što smo videli i čuli od apostola Jovana i što je opisano u Knjizi Otkrivenja. Na primer, on je video Sina Čovečjeg usred sedam svećnjaka (Otkr. 1:12, 13); zavetni šator, hram, kovčeg i oltar na Nebu (15:5, 8; 11:19; 6:9; 8:3; 9:13); knjigu zapečaćenu sa sedam pečata, njeno otvaranje i konje koji izlaze iz nje (5:1; 6:1, 2, 4, 5, 8); četiri živa bića oko prestola (4:6); dvanaest hiljada odabranih iz svakog plemena (7:4-8); skakavce koji izlaze iz bezdana (9:3, 7); aždaju i njenu bitku sa Mihajlom (12:7); ženu koja je rodila muško dete i pobjegla u pustinju zbog aždaje (12:1, 2, 5, 6); dve zveri, jednu koja izlazi iz mora, a drugu iz zemlje (13:1, 11); ženu koja sedi na crvenoj zveri (17:3); aždaju bačenu u ognjeno i sumporno jezero (20:3, 10); belog konja i veliku gozbu (19:11, 17); novo nebo i novu zemlju i sveti Jerusalim da silaze, s opisom njegovih vrata, zidova i temelja zidova (21:1, 1, 12, 14, 17-20); i reku vode života i drvo života koje rađa voće (rod) svakog meseca (22:1, 2). Postoje i mnoge druge stvari koje je Jovan video kad je bio u duhu u Duhovnom svetu i na Nebu. Štaviše, postoje stvari koje su videli apostoli,

nakon uskrsnuća Gospodnjeg, a kasnije Petar (Dela, glava 11), a čuo ih je i video i Pavle.

Postoje takođe i vizije proroka. Na primer, Jezekilj je video četiri zveri koje su bile heruvimi (Jezekilj, glave 1 i 10); novi hram i novu zemlju i anđela koji ih meri (glave 40-48); njegovo odvođenje u Jerusalim i gledanje grozota tamo, i odvođenje u Kaldeju u ropstvo (glave 8 i 11). Zaharija je imao slična iskustva; video je čoveka da jaše među mirtama (Zaharija, 1:8); četiri roga, pa čoveka koji nosi u ruci meračko uže (2:1); svećnjak i dva drveta masline (4:1); leteći svitak (efa) i bure (5:1, 6); četvoro kola koja izlaze između dve planine i njihove konje (6:1). Isto tako je Danilo video četiri zveri koje izlaze iz mora (Danilo, 7:1); borbu između ovna i jarca (8:1); anđela Gavriela, s kojim je vodio dugi razgovor (glava 9). Jelisijin sluga je video kola i vatrene konje oko Jelisija; video ih je kad su mu se otvorile oči (2. Carevima 6:17).

Iz ovih i mnogih drugih odlomaka iz Reči jasno se vidi da su stvari koje su se događale u Duhovnom svetu videli mnogi, kako pre tako i posle dolaska Gospodnjeg. Začudujuće je što se isto i sada dešava kada Crkva nastaje a Novi Jerusalim silazi od Gospoda s Neba!

II

BRAKOVI NA NEBU

27. Postojanje brakova na Nebesima je neverovatno onima koji veruju da posle smrti osoba postaje duša ili duh, pošto je njihov pojam duše ili duha pojam retkog etra ili daha. Isto tako i onima koji ne veruju da osoba može ponovo živeti kao osoba sve do nakon Sudnjeg dana i, govoreći uopšteno, onima koji ne znaju ništa o Duhovnom svetu, u kojemu žive anđeli i duhovi i u kojemu su nebesa i paklovi. Pošto je ovaj svet do sada bio nepoznat, a prisutno je krajnje nepoznavanje činjenice da anđeli Neba u potpunosti nose ljudsko obličje kao i, delimično, duhovi Pakla, bilo kakvo otkrovenje o brakovima bilo je nemoguće. Jer bi ljudi rekli: kako može duša biti sjedinjena s dušom? ili dah s dahom, kao što su muž i žena sjedinjeni na zemlji? I još mnogo toga što bi, kada se izgovori, uništilo i raspršilo veru u tamošnje brakove.

Međutim, sada, kada je mnogo toga otkriveno o Duhovnom svetu, a njegova priroda opisana u mojim knjigama *Nebo i Pakao* i *Objava Apokalipse*, moguće je predstaviti sledeće argumente za potvrdu, pa i razumevanje, postojanja brakova na Nebu:

- I *Nakon smrti, osoba nastavlja da živi kao osoba.*
- II *Muškarac je tada isto muškarac, a žena isto žena.*
- III *Svaka osoba zadržava svoju ljubav nakon smrti.*

- IV Glavna ljubav je seksualna ljubav; a u slučaju onih koji dospeju na Nebo, to jest onih koji postanu duhovni na Zemlji, to je bračna ljubav.*
 - V O ovim činjenicama svedoči očevidac.*
 - VI Dakle, postoje brakovi na Nebesima.*
 - VII Reč Gospodnja, da se nakon vaskrsenja ljudi ne venčavaju, odnosi se na duhovna venčanja.*
- Ovi argumenti biće sada objašnjeni po redu.

28. (I) Nakon smrti, osoba nastavlja da živi kao osoba.

Do sada se nije znalo da, posle smrti, osoba nastavlja da živi kao osoba iz razloga koji su upravo navedeni. Iznenađujuće je da se to nije znalo ni u hrišćanskom svetu, u kojem je tu Reč da prosvetli o večnom životu i u kojem sam Gospod uči da će svi mrtvi ustati, i da Bog nije Bog mrtvih već živih (Matej 22:31, 32; Luka 20:37, 38). Štaviše, što se tiče emocija i misli uma čovekovog, on je u društvu anđela i duhova i tako blisko povezan sa njima da se ne može odvojiti od njih sem smrću. Ovo neznanje iznenađuje još i više kada je svako ko je umro od početka stvaranja, došao ili dolazi kod svojih ili se, kao u Reči, vratio ili se vraća njima.

Pored toga, ljudi imaju opšti utisak, koji nije ništa drugo nego uticaj Neba na duboke nivoe uma, koji čini da čovek ima unutrašnju percepciju istina da ih takoreći može videti. To mu omogućuje da shvati ovu istinu, da osoba nastavlja da živi kao osoba posle smrti, srećno, ukoliko je vodila dobar život, nesrećno, ako nije. Ove misli ima svako, ako uzdigne svoj um iznad tela i razmišlja iznad neposrednog čulnog nivoa, kao što se dešava kada se čovek iskreno moli Bogu ili kada leži na samrtničkoj postelji čekajući poslednji udisaj, ili kada čuje kako ljudi govore o pokojnicima i njihovoj sudbini.

Ispričao sam hiljade činjenica o pokojnicima, pripovedajući njihovoj braći, ženama i prijateljima sudbinu nekih. Takođe sam pisao o sudbini britanskih, holandskih, rimskih

Emanuel Swedenborg

katolika, Jevreja i pagana, i o sudbini Lutera, Kalvina i Melanhtona. Ali do sada, nikada nisam čuo da je iko rekao: kako to može biti njihova sudbina kada oni još nisu vaskrsli iz svojih grobova, pošto se Sudnji dan još nije desio? Sigurno su oni u međuvremenu duše, dašci vetra, u nekom limbu zvanom Pu?¹ Nikada nisam čuo nikoga da kaže tako nešto i to me je ponukalo da izvučem zaključak da svaka osoba ima lični osećaj da će nastaviti da živi kao takva nakon smrti. Zar svaki suprug koji voli svoju ženu, svoju mlađu ili stariju decu, ne kaže sebi kad su umirali ili umrli da su oni u Božjim rukama i da će ih videti ponovo kada umre, te da će ponovo deliti sa njima život ljubavi i radosti?

29. Da li može iko, ko to zaista želi, da ne vidi razumom kako čovek nakon smrti ne može biti dah, koji se teško može zamisliti kao bilo šta drugo sem kao dašak vetra ili vazduha ili etra; i da on predstavlja ili sadrži njegovu dušu, koja čezne i čeka na ponovno sjedinjenje sa njegovim telom da bi mogla da uživa u korišćenju čula i stvari koje ga ushićuju kao ranije na svetu? Zar nije očigledno da bi, ako je to ono što mu se dešava nakon smrti, čovek bio u gorem stanju od ribe, ptice i kopnene životinje, čije duše ne nastavljaju da žive, pa nemaju ni čežnju ni čekanje da ih uznemirava? Ako je čovek nakon smrti nekakav dah, obični dašak vetra, tada bi on ili lepršao u prostoru ili bi, kao što nas pojedina predanja uveravaju, bio uskladišten do Sudnjeg dana u nekom mestu zvanom Pu ili limbu, kao što ga oci (ranog hrišćanstva) nazivaju. Zar iz toga logički ne proizilazi da se oni koji su živeli na početku stvaranja, perioda od kojeg je prošlo šest hiljada godina², nalaze i dalje u istom stanju zabrinu-

¹ *Pu* i *Ubi* su grčka, odnosno latinska reč sa značenjem „negde“. Prethodno su korištene kao teološki termini da označe boravište duša dok čekaju na ponovno prisajedinjenje/pripajanje svojim telima. Za te duše se takođe govorilo da su „u limbu“ (na pograničnoj zemlji)

² Po Biblijskoj hronologiji arhiepiskopa Ašera. (*Prim. prev.*)

tosti, koje se postepeno pogoršava, jer čežnja čini svaki period čekanja sve zamornijim kako vreme prolazi? Iz toga proizilazi da bi moralo biti da ti ljudi i dalje ili lepršaju okolo u prostoru, ili su zatvoreni u limbu, pa su stoga u stanju krajnje agonije? I to bi bio slučaj sa Adamom i njegovom ženom, Avramom, Isakom i Jakovom i svima ostalima od tog vremena pa nadalje?

Iz toga bi ishodište bilo da je roditi se kao čovek nažalosnija sudbina koja se može zamisliti. Ali je upravo suprotno ovome obezbedio Gospod, koji je Bog Jehova, Tvorac univerzuma. On je učinio da osoba koja se veže za njega tako što će živeti po Njegovim zapovedima, bude blaženija i srećnija nakon smrti nego za života na svetu. Ono što osobu čini blaženijom i srećnijom jeste to što ona postaje duhovna, a duhovna osoba oseća i doživljava duhovno zadovoljstvo, koje u tolikoj meri prevazilazi prirodno zadovoljstvo da je hiljadu puta veće.

30. Anđeli i duhovi su ljudska bića, o čemu govore Avram, Gideon, Danilo i proroci koji su ih videli, a pre svega Jovan u Knjizi Otkrivenja, kao i žena u grobu Gospoda. I samog Gospoda su videli njegovi sledbenici nakon vaskrsenja. Razlog zbog kojeg su mogli da ga vide jeste taj što su oči njihovih duša tada bile otvorene; a kada se to desi, anđeli se mogu videti u svom obličju, koje je ljudsko. Ali oni su nevidljivi kada su ove oči zatvorene, to jest skriveni za oči koje izvlače sve svoje utiske iz materijalnog sveta.

31. Treba znati da posle smrti osoba prestaje da bude prirodno biće i postaje duhovno biće, ali sebi izgleda apsolutno isto, u tolikoj meri da je nesvesna da se više ne nalazi u Prirodnom svetu. Ima isto telo, lice, govor i osećanja, jer u emocijama i mislima, odnosno volji i intelektu, osoba ostaje ista. U stvari osoba zapravo nije ista, jer je tada duhovno biće. Ali ona ne može videti raz-

Emanuel Swedenborg

liku, jer nije u stanju da uporedi svoje sadašnje stanje sa prethodnim, prirodnim, stanjem, pošto ga je odložila i preuzela ovo drugo. Stoga sam često slušao kako ljudi kažu da ne bi uopšte bili svesni da se ne nalaze u svom ranijem svetu da nije činjenice da ne mogu više da vidaju one koje su tamo ostavili, a da vidaju one koji su otišli iz njega, to jest one koji su umrli. Međutim, razlog zbog kojeg oni vidaju ove druge, a ne prve, jeste taj što oni nisu prirodni već duhovni ili supstancijalni³ ljudi. Duhovna ili supstancijalna osoba može videti duhovnu ili supstancijalnu osobu onako kao što prirodna ili materijalna osoba može videti drugu prirodnu ili materijalnu osobu. Ali one ne mogu videti jedna drugu zbog razlike između supstancijalnog i materijalnog, koja je slična razlici između onoga što je pre i onoga što je posle. Ono pre, koje je suštinski čistije, nevidljivo je za ono posle, koje je suštinski prostije, kao što je ono posle, koje je prostije, nevidljivo za ono pre, koje je suštinski čistije. Iz toga sledi da je anđeo nevidljiv osobi s ovog sveta, kao što je osoba s ovog sveta nevidljiva anđelu.

Razlog zbog kojeg je osoba nakon smrti duhovna ili supstancijalna jeste taj što ova leži skrivena unutar prirodne ili materijalne osobe. Materijalna osoba joj služi kao pokrivač, kao koža, koja kada se odbaci omogućuje duhovnoj ili supstancijalnoj osobi da se pojavi, da postane čistija, više okrenuta ka unutra i kompletnija. Duhovna osoba je ipak kompletna osoba, iako nevidljiva prirodnoj osobi, kao kad se Gospod prikazao apostolima nakon vaskrsenja. Prvo su ga videli, pa ga više nisu videli, a On je opet bio čovek kakav je bio kad su ga videli, a onda je nestao. Oni su rekli da su im, kad su ga videli, oči bile otvorene.

32. (II) Muškarac je tada isto muškarac, a žena isto žena.

³ Supstancijalni -, sačinjeni od supstnce, za koju se veruje da je osnova svih oblika materije. (*Prim. prev.*)

Pošto osoba nastavlja da živi nakon smrti, a osoba može biti muškarac ili žena, a muškarac i žena su toliko različiti da ne mogu postati ono drugo, iz toga sledi da, posle smrti, muškarac nastavlja da postoji kao muškarac, a žena kao žena, i jedno i drugo kao duhovna bića. Kažemo da ne može postati žena, niti žena muškarac, tako da je nakon smrti muškarac – muškarac, a žena – žena, ali zato što se ne zna u čemu se muževnost i ženstvenost u suštini ogledaju, to moram ovde ukratko objasniti.

Osnovna razlika je u tome što je najdublje jezgro muškarca ljubav, a omotač mudrost ili, drugim rečima, ljubav obmotana mudrošću. Srž žene je mudrost muškarca, a njen omotač je ljubav mudrosti. Ali to je ženska ljubav, koju Gospod daruje ženi kroz mudrost njenog muža. Druga ljubav je muška ljubav, ljubav mudrog, koju je Gospod darovao mužu u meri potrebnoj da stekne mudrost. Iz ovoga sledi da je muškarac mudrost ljubavi a žena ljubav mudrosti. Stoga je od stvaranja u svakome usadena ljubav spajanja u jedno. Ali reći ću vam više o ovim stvarima u ovome što sledi. Žena nastaje od muškarca, to jest žena je izvadena iz muškarca, kao što se vidi iz sledećeg pasusa Postanja:

I Gospod Jehova uze jedno od rebara čovekovih, i mesto popuni mesom i iskoristi rebro koje je uzeo od čoveka da napravi ženu. I dovede je čoveku, a čovek reče, Ona je kost od mojih kostiju, i telo od mog tela, neka joj bude ime Ishshah⁴, jer je uzeta od čoveka. (Postanje 2:21-23)

Značenje rebra i tela biće objašnjeno na drugom mestu.

33. Rezultat takvog prvobitnog stvaranja je taj da je čovek po rođenju stvorenje intelekta, a žena stvorenje volje, ili, drugim rečima, čovek rođenjem stiče žed za znanjem,

⁴ Ishshan - na hebrejskom "čovečica". (Prim. prev.)

Emanuel Swedenborg

razumevanjem i mudročću, a žena rođenjem stiče ljubav prema sjedinjavanju sa tom žedi muškarca. Pošto ono što je unutra formira spoljašnjost da mu slični, a obličje čoveka je intelektualno, a obličje žene je ljubav ka intelektu, zbog toga se čovek razlikuje od žene u licu, glasu i ostatku tela. On ima strože lice, grublji glas i snažnije telo, da ne pominjemo bradu, tako da je, uopšteno govoreći, manje lep od žene. Takođe postoje razlike i u pokretima i ponašanju. Ukratko, nema sličnosti među njima, pa ipak svaki detalj nosi poriv ka sjedinjenju. Zapravo, postoji muževnost u svakom delu čoveka, do najsitnijih delova njegovog tela kao i u svakoj njegovoj misli i svakoj iskri naklonosti koju oseti; isto važi i za ženstvenost žene. Pošto se, dakle, ne mogu pretvoriti jedno u drugo, sledi da nakon smrti čovek ostaje čovek, a žena žena.

34. (III) Svaka osoba zadržava svoju ljubav nakon smrti.

Ljudi znaju da postoji ljubav, ali ne znaju šta je to. U našem uobičajenom govoru kaže se da ljubav postoji, kao kad kažemo da me on voli, da kralj voli svoje podanike, podanici vole svog kralja, muž voli svoju ženu, majka decu, a ona nju. Mi takođe kažemo da ovaj ili onaj voli svoju zemlju, svoje sunarodnike, komšije, a isti izraz se koristi i za apstraktne stvari, kao kad kažemo da neko voli ovo ili ono.

Ali, uprkos univerzalnom značenju ljubavi u govoru, teško da iko zna šta je ljubav. Pošto se razmišljanjem ne može stvoriti nikakva predstava o tome u čovekovoј glavi, niti se rasvetliti intelektu, jer to nije stvar svetlosti, već topline, čovek zaključuje da je to nešto ili nepostojeće ili je neki uticaj proizveden viđenjem, slušanjem ili bivanjem u društvu date osobe. On je potpuno nesvestan da je to sam njegov život, ne samo opšti životvorni princip celog njegovog tela i svih njegovih misli već život u svakom njegovom pojedinačnom elementu. Mudra osoba

ovo može shvatiti na sledeći način. Recimo mi kažemo: „Ako oduzmete ushićenje ljubavi, da li možete razmišljati o ičemu? Da li možete raditi išta?“ Nesumnjivo u meri u kojoj se ushićenje, deo ljubavi, hladi, hlade se misao, govor i delovanje, i u meri u kojoj se ushićenje zagreva, zagrevaju se i oni. Ljubav je znači toplina života osobe, njena životvorna toplota, a to je i razlog što je krv topla i što je crvena. Ovi efekti proizilaze iz vatre sunca sa Neba anđela, koja je nepatvorena ljubav.

35. Beskrajna raznolikost ljudskih lica je pokazatelj da svako ima sopstvenu ljubav da ga razlikuje od drugih, to jest niko nema istu ljubav kao drugi. Lica su izraz ljubavi, jer je dobro poznato da se lica menjaju i da izgledaju drugačije u zavisnosti od emocije ljubavi osobe. Želje, takođe, koje su deo ljubavi, kao i njene radosti i tuge, isijavaju sa lica. To nam jasno pokazuje da je osoba u stvari sama njena ljubav, ili pre oblik uzet na osnovu njene ljubavi. Ali treba znati da je čovekova duša, koja je jedno te isto što i duh koji nastavlja da živi nakon smrti, oblik uzet na osnovu čovekove ljubavi. Ali čovekova vanjšina u svetu nije, jer je naučen od detinjstva da skriva želje svoje ljubavi ili pak da se pretvara i prikazuje nešto što nisu njegova prava osećanja.

36. Razlog zbog kojeg svaka osoba zadržava svoju ljubav nakon smrti jeste taj što je ljubav život čovekov (kao što je navedeno u odeljku 34) pa stoga i čovek sam. Čoveka čine i njegova razmišljanja, odnosno inteligencija i mudrost; ali oni čine jedno sa njegovom ljubavlju. Ljubav je ta koja je izvor i determinanta čovekovih misli; i njegovog govora i delovanja takođe, pod uslovom da on ima slobodu. Iz ovoga se može videti da je ljubav bit ili suština čovekovog života, a razmišljanje je rezultat nastajanja ili buđenja njegovog života. Zato govor i delovanje koji proizilaze iz razmišljanja, ne dolaze toliko iz

Emanuel Swedenborg

razmišljanja koliko iz ljubavi putem razmišljanja. Iskustvo mi je omogućilo da spoznam da nakon smrti osoba ne predstavlja misao, već emocije i misli koje proizilaze iz emocija; odnosno da je osoba ljubav i inteligencija koja iz nje proizilazi. Takođe, osoba posle smrti odbacuje sve što nije u harmoniji sa njenom ljubavlju; odnosno, ona postepeno usvaja lice, glas, govor, pokrete i ponašanje koji su u skladu sa ljubavlju njenog života. Tako je celo Nebo uređeno u skladu sa svim različitim vrstama sklonosti ljubavi za dobro, a ceo Pakao u skladu sa svim vrstama sklonosti ljubavi za zlo.

37. (IV) Glavna ljubav je seksualna ljubav; a u slučaju onih koji dospeju na Nebo, odnosno onih koji postanu duhovni na Zemlji, to je bračna ljubav.

Razlog zbog kojeg seksualna ljubav nastavlja da postoji nakon smrti jeste taj što muškarac ostaje muškarac i žena žena, a muževnost muškarca prožima svaki deo njega i njega u celini kao i ženstvenost ženu; a poriv ka sjedinjenju prisutan je u svakom detalju do onog najsitnijeg. Pošto je taj poriv ka sjedinjenju usađen od stvaranja, pa je stoga neprestano prisutan, iz toga sledi da osoba želi drugu osobu i čezne da bude sjedinjena s njom. Ljubav sama po sebi nije ništa drugo nego želja, odnosno poriv ka sjedinjenju; bračna ljubav je poriv ka sjedinjenju u jedno. Jer su muško i žensko od ljudske vrste tako napravljeni da budu u stanju da postanu kao jedno biće, to jest jedno telo; a kada se sjedine, tada su oni, uzeti zajedno, celovit odraz čovekove prirode. Kada nisu tako sjedinjeni, oni su dvoje, svako od njih kao da je podeljena osoba ili pola osobe. Pošto taj poriv ka sjedinjavanju leži duboko skriven u svakom delu kako muškarca tako i žene, a svaki deo poseduje sposobnost i želju ka spajanju u jedno, iz toga sledi da ljudi zadržavaju obostranu i uzajamnu seksualnu ljubav i nakon smrti.

38. I seksualna i bračna ljubav ovde su spomenute, jer seksualna ljubav nije isto što i bračna ljubav. Seksualna ljubav pripada prirodnom čoveku, bračna ljubav duhovnom čoveku. Prirodni čovek voli i želi samo spoljašnje jedinstvo i telesna zadovoljstva koje ono pruža. Ali duhovni čovek voli i želi unutarnje jedinstvo i ushićenje duha koje ono pruža, i on shvata da je to jedino moguće s jednom ženom, sa kojom stepen jedinstva može postepeno da se povećava. Što više to jedinstvo raste, to on sve više oseća kako se i ushićenje proporcionalno povećava, do večnog trajanja. Ali prirodni čovek nikada ne razmišlja o tome. Zato mi kažemo da bračna ljubav ostaje nakon smrti sa onima koji dođu na Nebo, odnosno, onima koji postanu duhovni na Zemlji.

39. *(V) O ovim činjenicama svedoči očevidac.*

Do sada sam dovoljno razmatrao ove izjave, te sada mogu da ih potvrdim intelektualnim ili tzv. racionalnim argumentima: da osoba nastavlja da živi kao osoba nakon smrti, da je muškarac i tada muškarac, a žena žena, da svaka osoba zadržava svoju ljubav posle smrti i da su glavne ljubavi seksualna i bračna. Ali je ljudima od detinjstva usađeno čvrsto uverenje, prvo od strane roditelja i učitelja, a potom od učenih ljudi i sveštenstva, da nakon smrti neće nastaviti da žive kao ljudi do na Sudnji dan, a mnogi su do sada već proveli šest hiljada godina čekajući na njega. Štaviše, mnogi su smestili ovo uverenje u kategoriju stvari u koje se mora verovati, a ne razumeti ih. Iz tih razloga, bilo je neophodno potvrditi ove iste izjave i izjavom očevica. Ako se to ne uradi, osoba koja veruje samo svojim čulima, ponesena verovanjem koje mu je nametnuto, reći će: „Ako ljudi nakon smrti nastavljaju da žive kao ljudi, ja bih ih video i čuo.“ i „Ko je sišao sa Neba ili došao iz Pakla da nam priča?“

Međutim, nije bilo niti je još uvek moguće da jedan nebeski anđeo siđe ili da duh Pakla iziđe i govori sa

Emanuel Swedenborg

ljudima, sve dok Gospod ne otvori njihove duboke nivoe svesti ili duha. To se stvarno može desiti samo onima koje je Gospod pripremio da prime istine duhovne mudrosti. Gospod je dakle izvoleo da to učini meni, kako uslovi na Nebu i u Paklu, i to kako ljudi žive nakon smrti, ne bi ostali nepoznati, potonuli u neznanju i bili pokopani poricanjem. Dokazi očevica u vezi sa gore pomenutim stavovima jesu suviše brojni da bi se ovde navodili; ali se oni mogu pročitati u mojim knjigama *Nebo i Pakao* i *Nastavak o Duhovnom svetu*⁵; a potom i u *Objavi apokalipse*. Ali što se baš braka tiče, naći ćete ih među iskustvima priloženim uz odeljke ili poglavlja ove knjige.

40. (VI) *Dakle, postoje brakovi na Nebesima.*

Kako je ovo sada potvrđeno i argumentima i iskustvom, to ne zahteva dalje dokazivanje.

41 (VII) *Reč Gospodnja da se nakon vaskrsenja ljudi ne venčavaju, odnosi se na duhovna venčanja.*

U Jevandeljima čitamo:

A pristupiše neki od sadukeja, koji kažu da nema vaskrsenja i pitahu Isusa, govoreći, Učitelju, Mojsije nam napisa, 'Ako kome umre brat koji ima ženu, i umre bez dece, da brat njegov uzme ženu, i da podigne seme bratu svom.' Beše sedam braće, jedan za drugim uzimahu ženu, ali ne ostaviše dece i pomreše. A povrh svih umre i žena. O vaskrsenju dakle, koga će od njih biti žena? I odgovarajući Isus reče im, Deca ovog sveta žene se i udaju. A koji se udostojе dobiti onaj svet i vaskrsenje iz mrtvih niti će se ženiti ni udavati. Jer više ne mogu umreti, jer su kao anđeli i sinovi su Božiji kad su sinovi vaskrsenja. A da mrtvi ustaju, i Mojsije pokaza kod kupine gde naziva Gospoda Boga Avramovog i Boga Isakovog i Boga Jakovljevog. A Bog nije Bog mrtvih, nego živih; jer su

⁵ Nastavak o Duhovnom svetu sada se obično štampa zajedno sa knjigom Sudnji dan. (Prim. prev.)

Njemu svi živi. (Luka 20:27-38; Matej 22:23-32; Marko 12:18-27)

Gospod je ukazao na dve stvari u ovom učenju; prvo, da ljudi ustaju nakon smrti i drugo, da se ne žene na Nebesima. Vaskrsenje nakon smrti je dokazao Bog, koji nije Bog mrtvih nego živih, a Avram, Isak i Jakov su živi; a potom parabolom o bogatom čoveku u Paklu i Lazaru na Nebu (Luka 16:22-31).

Druga stvar, *da se ljudi ne žene na Nebu, dokazana je rečima: a koji se udostoje dobiti onaj svet i vaskrsenje iz mrtvih niti će se ženiti ni udavati.* Jasno je da se ovime misli na duhovno venčanje jer odmah iza ovoga slede reči: *Jer više ne mogu umreti, jer su kao anđeli i sinovi su Božiji kad su sinovi vaskrsenja.* Duhovno venčanje znači povezivanje sa Gospodom, nešto što se dešava na Zemlji, a kada se desi na Zemlji, desilo se i na Nebu. Venčanje se, stoga, ne može ponoviti na Nebu, niti se može ponovo ženiti i udavati. To je značenje ovih reči: *Deca ovog sveta žene se i udaju. A koji se udostoje dobiti onaj svet i vaskrsenje iz mrtvih niti će se ženiti ni udavati.* Gospod ove ljude zove *sinovima venčanja* (Matej 9:15; Marko 2:19⁶); a u ovom odlomku *anđelima, sinovima Božjim i sinovima vaskrsenja.*

Venčanje je povezivanje sa Gospodom, a onoga koji ide na venčanje na Nebu prihvata Gospod. To se vidi iz ovih odlomaka: *Carstvo je nebesko kao čovek car koji načini svadbu sinu svom, i posla sluge svoje da zovu zvanice na svadbu* (Matej 22:1-14). *Carstvo nebesko je kao deset devojaka koje izidoše na susret ženiku, od kojih pet behu spremne i otidoše na venčanje* (Matej 25:1). Jasno je da je ovde Gospod aludirao na sebe u stihu trinaest ovog poglavlja koji kaže: *Stražite dakle, jer ne znate dan ni čas u koji će Sin čovečji doći.* A u Knjizi Otkrivenja:

⁶ Sintagma "sinovi venčanja" na grčkom glasi "sinovi svadbene odaje" (Prim. prev.)

Emanuel Svedenborg

Jer dode svadba Jagnjetova, i žena Njegova pripravila se. Blago onima koji su pozvani na večeru svadbe Jagnjetove. (Otkrivenje 19:7, 9)

Postoji duhovno značenje u svemu što Gospod kaže, kao što je jasno prikazano u *Učenju Novog Jerusalima o Svetom pismu*, objavljenom u Amsterdamu 1763.

42. Dodaću ovde i prikaz dva iskustva iz duhovnog sveta, pa evo prvog.

Jednog jutra se zagledah u nebo i ugledah iznad sebe tri široka nivoa jedan iznad drugog, i kako nastavih da gledam, prvi nivo se otvori, pa drugi za njim i konačno treći i najviši. To me prosvetli tako da shvatih da anđeli, koji tvore prvo ili najniže Nebo, bejahu na prvom nivou, ovi koji tvore drugo ili srednje Nebo, bejahu na drugom nivou, a ovi koji tvore treće ili najviše Nebo na trećem.

Isprva se zapitah šta to znači i zašto se tako pojavljuje; a onda čuh glas, poput zvuka trube, kako dolazi s Neba, koji reče: „Primetili smo, a sada i vidimo da razmišljaš o bračnoj ljubavi. Mi znamo da do sada niko na Zemlji nije znao šta je u suštini prava bračna ljubav i odakle potiče, iako je to važno znati. Gospod je zato izvolio da ti otvori Nebo, tako da prosvetljujuća svetlost prodre u unutarnje nivoe tvog uma i omogućí ti da to shvatiš. Naše božanske radosti na Nebesima, naročito trećem, potiču prvenstveno od bračne ljubavi. Zato nam je dozvoljeno da ti dole pošaljemo jedan bračni par da se uveriš.“

Odjednom se sa najvišeg ili trećeg neba zaputi dole jedna kočija, rekao bih, s jednim anđelom. Ali kako se približavala, učini mi se da vidim dva anđela u njoj. Kočija je izdaleka svetlucala kao dijamant, i u nju su bila upregnuta dva ždrepcá, bela kao sneg. Putnici koji su se vozili u kočiji držahu u rukama dve grlice, pa mi se obratiše: „Ti bi želeo da ti pridemo bliže, ali se pazi da

te goruće bleštavilo, koje potiče sa neba sa kojega silazimo, ne pogodi prejako. Ono će sigurno razbistriti više pojmove u tvom umu, koji su sami po sebi nebeski. Ali, oni se ne mogu izraziti u svetu u kojem se sada nalaziš. Zato racionalno pojmi ovo što ćeš čuti, pa to objasni svom umu.“

„Biću pažljiv“, odgovorih, „pridite bliže.“ I oni priđuše i ispostavi se da su muž i žena. „Mi smo bračni par“, rekoše. „Mi vodimo blažen život na Nebu od vremena koje vi zovete Zlatnim dobom. Mi smo neprestano u cvetu mladosti, u kojem nas danas vidiš.“

Ja sam zurio u njih oboje, jer sam shvatio da su njihov život i njihovi ukrasi bili slika bračne ljubavi. Njihovi životi videli su se na njihovim licima, njihovi ukrasi na njihovim haljinama. Jer su svi anđeli oblici ljubavi u ljudskom obliku. Njihovo vodeće osećanje isijava s njihovih lica, i ono im obezbeđuje i određuje šta će nositi. Zato se na Nebu kaže: svako je obučeno po svom osećanju. Muž se činio po godinama u dobu između adolescencije i punoletstva. Oči su mu svetlucale iskričavom svetlošću, odajući utisak mudrosti ljubavi; ova svetlost činila je da njegovo lice sija jednom vrstom unutrašnjeg sjaja, a to isijavanje mu je kožu činilo sjajnom i spolja, tako da je celo njegovo lice bilo jedna ljupka divota. Nosio je ogrtač do gležnjeva preko plave haljine sa zlatnim pojasom, ukrašene s tri draga kamena, safirom s obe strane i alemom u centru. Imao je dugačke čarape svetle boje lana, protkane srebrnim nitima i srebrne cipele. Ovo je bila predstava muža u bračnoj ljubavi.

I u ženi se prikazala slično. I video sam joj lice i nisam ga video. Izgledala je kao sama Lepota, ali je nisam mogao videti jer je bila neizreciva. Lice joj je sijalo gorućom svetlošću, svetlošću koju anđeli na trećem Nebu uživaju i to mi je pomutilo vid, tako da sam bio jednostavno zadivljen. Kada je to primetila, obrati mi se. „Šta vidiš?“, upita me. „Ne vidim ništa sem bračnu

Emanuel Swedenborg

ljubav i oblik koji uzima“, odgovorih. „Ali ja istovremeno i vidim i ne vidim.“

Na ovo se ona okrenu u stranu k svom mužu, a ja se tada upiljih u nju još nepomičnije. Njene oči sijale su svetlošću njenog neba, gorućom svetlošću, kako rekoh, koja potiče iz ljubavi prema mudrosti. Jer ljubav koju žene osećaju prema svojim muževima na tom nebu potiče iz njihove mudrosti i na nju je koncentrisana, a ljubav koju muževi osećaju prema svojim ženama potiče iz njihove ljubavi prema njima i na nju je koncentrisana, tako da ih to sjedinjuje. Rezultat je bila takva njena lepota, da je nijedan slikar nikada ne bi mogao prikazati onako kako izgleda, jer njegovim bojama fali sjaja, a njegova umetnost nema sredstva kojima bi izrazila njenu ljupkost. Kosa joj je bila prelepo uređena i nosila je cveće u njoj, napravljeno od dragog kamenja. Njena ogrlica je bila od alema, i s nje je visila krunica od dragulja boje zlata, i nosila je biserne narukvice. Bila je obučena u crvenu haljinu, preko bluze grimizne boje, koja je bila pričvršćena rubinima s prednje strane. Bio sam, međutim, iznenađen kad sam video da se boje menjaju kako se okreće k svom mužu i od njega, kada bi jače ili slabije zaiskrile; više kada se pogledaju, a manje kada ne gledaju direktno jedno u drugo.

Pošto sam to video, ponovo mi se obratiše; a dok je muž govorio, činilo se kao da to što on govori dolazi istovremeno od žene, a kada je žena govorila, činilo se kao da to dolazi od njenog muža istovremeno, toliko su sjedinjeni bili njihovi umovi iz kojih su reči tekle. I tada sam čuo i glas bračne ljubavi, koja je bila u unutarnjem skladu sa njihovim govorom i koja je bila proizvod sreće u stanju mira i nevinosti.

Na kraju rekoše: „Zovu nas nazad, moramo ići.“ Tada se popeše u kočiju, kao i pre. Odvezoše se popločanom stazom između cvetnih leja, drveća masline i pomoranže bogatih plodovima. Kad pridoše svome nebu, devojke izadoše da ih dočekaju i uvedu unutra.

43. Nakon toga videh anđela s tog neba. Držaše u ruci pergament, koji odvi s rečima: „Video sam da razmišljaš o bračnoj ljubavi. Ovaj pergament sadrži obilje mudrosti o toj temi, koja još nije otkrivena svetu. Sada se mora otkriti, jer je to važno. Na našem nebu ima više ovakvog blaga nego igde drugo, jer mi uživamo brak ljubavi i mudrosti. Ovde proričem da će jedini ljudi koji će učiniti ovu ljubav sopstvenom biti oni koje Gospod primi u novu Crkvu, koja je Novi Jerusolim.“ Ovim rečima, anđeo ostavi odvijen pergament, koji neki anđeoski duh uze i ostavi na sto u sobi; koju odmah zaključa, pa predade ključ meni, podučivši me: „Piši o ovome.“

44. Drugo iskustvo

Jednom sam video tri novopridošla duha iz sveta, koji su tumarali, zagledali okolo i postavljali pitanja. Bili su iznenađeni kad su otkrili da i dalje žive kao ljudska bića i vide poznate prizore. Jer su znali da su se rastali od prethodnog, Prirodnog sveta, i da tamo nisu verovali da će nastaviti da žive kao ljudska bića pre Sudnjeg dana, kada bi ponovo bili obučeni u meso i kosti koje su ostavili u svojim grobovima. Da bi se oslobodili svake sumnje da su prava ljudska bića, oni su naizmenično ispitivali i dodirivali sebe i druge, uzimali predmete i nalazili hiljadu dokaza da su isto toliko ljudska bića koliko su bili i u prethodnom svetu, s jednom razlikom što su mogli videti jedan drugog na jasnijem svetlu, a predmete u većoj raskoši, to jest savršenije.

Tada im se prikazaše dva anđeoska duha. Oni ih zaustaviše i upitaše: „Odakle dolazite?“ „Rastali smo se od sveta“, odgovoriše oni, „a ponovo živimo u svetu, tako da smo se preselili iz jednog sveta u drugi; i to je ono što nas čudi.“ Tri pridošlice tada počеше da ispituju dva anđeoska duha o Nebu; a pošto su dvojica od njih bili mladići, čije su oči svetlucale iskrom seksualne požude, anđeoski dusi ih

Emanuel Swedenborg

upitaše: „Da li ste možda videli neku ženu?“ „Da, jesmo“, odgovoriše oni.

Kao odgovor na njihova pitanja o Nebu, andeoski duh im reče: „Na Nebu je sve veličanstveno i divno, stvari takve vrste vaše oči nisu nikada videle. Ima devojaka i mladića, devojke su tako lepe da bi se mogle zvati uzorima lepote, a mladići su tako dobrog karaktera da bi se mogli smatrati uzorima dobrog karaktera. Lepota devojaka i dobar karakter mladića se tako dobro slažu da liče na oblike koji se lako uklapaju jedni s drugima.“

Dvojica pridošlica se raspitivahu o tome da li je ljudski oblik na Nebu potpuno identičan ljudskom obliku u Prirodnom svetu. Odgovor je bio da su oni potpuno isti i da ništa nije oduzeto ni muškarcu ni ženi. Ukratko, muškarac je muškarac, a žena je žena, sa svim savršenstvom oblika kojima su stvaranjem obdareni. „Molim vas sklonite se tu negde i pregledajte se kako biste se uverili da ste u istoj meri muškarac kao i pre.“

Pridošlice postaviše drugo pitanje: „U svetu koji smo napustili, rečeno nam je da na Nebu nema stupanja u brak, jer su ljudi tada anđeli. Pa da li je seksualna ljubav moguća?“ Andeoski dusi odgovoriše: „Vaša vrsta seksualne ljubavi je nemoguća, ali postoji andeoska seksualna ljubav koja je čedna i oslobođena svih čari požude.“ „Ako je seksualna ljubav“, reče pridošlica, „lišena čari, šta je ona tada?“ U razmišljanju o toj vrsti ljubavi oni zaječāše pa rekoše: „Koliko dosadna nebeska radost mora biti! Kako može ijedan mladić poželeti da ode na Nebo? Zar nije takva ljubav jalova i beživotna?“

Andeoski dusi odgovoriše s osmehom: „Seksualna ljubav među anđelima, kao vrsta nebeske ljubavi, obiluje najintimnijim uživanjima. To je izuzetno prijatno osećanje, kao da je svaki deo uma proširen. Ona deluje na svaki delić grudi, a u njima je tako kao da srce igra igru sa plućima; a ta igra podstiče disanje, glas i govor. Ona čini kontakt među polovima, to jest između mladića i

devojaka, pravim modelom nebeskog zadovoljstva, jer je čisto.

Sve pridošlice koje dolaze na Nebo testiraju se da se vidi koliko su čedni. Uvode se u društvo devojaka nebeske lepote, da bi one otkrile po njihovom glasu, govoru, licu, očima, pokretima i sferi koju emituju kakva je njihova seksualna ljubav. Ako je pohotljiva, oni odlaze i govore svojim prijateljima da su videli satire i harpije. Pridošlice takođe podležu promeni i pojavljuju se kosmati pred očima anđela, sa stopalima kao u teladi i leoparda. Oni se brzo šalju dole da ne bi svojom požudom zagadili atmosferu na Nebu.“

Čuvši ovo, dve pridošlice ponovo rekoše: „Znači nema seksualne ljubavi na Nebu! Šta može biti čedna seksualna ljubav do ljubav lišena svoje životne suštine? Sigurno su kontakti između mladića i devojaka na Nebu dosadna zadovoljstva. Mi nismo napravljeni od kamena ili drveta, već od osećanja i želje za životom.“

Čuvši ovo, dva anđeoska duha rezignirano odgovoriše: „Vi ne znate šta znači čedna seksualna ljubav, zato što ni sami niste čedni. Ta ljubav je najviše ushićenje uma, pa time i srca, ali ne i mesa ispod srca. Anđeoska čednost, koju dele oba pola, sprečava ovu ljubav da prođe ispod barijere srca, ali unutar i iznad nje dobar karakter mladića uživa radosti čedne seksualne ljubavi s lepotom mlade žene. Obe su unutarnje i prebogate šarmom da bi se opisale rečima. Ova seksualna ljubav je isključivo pravo anđela, jer oni imaju samo bračnu ljubav; i ona se ne može mešati sa pohotnom seksualnom ljubavi. Prava bračna ljubav je čedna ljubav i nema ništa zajedničko sa pohotnom ljubavi. Ona se ograničava na jednu osobu suprotnog pola na užtrb svih ostalih, jer je to ljubav duha koja vodi ljubavi tela, a ne ljubav tela koja vodi ljubavi duha, drugim rečima, to nije ljubav koja napada duh.“

Dvema pridošlicama bejaše drago da to čuju pa rekoše: „Dakle postoji seksualna ljubav na Nebu. Šta je onda

Emanuel Swedenborg

bračna ljubav?“ A anđeoski dusi im odgovoriše, „Razmislite dublje i preispitajte svoje misli; otkrićete da je vaša seksualna ljubav vanbračna ljubav, sasvim različita od bračne ljubavi, koja se razlikuje od nje kao pšenica od pleve, ili kao ono što je ljudsko od onoga što je životinjsko. Ako pitate žene na Nebu šta je vanbračna ljubav, siguran sam da će vam odgovoriti: Kako to mislite? Šta to govorite? Kako možete izgovoriti jedno takvo pitanje koje vređa naše uši? Kako može ljubav koja nije stvorena biti rođena u čoveku?

Ako ih onda pitate šta je prava bračna ljubav, znam da će vam odgovoriti da to nije seksualna ljubav, već ljubav bića suprotnog pola, nešto što se dešava samo kada mladić vidi devojkicu koju mu je Bog odredio, a devojkica vidi mladića. Tada oboje osete kako se u njihovim srcima rasplamsava bračna vatra i on shvati da je ona njegova, a ona shvati da je on njen. Njihove ljubavi se sreću, upoznaju i trenutno spajaju njihove duše, a time i njihove umove. Odatle im silaze u grudi, a pošto se venčaju šire se i dalje, postajući ljubavi u svoj svojoj punoći, rastući iz dana u dan, sve dok oni ne prestanu da budu dva, već jedno biće.

Znam takođe da će se ove žene na Nebu zakleti da ne znaju ni za kakvu drugu vrstu seksualne ljubavi. Jer će reći: Kako seksualna ljubav može da postoji, ako ne izađe da sretne drugu i primi je zauzvrat, tako da u čežnji za večnim jedinstvom, dvoje postanu jedno telo?“ Na ovo anđeoski duh dodade: „Na Nebu niko ne zna šta je to promiskuitet, niti čak da postoji. Anđeli se slede na ideju požudne ljubavi ili vanbračne ljubavi; s druge strane čedna, bračna ljubav ih posvuda greje. U slučaju ljudi, svaki njihov mišić omlitavi na pojavu kurve i zategne se kad se pojave njihove žene.“

Čuvši ovo tri pridošlice upitaše da li bračni parovi na Nebu osećaju potpuno istu vrstu ljubavi kao na Zemlji. Dva anđeoska duha im odgovoriše potvrdno. Tada videvši da oni žele da znaju jesu li krajnja zadovoljstva

ista i tamo, oni rekoše da jesu, ali daleko blaženija, jer rekoše: „Anđeoska percepcija i osećaji mnogo su lepši od ljudskih; a šta oživljava ljubav do plime potentnosti? Njen nedostatak sigurno vodi prekidu i hlađenju ljubavi? Zar nije ta snaga upravo mera, stepen i osnova te ljubavi? Zar ona nije njen početak, vrhunac i dovršetak? Univerzalni je Zakon da se stvari započinju onim krajnjim, održavaju njime i traju pomoću njega. Tako je i sa ovom ljubavlju; tako da ako nema krajnjih zadovoljstava, neće biti ni zadovoljstva bračne ljubavi.“

Tada pridošlice upitaše da li krajnja zadovoljstva te ljubavi rezultiraju rođenjem dece, i ako ne, kakva je njihova svrha? Anđeoski duh im odgovori da tamo nema prirodne, već samo duhovne dece. „Šta su“, upitaše oni, „duhovna deca?“ „Bračni par“, odgovoriše im dusi, „sve se više sjedinjuje krajnjim zadovoljstvima u braku dobra i istine. Brak dobra i istine je brak ljubavi i mudrosti, a ljubav i mudrost su deca rođena u tom braku. Pošto je na Nebu muž mudrost, a žena ljubav prema mudrosti, a obe su duhovne, oni ne mogu imati drugu, sem duhovnu decu začetu i rođenu ovde. Zato ova zadovoljstva ne čine anđele potištenim, kao neke na Zemlji, već veselim; to je tako zbog neprestanog priliva sveže snage za zamenu prethodne, koja je odmah obnavlja i prosvetljuje. Jer se svi koji dođu na Nebo vraćaju u proleće svoje mladosti i povrativši snagu tog doba zadržavaju je zauvek.“

Čuvši ovo pridošlice upitaše: „Zar mi nismo čitali u Reči da na Nebu ljudi ne stupaju u brak, jer su tada anđeli?“ „Poštujte Nebo“, anđeoski dusi odgovoriše na ovo, „i dobićete vaš odgovor.“ Oni tada upitaše zašto bi trebalo da poštuju Nebo. „Zato što upravo odatle dobijamo naše tumačenje Reči. Reč je duboko duhovna, a anđeli će nas, s obzirom da su duhovni, podučiti njenom duhovnom značenju“, odgovoriše im anđeoski dusi.

Nakon nekog vremena, Nebo se otvori nad njihovim glavama i dva anđela se pojavili, koji rekoše: „Postoje

Emanuel Swedenborg

venčanja na Nebesima kao i na Zemlji, ali samo za one za koje se dobro i istina venčavaju, jer nijedni drugi nisu anđeli. Stoga je ovde reč o duhovnim venčanjima, venčanjima dobra i istine. Ona su moguća na Zemlji, ali ne nakon smrti, pa se tako i ne nastavljaju na Nebu. Postoji priča o pet ludih devojaka koje su takođe bile pozvane na venčanje, ali nisu mogle ući jer nemahu brak dobra i istine; jer nisu imale ulja, već samo lampe. Ulje znači dobro, a lampe istinu; a stupanjem u brak ulazi se na Nebo, u kojem je taj brak.“

Tri pridošlice bejahu veoma srećne kad to čuše, puni čežnje za Nebom i nadajući se da će se tamo oženiti. Zato rekoše: „Mi ćemo se posvetiti dobrom vladanju i ispravnom životu, da bismo mogli ostvariti naše ciljeve.“

III

STANJE BRAČNIH PAROVA NAKON SMRTI

45. Upravo sam dokazao postojanje braka na Nebesima, tako da vam sada moram pokazati da li će bračne veze formirane u svetu trajati i ostati stabilne nakon smrti. Pošto ovo nije stvar rasuđivanja već iskustva, koje mi je podareno drugovanjem sa anđelima i duhovima, sada je na meni da ga prenesem dalje, ali na takav način da dobijem podršku od razuma. To saznati je nešto čemu se bračni parovi nadaju i za čime čeznu. Jer muževi koji su voleli svoje žene, kad njihove žene umru, žele da znaju da li je njima dobro i hoće li se ponovo sresti; a isto tako i žene koje su volele svoje muževe. Mnogi parovi, takođe, žele da saznaju unapred hoće li se rastati nakon smrti ili će nastaviti da žive zajedno. Oni čije prirode nisu u harmoniji, žele da znaju da li će se rastati; oni čije su prirode u harmoniji žele da znaju da li će živeti zajedno. Da bi zadovoljio ove želje, preneću vam moja iskustva sledećim redom.

- I Svako zadržava svoju seksualnu ljubav nakon smrti, baš takvom kakva je bila u suštini; to jest kakva je bila u njegovim mislima i volji dok je bio na svetu.*
- II Isto važi i za bračnu ljubav.*
- III Bračni parovi se generalno sreću nakon smrti, prepoznaju, obnavljaju svoju vezu i neko vreme žive zajedno. To se dešava u njihovom prvom*

Emanuel Swedenborg

stanju, dok su okupirani spoljnim pitanjima, kao u svetu.

- IV Ali u fazama, kako se oslobađaju svog spoljnog stanja i mesto njega ulaze u unutarne, oni shvataju kakvi su njihova međusobna ljubav i osećanja i mogu li ili ne mogu živeti zajedno.*
- V Ako su u stanju da žive zajedno, oni ostaju bračni par. Ali ako nisu, oni se rastaju, nekada muž ostavlja ženu, nekada žena ostavlja muža, a nekada se rastaju uz obostranu saglasnost.*
- VI U tom slučaju, mužu se daje odgovarajuća žena, a ženi odgovarajući muž.*
- VII Bračni parovi uživaju u zajedničkom životu na isti način kao na svetu, ali ovaj je mnogo prijatniji i blaženiji. To ne vodi, međutim, stvaranju dece, već duhovnog potomstva, ljubavi i mudrosti.*
- VIII Ovo se dešava onima koji odu na Nebo, ali ne i onima koji odu u Pakao.*

Sada ću objasniti kako se svaka od ovih tvrdnji može pokazati i dokazati.

46. *(I) Svako zadržava svoju seksualnu ljubav nakon smrti, baš takvom kakva je bila u suštini; to jest kakva je bila u njegovim mislima i volji dok je bio na svetu.*

Svaka ljubav prati osobu nakon smrti, jer je ona suština čovekovog života; a glavna ljubav, najviša od svih, zauvek traje u čoveku, zajedno sa sporednim ljubavima. Razlog je taj što je ljubav zapravo funkcija čovekovog duha, pa obuhvata telo iz duha. Pošto nakon smrti, osoba postaje duh, ona nosi svoju ljubav sa sobom. Kako je ljubav suština čovekovog života, očigledno je da je sudbina osobe nakon smrti određena vrstom života koji je ona vodila na svetu.

Što se tiče seksualne ljubavi, ona je univerzalno svojstvo koje dele svi. Jer je stvaranja usađeno u dušu čoveka, ono je izvor sve suštine čoveka, nešto neophodno za nastavak ljudske vrste. Ova ljubav ostaje glavna,

jer nakon smrti muškarac ostaje muškarac, a žena žena; i nema ničega u duši, umu ili telu što nije muško u muškarcu i žensko u ženi. Ovo dvoje su tako stvoreni da se bore za sjedinjenje, odnosno za spajanje u jedno. Ova borba je seksualna ljubav koja prethodi bračnoj ljubavi. Od stvaranja je ova usmerenost prema sjedinjenju utisnuta u svaki detalj muškarca i žene, iz čega proizilazi da ne može biti izbrisana ili umreti zajedno sa telom.

47. Razlog zbog kojeg seksualna ljubav ostaje kakva je bila u suštini, na svetu, jeste taj što svako ima unutarnjost i spoljašnjost; ovaj par zovu čovekova duša i čovekova vanjština. Rezultat toga su unutarnja i spoljašnja volja i unutarnje i spoljašnje misli. Kada čovek umre, on ostavlja za sobom svoje vanjsko, a zadržava svoje unutarnje, jer spoljašnje stvari pripadaju njegovom telu, a unutarnje stvari njegovom duhu. Kako je čovek njegova ljubav, a ljubav počiva u duhu, sledi da njegova seksualna ljubav ostaje s njim nakon smrti kakva je bila i pre u njemu. Na primer, ako je njegova ljubav bila u suštini bračna ili čedna, ona ostaje bračna ili čedna nakon smrti, ali ako je bila suštinski razvratna, ona ostaje isto takva nakon smrti. Treba, međutim, imati na umu da seksualna ljubav nije ista kod jedne osobe kao kod druge, jer postoje bezbrojne razlike. Ali u svakom slučaju ona ostaje onakvom kakva je bila u duhu te osobe.

48. (II) *Bračna ljubav ostaje takva kakva je bila u unutarnjem, odnosno, unutar mentalne aktivnosti i volje kakvu je osoba imala na svetu.*

Zato što su seksualna i bračna ljubav različite, ovde se spominju obe, i tu se kaže da i bračna ljubav ostaje nakon smrti onakva kakav je bila unutar osobe dok je ova živela u svetu. Ali kako mali broj ljudi zna razliku između seksualne i bračne ljubavi, moram na početku ovog odeljka dati nešto poput predgovora. Seksualna ljubav je ljubav

Emanuel Swedenborg

koja se usmerava na i deli sa više osoba suprotnog pola, a bračna ljubav se usmerava na i deli sa jednom osobom suprotnog pola. Ljubav koja se usmerava i deli sa više osoba je prirodna ljubav, i ona je ono što je ljudima zajedničko sa životinjama i pticama, koje su prirodna stvorenja. Ali bračna ljubav je duhovna, specijalna i osobita karakteristika ljudskih bića, jer su ljudska bića stvorena, odnosno rođena da postanu duhovna bića. U meri u kojoj osoba postaje duhovna, ona odbacuje seksualnu ljubav i preuzima bračnu.

Na početku braka čini se da je seksualna ljubav udružena sa bračnom ljubavi. Ali kako brak napreduje, ove ljubavi postaju odvojene, da bi kod duhovnih ljudi, seksualna ljubav bila odbačena, a bračna prihvaćena. Kod prirodnih ljudi se dešava obratno. Ovo što sam sada kazao razjašnjava da je seksualna ljubav, s obzirom da se deli sa više osoba i da je suštinski prirodna, ili pre životinjska, nečista i razvratna, jer je lutajuća i nezaustavljiva, razbludna. Bračna ljubav je potpuno drugačija. Na sledećim stranicama će se videti da je bračna ljubav duhovna i potpuno ljudska.

47.bis⁷ (III) *Bračni parovi se generalno sreću nakon smrti, prepoznaju, obnavljaju svoju vezu i neko vreme žive zajedno. To se dešava u njihovom prvom stanju, dok su okupirani spoljnim pitanjima, kao u svetu.*

Nakon smrti osoba prolazi kroz dva stanja, spoljašnje i unutarnje. Prvo ulazi u svoje spoljašnje stanje, a potom u svoje unutarnje. Dok se nalazi u svom spoljašnjem stanju, muž susreće svoju ženu, ako su oboje umrli, prepoznaje je i, ako su živeli zajedno na svetu, oni formiraju zajednicu i neko vreme žive zajedno. Dok su u ovom stanju, nijedno ne zna šta ovo drugo oseća prema njemu, jer se to drži skriveno na unutarnjem nivou. Ali nakon toga, kada dostignu svoje unutarnje stanje, njihova osećanja postaju jasna.

⁷ U originalu su odeljci dva puta numerisani brojevima 47 i 48.

Ako su skladna i saosećajna, oni nastavljaju svoj bračni život; ali ako su neskladna i antipatična, oni ga prekidaju.

Ako je čovek imao više od jedne žene, on se naizmenično udružuje sa njima, dok se nalazi u spoljašnjem stanju, ali po ulasku u svoje unutarnje stanje, kada bude u stanju da spozna prirodu osećaja ljubavi, on bira jednu ženu, a ostavlja ostale, ili ih pak ostavlja sve. Naime, u duhovnom svetu kao i u prirodnom, hrišćanima je zabranjeno da ožene više od jedne žene, jer je to napad na veru i obesvećenje vere. Isto je i sa ženama, ako su imale više od jednog muža. Međutim, žene nisu te koje formiraju zajednice sa svojim muževima; one im se samo predstavljaju, a muševci ih uzimaju sebi. Treba napomenuti da muševci retko prepoznaju svoje žene, ali žene vrlo dobro prepoznaju svoje muževce, jer su žene u stanju da osećaju unutarnju ljubav, dok muškarci osećaju samo spoljašnju.

48. bis (IV) *Ali u fazama, kako se oslobadaju svog spoljašnjeg stanja i mesto njega ulaze u unutarnje, oni shvataju kakvi su njihova međusobna ljubav i osećanja i mogu li ili ne mogu živeti zajedno.*

Nema potrebe ovo dalje objašnjavati, jer ovo sledi iz onoga što je već objašnjeno u poslednjem pasusu. Ovde ću samo objasniti način na koji se osoba nakon smrti oslobađa svog vanjskog stanja i preuzima unutarnje. Svaka osoba nakon smrti prvo dolazi u ono što se zove Svetom duhovom, koji se nalazi na pola puta između Neba i Pakla i tu se priprema, za Nebo ako je dobra, za Pakao ako je zla.

Pripreme kroz koje tu prolazi postoje da bi se unutarnjost i spoljašnjost dovela u harmoniju, tako da postanu jedno, umesto nesklada i dvojstva, koje je slučaj u Prirodnom svetu, i samo u slučaju osoba iskrenog srca oni čine jedno. Ovo dvojstvo se jasno vidi kod lukavih i prepređenih, naročito licemera, ulizica, prevaranata i lažova. U Duhovnom svetu, međutim, nikome nije dozvoljeno da ima podeljen um, već će oni koji su bili zli iznutra biti

Emanuel Swedenborg

zli i spolja. Isto tako, oni koji su bili dobri, sada će biti dobri i iznutra i spolja.

Jer nakon smrti svako postaje onakav kakav je bio iznutra, ne spolja. U tu svrhu, osoba se periodično uvodi u spoljašnje pa u unutanje stanje. Kad se nađe u svom spoljašnjem stanju, osoba je mudra, to jest ona želi da izgleda kao da je mudra, čak i ako je zla. Ali zao čovek je u suštini glup; on može povremeno videti svoju glupost i dovesti se pameti. Ali ako se ne urazumi na svetu, to ne može uraditi kasnije, jer on voli svoju glupost i želi da je zadrži. Time on potiče svoju vanjštinu da bude jednako budalasta, čineći svoje unutarnje i spoljašnje jednim. Kada se to desi, on je spreman za Pakao.

Dobar čovek ide drugim putem. Pošto je na svetu verovao u Boga i dozvao se pameti, on je mudriji iznutra nego spolja. Spolja su ga povremeno dovodila do ludila iskušenja sveta i njegova taština. Tako da i on svoju spoljašnjost dovodi u harmoniju sa svojim unutarnjim, koje je, kao što rekoh, mudro. Kada se to desi, on je spreman za Nebo. Ovo ilustruje način na koji se spoljašnjost odlaže, a unutarnjost uzima nakon smrti.

49. *(V) Ako su u stanju da žive zajedno, oni ostaju bračni par. Ali ako nisu, oni se rastaju, nekada muž ostavlja ženu, nekada žena ostavlja muža, a nekada se rastaju uz obostranu saglasnost.*

Razlog za razdvajanje nakon smrti je taj što su zajednice na Zemlji retko proizvod unutarnje percepcije ljubavi, već spoljašnje koja zamućuje unutarnju. Spoljašnja percepcija ljubavi je uzrokovana i proističe od svetskog i telesnog shvatanja ljubavi. Svetsko značenje ljubavi su uglavnom novac i zemlja; a telesno položaj i počasti. Pored ovih postoje i razna druga iskušenja, kao što su lepota i lažno dobro vladanje, u nekim slučajevima čak i razbludnost. Štaviše, brakovi se obično ugovaraju unutar okruga, varoši ili grada u kojem je osoba rođena i gde

živi, u kojima je prisutan oskudan izbor, ograničen na poznata domaćinstva i na ona među njima koja su u istom položaju. Zbog toga je većina brakova koji su ugovoreni u svetu spoljašnja, ali ne i unutarnja istovremeno. Ipak je unutarnje jedinstvo, jedinstvo duša, ono koje zapravo čini brak. To jedinstvo ne može se osetiti pre nego što osoba odloži svoju vanjštinu i preuzme unutarnje, a to se dešava nakon smrti. To je razlog što se na Nebu dešavaju rastave, nakon kojih slede nove zajednice sa osobama istog tipa, osim ako se takva zajednica ne oformi na Zemlji. To se može desiti onima koji su od mladosti voleli, želeli i molili Gospoda za zakonit i prikladan brak sa jednim partnerom, odbijajući i ignorišući prolazne strasti.

50. *(VI) U tom slučaju, mužu se daje odgovarajuća žena, a ženi odgovarajući muž.*

To je zato što se samo oni parovi koji su ili mogu biti suštinski sjedinjeni da načine jedno, prihvataju na Nebo da tamo i ostanu. Jer se na Nebu parom ne zovu dva, nego jedan anđeo. To je ono na šta je Bog mislio kad je rekao da oni više nisu dva, već jedno telo. Razlog zbog kojeg se drugačiji parovi ne prihvataju na Nebo jeste taj što drugi ne bi mogli da žive zajedno, to jest u jednoj kući, deleći sobu i krevet. Jer je srodnost i bliskost njihove ljubavi ta koja određuje svaku vezu na Nebesima kao i to gde će živeti. Duhovni svet nema prostor, već izgled prostora, a taj izgled zavisi od načina na koji ljudi žive, koji opet zavisi od načina na koji vole. Niko stoga ne može boraviti nigde drugde nego u svojoj kući, koja mu je obezbeđena i dodeljena u zavisnosti od prirode njegove ljubavi. Ako živi drugde, njegove grudi se stežu i on ima teškoća sa disanjem.

Dvoje ljudi ne mogu živeti zajedno u istoj kući osim ako nisu potpuno isti; niti to mogu bračni parovi, osim ako ne gaje ista osećanja jedno prema drugom. Ako su osećanja samo spoljna, ali ne i unutarnja istovremeno,

Emanuel Swedenborg

sama kuća ili lokacija ih razdvajaju, odbijajući ih i terajući. Zato se onima, kojima se dopusti, nakon pripreme, dolazak na Nebo, obezbeđuje brak s partnerom čiju dušu tako jako privlači jedinstvo s drugom, da ne želi da ima dva života već jedan. Iz tog razloga se nakon rastanka čoveku daje odgovarajuća žena, a ženi odgovarajući muž.

51. *(VII) Bračni parovi uživaju u zajedničkom životu na isti način kao na svetu, ali ovaj je mnogo prijatniji i blaženiji. To ne vodi, međutim, stvaranju dece, već duhovnog potomstva, ljubavi i mudrosti.*

Bračni parovi uživaju u zajedničkom životu na, umnogome, isti način kao na svetu, jer je i nakon smrti muškarac muškarac, a žena žena, a oni od stvaranja imaju urođenu težnju ka sjedinjenju. Ova težnja u svakoj osobi pripada duhu, odakle se širi na telo. Zato, nakon smrti, kad čovek postane duh, obostrana težnja ostaje; a ovo je moguće samo kada oni žive zajedno na skoro isti način. Jer osoba ostaje osoba u istoj meri kao i pre, ni muškarcu ni ženi ništa ne nedostaje, imaju istu telesnu formu i ista osećanja i misli. Kako bi onda rezultat mogao biti išta drugo do zajednički život na isti način? A pošto je bračna ljubav čedna, čista i sveta, kako bi njihov zajednički život mogao da se ne realizuje u potpunosti? Nešto više o ovoj temi može se naći u iskustvu opisanom u odeljku 44. Zajednički život je tada mnogo prijatniji i blaženiji, jer kada osoba postane duh, njena ljubav postaje dublja, čistija i jača; a svako zadovoljstvo postaje sve veće što se dublje oseća, do tačke u kojoj se u tom zadovoljstvu ne dostigne blaženstvo.

52 Brakovi na Nebu ne vode reprodukciji, već stvaranju duhovnog potomstva, ljubavi i mudrosti. To je zato što ovima u Duhovnom svetu fali treća odrednica, prirodna. To je ono što duhovne stvari drži zajedno, isto kao potomstvo u Prirodnom svetu i bez toga oni nisu stabil-

ni. Sve duhovne stvari same po sebi odnose se na ljubav i mudrost, pa su ove te koje se rađaju iz njihovog braka. Kažem da se rađaju, jer bračna ljubav usavršava anđela, jer ga sjedinjuje s njegovim partnerom, a to ga čini sve više i više ljudskim. Jer, kao što rekoh, bračni par na Nebu nisu dvoje, već jedan anđeo. Bračna zajednica ih stoga ispunjava onim što je ljudsko, to jest željom da budu mudri i da vole sve što je povezano s mudrošću.

53. (VIII) *Ovo se dešava onima koji odu na Nebo, ali ne i onima koji odu u Pakao.*

Kada se kaže da se nakon smrti čoveku daje odgovarajuća žena, a ženi odgovarajući muž, i da oni uživaju zadovoljstva i blaženstva zajedničkog života, ali bez stvaranja drugog, sem duhovnog potomstva, mora se imati u vidu da se to odnosi na one koji su primljeni na Nebo i postali anđeli. To je zato što su ti ljudi duhovni, a brakovi su suštinski duhovni pa tako sveti. Međutim, svi oni koji odu u Pakao su prirodni, a brakovi koji su samo prirodni nisu brakovi, već zajednice zaražene razbludnom požudom. Priroda ovih zajednica biće opisana kasnije, kada budem govorio o čednosti i razbludnosti, te dalje o razvratnoj ljubavi.

54. Ovome što je do sada rečeno treba dodati i sledeće postavke o bračnim parovima nakon smrti.

(a) Svi bračni parovi, koji su samo prirodni, rastaju se nakon smrti. To je zato što je njihova bračna ljubav hladna, a njihova vanbračna ljubav topla. Ponekad se, nakon rastanka, oni udruže sa sličnim parovima, ali posle kratkog vremena napuštaju jedni druge. Ovo se često ponavlja. Na kraju čovek podleže nekoj kurvi, a žena nekom preljubniku; to se dešava u zatvoru Pakla (opisanom u [Objavi Apokalipse 153 (10)], u kojem se promiskuitetni razvrat zabranjuje pod pretnjom kazne.

(b) Ako je jedan iz para duhovan, a drugi prirodan, takođe se rastaju nakon smrti. Ovom duhovnom se daje

Emanuel Swedenborg

odgovarajući partner, ali se ovaj prirodni proteruje da se pridruži sličnim duhovima u razuzdanom okruženju.

(c) Međutim, oni koji su na svetu živeli kao samci, i ne razmišljajući o braku, ostaju nevenčani ako su duhovni. Ali ako su prirodni, postaju bludnici. Drugo je ako su samci čeznuli za brakom ili su pak bezuspešno pokušavali da nađu partnera za brak. Ako su ti ljudi duhovni, njima se obezbeđuje blagosloven brak, ali ne pre nego što dođu na Nebo.

(d) Oni koji su bili zatvoreni u religijskim institucijama sveta, žene kao i muškarci, nakon življenja životom monaha, koji se nastavlja neko vreme nakon smrti, oslobađaju se svojih zaveta i puštaju. Oni dobijaju slobodu da zadovolje svoje želje, bilo da žele da žive u braku ili ne. Ako žele, mogu; ako ne žele, upućuju se samcima na rubu Neba. Ali oni raspaljeni nedozvoljenom požudom se obeshrabruju.

(e) Samci žive na rubu Neba, jer je sfera konstantnog celibata odbojna sferi bračne ljubavi, sferi Neba samog. To dolazi od nebeskog braka Gospoda i Crkve.

55. Ovde ću izneti prikaz dva iskustva, pa evo prvog.

Jednom sam čuo kako sa Neba dopire prelepa muzika. To su žene i devojke zajedno pevale pesmu. Njena lepota je bila poput izraza neke ljubavi, koji izbija ujednačenim tokom. Pesme na Nebu nisu ništa drugo do emocije u zvučnoj formi, to jest emocije izražene prilagođenim zvukom, jer kako se misli iskazuju govorenjem, tako emocije pevanjem. Anđeli mogu shvatiti predmet emocije na osnovu pravilnosti i fluentnosti modulacije.

Okolo mene je bilo više duhova, od kojih mi neki rekoh da oni mogu čuti ovu prelepu muziku, koja je bila muzika neke vrste ljubavi, ali da ne znaju šta je njen predmet. Oni učiniše nekoliko pretpostavki, ali bez uspeha. Jedna od pretpostavki bila je da ta pesma iskazuje emo-

ciju mladoženje i mlade pri zarukama, druga da predstavlja najraniju fazu u ljubavi između muža i žene.

Tada se među njima pojavi jedan anđeo s Neba i reče da one pevaju o čednoj seksualnoj ljubavi. Prisutni upitашe šta je to čedna seksualna ljubav. Anđeo im odgovori da je to ljubav muškarca prema mladoj ženi ili ženi ljupke pojave i dobrog vladanja, bez niskih primisli; i ljubav žene prema muškarcu. S ovim rečima anđeo nestade.

Pevanje se nastavi, pa pošto su sada znali šta je predmet iskazivane ljubavi, oni počеше da je čuju na mnoge različite načine, svaki prema stanju svoje ljubavi. Oni koji su gledali na žene časno, čuli su skladno i ljupko pevanje. Ali oni koji su na žene gledali pohotljivo, čuli su ga kao neskladno i deprimirajuće, dok su oni koji su na žene gledali sa nenaklonošću, pevanje čuli kao neskladno i grubo.

Zemlja na kojoj su stajali odjednom se pretvori u pozorište i glas se začu, koji reče: „Prokomentarišite ovu ljubav.“ Tada se tu pojaviše duhovi iz različitih društava, a među njima i neki anđeli obučeni u belo, koji kazaše: „Mi smo u Svetu duhova istražili sve vrste ljubavi, ne samo ljubav muškarca prema muškarcu i žene prema ženi i uzajamnu ljubav muža i žene, već i ljubav muškarca prema ženi i žene prema muškarcu. Nama je dozvoljeno da vršimo ispitivanja po društvima, ali još nismo naišli ni na jednu obostranu čednu seksualnu ljubav, sem među onima koji su obdareni konstantnom snagom od prave bračne ljubavi; a oni su na najvišim Nebesima. Takođe nam je dopušteno da osetimo uticaj te ljubavi na emocije naših srca, i mi smo osetili da on po prijatnosti prevazilazi svaku drugu ljubav, sem ljubavi bračnog para čija su srca jedno. Ali mi bismo da čujemo vaš komentar ove ljubavi, jer ona je za vas nešto novo i nepoznato. Kako je ona vrhunac ljupkosti, mi na Nebu je zovemo blagošću Neba.“

Tada se u diskusiju prvo uključеше oni koji nisu bili u stanju da razmišljaju o čednosti u vezi sa brakom. „Da li iko može“, rekoše oni, „kad vidi lepu ili simpatičnu

Emanuel Swedenborg

devojku ili ženu, obuzdati svoje misli i održati ih neuprljane požudom u toj meri da zavoli njenu lepotu i da ne poželi, ako bi mu bilo dozvoljeno, da je okuša? Da li iko može preobratiti požudu, urođenu svakom čoveku, u takvu čednost da je učini onim što nije i da nastavi da voli i dalje? Da li se seksualna ljubav, kada pređe sa očiju u misli, može zaustaviti na licu žene? Zar ona smesta ne silazi u grudi i niže? Anđeli su ispričali besmislice kada su rekli da postoji čedan oblik te ljubavi, koji je uprkos tome najsladji od svih; ljubav koja je omogućena jedino muževima koji imaju pravu bračnu ljubav, tako da imaju izuzetnu *snagu* sa svojim ženama. Da li su oni toliko iznad drugih da kad vide lepu ženu mogu uzdići svoje misli, kao u iščekivanju, kako bi ih sprečili da sidu i urade ono što čini tu ljubav?“

Sledeći govornici bejahu oni koji su osećali i toplinu i hladnoću, hladnoću prema svojim ženama, a toplinu ka drugom polu. „Šta je čedna seksualna ljubav?“ rekoše. „Pripisati čednost ljubavi je kontradiktornost. Možete li pripisati kontradiktornost, a da ne oduzmete ono što se smatra suštinom stvari, učinivši je nepostojećom? Kako čedna seksualna ljubav može biti najsladja od svih ljubavi kada je čednost lišava lepote? Svi vi znate gde se nalazi lepota te ljubavi. Pa kada se ideja sjedinjenja odbaci s njom, gde je onda njena lepota, i odakle će doći?“

Tada se umešaše i drugi, koji rekoše: „Mi smo bili s najlepšima ženama, a da ih nismo poželeli. I mi znamo šta je čedna seksualna ljubav.“ Ali njihovi drugovi, znajući za njihovu podlost, odgovoriše, „Vi gajite nesklonost prema drugom polu zbog svoje impotencije, a to nije čedna seksualna ljubav, već krajnje nečista ljubav.“

Čuvši to, anđeli se naljutiše pa upitaše za mišljenje one koji su stajali sa desne, odnosno s južne strane. „Postoji“, rekoše oni, „uzajamna ljubav dva muškarca, uzajamna ljubav dve žene, i ljubav muškarca prema ženi i žene prema muškarcu. Ove tri vrste ljubavi su potpuno

različite. Ljubav dva muškarca je kao ljubav dva intelekta, jer je muškarac stvoren i rođenjem predodređen da postane intelektualno biće. Ljubav dve žene je kao ljubav dve naklonosti prema intelektu muškarca, jer je žena stvorena i rođenjem predodređena da postane ljubav prema intelektu muškarca. Ove ljubavi, između dva muškarca i dve žene, ne poniru duboko u grudi, već ostaju spolja, dodirujući ih površno i ne vode nikakvom unutarnjem jedinstvu dvoje ljudi. To je, takođe, razlog zašto se dva muškarca bore razumnim argumentima, sa svoje strane, kao bokseri; a dve žene povremeno požudom, sa svoje, kao glumice koje se pretvaraju da se bore pesnicama.

Ali ljubav muškarca i žene je ljubav intelekta i njegove emocije, koja zaranja u dubine i vodi jedinstvu. To jedinstvo je ljubav; ali jedinstvo umova, a ne tela, a podsticaj k tom jedinstvu i nijednom drugom je duhovna ljubav, koja je čedna ljubav. Ova ljubav je jedino moguća za one koji poseduju pravu bračnu ljubav, odnosno obilnu potentnost, jer im čednost ne dozvoljava da osele ikakav uticaj ljubavi iz tela druge žene sem njihove vlastite. Budući u stanju izvanredne potencije, oni ne mogu da vole drugi pol i da istovremeno preziru razbludnost. Kao rezultat toga, oni poseduju čednu seksualnu ljubav, koja je po svojoj suštini unutarnje duhovno prijateljstvo; ona dobija na lepoti na osnovu svoje obilne, ali čedne, potentnosti. Ta obilna potentnost rezultat je potpunog odricanja od promiskuiteta pa je, pošto se voli samo svoja žena, ona čedna. Budući da tu ljubav u njihovom slučaju ne uživaju tela, već samo duh, ona je čedna; i zato što njihova urođena privlačnost čini da ženska lepota istovremeno osvoji um, ona je prekrasna.“

Čuvši ovo većina prisutnih rukama zatvori uši, rekavši: „Vaše reči vredaju naše uši i mi smatramo da ste vi izrekli gluposti.“ Oni su bili nečasni. Tada sa Neba ponovo dopre pesma koja je bila još i lepša nego pre. Ali za uši nečasnih ona zazvuča kao neskladna galama, pa da

Emanuel Swedenborg

bi izbegli buku, oni izjuriše iz pozorišta i nadadoše se u beg, ostavljajući nekolicinu za sobom, kojima je mudrost omogućila da vole čednost u braku.

56. Drugo iskustvo:

Jednom sam razgovarao sa anđelima u Duhovnom svetu kad se ispunih prijatnom čežnjom da vidim Hram mudrosti, koji sam posetio jednom pre. Upitah ih za put do njega, a oni mi odgovoriše: „Prati svetlost i naći ćeš ga.“ „Kako to mislite“, rekoh, „da pratim svetlost?“ „Naša svetlost“, odgovoriše mi, „postaje sve sjajnije što se više približavaš hramu. Stoga prati svetlost po sjaju koji se povećava. Naša svetlost dolazi od Boga kao sunca, pa u svojoj suštini predstavlja mudrost.“

Tada, u pratnji dva anđela, podoh ka rastućoj svetlosti, penjući se uz strme padine do vrha brda u južnom regionu. Tu bejaše jedna kapija, pa kad vide da anđeli idu sa mnom, vratar je otvorio. Unutra videsmo arkadu od palmi i lovora, duž koje podosmo. Krivudala je do vrta u čijem središtu stajaše Hram mudrosti. Stigavši do njega, pogledah oko sebe i videh male zgrade koje su ličile na hram, u svakoj bejaše mudar čovek. Popesmo se u jednu i na do vratku porazgovarismo s našim domaćinom, objasnivši mu zašto smo došli i kako smo stigli ovde. „Dobro došli“, reče naš domaćin, „uđite i sedite i dozvolite nam da vas uključimo u mudar razgovor.“

Pogledavši po zgradi, videh da je podeljena na dva dela, a ipak jedna celina. Bila je podeljena napola providnim zidom, ali pošto ovaj bejaše od najčistijeg kristala, njegova providnost činjaše sobu jednom celinom. Upitah ga zašto izgleda ovako.

„Ja nisam sam“, reče on, „moja žena je sa mnom, pa iako smo mi dvoje, mi nismo dva tela, već jedno.“ „Znam“, rekoh, „da ste vi mudri; ali šta mudar čovek ili mudrost radi sa ženom?“ Na ovo lice našeg domaćina poniknu nekom vrstom dosade i on ispruži ruke. U tom trenutku još jedan

mudar čovek dode iz druge zgrade, kojem ovaj reče šalji-vo: „Naš gost je upitao šta mudar čovek ili mudrost radi sa ženom?“ To izazva opšti smeh, a oni rekoše: „Šta je mudar čovek ili mudrost bez žene ili bez ljubavi? Žena je ljubav prema čovekovoju mudrosti.“

„Hajde da mudro porazgovaramo“, reče naš domaćin, „o temi uzročnosti, počevši od razloga lepote ženskog pola.“ I oni počеше da govore jedan za drugim. Prvi reče da je razlog tome što je žene stvorio Bog kao naklonost prema mudrosti muškarca, a naklonost prema mudrosti je najveća lepota.

Drugi reče da je razlog taj što je žene stvorio Bog pomoću mudrosti muškarca, od muškarca, tako da su one oblik mudrosti inspirisan emocijom ljubavi. A kako je emocija ljubavi stvaran život, žena je život mudrosti, a muškarac je mudrost, a život mudrosti je najviša lepota.

Treći reče da je razlog taj što su žene obdarene senzibilnošću prema radostima bračnog života, a kako je celo njihovo telo oruđe ovog osećanja, iz toga neizostavno sledi da je lepota tamo gde stanuju i gde se osećaju radosti bračne ljubavi.

Četvrti reče da je razlog taj što je Bog uzeo lepotu i otmenost života od muškarca i dao ih ženi. Tako je muškarac, sve dok se ponovo ne sjedini sa svojom lepotom i elegancijom u ženi krut, strog, hladan i odbojan. On nije mudar, sem za sebe, što ga čini neosetljivim. Ali, kada se muškarac sjedini sa svojom lepotom i otmenošću života u ženi, on postaje prijatan, šarmantan, živahan i mio, pa tako i mudar.

Peti reče da je razlog taj što je žena stvorena kao model lepote, ali ne za sebe već za muškarca, tako da muškarac, sam od sebe tvrd, može omekšati; njegov karakter, sam po sebi grub, može postati blag, a njegovo srce, samo od sebe hladno, može postati toplo. To je ono što se muškarcima dešava kada postanu jedno telo sa svojim ženama.

Emanuel Swedenborg

Šesti reče da je razlog taj što je univerzum stvorio Bog kao najsavršenije delo. Ali ništa savršenije u njemu nije stvoreno od žene s ljupkim licem i ispravnim vladanjem. Na tom velikodušnom činu muškarac treba da zahvali Bogu i da zauzvrat primi od njega mudrost.

Kada ove i mnoge druge slične opcije bejahu iscrpljene, oni ugledaše njegovu ženu kroz kristalni zid. Ona reče svom mužu: „Molim te, govori.“ Dok je on govorio, mogli smo da primetimo u njegovim rečima život mudrosti koji dolazi od njegove žene, jer je njena ljubav bila prisutna u zvuku njegovog govora. Tako je iskustvo dalo svedoka ovoj istini.

Nakon toga mi posetismo Hram mudrosti i vrtove koji su ga okruživali. I odosmo puni radosti, prošavši kroz arkadu do kapije, te sidosmo putem kojim smo se i popeli.

IV

PRAVA BRAČNA LJUBAV

57. Postoje bezbrojni varijeteti bračne ljubavi; niko nema potpuno istu bračnu ljubav kao drugi. Ona može zapravo delovati ista kod većine ljudi, ali to je rezultat primene telesnog rasuđivanja, a takvo rasuđivanje ne dozvoljava čoveku da odmah uoči razlike, budući da je grubo i tupo. Telesno rasuđivanje je umno rasuđivanje koje se zasniva na spoljnim osećajima. Ali oni čiji uvid potiče iz duhovnog rasuđivanja mogu videti razliku i mnogo jasnije ako su u stanju da svoju moć rasuđivanja podignu na viši nivo, nešto što se može uraditi njenim povlačenjem iz čula i iznošenjem na višu svetlost. Oni koji dostignu taj nivo postaju sposobni da intelektualno potvrde, to jest vide da niko nema potpuno istu bračnu ljubav kao drugi.

Pa ipak, niko ne može da vidi bezbrojne varijetete te ljubavi, ma koliko da je prosvetljen i uzdignut njegov um, sve dok ne sazna kakva je ta ljubav u suštini i celosti; kakva je bila zapravo, kada je od Boga podarena čoveku zajedno sa životom. Ako ne poznaju najsavršenije stanje koje je tada imala, uzalud je očekivati da će otkriti razlike, ma koliko obimno istraživanje da sprovedu. Jer tada nema nikakve fiksne tačke u odnosu na koju bi se razlike uočavale, ili cilja ka kojem bi se usmerili da otkriju da li su istinske ili lažne. Zato ovde počinjemo opis prave suštine bračne ljubavi; a kako je nju kao takvu,

Emanuel Swedenborg

zajedno sa životom, čoveku podario Bog, počecemo sa opisom njenog prvobitnog stanja. Kako je u toj fazi ona bila prava bračna ljubav, to smo i ovom poglavlju dali naziv „Prava bračna ljubav.“ Opis će biti nastavljen sledećim redosledom:

- I Prava bračna ljubav postoji, ali je tako retka da je danas njena priroda nepoznata, a bezmalo i samo njeno postojanje.*
- II Ova ljubav je plod braka dobra i istine.*
- III Ova ljubav po saobraznosti predstavlja brak Boga i Crkve.*
- IV Ova ljubav je, u pogledu svog porekla i saobraznosti, mnogo više nebeska, duhovna, sveta, čista i nevina od bilo koje druge ljubavi koju je Bog dodelio anđelima na Nebu ili ljudima u Crkvi.*
- V Ova ljubav je takođe osnov svih nebeskih i duhovnih ljubavi, pa time i svih prirodnih.*
- VI Sve radosti i sva uživanja, od prvih po poslednjih, pripadaju ovoj ljubavi.*
- VII Jedini koji mogu da steknu i uživaju tu ljubav su oni ljudi koji su se približili Bogu, koji vole istine kojima podučava Crkva i čine dobra dela koje ona propisuje.*
- VIII Ovo je bio najviši oblik ljubavi među drevnim ljudima, koji su živeli u Zlatno, Srebrno i Bronzono doba, ali se nakon toga postepeno ugasio.*

58. *(I) Prava bračna ljubav postoji, ali je tako retka da je danas njena priroda nepoznata, a bezmalo i samo njeno postojanje.*

Postojanje ovakve bračne ljubavi, kakva se ovde opisuje, može se zapravo videti u početnom stadijumu te ljubavi, dok pronalazi put i osvaja srce mladića ili devojke. Ili kod ljudi koji zavole samo jednu osobu suprotnog pola i požele je za nevestu; a ona se povećava tokom vremena zaruka i kako se bliži njihovo venčanje; i kada

se napokon venčaju i u prvim danima nakon toga. Da li postoji neko ko neće priznati i ko se neće složiti sa sledećom tvrdnjom: da je ova ljubav osnova svih ljubavi i da ona nosi sve radosti i ushićenja, od prvih do poslednjih? I da li postoji neko ko ne zna da nakon ovog prijatnog vremena, ovo radosno stanje malo-pomalo prolazi i nestaje, tako da na kraju par ne oseća više skoro nikakvu radost? Ako im tada kažete isto što i pre, da je ova ljubav osnova svih ljubavi, i da su joj dodeljene sve radosti i veselja, oni se sa tim neće složiti niti će to priznati. Oni će vam možda reći da su to trivijalne ili pak nerazumljive misterije.

Iz ovoga se jasno vidi da je najranija faza ljubavi u braku nalik na pravu bračnu ljubav, te nam pruža neku vrstu slike o njoj. To je slučaj zato što se tada seksualna ljubav, koja je rasmusna, odbija i umesto nje se oseća ljubav prema jednoj osobi suprotnog pola, koja je prava bračna ili čedna ljubav. Na druge žene tada se gleda bez ikakvog osećanja ljubavi, a s ljubavlju samo na onu koja je odabrana.

59. Razlog zbog kojeg je prava bračna ljubav tako retka, da joj se priroda ne zna, a često se ne zna ni za samo njeno postojanje, jeste taj što se stanje očaranosti pre braka kasnije pretvori u stanje ravnodušnosti, kao posledica neuspeha da se prvo stanje održi. Postoji više razloga za promenu ovog stanja nego što bi se ovde moglo navesti, ali ja ću se pozabaviti njima kasnije kako budem razmatrao razloge za hladnoću, razdvajanje i razvod. Iz toga će se videti da je za većinu ljudi danas, slika prave bračne ljubavi izbrisana, a time i mogućnost njenog prepoznavanja, tako da njena priroda ostaje nepoznata kao, umnogome, i samo njeno postojanje. Dobro je poznato da je po rođenju svako ljudsko biće preokupirano svojim telom; potom postaje sve više prirodno, pa time i racionalno i na kraju duhovno. To se dešava u etapama, jer

Emanuel Swedenborg

je telesni nivo kao zemlja, u koju se jedna za drugom sade prirodne, racionalne i duhovne ideje. Tako osoba postaje sve više i više ljudska.

Ono što se dešava pri ulasku u brak je skoro isto. Tada osoba postaje potpunije ljudska, jer po spajanju sa svojim partnerom osobe počinju da deluju kao jedna. Ali to se dešava u prvoj fazi, kada je, kao što je gore navedeno, još uvek prisutna jedna vrsta slike bračne ljubavi. Kod bračnog života, ona počinje na isti način sa telesnog nivoa i prelazi na prirodni do spajanja u jedno. Oni koji vole ono što je telesno ili prirodno, a od njih dolaze samo racionalne ideje, ne mogu se spojiti u jedno sa svojim partnerom osim na ovom spoljašnjem nivou. A kada spoljašni nivo propadne, hladnoća prodire u unutarnje nivoe odvođeći zadovoljstvo te ljubavi iz tela kao i iz uma, a kasnije iz uma kao iz tela. Ovaj proces zadire tako duboko da ništa ne ostane od sećanja na prvobitno stanje u braku i više se za njega i ne zna. Pošto je ovo slučaj sa većinom ljudi danas, jasno je da je priroda prave bračne ljubavi nepoznata, kao i činjenica da uopšte postoji. Slučaj sa duhovnim ljudima je potpuno drugačiji. Za njih je prvo stanje uvod u neprestano blaženstvo koje postepeno raste kako se duhovni racionalni nivo svesti, a posledično i prirodni senzualni telesni nivo, u dvema osobama spaja i sjedinjuje. Ali ovakvi ljudi su retki.

60. (II) *Ova ljubav je plod braka dobra i istine.*

Svaka inteligentna osoba priznaje ono što je, inače, univerzalna istina, da se sve u univerzumu odnosi na dobro i istinu. Takođe se mora priznati da je u svakoj pojedinisti univerzuma dobro povezano s istinom, a istina sa dobrom, jer je to takođe univerzalna istina. Razlog zbog kojeg se sve u univerzumu odnosi na dobro i istinu i zašto je dobro povezano s istinom, a istina s dobrom, jeste taj što i jedno i drugo potiču od Boga i dolaze od Njega kao jedno. Ljubav i mudrost su dve stvari koje potiču od

Boga, jer su Bog sam, te dolaze od Njega. Sve stvari koje se odnose na ljubav zovu se vrstama dobra, a sve stvari koje imaju veze s mudrošću zovu se istinama. Kako ovo dvoje potiče od Boga kao Stvoritelja, odatle sledi da je to dvoje prisutno u onome što se stvara.

Ilustracija ovoga su toplota i svetlost koje zrači sunce. Sve na Zemlji dolazi od njih, jer je njihovo prisustvo i mera u kojoj su povezani ono što kontroliše rast. Prirodna toplota odgovara duhovnoj toplini, koja je ljubav; prirodno svetlo odgovara duhovnom svetlu, koje je mudrost.

61. U sledećem poglavlju, odnosno odeljcima 83-102, biće prikazano da je bračna ljubav proizvod braka dobra i istine. To se ovde spominje samo da bi se pokazalo da je ova ljubav, imajući u vidu da je nebeskog, duhovnog i svetog porekla i sama nebeska, duhovna i sveta. Da bismo videli da bračna ljubav potiče iz braka dobra i istine, ovde je važno ukratko je predstaviti.

Gore sam naveo (odjeljak 60) da veza između dobra i istine postoji u svakoj pojedinačnoj stvari; a povezivanje je nemoguće ako nije uzajamno, jer veza s jedne strane koja nije usklađena s vezom sa druge strane puca sama po sebi. Kako stoga postoji veza između dobra i istine, koja je uzajamna, iz toga sledi da postoji istina dobra, to jest istina koja dolazi od dobra, i dobro istine, koje dolazi od istine. U narednom poglavlju videćete da se istina dobra, odnosno istina koja dolazi od dobra, nalazi u muškarcu i sačinjava njegovu muškost; a da se dobro istine, odnosno ono koje dolazi od istine, nalazi u ženi tvoreći njenu ženstvenost. To dvoje povezuje se u bračnoj zajednici. Ovo napominjem ovde da biste stekli neke početne predstave o ovom predmetu.

62. (III) *Ova ljubav po saobraznosti predstavlja brak Boga i Crkve.*

Emanuel Swedenborg

To znači da muž i žena vole jedno drugo, kao što Bog voli Crkvu i želi da Crkva voli Njega. U hrišćanstvu je dobro poznato da postoji saobraznost između ovih stvari, ali do sada niko nije znao kakva je to vrsta saobraznosti. Nakon objašnjenja za ovo prvo, ovo drugo biće objašnjeno u drugom odeljku (64). Ovde se spominje saobraznost da bi se videlo da je bračna ljubav nebeska, duhovna i sveta jer je saobrazna nebeskom, duhovnom i svetom braku Boga i Crkve. Ova saobraznost takođe proističe iz bračne ljubavi kao proizvoda braka dobra i istine, kao što je navedeno u prethodnom odeljku. Jer je brak dobra i istine isto što i brak milosrđa i vere, pošto je dobro povezano s milosrđem, a istina s verom. Nemoguće je ne priznati činjenicu da je ovaj brak ono što čini Crkvu, jer je to univerzalna istina; a svaka univerzalna istina se priznaje čim se čuje. To je posledica Božjeg uticaja, a u isto vreme i potvrde od strane Neba. Sada, kako je Crkva, budući od Boga, Njegova, a pošto je bračna ljubav saobrazna braku Boga i Crkve, iz toga sledi da ova ljubav dolazi od Boga.

63. U gore pomenutom poglavlju biće reči o tome kako Bog formira crkvu s bračnim parom, a time i bračnu ljubav. Ovde ću samo reći da Bog formira crkvu sa čovekom, a preko muškarca sa ženom. Kada se crkva formira sa oboma, ona je načinjena u potpunosti; jer tada postoji potpuna veza dobra sa istinom, a njihova veza čini Crkvu. Dole navedenim argumentima biće pokazano da je težnja ka sjedinjenju, koje predstavlja bračnu ljubav, proporcionalna povezanosti dobra i istine, koja čini Crkvu.

64. *(IV) Ova ljubav je, u pogledu svog porekla i saobraznosti, mnogo više nebeska, duhovna, sveta, čista i nevina od bilo koje druge ljubavi koju je Bog dodelio anđelima na Nebu ili ljudima u Crkvi.*

Nešto ranije u tekstu ukratko je, kroz nagoveštaj, bio ponuđen jasan dokaz da je priroda bračne ljubavi, u pogledu njenog porekla, braka dobra i istine, takva kakva je navedena. Tada je rečeno i da je ta ljubav takva po osnovu njene saobraznosti sa brakom Boga i Crkve. Ova dva braka, iz kojih, kao izdanak, niče bračna ljubav, najviši su stepen svetosti. Ako se stoga ova ljubav prima od njenog Tvorca, koji je Bog, prati je i svetost koja od Njega dolazi, neprestano je čisteći i pročišćavajući. Ako osoba tada oseti u svojoj volji i želju i težnju za time, ova ljubav postaje sve čistija i nevinija dan za danom zauvek.

Bračna ljubav se zove nebeska i duhovna, jer je poseduju anđeli Nebesa. Ona je nebeska među anđelima najvišeg Neba, jer se oni zovu nebeskim anđelima; a duhovna je među anđelima iz donjeg Neba, jer se oni nazivaju duhovnim anđelima. Anđeli nose takva imena; nebeski jer su modeli ljubavi i mudrosti koja iz nje dolazi, a duhovni jer su modeli mudrosti i ljubavi koja dolazi iz nje. Njihova bračna ljubav je slična.

Kako je bračna ljubav prisutna među anđelima i višeg i nižeg Neba, što je opisano u poglavlju „Brakovi na Nebu“ (27-41), očigledno je da je ona sveta i čista. Razlog zbog kojeg je ona, zbog izvora iz kojeg potiče, u svojoj suštini svetija i čistija od svake druge ljubavi koju poseduju anđeli ili ljudska bića, jeste taj što je ona takoreći vrhovna ljubav. Izvesne napomene vezane za njenu vodeću poziciju biće date u narednom odeljku.

65. (V) *Ova ljubav je takođe osnov svih nebeskih i duhovnih ljubavi, pa time i svih prirodnih.*

Razlog zbog kojeg je bračna ljubav, po svojoj suštini, osnov svih ljubavi Neba i Crkve, jeste taj što je njen izvor brak dobra i istine; i iz tog braka nastaju sve ljubavi koje čine Nebo i Crkvu u čoveku. Dobro ovog braka čini ljubav, a njegova istina čini mudrost. Kada se ljubav približi mudrosti ili se s njome sjedini, ona postaje prava

Emanuel Swedenborg

ljubav; a kada se mudrost približi ljubavi i sjedini s njome, ona postaje prava mudrost. Prava bračna ljubav nije ništa drugo do povezivanje ljubavi i mudrosti.

Bračni par između koga ili u kojem se ta ljubav deli jeste model ili njena vidljiva forma. Zaista, sve na Nebesima, gde su i lica prave slike ljubavi pojedinca, slika je ljubavi; jer je ona u njima kako uopšte tako i u svakom njihovom delu, kao što je gore opisano. Pošto je bračni par model i forma te ljubavi, iz toga sledi da je svaka ljubav koja nastaje iz forme same ljubavi njena kopija. Tako da ako je bračna ljubav nebeska i duhovna, to su i ljubavi koje iz nje proizilaze. Stoga je bračna ljubav kao roditelj, a druge ljubavi su njena deca. Tako brakovi anđela na Nebesima vode rođenju duhovnog potomstva, stvari koje su u vezi sa ljubavlju i mudrošću ili dobrom i istinom; kao što je opisano u odeljku 51.

66. Isti zaključci se očigledno mogu izvući iz činjenice da su ljudska bića stvorena da ispune tu ljubav, i u svom daljem razvoju pod njenim uticajem. Muškarac je stvoren da postane mudrost kao rezultat ljubavi koju oseća prema postajanju mudrim, a žena je stvorena da postane ljubav prema muškarcu na osnovu i u meri njegove mudrosti. Stoga je jasno da su bračni parovi pravi oblici i slike braka ljubavi i mudrosti, odnosno dobra i istine. Mora se imati u vidu da ni dobro ni istina ne mogu postojati osim ako nisu utelovljeni u supstanci, kao sopstvenoj realizaciji. Apstraktne vrste dobra i istine ne mogu postojati, jer ako nemaju poziciju, ne mogu biti nigde; niti se mogu povremeno pojavljivati kao leteća stvorenja. Oni su stoga samo entiteti, o kojima se razumu čini da može razmišljati apstraktno, ali u stvari ne može dok se predmetno ne realizuju. Svaka predstava koju osoba formira, ma koliko da je uzvišena, zapravo je supstancijalna, odnosno, pridružena supstanci. Pored toga treba znati da nijedna supstanca ne može postojati, a da nije oblik.

Niti postoji nešto kao bezoblična supstanca, jer se njome ništa ne može izreći, a subjekat bez predikata takođe je iracionalni entitet. Ova filozofska razmatranja ovde su data kako bi se omogućilo da se vidi da je bračni par, koji živi u pravoj bračnoj ljubavi, oblik braka dobra i istine ili ljubavi i mudrosti.

67. Pošto prirodne ljubavi rezultiraju iz duhovnih, a duhovne iz nebeskih, možemo reći da je bračna ljubav osnov svih duhovnih i nebeskih ljubavi, te stoga i prirodnih. Prirodne ljubavi se odnose na ljubav prema sebi i ljubav prema svetu; duhovne ljubavi, na ljubav prema bližnjima, a nebeske na ljubav prema Bogu. S obzirom na ovakav odnos između ovih ljubavi, red kojim slede i po kojem su prisutne u osobi jeste očigledan. Kada su uređene tim redom, prirodne ljubavi nastaju iz duhovnih, duhovne iz nebeskih i sve tako redom do njihovog izvora – Boga.

68. (VI) *Sve radosti i sva uživanja, od prvih po poslednjih, pripadaju ovoj ljubavi.*

Sva zadovoljstva koje jedna osoba može da oseća proizvod su njene ljubavi. Putem njih se ljubav manifestuje ili, bolje rečeno, postoji i živi. Opšte je poznato da se zadovoljstva intenziviraju kako se ljubav intenzivira, kao i prema tome kako se uzgredne emocije sve više dotiču dominantne ljubavi. Kako je bračna ljubav osnov svih dobrih ljubavi, i kako je ona utisnuta u svaki pa i najmanji detalj jedne osobe, kao što je gore rečeno, iz toga sledi da njena zadovoljstva prevazilaze zadovoljstva svih ostalih ljubavi, a stepen u kojem je prisutna i u kojem se spaja sa njima čini da ove ljubavi donose zadovoljstvo. Jer ona širi unutarnje nivoe uma kao i tela, kako kroz njih protiče i kako ih otvara.

Razlog zbog kojeg sva zadovoljstva, od prvog do poslednjeg, pripadaju toj ljubavi jeste taj što njena svrha nadmašuje svrhu drugih. Njena svrha je reprodukcija ljudske

Emanuel Swedenborg

rase odnosno anđela Neba. Kako je ova svrha krajnji cilj stvaranja, iz toga sledi da je svaka vrsta sreće, blaženstva, zadovoljstva, opčinjenosti i uživanja koju bi Bog Stvoritelj mogao dati jednoj osobi, koncentrisana u ovoj njegovoj ljubavi. Očigledno je da zadovoljstva rezultiraju iz svrhe da se dotiču osobe proporcionalno njenoj ljubavi prema svrsi, uzimajući u obzir zadovoljstva pet čula: čula vida, sluha, mirisa, ukusa i dodira. Svako od njih ima sopstvena zadovoljstva, koja variraju u zavisnosti od specifične svrhe kojoj služe. Šta bi moglo da nedostaje zadovoljstvu bračne ljubavi, čija je svrha nešto što obuhvata sve druge svrhe?

69. Znam da će malo ljudi priznati da su sve radosti i zadovoljstva, od prvog do poslednjeg, dati bračnoj ljubavi, jer je prava bračna ljubav, kojoj su oni dali, toliko retka danas da su njena priroda i njeno postojanje skoro nepoznati, kao što sam objasnio i dokazao gore u tekstu (odeljci 58, 59). Oni nisu prisutni ni u jednoj drugoj do u iskrenoj bračnoj ljubavi; a kako je ona toliko retka na Zemlji, nemoguće je opisati sreću kojom obiluje, sem na osnovu opisa koji nam daju anđeli koji je uživaju. Anđeli su rekli da su njena unutarnja zadovoljstva, zadovoljstva duše – a duša je prvo mesto bračnog upliva ljubavi i mudrosti ili dobra i istine, od Boga – nepojmljiva, te stoga i neizreciva, jer ona su zadovoljstva mira i nevinosti istovremeno.

Ali kako se spuštaju, ona postaju sve primetnija – u gornjim nivoima uma kao blaženstvo, u donjim nivoima kao sreća, u grudima kao prijatni osećaji, odakle se šire u svaki deo tela i konačno svedinjuju na najnižem nivou da proizvedu najveće od zadovoljstava. Anđeli nastaviliše da govore divne stvari o ovima, rekavši takođe da su vrste ovih zadovoljstava u dušama bračnih parova, prolazeći iz njih u njihove umove, a iz njih u grudi njihove, bezbrojne i večne. Njihov stepen se povećava u zavisnosti od mudrosti muža. To je zato što muževi večno

žive u cvetu mladosti, a za anđele nema ništa blaženije od neprestanog povećanja mudrosti. Dalje opise ovih zadovoljstava, kako ih iznose anđeli, naći ćete u okviru iskustava, naročito među onima koja slede na kraju jednog broja poglavlja.

70. *(VII) Jedini koji mogu da steknu i uživaju tu ljubav su oni ljudi koji su se približili Bogu, koji vole istine kojima podučava Crkva i čine dobra dela koje ona propisuje.*

Razlog zbog kojeg samo oni koji se približe Bogu dobijaju ovu ljubav jeste taj što monogamni brakovi, između jednog čoveka i jedne žene, odgovaraju braku Boga i Crkve, a takvi brakovi nastaju od braka dobra i istine o čemu je gore bilo reči (60, 62). Posledica ovog porekla i ove saobraznosti je ta da prava bračna ljubav dolazi od Boga, i da je data onima koji mu direktno pristupe. Ali se ovo ne može u potpunosti dokazati bez detaljne diskusije o ovim dvema misterijama. To će biti dato u dva naredna poglavlja, od kojih će jedno biti o poreklu bračne ljubavi od braka dobra i istine, a drugo o braku Boga i Crkve i njegovoj saobraznosti. Tada će se takode videti da je posledica toga da bračna ljubav osobe zavisi od stanja crkve u njemu.

71. Samo oni koji primaju bračnu ljubav od Boga, oni koji mu direktno pristupe i žive životom Crkve koja dolazi od Njega, mogu uživati pravu bračnu ljubav. Razlog je taj što je ova ljubav, iz perspektive porekla i saobraznosti, nebeskija, duhovnija, svetija, nevinija i čistija od bilo koje druge ljubavi koja je prisutna među anđelima na Nebu ili ljudima u Crkvi (kao što je rečeno u tački 64). Ove attribute je moguće pripisati samo u slučaju onih koji su povezani sa Bogom i koje je On pridružio anđelima na Nebu. Jer se ovi klone vanbračnih ljubavi, to jest veza sa osobama koje im nisu ni muž ni žena,

Emanuel Swedenborg

kao prokletstva duše ili jezera Pakla. Sve dok se udate, odnosno oženjene osobe klone ovakvih veza, čak i u žudnji duše i namerama koje ona proizvodi, dotle je ta ljubav u njihovom slučaju pročišćena, postajući po etapama duhovna, prvo dok žive na Zemlji, a potom na Nebu.

Nijedna ljubav među ljudskim bićima, kao ni među anđelima, ne može postati čista; pa ni ova. Ali kako Bog prvenstveno gleda na nameru volje, sve dok osoba ima tu nameru i dok joj teži, dotle je ona na pravom putu i dotle napreduje ka čistoti i svetosti. Niko sem onih kojima Bog učini tako, ne može uživati duhovnu bračnu ljubav, jer ona nosi Nebo u sebi. Prirodni čovek, za kojeg ta ljubav izvlači zadovoljstvo samo iz tela, ne može pristupiti Nebu ili anđelima, niti zapravo ijednoj osobi koja poseduje tu ljubav, jer je ta ljubav osnova svih nebeskih i duhovnih ljubavi (videti odeljke 65-67 gore).

Ovo mi je iskustveno dokazano. Video sam neke genije⁸ u Duhovnom svetu, koji su se inače spremali za Pakao, kako prilaze anđelu koji je uživao sa svojim partnerom. Dok su još bili daleko, postajali su kao furije, sve veće što su se više približavali, tražeći duplje i jarke u koje će se baciti i naći zaklon. Zli dusi vole sve ono što odgovara njihovim emocijama, ma koliko da je nečisto, i preziru duhove Neba zbog njihove čistote, kao svoje suprotnosti. Ovo se može zaključiti iz onoga što sam naveo u Uvodu (odeljak 10).

72. Oni koji mogu da steknu tu ljubav i istraju u njoj jesu oni koji vole istine kojima Crkva podučava i čine dobra dela koja ona propisuje, jer druge Bog ne prihvata. Takvi ljudi su povezani sa Njim pa ih stoga On može održati u toj ljubavi. Postoje dve stvari koje stvaraju Crkvu i Nebo u čoveku – istina vere i dobrota života. Istina vere budi svest o prisustvu Boga, a dobrota života u skladu

⁸ Geniji – između ostalog i naziv za najzlobnije duhove; videti pasus 514 na kraju. (*Prim.prev.*)

sa istinama vere donosi povezivanje sa Njim što rezultira stvaranjem Crkve i Neba. Istina vere budi svest o prisustvu Boga, jer je izvor svetlosti; duhovna svetlost je baš to. Dobrota života donosi povezivanje sa Njim jer je izvor topline; duhovna toplina je baš to, jer je ona ljubav, a dobrota života je pitanje ljubavi. Dobro je poznato da sva svetlost, čak i zimi, budi svest o sadašnjim stvarima, a toplota zajedno sa svetlošću pravi vezu. Jer se vrtovi i cvetne leje mogu videti na svakojakoj svetlosti, ali oni cvetaju i donose plodove samo kada svetlost prati toplota. Zaključak iz ovoga je očigledan: one koji samo poznaju istine Crkve Bog nije obdario pravom bračnom ljubavi, već samo one koji znaju istine i čine dobra dela koja ona propisuje.

73. (VIII) *Ovo je bio najviši oblik ljubavi među drevnim ljudima, koji su živeli u Zlatno, Srebrno i Bronzano doba, ali se nakon toga postepeno ugasio.*

Bračna ljubav među drevnim ljudima i starim narodima koji su živeli u dobima koja nose ove nazive bila je najveći oblik ljubavi. Ovo je nemoguće saznati iz istorija, jer nema sačuvanih pisanih tragova, a oni koji su sačuvani pisani su docnije. Ti pisci dali su ova imena i opisali čistotu i čestitost njihovih života i kako su se ova doba postepeno menjivala redom – od Zlatnog do Gvozdenog. Poslednje, Gvozdeno doba, počevši od vremena ovih pisaca, može se u izvesnoj meri proceniti na osnovu istorijskih opisa nekih kraljeva, sudija i mudrih ljudi, takozvanih sofista u Grčkoj i drugde. Danilo (2:43) sadrži predskazanje da današnja epoha, za razliku od Gvozdeno, neće biti stabilna, već će biti poput gvožđa pomešanog sa glinom, koji međusobno ne prijanjaju.

Kako su doba nazvana po zlatu, srebru i bakru bila već završena u doba ovih pisaca, te je o njihovim brakovima na Zemlji bilo nemoguće išta znati, Bog je izvoleo da omogući da ja to saznam na duhovni način, tako što me je poveo da posetim Nebesa gde oni žive, pa da iz

Emanuel Swedenborg

njihovih usta saznam kakvi su bili njihovi brakovi u vreme kada su živeli. Jer se svi, koji su se od stvaranja navamo rastali od Prirodnog sveta, nalaze u Duhovnom svetu; i svi oni su zadržali svoje prethodne ljubavi i tako će ostati zauvek. Kako ove činjenice zaslužuju da se otkriju i da se o njima izvesti, a one dokazuju svetost braka, hteo sam da ih objavim onako kako su prikazane mom budnom duhu i kasnije prizvane u sećanje i zapisane uz pomoć jednog anđela. Kako potiču iz Duhovnog sveta, kao i ostala iskustva na krajevima poglavlja, odlučio sam da ih podelim u šest izveštaja prema vremenskim epohama.

74. Ovih šest izveštaja o bračnoj ljubavi iz Duhovnog sveta otkrivaju prirodu te ljubavi u najranija vremena, u potonjem periodu i u današnje doba. Iz toga se jasno vidi da je ova ljubav postepeno gubila na svojoj svetosti i čistoti dok nije postala razbludna. Postoji, ipak, izvesna nada da može biti vraćena svojoj prastarj ili drevnoj svetosti.

75. Prvo iskustvo

Razmišljao sam jednom o bračnoj ljubavi, kad mi um obuze želja da saznam kakva je ova ljubav bila kod onih koji su živeli u *Zlatno doba* i u doba koja su usledila i bila nazvana po srebru, bakru i gvožđu. Znajući da su svi koji su živeli dobrim životima u ovim dobima sada na Nebesima, pomolih se Gospodu da mi dozvoli da porazgovaram sa njima i da me oni pouče.

Odjednom se pored mene stvori anđeo, koji reče: „Gospod me posla da budem tvoj vodič i pratilac. Prvo ću te povesti i ispratiti do onih koji su živeli u prvoj eri ili dobu, poznatom kao *Zlatno*. Put do njih je“, dodade, „strm i vodi kroz mračnu šumu, kroz koju niko ne može proći osim ako mu Bog ne da vodiča.“

Ja sam bio u duhu, pa se pripremih za put i mi se zaputismo licem prema istoku. Kako smo išli, ugledah planinu čiji je vrh zadirao u oblake. Pređosmo veliku pustinju i dođosmo do šume obrasle drvećem raznih vrsta i tako guste da je bila mračna i baš takva kakvom ju je anđeo prethodno opisao. Šuma je ipak bila ispresecana brojnim uskim stazama, a anđeo mi reče da one čine lavirint koji treba da zbuni ljude, tako da sve dok im Bog ne otvori oči da vide drveće masline upleteno u vinovu lozu tako da mogu da prate put od jedne masline do druge, putnici će završavati u Tartaru, regionu koji je okružuje sa strana. Šuma je ovakva da bi onemogućila pristup. Jer niko sem prastarih ljudi ne živi na ovoj planini.

Kad udosmo u šumu, naše se oči otvoriše i okolo ugledasmo maslinovo drveće upleteno s lozom, sa koje su visili grozdovi tamnoplavog grožđa. Malsine su bile poređane u obliku spirale, pa dok smo istraživali, vrteli smo se ukrug i ukrug. Na kraju videsmo grupu visokih kedrova na čijim je granama stajalo nekoliko orlova. Videvši ih, anđeo reče: „Sad smo na delu planine nedaleko od vrha.“ I mi nastavismo, pa posle kedrova naidosmo na kružnu ravan, gde su pasla jagnjad oba pola. Ovo su bili oblici namenjeni da oslikaju stanje nevinosti i mira među stanovnicima planine.

Mi se zaputismo preko ove ravnice i ugledasmo šator za šatorom, više hiljada na broju, koji se pružahu sa svih strana dokle nam pogled mogaše dopreti. „Sada se nalazimo“, reče anđeo, „u kampu Vojske Gospoda Boga, kako ona sebe naziva i gde ona živi. Ovi drevni ljudi su živeli, kad su bili u svetu, u šatorima, tako da i sada žive u njima. Ali hajde da krenemo ka jugu, gde žive mudriji među njima, kako bi našli nekoga da s njime porazgovaramo.“

Kad krenusmo, u daljini ugledah tri dečaka i tri devojčice kako sede na ulazu u šator. Ali kako se približismo, ispostavi se da su to ljudi i žene srednje visine. „Svi stanovnici ove planine“, reče anđeo, „iz daljine deluju

Emanuel Swedenborg

kao deca, jer se nalaze u stanju nevinosti, a detinjstvo je ono u vidu čega se nevinost prikazuje.“

Kad nas ti ljudi ugledaše, oni požuriše k nama i rekoše: „Odakle dolazite i kako ste došli ovamo? Vaša lica nisu lica ljudi naše planine.“

Andeo odgovori ispričavši im kako nam je dozvoljeno da prodemo kroz šumu i zašto smo došli. Čuvši to, jedan od ta tri čoveka nas pozva unutra i uvede u svoj šator. Čovek je nosio ogrtač plave boje i tuniku od čiste vune bele boje. Njegova žena je nosila odoru grimizne boje, a ispod nje bluzu od fino izvezenog lana.

Pošto sam želeo da saznam o braku među drevnim ljudima, pogledavao sam u muža pa u ženu i primetio da njihova lica pokazuju kao da su oni jedna duša. Stoga rekoh: „Vas dvoje ste jedno.“ Čovek odgovori: „Mi jesmo jedno. Njen život je u meni a moj je u njoj, tako da smo nas dvoje dva tela a jedna duša. Naša zajednica je poput zajednice dve duplje u grudima, zvane srčana i plućna. Ona je moje srce, a ja sam njena pluća. Ali pošto pod srcem podrazumevamo ljubav, a pod plućima mudrost, ona je ljubav moje mudrosti, a ja sam mudrost njene ljubavi. Stoga, njena ljubav formira spoljni pokrivač moje mudrosti, a moja mudrost je unutar njene ljubavi. Kao rezultat, kao što kažete, jedinstvo naših duša vidi se u izgledu naših lica.“

Potom ga upitah: „Ako je vaše jedinstvo takvo, možeš li pogledati ijednu ženu sem svoje?“ „Da“, odgovori on, „mogu, ali kako je moja žena sjedinjena s mojom dušom, nas dvoje gledamo zajedno, tako da ni najmanja iskra požude ne može da uđe unutra. Jer kad ja pogledam tuđu ženu, ja je vidim kroz svoju ženu, jedinu koju volim. Pošto je ona u stanju da prepozna sva moja osećanja, kao posrednik, ona usmerava sve moje misli, uklanjajući svaki nesklad i proizvodeći istovremeno osećaj hladnoće i užasa na bilo šta nečasno. Stoga je za nas ovde jednako nemoguće da pogledamo požudno neku od žena naših

drugova koliko da gledamo na svetlost našeg neba iz senke Tartara. Tako da mi nemamo ni predstavu u našem umu, ni reč u našem jeziku za privlačnost požudne ljubavi.“ On nije mogao ni da upotrebi reč preljuba, jer je čednost njegovog neba to sprečavala. Moj anđeo vodič reče: „Sada možete čuti kako anđeli ovog neba govore jezikom mudrosti, jer on potiče iz uzroka.“

Nakon toga, ja pogledah okolo i videh da njihov šator izgleda kao pozlaćen. Pa upitah: „Zašto je ovakav?“ On mi odgovori da je to „rezultat plamteće svetlosti, koja sija poput zlata, prekriva i probija platno našeg šatora dok mi govorimo o bračnoj ljubavi. Jer se tada toplota našeg sunca, koja je u svojoj suštini ljubav, otkriva i boji svetlost, koja je u svojoj suštini mudrost, sopstvenom zlatnom bojom. To se dešava zato što je bračna ljubav po poreklu igra mudrosti i ljubavi. Jer je čovek rođen da bude mudrost, žena da bude ljubav prema mudrosti svog čoveka. To je izvor ushićenja te igre u bračnoj ljubavi, odnosno između nas i naših žena. Mi smo ovde već više hiljada godina svedoci toga koliko su ova ushićenja nenadmašna i izvrsna po količini, stepenu i snazi proporcionalno našem obožavanju Boga Jehove, koji je izvor iz kojeg se ta nebeska unija, nebeski brak ljubavi i mudrosti uliva.“

Nakon ovih reči ja ugledah veliku svetlost iznad brda posred šatora. „Odakle dolazi ova svetlost?“, upitah. „To je“, reče on, „iz svetilišta našeg šatora za službu Božju.“ Ja ga upitah da li mu se može prići. „Da“, reče. I ja mu pridoh i videh šator koji je i iznutra i spolja odgovarao opisu šatora koji je bio podignut u pustinji za decu Izraelja, čiji je plan bio prikazan Mojsiju na gori Sinaju (Izlazak 25:40; 26:30). „Šta se to“, upitah, „nalazi u svetilištu što daje toliko svetlosti?“ „To je ploča“, odgovori on, „sa natpisom 'Ugovor između Jehove i Nebesa.'“ I ne reče ništa više.

Kako smo se tada spremili da krenemo, ja upitah: „Da li je iko od vas, kada ste bili u svetu, živeo sa više žena?“

Emanuel Swedenborg

On odgovori da ne zna nikoga. „Jer,“ reče, „mi nismo mogli da razmišljamo o više žena. Oni koji su razmišljali, pričali su nam da nebesko blaženstvo njihovih duša odmah pobegne sa unutarnjih na spoljašnje delove tela, sve do nokata na prstima, a u isto vreme ih napusti njihova muževnost. Kad se to primeti, oni bivaju izbačeni iz naše zemlje.“

Rekavši to, čovek požuri nazad u svoj šator, pa se vrati sa narom punim zlatnih semenki. On mi ga pokloni, i ja ga ponosoh sa sobom kao simbol moje posete ljudima koji su živeli u Zlatno doba. Poželevši jedan drugome mir, rastasmo se i ja se vratih kući.

76. Drugo iskustvo

Sledećeg dana isti anđeo kao i prethodnog dana dođe kod mene i reče: „Da li bi želeo da te povedem i ispratim do onih koji su živeli u Srebrnoj eri ili dobu, tako da čujemo od njih o braku u njihovo vreme?“ On kaza da se ni do njih ne može doći sem pod vođstvom Boga. Ja sam bio u duhu, kao i pre, pa se uputih s mojim vodičem, prvo do brda na granici između istoka i juga. Kad se nadosmo na obroncima tog brda, on mi pokaza veliko prostranstvo teritorije. U daljini videsmo veoma visoku planinu i između nje i brda na kojem smo stajali nalazila dolina, a iza nje ravnica iz koje se izdizala blaga padina.

Sišli smo s brda da bismo prešli dolinu, a tu sa obe strane mestimično bejahu postavljeni komadi od drveta i kamena izrezbareni tako da liče na ljudska bića, razne životinje, ptice i ribe. „Šta je ovo?“, upitah anđela. „Zar ovo nisu idoli?“ „Daleko od toga,“ odgovori on. „To su oblici napravljeni da oslikaju razne moralne vrline i duhovne istine. Ljudi ovog doba znali su za saobraznosti; pa kako je svaka osoba, životinja, ptica i riba saobrazna nekom kvalitetu, svaki duborez oslikava neki aspekt vrline ili istine, a više njih zajedno oslikava celu vrlinu ili istinu u njenom opštem punom obliku. Ove rezbarije predstavljaju ono što se u Egiptu zvalo hijeroglifima.“

Predosmo dolinu, a na ulasku u ravnicu ugledasmo konje i bojna kola. Konji su nosili raznovrsne metalne pločice na amovima i ularima; a kola je bilo raznih tipova, neka su bila izrezbarena u obličje orla, neka u obličje kita, neka u jelena sa rogovima, a neka u jednoroga. Na kraju videsmo i konjska kola i štale sa obe strane. Ali kada se približismo, konji i kola nestadoše, i umesto njih pojavili se ljudi koji su šetali u parovima, razgovarajući i diskutujući. Anđeo mi tada reče: „One vrste konja, kola i štala, koji se vide iz daljine su slika racionalne inteligencije ljudi tog doba. Jer konj po saobraznosti predstavlja razumevanje istine, kola njeno podučavanje, a štale učionice. Ti znaš da u ovom svetu sve stvari izgledaju prema svojoj saobraznosti.“

Prošavši ih, popesmo se uz jedan viši uspon i naposljetku ugledasmo grad u koji udosmo. Dok smo išli gradom, sa ulica i trgova razgledasmo njihove kuće. To su sve bile palate od mermera. S prednje strane bejahu stepenici od alabastera, sa čijih strana stajahu stubići od jaspisa. Videsmo takode i hramove od dragog kamenja, boje safira i azurne boje. „Njihove kuće“, reče anđeo, „grade se od kamena, jer kamenje predstavlja prirodne istine, a drago kamenje duhovne istine. Svi ljudi koji su živeli u Srebrnom dobu posedovahu inteligenciju od duhovnih istina, a otud od prirodnih. Srebro ima isto značenje.“

Kako obilazismo grad, mestimično sretasmo ljude u parovima, a kako oni behu muševci i žene, čekasmo da nas neko pozove. Dok mi razmišljamo o tome, dvoje ljudi nas zazva, pozivajući nas u svoj dom. I mi udosmo. Anđeo počeo da govori umesto mene, objasnivši im razloge moje posete ovom nebu. „On je došao“, anđeo reče „da bi naučio o braku među drevnim ljudima, čiji ste vi ovde predstavnici.“

„Mi potičemo“, odgovoriše oni, „od ljudi iz Azije. Naš vek smo posvetili proučavanju istina, pomoću čega smo stekli inteligenciju – to je bila težnja naše duše i uma. Ali težnja

Emanuel Swedenborg

naših telesnih čula bila je predstavljanje istine u oblicima. Naše poznavanje saobraznosti povezalo je naše telesne utiske sa utiscima našeg uma podarivši nam inteligenciju.“

Čuvši ovo, anđeo ih zamoli da nam kažu nešto o svojim brakovima. „Postoji“, reče muž, „saobraznost između duhovnog braka, to jest istine i dobra, i prirodnog braka, to jest muža i žene. Učeci o saobraznostima, videli smo da Crkva sa svojim vrstama istine i dobra ne može uopšte postojati sem među onima koji žive u pravoj bračnoj ljubavi s jednom ženom. Jer brak dobra i istine formira Crkvu u pojedincu. Stoga, svi mi koji smo ovde sada tvrdimo da je muž istina, a žena sâm dobro istine. Dobro ne može voleti nijednu drugu istinu sem sopstvene, niti istina može uzvratiti ljubav nijednom dobru sem sopstvenom. U svakom drugom slučaju unutarnji brak koji čini Crkvu bio bi izgubljen i brak bi postao samo spoljašnji; a to je saobrazno idolatriji, a ne Crkvi. Zato mi brak sa jednom ženom zovemo pričešćem; ali ako se on u našem društvu sklopi sa više žena, zovemo ga svetogrđem.“

Posle ovih reči uvedoše nas u predsoblje, na čijim zidovima bejaše okačeno mnogo predmeta i malih slika koje izgledahu kao da su izliveno u srebru. „Šta je to?“, upitah.

„To su“, rekoše oni, „slike i oblici koji oslikavaju mnoge kvalitete, osobine i zadovoljstva, koji pripadaju bračnoj ljubavi. Jedna grupa prikazivaše jedinstvo duša, druga povezanost umova, treća skladnost srca, četvrta zadovoljstva koja iz njih proizilaze.“

Dok smo ih posmatrali, ugledasmo neku vrstu duge na zidu, sačinjene od tri boje: grimizne, plave i bele. Primitismo kako grimizna boja prolazi kroz plavu i boji belu u tamnoplavu; a ova se kroz plavu preliva u grimiznu, pojačavajući je da liči na plamteći zrak.

„Da li razumeš ovo?“, upita me muž. „Objasni mi“, odgovorih. „Grimizna boja“, reče on, „po svojoj saobraznosti predstavlja bračnu ljubav žene; bela boja predstavlja inteligenciju muža. Plava predstavlja početak bračne lju-

bavi onako kako je žena opaža u mužu, a tamnoplava, koja boji belu, predstavlja bračnu ljubav koja je prisutna u mužu. Ova boja, koja se preko plave uliva u grimiznu i pojačava je tako da liči na plamteći zrak, označava bračnu ljubav muža koja se upućuje ženi. Ove stvari prikazuju se na našim zidovima kada se, u razmišljanju o bračnoj ljubavi, njenoj prirodnoj, neprekinutoj i istodobnoj uniji, zagledamo u tu dugu oslikanu na zidu.“

Na ovo, ja rekoh: „Ove stvari su danas više nego mistične za nas, jer predstavljaju način oslikavanja tajni bračne ljubavi jednog čoveka i jedne žene.“ „Da, tako je“, odgovori on, „ali one ne predstavljaju tajnu za nas ovde, tako da nisu ni mistične.“

Kada to reče, u daljini se pojavise kola koja su vukli beli poniji. Ugledavši ih, anđeo reče: „Ova kola su znak da treba da pođemo.“ Kada se zaputismo niza stepenice, naš domaćin nam dade grozd belog grožđa s liskama koje se iznenada prebojiše u belo. Mi ih uzesmo kao simbol našeg razgovora sa ljudima Srebrnog doba.

77. Treće iskustvo

Sledećeg dana moj anđeo vodič i pratilac dođe ponovo i reče: „Spremi se da posetimo stanovnike Neba na zapadu, ljude koji su živeli u treće ili Bakarno doba. Njihovi domovi se pružaju od juga preko zapada ka severu, ali ne i na severu.“

Pošto se spremih, podoh za njim i mi udosmo na njihovo nebo s južne strane. Tu nađosmo na veličanstvenu šumu od palmi i lovora. Prođosmo kroz nju, a tačno na zapadnom njenom obodu, ugledasmo neke džinove dva puta veće od prosečnog čoveka. Oni nas upitaše: „Ko vas je pustio da prođete kroz šumu?“ „Bog Neba“, odgovori anđeo. „Mi smo“, rekoše oni, „čuvari drevnog zapadnog neba; ali vi možete ući.“

Mi prođosmo i sa jedne uzvisine ugledasmo planinu koja se dizala u oblake. Između uzvisine na kojoj stajismo

Emanuel Swedenborg

i te planine ugledasmo sela u nizu sa vrtovima, šumom i poljima među njima. Pošto prođosmo kroz sela, dođosmo do planine i popesmo se na nju. Njen vrh ne bejaše okomit već ravan, i na njemu stajaše velik i prostran grad. Sve njegove kuće bejahu od smolastog drveta, a krovovi od daske.

„Zašto su“, upitah, „sve kuće ovde napravljene od drveta?“ „Zato što“, odgovori mi anđeo, „drvo predstavlja prirodno dobro, koje je bilo dobro ljudi zemaljskog trećeg doba. Bakar takode važi za prirodno dobro, pa su drevni ljudi ovo doba zvali Bakarnim dobom. Ovde postoje i svete zgrade napravljene od maslinovog drveta, u čijem se središtu nalazi svetište koje u škrinji sadrži Reč, koja je data stanovnicima Azije pre Reči Izrailju. Njene istorijske knjige zovu se *Jehovini ratovi*, a njene proročke knjige *Proglasi*. Obe su spomenute kod Mojsija (Br. 21:14, 15,27-30). Ova Reč je sada izgubljena u kraljevstvima Azije, a sačuvana je samo u Velikoj Tatariji⁹.“

Tada me anđeo uvede u jednu zgradu i mi ugledasmo svetište u sredini, u bleštavoj belojoj boji. „Svetlost“, reče anđeo, „dolazi iz drevnog azijskog sveta; jer sve Božanske istine sijaju na Nebesima.“

Po napuštanju zgrade čusmo da je prisustvo dva stranca prijavljeno u gradu, i da treba da budemo ispitani o poreklu i tome kojim smo poslom došli ovde. Jedan skupštinski službenik zaputi se k nama i pozva nas na sud. Upitani odakle dolazimo i šta radimo ovde, mi im odgovorismo: „Prošli smo kroz šumu palminog drveća, dom džinova, čuvara vašeg neba, a potom kroz seoski predeo. To vam govori da nismo došli sami već da nas je doveo Bog Neba. Došli smo da se obavestimo o vašim brakovima, da li su monogamni ili poligamni.“ „Šta znači poligamni?“, upitaše nas. „Zar to nije isto što i promiskuitetni?“

Tada ovaj sud odredi jednog inteligentnog čoveka da nas povede kući i poduči o ovom predmetu. Kada stigismo

⁹ Velika Tatarija - očigledno je reč o zapadnoj Kini i Tibetu.

kući, on pozva svoju ženu da mu se pridruži, a onda rekoše sledeće: „Prvi ili drevni ljudi, koji su uživali pravu bračnu ljubav, tako da su nadmašivali druge u snazi i moći te ljubavi dok su bili u svetu, a koji sada žive u najblažnijem stanju na svom istočnom nebu, predali su nam zapovesti o braku u nasleđe. Mi smo njihovi potomci, a oni su nam, kao očevi sinovima, predali pravila života među kojima su i ova o brakovima. *'Deco, ako želite da volite Boga i bližnje i da zanavek budete mudri i srećni, mi vam savetujemo da usvojite jednobračni život. Ako se ne budete pridržavali ove zapovedi, sva nebeska ljubav će vas napustiti, a sa njom i unutaranja mudrost, i vi ćete biti prognani.'* Mi smo poslušali, kao što bi sinovi morali, ove zapovesti naših očeva, i uvideli koliko su istinite. U meri u kojoj čovek voli samo svoju ženu, u toj meri on postaje nebeska i duhovna osoba. U meri u kojoj čovek ne voli samo svoju ženu, u toj meri on postaje prirodna i spoljašnja osoba; on voli samo sebe i predstave o kojima razmišlja, postajući mentalno neuravnotežen i glupav.“

„Zato smo svi mi na Nebu jednoženici i kao takvi držimo sve granice našeg neba zatvorenim za višeženike, preljubnike i kurvare. Ako višeženicii uđu unutra, oni se izbacuju u tamu severa; preljubnici koji uđu, ubacuju se u peći zapada; a kurvari u varljiva svetla juga.“

Čuvši ovo upitah ga na šta je mislio pod tamom severa, pećima zapada i varljivim svetlima juga. On odgovori da je tama severa tama uma i nepoznavanje istina; peći zapada su ljubav prema zlu, a varljiva svetla juga su krivotvorenje istine. Ovo su oblici duhovnog razvrata.

Nakog toga on reče: „Pođite sa mnom u našu blagajnu.“ I mi pođosmo za njim, i on nam pokaza svete spise drevnih ljudi; pisane na tablama od drveta i kamena, a potom na uglačanim drvenim tablama. Drugo doba je pisalo svoje spise na koži; i on donese kožu na kojoj su sa kamenih tabli bili prekopirani propisi drevnih ljudi, među kojima su bili i propisi o braku.

Emanuel Swedenborg

Nakon što jedno vreme razgledasmo ove i druge znamenite stvari drevnih vremena, anđeo reče: „Sada je vreme da pođemo.“ Tada naš domaćin izađe u vrt i ubra par grančica sa drveta koje uveza u svežanj i dade nam s rečima: „Ovo su grančice sa drveta koje je poreklom i pripada jedino našem nebu; njegov sok miriše lepše od balzama.“ Mi ponemosmo ovaj svežanj s nama kad krenusmo stazom dole prema istoku gde ne beše čuvara. Grančice dobiše sjajnu boju bronzne, a njihovi vrhovi zlatnu; to je bio znak da smo posetili ljude trećeg doba koje se zove Bakarno ili Bronzano doba.

78. Četvrto iskustvo

Dva dana kasnije, anđeo mi se ponovo obrati i reče: „Hajde da upotpunimo ciklus doba. Ostalo nam je još poslednje doba, koje se zove po gvožđu. Ljudi ovog doba žive na severu, duboko unutra prema zapadu. Svi oni su od prvih stanovnika Azije koji su imali staru Reč, i njihovo bogoslužjenje se zasnivalo na njoj; što znači pre dolaska Boga na svet. To se vidi iz drevnih spisa u kojima se ovaj period tako naziva. Isti period se pominje na statui koju je video Nabukodonosor, čija je glava bila od zlata, prsa i mišice od srebra, a trbuh i bedra od bronzne. (Danilo 2:32,33).“

Anđeo mi ovo ispriča u putu, koji je bio kraći i brži usled promena koje su nastupile u našem duševnom stanju da bi se ono prilagodilo stanju stanovnika zemalja kroz koje smo prolazili. Jer su prostor i daljine u Duhovnom svetu pojave koje određuje duševno stanje. Kada podigosmo pogled, našosmo se u šumi od bukvi i dve vrste hrasta; pa pogledavši oko sebe ugledasmo medvede s leve strane i leoparda s desne strane. Kada vide da sam iznenađen, anđeo mi reče: „To nisu medvedi i leopardi već ljudi koji čuvaju ove koji žive na severu. Oni onjuše sfere koje isijavaju prolaznici po načinu na koji žive i napadaju sve one koji su duhovni, jer su ovi što ovde

žive prirodni. Oni koji Reč samo čitaju, a ne izvlače niti uče išta iz nje, iz daljine liče na medvede, a oni koji potvrđuju pogrešne ideje iz Reči liče na leoparda.“ Međutim, ugledavši nas, ove kreature nam okrenuše leđa i mi prodosmo.

Pošto prodosmo kroz šumu, naidosmo na čestare, pa potom na travnate ravnice, podeljene u parcele sa ogradom od šimširovine. Predeo se zatim spuštao u dolinu, u kojoj se nizao grad za gradom. Prošavši nekolicinu, udosmo u jedan veliki grad. Njegove ulice bejahu nesredene kao i kuće. Kuće bejahu izgrađene od cigle sa zidovima napola od drveta napola od gipsa. Na trgovima bejahu kapelice od kamena krečnjaka; imale su podzemnu prostoriju i sprat. Mi se spustismo tri stepenika u jednu od njih, čiji su zidovi bili prekriveni idolima različitih oblika, kojima se divila grupa ljudi na kolenima. U centru se nalazio hor, iz kojeg je štrčala glava zaštitničkog božanstva grada. Kad izadosmo, anđeo mi reče da su među drevnim ljudima koji su živeli u Srebrno doba, kao što je gore spomenuto, postojale slike koje su predstavljale duhovne istine i moralne vrline. Kada je znanje o saobraznostima izgubljeno iz sećanja i ugašeno, ove slike su postale prvi predmeti obožavanja, da bi im se kasnije klanjalo kao božanstvima. To su bili počeci idolatrije.

Kad napustismo kapelicu, zagledasmo se u ljude i njihovu odeću. Njihova boja lica beše sivkasta poput čelika i bejahu odenuti kao klovnovi, s resama oko bedara, koje su visile sa tunika koje su usko prianjale uz grudi. Na glavama imahu mornarske nakrivljene kape. „Toliko o ovome“, reče anđeo: „Hajde da naučimo o braku između ljudi ovog doba.“

Udosmo u kuću jednog od vodećih građana koji je nosio cilindar na glavi. On nas primi srdačno i reče: „Udite, pa da porazgovaramo.“ Mi udosmo u predsoblje i sedosmo. Ja ga upitah o brakovima u ovom gradu i regionu. „Mi“, reče on, „ne živimo s jednom ženom. Neki imaju

Emanuel Swedenborg

po dve ili tri žene, a neki i više. To je zato što mi uživamo u raznolikostima, pokornosti i tretiranju s poštovanjem, koje se ukazuje veličanstvu. Kada imamo nekoliko žena, to mi dobijamo od njih. S jednom ne bismo imali zadovoljstvo raznolikosti, već bismo se dosađivali sa istovetnošću; ne bi nam laskala njihova poslušnost, već bi nas zamarao njihov jednaki status. Ne bismo imali ni zadovoljstvo da ih kontrolišemo i da zbog toga budemo poštovani, već bi nas uznemiravale prepirkama ko je nadređeni. A šta je sa ženama? Žena je stvorena da bude predmet volje svog muža, predodređena da mu bude sluškinja, a ne gospodar. Svaki ovdašnji muž se u svojoj kući tretira kao kralj. Jer to je ono što mi volimo, to je ono što naše živote čini blaženim.“

„Ali“, upitah, „gde je tada bračna ljubav koja od dve duše pravi jednu, povezujući umove i čineći ljude blaženim? Ta ljubav se ne može podeliti; ako se podeli ona postaje jara koja se hladi i nestaje.“ „Ne razumem na šta misliš“, odgovori on. „Šta bi više moglo da usreći muža nego rivalstvo među ženama, koja će mu ukazati najviše počasti?“ Rekavši ovo, čovek ode u ženski deo i otvori dvokrilna vrata. Zapahnu nas zadah požude, vonjajući na prljavštinu; to je bio rezultat poligamne ljubavi, koja je istovremeno i bračna i raspusna. Stoga ja ustadoh i zatvorih vrata.

Tada upitah: „Kako možete živeti ovde, bez prave bračne ljubavi, obožavajući idole?“ „Kao i u bračnoj ljubavi“, odgovori on, „i mi smo ljubomorni na naše žene tako da ne dozvoljavamo nikome da zađe dublje od pred-soblja u naše domove. Tamo gde postoji ljubomora, tu postoji i ljubav. Što se tiče idola, mi im se ne klanjamo; ali mi ne možemo da mislimo o Bogu univerzuma ako nemamo neki objekat pred očima. Jer mi ne možemo da uzdignemo naše misli iznad čulnih utisaka tela ili da se razmišljajući o Bogu uzdignemo iznad Njegovog vizuelnog aspekta.“

Tada ga ja opet upitah: „Zar vaši idoli nisu različitih oblika? Kako vam oni mogu predočiti sliku jednog Boga?“ „To je“, odgovori on, „jedna od naših misterija; svaki oblik sadrži neki vid Bogopoštovanja.“ „Vi ste“, rekoh, „potpuno potonuli u telesne osećaje. Nemate ljubavi za Boga, niti ljubavi prema ženi koja ima ikakve veze sa duhovnošću. Ove dve ljubavi zajedno čine čoveka i mogu ga pretvoriti iz telesnog u nebesko stvorenje.“

Kada to rekoh, iza vrata se pojavi nešto poput bljeska munje. „Šta je to?“, upitah. „Takav bljesak munje“, odgovori on, „za nas znači objavu dolaska drevnog čoveka sa istoka, koji nas uči o Bogu, kao jednom, jedinom i svemoćnom, koji je Prvi i Poslednji. On nas takode upozorava da ne obožavamo idole, već da na njih gledamo samo kao na slike koje prikazuju moć koja dolazi od jednog Boga, sve skupa ga slaveći. Ovaj drevni čovek je naš anđeo, kojeg mi poštujemo i slušamo. On nam dolazi i podiže nas kada skliznemo na mračni put Bogopoštovanja prepuštajući se maštanju pred slikama.“

Pošto saslušasmo ovaj govor, mi napustismo kuću i grad, pa u putu izvlačismo zaključke iz onoga šta smo videli na Nebesima o kruženju i razvoju bračne ljubavi. Taj krug je išao od istoka ka jugu, od juga ka zapadu, a odatle prema severu, i u tom pravcu razvoj je bivao sve slabiji; na istoku je bio nebeski, na jugu duhovni, na zapadu prirodni, a na severu telesni. Na isti način su se smanjivale i ljubav i Bogopoštovanje. Naš zaključak iz ovoga je bio da je ova ljubav, u prvom dobu, bila poput zlata, u drugom poput srebra, u trećem poput bronz, a u četvrtom kao gvožđe, da bi se na kraju i ugasila. Tada anđeo, moj vodič i pratilac, reče: „Pa ipak sam ja ispunjen nadom da će ovu ljubav oživeti Bog Neba, koji je Gospod, jer se ona može oživeti.“

79. Peto iskustvo

Anđeo koji je bio moj vodič i pratilac prilikom mojih poseta drevnim ljudima, koji su živeli u četiri doba –

Emanuel Swedenborg

Zlatnom, Srebrnom, Bakarnom i Gvozdnom, dode mi ponovo te reče: „Ako želiš da vidiš kakvo je bilo doba koje je došlo posle ovih drevnih i kakvo je još i sada, pođi za mnom i videćeš. To su ljudi o kojima je prorokovao Danilo:

Nakon ova četiri nastaje carstvo u kojem će gvožđe biti pomešano sa kalom lončarskim. Oni će se pomešati sa semenom čovečijim, ali neće prionuti jedan za drugog kao što se gvožđe ne može smešati sa kalom. (Danilo 2:4-43)

„Seme čovečije“, reče on, „s kojim će se pomešati gvožđe s kalom, ali neće međusobno prionuti, označava istinu krivotvorene Reči.“

Nakon toga podoh za njim, a usput stade govoriti: „Oni žive na granici između juga i zapada, ali daleko iza onih koji su živeli u četiri prethodna doba i niže u odnosu na njih.“ Mi smo putovali jugom dok ne dođosmo u region koji se graničio sa zapadom i ne prodosmo kroz zastrašujuću šumu. Bila je puna jezera iz kojih su svoje glave pomaljali krokodili, razjapivši na nas svoje široke zubate vilice. Tu bejahu i zastrašujući psi, neki i sa tri glave kao kerberi, neki sa dve i sa strašnim vilicama; gledajući nas svojim divljim očima kako prolazimo. Ušavši u zapadni deo ovog regiona, ugledasmo zmajeve i leoparda, kakvi su opisani u Otkrivenju 12:3, 13:2.

„Sve ove zveri koje si video“, reče anđeo, „uopšte nisu zveri, već saobraznosti, odnosno oblici koji predstavljaju požudu stanovnika koje ćemo posetiti. Sama požuda je predstavljena onim strašnim psima; njihova prepredenost i lukavost krokodilima, njihova dvoličnost i pogrešan stav prema religioznim pitanjima zmajevima i leopardima. Ali stanovnici, čije su ovo slike, ne žive uz obod šume već iza jedne velike pustinje koja služi da ih odvoji od ljudi prethodnih doba. Oni su takođe sasvim različite i drugačije prirode od njih. Svakako, njihova glava je iznad grudi, grudi su iznad bedara, bedra iznad stopala, kao i kod prvobitnih ljudi. Ali njihove glave ne sadrže ni mrvu

zlata, njihove grudi ni mrvu srebra, a njihova bedra ni mrvu bronz; niti ima i mrve nepomešanog gvožđa u njihovima stopalima. Njihove glave sadrže gvožđe pomešano sa glinom, njihove grudi gvožđe i glinu pomešano sa bronzom, njihova bedra to isto pomešano sa srebrom, njihova stopala ovo pomešano sa zlatom. Ova inverzija je pretvorila ljudska bića u skulpture ljudskih bića, bez unutarnje povezanosti. Jer ono što je najviše postalo je najniže, glava je postala peta i obratno. Posmatrani sa Neba izgledaju kao klovnovi koji stoje naglavce i hodaju na rukama; ili kao životinje koje leže na leđima, sa nogama podignutim u vazduh i glavama ukopanim u zemlju da bi gledali prema Nebu.

Prošavši šumu, udosmo u pustinju, koja nije bila ništa manje zastrašujuća. Činila ju je gomila kamenja razdvojenog jarugama, iz kojih su puzile hidre i guje i zmije otrovnice. Cela se pustinja spuštala nadole, i mi počesmo silaziti da bismo napokon stigli u dolinu nastanjenu ljudima tog regiona i doba.

Tu i tamo bejahu kolibe, koje činjahu neki oblik grada. Kad udosmo, videsmo da su kolibe izgrađene od grančica koje su bile ugljenisane pa povezane blatom; bile su prekrivene crnim škrljcem. Ulice su bile neravne, uske na početku, šire kasnije, a završavale su se trgovima, tako da je bilo onoliko trgova koliko i ulica.

Po ulasku u grad pade mrak jer se nebo nije videlo. Mi podigosmo pogled i svetlost nam bi data da vidimo. Tada ja stadoh da zapitkujem svakoga koga sretoh na putu: „Vi sigurno ne možete videti, jer se nebo nad vama ne vidi?“ „Kakvo je to pitanje?“, odgovoriše mi, „mi možemo jasno da vidimo, mi se krećemo po dnevnom svetlu.“ Čuvši ovo anđeo mi reče: „Tama je svetlost za njih, a svetlost je tama, kao noćnim pticama. Oni gledaju dole, a ne gore.“

Potom udosmo u poneku kuću, i u svakoj bejaše čovek sa ženom. Zato upitasmo živi li svaki ovde samo sa jednom ženom. Na to nam odgovoriše uz zvižduk: „Zašto

Emanuel Swedenborg

kažete s jednom ženom? Zašto ne kažete samo sa jednom droljom? Šta je žena nego drolja? Naši zakoni nam ne dozvoljavaju da se kurvamo s više žena već samo s jednom; iako nema ničeg nepristojnog ili nepriličnog u kurvanju sa njih više, sve dok se to ne radi kod kuće. Mi se hvališemo time međusobno, uživajući više u tome od poligamnih ljudi. Zašto nama nije dozvoljeno da imamo više žena, kada se to dozvoljavalo i još uvek se dozvoljava u nekim delovima sveta oko nas? Šta je život s jednom ženom nego zatvor? Ali mi provaljujemo zatvorske rešetke, spasavajući se i oslobađajući od ropstva. Niko se ne može ljutiti na zatočenika koji pokušava da se domogne slobode kad mu se ukaže prilika.“

Na to im odgovorismo: „Prijatelji, vi govorite kao da o religiji ne znate ništa. Ima li ikoga iole racionalnog ko ne zna da je preljubništvo bezbožno i pakleno, a da je brak svet i nebeski? Zar se preljubništvo ne nalazi među đavolima Pakla, a brak među anđelima Neba? Zar niste čitali šestu zapovest ili Pavlovu poslanicu da preljubničinci nipošto neće doći na Nebo?“ (1. Korinćanima 6:9)

To je toliko razveselilo našeg domaćina da je prsnuo u smeh, gledajući me kao budalu ili ludaka. Ali tada se iznenada pojavi glasnik od ključnog čoveka grada, koji reče: „Dovedite dvojicu pridošlica na sud, a ako odbiju, dovucite ih. Videli smo ih u senci; uvukli su se tajno da nas uhode.“

Andeo mi reče: „Videli su nas u senci, jer je svetlost Neba koju smo doneli za sobom za njih senka; njihova svetlost je u senci Pakla. To je tako jer oni uopšte ne razmišljaju o grehu, niti o preljubništvu, tako da laž za njih predstavlja istinu. Laž sija svetlošću iz očiju satane iz Pakla, a istina mu zatamnjuje vid kao senka noći.“

„Nećete nas primoravati“, rekosmo glasniku, „još manje vući, na sud, već ćemo poći sa vama svojom slobodnom voljom.“ I mi odosmo i tamo naidosmo na veliku gomilu. Iz gomile se izdvojiše neki advokati koji nam prošaputaše na uvo: „Vodite računa da ne kažete ništa protiv religije,

naše vrste vlasti i dobrog vladanja.“ „Ne“, odgovorismo, „nećemo reći ništa protiv toga, već u prilog tome i prema tome.“

„Šta“, upitismo, „vaša religija propisuje o braku?“ To izazva žagor u gomili. „Šta se vas tiču brakovi?“ rekoše. „Brakovi su brakovi.“

Mi im postavismo drugo pitanje: „Šta kaže vaša vera o razuzdanom ponašanju?“ U gomili se ponovo ču žagor. „Šta se vas tiče razuzdano ponašanje?“, rekoše. „Razuzdanost je razuzdanost. Neka se onaj koji je bez greha prvi baci kamenom.“

Naše treće pitanje bi: „Vaša religija sigurno uči da su brakovi sveti i nebeski i da je preljubništvo bezbožno i pakleno?“ Na to se mnogi iz gomile zakikotaše, ismejavajući nas. „Uputite“, rekoše, „vaša pitanja o veri našim sveštenicima, a ne nama. Mi potpuno prihvatamo njihova proglašenja, jer religiozna pitanja ne spadaju u okvir intelektualnog rasuđivanja. Sigurno su vam rekli da se intelekt zbuni kad je reč o misterijama, a to je ono čime se religija bavi. A kakve veze imaju dela sa verom? Zar nije iskreno mrmljanje o pokajanju, zadovoljenju i podmetanju ono što blaži dušu, a ne dela?“

Tada dodoše neki ljudi, koje beše poslao takozvani mudri čovek grada, koji rekoše: „Hajdete odmah odavde. Gomila se ljuti i uskoro će ovde biti pobune. Hajde da o ovim pitanjima porazgovaramo sami. Iza sudnice ima staza, gde se možemo povući. Podite s nama.“

I mi podosmo za njima, a onda nas oni upitaše odakle dolazimo i šta radimo ovde. „Došli smo“, rekosmo, „da naučimo o braku, i saznamo da li vi, poput drevnih ljudi Zlatnog, Srebrnog i Bronzanog doba, smatrate brak svetim ili ne.“ „Zašto svetim!“, odgovoriše oni. „Zar on nije delo tela i tame?“ „Zar on nije isto tako i delo duha“, odgovorismo mi. „Zar nije ono što telo radi po direktivi duha i samo duhovno? Brak dobra i istine reguliše sve što duh radi. Zar nije duhovni brak taj koji ulazi u prirodni brak, brak između muža i žene?“

Emanuel Swedenborg

Na ovo takozvani mudri ljudi odgovoriše: „Vi ste suviše oštri i nadmeni u oceni ovog predmeta. Vi idete iznad oblasti razuma u duhovnu oblast. Kako bilo ko može krenuti odatle da bi se spustio da donese sud?“ Pa dodadoše s podrugljivim smeškom: „Možda vi imate krila orla tako da se možete vinuti u visine neba i otuda videti ove stvari? Mi ne možemo.“

Tada ih upitismo da nam kažu, s njihove visine, to jest regiona po kojem lete krilate ideje njihovog uma, da li znaju ili mogu znati o postojanju bračne ljubavi jednog čoveka s jednom ženom, ljubavi kojoj su poverena sva blaženstva, sva sreća, zadovoljstva, priyatnosti i uživanja neba; ovu ljubav daruje Bog prema sposobnosti čoveka da prima dobro i istinu od Njega, odnosno u zavisnosti od stanja crkve.

Čuvši ovo, oni se okrenuše i rekoše: „Ovi ljudi su ludi. Oni kruže atmosferom sa svojim sudovima, prepuštajući se ludoriji igre sa igračkama.“ Tada se okrenuše k nama, rekavši: „Mi ćemo dati pravi odgovor na vaše uzaludne i prazne prognoze. Kakva veza postoji između bračne ljubavi i religije ili Božanskog nadahnuća? Zar svako nema ove ljubavi proporcionalno svojoj seksualnoj potenciji? Zar je oni izvan crkve ne osećaju u istoj meri kao ovi u crkvi? Pagani koliko i hrišćani? Odnosno, nereligiozni isto koliko i religiozni. Zar snaga te ljubavi ne zavisi od nasleđa, zdravlja, samodiscipline ili klime? Takođe se može pojačati i izazvati lekovima. Zar se ne deli sa životinjama, naročito sa pticama koje prave ljubavne parove? To je sigurno telesna ljubav. Šta radi telo sa duhovnom prirodom crkve? Kada dođe do spajanja na najnižem nivou, nema ni najmanje razlike između žene i drolje. Požuda je ista i zadovoljstvo je isto. Stoga je nepristojno izvlačiti poreklo bračne ljubavi iz svetih stvari crkve.“

Saslušavši ovo, rekosmo im: „Vaše rasuđivanje proističe iz pohotljivosti, a ne od bračne ljubavi. Vi ništa ne znate o bračnoj ljubavi, jer je za vas ona hladna. Vaše pri-

medbe su nam dokazale da dolazite iz doba koje nosi naziv po mešavini gvožđa i gline, koji ne prijanjaju jedno za drugo, kako je prorokovao Danilo (2:43). Za vas su bračna i rasmusna ljubav jedno te isto. Da li njih dve mogu prionuti išta više nego gvožđe i glina? Vi mislite da ste mudri i nosite takav ugled, ali ste u stvari sve sem mudri.“

Čuvši ovo, oni se razbesneše i pozvaše gomilu da nas izbaci. Tada, na osnovu moći koju nam je podario Bog, mi ispružismo ruke i u tom trenutku plamene zmije, zmije otrovnice, vodene zmije i zmajevi dođoše iz pustinje i ispuniše grad, a stanovnici se uplašiše i pobegoše.

Andeo mi reče: „Pridošlice sa istoka svakodnevno stižu u ovaj region, a raniji stanovnici s vremena na vreme bivaju isterani te bačeni u močvare na zapadu. Iz daljine, one liče na plamena i sumporna jezera. Svi ljudi tamo su i duhovni i prirodni preljubnici.“

80. Šesto iskustvo

Kad to čuh, ja pogledah ka zapadnoj granici i tamo videh jezera od vatre i sumpora. „Zašto“, upitah anđela, „oni paklovi izgledaju tako?“

„Oni izgledaju“, odgovori on, „kao jezera zbog krivotvorenja istine, jer je voda u duhovnom smislu istina. Pojava vatre oko njih i u njima je rezultat ljubavi prema zlu, a pojava sumpora ljubavi prema laži. To troje, jezero, vatra i sumpor. jesu pojave koje odgovaraju zlim ljubavima ovo troje. Svi oni su zauvek zatvoreni u radničkim kampovima, gde rade za hranu, odeću i postelju. Kada počine zločin, trpe surove i teške kazne.“

Ja postavih anđelu drugo pitanje: „Zašto si rekao da su ti ljudi duhovni i prirodni preljubnici? Zašto ne kriminalci i nevernici?“ „Zato što“, odgovori on, „svi oni koji uopšte ne razmišljaju o preljubništvu, to jest svi oni koji počine preljubu u čvrstom uverenju da to nije greh i sa predumišljajem, jesu u svom srcu kriminalci i nevernici. Jer principi ljudskog braka i vere idu ruku pod ruku; sva-

Emanuel Swedenborg

ko približavanje veri i udaljavanje od vere je korak ka principu i korak od principa braka, koji je specijalna odlika što pripada hrišćanima.“

Tada ga upitah: „Koji je princip braka?“, a on mi odgovori: „Želja da se živi sa jednom ženom, želja koju hrišćanin oseća sve jače što je religiozniji.“

Ja se tada rastužih u duhu što su brakovi, koji su bili većinom sveti u drevna vremena, sada tako pokvareni i pretvoreni u preljubništvo. „Isto je i sa verom danas“, reče anđeo. „Jer Bog reče da će se krajem doba pojaviti *mrzost opustošenja*, o kojoj govori Danilo, i da će *biti nevolja velika kakva nije bila od postanja sveta dosad niti će biti*. (Matej 24:15, 21). 'Mrzost opustošenja' znači krivotvorenje i uskraćivanje sve istine; a 'nevolja' znači stanje crkve kad je napadnu zla i laži. Kraj doba, za koje su vezane ove stvari, znači završni period ili kraj crkve. Kraj je sada, jer nema istine koja nije krivotvorena; a krivotvorenje istine je duhovni razvrat, koji ide podruku sa prirodnim razvratom tako da čine jedno.“

81. Pošto nas je ova diskusija rastužila, iznenada se pojavi zrak svetlosti, tako moćan da mi zaslepi oči. Ja podigoh pogled i ugledah celo nebo nad nama osvetljeno; i sa istoka ka zapadu razleže se dugi niz glasova koji veličahu Boga. „Ovo je“, reče anđeo, „veličanje Boga na račun Njegovog dolaska, koji slave anđeli istočnih i zapadnih Nebesa.“ Sa južnog i severnog Neba nije se čulo ništa sem tihog žamora.

Kako je anđeo sve razumeo, on mi objasni da je ovo slavljenje i hvaljenje Boga uzeto iz Reči, jer ono tada dolazi od Boga, koji je Reč, odnosno On je sama Božanska istina u njoj. „U ovom trenutku,“ reče on, „oni slave i hvale Boga rečima proroka Danila:

A što si video gvožđe pomešano sa kalom lončarskim, to će oni pomešati sa semenom čovečijim, ali neće prionuti jedan za drugog. A u to vreme Bog će nebeski

podignuti carstvo koje se do veka neće rasuti. Ono će satri i ukinuti sva ta carstva, a samo će stajati do veka.“
(Danilo 2:43, 44)

Nakon toga čuh nešto nalik pesmi, a opet tamo dalje na istoku ugledah tračak svetla još sjajniji od prethodnog. Upitah anđela šta oni tamo slave. On reče da slave rečima Danila:

Videh u utvarama noćnim, i gle, kao Sin čovečiji idaje sa oblacima nebeskim. I daje Mu se vlast i carstvo da Mu služe svi narodi i plemena. Vlast je Njegova vlast večna, koja neće proći, i carstvo se Njegovo neće rasuti. (Danilo 7:13, 14)

Pored ovih, oni hvaljahu Boga i rečima iz Otkrivenja:

Isusu Hristu slava i moć velika. Eno, ide s oblacima. On je Alfa i Omega, početak i Svršetak, Prvi i Poslednji koji jeste i koji je bio i koji će biti, Svemoćni. Ja, Jovan čuh ovo od Sina Čovečjeg usred sedam svećnjaka. (Otkrivenje 1, 5-13; 22:13, i Matej 24:30, 31)

Ponovo pogledah prema istočnom nebu, a svetlost se dizaše s desna; sjaj se rasu prostranstvom južnog neba i ja čuh mio zvuk, pa upitah anđela: „Koji aspekt Boga ovi tamo slave?“ On reče da slave ovim rečima iz Otkrivenja:

I videh nebo i zemlju novu; i videh grad sveti, Jerusalim nov, gde silazi od Boga s neba, pripravljen kao nevesta ukrašena muž svom. I dođe k meni jedan anđeo i reče mi: Hodi da ti pokažem nevestu, Jagnjetovu ženu. I odvede me u duhu na goru veliku i visoku, i pokaza mi grad veliki, sveti Jerusalim. (Otkrivenje 21:1, 2, 9, 10)

Kao i rečima:

Ja Isus, sjajna sam zvezda Danica; i Duh i nevesta govore: Dođi. I on reče: Da, doći ću skoro! Da, dođi, Gospode Isuse. (Otkrivenje 22:16, 17, 20)

Nakon ovoga i još mnogo toga, začuh sveopšte veličanje sa istočnog neba ka zapadnom, i sa severnog ka južnom, pa upitah anđela šta je to. On mi reče da su to sledeće reči Proroka:

Emanuel Svedenborg

I poznaće svako telo da sam ja Gospod Spasitelj tvoj i Izbavitelj tvoj. (Isaija 49:26)

Ovako govori Gospod Car Izrailjev i Izbavitelj njegov, Gospod nad vojskama: ja sam prvi i ja sam poslednji, i osim mene nema Boga. (Isaija 44:6)

I reći će se u ono vreme: Gle, ovo je Bog naš, Njega čekasmo, i spašće nas; ovo je Gospod, Njega čekasmo. (Isaija 25:9)

Glas je nekoga koji viče: Pripravite u pustinji put Gospodnji. Evo, Gospod Bog ide na jakog. Kao pastir pašće stado svoje. (Isaija 40:3, 5, 10, 11)

Jer nam se rodi Dete, Sin nam se dade, i ime će Mu biti: Divni, Savetnik, Bog silni, Otac večni, Knez mirni. (Isaija 9:6)

Gle, idu dani, u koje ću podignuti Davidu Klicu pravednu, koja će carovati. I ovo mu je ime kojim će se zvati: Gospod pravda naša. (Jeremija 23:5, 6; 33:15, 16)

Ime Mu je Gospod nad vojskama, i Izbavitelj ti je Svetac Izrailjev. Bog svoj Zemlji zvaće se. (Isaija 54:5)

I Gospod će biti car nad svom zemljom, u onaj dan biće Gospod jedan i ime Njegovo jedno. (Zaharija 14:9)

Kada čuh i shvatih sve to, moje srce poskoči od sreće i ja odoh kući radostan; i tamo se vratih iz stanja duha u stanje tela, i ovde zapisah ono što sam video i čuo. Ovome sada mogu dodati i sledeće. Nakon Božjeg dolaska, On će oživeti bračnu ljubav onakvom kakva je bila kod drevnih ljudi, jer ta ljubav dolazi samo od Boga i prisutna je kod onih koji su pod Njegovim vođstvom postali duhovni preko Reči.

82. Nakon toga iz severnog regiona dotrča jedan čovek, gledajući me mrko i preteći, pa mi razjarenim tonom reče: „Jesi li ti čovek koji želi da zavede planetu osnivanjem nove crkve, pod kojom misliš na Novi Jerusalim koji će doći od Boga s Neba? Jesi li ti taj koji uči da će Bog, onima koji prigrle učenje te crkve, podariti pravu

bračnu ljubav, radosti i sreću koju hvališ do neba? To je sigurno izmišljotina, a ti je pružaš kao zamku i mamac da bi naterao ljude da prihvate tvoje nove ideje. Ali reci mi ukratko, kakva su učenja nove crkve, i ja ću videti da li su u skladu ili ne.“

„Učenja crkve Novog Jerusalima“, odgovorih, „su sledeća:

- I Bog je jedan, u kojem je Božansko Trojstvo, a On je Gospod Isus Hrist.
- II Vera koja vodi spasenju je verovanje u Njega.
- III Zlih dela treba se kloniti, jer su ona đavolja tvorevina i od njega dolaze.
- IV Treba činiti dobra dela, jer su ona Božja tvorevina i od njega dolaze.
- V Čovek mora činiti ova dela kao da su njegova, ali mora verovati da dolaze od Boga u njemu i preko njega.“

Čuvši ovo, iz njega na trenutak nestade bes. Ali nakon što malo porazmisli, on se ponovo ustremi na mene rečima: „Jesu li ovih pet zapovesti to što nova crkva uči o veri i milosrđu?“ „Da“, odgovorih. Tada mi se on grubo obrati: „Kako možeš dokazati prvu stavku, da je 'Bog jedan, u kojem je Božansko Trojstvo, a On je Gospod Isus Hrist?'“ Ja mu rekoh: „Moj dokaz je ovaj: Zar se ti ne slažeš da postoji jedan, jedini Bog i Trojstvo? Ako postoji jedan, jedini Bog, zar On nije jedna Osoba? Ako je On jedna Osoba, zar ne postoji Trojstvo u toj Osobi? A da je On Gospod Isus Hrist, vidi se po rečima da je On začet od Boga Oca (Luka 1:34, 35), pa je u duši On Bog. Iz toga proizilazi, kako On reče, da su On i Otac jedno (Jovan 10:30); On je u Ocu i Otac je u Njemu (Jovan 14:10, 11); ko god Ga vidi i poznaje, vidi i zna Oca (Jovan 14:7, 9); niko ne vidi i ne poznaje Oca sem Njega koji je u Očevom naručju (Jovan 1:18); sve Očeve stvari su Njegove (Jovan 3:35; 16:15); On je put, istina i život, i niko neće doći Ocu do kroz Njega

Emanuel Svedenborg

(Jovan 14:6). Stoga, On je od Njega jer je On u Njemu. A prema Pavlu:

Jer u Njemu živi svaka punina Božanstva telesno.
(Kološanima 2:9)

Povrh toga, On ima vlast nad svakim telom (Jovan 17:2); i On ima svaku vlast na Nebu i na Zemlji (Matej 28:18). Iz toga proizilazi da je On Bog Neba i Zemlje.“

Onda on upita kako mogu dokazati drugu stavku: da je vera koja vodi spasenju verovanje u Njega. „Dokazaću to“, odgovorih, „rečima Samog Boga:

Ovo je volja Oca, da svaki koji veruje u Sina ima život večni. (Jovan 6:40)

Jer Bogu tako omile svet da je i Sina svog Jedino-rodnog dao, da nijedan koji Ga veruje ne pogine, nego da ima život večni. Jovan (3:15, 16)

Ko veruje Sina, ima život večni; a ko ne veruje Sina, neće videti život, nego gnev Božji ostaje na njemu. (Jovan 3:36)“

Tada on reče: „Dokaži treću i sledeće stavke.“ „Kakve potrebe ima“, odgovorih ja, „dokazivati da se zlih dela treba kloniti jer su ona đavolja tvorevina i od njega dolaze? Ili da treba činiti dobra dela, jer su ona Božja tvorevina i od njega dolaze? Ili da čovek mora činiti dobra dela kao da su njegova, ali mora verovati da dolaze od Boga u njemu i preko njega? Celu Sveto pismo od početka do kraja potvrda je ovih stavki. Ima li u njemu ičega drugog u suštini do saveta da se klonimo zla, da činimo dobra dela i verujemo u Gospoda Boga? Štaviše, bez ove tri stavke ne može biti ni vere. Vera je pitanje načina života; a šta je život nego izbegavanje zla i činjenje dobrih dela? Kako bi čovek mogao činiti te stvari i verovati u Gospoda Boga sam od sebe? Stoga, ako oduzmete ove stvari od crkve, vi je lišavate Svetog pisma i od vere; a bez njih ona više nije crkva.“

Čuvši ovo čovek ode da razmisli o tome; mada ode resigniran.

POREKLO BRAČNE LJUBAVI IZ BRAKA
DOBRA I ISTINE

83. Postoje i unutarnji i spoljašnji izvori bračne ljubavi; unutarnji izvori su brojni, a isto tako i spoljašnji. Ali samo jedan je najdublji ili pravi univerzalni izvor, a to je brak dobra i istine, što će biti i dokazano na narednim stranicama. Sve do sada niko nije pratio poreklo ove ljubavi do tog izvora, jer je postojanje jedinstva između dobra i istine bilo tajna. Razlog je taj što se dobro, za razliku od istine, ne može videti na svetlosti intelekta, tako da je znanje o tome ostalo skriveno i nedostupno istraživanju. Kako je dobro, dakle, nepoznat entitet, niko nije mogao ni pretpostaviti da postoji brak između njega i istine.

Zapravo, sa prirodne, racionalne tačke gledišta, dobro deluje toliko daleko od istine kao da nema nikakve veze sa njom. To se jasno može videti ako uzmemo u obzir jezičke forme koje koristimo kada govorimo o njemu. Kada kažemo „Ovo je dobro“, pri tom i ne pomišljamo na istinu, a kada kažemo „Ovo je istina“, pri tom i ne pomislimo na dobro. Većina ljudi danas, dakle, veruje da je istina nešto potpuno različito od dobra, kao i dobro od istine. Mnogi, takode, veruju da ako je ljudsko biće inteligentno i mudro, njegova humanost zavisi od istina o kojima misli, govori, piše i u koje veruje, bez obzira na njegovu dobrotu. Sada ću objasniti kako dobro ne može postojati bez istine, niti istina bez dobra, i kako

Emanuel Swedenborg

među njima postoji večni brak, koji je izvor bračne ljubavi. To će biti dokazano sledećim nizom aksioma:

- I Dobro i istina su univerzalni principi stvaranja i stoga su prisutni u svemu što je stvoreno; ali oblik svakog od njih određuje njihovo prisustvo u stvorenom objektu.*
- II Nigde ne postoji samo dobro ili samo istina, već su one svugde povezane.*
- III Postoji istina dobra i iz nje dobro istine, što znači da istina dolazi iz dobra, a dobro iz te istine; a oboma je od stvaranja urođena težnja ka združivanju u jedno.*
- IV Među pripadnicima životinjskog carstva istina dobra, odnosno, istina koja dolazi iz dobra je muško, a dobro istine, to jest dobro koje dolazi od te istine je žensko.*
- V Uticaj braka dobra i istine koji dolazi od Boga proizvodi seksualnu ljubav, a isto tako i bračnu ljubav.*
- VI Seksualna ljubav pripada spoljašnjoj ili prirodnoj osobi, pa je stoga zajednička svim životinjama.*
- VII Bračna ljubav pripada unutaršnjoj ili duhovnoj osobi, pa je stoga odlika ljudskih bića.*
- VIII Kod ljudskih bića, bračna ljubav se nalazi u seksualnoj ljubavi, kao što se dragi kamen nalazi u rodnoj steni.*
- IX Seksualna ljubav u ljudskom biću nije izvor bračne ljubavi, ali je njena prva faza, ili prirodni eksterijer u koji se ugrađuje duhovni enterijer.*
- X Kada se bračna ljubav ugradi, seksualna ljubav se preokreće i postaje čedna seksualna ljubav.*
- XI Muško i žensko su stvoreni da budu prava slika braka dobra i istine.*
- XII Oni su njegova slika na unutaršnjim nivoima, sa kojih se penje na naredne nivoe kako se unutarnji nivoi uma otvaraju.*

Sada sledi objašnjenje ovih tačaka.

84. *(I) Dobro i istina su univerzalni principi stvaranja i stoga su prisutni u svemu što je stvoreno; ali oblik svakog od njih određuje njihovo prisustvo u stvorenom objektu.*

Dobro i istina su univerzalni principi stvaranja jer su prisutni u Gospodu Bogu Tvorcu, zapravo, oni su Bog, jer On sam je Božansko dobro i Božanska istina. Ali to postaje mnogo jasnije pod okriljem intelekta i misaonih predstava, kada se pod ljubavlju podrazmeva dobro, a pod mudrošću istina. Drugim rečima, u Gospodu Bogu Tvorcu postoje Božanska ljubav i Božanska mudrost, koje su Bog, to jest On je ljubav sama i mudrost sama. Jer ljubav i mudrost su isto što i dobro i istina. To je zato što dobro pripada ljubavi, a istina mudrosti, jer se ljubav sastoji od više vrsta dobra, a mudrost od više vrsta istine. Kako su ovo dvoje jedno te isto, na narednim stranicama će se pominjati čas jedno čas drugo, ali treba shvatiti da se i pod jednim i pod drugim podrazmeva isto. Ovde je dato ovo uvodno objašnjenje, da se kasnije u tekstu ne bi mislilo da se pod njima podrazmevaju različite stvari.

85. Kako je Gospod Bog Tvorac sama ljubav i mudrost sama, a On je stvorio univerzum, koji je, dakle, Njegovo delo, neosporno je da u svakoj pojedinačnoj stvorenoj stvari postoji neki elemenat dobra i istine od Njega. Jer što god je tvorevina nečija i što dolazi od nekoga, to nosi i njegov pečat. Istinitost ovoga se može shvatiti racionalno, posmatranjem reda koji je vidljiv u svakoj pojedinosti stvorenog univerzuma. To se može videti po tome kako je jedna stvar stvorena radi druge, tako da zavise međusobno kao karike u lancu. Jer je sve stvoreno zarad ljudske rase, od koje se može napraviti Nebo andela. Na taj način se stvaranje vraća svom izvoru, Tvorcu Samom. Zbog toga je stvoreni univerzum povezan sa svojim Tvorcem, a ta veza održava njegovo postojanje trajnim.

Emanuel Swedenborg

Kao rezultat toga se dobro i istina zovu univerzalnim principima stvaranja. Svako ko koristi svoj razum da bi ovo shvatio, može da vidi da je to tako; može da vidi šta se od svega stvorenog odnosi na dobro, a šta na istinu.

86. Dobro i istina u stvorenim objektima uzimaju oblik objekta, jer njihov oblik određuje kako će svaki objekat primati uticaje. Ono što omogućuje postojanje celine nije ništa drugo do Božansko dobro i Božanska istina, koji se neprestano ulivaju u oblike koje su stvorili. Opstanak ili očuvanje predstavljaju neprekidan proces nastajanja ili stvaranja.

Postoje najrazličitiji mogući primeri kako oblik nekog objekta određuje kako će ovaj primati uticaje; na primer, način na koji različite vrste biljaka primaju toplotu i svetlost koju zrači sunce. Svaka biljka prima sunčeve zrake na način koji joj njen oblik nalaže; svako drvo na svoj način, svaki žbun na svoj način, svaka biljka i trava na svoj. Zraci koji do njih dopiru su isti, ali način na koji se primaju je određen datim oblikom, koji obezbeđuje da svaka vrsta ostane kakva je bila. To se može videti i na primeru zračenja koje prima svaka životinja, na način koji zavisi od njenog oblika. Čak i seljak može videti da oblik određuje silu koja će na njega delovati, ako posluša različite muzičke instrumente: frulu, flautu, trubu, rog i orgulje, koji proizvode zvukove shodno svom obliku na osnovu sličnog upliva daha ili vazduha.

87. (II) *Nigde ne postoji samo dobro ili samo istina, već su one svugde povezane.*

Svako ko želi da stekne predstavu o dobru na osnovu neke formulacije, neće je moći steći bez nekog dodatka koji će je predstaviti i prikazati. Bez ovoga, dobro je bezimeno entitet. To što ga predstavlja i prikazuje odnosi se na istinu. Ako samo kažete „dobro“, a ne i ovo ili ono što je s njim povezano, ili ako ga definišete apstraktno, bez

dodatne formulacije, videće da ne predstavlja ništa sve dok mu ne pridodate to nešto. Ako možete dovoljno da izoštrite svoju moć rasuđivanja, shvatićete da dobro bez dodatne formulacije ne može ništa da označi, pa se ne može odnositi ni na šta, pobuditi neku emociju ili predstaviti neko stanje; ukratko, ono nema kvalitet. Isto je i sa istinom, ako čujete tu reč bez ičega što je s njom povezano. Bridak razum može shvatiti da se to što je povezano s njim odnosi na dobro.

Ali kako postoji nebrojeno vrsta dobra, i svako od njih se penje do maksimuma i spušta do minimuma kao na prečkama od merdevina; i pošto menja svoje ime kako napreduje ili se menja u kvalitetu, svima sem mudrima teško je da vide u kakvom su odnosu dobro i istina sa stvarima ili kako se sa njima udružuju. Međutim, na osnovu opšte slike jasno je da dobro ne može postojati bez istine, ili istina bez dobra, jer se vidi da se svaki detalj univerzuma odnosi na dobro i istinu, kao što je i prikazano u prethodnim odeljcima (84, 85).

Razne stvari mogu se upotrebiti da se ilustruje i dokaže da ni dobro ni istina ne mogu postojati izolovano. Na primer, suština ne može postojati bez forme, niti forma bez suštine; a dobro je suština ili biće, a istina je ono pomoću čega se suština formira i njeno biće nastaje. Zatim, čovek je obdaren voljom i intelektom; dobro je stvar volje, istina intelekta, a volja ne može učiniti ništa sem posredstvom intelekta, niti može intelekt sam, sem na osnovu volje. Potom, postoje dva izvora života u čoveku – srce i pluća. Srce ne može proizvesti nijedan osećaj ili pokret koji zovemo životom bez respiracije pluća, kao ni pluća bez srca. Srce se odnosi na dobro, respiracija pluća na istinu; a ovo je takođe njihova saobraznost.

Isti je slučaj i u svakom deliću uma i svakom deliću ljudskog tela. Ali nemam dovoljno prostora ovde da iznosim još dokaza. Više dokaza možete naći u mojoj knjizi *Mudrost anđela o Božanskom providenju* (3-26), gde su dati sledećim redom:

Emanuel Swedenborg

- I Univerzum i sve u njemu je proizvod Božanske ljubavi preko Božanske mudrosti, ili, što je isto, Božanskog dobra preko Božanske istine.*
 - II Božansko dobro i Božanska istina potiču od Boga kao zasebnog entiteta.*
 - III Neka vrsta sličnosti ovom zasebnom entitetu prisutna je u svakoj stvorenoj stvari.*
 - IV Dobro nije dobro sve dok se ne sjedini sa istinom, a istina nije istina sve dok se ne sjedini sa dobrom.*
 - V Bog ne dozvoljava nikakve podele, tako da čovek mora istovremeno biti i u stanju dobra i u stanju istine, ili pak u stanju zla i stanju laži.*
- Pored ovoga, tu ima i štošta drugo.

88. *(III) Postoji istina dobra i iz nje dobro istine, što znači da istina dolazi iz dobra, a dobro iz te istine; a oboma je od stvaranja urođena težnja ka združivanju u jedno.*

Predstava o različitosti ovoga dvoga mora se steći, jer poznavanje suštinskog izvora bračne ljubavi zavisi od nje. Jer je istina dobra, odnosno, istina iz dobra, muška, kao što će biti pokazano u ovome što sledi (odeljci 90, 91); a dobro istine, odnosno dobro iz istine, žensko. Ali, razlika se može još bolje shvatiti ako ljubav zameni dobro i mudrost istinu. Oni su jedno te isto (videti odeljak 84). Jedini način na koji mudrost može nastati u osobi jeste putem ljubavi prema postajanju mudrim. Ako se ova ljubav oduzme, nema načina na koji bi osoba mogla postati mudra. Pod istinom dobra ili istinom koja dolazi od dobra podrazumeva se upravo mudrost koja proizilazi iz ove ljubavi. Ali kada čovek stekne mudrost kao rezultat te ljubavi, i kada voli tu mudrost u sebi, to jest voli sebe zbog svoje mudrosti, tada on formira ljubav, koja je ljubav prema mudrosti i označava se dobrom istine ili dobrom koje proizilazi iz istine.

Čovek, stoga, poseduje dve ljubavi. Jedna, koja dolazi prva, jeste ljubav prema postajanju mudrim i druga, koja dolazi docnije, jeste ljubav prema mudrosti. Ali ako ova druga ljubav ostane u čoveku, to je zla ljubav, zvana samoljublje ili ljubav prema sopstvenoj inteligenciji. Na sledećim stranicama biće dokazano da je od stvaranja predviđeno da se ova ljubav uzme od čoveka da bi se sprečilo da ga uništi, i preslika na ženu, kako bi se pretvorila u bračnu ljubav koja će čoveka učiniti ponovo celovitim. Izvesne napomene o ovim dvema ljubavima i preslikavanju ove druge na ženu, mogu se naći u odeljcima 32 i 33, i u Uvodu, 20. Ako, dakle, pod ljubavlju shvatimo dobro, a pod mudrošću istinu, onda je ovim rečima dokazano da postoji istina dobra, to jest istina koja dolazi od dobra, kao i dobro istine, to jest dobro koje dolazi od istine.

89. Razlog zbog kojeg ovo dvoje imaju od stvaranja urođeno stremljenje ka združivanju u jedno, jeste taj što jedno nastaje iz drugog. Mudrost nastaje iz ljubavi prema postajanju mudrim, odnosno, istina nastaje iz dobra; a ljubav prema mudrosti nastaje iz te mudrosti, odnosno, dobro istine nastaje iz istine. Iz ovoga se vidi da je rezultat njihovog nastajanja obostrana tendencija ka ponovnom združivanju i spajanju u jedno. Ali to se dešava samo onim ljudima koji poseduju stvarnu mudrost i onim ženama koje poseduju ljubav prema toj mudrosti u svojim muževima; drugim rečima – samo onima koji poseduju pravu bračnu ljubav. Na sledećim stranicama biće više reči o toj mudrosti koju muž treba da ima i koju žena treba da voli.

90. *(IV) Među pripadnicima životinjskog carstva istina dobra, to jest istina koja dolazi iz dobra je muško, a dobro istine, to jest dobro koje dolazi od te istine je žensko.*

Emanuel Swedenborg

Gore je pokazano (odjelci 84-86) da postoji neprestani uticaj od Boga, Tvorca i Izbavitelja univerzuma, koji nastoji da proizvede jedinstvo ljubavi i mudrosti, ili braka dobra i istine, i da je stvorena bića primaju, svako u skladu sa sopstvenom formom. Međutim, ove druge stavke treba pojasniti. Iz ovog braka ili zajednice, muškarac prima istinu mudrosti, a što je više prima to Bog više povezuje dobro ljubavi sa njom. Ona se prima u intelektu, pa je muškarac stoga rođenjem predodređen da postane intelektualan. Ovo se vidi čak i na svetlosti samog razuma u raznim aspektima muškarca, prvenstveno u njegovim naklonostima, interesovanjima, ponašanju i obliku.

To se vidi po *naklonosti* muškarca, jer je to naklonost prema znanju, razumevanju i postajanju mudrim. U detinjstvu postoji naklonost prema znanju, u adolescenciji i ranom odraslom dobu prema razumevanju, a od tog doba do starosti prema postajanju mudrim. Iz ovoga se vidi da priroda ili karakter muškarca teže formiranju intelekta, tako da je on od rođenja predodređen da postane intelektualan. Ali do toga ne može doći drugačije sem iz ljubavi; tako da Bog čoveku pridodaje ljubav u meri u kojoj je ovaj prima, to jest u meri u kojoj je on spreman da postane mudar.

To se vidi po *interesovanjima* muškarca, koja su usmerena ka intelektualnim pitanjima, to jest onim pitanjima u kojima intelekt igra vodeću ulogu; većina njih su javna pitanja i u službi su društva. To se vidi po *ponašanju* muškarca, kojim potpuno dominira vodeća uloga intelekta. Kao posledica toga, svaki postupak u njegovom životu, pod kojim se podrazumeva ponašanje, jeste racionalan; ili ako i nije, on želi da izgleda tako. Racionalnost muškarca je vidljiva i u svakoj od njegovih vrlina. To se vidi po *obliku* čoveka, koji je sasvim drugačiji i različit od oblika žene; pogledajte ono što je prethodno rečeno o ovome (odjeljak 33). Tome treba dodati činjenicu da reproduktivna moć pripada muškarcu. Ona ne

potiče iz drugog izvora sem intelekta, jer je proizvod istine u njoj, koja dolazi od dobra. Na sledećim stranicama videće se da je ona izvor reproduktivne moći.¹⁰

91. Na osnovu naklonosti, interesovanja, ponašanja i oblika žene može se pokazati da je ona rođenjem predodređena da bude stvorenje volje kao rezultat intelekta njenog muža; drugim rečima da bude ljubav prema mudrosti svog muža, pošto ona dobija svoj oblik pomoću njegove mudrosti (videti odeljke 88, 89). To se vidi iz *naklonosti* žene, koja je naklonost prema ljubavi prema znanju, inteligenciji i mudrosti, ali ne u sebi već u svom mužu, odnosno naklonost prema ljubavi prema svom mužu. Čovek se ne može voleti samo zbog svog lika koji mu daje izgled čoveka, već zbog kvaliteta u njemu koji ga čine čovekom. To se vidi iz njenih interesovanja, koja se odnose na ručni rad poznat kao šivenje i vezenje, a služi za ukrašavanje, kićenje i uvećanje njene lepote; kao i prema raznim domaćim poslovima koji dopunjavaju dužnosti čoveka, koje se, kako malopre rekoh, zovu javnim. Ova interesovanja su rezultat težnje ka braku, želje žene da postane supruga i da tako bude jedno sa svojim mužem. I bez objašnjenja je očigledno da se isti zaključci mogu izvesti i za *ponašanje* i *oblik*.

92. (V) *Uticaoj braka dobra i istine koji dolazi od Boga proizvodi seksualnu ljubav, a isto tako i bračnu ljubav.*

Gore je pokazano (odeljci 84-87) da su dobro i istina univerzalni principi stvaranja i da su tako prisutni u svim stvorenim stvarima, na način koji zavisi od oblika svakog pojedinačnog slučaja; i da dobro i istina potiču od Boga ne kao dvoje, već kao jedno. Iz ovih premisa proizilazi da postoji *univerzalna sfera braka* koja potiče

¹⁰ U 18. veku postojalo je opšte uverenje da je reprodukcija isključivi prerogativ muškarca, a da žena doprinosi samo u smislu razvoja i rođenja ploda. (*Prim. prev.*)

Emanuel Swedenborg

od Boga, prožimajući univerzum od prvog do poslednjeg, od anđela do crva. Razlog zbog kojeg takva sfera braka dobra i istine potiče od Boga jeste taj što je to, isto tako, sfera razmnožavanja, to jest reprodukcije i plodnosti; a ona je isto što i Božansko providenje koje smenom generacija održava postojanje univerzuma.

Sada, pošto ta univerzalna sfera, venčavajući dobro i istinu, utiče da je stvari primaju prema svom obliku (videti odeljak 86), iz toga sledi da je muškarac prima prema sopstvenom obliku, odnosno svojim intelektom, jer je on intelektualni oblik. I žena je takođe prima prema sopstvenom obliku, odnosno svojom voljom, pošto je ona oblik volje koja proizilazi iz intelekta njenog muža. Kako je ova ista sfera i reproduktivna sfera, iz toga sledi da je ona izvor seksualne ljubavi.

93. Ovo je takođe izvor bračne ljubavi, jer ta sfera utiče na oblik mudrosti koju imaju kako ljudska bića tako i anđeli. Ljudsko biće može uvećavati svoju mudrosti do kraja svog života na svetu, a potom na Nebu zauvek. Što je više unapređuje, to njegov oblik postaje sve savršeniji. Ovaj oblik ne dozvoljava seksualnu ljubav, već samo ljubav bića suprotnog pola; sa njom on može biti sjedinjen do najintimnijeg nivoa, koji sadrži Nebo i njegovu sreću, a ova zajednica je proizvod bračne ljubavi.

94. *(VI) Seksualna ljubav pripada spoljašnjoj ili prirodnoj osobi, pa je stoga zajednička svim životinjama.*

Svako se po rođenju zadubljuje u telesne brige i tako iznutra postaje sve prirodniji i prirodniji. Njegova ljubav prema inteligenciji učiniće ga racionalnim, a kasnije, ako bude osećao ljubav prema mudrosti, postaće duhovan. Kasnije (odeljak 130) ću se pozabaviti pitanjem kakva je to mudrost koja čoveka čini duhovnim. Sada, kako čovek napreduje od znanja ka inteligenciji, i od nje ka mudrosti, i njegov um takođe menja oblik, postajući sve

otvoreniji i bliskije povezan sa Nebom, a preko Neba sa Bogom. To ga čini naklonjenijim istini i željnijim da živi dobar život. Ako se zaustavi na prvom pragu u svom napredovanju ka mudrosti, njegov um zadržava prirodni oblik, a ovaj prima uticaje univerzalne sfere, sfere braka dobra i istine, na potpuno isti način kao niži članovi životinjskog carstva koje zovemo životinjama i pticama. Oni su krajnje prirodni, pa osoba postaje kao oni, i deli sa njima istu seksualnu ljubav. To je značenje reči da seksualna ljubav pripada spoljašnjoj ili prirodnoj osobi i da je se stoga deli sa svim životinjama.

95. *(VII) Bračna ljubav pripada unutarnjoj ili duhovnoj osobi, pa je stoga odlika ljudskih bića.*

Bračna ljubav pripada unutarnjoj ili duhovnoj osobi, jer što je osoba inteligentnija i mudrija, to postaje više unutarnja i duhovna. Na taj način oblik čovekovog uma postaje sve savršeniji, a to je oblik koji prima bračnu ljubav. U njoj on opaža i oseća duhovno zadovoljstvo koje čoveka čini blaženim iznutra, i izvor je prirodnog zadovoljstva koje iz toga izvodi svoju dušu, život i suštinu.

96. Bračna ljubav je svojstvena ljudskim bićima, jer samo ljudska bića mogu postati duhovna. Oni su u stanju da uzdignu svoj intelekt iznad svojih prirodnih ljubavi i da ih sa te visine prezirno posmatraju, i vide onakve kakve jesu; mogu ih takode poboljšati, ispraviti i odagnati. To je nešto što ne može nijedna životinja, jer su sve njene ljubavi u potpunosti sjedinjene s njenim urođenim znanjem, pa se tako ne mogu uzdići do nivoa inteligencije, a još manje mudrosti. Životinja je vođena ljubavlju usadenom u njeno znanje, kao slepac kojeg ulicama vodi pas. Zato je bračna ljubav svojstvena ljudskim bićima. Ona se može nazvati i urođenim svojstvom koje sva ljudska bića čini sličnim, jer se u njima nalazi potencijal za mudročću, koji je blisko povezan sa ovom ljubavlju da sa njom čini jedno.

Emanuel Swedenborg

97. (VIII) *Kod ljudskih bića, bračna ljubav se nalazi u seksualnoj ljubavi, kao što se dragi kamen nalazi u rodnoj steni.*

Kako je ovo samo poređenje, njegovo objašnjenje može se odložiti za sledeći odeljak. Međutim, ovim poređenjem, prikazana je činjenica da seksualna ljubav pripada spoljašnjoj ili prirodnoj osobi, a bračna ljubav unutarnjoj ili duhovnoj osobi (što je dokazano u odeljku 95).

98. (IX) *Seksualna ljubav u ljudskom biću nije izvor bračne ljubavi, ali je njena prva faza, ili prirodni eksterijer u koji se ugrađuje duhovni enterijer.*

Ovde govorim o pravoj bračnoj ljubavi, a ne običnoj vrsti ljubavi koja se isto zove bračna, ali u mnogim slučajevima ne predstavlja ništa drugo do ograničenu seksualnu ljubav. Prava bračna ljubav može se naći jedino kod onih koji osećaju žeđ za mudrošću, te napreduju ka njoj sve više i više. Bog ih predusreće i obdaruje bračnom ljubavlju. Ova njihova ljubav počinje seksualnom ljubavlju ili, bolje rečeno, počinje putem seksualne ljubavi; ali ona nije njen izvor. Ona se povećava kako mudrost osobe napreduje i izlazi na videlo; jer su mudrost i bračna ljubav nerazdvojni saputnici.

Razlog zbog kojeg bračna ljubav započinje seksualnom ljubavlju jeste taj što pre nego što se nađe partner, postoji uopštena ljubav i blagonaklono raspoloženje prema suprotnom polu. Društveni običaji takode igraju ulogu. Kako su mladi ljudi slobodni da biraju, a kao rezultat urođene sklonosti prema braku sa jednom ženom, koja se skriva u dubinama uma, njihova spoljašnjost podstiče se na toplu dobrodošlicu. Konačna rešenost na brak se odlaže iz raznih razloga, dok se ne zađe u odraslo doba, a u međuvremenu počeci ove ljubavi liče na požudu, koja se u nekim slučajevima zaista pretvara u seksualnu ljubav; pa ipak i u tim slučajevima suzdržavanje ide do tačke do koje je udovoljavanje u službi zdravlja. Ove primedbe se

odnose na muški pol, jer je on podložan zavodenju koje proizvodi istinsku strast; što ne važi za ženski pol.

Ova razmatranja pojašnjavaju da seksualna ljubav nije izvor prave bračne ljubavi, već je njena prva faza u pogledu vremena, premda ne i cilja. Ono što je prvi cilj, prvo dolazi u um i namere uma, jer on igra vodeću ulogu. Ali ovaj prvi cilj ostvaruje se kroz niz posrednih faza. One u suštini nisu prvi ciljevi, već samo sredstva koja pomažu realizaciju onoga što je po sebi prvi cilj.

99. (X) *Kada se bračna ljubav ugradi, seksualna ljubav se preokreće i postaje čedna seksualna ljubav.*

Kaže se da se seksualna ljubav preokreće, jer kada bračna ljubav dosegne svoj izvor, koji se nalazi u unutarnjim nivoima uma, ona vidi seksualnu ljubav ne pred sobom nego iza sebe, ne iznad već ispod sebe, to jest kao nešto što je prolaskom ostavila iza sebe. Ovo je slično onome što se dešava kada se neko penje sa mesta na mesto dok ne dostigne neku vodeću poziciju, a onda se osvrne na mesta koja je ostavljao za sobom dok je prolazio. Ili kada neko ima na umu putovanje u inostranstvo radi posete nekom kraljevskom dvoru, pa se po dolasku osvrne unazad na ono što je video na putu. U ovim okolnostima, seksualna ljubav traje, postaje čedna, i još slađa nego pre onima koji imaju pravu bračnu ljubav. Ovo se može videti na osnovu načina na koji su je opisali ljudi u Duhovnom svetu u dva opisana iskustva (odjelci 44, 45).

100. (XI) *Muško i žensko su stvoreni da budu prava slika braka dobra i istine.*

To je zato što je muškarac stvoren da bude razumevanje istine i model istine; a žena je stvorena da bude volja za dobro i model dobra. Svako od njih ima na unutarnjem nivou usađeno stremljenje ka združivanju u jedno (videti 88). Tako njih dvoje formiraju jedan model, koji

Emanuel Swedenborg

oponaša model braka dobra i istine. Ovde se koristi izraz „oponaša“ jer to dvoje nije isto, mada liči. Jer dobro koje se veže za istinu u čoveku dolazi direktno od Boga; ali dobro žene, koje se vezuje sa istinom u čoveku, od Boga do čoveka dolazi posredstvom žene. Postoje, dakle, dve vrste dobra, jedno unutarnje i jedno spoljašnje, koja se vezuju sa istinom u mužu. Ona omogućuju da muž uvek bude u stanju da razume istinu, i da tako putem prave bračne ljubavi bude mudar. Ali o ovome biće više reči na narednim stranicama.

101. *(XII) Oni su njegova slika na unutarnjim nivoima, a ta slika se penje na naredne nivoe kako se unutarnji nivoi uma otvaraju.*

Svaka osoba se sastoji od tri elementa poredanih redom: duša, um i telo. Najunutarnjija je duša, u sredini je um, a poslednje je telo. Uticaji koji dolaze od Boga ulaze u najdublji nivo, u dušu, odatle silaze do srednjeg nivoa, uma, da bi kroz njega došli do poslednjeg u nizu, tela. Ovo je način na koji brak dobra i istine koji dolazi od Boga utiče na osobu. Na dušu se vrši direktan uticaj, koji se prenosi na sledeći nivo, preko kojega dolazi do poslednjeg; a ovi zajedno čine bračnu ljubav. Na osnovu ove predstave o tome kako se uticaj oseća, jasno je da je bračni par njegov model, kako na *unutarnjem* nivou tako i na sledećim nivoima.

102. Bračni par, međutim, postaje ovaj model kako se *unutarnji* nivoi njihovog uma otvaraju, jer otvaranje uma traje od detinjstva do duboke starosti. Jer je osoba po rođenju telesna, a kako se nivoi njenog uma iznad tela otvaraju, ona postaje racionalna. Tada, kako se moć rasuđivanja pročišćava to jest čisti od lažnih predstava koje dolaze od telesnih čula i od požude koja dolazi od privlačnosti tela, tako se moć rasuđivanja otvara, a taj proces je jedino moguć uz pomoć mudrosti. Kada se *unutarnji*

nivoi racionalnog uma otvore, tada osoba postaje model mudrosti i u stanju je da primi pravu bračnu ljubav.

Mudrost koja formira ovaj model i prima ovu ljubav jeste racionalna i u isto vreme moralna mudrost. Racionalna mudrost vidi razne vrste istine i dobra, koje su prisutne u osobi ne kao sopstvene već kao dolazeće od Boga. Moralna mudrost se kloni zala i laži koje prljaju bračnu ljubav, a naročito bluda, kao da su gubave.

103. Na ovom mestu dodaću dva iskustva, pa evo prvog:

Jednog jutra pre izlaska sunca, gledao sam ka istoku u Duhovnom svetu kad ugledah četiri konjanika kao da izleću iz oblaka, sijajući plamenom svetlošću zore. Na glavama konjanika behu kacige sa podignutim ivicama, na rukama nešto što je ličilo na krila, a na telima tunike narandžaste boje. Tada se, odeveni kao trkači, podigoše u stremenima, zategnuvši uzde iznad grive konja koji su galopirali kao da imaju krila na nogama. Ja ispratih očima njihovo kretanje, ili pre let, s namerom da otkrijem kuda su se uputili; i videh kako se tri konjanika uputiše na tri strane, ka jugu, zapadu i severu, dok se četvrti, nakon kraćeg puta zaustavi na istoku.

Čudeći se ovome, obratih se Nebu s pitanjem kuda konjanici idu. Dobih odgovor: „Poslati su mudrim ljudima u raznim kraljevstvima Evrope, koji su vešti u rasuđivanju i oštroumni u donošenju sudova, i koji su stekli poštovanje u svojim zemljama zbog svojih intelektualnih sposobnosti. Oni su pozvani da dođu i reše problem *izvora bračne ljubavi i njene snage ili potencije*.“

Sa neba se čuše reči: „Sačekaj malo i videćeš dvadeset sedam kola; troje sa Špancima, troje sa Francuzima, troje sa Italijanima, troje sa Nemcima, troje sa Holandanima, troje sa Englezima, troje sa Švedanima, troje sa

Emanuel Swedenborg

Dancima i troje sa Poljacima.“ Dva sata kasnije pojaviše se kola, koja su vukli poniji svetloride boje, pokriveni lepo ukrašenim pokrivačem. Oni se uputiše ka prostranoj zgradi na granici između istoka i juga. Svi putnici izadoše iz kola i udoše u lepom raspoloženju.

Potom mi bi rečeno: „Možeš i ti ući, da bi slušao.“ I ja udoh. Kako sam razgledao unutrašnjost zgrade, zapazih da je četvrtasta i da svaka strana gleda ka nekoj strani sveta. Na svakoj strani bila su tri visoka prozora od kristalno bistrog stakla i sa okvirom od maslinovog drveta. Levo i desno od prozorskih okvira bejahu zidne izbočine koje su formirale nešto poput prostorija sa nadstrešnicom, ispod kojih su bili stolovi. Zidovi ove zgrade bejahu od kedrovine, tavanica od limunovog drveta, a podovi od topole. Uz istočni zid, na kojem nije bilo prozora, bejaše postavljen sto obložen zlatom, na kojem se nalazila tijara ukrašena dragim kamenjem, predviđena kao nagrada onome ko reši pomenuti problem.

Osvrnuši se na nadsvođene izbočine pored prozora, koje su ličile na sobe, videh u svakoj po pet ljudi iz svih evropskih kraljevstava, spremnih da se pozabave temom koja je čekala na njihov sud. Tada jedan anđeo zauze svoje mesto na sredini dvorane i reče: „Tema o kojoj treba da donesete sud: ‘Izvori bračne ljubavi i njene snage ili potencije’ je Prodiskutujte o njoj i donesite zaključak. Kada donesete zaključak, napišite ga na parčetu hartije i ubacite ga u onu srebrnu urnu koju vidite pored zlatnog stola. Potpišite se početnim slovom vašeg kraljevstva, F za Francusku, B za Holandiju, I za Italiju, A za Englesku, P za Poljsku, G za Nemačku, H za Španiju, D za Dansku i S za Švedsku.¹¹“ Rekavši ovo, anđeo ode, obećavši da će se vratiti.

Tada pet predstavnika svake komore pored prozora porazgovaraše o ovoj temi, pretresoše je i donesoše zaključke kako su najbolje znali i umeli. Iste zapisaše na pa-

¹¹ Ova slova su početna slova latinskog naziva ovih zemalja. (*Prim. prev.*)

pirima, potpisavši ih početnim slovima svog kraljevstva i ubaciše u srebrnu posudu. Nakon tri sata anđeo se vrati i uzimajući jedan po jedan papir iz urne, počeo da ih čita okupljenom društvu.

104. Iz prvog papira koji izvuče nasumice počeo da čita sledeće:

„Mi, pet predstavnika naše komore, zaključili smo da bračna ljubav potiče od najstarijih ljudi Zlatnog doba i od stvaranja Adama i njegove žene među njima. To je poreklo braka, a zajedno sa brakom i bračne ljubavi. Što se tiče snage ili potencije bračne ljubavi, mi ne vidimo drugi izvor do klime i delovanja sunca i toplote, koja na zemlju dolazi od njega. Do ovog mišljenja smo došli ne na osnovu nekih praznih predstava koje smo stvorili, već na osnovu jasnih pokazatelja; na primer, proučavajući život ljudi u tropskoj zoni, gde je vrelna maltene goruća, i ljudi koji žive kako bliže tako i dalje od ove zone. Zaključak smo izveli i iz načina na koji sunčeva toplota deluje zajedno sa vitalnom toplotom životinja na zemlji i ptica na nebu u proleće kada se ove razmnožavaju. Staviše, zar bračna ljubav nije toplina, koja uz pomoć sunca postaje snaga ili potencija?“ Ovo je bilo potpisano sa H, inicijalom (španskog) kraljevstva iz kojeg su ovi došli.

105. Nakon toga, anđeo po drugi put stavi ruku u urnu i izvuče papir, sa kojeg pročitao sledeće:

„Mi, predstavnici na sastanku, složili smo se da je izvor bračne ljubavi isti kao i izvor braka. On je uspostavljen zakonom da bi se obuzdala urođena strast ljudskih bića za bludom, koja uništava njihove duše, truje njihov zdrav um, sramoti njihovo ponašanje i uništava njihova tela bolešću. Blud je svojstven divljim zverima, a ne ljudskim bićima – nerazumnim, a ne razumnim bićima, i varvarima, a ne hrišćanima. Brak je nastao jer je takvo ponašanje bilo opasno, a bračna ljubav se razvila zajedno s njim.

Emanuel Swedenborg

Isto je i sa snagom ili potencijom ove ljubavi. Ona zavisi od čednosti, koja je uzdržavanje od slepog bludničenja. Jer je snaga ili potencija kod čoveka koji voli samo svoju ženu ograničena na jednu ženu, pa je stoga zgusnuta ili koncentrisana. To je oplemenjuje i čini je očišćenom od nečistota, jer bi u protivnom bila rasejana i raspršena u svim pravcima. Jedan od nas koji je sveštenik, navodi i sudbinu kao uzrok ove snage ili potencije. 'Zar brakovi nisu', upita on, 'predodređeni? A ako oni jesu, onda je i rađanje dece i način na koji do njega dolazi.' On je insistirao na ovom razlogu, jer se na njemu zakleo.“ Ovaj papir je bio potpisan slovom B (za Holandiju).

Čuvši ovo, neko reče podrugljivim tonom: „Sudbina! Kako zgodan izgovor za nesposobnost i impotenciju.“

106. Sa sledećeg papira iz urne anđeo pročita sledeće:

„Mi, predstavnici, u našoj ćeliji, raspravljali smo o razlozima nastajanja bračne ljubavi i utvrdili da je vodeći razlog njena istovetnost sa razvojem braka, jer ova ljubav pre braka nije ni postojala. Nastala je jer, kada neko umire (od ljubavi), to jest očajnički je zaljubljen u devojkicu, on svim svojim srcem i dušom želi da je poseduje kao najprivlačniju od svih svojina. Čim mu se ona obeća, on počinje da gleda na nju kao što gleda na sebe. Da je to izvor bračne ljubavi, sasvim je jasno iz besa koji svaki ljubavnik pokazuje prema svojim rivalima i ljubomore prema svakome ko mu ugrožava ovu ljubav.

Nakon toga smo raspravljali o izvoru snage ili potencije te ljubavi i presuda većine – od tri prema dva – bila je ta da je snaga ili potencija sa ženom rezultat seksualnog dopuštenja. Oni su rekli da znaju iz iskustva da je moć seksualne ljubavi jača od moći bračne ljubavi.“ Ovaj papir je bio potpisan sa I (Italija).

Posle iznošenja ovog mišljenja, od okolnih stolova dopre uzvik: „Bacite taj papir i izvucite drugi iz urne.“

107. Bez odlaganja anđeo izvuče četvrti papir, sa kojeg pročita sledeće:

„Mi, predstavnici, pod našim prozorom, zaključismo da bračna i seksualna ljubav dele isti izvor, pošto je bračna ljubav rezultat seksualne ljubavi. Jedina razlika je u tome što je seksualna ljubav neograničena, neodređena, slobodna, promiskuitetna i nestalna; a bračna ljubav ograničena, određena, ukroćena, utvrđena i konstantna. Ova ljubav je stoga odobrena i ustanovljena smotrenošću ljudske mudrosti, jer u protivnom uopšte ne bi bilo ni carstava, ni kraljevstava ili republika, pa čak ni zajednica. Ljudi bi lutali zemljom i šumama u hordama, sa svojim droljama i ženama koje su osvojili, krećući se s jednog mesta na drugo da izbegnu krvave pokolje, silovanja i pljačke, koji bi zbrisali ceo ljudski rod. Ovo je naš sud o izvoru bračne ljubavi.

Mi smo otkrili snagu ili moć bračne ljubavi u trajnom očuvanju telesnog zdravlja od rođenja do starosti. Jer osoba koja je neprestano dobrog zdravlja ne pati od nedostatka snage. Njena vlakna, tetive, mišići, uključujući one koji kontrolišu testise, ne slabe, ne opuštaju se i ne mlohavave već zadržavaju punu snagu i sposobnost. Zbogom.“ Ovaj papir je bio potpisan slovom A (za Englesku).

108. Anđeo tada uze peti papir iz urne i pročita sledeće:

„Mi, predstavnici, za ovim stolom, angažovali smo racionalnu moć naših umova da istražimo izvor bračne ljubavi i njene snage ili potencije. Razmotrivši razloge sa svih strana, uvideli smo i dokazali da je njen jedini izvor činjenica da kod svakog čoveka, usled žudnje i njenih podsticaja koji leže skriveni u dubinama njegovog uma i tela, oči blude na razne strane, ali se na kraju čovek koncentriše i upravi svoje misli prema jednoj pripadnici ženskog pola dok se njegova strast za njom podgrejava. Od tog trenutka pa nadalje, njegova toplota proizvodi niz

Emanuel Swedenborg

plamenova, dok ne postane vatra. U tom stanju seksualna požuda nestaje i njeno mesto zauzima bračna ljubav. Kada se mladoženja zagreje ovom vatrom, on ne zna da li će snaga ili potencija te ljubavi ikada izbledeti, jer mu fali iskustvo koje bi ga moglo podučiti o načinu na koji se njegova snaga smanjuje i ljubav hladi nakon zadovoljenja. Dakle, bračna ljubav potiče iz tog prvog zanosa koji prethodi braku, što je istovremeno izvor njegove snage i potencije. Ali nakon venčanja, njegova potencija se menja, i ona se naizmenično povećava i smanjuje. Ali ona traje do duboke starosti, smanjujući se i povećavajući u neprekidnom ritmu, jer je kontroliše razboritost koja kroti požudu što izbija iz pećina uma, koje još uvek nisu pročišćene. Jer je požuda prethodnik mudrosti. Ovo je naš sud o izvoru i postojanosti bračne snage i potencije.“ Ovaj papir je bio potpisan slovom P (Poljska).

109. Anđeo potom izvuče šesti papir i pročita sledeće:

„Mi, predstavnici naše grupe, potražismo uzroke bračne ljubavi i složismo se oko dva. Jedan od njih je ispravno podizanje dece, a drugi jasno definisano nasleđivanje. Odabrali smo ova dva uzroka, jer oni teže i odnose se na jedan cilj – javno dobro. Ono se postiže jer su deca začeta i rođena kao rezultat bračne ljubavi njen pravi odraz; a kao rezultat jače roditeljske ljubavi izazvane njihovom legitimnošću, ona se odgajaju da naslede sve osobine svojih roditelja – kako duhovne tako i prirodne. Očigledno je da se javno dobro zasniva na ispravnom podizanju dece i jasno definisanom nasleđivanju.

Postoji seksualna ljubav i postoji bračna ljubav. Može se činiti da je ova druga identična prvoj, ali je zapravo savim drugačija. Niti stoje jedna pored druge, već je jedna unutar druge, a ono što je unutra nadmašuje plemenitošću ono što je spolja. Mi smo utvrdili da bračna ljubav od stvaranja leži unutra, skrivena u seksualnoj ljubavi, kao biser u školjci. Kada se bračna ljubav odvoji od svo-

je školjke, seksualne ljubavi, ona sija pred očima anđela kao dragi kamen beril ili mesečev kamen. Razlog je taj što je bračna ljubav obeležila opstanak celog ljudskog roda, pod kojim podrazumevamo javno dobro. Ovo je naš sud o izvoru ove ljubavi.

Međutim, nakon rasprave o uzrocima njene snage ili potencije, došli smo do zaključka da uzrok leži u ogoljavanju i odvajanju bračne ljubavi od seksualne ljubavi. On je posledica mudrosti od strane muža i ljubavi prema mudrosti muža od strane žene. Jer je seksualna ljubav svojstvena životinjama, a bračna ljubav ljudskim bićima. Stoga je čovek čovek, a ne životinja – u meri u kojoj je bračna ljubav otkrivena i odvojena od seksualne ljubavi. Čovek stiče snagu ili potenciju na osnovu svoje ljubavi, a životinja na osnovu svoje.“ Ovaj papir bejaše potpisan slovom G (Nemačka).

110. Tada anđeo uze sedmi papir i iz njega pročitao sledeće:

„Mi, predstavnici, u sobi pod svetlošću našeg prozora, razveselili smo se razmišljanjem i rasuđivanjem o temi bračne ljubavi. Sigurno su i ostali obradovani njime; jer kada razmišljamo o toj ljubavi, ona obuzme celo naše telo istovremeno. Naš sud glasi da ova ljubav potiče iz svojih zadovoljstava. Da li iko zna i da li je ikada čuo da neka ljubav potiče iz nekog drugog izvora sem iz zadovoljstva i užitaka koje pruža? Zadovoljstva bračne ljubavi u početku se osećaju kao blaženstvo, blagoslov i sreća, a kako ona napreduje kao divota i užitak, i na kraju kao vrhovna radost. Seksualna ljubav nastaje kada se unutar-njost uma, a time i unutar-njost tela otvori da primi ova zadovoljstva unutra. Ali bračna ljubav nastaje kada prvo područje te ljubavi teoretski pokrene ova zadovoljstva započinjanjem formalnih zaruka.

Što se tiče snage ili potencije ove ljubavi, ona je proizvod sposobnosti ove ljubavi da se probija, prenoseći svoj uticaj sa uma u telo. Jer um, kada oseća i deluje,

Emanuel Swedenborg

prepušta glavu telu, a naročito kada doživljava radost ove ljubavi. Mi smatramo da je to izvor smanjenja potentnosti i redovnosti njenih smenjivanja. Pored toga, mi smatramo da snaga potencije zavisi od vaspitanja dece. Ako je ona izuzetna kod oca, takva će biti i kod potomstva koje je nasledi. Razum zajedno sa iskustvom kaže nam da je naslede ono koje je proizvodi, prenosi i predaje tu odliku.“ Papir je bio potpisan sa F (Francuska).

111. Andeo izvuče papir po osmi put, sa kojeg pročita sledeće:

„Mi, predstavnici na ovom sastanku, nismo otkrili krajnji izvor bračne ljubavi, jer on leži duboko skriven u unutarnjim delovima uma. Čak i najveća mudrost ne može baciti zrak svetlosti na tu ljubav i njen izvor. Mi smo izneli mnogo pretpostavki, ali kako su pokušaji da prodremo u tančine ostali uzaludni, mi ne znamo da li su naše pretpostavke besmislene ili predstavljaju zdrave sudove. Stoga, neka se svako ko želi da izdvoji izvor te ljubavi iz unutarnjih delova uma i da ga sagleda, uputi k proročištu u Delfima.

Mi smo razmišljali o toj ljubavi dole do njenog izvora kao o duhovnom kretanju u umu čoveka, koje liči na izvor slatke vode što se sliva u grudi, postajući prijatna, tzv. ljubav iz grudi. Ona je po sebi prijateljska i puna poverenja kao rezultat bezuslovne uzajamne naklonosti. Kad prođe kroz grudi, pretvara se u vatrenu ljubav. Kada neki mladić razmišlja o takvim stvarima, kao što radi kada bira za sebe jednu osobu suprotnog pola, vatra bračne ljubavi pali se u njegovom srcu; a kako je ova vatra prvi znak te ljubavi, ona je i njen izvor.

Mi ne možemo otkriti nijedan drugi izvor njene snage ili potencije do same ljubavi, jer su one nerazdvojni saputnici, ali takve su prirode da ponekad jedna ostvari prvenstvo, a nekad druga. Kada ljubav ostvari prvenstvo, a snaga ili potencija je prate, obe su plemenite, jer je

tada potencija snaga bračne ljubavi. Ali ako potencija ima prvenstvo, a ljubav je prati, tada su obe prizemne, jer je tada ljubav rezultat telesne potencije. Stoga mi smatramo da je kvalitet svake zavisen od reda kojim se ljubav spušta ili uzdiže, napredujući od svog izvora ka cilju.“ Ovaj papir je bio potpisan slovom D (Danska).

112. Konačno uze i deveti papir, sa kojeg pročitao sledeće:

„Mi, predstavnici u našem odboru, promišljamo o dva data predmeta, izvoru bračne ljubavi i izvoru njene snage ili potencije. Pošto porazgovaramo o izvoru bračne ljubavi, da izbegnemo nejasnoće u rasuđivanju, napravismo razliku između duhovne, prirodne i telesne seksualne ljubavi. Pod duhovnom seksualnom ljubavi podvedosmo pravu bračnu ljubav, jer je ona duhovna, pod prirodnom seksualnom ljubavi – poligamnu ljubav, jer je ona prirodna, a pod potpuno telesnom ljubavi bludnu ljubav, jer je ona u potpunosti telesna. Kada se zadubismo u pitanje bračne ljubavi, shvatismo da je ona moguća jedino između jednog muškarca i jedne žene, i da je ona od stvaranja nebeska i unutarnja, duša i otac svih dobrih ljubavi; pobuđena u prvim ocima i može biti pobuđena u hrišćanima. Štaviše, njena ujedinjujuća snaga je tako velika da može sjediniti dva uma u jedan, učiniti da dve osobe deluju kao jedna; to je ono što se podrazumeva pod rečima da postaju jedno telo. Knjiga stvaranja jasno pokazuje da je ova ljubav udahnuta od stvaranja:

Zato će ostaviti čovek oca svoga i mater svoju, i prilepiće se k ženi svojoj, i biće dvoje jedno telo. (Postanje 2:24)

Jasno je da se ova ljubav može udahnuti u hrišćane iz sledećeg pasusa:

Isus reče, Niste li čitali da je Onaj koji je u početku stvorio čovjeka muža i ženu stvorio ih? Zato ostaviće čovek oca svog i mater, i prilepiće se k ženi svojoj, i biće

Emanuel Swedenborg

dvoje jedno telo. Tako nisu više dvoje, nego jedno telo. (Matej 19:4-6)

Ovo je rečeno o izvoru bračne ljubavi:

„Mi bismo rekli da izvor snage ili potencije prave bračne ljubavi potiče iz sličnosti umova i jednodušnosti. Jer kada se dva uma sjedine u braku, ove misli duhovno ljube jedna drugu i u njihova tela udahnjuju svoju snagu ili potenciju.“ Ovaj papir bio je potpisan slovom S (Švedska).

113. Iza dugačke pregrade, postavljene ispred vrata palate, stajahu neki stranci iz Afrike koji dovikivahu Evropljanima: „Dozvolite jednom od nas da ponudi svoje mišljenje o temi izvora bračne ljubavi i njene snage ili potencije.“ Za svim stolovima podigoše se ruke u znak odobravanja.

Tada jedan od njih uđe pravo unutra i stade pored stola na kojem je bila postavljena tijara. „Vi hrišćani“, reče, „pratite izvor ljubavi do same ljubavi; ali mi Afrikanci je pratimo do Boga Neba i Zemlje. Zar bračna ljubav nije čedna, čista i sveta ljubav? Zar je ne poseduju anđeli na Nebu? Zar nije ceo ljudski rod i celo Nebo anđela potomstvo te ljubavi? Sigurno da takve nenadmašne vrline ne mogu nastati iz nekog drugog izvora do Samog Boga, Tvorca i Izbavitelja univerzuma. Vi hrišćani tražite snagu ili potenciju braka u raznim racionalnim i prirodnim urocima; ali mi Afrikanci je tražimo u načinu na koji su ljudska bića povezana sa Bogom univerzuma. Mi ovo zovemo stanjem religije, a vi stanjem crkve. Jer kada ljubav dođe iz ovog izvora, kao stabilna i trajna, ona ne može nego da proizvede snagu koja joj slični i koja je isto tako stabilna i trajna. Prava bračna ljubav nepoznata je svima sem nekolicini koji su bliski Bogu. Ni potencija te ljubavi nije mnogo poznatija, ali su potenciju zajedno sa tom ljubavlju, opisali anđeli na Nebesima kao zadovoljstvo večnog proleća.“

114. Na kraju ovog obraćanja svi ustadoše, i iznenada iza zlatnog stola na kojem je ležala tijara, otvori se prozor koji nisu videli ranije, a kroz prozor se začu glas: „Tijara ide Afrikancu.“ Anđeo mu je predade, ali mu je ne stavi na glavu, i on ode kući noseći je. Stanovnici kraljevstava Evrope napustiše zgradu, popeše se u svoja kola, koja ih odvedoše nazad njihovim narodima.

115. Drugo iskustvo

Usred noći probudih se iz sna i ugledah, prilično visoko na istoku, anđela koji u svojoj desnoj ruci drži papir koji sija svim svojim sjajem na svetlosti sunca. Po sredini papira nešto beše ispisano zlatnim slovima. Mogao sam da vidim da je pisalo *Brak Dobra i Istine*. Reči su sijale tako jako da se svetlost prostirala u širem krugu. Krug ili kolut je ličio na osvit u proleće.

Potom videh kako anđeo sa papirom u ruci silazi dole. Kako je silazio, papir sijaše sve manje i manje, a reči na njemu *Brak Dobra i Istine* poprimiše umesto zlatne srebrnu boju, pa bakarnu, zatim gvozdenu, a na kraju boju gvozdene rde i acetata bakra. Potom videh kako anđeo ulazi u tamni oblak, da bi prošavši kroz njega došao na zemlju. Tada papir, iako još uvek u njegovoj ruci, ne bejaše vidljiv. Ovo se dešavalo u Svetu duhova, u kojem se nakon smrti ljudi prvo okupljaju.

Tada mi se anđeo obrati i reče: „Upitaj ove koji su došli ovde da li mogu da me vide i da li mogu da vide da nešto držim u ruci.“ Okupi se velika gomila, jedna grupa dođe sa istoka, druga sa juga, treća sa zapada, a četvrta sa severa. Ja upitah ove što dođoše sa istoka i juga, koji su bili oni što su se na svetu posvetili učenju, da li mogu videti stoji li neko pored mene i drži li nešto u ruci. Oni mi odgovoriše da oni nikoga ne vide.

Tada upitah one koji su došli sa zapada i severa, koji su bili oni što su na svetu verovali u ono što im je govorio učen čovek. I oni mi rekoše da ne vide ništa. Međutim,

Emanuel Swedenborg

ovi drugi, koji su na svetu posedovali jednostavnu veru zasnovanu na milosrđu, to jest oni koji su posedovali izvestan stepen istine koja dolazi od dobra, rekoše, kada prethodna grupa ode, da mogu videti čoveka sa papirom. Čovek je elegantno obučen, a na papiru je nešto ispisano. Kada pogledaše bolje, rekoše da mogu da pročitaju *Brak Dobra i Istine*; i oni se obratiše anđelu sa pitanjem šta to znači.

On reče da sve ono što postoji na Nebu i sve što postoji na Zemlji ne predstavlja ništa drugo do brak dobra i istine, jer su svi, kako oni koji žive i dišu, tako i oni drugi, stvoreni iz braka dobra i istine, i s namerom da stvore ovaj brak. „Ništa nije stvoreno“, reče on, „da bude samo istina ili samo dobro; samo dobro i sama istina ne predstavljaju ništa, ali se putem braka ovaploćuju i postaju onakvi kakav je brak. U Bogu Tvorcu, Božansko dobro i Božanska istina postoje u svojoj pravoj supstanci; Božansko dobro je biće te supstance, Božanska istina je njeno postojanje. Supstanca je njihovo stvarno jedinstvo, jer su u Njemu one zauvek jedno. Kako su ovo dvoje jedno u Samom Tvorcu, one su jedno i u svakoj pojedinačnoj stvari koju je on stvorio; i na taj način je Tvorac sjedinjen u večni savez, kakav je brak, sa svim što je stvorio.“

Anđeo nastavi da govori da je Sveto pismo koje je došlo direktno od Gospoda i uopšte i pojedinačno brak dobra i istine. Kako se Crkva, koju stvara istina njenog učenja i vera koju stvara dobrota života u skladu sa istinom učenja, među hrišćanima isključivo izvodi iz Svetog pisma, očigledno je da je Crkva uopšte i pojedinačno brak dobra i istine. (Ovo možete naći u *Objavi Apokalipse* 373, 483). Ovo što je upravo rečeno o braku dobra i istine isto važi i za brak milosrđa i vere, jer dobro pripada milosrđu, a istina veri.

Neki iz prve grupe koji nisu videli anđela i papir, još uvek stajahu u blizini, pa kad čuše ovo tiho rekoše: „Da, tako je, razumemo.“ Ali kada im anđeo reče: „Okrenite se u stranu i ponovite to isto“, oni se okrenuše i rekoše glasno: „Ne, nije tako.“

Bračna ljubav

Nakon toga anđeo je pričao o *Braku Dobra i Istine* među bračnim parovima. On reče da ako su i njihovi umovi tako venčani, pošto je muž istina, a žena dobro te istine, oboje će uživati radosti blagoslovene nevinosti i sreću anđela na Nebu. U ovom stanju, muževljeva reproduktivna moć trajaće neprestano kao u proleće života, boreći se i uspevajući da unapreduje sopstvene istine, a ljubav njegove žene učiniće je konstantno prijemčivom za ovu istinu. „Mudrost koju Bog daje čoveku ne nalazi veće zadovoljstvo od promovisanja svojih istina. A ljubav prema mudrosti, koju poseduju žene u ovim okolnostima, ne nalazi ništa lepše nego njih da prima, kao u matericu, te ih začne, nosi i rodi. Takva je priroda duhovne plodnosti anđela na Nebu; i ako si spreman da poveruješ, iz ovog izvora potiče prirodna plodnost.“

Poželevši mir, anđeo se podiže sa zemlje, a kako je prolazio kroz oblak na putu ka Nebu, papir ponovo počeo da sija kao pre, sve više sa svakom fazom uspona. Tada se iznenada krug svetlosti, koji je pre ličio na zoru, spusti i rasprši oblak koji je zamračivao zemlju, i zasija sunce.

VI

BRAK BOGA I CRKVE I NJEGOVA SAOBRAZNOST

116. Razlog zbog kojeg na ovom mestu umećemo diskusiju o braku Boga i Crkve jeste taj što bez poznavanja i razumevanja istog, teško da iko može znati da je bračna ljubav u suštini sveta, da je duhovna i nebeska i da dolazi od Boga. Mnogi u crkvi zaista kažu da se brakovi odnose na brak Boga i Crkve, ali ne znaju kakva je priroda tog odnosa. Stoga, da bi bacili izvesno intelektualno svetlo na ta pitanja, neophodno je detaljno se pozabaviti tim svetim brakom, koji se nalazi kod onih i u onima koji čine Božju Crkvu. Oni, a ne neki drugi, jesu ti koji poseduju pravu bračnu ljubav. Ali da bi rasvetlili ovu tajnu, diskusija se mora podeliti u sledeće odeljke:

- I U Reči se Bog zove mladoženjom i mužem, a Crkva mladom i ženom. Veza Boga i Crkve i recipročna veza Crkve sa Bogom zove se brak.*
- II Bog se takođe zove Ocem, a crkva Majkom.*
- III Potomstvo Boga kao oca i Crkve kao žene i majke je u celosti duhovno, a u duhovnom smislu Reči to su sinovi i ćerke, braća i sestre, zetovi i snaje i drugi oblici srodstva.*
- IV Duhovno potomstvo rođeno iz braka Boga i Crkve su istina, izvor razumevanja, percepcija i svaka misao i dobra dela, izvor ljubavi, milosrđa i svake naklonosti.*

Bračna ljubav

- V *Iz braka dobra i istine koji dolazi i utiče iz Boga, čovek prima istinu za koju Bog vezuje dobro. Ovako Bog formira crkvu u čoveku.*
- VI *Muš ne predstavlja Boga, a njegova žena Crkvu, već oni zajedno, muž i žena, formiraju Crkvu.*
- VII *Stoga ne postoji saobraznost muža i Boga i žene i Crkve ni u anđeoskim brakovima na Nebu, niti u brakovima ljudskih bića na Zemlji.*
- VIII *Postoji, međutim, saobraznost sa bračnom ljubavi, sadenjem semena i reprodukcijom, ljubavlju prema deci i sličnim stvarima koje nastaju u braku i iz brakova.*
- IX *Reč je sredstvo povezivanja, jer potiče od Boga i Bog je sam.*
- X *Crkva je od Boga i nalazi se u onima koji Mu pristupe i žive u skladu sa Njegovim zapovestima.*
- XI *Bračna ljubav zavisi od stanja Crkve, jer zavisi od stanja mudrosti u čoveku.*
- XII *Kako je Crkva od Boga, to je i bračna ljubav od Njega.*

Sada sledi objašnjenje ovih tačaka.

117. (I) *U Reči se Bog zove mladoženjom i mužem, a Crkva mladom i ženom. Veza Boga i Crkve i recipročna veza Crkve sa Bogom zove se brak.*

Iz sledećih pasusa videće se da se u Reči Bog zove mladoženjom i mužem, a Crkva mladom i ženom.

Ko ima nevestu ženik je, a prijatelj ženikov stoji i sluša ga, i radošću se raduje glasu ženikovu. (Jovan 3:29)

Ovo je o Bogu rekao Jovan Krstitelj:

A Isus im reče: Eda li mogu svatovi biti žalosni dok je sa njima ženik? Nego će doći dani kada će biti otet od njih ženik, i onda će postiti. (Mateja 9:15; Marko 2:19; Luka 5:34, 35)

Emanuel Svedenborg

I videh Sveti grad, Jerusolim novi, gde silazi sa neba od Boga, pripremljen kao nevesta ukrašena mužu svojemu. (Otkrovenje. 21:2)

Novi Jerusolim označava Božju novu crkvu (videti Objavu Apokalipse 880, 881).

I reče Jovanu: *Hodi da ti pokažem nevestu, ženu Jagnjetovu. I pokaza mu sveti grad Jerusolim. (Otk. 21:9, 10)*

Jer dođe svadba Jagnjetova i žena se njegova pripremila. Blaženi su oni koji su pozvani na svadbenu večeru Jagnjetovu. (Otk. 19:7, 9)

Ženik, kojemu pet devojaka, koje bejahu spremne, izađe u sretanje, i sa kojima ode na venčanje (Mateja 25: 1-10), označava Boga, kao što se vidi iz trinaestog stiha koji kaže:

Stražite, dakle, jer ne znate dana ni časa u koji će Sin Čovečiji doći. (Mateja 25:13)

U Prorocima postoji dosta ovakvih pasusa.

118. *(II) Bog se takode zove Ocem, a crkva Majkom.*

Jer nam se rodi dete, sin nam se dade, i ime će mu biti Divni, Savetnik, Bog silni, Otac večni, Knez mirni. (Isaija 9:6)

Ti si Gospode Otac naš, ime ti je otkako je veka Izbavitelj naš. (Isaija 63:16)

Isus reče: Kad biste mene znali i Oca mojega biste znali; i od sada poznajete ga i videli ste ga. (Jovan 14:7)

Reče mu Filip: Pokaži nam Oca. Isus mu reče: Ko je video mene, video je Oca; pa kako ti govoriš: Pokaži nam Oca? (Jovan 14:8, 9)

Isus reče: Ja i Otac jedno smo. (Jovan 10:30)

Sve što ima Otac moje je. (Jovan 16:15; 17:10)

Da je Otac u meni i ja u Njemu. (Jovan 10:38; 14:10, 11, 20)

U Objavi Apokalipse pokazano je da su Bog i Njegov Otac jedno, kao što su duša i telo jedno; da je Bog Otac sišao s Neba i uzeo na sebe ljudski oblik da bi

iskupio i spasao čovečanstvo, a Njegov ljudski oblik je onaj kojeg zovemo Sinom, koji je poslat na svet.

119. Iz sledećih pasusa vidi se da se Crkva zove majkom:

Gospod reče: Prite se s materom svojom; jer mi nije žena, niti sam joj ja muž. (Osija 2:2, 5)

Ti si kći matere svoje, koja se odmetnula muža svojega. Jezekilj (16:45)

Gde je raspusna knjiga matere vaše kojom je puštih? (Isaija 50:1)

Mati tvoja bejaše kao vinova loza, posađena kraj vode, rodna. (Jezekilj 19:10)

Ovi se odnose na jevrejsku crkvu:

I pruživši ruku svoju na učenike svoje Isus reče: Mati moja i braća moja oni su koji slušaju reč Božju i izvršuju je. (Luka 8:21; Mateja 12:48, 49; Marko 3:33-35)

Božji učenici označavaju Crkvu.

A stajaše kod Isusova krsta mati njegova, a Isus, videvši mater i učenika koga ljubljaše gde stoji pored nje, reče materi svojoj: Ženo, eto ti sina; potom reče učeniku: Evo ti majke! I od onoga časa uze je učenik k sebi. (Jovan 19:25-27)

Ovaj pasus znači da Bog nije priznao Mariju kao svoju majku, već Crkvu; zato je nazvao „ženom“ i učenikovom majkom. Razlog zbog kojeg je nazvana majkom ovog učenika, Jovana, jeste taj što je Jovan predstavljao Crkvu u pogledu dobrih dela milosrđa; što Crkva jeste po svojoj funkciji. To je takođe razlog zašto ju je uzeo za svoju majku. U *Objavi Apokalipse* (5, 6, 790, 798, 879) takođe se može videti da je Petar predstavljao istinu i veru, Jakov milosrđe, Jovan milosrdna dela; a dvanaest učenika zajedno Crkvu u svakom pogledu (233, 790, 903, 915).

120. (III) Potomstvo Boga kao oca i Crkve kao žene i majke je u celosti duhovno, a u duhovnom smislu Reči

Emanuel Swedenborg

to su sinovi i ćerke, braća i sestre, zetovi i snaje i drugi oblici srodstva.

Nema potrebe dokazivati da se nikakvo drugo potomstvo ne rađa od Boga preko Crkve, jer to razum vidi i bez dokazivanja. Jer je Bog taj od koga dolaze sve dobro i istina, a Crkva ta koja ih prima i sprovodi. Sve duhovne stvari Neba i Crkve odnose se na dobro i istinu. Dakle, „sinovi i kćeri“, u duhovnom smislu Reči označavaju vrste istine i dobra; „sinovi“, znače istinu začetu u duhovnom čoveku i rođenu u prirodnom čoveku, a „kćeri“ isto tako označavaju vrste dobra. Dakle, oni koje Bog preporodi zovu se u Reči „Božjim sinovima“, „sinovima kraljevstva“, „rođenim od Njega“, a Bog svoje učenike zove „sinovima.“ „Muško dete“ koje žena rodi i koje bi uzeto k Bogu (Otk. 12:5) nosi isto značenje (videti *Objavu Apokalipse* 543). To je zato što „kćeri“ označavaju dobra dela Crkve koje Reč tako često navodi: „kćeri Siona, kćeri Jerusalima, kćeri Izraela, i kćeri Judeje.“ One ne znače ničije kćeri, već naklonost prema dobru Crkve (videti *Objavu Apokalipse* 612). Bog takode zove „braćom i sestrama“ one koji pripadaju Njegovoj crkvi (Mateja 12:49; 25:40; 28:10; Marko 3.35; Luka 8:21).

121. *(IV) Duhovno potomstvo rođeno iz braka Boga i Crkve su istina, izvor razumevanja, percepcija i svaka misao i dobra dela, izvor ljubavi, milosrđa i svake naklonosti.*

Razlog zbog kojeg je duhovno potomstvo, rođeno od Boga preko Crkve, primer istine i dobra jeste taj što je Bog sušto dobro i sušta istina, a oni ne čine dvoje već jedno u Njemu. Isto tako ništa ne može doći od Boga sem onoga što je u Njemu i što je On.

U prethodnom poglavlju o braku dobra i istine rečeno je da ovaj brak dolazi od Boga i deluje na ljudska bića, bivajući primljen na način koji je određen stanjem uma i načinom života onih koji pripadaju crkvi. Razlog zbog kojeg su istine sredstva koje omogućuju čoveku da

ima inteligenciju, percepciju i svaku misao, a dobra dela sredstva koja mu omogućuju da ima ljubav, milosrđe i svaku naklonost, jeste taj što se sve u čoveku odnosi na dobro i istinu. Takođe, postoje dve stvari u čoveku koje čine čoveka – volja i intelekt; volja je sredstvo primanja dobra, a intelekt sredstvo primanja istine. Ljubav, milosrđe i naklonosti pripadaju volji, a percepcija i misli pripadaju intelektu – što ne treba rasvetljavati dokazivanjem, jer se ova izjava ilustruje samim činom razmevanja.

122. *(V) Iz braka dobra i istine koji dolazi i utiče iz Boga, čovek prima istinu za koju Bog vezuje dobro. Ovako Bog formira crkvu u čoveku.*

Razlog zbog kojeg čovek prima istinu, od dobra i istine koji dolaze kao jedno od Boga, jeste taj što je on prima kao da je njegova sopstvena. Jer je on misli kao da je njegova i isto je tako i koristi u govoru. To se dešava jer istina uživa svetlost intelekta i stoga je čovek vidi. Kada čovek vidi nešto u sebi, odnosno u svom umu, on ne zna odakle to potiče, jer ne vidi njegov uticaj kao što vidi stvari pred očima; pa on stiče utisak da je to u njemu. Ova pojava je Božji dar čoveku, koji mu omogućuje da bude ljudsko biće i da zauzvrat bude združen.

Drugi razlog je taj što je čovek od rođenja sposoban da saznaje, razume i bude mudar, a ova sposobnost prima istine koje mu daju znanje, inteligenciju i mudrost. Kako je žena stvorena putem muževljeve istine, a nakon sklapanja braka je sve oblikovanja da je voli, iz toga sledi da ona prima muževljevu istinu u sebi, i združuje je sa sopstvenim dobrom.

123. Razlog zbog kojeg Bog pridružuje i pripaja dobro istini koju čovek prima, jeste taj što čovek ni jedno dobro ne može shvatiti sam, jer je ono jedva vidljivo njegovom oku. To je zato što ono nije produkt svetlosti, već topline, a toplina se ne vidi, ona se oseća. Stoga, kada čo-

Emanuel Swedenborg

vek vidi istinu u svojim mislima, on je retko povezuje sa dobrom koje u nju utiče, i koje joj daje život kao rezultat ljubavi na strani volje. Ni žena ne razmišlja o dobru koje poseduje, već o naklonosti svog muža prema sebi, koja zavisi od toga koliko se njegov intelekt uzdigao ka mudrosti. Ona pridružuje dobro koje ima od Boga, a da njen muž nije ni svestan toga. Ove činjenice se zasnivaju na postavci da čovek prima istinu od Boga, a da Bog pridružuje dobro istini utoliko više što istina u većoj meri služi svrsi, odnosno proporcionalno čovekovoј volji da misli i živi mudro.

124. Razlog zbog kojeg Bog ovako formira crkvu u čoveku jeste taj što se čovek na taj način povezuje s Bogom, primajući dobro od Njega i istinu kao od sebe. Tako je čovek u Bogu, a Bog u čoveku, prema Njegovim rečima u Jovanu (15:4, 5). Isto je ako milosrđe zameni dobro, a vera istinu, jer dobro pripada milosrđu, a istina veri.

125. *(VI) Muž ne predstavlja Boga, a njegova žena Crkvu, već oni zajedno, muž i žena, formiraju Crkvu.*

Generalno se u crkvi kaže da kako je Bog glava Crkvi, tako je i muž glava ženi (Posl. Ef. 5:23). Iz ovoga bi sledilo da muž predstavlja Boga, a žena Crkvu. Ali je Bog glava Crkve, a ljudska bića, muška i ženska, pogotovo muž i žena, jesu Crkva. U ovom slučaju, crkva se prvo zaseje u čoveku, a pomoću čoveka u ženi, jer čovek prima njevu istinu svojim intelektom, a žena je prima od čoveka. Ali ako do toga dolazi obrnutim redom, to nije dobar način. Međutim, to se nekada desi, ali samo u slučaju muškarca koji ne voli mudrost, koji, dakle, nije deo crkve, ili koji na servilan način služi kapricima svoje žene. O ovoj temi pogledajte napomenu u Uvodu (odjeljak 21).

126. *(VII) Stoga ne postoji saobraznost muža i Boga i žene i Crkve ni u andeoskim brakovima na Nebu, niti u brakovima ljudskih bića na Zemlji.*

Ovo sledi iz ovoga što je gore rečeno. Međutim, treba dodati da se čini da istina igra vodeću ulogu u Crkvi, jer vremenski dolazi prva. Njena pojava čini da crkvene vođe više cene veru koja se odnosi na istinu, nego milosrđe, koje se odnosi na dobro. Slično tome, učeni ljudi više cene misli, koje pripadaju intelektu, nego naklonosti, koje su stvar volje. Iz tog razloga, priroda dobra milosrđa i naklonosti volje skriva se kao u grobu, a neki ljudi bacaju zemlju na nju da ne bi ustala, kao na grob pokojnika. Ipak je dobro milosrđa ono koje igra vodeću ulogu u Crkvi, kao što mogu videti potpuno otvorenim očima oni koji nisu zatvorili put od Neba do svog intelekta nalazeći dokaze da je vera sama – ta koja čini Crkvu, a misao sama – ta koja čini čoveka. Zapravo, dobro milosrđa je od Boga, a istina vere je za čoveka kao da je od njega, a ovo dvoje donose neku vrstu veze Boga sa čovekom i čoveka sa Bogom, o čemu govori Bog rekavši da je On u njima i da su oni u Njemu (Jovan 15:4, 5). Iz ovoga se vidi da je ova veza – Crkva.

127. (VIII) Postoji, međutim, saobraznost sa bračnom ljubavi, sadenjem semena i reprodukcijom, ljubavlju prema deci i sličnim stvarima koje nastaju u braku i iz brakova.

Ova pitanja su preduboka da bi intelekt bacio ikakvu svetlost na njih, ako se prethodno ne poznaje saobraznost. Dok se ona ne otkrije i pohrani u intelektu, nastojanje da se shvati ovo o čemu govori ovaj pasus biće uzaludno, ma kako da se objasni. Kakva saobraznost postoji između prirodnih i duhovnih stvari pokazano je u *Objavi Apokalipse* i u *Arcana caelestia*, i još detaljnije u *Učenju Novog Jerusalima o Svetom pismu*. Nešto kasnije biće dat prikaz iskustva o ovoj temi (odjeljak 326). Dok se izvesno znanje o ovome ne stekne, mogu dati samo nekoliko napomena koje će se učiniti nejasnim intelektu. Bračna ljubav je saobrazna naklonosti prema pravoj istini i njenoj čednosti, čistoti i svetosti. Sadenje semena je saobrazno moći

Emanuel Swedenborg

istine; radanje dece propagiranju istine; ljubav prema deci čuvanju istine i dobra. Kako se istina u čoveku čini njegovom sopstvenom, a dobro joj pridodaje Bog, jasno je da su ovo saobraznosti između spoljašnjeg ili prirodnog čoveka i duhovnog ili unutarnjeg čoveka. Ali ova pitanja dalje će se razjasniti nakon prikaza iskustava.

128. *(IX) Reč je sredstvo povezivanja, jer potiče od Boga i Bog je sam.*

Razlog zašto je Reč sredstvo povezivanja Boga sa čovekom i čoveka sa Bogom jeste taj što je ona u suštini Božanska istina združena sa Božanskim dobrom i Božansko dobro združeno sa Božanskom istinom. Njihova unija je u svakom pojedinom elementu Reči u njihovom nebeskom i duhovnom smislu (vidi *Objavu Apokalipse* 373, 483, 689,881). Iz ovoga sledi da je Reč savršen brak dobra i istine. Kako je ona od Boga, a što je od Njega je Bog, sledi da kada čovek čita Reč i usvaja istine iz nje, Bog mu daje i dobro pride. Jer čovek ne vidi vrste dobra koje na njega utiču, jer on koristi intelekt da čita, a intelekt može razabrati iz toga samo svoju vrstu stvari, to jest istine. Intelekt može osetiti dodatak ljubavi od Boga iz zadovoljstva koje ga preplavi kada se prosvetli. Ali to se dešava samo unutra, u slučaju onih koji čitaju Reč s ciljem da postanu mudri; ovo je cilj onih koji žele da nauče što više istina i upotrebe ih da formiraju crkvu u sebi.

Ako ih neko, međutim, čita samo da bi mogao da se hvališe svojim znanjem, ili ako smatra da samo čitanje ili slušanje uliva veru i vodi spasenju, taj ne dobija nikakvo dobro od Boga, jer je njegov cilj da se spase pomoću reči u kojima nema ništa od istine. Cilj drugih je da postanu poznati po učenosti, cilj koji nema veze sa duhovnim dobrom, već samo sa prirodnim zadovoljstvom koje proističe iz svetske slave. To je zato što je Reč sredstvo povezivanja koje se zove Stari i Novi zavet, a zavet znači vezu.

129. (X) *Crkva je od Boga i nalazi se u onima koji Mu pristupe i žive u skladu sa Njegovim zapovestima.*

Niko danas ne poriče da je crkva Božja, a s obzirom Božja, da od Njega dolazi. Razlog zbog kojeg crkva postoji u onima koji se približe Bogu jeste taj što je u hrišćanskom svetu Njegova Crkva zasnovana na Reči; a Reč nije samo od Boga već je takva da je Bog sam. U njoj je Božanska istina sjedinjena sa Božanskim dobrom i to je takođe Bog. To je upravo ono kad se kaže da Reč beše u Boga i da Bog beše Reč, izvor života i Videla ljudima i postade telo (Jovan 1:1-14). Osim toga, ona je prisutna u onima koji se približe Bogu jer je prisutna u onima koji u Njega veruju, veruju da je on Bog Spasitelj i Izbavitelj, Gospod naš pravedni, vrata kroz koja se ulazi u tor, to jest u Crkvu; da je On put, istina i život, da niko ne dolazi Ocu sem kroz Njega; Otac i On su jedno i štošta drugo čemu On uči. Niko, ponavljam, ne može verovati u ove stvari dok se ne približi Njemu, jer je On Bog Neba i Zemlje, čemu On takođe uči. Ko još treba da pristupi? I ko još može da pristupi? On je prisutan u onima koji žive u skladu sa Njegovim zapovestima pošto je povezivanje jedino moguće sa takvim ljudima. Jer On kaže: *Ko ima zapovesti moje i drži ih, on je onaj što ima ljubav k meni; i ja ću imati ljubav k njemu, i javiću mu se sam. Koji nema ljubavi k meni ne drži moje reči.* (Jovan 14:21-24)

Ljubav je povezivanje, a povezivanje s Bogom čini crkvu.

130. (XI) *Bračna ljubav zavisi od stanja crkve, jer zavisi od stanja mudrosti u čoveku.*

Rekao sam već više puta i ponoviću još mnogo puta da bračna ljubav zavisi od stanja mudrosti u čoveku. Na ovom mestu objasniću šta je to mudrost i kako ona sa Crkvom čini jedno.

Čovek poseduje znanje, inteligenciju i mudrost. Znanje je pitanje poznavanja činjenica, inteligencija je pitanje

Emanuel Swedenborg

rasuđivanja, a mudrost načina života. Mudrost posmatrana u celosti obuhvata znanje, rasuđivanje i življenje. Znanje dolazi prvo, razumevanje se postiže pomoću njega, a mudrost nastaje od oboje, kada ljudi žive racionalno, kako im nalažu istine koje su naučili. Mudrost je stoga pitanje kako razuma tako i života; ona postaje mudrošću sve dok je pitanje razuma, a otuda i načina života, a mudrost je kada postane pitanje načina života, a otuda i razuma. Drevni narodi ovog sveta nisu znali za drugu mudrost sem za mudrost načina života; i to je bila mudrost onih koje su zvali „mudrim ljudima“ (*sophi*). Ali ljudi u narednim periodima smatrali su za mudrost mudrost razuma i oni se se zvali „filozofima“ (*philosophi*¹²). Danas mnogi ljudi znanje zovu mudrost, jer se obrazovani i učeni ljudi, čak i oni nazoviučenjaci zovu mudrim. Stoga je mudrost spala sa vrha na dno.

Ali ovde treba reći nekoliko reči o tome kakva je mudrost dok nastaje, a kakva kada se u potpunosti razvije. Pitanja koja se tiču crkve, i koja se zovu duhovnim pitanjima, okupiraju najdublje pozicije u čoveku. Pitanja koja se tiču države, koja se zovu građanskim pitanjima, okupiraju niža mesta, a ona koja se tiču znanja, iskustva i veština, koja se zovu prirodnim pitanjima, čine podnožje. Razlog zbog kojeg pitanja koja se tiču crkve, i koja se zovu duhovnim, okupiraju najdublji nivo u čoveku jeste taj što ona uspostavljaju vezu s Nebom, a kroz Nebo s Bogom; ništa drugo ne ulazi u čoveka od Boga preko Neba. Razlog zbog kojeg pitanja koja se tiču države i zovu građanskim pitanjima zauzimaju mesto ispod duhovnih jeste taj što ona uspostavljaju vezu sa svetom, jer pripadaju svetom. To su statuti, zakoni i propisi koji obavezuju ljude da formiraju čvrsto i stabilno društvo i državu. Razlog zbog kojeg pitanja koja se tiču znanja, iskustva i veština čine podnožje jeste taj što su ona blisko povezana

¹² Bukvalno "ljubitelji mudrosti". (*Prim. prev.*)

sa pet telesnih čula, a ona su spoljno locirana, pa na njima unutarnje pozicije – pozicija uma, i najdublje pozicije – pozicija duše, počivaju.

Sada, kako su pitanja koja spadaju u domen crkve, tzv. duhovna pitanja, locirana na najdubljoj poziciji, i kako ono što se tu nalazi čini glavu, a što dolazi ispod, tzv. građanska pitanja, čine telo, a što dolazi ispod njih, tzv. prirodna pitanja, čine stopala, očigledno je da kada se ova tri elementa poređaju pravim redom, čovek biva savršen. Jer u ovim okolnostima ona vrše sličan uticaj. Kao što ono koje pripada glavi utiče na telo, a kroz telo na stopala, tako i duhovna pitanja utiču na građanska pitanja, a preko njih na prirodna pitanja. Kako se duhovna pitanja osvetljavaju nebeskom svetlošću, jasno je da ona imaju svetlosti da obasjaju sledeća po redu i daju im život svojom toplinom, koja je ljubav. Kada se to desi, čovek stiče mudrost.

Ako se, kao što je ranije rečeno, mudrost tiče načina života i razuma otuda, može se postaviti pitanje šta je mudrost življenja. Da rezimiramo ukratko, to znači kloniti se zla – jer ono razara dušu, državu i telo; i činiti dobro – jer to koristi duši, državi i telu. Ovo je vrsta mudrosti sa kojom bračna ljubav formira vezu; i to postiže kloneći se zla bluda kao kuge za dušu, državu i telo. Kako ta mudrost izbija iz duhovnih izvora koji se tiču crkve, iz toga sledi da bračna ljubav zavisi od stanja crkve u čoveku, koje zavisi od stanja njegove mudrosti. I ovo će pojasniti ono što je već više puta rečeno u prethodnim pasusima – što osoba postaje duhovnija, u većoj meri stiče pravu bračnu ljubav. Jer je duhovnost crkve ta koja osobu čini duhovnom. Više o mudrosti s kojom se združuje bračna ljubav možete pročitati u pasusima 163-165.

131. (XII) Kako je Crkva od Boga, to je i bračna ljubav od Njega.

Emanuel Swedenborg

Kako ovo sledi iz gore navedenog, uzdržaću se od prilaganja daljih dokaza. Štaviše, svi nebeski anđeli su svedoci činjenice da bračna ljubav dolazi od Boga; i činjenice da ova ljubav zavisi od stanja mudrosti u osobi, koje zavisi od stanja crkve u njoj. Svedočenje nebeskih anđela zabeleženo je u iskustvima koja su viđena i koja su se čula u Duhovnom svetu, a koja se nalaze na kraju svakog poglavlja.

132. Ovde ću priložiti dva iskustva, od kojih je ovo prvo.

Jednom sam razgovarao sa dva anđela, jednim sa istočnog, a drugim sa južnog Neba.

Kada su primetili da ja razmišljam o tajnama mudrosti koje pripadaju bračnoj ljubavi, oni rekoše: „Zar ne znaš ništa o raspravama o mudrosti u našem svetu?“ „Ne, još uvek ne“, odgovorih.

„Postoji mnogo njih“, rekoše, dodavši, „oni, čija ljubav prema istini dolazi iz duhovnih naklonosti – što znači da oni vole istinu jer su i oni istiniti i jer su put ka mudrosti – susreću se kada se da znak da rasprave pitanja koja zahtevaju duboko razumevanje i da dođu do zaključaka povodom njih.“ Tada me uzeše za ruku, rekavši: „Pođi sa nama i videćeš i čućeš. Znak za današnji sastanak je dat.“

I povedoše me preko ravnice do brda, u čijem je podnožju otpočinjala aleja palminog drveća koja se pružala celim putem do vrha. Zadosmo u nju i popesmo se na brdo. Na vrhu brda ugledasmo šumu, čije je drveće na brežuljku pravilo neku vrstu pozorišta. Unutar njega bejaše ravan prostor popločan oblucima raznih boja, a oko njega, u četvorouglu, behu poredana sedišta; na njima sedahu ljubitelji mudrosti. Po sredini pozorišta beše postavljen sto i na njemu dokument zatvoren pečatom.

Ovi koji sedahu na sedištima pozvaše nas da zauzmemo prazna mesta. Ali ja odgovorih: „Mene su ovde dovela dva anđela da gledam i slušam, a ne da učestvujem na zasedanju.“

Tada dva anđela podoše do stola u sredini podijuma i polomiše pečat na dokumentu. Potom pročitашe okupljenima tajne mudrosti zapisane u dokumentu, o kojima je trebalo prodiskutovati i koje je trebalo protumačiti. Njih su zapisali anđeli trećeg neba i položili ih dole na sto. Tu su bila tri pitanja, prvo: „Kakvo je obličje Boga i kakva je slika Boga po kojoj je čovek stvoren?“; drugo: „Zašto je čovek stvoren bez znanja o tome šta treba da voli, kad su zveri i ptice, najviše kao i najniže, rođene sa znanjem o svemu što njihova ljubav zahteva?“; i treće: „Kakvo je značenje 'drveta života', 'drveta od znanja dobra i zla' i 'jedenja sa njega'?“

Ispod toga beše zapisano: „Objedinite ove tri teme jednim komentatom koji ćete zapisati na novom listu papira; onda ga stavite na sto i mi ćemo ga pogledati. Ako se mišljenje pokaže ujednačenim i pravičnim, svakom od vas biće dodeljena nagrada za mudrost. Nakon što ovo pročitaše, dva anđela odoše, popevši se na njihova nebesa.

Tada ovi koji učestvovahu na sednici počеше da komentarišu i tumače pitanja koja im behu postavljena. Govoriše redom, počevši od onih koji sedahu na severnoj strani, zatim reč uzeše oni na zapadnoj, potom ovi na južnoj i na kraju oni na istočnoj strani. Počеше od prve teme za diskusiju „Kakvo je obličje Boga i kakva je slika Boga po kojoj je čovek stvoren?“ Prvi od donjih pasusa bejaše pročitan naglas iz knjige Postanja:

Potom reče Bog: Da načinimo čoveka po svom obličju, kao što smo mi; I stvori Bog čoveka po obličju svom, po obličju Božjem stvori ga. (Postanje 1:26, 27)

Kad Bog stvori čoveka po obličju svom stvori ga. (Postanje 5:1)

Emanuel Swedenborg

Ovi koji sedahu na severu govoriše prvi. Oni rekoše da su obličje i slika Boga dva života koje je Bog udahnuo čoveku – život volje i život intelekta. „Jer mi pročitismo“, rekoše:

I dunu Gospod Bog čoveku u nos duh životni i posta čovek duša živa. (Postanje 2:7)

„U nos“ znači u nameri da shvati da su volja za dobro i razumevanje istine, kao i duh životni, u njemu. A kako mu Bog udahnuje život, obličje i slika Boga znači da njegova čestitost nastaje iz mudrosti i ljubavi i iz pravednosti i moći rasuđivanja, koje se nalaze u njemu.

Ovi koji sedahu na zapadnoj strani podržase ovo gledište, dodavši da se stanje čestitosti koje je Bog udahnuo Adamu neprestano udahnuje u svaku osobu posle Adama. A u čoveku je prisutno kao u prijemniku; i u meri u kojoj je osoba prijemnik, ona je obličje i slika Boga.

Tada četvrta grupa koja je sedela na južnoj strani, reče: „Obličje Boga i slika Boga su dve odvojene stvari, ali su u čoveku združene od stvaranja. Neka vrsta unutrašnjeg prosvetljenja nam pokazuje da obličje Boga čovek može uništiti, ali ne i njegovu sliku. To se vidi kao kroz staklo na osnovu činjenice da je Adam zadržao sliku Boga i pošto je izgubio Njegovo obličje. Jer čitamo, nakon što je proklet:

Eto, čovek posta kao jedan od nas znajući šta je dobro šta li zlo. (Postanje 3:22)

Kad Bog stvori čoveka po obličju svom, stvori ga (Postanje 5:1). Ali mi ćemo to ostaviti našim kolegama sa istoka, koji, dakle, uživaju bolju prosvetljenost, da kažu kakvi su obličje i slika Boga zapravo.“

Tada, kada zavlada tišina, oni koji sedahu na istočnoj strani ustaše sa mesta i podigoše pogled ka Bogu. Potom sedoše i rekoše da je obličje Boga sredstvo primanja Boga, a kako je Bog ljubav sama i mudrost sama, obličje Boga je sredstvo u čoveku za primanje ljubavi i mudrosti od Boga. Ali slika Boga je savršena slika i celovita prilika

Ljubavi i mudrosti koja je prisutna u čoveku i koja mu pripada. Jer čovek misli da on voli i da je mudar sam od sebe, to jest da voli dobro i razume istinu sam od sebe, a u stvari to ne potiče od njega već od Boga. Jedino Bog voli sam od sebe i mudar je sam od sebe, jer je Bog ljubav sama i mudrost sama. Slika ili prilika te ljubavi i mudrosti ili dobra i istine, koja je prisutna u čoveku kao da mu pripada, jeste to što ga čini čovekom i čini da bude povezan s Bogom i da tako živi zauvek. Posledica toga je to da je ljudskost osobe rezultat njene sposobnosti da voli dobro i razume istinu baš tako kao da dolazi od njega, dok istovremeno zna i veruje da dolazi od Boga. U meri u kojoj on zna i veruje u to, Bog stavlja Svoje obličje u njega; odnosno ne stavlja ako čovek veruje da ovo potiče od njega samog, a ne od Boga.

Kazavši ovo, obuze ih zanos zbog njihove ljubavi prema istini i to ih navede da kažu: „Kako čovek može primati ljubav i mudrost, čuvati je i stvarati, ako ne oseća da je njegova sopstvena? I kako on može biti povezan ljubavlju i mudročću sa Bogom, ako mu se ne da nešto čime će uzvratiti na to? Nijedna veza nije moguća ako nije recipročna; a recipročna strana veze je ljubav čoveka prema Bogu, i mudrost u stvarima koje se tiču Boga, kao da se tiču čoveka samog, uz verovanje da dolaze od Boga. Opet, kako čovek može živeti zauvek ako nije povezan sa Bogom večnim? Kako čovek može biti čovek, a da ne nosi to obličje u sebi?“

Svi zapljeskaše ovom govoru i zatražiše da se izvuče zaključak iz toga što beše rečeno. Sledeća izjava bi usvojena: „Čovek je stvoren da prima Boga, a sredstvo primanja Boga je obličje Boga. Pošto je Bog ljubav sama i mudrost sama, čovek može da prima i jedno i drugo; a što više primi to više postaje obličjem Boga. Čovek je slika Boga na osnovu činjenice da on oseća u sebi to što prima od Boga kao sopstveno, kao da njemu pripada. Ali ga ta slika čini obličjem Boga tek kada prizna da ljubav i

Emanuel Swedenborg

mudrost ili dobro i istina u njemu nisu njegovi i da ne dolaze od njega, već da su prisutni samo u Bogu te da stoga dolaze od Njega.“

133. Nakon ovog oni se pozabaviše sledećim temama za diskusiju: Zašto je čovek stvoren bez znanja o tome šta treba da voli, kad su zveri i ptice, najviše kao i najniže, rođene sa znanjem o svemu što njihova ljubav zahteva?

Prvo potvrdiše istinitost ove tvrdnje na osnovu raznih zapažanja. Na primer, da se čovek rađa bez ikakvog znanja, čak i bez znanja o bračnoj ljubavi. Oni su istraživali i od istraživača saznali da beba čak ni instiktivno ne zna kako da pride majčinim grudima, već njena majka ili sestra moraju da je nameste; ona samo zna kako da sisa, a zna jer je to naučila sisajući u materici majke. Kasnije, ona ne zna da hoda, ni kako da prilagodi zvuke koje proizvodi tako da formiraju reči ljudskog govora, niti da glasom izrazi svoje emocije kao što to životinje znaju. Štaviše, ona ne zna ni koja hrana joj je potrebna, kao što životinje znaju, već ščepa sve što nade, bilo čisto ili prljavo, i stavlja u usta. Istraživači su izvestili da bez uputstava čovek ne zna ni kako da razlikuje polove i ne poseduje nikakvo znanje o tome kako da vodi ljubav. Čak ni mladići i devojke ne znaju to ako im neko drugi ne kaže, iako su podučeni raznim veštinama. Ukratko, čovek je po rođenju samo telesan, kao crv; i on ostaje telesan, dok ne nauči od drugih kako da saznaje, razume i bude mudar.

Potom oni utvrdiše da su i više i niže životinje – kopnene životinje, ptice u vazduhu, reptili, ribe i insekti – rođeni sa svim znanjima koje njihove ljubavi zahtevaju za život; na primer, sa svime što trebaju da znaju o ishrani, o tome gde da žive, kako da se pare i stvaraju potomstvo i kako da podižu potomstvo. Oni potvrdiše ove činjenice izuzetnim zapažanjima kojih se setiše na osnovu onoga što su videli, čuli ili pročitali u Prirodnom svetu (kako nazvaše naš svet u kojem su prethodno živeli) u kojem

postojeće životinje nisu reprezentativne već prave. Kada u potpunosti dokazaše istinitost ove tvrdnje, okrenuše se traženju i nalaženju svrhe i razloga koji bi mogli objasniti i pojasniti ovo pitanje. Svi oni potvrdiše da ove činjenice moraju biti rezultat božanske mudrosti, kako bi se omogućilo da ljudska bića budu ljudi, a životinje životinje. Tako nesavršenost s kojim se čovek rađa postaje savršenost, a savršenost s kojim se životinja rađa postaje nesavršenost.

134. Tada severnjaci iskazaše svoje mišljenje. Oni izjaviše da se čovek rađa bez ikakvih znanja da bi potom mogao primati razne vrste znanja. Ali ako bi se rađao sa nekim znanjem, tada bi mogao sticati samo one vrste znanja sa kojima je rođen i tada nijedno ne bi mogao učiniti svojim. Ovo ilustrovaše poređenjem. Tek rođeni čovek je kao zemlja u koju nijedno seme nije zasaden, ali koja može primiti svaku vrstu semena, uvećati ga i dovesti do roda. A životinja je kao zemlja koja je već zasejana i puna trave i bilja, koja ne može primiti nijedno drugo seme sem onoga koje je već zasaden. Ako se poseje drugo seme, biće zagušeno. To je razlog zbog kojeg čoveku treba mnogo godina da poraste, dovoljno dug period da mu omogući da bude obrađen poput zemlje i da rodi takoreći sve vrste useva, cveća i drveća. Životinjama, međutim, treba svega nekoliko godina, jer njima ne treba vreme da bi bile obrađene da proizvode išta drugo sem onoga što dobijaju rođenjem.

Potom zapadnjaci uzeše reč. Oni rekoše da čovek dobija rođenjem ne znanje kao životinje, već sposobnost i sklonost – sposobnost da saznaje i sklonost da voli. On rođenjem dobija ne samo sposobnost da saznaje već i da razume i da bude mudar. Takođe se rađa sa najsavršenijom sklonošću da voli, ne samo ono što je njegovo i svetsko već i ono što je Božje i nebesko. Stoga se čovek od svojih roditelja rađa kao organizam koji živi čisto po

Emanuel Swedenborg

svojim spoljašnjim osećajima, u početku bez unutrašnjih, da bi postepeno mogao da postane prirodan, zatim racionalan i na kraju duhovan čovek. Ovo se ne bi desilo, ako bi on rođenjem stekao sve vrste znanja i ljubavi poput životinje. Jer urođena znanja i emocije ograničavaju napredovanje, ali ako su sposobnosti i sklonosti urođene, one ga ne ograničavaju uopšte. Čovek se, dakle, može usavršavati u znanju, inteligenciji i mudrosti zauvek.

Zatim južnjaci izjaviše sledeće: „Nemoguće je“, rekoše, „da iko stekne ikakvo znanje od sebe, već ga mora sticati od drugih, jer on nema nikakvog urođenog znanja. Kako ne može da stekne nikakvo znanje od sebe, tako ne može da stekne ni ljubav, jer kada nema znanja nema ni ljubavi. Znanje i ljubav su nerazdvojni saputnici; ne mogu se razdvojiti kao ni volja i intelekt, ili emocije i misli, ili pak suština i forma. Dakle, kako čovek stiče znanje od drugih, tako mu se i ljubav pridružuje kao saputnik. Univerzalna ljubav koja se pridružuje je ljubav prema znanju, razumevanju i postajanju mudrim. Ovo je ljubav koju čovek ne deli ni sa jednom životinjom i ona se uliva od Boga.“

„Mi se slažemo sa našim kolegama sa zapada da čovek rođenjem ne dobija nikakvu ljubav, kao ni znanje; već da rođenjem dobija samo sklonost da voli, kao i sposobnost da prima znanje, ali ne od sebe već od drugih, odnosno posredstvom drugih. Moramo reći „posredstvom drugih“ jer ni oni ne dobijaju nikakvo znanje od sebe već od Boga. Takođe se slažemo sa našim kolegama sa severa da je čovek, kad se rodi, kao zemlja u koju nije zasadeno nikakvo seme, ali u koju se može zasaditi i fino a i bezvredno seme. Mi bismo dodali na ovo da životinje rođenjem dobijaju prirodne ljubavi i time vrste znanja koje njima odgovaraju; ali im to njihovo znanje ne omogućuje da znaju, misle, razumeju ili budu mudre, bilo šta da je u pitanju, tako da ih njihove ljubavi vode kroz njihovo znanje skoro kao pas slepog čoveka po ulicama, jer su one intelektualno slepe. Ili možda one više podsećaju na mesečare

koji rade to što rade vođeni slepim znanjem, dok im intelekt spava.“

Poslednji koji se obratiše bejahu ljudi sa istočne strane, koji rekoše: „Mi prihvatamo mišljenje koje su iznela naša braća da čovek ne poseduje znanje od sebe, već od drugih i kroz druge, da bi mogao da prepozna i prizna da je Bog izvor svega što on zna i razume i sve njegove mudrosti. Takođe, i da nema drugog načina na koji se čovek može začeti, roditi i stvoriti od Boga i postati Njegovo obličje i slika. Jer on postaje obličje Boga priznajući i verujući da je primio i da nastavlja da prima sve dobro ljubavi i milosrđa i sve istine mudrosti i vere od Boga, a da ništa ne prima od sebe. On postaje slika Boga osećajući ove stvari u sebi kao da dolaze od njega samog. Ovaj osećaj nije posledica rođenja sa znanjem već sticanja znanja, a pošto ga stekne, njemu se čini kao da je došao od njega. Bog daje čoveku ovu svest da bi ga učinio čovekom, a ne životinjom, jer posredstvom volje, razmišljanja, voljenja, znanja, razumevanja i mudrosti kao da dolaze od njega samog, čovek dobija razne vrste znanja, uzdiže ih tako da postanu inteligencija i, kroz primenu, mudrost. Tako Bog povezuje čoveka sa Sobom i tako se čovek povezuje sa Bogom. Ništa od ovoga ne bi se moglo desiti, da Bog nije obezbedio da se čovek rađa u stanju potpunog neznanja.“

Nakon ovih reči svi poželeše da se iz debate izvuču zaključak, i bi usvojena sledeća rezolucija: „Čovek se rađa bez ikakvog znanja da bi bio u stanju da primi sve vrste znanja i da napreduje ka inteligenciji, i posredstvom nje ka mudrosti. On se rađa bez ikakve ljubavi da bi bio sposoban da stekne sve vrste ljubavi inteligentnom primenom onoga što zna i da tako stekne ljubav prema Bogu kroz ljubav prema bližnjem, čime se povezuje s Bogom, postajući pravi čovek i živeći zauvek.“

135. Nakon toga oni uzeše papir i pročitaše treću temu za diskusiju koja je glasila: „Kakvo je značenje 'drveta

Emanuel Swedenborg

života', 'drveta od znanja dobra i zla' i 'jedenja sa njega'?" Oni upitaše ove sa istoka da prošire ovo pitanje jer zahteva dublje razumevanje, pošto ovi sa istoka uživaju jarku svetlost, odnosno, mudrost koja dolazi iz ljubavi. Pod mudročću se misli na Rajski vrt u kojem se nalaze ova dva drveta.

„Da“, rekoše, „reći ćemo vam. Ali kako čovek ne uzima ništa iz sebe, već samo od Boga, naše reči će doći od Njega, pa ipak od nas kao da su naše sopstvene.“ Potom rekoše: „Drvo predstavlja čoveka, a njegovi plodovi do brotu njegovog života. Tako drvo života predstavlja čoveka koji živi od Boga, odnosno, Boga koji živi u čoveku. Kako ljubav i mudrost, i milosrđe i vera ili dobro i istina tvore Božji život u čoveku, na njih se misli pod drvetom života, a to je izvor večnog života čoveka. Drvo života sa kojeg je bilo dopušteno jesti (Otkrivenje 2:7; 22:2-14) nosi slično značenje.

Drvo od znanja dobra i zla predstavlja čoveka koji veruje da svoj život duguje sebi, a ne Bogu, kao i da su ljubav i mudrost, milosrđe i vera, odnosno dobro i istina koje ima njegovi, a ne Božji. Ovo verovanje potiče od toga što on misli i želi, govori i deluje sasvim slično i po svoj prilici kao od sebe. To je zato što je čovek ubeđen ovim verovanjem da je Bog stavio Sebe u njega ili pak ulio Svoje Božansko u njega, pa zmija kaže:

Nego Bog zna da će vam se u onaj dan kad okusite s njega otvoriti oči, pa ćete postati bogovi i znati šta je dobro šta li zlo. (Postanje 3:5)

Jedenje sa tog drveća znači primanje i prisvajanje. Jedenje sa drveta života znači primanje večnog života, a jedenje sa drveta od znanja dobra i zla znači primanje prokletstva. Iz tih razloga su i Adam i njegova žena prokleti zajedno sa zmijom. Zmija znači đavola u pogledu ljubavi prema sebi i ponosa na sopstvenu inteligenciju. Ova ljubav je vlasnik tog drveta, a ljudi koji se ponose zbog te ljubavi su to drveće.

Stoga, oni koji veruju da je Adam bio mudar i radio dobro od sebe i da je on bio u stanju čistote, prave grubu grešku jer je i sam Adam, u stvari, bio proklet zbog tog verovanja. Jer je ovo to što jedenje sa drveta od znanja dobra i zla znači. Tada je on zapravo napustio stanje čistote u kojem se nalazio, jer je verovao da je mudar i da čini dobra dela od Boga, a ne od sebe; jer je to ono što jedenje sa drveta života znači. Samo je Bog taj koji je bio, dok je bio na svetlu, mudar od Sebe i koji je činio dobro od Sebe, jer je od rođenja samo Božanstvo bilo u Njemu i bilo Njegovo. I stoga je On Sopstvenom moći postao Izbavitelj i Spasitelj.

Iz svega ovoga oni izvukoše zaključak da drvo života, drvo od znanja dobra i zla i jedenje sa njih znače da je život za čoveka imati Boga u njemu, jer tada čovek uživa Nebo i večni život; a smrt je za čoveka kada je ubeđen i veruje da život za njega nije Bog, već on sam, jer on tada nalazi Pakao i večnu smrt, drugim rečima, prokletstvo.

136. Tada oni pogledaše u papir koji je anđeo ostavio na stolu i videše reči zapisane na dnu: „Povežite ove tri teme u jedan misaoni iskaz.“ Tada oni sastaviše ove tri teme i videše da se one ujedinjuju u jedan niz. Ovaj niz ili mišljenje bejaše sledeće: „Čovek je stvoren tako da može primati ljubav i mudrost od Boga, iako se čini da one dolaze od njega, a sve to u ime primanja i povezivanja. Zato se on rađa bez ikakve ljubavi ili znanja, čak i bez sposobnosti da voli i da bude mudar sam od sebe. Ako, dakle, on pripiše sve dobro ljubavi i svu istinu mudrosti Bogu, on postaje živ čovek, ali ako ih pripiše sebi, on biva mrtav čovek.“

Oni zapisaše ove reči na novom listu papira i položise ga na sto. Odjednom se, u bljesku svetlosti, pojavi anđeo i odnese dokument gore na Nebo. Kada ga tamo pročitашe, ovi koji su sedeli čuše glasove otuda, koji ponavljaše „Bravo, bravo, bravo.“ Odjednom se tu pojavi

Emanuel Swedenborg

jedan, koji kao da dolete odnekud, s dva krila na stopalima i dva na slepoočnicama. On donese u rukama nagradne haljine, šešire i lovorove vence. On se spusti i dade onima koji su sedeli na zapadnoj strani haljine koje su se prelivale u duginim bojama, onima koji se sedeli na zapadu haljine grimizne boje, a ovima na jugu šešire, po obodu ukrašene trakama od zlata i biserima, a sa leve strane dela izvrnutog nagore dijamantima isečenim u ubliku cveća. Ovima na istoku on dade lovorove vence ukrašene rubinima i safirima. I oni napustiše ovo mesto rasprave o mudrosti ukrašeni ovim nagradama, a kada ih ugledaše njihove žene, one izadoše pred njih, na njihovo iznenađenje, takođe pokrivene ukrasima koji im bejahu dati s Neba.

137. Drugo iskustvo

Dok sam razmišljao o bračnoj ljubavi, iznenada se u daljini pojaviše dva gola deteta sa košarama u rukama i grlicama koje su letele oko njih. Kad bolje pogledah, bejahu manje-više goli, ali otmeno ukrašeni vencima. Venčići od cveća krasili su njihove glave, a ukrasni lanci od ljljana i ruža plave boje bili su im prebačeni ukoso preko grudi, od ramena do bedara; oko njih beše obmotana neka vrsta trake ispletene od lišća i prošarane maslinama. Ali kada pridoše, više mi nisu ličili na decu, niti su bili goli, već to bejahu dve osobe u cvetu mladosti, obučene u haljine i tunike od blistave svile, protkane najlepšim mogućim cvećem. Kada stadoše pored mene, dah prolećne toplote raširi se s Neba kroz njih donoseći sladunjav miris, poput mirisa svežeg bilja u baštama ili poljima. To beše bračni par sa Neba, koji mi se obrati i upita me šta sam video s obzirom da mi je u mislima bilo ono što sam gledao.

Ja im rekoh da su mi prvo ličili na golu decu, onda na decu ukrašenu vencima, pa tek onda videh odrasle obučene u cvetnu odeću; i da sam tada osetio nenadan dah proleća koji me je ispunio radošću. Na ovo se oni slatko

nasmijaše i rekoše da, dok su bili na putu, sebi nisu de-
lovali kao deca, niti goli ili okićeni vencima, već isti kao
što su sada. To je iz daljine njihova bračna ljubav izgle-
dala tako; njihovo stanje nevinosti bilo je predstavljeno izgle-
dom gole dece, a njihove radosti prvo vencima, a potom
cvećem utkanim u njihove haljine i tunike. „Kad ste nam
već rekli“, kazaše oni, „da vas je, kako smo vam se pribli-
žavali, zapahnuo dah prolećne toplote s prijatnim mirisima
kao iz bašte, mi ćemo vam objasniti zašto je to tako bilo.“

„Mi smo“, rekoše, „venčani već vekovima i konstant-
no se nalazimo u cvetu mladosti, u kojem nas sada vidiš.
Naše prvobitno stanje bilo je poput stanja devojke i mla-
dića koji su se upravo venčali; i mi smo tada mislili da
je to stanje – stanje krajnjeg blaženstva naših života. Ali
smo čuli od drugih na našem nebu, a kasnije i osetili sa-
mi, da je naše prvo stanje – stanje toplote neizmenjeno
svetlošću; ono se postepeno menja kako muž postaje sa-
vršeniji u mudrosti, a žena u ljubavi prema mudrosti svog
muža. To se dešava kao rezultat i u skladu sa službama
koje svako vrši na sveopštu dobrobit svog društva; i tada
radosti dolaze jedna za drugom kako se toplota i svetlost,
odnosno mudrost i ljubav prema mudrosti preinačuju.

Razlog zbog kojeg se, kako smo se približili, dah
prolećne toplote raširio pred vama jeste taj što na našem
nebu bračna ljubav i ta toplota deluju kao jedno, jer je
među nama toplota ljubav, a svetlost, s kojom je toplota
pomešana – mudrost; svrha u koju se koriste je kao atmo-
sfera koja obe drži u svojim dubinama. Šta su toplota i
svetlost bez nečega što će ih držati? I šta su ljubav i mu-
drost bez svrhe kojoj će služiti? Njima nedostaje bračna
veza jer nema ničega na čemu će raditi. Na Nebu se mo-
že naći prava bračna ljubav gde god postoji prolećna to-
plota; a njeno prisustvo je posledica činjenice da je proleće
tamo gde su toplota i svetlost jednako prisutne, odnosno
gde ima isto toplote koliko i svetlosti, i *obratno*. Mi misli-
mo da baš kao što toplota nalazi zadovoljstvo u svetlosti,

Emanuel Swedenborg

i svetlost u toploti, tako i ljubav nalazi zadovoljstvo u mudrosti i mudrost u ljubavi.“

„Mi na Nebu“, nastavi anđeo, „uživamo večnu svetlost, i tu nema ni senke večeri, a kamoli tame, jer naše sunce ne izlazi i zalazi kao vaše, već ostaje uvek na polovini puta između zenita i horizonta, što biste vi nazvali elevacijom od četrdeset pet stepeni. Zbog toga toplota i svetlost koje zrači naše sunce stvaraju večno proleće, a ovi čija je ljubav ravnomerno udružena sa mudrošću uživaju večno proleće. Večnim udruživanjem toplote i svetlosti naš Bog nastoji samo da podstakne služenje. To je takođe razlog nicanja biljaka u vašem svetu i parenja ptica i životinja svakog proleća. Jer prolećna toplota otvara njihove unutarnje delove pravo prema dubinama koje se zovu njihovom dušom, i utiče na njih, usađujući im svoje stremljenje prema braku i čineći da njihova reproduktivna sposobnost postigne zadovoljenje u neprestanom nastojanju da proizvede plodove njihove svrhe, koja je nastavak njihove vrste.

Ali ljudska bića uživaju neprestani priliv prolećne toplote od Boga. Oni zato mogu u svako doba, pa i zimi, uživati u zadovoljstvima braka. Jer je čovek stvoren da prima svetlost, odnosno mudrost, od Boga, a žena da prima toplotu, odnosno ljubav prema mudrosti svog muža, od Boga. To je razlog što ste vi, kada smo se mi približili, osetili dah prolećne toplote koja je širila oko vas sladunjav miris, poput mirisa svežeg bilja u baštama ili poljima.“

Kad to reče, čovek mi pruži desnu ruku i povede me ka kućama, gde življahu bračni parovi u cvetu mladosti, poput njih. On reče da njihove žene, koje su sada delovale mlade, bile babe na svetu, a njihovi muževi, koji su sada ličili na mladiće, bili oronuli starci. Svi oni su vraćeni od Boga u period mladosti, jer su se voleli i vera ih je potakla da se klone bluda kao izuzetno ozbiljnog greha. On reče da niko ne spozna blažena zadovoljstva bračne ljubavi dok se ne odrekne strašnih zadovoljstava

Bračna ljubav

bluda; a niko ih se ne može odreći ako nema mudrost od Boga, i niko nema mudrost od Boga ako ne obavlja službu iz ljubavi prema službi.

Videh takođe i nameštaj u njihovim domovima, sav nebeskih oblika, kako blista u zlatu koje je blještalo od rubina po njemu.

VII

ČEDNOST I RAZBLUDNOST

138. Kako sam ja još uvek na početku rasprave o pojedinostima bračne ljubavi, a ova se ljubav može prepoznati tek nejasno i mutno, sve dok se njena suprotnost, razbludnost, u izvesnoj meri vidi; a kako je ova u izvesnoj meri ili mutno vidljiva, kada se čednost opisuje zajedno sa razbludnošću, budući da je čednost samo uklanjanje onoga što je razbludno iz čednog, ovde ću nešto reći o čednosti i razbludnosti. Drugi deo ove knjige pozabaviće se razbludnošću, koja je direktna suprotnost čednosti; tu će ona biti opisana u potpunosti i u svim svojim varijetetima pod naslovom „Besmislena zadovoljstva koja pripadaju bludnoj ljubavi“. Priroda čednosti i razbludnosti, i ljudi koji ih pokazuju, biće predstavljena sledećim redom.

- I Čednost i razbludnost isključivo se pripisuju brakovima i pitanjima u vezi sa brakom.*
- II Čednost se pripisuje samo jednobračnim zajednicama, to jest brakovima između jednog čoveka i jedne žene.*
- III Samo hrišćanski brak može biti čedan.*
- IV Prava bračna ljubav je vrhunac čednosti.*
- V Sva zadovoljstva prave bračne ljubavi su čedna, čak i ona najniža.*
- VI U slučaju onih koje Bog učini duhovnim, bračna ljubav se sve više i više pročišćuje i postaje čedna.*

- VII *Čednost braka proizilazi iz potpunog odricanja od promiskuitetnog ponašanja iz verskih razloga.*
- VIII *Čednost se ne može pripisati maloj deci ili dečacima i devojčicama ili mladićima i devojka, pre nego što osete seksualnu ljubav u sebi.*
- IX *Čednost se ne može pripisati onima koji se rode kao evnusi ili koji postanu evnusi.*
- X *Čednost se ne može pripisati onima koji ne veruju da su preljubnička dela verska zla, a još manje onima koji ne veruju da preljubnička dela štete društvu.*
- XI *Čednost se ne može pripisati onima koji se uzdržavaju od preljubništva samo iz raznih spoljnih razloga.*
- XII *Čednost se ne može pripisati onima koji veruju da su brakovi razbludni.*
- XIII *Čednost se ne može pripisati onima koji su se odrekli braka zbog zaveta na večni celibat, osim ako u njima ne postoji i ne traje ljubav pravog bračnog života.*
- XIV *Bračno stanje je poželjnije od celibata.*
Sada sledi objašnjenje ovih tačaka.

139. (I) *Čednost i razbludnost se isključivo pripisuju brakovima i pitanjima u vezi sa brakom.*

To je zato što je prava bračna ljubav vrhunac čednosti, kao što se može videti dole (odeljak 143); a ljubav koja joj je suprotstavljena, što se zove bludnom, predstavlja vrhunac razbludnosti. Stoga je ta ljubav čedna u onoj meri u kojoj je očišćena od bludne ljubavi, jer je u toj meri uklonjena njena suprotnost, koja je uništava. Iz ovoga je jasno da je čistota bračne ljubavi ono što se zove čednošću. Ali postoji i bračna ljubav koja nije čedna, a ipak ne predstavlja ni pravu razbludnost, kao recimo kod bračnog para koji se iz raznih spoljašnjih razloga uzdržava od ispoljavanja njene raskalašnosti u toj meri

Emanuel Swedenborg

da čak i ne misli na nju. Pa ipak ako ta ljubav nije očišćena u biti, ona još uvek nije čedna; ona može imati formu čednosti, ali joj nedostaje suština.

140. Razlog zbog kojeg se čednost i razbludnost pripisuju pitanjima u vezi sa brakovima jeste taj što oba pola imaju sklonost prema braku, utisnutu u njih od unutra ka spolja, i od toga zavise misli i naklonosti osobe, odnosno njeno delovanje i telesno ponašanje. Lakše je uvideti istinitost ovoga posmatranjem razbludnih. Razbludnost stane u njihovim mislima i može se čuti u tonu njihovog glasa i u besramnom načinu tumačenja svega rečenog, čak i čednih zapažanja. Ton njihovog glasa potiče iz naklonosti volje, a ono što kažu iz razmišljanja uma. To je znak da njihova volja i sve što ima veze sa njom, i njihov intelekt i sve u vezi sa njim, to jest ceo njihov um, pa tako i sve u njihovom telu, od najdubljeg do spoljašnjeg obiluje razbludnošću.

Čuo sam od anđela da se razbludnost može otkriti i kod najsavršenijih licemera, slušajući ih, ma koliko da je čedan njihov razgovor, ona se može osetiti iz sfere koja se od njih širi. To je takođe znak da je razbludnost stanovnik najdubljih delova njihovog uma, pa tako i tela, ali je prekrivena kao školjka oslikana slikama raznih boja. Zračenje te sfere od razbludnih poznato je iz zakona među decom Izraela, po kojima svaki pojedinačni objekat, tek dodirnut rukom takvih ljudi, postaje nečist. Iz ovog primera može se izvući zaključak da isto važi i za čedne; kod njih je svaka pojedinačna stvar čedna, od unutarnjih do spoljašnjih, a to je rezultat čednosti bračne ljubavi. Zato se u svetu kaže da su za čiste sve stvari čiste, a za nečiste su sve stvari nečiste.

141. (II) Čednost se pripisuje samo jednobračnim zajednicama, to jest brakovima između jednog čoveka i jedne žene.

Čednost se može pripisati samo njima, jer u njihovom slučaju bračna ljubav ne ostaje u prirodnom čoveku, već ulazi u duhovnog čoveka; i postepeno otvara put ka samom duhovnom braku između dobra i istine, koji je njen izvor, te uspostavlja vezu sa njim. Ta ljubav ulazi sve više kako se mudrost povećava, a to se dešava kako Bog učvršćuje crkvu u čoveku, kao što je gore detaljno opisano. To se ne može desiti u slučaju poligamnih, jer oni dele bračnu ljubav, a kada se ona podeli ona se ne razlikuje mnogo od seksualne ljubavi, koja je u suštini prirodna. Ali neke zanimljive pojedinosti o ovoj temi biće izložene u poglavlju o poligamiji (odeljci 332-342).

142. (III) Samo hrišćanski brak može biti čedan.

To je zato, jer prava bračna ljubav napreduje uporedo sa stanjem crkve u čoveku i zato što to stanje dolazi od Boga (kao što je prikazano u prethodnim poglavljima, odeljcima 130, 131 i drugde). To je takođe i zato što je Crkva u svojim pravim istinama u Reči, a Bog je prisutan u njima. Iz ovoga sledi da je čedan brak moguć jedino u hrišćanskom svetu, a čak i kada ne postoji, ostaje i dalje moguć. Hrišćanski brak znači brak jednog čoveka s jednom ženom. Dalje u tekstu može se videti da se ova vrsta braka može usaditi hrišćanima i preneti njihovoj deci nasleđivanjem od roditelja koji uživaju pravu bračnu ljubav; i da tako istovremeno nastaje i sposobnost i sklonost ka postajanju mudrim u pitanjima koja se tiču Crkve i Neba. Ako hrišćanin oženi više od jedne žene, on čini ne samo prirodnu već i duhovnu preljubu, kao što će se videti u poglavlju o poligamiji.

143. (IV) Prava bračna ljubav je vrhunac čednosti.

Razlozi su sledeći:

- a. Ona dolazi od Boga i saobrazna je braku Boga i Crkve.
- b. Ona potiče od braka dobra i istine.

Emanuel Swedenborg

- c. Ona je duhovna, kao što je crkva u čoveku.
- d. Ona je fundamentalna ljubav i poglavar svih nebeskih i duhovnih ljubavi.
- e. Ona je pravi rasadnik ljudske vrste i izvor Neba anđela.
- f. Ona se stoga takode nalazi i među anđelima Neba i podstiče ih da stvaraju duhovno potomstvo – ljubav i mudrost.
- g. Tako ona ima višu svrhu od svih drugih svrha stvaranja.

Iz ovoga sledi da je prava bračna ljubav, po svom poreklu i u svojoj biti, čista i sveta; u toj meri da se može nazvati vrhuncem čistote i svetosti, pa time i čednosti. Ipak u slučaju ljudskih bića i anđela, ona nije apsolutno čista, kao što ćete videti u tački VI u poglavlju ispod (145).

144. (V) *Sva zadovoljstva prave bračne ljubavi su čedna, čak i ona najniža .*

Ovo proizilazi iz objašnjenja datih gore, da je prava bračna ljubav vrhunac čednosti i da zadovoljstva čine njen život. Zadovoljstva te ljubavi rastu i ulaze na Nebo, prolazeći na tom putu kroz zadovoljstva nebeskih ljubavi koja uživaju anđeli na Nebu i udružuju se sa zadovoljstvima njihove bračne ljubavi, kao što je gore rečeno. Štaviše, čuo sam od anđela da oni osećaju kako se njihova zadovoljstva uzdižu i uvećavaju kada se oni uzdignu od čednih bračnih parova na zemlji. I na račun nekih koji su stajali pored, koji su bili razbludni, na pitanje uključuju li ona i najniža zadovoljstva, oni odgovoriše: „Naravno; zar ta zadovoljstva nisu zadovoljstva u celokupnoj njihovoj punoći?“ O izvoru i prirodi zadovoljstava ove ljubavi, vidite odeljak 69, a u pogledu iskustava, ovo što sledi.

145. (VI) *U slučaju onih koje Bog učini duhovnim, bračna ljubav se sve više i više pročišćuje i postaje čedna.*

Razlozi su:

a. Prva ljubav, koja označava ljubav pre braka i odmah nakon braka, jeste nešto prožeto seksualnom ljubavlju, to jest zanosom koji pripada telu i nije izmenjeno duhovnom ljubavlju.

b. Čovek napreduje u fazama od prirodnog do duhovnog. On postaje duhovan kako njegova razumska sposobnost, koja je na polovini puta između Neba i sveta, počinje da prima nebeske uticaje, što se dešava kada mudrost na njega počne da deluje i da mu pruža zadovoljstvo (u vezi sa ovim vidite odeljak 130). U meri u kojoj se to dešava, njegov um se uzdiže u višu atmosferu koja sadrži nebesku svetlost i toplotu ili, što je isto, mudrost i ljubav koje uživaju anđeli. Jer nebeska svetlost deluje kao jedno sa mudročću, a nebeska toplota sa ljubavlju. Kako se mudrost i ljubav prema njoj povećavaju kod bračnih parova, tako se njihova bračna ljubav pročišćuje. Pošto se to dešava u fazama, to ova ljubav postaje sve čednija i čednija. Ovo duhovno pročišćavanje može se uporediti sa pročišćavanjem prirodnih pića koja vrše hemičari, koja zovu defekacijom, rektifikacijom, kastigacijom, destilacijom, rafinisanjem, dekantacijom i sublimacijom. Pročišćena mudrost može se uporediti sa alkoholom, koji je najveći stepen prečišćenog pića.

c. Duhovna mudrost tada postaje suštinski sve toplijom kako se mudrost više voli, tako da nastavlja da se uvećava zauvek. Ovo se dešava procesima defekacije, kastigacije, rektifikacije, rafinisanja, dekantacije i sublimacije; a odigravaju se pomoću procesa pročišćavanja i distanciranja intelekta od čulnih zabluda i volje od zamki tela. Iz ovoga se vidi da isto tako i bračna ljubav, koja je dete mudrosti, postepeno postaje sve čistija, te tako postaje čedna. Prvo stanje ljubavi bračnog para je stanje toplote neublažene svetlošču, koja se postepeno blaži kako mudrost muža postaje sve savršenija, a njegova žena je voli sve više; vidite iskustvo u odeljku 137.

146. Treba znati da potpuno čedna ili čista bračna ljubav ne postoji među ljudskim bićima, kao ni među anđelima. Uvek postoji nešto što nije čedno ili čisto, što joj se priključuje ili povlači za njom. Ali to je proizvod različite prirode u odnosu na ono što je izvor razbludnosti. Jer je u tim slučajevima ono što je čedno iznad, a ono što nije ispod, a Bog stavlja između njih nešto nalik vratima sa šarkama, koja se otvaraju prema mislima. Treba voditi računa da ona ne ostanu otvorena pa da jedna pređe u drugu i da se pomešaju. Čovekov prirodni nivo je od rođenja zaražen i ispunjen zlom; ali ne i njegov duhovni nivo, jer se on rađa Božjim delovanjem, preporodom; a to je proces postepenog odvajanja od zla, koje je rođenjem pridruženo njegovim sklonostima. Ni ljubav, kako među ljudima tako ni među anđelima, nije potpuno čista, jer je to nemoguće; ali cilj, svrha ili namera volje jesu ono što Bog prvenstveno ima u vidu; stoga u onoj meri u kojoj je čovek posvećen ovim ciljevima i koliko je u njima istrajan, u toj meri se nalazi na putu ka čistoti i napreduje ka njoj kako se usavršava. U vezi sa ovim vidite odeljak 71.

147. (VII) *Čednost braka proizilazi iz potpunog odricanja od promiskuitetnog ponašanja iz verskih razloga.*

Razlog je taj što je čednost uklanjanje razbludnosti. Postoji univerzalno pravilo da u meri u kojoj čovek uklopi zlo, u toj meri dobro dobija šansu da ga zameni; i dalje, u meri u kojoj se mrzi zlo, u toj meri se voli *dobro* i obratno. Otuda, u meri u kojoj se promiskuitet progoni, u toj meri čednost braka dolazi. Svako može da vidi na osnovu onoga što generalno oseti, čim se to kaže i čuje, bez čekanja na dokaze, da se bračna ljubav pročišćava i menja čim se odagna promiskuitet. Ali kako ne oseća svako ono što se generalno oseća, ovo treba ilustrovati i dokazima.

Bračna ljubav se hladi čim se podeli, i ta hladnoća je smrt za nju, jer je toplota razbludne ljubavi gasi. Dve vrste toplote suprotnog tipa ne mogu postojati zajedno, a

da jedna ne protera drugu i ne liši je njenih moći. Tako, kada toplota bračne ljubavi ukloni i protera toplotu bludne ljubavi, bračna ljubav postaje ushićujuće topla, a osećaj zadovoljstva čini da pupi i cveta kao voćnjak ili ružičnjak u proleće. Prvo je posledica prolećnog mešanja toplote i svetlosti od sunca Prirodnog sveta. A drugo je posledica prolećnog mešanja toplote i svetlosti sunca Duhovnog sveta.

148. Svako ima u sebi usađenu od stvaranja, pa time i od rođenja, kako unutarnju tako i spoljašnju težnju prema braku, jednu duhovnu, a drugu prirodnu. Čovek prvo ulazi u spoljašnju, a kako postaje duhovan, u unutarnju. Ako zadrži spoljašnju ili prirodnu težnju, tada se unutarnja ili duhovna težnja prikriva, pa on o njoj ne saznaje ništa; i on je zove praznim konceptom. Ali ako postane duhovan, on počinje da saznaje nešto o njoj, potom da formira neku ideju o njenoj prirodi i postepeno da oseća njen šarm, zadovoljstva i ushićenja. Kada se to desi, spoljašnja težnja prema braku ostaje, ali je unutarnja stalno proverava i pročišćava od njenog taloga. To ide dotle da spoljašnja postaje kao lice unutarnje i izvodi svoja zadovoljstva i istovremeno svoj život i ushićenja svoje moći iz blaženstva unutarnje. Tako je sa odricanjem od promiskuiteta, pomoću kojeg brak postaje čedan.

Može se misliti da je spoljašnja tendencija koja je ostala nakon što je unutarnja odvojila sebe od nje ili nju od sebe, ista kao i spoljašnja koja se nije odvojila. Ali meni su rekli anđeli da su one potpuno drugačije. Oni su mi rekli da je, na primer, spoljašnja ona koja nastaje iz unutarnje, što oni zovu spoljašnjost unutarnjeg, lišena svake raskalašnosti, jer se unutarnja ne može uključiti u obesne igre, već uživa samo čedna zadovoljstva što nameće i spoljašnjoj u kojoj oseća svoja zadovoljstva. Sasvim je drugačije kada se spoljašnja odvoji od unutarnje; za nju kažu da je obesna kako uopšte tako i u pojedinostima. Oni su uporedili spoljašnje stremljenje prema braku koje nastaje

Emanuel Swedenborg

iz unutarnjeg s divnim voćem, čiji prijatan ukus i miris izbija na površinu i daje mu odgovarajući oblik.

Takođe su uporedili spoljašnji bračni princip koji nastaje iz unutarnjeg sa ambarom, u kojem nikada nema manje žita, jer se ono što se izvadi stalno dopunjuje. A spoljašnju odvojenu od unutarnje, uporedili su sa pšenicom u vetrenjači za žito od koje, kada se rasprši, ostane samo pleva, a nju oduva vetar. To se dešava sa bračnom ljubavi ako se primiskuitet ne odagna.

149. Razlog zbog kojeg čednost braka ne može proizići iz odbijanja promiskuiteta, ako nije motivisana verom jeste taj što bez vere čovek ne može postati duhovan, već ostaje prirodan; a ako se prirodan čovek odriče promiskuiteta, njegov duh ga se ipak ne odriče. Pa iako čoveku izgleda da ga je to odricanje učinilo čednim, njegova razbludnost ipak vreba iznutra kao gnoj u rani koja zacepljuje samo na površini. Bračna ljubav zavisi od stanja crkve u čoveku; vidite odeljak 130. Više o ovoj temi naći ćete u diskusiji pod tačkom *XI* ispod.

150. *(VIII) Čednost se ne može pripisati maloj deci ili dečacima i devojčicama ili mladićima i devojka, pre nego što osete seksualnu ljubav u sebi.*

To je zato što se čednost i razbludnost mogu pripisati samo brakovima i sličnim stvarima (vidite odeljak 139 gore). Onima koji ne znaju ništa o težnji prema braku ne može se pripisati čednost, jer ona njima ne predstavlja ništa; i prema tome ne mogu imati ni naklonost, niti mogu razmišljati. A ta ništavnost je praćena početkom interesovanja za brak, što je posledica seksualne ljubavi. Mladići i devojke obično se smatraju čednim pre nego što osete ikakvo komešanje seksualne ljubavi u sebi; ali to je posledica neznanja o tome šta je čednost.

151. *(IX) Čednost se ne može pripisati onima koji se rode kao evnusi ili koji postanu evnusi.*

Pod onima koji se rode kao evnusi prvenstveno se podrazumevaju oni kojima od rođenja nedostaje najniži nivo ljubavi. Pošto tada prve i srednje faze nemaju osnovu na kojoj će se zasnivati, one i ne nastaju. Ako nastanu, ovi ljudi nisu zainteresovani da prave razliku između čednosti i razbludnosti, jer su za njih i jedno i drugo pitanja prema kojima su ravnodušni. Ali postoji mnogo različitih vrsta ljudi u ovoj klasi. Skoro je isto i sa onima koji su učinjeni evnusima kao i sa onima koji su rođeni kao evnusi. Ali dok su oni koji su učinjeni evnusima i muškarci i žene, oni ne mogu nego da gledaju na bračnu ljubav kao na fantaziju, a na njena zadovoljstva kao na bajku. Ako i imaju neku takvu naklonost, ona postaje bespolna, pošto nije ni čedna ni razbludna. Ono što je bespolno ne dobija ime ni od jedne, ni od druge strane.

152. *(X) Čednost se ne može pripisati onima koji ne veruju da su preljubnička dela verska zla, a još manje onima koji ne veruju da preljubnička dela štete društvu.*

Razlog zbog kojeg se čednost ne može pripisati ovim ljudima jeste taj što oni ne znaju za čednost, kao ni za njeno postojanje. Jer je čednost atribut braka, kao što je prikazano u tački I. Ovi ljudi preljubništvo ne smatraju verskim zlom i brakove čine razbludnim uprkos činjenici da su verske skrupule te koje parove čine čednim. Pošto ovim ljudima ništa nije čedno, beskorisno je sa njima razgovarati o čednosti; oni su potvrđeni preljubnici.

Štaviše, ovi koji preljubništvo ne smatraju štetnim za društvo čak su i manje od prethodne grupe svesni čednosti i samog njenog postojanja; ovo su namerni preljubnici. Kada oni kažu da su brakovi manje razbludni nego činovi preljubništva, to je verbalna izjava koja ne dolazi od srca, jer nema topline u njihovim brakovima. Oni koji zasnivaju svoje izjave o čednoj toploti na ovoj bračnoj

Emanuel Swedenborg

hladnoći ne mogu imati nikakvu predstavu o čednoj toploti bračne ljubavi. To ćete videti u drugom delu ove knjige o gluposti preljubnika, o tome kakvi su oni, o čemu razmišljaju i kakav je njihov unutrašnji dijalog.

153. (XI) *Čednost se ne može pripisati onima koji se uzdržavaju od preljubništva samo iz raznih spoljnih razloga.*

Mnogi ljudi misle da je uzdržavanje tela od bludnog čina čednost, iako nije tako sve dok se čovek ne uzdrži i duhom. Čovekov duh, pod kojim se ovde misli na um u pogledu naklonosti i misli, jeste taj koji ga čini čednim ili razbludnim, i on je taj koji određuje kako će se on ponašati telom. Jer je telo upravo ono što je um ili duh. Iz ovoga sledi da nisu čedni ni oni koji se uzdržavaju od bludnog čina u telu, ali ne i u duhu, a ni oni koji se uzdržavaju od njega u duhu iz telesnih razloga. Postoji mnogo razloga koji čine da se čovek uzdržava od bludnih dela u telu, kao i u duhu, iz telesnih razloga; ali je razbludan i onaj koji ih ne izbegava u telu iz duhovnih razloga. Jer Bog kaže:

Svaki koji pogleda na ženu sa željom za njom, već je učinio preljubu sa njom u srcu svome. (Mateja 5:28)

Nemoguće je navesti sve razloge za uzdržavanje od čina preljubništva samo u telu, jer se oni razlikuju u zavisnosti od stanja čovekovog braka i njegovog telesnog stanja. Postoje oni koji se uzdržavaju iz straha od zemaljskih zakona i njegovih kazni, iz straha zbog gubitka ugleda a time i pozicije, iz straha od dobijanja kakvih bolesti, iz straha od svađe sa ženom kod kuće i nemogućnosti življenja u miru, iz straha od muža ili rođaka koji traži osvetu, iz straha da ne budu tučeni od slugu. Postoje takođe i oni koji se uzdržavaju zbog siromaštva, pohlepe ili slabosti kao posledice bolesti, masturbacije, starosti ili impotencije. Neki među njima, pošto su nesposobni ili se ne usuđuju da počine preljubu u telu, osuđuju takav čin u duhu, pa govore protiv preljubništva kao nemoralnog i

hvale brak. Ali ako se ovi ne odreknu preljubništva u duhu, a njihov duh nije motivisan verom, oni i dalje ostaju preljubnici koji čine ovo delo u duhu, iako ne i u telu. Stoga nakon smrti, kada postanu duhovi, oni otvoreno govore u korist preljubništva. Iz ovih razmatranja vidi se da čak i bezverna osoba može izbeći čin preljubništva kao štetan, ali ga samo hrišćanin može izbeći kao grešan. Ovo je dovoljno da se utvrdi kao istinita teza da se čednost ne može pripisati onima koji se uzdržavaju od preljubništva samo iz raznih spoljnih razloga.

154. (XII) *Čednost se ne može pripisati onima koji veruju da su brakovi razbludni.*

Takvi ljudi ne znaju šta je čednost, kao ni da postoji, poput onih o kojima je bilo reči u odeljku 152 gore, i poput onih koji izjednačavaju čednost sa celibatom, o kojem će sada biti reči.

155. (XIII) *Čednost se ne može pripisati onima koji su se odrekli braka zbog zaveta na večni celibat, osim ako u njima ne postoji i ne traje ljubav pravog bračnog života.*

Čednost se ne može pripisati ovima jer oni, poštujući zavet večnog celibata, odbacuju bračnu ljubav. Jer se čednost može pripisati samo ovoj ljubavi. To je takođe zato što stvaranje, pa time i rođenje donose seksualnu sklonost, a kada se ona ograničava i potčinjava, ova sklonost nema drugu mogućnost nego da se transformiše u toplotu, u nekim slučajevima u goruću toplotu, koja, dižući se iz tela na nivo duha, napada duh i zagađuje ga u nekim slučajevima. Može se takođe desiti da duh koji je zagađen na ovaj način zagadi religiozne predstave izbacujući ih sa unutarnjeg nivoa, gde su u svetosti, na spoljašnji nivo, gde postaju predmet govora i ponašanja. Stoga je Bog omogućio da ova vrsta celibata postoji samo među onima koji praktikuju spoljašnje bogoslužjenje, što je ono što se dešava onima koji se ne približe Bogu ili ne čitaju Reč.

Emanuel Swedenborg

Kod ovih ljudi obećanje celibata zajedno sa zavetom čednosti ne ugrožava večni život, kao kod onih koji praktikuju unutarnje bogoslužjenje. Takođe se dešava da mnogi ljudi dođu u takvo životno stanje bez svoje volje, neki pre nego što postanu dovoljno odrasli da mogu uživati slobodu korišćenjem razuma, a neki pod uticajem svet-skih iskušenja.

Od onih koji preuzmu to stanje da bi svoj um distancirali od sveta, da bi bili slobodni da služe Bogu, čedni su samo oni koji su prethodno negovali ljubav prema pravom bračnom životu, ili je stekli, zatim i zadržali jer je to ljubav takvog života kojem se čednost može pripisati. Iz tog razloga, takođe, svi monasi se nakon smrti oslobađaju svojih zaveta i daje im se sloboda da odaberu život u braku ili van njega, kako im nalažu unutarnji zaveti i želje njihove ljubavi. Ako tada odaberu život u braku i ako su voleli i duhovnu stranu bogoslužjenja – oni se venčavaju na Nebu. Ali oni koji odaberu život neženje šalju se da se pridruže sebi sličnima na obodu Neba.

Pitao sam anđele da li se monahinje koje su se posvetile veri, učinivši se sluškinjama u vršenju službe Božje i povukavši se od obmana sveta i telesnih požuda, te se iz tog razloga zavetovale na večno devičanstvo, primaju na Nebo i zauzimaju vodeće mesto među blaženima u skladu sa njihovom verom. Anđeli mi odgovoriše da se one zacementiraju, ali kada osete sferu bračne ljubavi na Nebu, one postaju depresivne i zabrinute; tada one odlaze i puštaju se, neke svojevolejno, neke traže dopuštenje, nekima biva naređeno da odu. Kad se nađu izvan tog neba, put im je otvoren da se pridruže svojim sestrama čije je stanje u svetu bilo slično. To ih uveseljava umesto da ih zabrinjava i one su srećne jedne s drugima.

156. *(XIV) Bračno stanje je poželjnije od celibata.*

Ovo je očigledno iz onoga što je već rečeno o braku i celibatu. Razlozi zbog kojeg je bračno stanje poželjnije

su: što bračno stanje postoji od stvaranja; što je njegov izvor brak dobra i istine, što je on saobrazan braku Boga i Crkve, što su Crkva i bračna ljubav stalni saputnici, što je njegova svrha viša od svih drugih u stvaranju, jer predstavlja širenje ljudske vrste određenim redom, kao i Neba anđela, pošto ono potiče od ljudske rase. Osim toga, brak ispunjava čoveka, jer ga čini čovekom u potpunosti, kao što će biti dokazano u sledećem poglavlju. U slučaju celibata, ovi razlozi se ne mogu navesti.

Ako, međutim, pretpostavimo da je stanje celibata superiornije u odnosu na bračno stanje, pa se ova pretpostavka podvrgne istraživanju da bi se omogućilo da bude potvrđena i dokazana, posledice su sledeće: brakovi nisu sveti i ne mogu biti čedni; čednost je zapravo nemoguća kod žena, osim kod onih koje se uzdrže od braka i zavetuju na večno devičanstvo. Štaviše, na one koji su se zavetovali na večni celibat misli se kada se kaže „ima uškopljenika koji su sami sebe uškopili Carstva radi nebeskoga.“ (Matej 19:12) Postoji više drugih netačnih konsekvenci koje proizilaze iz ovih netačnih pretpostavki. „Uškopljenici koji su sami sebe uškopili Carstva radi nebeskoga“ jesu, u stvari, duhovni uškopljenici, oni koji se u bračnom stanju uzdržavaju od zala promiskuiteta. Očigledno je da se ovde ne misli na italijanske evnuhe.

151.^{bis}¹³ Ovde ću prikazati dva iskustva, od kojih je ovo prvo.

Kada sam se vraćao kući sa takmičenja u mudrosti (opisanog u odeljku 132), na putu sretoh anđela obučenog u plavo. On mi priđe, uputi se sa mnom i reče mi: „Vidim da se vraćaš sa takmičenja u mudrosti i da ti je pričinilo

¹³ Brojevi 151-156 su upotrebljeni dva puta u prvom izdanju; odeljci posle 156 ovde su numerisani 151bis-156bis

Emanuel Swedenborg

veliko zadovoljstvo to što si čuo tamo. Ali ja osećam da nisi potpuno u ovom svetu, jer si istovremeno u Prirodnom svetu, pa ne znaš o našim olimpijskim sportovima. Na njima se mudri ljudi antike sreću i slušaju od pridošlica iz tvog sveta kakve su se promene u državi i u mudrosti desile do sada i još se dešavaju. Ako želiš, povešću te na mesto na kojem mnogi mudri ljudi antike žive zajedno sa svojim sinovima, odnosno učenicima.“

I on me povede u jedno mesto na granici između severa i istoka, a kada sa jednog uzvišenja pogledah u tom pravcu, ugledah grad i dva brda s jedne strane, od kojih ono bliže gradu bejaše niže od drugog. „Ovaj grad“, reče on, „zove se Ateneum, ono niže brdo je Parnas, a više Helikon. Ona nose ova imena jer u gradu i okolini žive mudri ljudi drevne Grčke, kao što su Pitagora, Sokrat, Aristip i Ksenofon, sa svojim učenicima i novajlijama.“

Ja upitah za Platona i Aristotela. On mi reče da su oni i njihovi sledbenici u drugom regionu jer su oni podučavali o rasuđivanju, čisto intelektualnim pitanjima, dok su drugi podučavali moralnim pitanjima koja su od značaja za ponašanje u životu.

On mi je rekao da su učenici iz grada Ateneuma često slani u izaslanstva obrazovanim hrišćanima da izveste šta ovi misle o Bogu, stvaranju sveta, besmrtnosti duše, stanju čoveka u poređenju sa stanjem životinje i drugim pitanjima koja pripadaju unutarnjoj mudrosti. Takođe reče da je telal objavio sastanak za taj dan, znak da su emisari sreli neke novajlije sa Zemlje i čuli neke zanimljive novosti.

Mi ugledasmo puno ljudi kako polazi iz grada i okoline, neki sa lovorovim vencima na glavi, neki sa listovima palme u ruci, neki sa knjigama pod miškom, a neki sa olovkom zataknutom za levim uvom. Mi im se pridružismo i podosmo s njima do brda na kojem se nalazila osmougaona palata, koju su oni zvali Paladijum. Kada uđosmo, videsmo osam šestougaonih niša, u svakoj

od njih su se nalazile police za knjige i stolovi, za koje ovi koji su nosili lovore sedoše. U samom Paladijumu bejahu i stolice od kamena, na koje se ostali smestiše.

Tada se vrata s leve strane otvoriše i kroz njih udoše dve pridošlice sa Zemlje. Kada ih pozdraviše, jedan od ovih koji su nosili lovore upita: „Kakve nam novosti sa Zemlje donosite?“

„Novost je“, odgovoriše oni, „što su u šumi nađeni ljudi koji liče na životinje ili životinje koje liče na ljude. Po njihovim licima i telu ustanovljeno je da su rođeni kao ljudi, ali da su kao dvogodišnjaci ili trogodišnjaci izgubljeni ili napušteni u šumi. Kažu da ova stvorenja ne mogu da izreknu ni jednu svoju misao, niti da nauče kako da proizvedu artikulisan zvuk da bi proizveli reči. Oni ne znaju koja hrana je za njih odgovarajuća, kao što to znaju životinje, već u usta trpaju ono što raste u šumi, bilo čisto ili prljavo, i štošta drugo. Na osnovu ovih činjenica, neki od naših učenih ljudi iznesoše mnoge pretpostavke kao i zaključke o stanju ljudi u poređenju sa stanjem životinja.“

Čuvši ovo, neki od mudrih ljudi antike upitaše: „Kojе pretpostavke i zaključke su izvukli iz tih činjenica?“ Pridošlice odgovoriše da ih ima mnogo, ali da se mogu svesti na sledeće:

a. Čovek je po svojoj prirodi i od rođenja gluplji i opakiji od svake životinje, i ako se ne nauči postaje poput životinje.

b. On se može naučiti jer je naučio da proizvodi artikulisane zvuke, to jest da govori; na taj način počeo je da izražava svoje misli; postepeno je to radio sve više i više dok nije sačinio zakone zajedničkog života, od kojih su mnogi, međutim, životinjama utisnuti od rođenja.

c. Životinje su isto kao i čovek sposobne da rasuđuju.

d. Kad bi životinje govorile, mogle bi da raspravljaju o svim temama, jednako pametno kao i čovek. Dokaz za ovo je što one razmišljaju racionalno i mudro isto kao i čovek.

Emanuel Swedenborg

e. Intelpekt je samo modifikacija sunčeve svetlosti pomoću toplote preko etra, tako da je to jednostavno aktivnost jedne unutarnjije prirode. Ova aktivnost može se uzdići do takvih visina da liči na mudrost.

f. Stoga je beskorisno verovati da čovek živi nakon smrti išta više nego životinja, osim što se možda nekoliko dana posle smrti isparavanje života tela može pojaviti kao oblak u obliku duha, pre nego se rasprši u prirodi, poput grančice koja se izvađena iz pepela pojavi u svom predašnjem obliku.

g. Stoga je religija, koja uči da se život nastavlja posle smrti, izmišljotina koja služi da bi se njenim zakonima pripusti mogli držati pokornim iznutra, kao što se izvana drže pokornim građanskim zakonima.

Oni dodadoše da su ovo rasuđivanja onih koji su samo pametni, ali ne i inteligentni. „Šta inteligentni misle?“, upitaše ovi. Odgovor beše da nisu čuli, ali da smatraju da i oni misle isto.

152.bis Čuvši ovo, svi koji su sedeli za stolovima rekoše: „Kakva su vremena sada na Zemlji! Kakve žalosne promene je mudrost pretrpela. Izgleda kao da se pretvorila u glupu veštinu. Sunce je zašlo i ispod je zemlje, dijametralno suprotno svom položaju u podne. Kako iko može da ne vidi na osnovu dokaza ljudi napuštenih u šumi da je čovek takav ako se ne poduči? On je nesumnjivo onakav kakvim se nauči da bude. Po rođenju, on je veća neznalica od životinja. Potom on mora da uči da hoda i da govori. Ako ne nauči da hoda, hoće li se uspraviti na noge? Ako se ne nauči da govori, hoće li biti u stanju da izrazi ijednu svoju misao? Nesumnjivo je svako onakav kakav se nauči da bude, lud ako se nauči lažima, mudar ako se nauči istinama. A ako poblesavi podučen lažima, zar on neće umišljati da je mudriji od čoveka koji je podučen istinama? Zar su glupi i poremećeni ljudi išta više ljudska bića od ovih

koji su nađeni u šumi? Zar nisu i oni koji su izgubili pamćenje isti kao ovi?

Iz svih ovih činjenica mi smo izvukli zaključak da čovek nije čovek ako se ne poduči, a nije ni životinja, već on predstavlja oblik sposoban da u sebe primi ono što čoveka čini čovekom, tako da se on ne rada kao čovek već postaje čovek. Čovek po rođenju dobija oblik koji predstavlja instrument za primanje života od Boga, s namerom da bude predmet u koji Bog može spustiti sve dobro i jedinstvom sa sobom učiniti ga zauvek blagoslovenim. Mi smo zaključili iz ovoga što ste nam rekli da je mudrost do sada u toj meri uništena ili pretvorena u glupost, da je prisutno apsolutno neznanje o uslovima pod kojima žive ljudska bića, u poređenju sa onima u kojima žive životinje. Zbog toga, oni ne znaju ništa ni o tome kako ljudi žive nakon smrti. Ali oni koji su u stanju da shvate, ali ne žele da znaju o tome, pa stoga poriču ovu realnost, kao i mnogi od vas hrišćana, mogu se uporediti sa ljudima nađenim u šumi. Nije da su oni postali toliko glupi jer su lišeni poduke, već su oni sebe učinili glupima oslanjajući se na čulne zablude, koje su tama što zaklanja istinu.“

153.bis Tada jedan čovek, koji je stajao u sredini Paladijuma i držao list palme, reče: „Molim vas razjasnite ovu misteriju. Kako čovek koji je stvoren po Božjem obliku može poprimiti oblik đavola? Ja znam dobro da su anđeli Neba oblici Boga, a anđeli Pakla oblici đavola, i da su ta dva oblika potpuno suprotna, jedan je oblik ludosti, drugi je oblik mudrosti. Recite mi, kako može čovek koji je stvoren po Božjem obličju preći iz svetlosti dana u takav mrak i biti u stanju da poriče postojanje Boga i večnog života?“

Učitelji mu odgovoriše jedan za drugim, prvo pitagorejci, pa sokratovci, pa ostali. A među njima beše i jedan Platonov sledbenik, koji poslednji uze reč. Njegovo

Emanuel Swedenborg

mišljenje, koje beše usvojeno, bejaše sledeće. „Ljudi iz doba Saturna, Zlatnog doba, znali su i priznavali da su oblici za primanje života od Boga, pa im je stoga mudrost bila ispisana u dušama i srcima, i oni su videli istinu na svetlosti istine i istina im je omogućila da shvate dobro posredstvom zadovoljstva njegove ljubavi.“ „Ali“, reče on, „kako je u narednim periodima ljudska vrsta povukla priznanje da se sve istine mudrosti i sva dobra ljubavi neprestano ulivaju od Boga, oni su prestali da budu Božja staništa, da opšte sa Bogom i da se mešaju sa anđelima. Jer je unutrašnjost njihovih umova bila skrenuta sa njihovog prethodnog pravca, koji je bio od Boga usmeren ka Bogu, pa su se oni okretali sve više postrance i spolja ka svetlu, da bi bili usmereni od Boga na Boga preko sveta. Konačno su se okrenuli u suprotnom smeru, koji je prema dole ka sebi. Pošto čovek koji je iznutra okrenut naopačke ili u stranu, ne može videti Boga, ljudi su se ogradili od Boga i postali oblici Pakla, a time i đavola.

Iz ovoga sledi da su u najranije doba ljudi priznavali i srcem i dušom da im sve dobro ljubavi i sva istina mudrosti dolaze od Boga i da su to dobro i istina u njima Božji, te da su oni samo prijemnici života od Boga; zbog čega su se nazivali obličjima Boga, sinovima Boga i rođenim od Boga. Ali u narednim dobima, ljudi su prestali da to priznaju svojim srcem i dušom, već je na njih uticala neka pogrešna vera, zatim istorijska uverenja, da bi konačno propovedali samo svojim usnama. Priznanje nečega ove vrste propovedanjem rečima nije priznanje, već poricanje u srcu.

Ove činjenice nam omogućuju da vidimo kakva je mudrost na Zemlji među današnjim hrišćanima. Iako oni mogu biti nadahnuti od Boga kroz pisano otkrivenje, oni ne znaju razlike između čoveka i životinje. Tako mnogi veruju da ako čovek živi nakon smrti, moraju živeti i životinje; ili da, pošto životinje ne žive nakon smrti, ne živi ni čovek. Zasigurno je naše duhovno svetlo, koje

obasjava naše mentalno videnje, u njihovom slučaju okrenuto na gusti mrak; a njihovo prirodno svetlo, koje obasjava samo telesno videnje, kod njih je postalo zaslepljujuće svetlo.“

154.bis Posle ovog govora svi se okrenuše dvema pridošlicama i zahvališe im što su došli i izvestili ih o ovome; zamoliše ih da podnesu svojoj braći izveštaj o ovome što su čuli. Pridošlice odgovoriše da će osnaživati svoj narod u veri u ovu istinu, da u meri u kojoj oni pripisuju sve dobro milosrđa i svu istinu vere Bogu, a ne sebi, u toj meri su ljudska bića i u toj meri postaju anđeli na Nebu.

155.bis Drugo iskustvo

Jednog jutra probudi me predivna pesma, koja dopiraše odnekud odozgo. Tako u prvom trenutku buđenja, periodu koji je unutarnji, miran i prijatan u poređenju sa ostatkom dana, ostadoh neko vreme u duhu kao da se nalazim izvan tela, te obratih posebnu pažnju na emociju izraženu pesmom. Pevanje na Nebu nije ništa drugo do duševna emocija koja se izražava kroz usta kao modulacija zvuka, jer je ona zvuk, drugačiji od reči onog koji govori, koji proizilazi iz emocije njegove ljubavi koja govoru daje život. U tom stanju shvatih da su to emociju prema zadovoljstvima bračne ljubavi žene na Nebu pretočile u pesmu. Mogao sam reći da je to tako po zvuku pesme, u kojoj su ta razna zadovoljstva bila reprodukovana na divne načine.

Nakon toga, ustadoh i zagledah se u Duhovni svet i na istoku vidoh nešto što je pod tamošnjim suncem ličilo na *zlatnu kišu*. To je jutarnja rosa padala tako gusto da mi je pod zracima sunca ličila na zlatnu kišu. To me još više razbudi, pa ja izadoh u duhu i upitah anđela kojeg slučajno sretoh da li je video zlatnu kišu kako pada iz sunca.

„Da“, odgovori on, „ja je vidim svaki put kada razmišljam o bračnoj ljubavi“, i on tada skrenu pogled u tom

Emanuel Swedenborg

pravcu. „Ta kiša“, reče on, „pada na kuću po sredini istočnog parka u kojoj žive tri muža sa svojim ženama. Razlog zbog kojeg se čini da takva kiša pada iz sunca nad tom kućom jeste taj što kod njih prebiva mudrost u pogledu bračne ljubavi i njenih zadovoljstava, kod muževa u pogledu bračne ljubavi, a kod žena u pogledu njenih zadovoljstava. Ali ja osećam da ti razmišljaš o zadovoljstvima bračne ljubavi, pa ću te povesti do kuće i upoznati te.“

On me povede kroz park do nekih kuća izgrađenih od maslinovog drveta sa dva kedrova stuba ispred vrata. Upoznade me sa muževima i upita mogu li porazgovarati sa njihovim ženama u njihovom prisustvu.

Oni se složise i pozvaše ih. Žene me gledahu prodornim pogledom pravo u oči, a ja ih upitah: „Zašto to radite?“

„Mi možemo tačno videti“, rekoše one „kakve su tvoje namere i emocije, to jest šta misliš o seksualnoj ljubavi. Mi vidimo da ti razmišljaš duboko ali i čedno o tome.“ „Šta želiš da čuješ od nas?“, upitaše me one.

„Molim vas, budite dobre“, odgovorih im ja, „pa mi recite nešto o zadovoljstvima bračnog života.“ Njihovi muževi se složise i rekoše: „Da, možete im otkriti ponešto o tome ako želite; imaju čedne uši.“

„Ko ti je rekao“, upitaše one, „da pitaš *nas* o zadovoljstvima bračne ljubavi? Zašto ne naše muževe?“ „Ovaj anđeo ovde“, odgovorih ja, „šapnuo mi je u uvo da su žene te koje primaju i osećaju ta zadovoljstva, jer su rođene da budu ljubavi, a sva zadovoljstva pripadaju ljubavi.“

One na ovo odgovoriše s osmehom: „Budi pažljiv i ne govori ništa takvo, osim u neodređenom smislu, jer mi žene duboko u našim srcima imamo mudrost, i mi je ne pokazujemo ni jednom mužu dok on ne uživa pravu bračnu ljubav. Postoji mnogo razloga za to, koje mi držimo skrivenim.“

„Naše žene“, rekoše muževi, „znaju svako stanje našeg uma i ništa ne promiče njihovoj pažnji. One vide, shva-

taju i osećaju sve što dolazi od naše volje, a mi ništa ne shvatamo u vezi sa njima. Žene imaju ovu privilegiju, jer su veoma nežne dragane i takoreći izgaraju u revnosti da sačuvaju prijateljstvo i poverenje u braku, a time i srećan život za oboje. One vode računa da to održe za svoje muževe i sebe usled mudrosti koja je svojstvena njihovoj ljubavi, koja je tako razborita da su one nerade pa time i nesposobne da kažu da vole, već samo da su voljene.“

„Zašto su“, upitah, „one nerade, odnosno nesposobne?“ One odgovoriše da ako i najmanji nagoveštaj ovoga pređe preko njihovih usana, njihove muževe će obuzeti hladnoća i izgnaće ih iz svojih kreveta, spavaće sobe i vida. „Ali ovo se dešava onima“, rekoše one, „koji brak ne smatraju svetim, pa i ne vole svoje žene duhovnom ljubavlju. Drugačije je u slučaju onih koji vole; u njihovim mislima ta ljubav je duhovna i odatle postaje prirodna u telu. Mi u ovoj kući uživamo prirodnu ljubav koja nastaje iz duhovne, pa poveravamo našim muževima naše tajne o zadovoljstvima bračne ljubavi.“

Tada ih pritisnuh da otkriju i meni neke od tih tajni. One se odjednom okrenuše prema prozoru koji je gledao na jug, kroz koji ugledasmo blistavo belog goluba s krilima koja su se sijala kao da su od srebra i glavom ukrašenom ćubicom kao da je od zlata, koji stajaše na grani na kojoj je nikla maslina. Kada golub pokuša da raširi krila, žene rekoše: „Mi ćemo vam otkriti ponešto; kada se taj golub pojavi, to je znak da možemo.“

„Svaki čovek“, rekoše one, „ima pet čula: vid, sluh, miris, ukus i dodir. Ali mi imamo i šesto, koje nam omogućuje da osetimo sva zadovoljstva bračne ljubavi našeg muža. Mi imamo ovaj osećaj na dlanovima ruku, kada dodirnemo grudi, ruke, šake ili obraze našeg muža, a naročito grudi. Mi to takode osećamo i kada oni dodirnu nas. Sva sreća i šarm misli u njihovom umu, sve radosti i zadovoljstva njihove svesti i zabava i veselje u njihovim grudima prenose se sa njih na nas i uzimaju oblik,

Emanuel Swedenborg

postajući takve da se mogu shvatiti, osetiti i dodirnuti. Mi ih možemo onoliko tačno i precizno prepoznati koliko uvo može prepoznati note pesme ili jezik ukus slatkiša. Ukratko, duhovna zadovoljstva naših muževa se na neki način prirodno otelotvoruju u nama. Naši nas muževi zato zovu čulnim organima čedne bračne ljubavi i njenih zadovoljstava. Ali ovo čulo našeg pola nastaje, biva, opstaje, razvija se u meri u kojoj nas zbog mudrosti i rasuđivanja naši muževi sve više vole, a mi zauzvrat volimo njih zbog istih kvaliteta u njima. Ovo čulo koje poseduje naš pol zove se na Nebesima sportom (uživanje) mudrosti sa njenom ljubavi i ljubavi sa njenom mudrosti.“

Ove opaske me ispuniše čežnjom da postavim još pitanja, na primer, o raznim vrstama zadovoljstva. „Raznolikost je beskrajna“, odgovoriše mi one, „ali mi ne želimo da kažemo ništa više o tome, a i ne možemo, jer je golub sa našeg prozora odleteo sa grančicom masline u kandžama.“ Ja sam čekao da se vrati, ali uzlud. U međuvremenu upitah muževe: „Zar vi nemate slično čulo bračne ljubavi?“ „Imamo“, odgovoriše oni, „opšte čulo, ali ne i specijalno. Mi osećamo opšte blaženstvo, zadovoljstvo i šarm koji nastaju iz onih posebnih koje osećaju naše žene. Ovaj opšti osećaj koji dobijamo od njih je kao spokojstvo mira.“

Kada to rekoše, kroz prozor ugledasmo labuda koji je stajao na grani smokve; on raširi krila i odlete. Videvši to muževi rekoše: „Ovo je za nas znak da začujemo o bračnoj ljubavi. Svratite opet s vremena na vreme, pa ćemo vam možda otkriti više.“ I oni se okrenuše, a mi odosmo.

VIII

SJEDINJAVANJE DUŠA I UMOVA BRAKOM, NA ŠTA SE UKAZUJE BOŽJIM REČIMA: „ONI NISU VIŠE DVA VEĆ JEDNO TELO“

156.bis Iz Postanja se vidi, kao i iz Božjih reči, da su od stvaranja čovek i žena obdareni sklonošću kao i sposobnošću da se na neki način spoje u jedno; čemu čovek i žena još uvek teže. U Knjizi stvaranja zvanog Postanje čitamo:

I Gospod Bog stvori ženu od rebra, koje uze Adamu, i dovede je k Adamu. A Adam reče: Sada eto kost mojih kosti, i telo mog tela. Neka joj bude ime čovečica, jer je uzeta od čoveka. Zato će ostaviti čovek oca svog i mater svoju, i prilepiće se k ženi svojoj, i biće dvoje jedno telo. (Postanje 2:22-24)

Bog je, po Mateji, rekao to isto:

A on odgovarajući reče im: Niste li čitali da je Onaj koji je u početku stvorio čoveka muža i ženu stvorio ih? I reče: Zato ostaviće čovek oca svog i mater, i prilepiće se k ženi svojoj, i biće dvoje jedno telo; tako nisu više dvoje, nego jedno telo. (Mateja 19:4, 5)

Iz ovih reči vidi se da je žena stvorena od čoveka, a oboje imaju tu sklonost i sposobnost da opet budu sjedinjeni u jedno. To znači u jedno ljudsko biće, kao što se vidi iz Postanja, gde se zajedno nazivaju čovekom. Jer se tu kaže:

Kad Bog stvori čoveka stvori ga. Muško i žensko stvori ih, i nazva ih čovek. (Postanje 5:1, 2)

U njemu čitamo: I nazva ih *Adam*, a reči „Adam“ i „čovjek“ su isto u hebrejskom. Štaviše, oboje su nazvani čovekom (Postanje 1:27; 3:22-24). „Jedno telo“ takođe znači jedno ljudsko biće, kao što se vidi iz odlomka u Reči u kojem se izraz „svako telo“ koristi u značenju svako ljudsko biće (npr. Postanje 6:12, 13, 17, 19; Isaija 40:5, 6; 49:26; 66:16, 23, 24; Jeremija 25:31; 32:27; 45:5; Jezekilj 20:48; 21:4, 5; i drugde).

Međutim, u knjizi *Arcana caelestia*, koja objašnjava duhovni smisao knjiga Postanje i Izlazak, pokazao sam značenje „čovjekovog rebra“ koje je uzeto da se stvori žena, „mesa“ kojim je popunjeno to mesto, „kosti od mojih kosti i tela od mog tela“, „oca i majke“ koje čovek treba da ostavi pošto se oženi, i „prilepljivanja k ženi svojoj.“ Tu je dokazano da „rebro“ ne znači rebro, da „meso“ ne znači meso, da „kost“ ne znači kost, a da „pripajanje“ ne znači pripajanje; već se misli na duhovne stvari koje su im saobrazne pa se izražavaju na taj način. Jasno je da one označavaju duhovne stvari koje pretvaraju dvoje ljudi u jedno biće, na osnovu činjenice da je bračna ljubav ta koja ih povezuje, a to je duhovna ljubav. Već sam više puta ponovio da se čovekova ljubav prema mudrosti prenosi na ženu; a potpuniji dokaz za ovo biće dat u narednim poglavljima, jer se na ovom mestu ne mogu udaljiti i odstupati od teme sjedinjavanja bračnog para u jedno telo sjedinjavanjem njihovih duša i umova. Ovo sjedinjavanje biće objašnjeno sledećim redom:

- I Od stvaranja svaki je pol obdaren sposobnošću i sklonošću ka sjedinjavanju takoreći u jedno.*
- II Bračna ljubav spaja dve duše odnosno dva uma u jedno.*
- III Volja žene se spaja sa intelektom muža, a njegov intelekt se spaja sa voljom žene.*
- IV Sklonost ka sjedinjenju s muškarcem je konstantna i permanentna u slučaju žene, ali nestalna i kolebljiva u slučaju muškarca.*

- V *Sjedinjavanje u mužu inspiriše žena proporcionalno njenoj ljubavi; a muž ga prima proporcionalno svojoj mudrosti.*
- VI *To sjedinjavanje se odvija postepeno od prvih dana braka, a u slučaju onih koji uživaju pravu bračnu ljubav, ono je sve dublje i dublje – zauvek.*
- VII *Sjedinjavanje žene sa racionalnom mudrošću njenog muža odvija se iznutra, a s njegovom moralnom mudrošću izvana.*
- VIII *Da bi sprovela sjedinjavanje, ženi je data sposobnost da oseća emocije svog muža i da ih usmerava krajnje oprezno.*
- IX *Žene skrivaju tu sposobnost od svojih muževa duboko u sebi, iz razloga nužnosti, da bi se bračna ljubav, prijateljstvo, poverenje te stoga i blaženstvo zajedničkog i srećnog života moglo čvrsto uspostaviti.*
- X *Ova moć percepcije predstavlja mudrost žene; ona ne može postojati u muškarcu, niti racionalna mudrost muškarca može postojati u ženi.*
- XI *Žena je neprestano vođena ljubavlju u razmišljanju o naklonosti svoga muža prema sebi, s namerom njegovog sjedinjavanja sa sobom; ali je to drugačije kod muškaraca.*
- XII *Žena sjedinjuje sebe sa svojim mužem obraćanjem pažnje na želje njegove volje.*
- XIII *Žena se sjedinjuje sa svojim mužem sferom života koja nastaje iz njene ljubavi prema njemu.*
- XIV *Žena se sjedinjuje sa svojim mužem tako što preuzima moć njegove muževnosti; ali to zavisi od njihove međusobne duhovne ljubavi.*
- XV *Žena, dakle, prima u sebe obličje svog muža, pa otuda shvata, vidi i oseća njegove emocije.*
- XVI *Čovek ima svoje dužnosti, a žena svoje; žena ne može obavljati dužnosti svog muža, kao ni muž njene, i obavljati ih kako treba.*

Emanuel Swedenborg

XVII I ove dužnosti sjedinjuju dvoje u jedno kako se oni uzajamno pomažu; pa oni zajedno čine jedno domaćinstvo.

XVIII Ako se sjedinjavaju na opisani način, parovi postaju sve više i više jedno.

XIX Oni koji uživaju pravu bračnu ljubav osećaju se sjedinjenom osobom i jednim telom.

XX Prava bračna ljubav je u svojoj suštini unija duša, veza umova i težnja ka sjedinjenju u grudima i telom.

XXI Stanja ove ljubavi su nevinost, mir, spokojstvo, prisno prijateljstvo, potpuno poverenje i želja, koja dele um i srce svakog od njih da onom drugom učine sve dobro što mogu. Sve ove stvari proizvode sreću, blaženstvo, radost i zadovoljstvo, a iz njihovog večnog uživanja proističe nebeska sreća.

XXII Nema načina da ovo može postojati osim u bračnom zajedništvu jednog čoveka s jednom ženom.

Sada sledi objašnjenje ovih tačaka.

157. (I) *Od stvaranja svaki je pol obdaren sposobnošću i sklonošću ka sjedinjavanju takoreći u jedno.*

Iz Postanja je gore navedeno da je žena izvađena iz čoveka. Iz toga sledi da oba pola poseduju sposobnost i sklonost da se spoje u jedno. Jer to što je izvađeno iz nečega nosi i zadržava osobene karakteristike onog drugog, koje čini svojim sopstvenim. Kako je to slične prirode, ono teži ka ponovnom sjedinjenju, a kada se sjedini u drugome isto je kao u sebi i obratno. Nema nikakve sumnje u pogledu sposobnosti jednog pola da se sjedini ili ujednini sa drugim; niti u pogledu sklonosti ka sjedinjenju. Obe ove činjenice se potvrđuju onim što možemo videti sopstvenim očima.

158. (II) *Bračna ljubav spaja dve duše odnosno dva uma u jedno.*

Svaka osoba se sastoji od duše, uma i tela. Duša je najdublji deo u čoveku, um je srednji, a telo je spoljašnji. Duša, kao najdublji deo u čoveku, ima nebesko poreklo; um, kao srednji deo, ima duhovno poreklo; a telo, kao vanjsko, ima prirodno poreklo. Stvari koje su po prirodi nebeske ili duhovne ne nalaze se u stvarnom prostoru, već u prividnom prostoru. To je takode dobro poznato u svetu; zbog čega kažemo da se ni površina ni lokacija ne mogu pripisati duhovnim stvarima. Kako je tada prostor samo privid, i daljina i blizina su takode samo privid. Prividna daljina i blizina u Duhovnom svetu zavise od sličnosti i srodnosti ljubavi, što sam često ispitivao i dokazivao u mojim knjigama o svetu.

Ovaj uvod je neophodan da bi se pokazalo da duše i umovi ljudi nisu u prostoru, kao njihova tela, jer su, kao što sam već rekao, duhovnog i nebeskog porekla. Pošto nisu u prostoru, oni se mogu sjediniti takoreći u jedno, iako tela ne mogu biti toliko sjedinjena. To se dešava prvenstveno bračnim parovima koji se intimno vole. Ali kako je žena nastala od čoveka, pa je njihovo povezivanje vrsta ponovnog sjedinjavanja, razum nam omogućuje da vidimo da to nije sjedinjavanje u jedno, već pridruživanje, koje biva neposrednije i više srazmerno njihovoj ljubavi, pa i stupanje u dodir kod onih koji uživaju pravu bračnu ljubav. Ovo pridruživanje može se nazvati duhovnom sjedinjenjem, koje je moguće u slučaju bračnih parova koji se vole nežno, ma koliko da su razdvojena njihova tela. Iskustvo u Prirodnom svetu takode nudi obilje dokaza za ovo. Iz ovoga se vidi da bračna ljubav povezuje dve duše i dva uma u jedno.

159. (III) Volja žene se spaja sa intelektom muža, a njegov intelekt se spaja sa voljom žene.

Razlog je u tome što je čovek rođenjem predodređen da postane intelekt, a žena da postane volja koja voli intelekt muškarca. Iz ovoga sledi da se u braku volja žene

Emanuel Swedenborg

sjedinjava sa intelektom muža, a da se intelekt muža srazmerno sjedinjuje sa voljom žene. Svako može da vidi da je sjedinjavanje intelekta i volje najbliskije i da je to tako da bi jedna moć mogla da uđe u drugu i da bude zadovoljena usled sjedinjenja i u sjedinjenju.

160. *(IV) Sklonost ka sjedinjenju s muškarcem je konstantna i permanentna u slučaju žene, ali nestalna i kolebljiva u slučaju muškarca.*

Razlog je zapravo taj što ljubav ne može nego da voli i da sjedinjuje sebe (sa drugima) da bi bila voljena zauzvrat. To je i ništa drugo njena suština i život. Žene su po rođenju oblici ljubavi, a ljudi sa kojima se sjedinjuju da bi bile voljene zauzvrat, jesu oblici za primanje. Štaviše, ljubav je neprekidno u akciji; ona je poput toplote, plamena i vatre koji prestaju da postoje ako se spreči njihovo delovanje. Zato je težnja žene ka sjedinjenju čoveka sa sobom konstantna i permanentna. Ali čovek ne gaji istu težnju prema svojoj ženi, jer čovek nije oblik ljubavi, već samo primalac ljubavi. Njegova prijemčivost dolazi i prolazi prema tome kako se javljaju brige, kako se um koleba između toplote i hladnoće iz raznih razloga i kako se telesna snaga povećava i smanjuje. Pošto ovi faktori nisu konstantni i ne ponavljaju se po određenom šablonu, iz toga sledi da je težnja prema ovom sjedinjenju nestalna i kolebljiva u slučaju muškarca.

161. *(V) Sjedinjavanje u čoveku inspiriše žena proporcionalno njenoj ljubavi; a muž ga prima proporcionalno svojoj mudrosti.*

Činjenica da su ljubav i sjedinjavanje koje ona proizvodi u mužu podstaknuti od strane žene, jeste tajna koja se ne otkriva čoveku današnjice; zapravo ljudi današnjice poriču je bez izuzetka. Razlog je taj što žene ubeđuju ljude da muškarac i sam voli i da one same primaju tu ljubav; drugim rečima da su muškarci oblici ljubavi, a žene

pokoravanja. One su iskreno zadovoljne kada muškarci veruju u to. Postoji mnogo razloga za to ubeđenje, a svi su u vezi sa razboritošću i oprežnošću žena; nešto više o ovoj temi biće rečeno na narednim stranicama, a naročito u poglavlju XI o razlozima za hladnoću, razdvajanje i razvod bračnih parova. Razlog zbog kojeg ljubav u muževima pobuđuju ili ulivaju njihove žene, jeste taj što muškarac ne poseduje ni mrvu bračne ljubavi, pa čak ni seksualne ljubavi, već se one nalaze samo u njihovim ženama i ženama uopšte. Ja sam prisustvovao živoj demonstraciji ove činjenice u Duhovnom svetu.

Tu je jednom vođen razgovor o toj temi i pod uticajem ubeđivanja svojih žena, muškarci uporno tvrdahu da su oni, a ne njihove žene ti koji vole, i da žene primaju ljubav od njih. Da bi se razjasnilo ovo pitanje, sve žene, uključujući i njihove, behu udaljene od muškaraca; pa istovremeno i sama sfera seksualne ljubavi beše uklonjena. S njenim udaljavanjem, muškarci udoše u jedno krajnje čudno stanje, koje ne behu iskusili nikada ranije; na koje počеше da se žale. Dok su se oni nalazili u tom stanju, dovedoše žene, i one koje su bile udate pridružiše se svojim muževima. Obe ove grupe se srdačno obratiše muškarcima. Ali njihova nežnost muškarce ostavi ravnodušnim; oni im okrenuše leđa i rekoše jedan drugom: „Šta je ovo? Ko su ove žene?“ Kada ove rekoše da su one njihove žene, oni odgovoriše: „Ma šta kažete, žene! Mi vas ne poznajemo.“ Ali kako one behu povredene ovom ledenom ravnodušnošću svojih muževa, te neke počеше da plaču, sfera ljubavi ženskog pola i bračne ljubavi, koja beše uklonjena, bi obnovljena, i muškarci se odjednom vratiše u svoje pređašnje stanje. Oni koji su voleli brak postaše onakvi kakvi su ranije bili, a oni koji su bili ljubitelji ženskog pola onakvi kakvi su bili. Na ovaj način muškarci su ubeđeni da baš ništa od bračne ljubavi, pa čak ni od seksualne ljubavi ne počiva u njima, već samo u njihovim ženama i ženama uopšte. Pa ipak, žene bejahu dovoljno

Emanuel Swedenborg

pametne da ubede svoje muževe da ljubav stanuje u njima i da se neka njena iskra može preneti sa njih na žene.

Ovo iskustvo izneseno je ovde da se stavi do znanja da su žene oblici ljubavi, a da su muškarci primaoci ljubavi. Jasno je da čovek prima ljubav u skladu sa mudrošću koju poseduje, a naročito ukoliko se ona zasniva na religijskom uverenju da treba voleti samo jednu ženu, na osnovu činjenice da je ljubav koncentrisana kada je usmerena samo na sopstvenu ženu. Kako je ona tada oplemenjena, ona zadržava svoju snagu, utemeljena je i istrajava. Da to nije tako, bilo bi kao da je pšenica izvađena iz ambara i bačena psima, dok u kući vlada glad.

162. (VI) *To sjedinjavanje se odvija postepeno od prvih dana braka, a u slučaju onih koji uživaju pravu bračnu ljubav, ono je sve dublje i dublje – zauvek.*

Prva toplina braka ne stvara vezu, jer potiče iz seksualne ljubavi, koja je telesna i na taj način utiče na duh. Sve što je u duhu telesnog porekla ne traje dugo; ali ljubav koja je duhovnog porekla traje u telu. Ljubav duha i ljubav duhovnog porekla u telu uliva se u duše i umove bračnih parova zajedno sa prijateljstvom i poverenjem. Kada se ove dve udruže sa prvom ljubavlju braka, nastaje bračna ljubav koja otvara njihova srca i u njih udahnjuje lepotu ljubavi; i to sve dublje i dublje kako se prijateljstvo i poverenje pridružuju ovoj najstarijoj ljubavi, i ta ljubav ih prožima i one prožimaju tu ljubav.

163. (VII) *Sjedinjavanje žene sa racionalnom mudrošću njenog muža odvija se iznutra, a s njegovom moralnom mudrošću izvana.*

Mudrost među ljudima je dvostruka, racionalna i moralna. Njihova racionalna mudrost je čisto intelektualna, a njihova moralna mudrost je i intelektualna i pitanje načina života. Ovakav zaključak može se izvesti njenim posmatranjem i izučavanjem. Ali ja ću navesti određene konkretne primere,

da bi se videlo šta se podrazumeva pod čovekovom racionalnom mudrošću i njegovom moralnom mudrošću.

Predmetima koji pripadaju njegovoj racionalnoj mudrosti daju se različita imena. Njihovi generički nazivi su znanje, inteligencija i mudrost. Precizniji nazivi su razboritost, prosuđivanje, domišljatost, učenost i oštroumnost. Ali postoje znanja koja su odgovarajuća zanimanju svake osobe i ona su brojna. Postoje znanja koja odgovaraju sveštenicima, sudijama i raznim njihovim službenicima, doktorima i hemičarima, vojnicima i mornarima, zanatlijama i radnicima, farmerima itd. Racionalna mudrost takođe uključuje i sva znanja koja mladi stiču u školi da bi kasnije stekli inteligenciju. Ona nose različite nazive kao što su filozofija, fizika, geometrija, mehanika, hemija, astronomija, pravo, politika, etika, istorija i mnoga druga; ona služe kao kapije koje vode do racionalnih ideja na osnovu kojih se stiče racionalna mudrost.

164. Čovekova moralna mudrost uključuje sve moralne vrline koje se tiču načina i koje ulaze u način na koji živimo. Postoje i duhovne vrline koje nastaju iz ljubavi prema Bogu i ljubavi prema bližnjem, i one zajedno utiču da se proizvedu ove ljubavi. Vrline koje se odnose na čovekovu moralnu mudrost nose niz različitih imena: umerenost, trezvenost, čestitost, blagonaklonost, prijateljski odnos, skromnost, iskrenost, odgovornost, ljubaznost, kao i marljivost, radinost, veština, okretnost, darežljivost, širokogrudost, velikodušnost, živahnost, neustrašivost, razboritost i mnoge druge. Duhovne vrline koje poseduje čovek su: ljubav prema veri, milosrđe, istinitost, odanost, savesnost, prostodušnost i mnoge druge. Obe ove kategorije vrlina mogu se uopšteno pripisati ljubavi i gorljivosti prema veri, prema javnom dobru, prema zemlji, sugradanima, roditeljima, ženi i deci. U svemu ovome pravednost i oštroumnost igraju vodeću ulogu; pravednost je pitanje moralne mudrosti, a oštroumnost racionalne mudrosti.

Emanuel Swedenborg

165. Razlog zbog kojeg se povezivanje žene sa racionalnom mudrošću njenog muža vrši iznutra jeste taj što ova mudrost pripada zapravo čovekovom intelektu i izlazi na svetlost koju ne uživaju žene. Zato je žene ne koriste u govoru, već u društvu sa muškarcima, kada se raspravlja o takvim pitanjima, one samo čute i slušaju. Ipak, način na koji one slušaju, pokazuje da su ove stvari prisutne u ženama iznutra; one iznutra prepoznaju i podržavaju stanovišta koja čuju ili su čule od svojih muževa.

Razlog zbog kojeg se povezivanje žene sa moralnom mudrošću njenog muža vrši spolja jeste taj što su vrline te mudrosti u najvećem delu bliske sličnim vrlinama među ženama i proizilaze iz čovekove intelektualne volje sa kojom se volja žene ujedinjuje i čini brak. Pošto žena poznaje ove vrline u svom mužu, čak i bolje nego što ih on poznaje sam, mi kažemo da je povezivanje žene sa njim sa spoljne strane.

166. (VIII) *Da bi sprovela sjedinjavanje, ženi je data sposobnost da oseća emocije svog muža i da ih usmerava krajnje oprezno.*

Činjenica da žene poznaju emocije svojih muževa i pametno ih usmeravaju jeste jedna od tajni bračne ljubavi, koju žene drže skrivenom. One ih poznaju pomoću triju čula – vida, sluha i dodira i kontrolišu ih, a da muž nema nikakvu predstavu o tome. Pošto je ovo jedna od tajni žena, nije na meni da o tome izveštavam; pošto to treba da urade one, ja sam priložio četiri iskustva na kraju pojedinih poglavlja, u kojima o ovoj temi govore same žene. Dva su – priča tri žene koje žive u kući nad kojom je padala zlatna kiša (155bis, 208); a dva su – priča sedam žena koje su sedele u ružičnjaku (293, 294). Kada se to pročita, tajna će biti otkrivena.

167. (IX) *Žene skrivaju tu sposobnost od svojih muževa duboko u sebi, iz razloga nužnosti, da bi se bračna*

ljubav, prijateljstvo, poverenje te stoga i blaženstvo zajedničkog i srećnog života moglo čvrsto uspostaviti.

Skrivanje i zatajivanje svoje percepcije muževljevih emocija žene opisuju kao neophodnost jer, ako bi ga otkrile, one bi oterale svoje muževe iz svog kreveta, spavaće sobe i kuće. Razlog je što većina muškaraca pati od duboko ukorenjene hladnoće u braku, koja potiče iz više razloga, koji će biti otkriveni u poglavlju o uzrocima hladnoće, razdvajanja i razvoda bračnih parova (XI).

Ako bi žene otkrile emocije i sklonosti svojih muževa, hladnoća bi pokuljala iz tih skrivenih mesta i sledila prvo unutarnje regione uma, potom grudi, a onda i najniže izraze ljubavi, reproduktivne organe. Kada bi se oni zaledili, bračna ljubav bila bi tako daleko prognana da više ne bi bilo nade za prijateljstvo, poverenje i blaženstvo zajedničkog života, to jest vođenje srećnog života. Ipak ova nada konstantno ohrabruje žene. Otkrivanje njihovih saznanja o emocijama i sklonostima ka ljubavi koju osećaju njihovi muževi, značilo bi iznošenje i obznanjivanje njihove sopstvene ljubavi; a dobro je poznato da što žene više govore o toj temi, to se muževi više hlade i žele da se rastave. Ove činjenice objašnjavaju istinitost tvrdnje da je razlog što žene zadržavaju svoje percepcije za sebe i skrivaju ih od svojih muževa, sama nužnost toga.

168. (X) *Ova moć percepcije predstavlja mudrost žene; ona ne može postojati u muškarcu, niti racionalna mudrost muškarca može postojati u ženi.*

Ovo proizilazi iz razlike između muškaraca i žena. Za opažanje muškarac koristi intelekt, a žena ljubav. Intelekt opaža šta leži iznad telesnog nivoa i izvan granica sveta, pošto racionalni i duhovni uvid može da dosegne tako daleko. Ali ljubav ne prodire izvan onoga što oseća; kada zađe izvan, ona tu sposobnost izvodi iz sjedinjenosti s intelektom čoveka, nečeg što je uspostavljeno od stvaranja. Jer intelekt funkcioniše pomoću svetlosti, ljubav

Emanuel Swedenborg

pomoću toplote; ono što pripada svetlosti se opaža, a ono što pripada toploti se oseća. Iz ovoga se vidi da na račun razlike između muškarca i žene, mudrost žene ne može postojati u muškarcu, a mudrost muža u ženi. Isto tako ni moralna mudrost muškarca ne može postojati u ženi sve dok potiče od njegove racionalne mudrosti.

169. (XI) *Žena je neprestano vođena ljubavlju u razmišljanju o naklonosti svog muža prema sebi, s namerom njegovog sjedinjavanja sa sobom; ali je to drugačije kod muškaraca.*

Ovo je neodvojivo od prethodnog objašnjenja da je težnja za sjedinjavanjem sa mužem konstantna i permanentna kod žene, ali da je nestalna i kolebljiva kod muža; (vidite odeljak 160.). Iz ovoga sledi da žena neprestano razmišlja o naklonosti svog muža prema sebi, s namerom vezivanja njega za sebe. Razmišljanje žene o mužu prekidaju domaći poslovi koji padaju na nju, ali ona i dalje održava naklonost prema njegovoj ljubavi; ta naklonost nije odvojena od misli kod žene ali jeste kod muža. Ali ja sada prepričavam; zato pročitajte dva iskustva kod sedam žena koje su sedele u ružičnjaku, koja ćete naći na krajevima poglavlja, u odeljcima 293 i 294.

170. (XII) *Žena sjedinjuje sebe sa svojim mužem obraćanjem pažnje na želje njegove volje.*

Ovo je previše dobro poznato da bi se objašnjavalo.

171. (XIII) *Žena se sjedinjuje sa svojim mužem sferom života koja nastaje iz njene ljubavi prema njemu.*

Iz svakog pojedinca izlazi, ili pre izbija, duhovna sfera koja je rezultat emocija njegove ljubavi; ona ga okružuje i ulazi u prirodnu sferu koja dolazi iz tela, i one se međusobno povezuju. Opšte je poznato u svetu da postoji prirodna sfera koja se neprestano širi iz tela, ne samo kod ljudskih bića već i iz životinja, drveća, voća, cveća,

kao i iz metala. Skoro je isto u Duhovnom svetu; ali su u njemu sfere koje se šire iz objekata duhovne.

Sfere koje se šire iz duhova i anđela su duhovnije jer poseduju emocije ljubavi, pa tako i unutrašnja opažanja i misli. To je poreklo svake vrste simpatije ili antipatije, i to je ono što sve povezuje ili drži odvojenim. Prisustvo ili odsustvo u tom svetu zavisi od tih sfera, jer ono što je iste prirode ili je skladno uzrokuje prisustvo i povezivanje, ali ono što je različite prirode i neskladno uzrokuje odvajanje i odsustvo. Te sfere su dakle ono što stvara udaljenost.

Neki ljudi su takođe svesni efekata koje proizvode ove duhovne sfere u Prirodnom svetu. Obostrana međusobna naklonjenost bračnih parova je tog porekla. Sfere jednoglasja i skladnosti ujedinjuju, sfere suprotnosti i nesklada razdvajaju; jer su skladne sfere prijatne i dobrodošle, a suprotne i neskladne sfere su neprijatne i nepoželjne.

Čuo sam od anđela koji su u stanju da jasno vide sfere da ne postoji ni jedan unutarnji ili spoljašnji deo osobe koji se ne obnavlja. On to čini razgrađivanjem i zamećenjem, a to je izvor sfere koja neprestano izbija. Oni kažu da je ova sfera tesno obmotana oko osobe sa prednje i zadnje strane, sa prve ređe, a sa druge gušće. Sfera koja dolazi iz grudi je povezana sa disanjem. Zato bračni par koji se razlikuje po karakteru i ne slaže u osećanjima leži u krevetu okrenut jedan od drugoga, leđa uz leđa i obratno, a oni koji se slažu u karakteru i osećanjima leže okrenuti jedno prema drugome.

Oni su takođe rekli da, pošto sfere dolaze iz svakog dela osobe i protežu se do izvesne udaljenosti oko osobe, one ne samo da povezuju ili razdvajaju par spolja već i iznutra. To je, rekoše oni, poreklo svih razlika i raznovrsnosti u bračnoj ljubavi. Oni završiše rekavši da se sfera ljubavi što dolazi od žene koja je nežno voljena oseća na Nebu kao ugodan miris, znatno prijatniji od onoga koji oseća u svetu tek oženjeni mladoženja u prvim danima

Emanuel Swedenborg

nakon venčanja. Ove činjenice pojašnjavaju istinitost tvrdnje da se žena povezuje sa mužem preko sfere života, koja dolazi od njene ljubavi prema njemu.

172. (XIV) *Žena se sjedinjuje sa svojim mužem tako što preuzima moć njegove muževnosti; ali to zavisi od njihove međusobne duhovne ljubavi.*

Dokaz za istinitost ovoga čuo sam direktno iz usta anđela. Oni su rekli da se reproduktivna sila koju troše muževi prima od žena uopšte i to osnažuje njihov život; pa žene vode život sve većeg jednoglasja sa svojim muževima, proizvođači, u stvari, uniju duša i jedinstvo umova. Oni nam objasniše da je razlog ovome činjenica da muževljeva reproduktivna sila sadrži njegovu dušu, kao i njegov um u pogledu unutarnjih regiona sjedinjenih sa dušom. Ovo je, dodadoše oni, omogućeno od stvaranja, tako da čovekova mudrost, koja čini njegovu dušu, postaje vlasništvo žene, čineći ih, po rečima Boga, jednim telom. To je takođe omogućeno da se obezbedi da čovek, usled neke fantazije, ne ostavi svoju ženu nakon što ona zatrudni. Pa anđeli nastaviše rečima da žena obuhvata i preuzima život svog muža srazmerno njihovoj bračnoj ljubavi, jer je to ljubav koja, budući da je duhovna unija, povezuje njih dvoje. Oni rekoše da postoji i bezbroj drugih razloga za ove tvrdnje.

173. (XV) *Žena, dakle, prima u sebe obličje svog muža, pa otuda shvata, vidi i oseća njegove emocije.*

Gore navedeni razlozi dokazuju da žene primaju u sebe ono što pripada mudrosti njihovih muževa; odnosno, ono što je svojstveno njihovim dušama i umovima, pa čine sebe ženama umesto devicama. Razlozi koji su potrebni za ovakav zaključak su sledeći:

- a. Žena je stvorena od muškarca.
- b. To proizvodi sklonost ka sjedinjenju, odnosno ponovnom sjedinjenju žene sa svojim mužem.

c. Kao rezultat i u ime tog sjedinjenja sa svojim partnerom, žena je od rođenja ljubav prema svome mužu; a udajom ona postaje sve veća i veća ljubav prema njemu, jer tada ljubav neprekidno zgušnjava svoje misli na sjedinjavanje svoga muža sa sobom.

d. Ona sjedinjuje sa sobom jednog jedinog čoveka, pažnjom koju poklanja željama njegovog života.

e. Sjedinjavanje se postiže pomoću sfera koje ih obmotavaju i ujedinjuju, sveukupno i pojedinačno, u zavisnosti od kvaliteta bračne ljubavi koju žena poseduje, kao i u zavisnosti od kvaliteta mudrosti u muževima, koja prima tu ljubav.

f. Sjedinjavanje se takođe postiže tako što žene privajaju snagu svojih muževa.

g. Iz ovih činjenica jasno se vidi da se nešto od muža neprestano kopira na ženu i da se utiskuje u nju kao da je njeno.

Iz svih ovih razmatranja sledi da se obličje muža obrazuje u ženi, omogućavajući joj da shvati, vidi i oseti u sebi šta se dešava u njenom mužu i da takoreći oseti sebe u njemu. Razumevanje proizilazi iz komunikacije, viđenje iz gledanja, a osećanje iz dodirivanja. Žena oseća kako muž prima njenu ljubav dodirivanjem njegovih obraza, ruku, šaka i grudi svojim dlanovima. Ovo su mi otkrile tri žene u kući i sedam žena u ružičnjaku, kao što je opisano u iskustvima, u odeljcima 155bis, 208, 293, 294).

174. (XVI) Čovek ima svoje dužnosti, a žena svoje; žena ne može obavljati dužnosti svoga muža, kao ni muž njene, i obavljati ih kako treba.

Nema potrebe navoditi dužnosti koje pripadaju mužu, odnosno ženi da bismo demonstrirali njihovo postojanje; postoji mnogo dužnosti različitih vrsta. Svako može shvatiti kako da ih svrsta u rod i vrstu, samo ako dozvoli svom umu da razmisli o njima. Osnovne dužnosti koji-

Emanuel Swedenborg

ma se žena sjedinjuje s mužem su podizanje dece oba pola, a devojčica do uzrasta u kojem se udaju.

175. Žena ne može obavljati dužnosti koje pripadaju mužu, niti muž može obavljati dužnosti koje pripadaju ženi. To je zato jer je razlika među njima poput razlike između mudrosti i ljubavi prema mudrosti, ili misli i privrženosti njima ili između intelekta i volje koja ga pokreće. U dužnostima koje su svojstvene muškarcima, vodeću ulogu igra intelekt, misao i mudrost. Ali u dužnostima svojstvenim ženi vodeću ulogu igra volja, naklonost i ljubav. One podstiču ženu da obavlja svoje dužnosti, kao što ove prve podstiču muškarca da obavlja svoje. Raznolikost njihovih dužnosti je posledica različite prirode muškarca i žene; ali one ipak vode postepenom sjedinjavanju.

Mnogi ljudi misle da žene mogu obavljati dužnosti muškaraca, pod uslovom da se sa njima upoznaju dovoljno rano, kao što to čine dečaci. Međutim, one se mogu naučiti da ih obavljaju, ali ne i da sude o njima, a od toga zavisi unutarnja ispravnost njihovih dužnosti. Stoga, žene koje su upućene u dužnosti muškaraca moraju od njih zatražiti savet kada nešto treba prosuditi i tada, ako im se da sloboda, među savetima koje dobiju, mogu odabrati onaj koji odgovara njihovoj ljubavi.

Neki smatraju da žene kao i muškarci mogu podići pogled svog intelekta u sferu svetlosti koju uživaju muškarci i razumevati stvari jednako duboko. Ovo mišljenje je podržano pisanjem izvesnih učenih spisateljica. Ali kada su ti rukopisi ispitivani u njihovom prisustvu u Duhovnom svetu, ispostavilo se da su proizvodi ne rasuđivanja i mudrosti, već pameti i veštine. Ono što rezultira iz ova dva kvaliteta je proizvod ugladenosti i urednosti kompozicije tako da deluje uzvišeno i učeno; ali samo za one koji svaki prikaz pameti zovu mudrošću.

Razlog zbog kojeg ni muškarci ne mogu biti uključeni u dužnosti koje su svojstvene ženama i obavljati ih

onako kako treba jeste taj što oni ne mogu prisvojiti osećanja žena, koja su umnogome različita od osećanja muškarca. To je zato što su osećanja i poimanja kod muškog pola drugačija od stvaranja i kao takva su postala njihovom prirodom, pa jedan od zakona deci Izraela glasi:

Žena da ne nosi muškoga odela niti čovek da se oblači u ženske haljine, jer je gad kogod tako čini. (5 Moj. 22:5)

Razlog je taj što se u Duhovnom svetu svako oblači prema svojim osećanjima, a dva odvojena skupa osećanja žena i muškaraca ne mogu se ujediniti sem u ličnostima dve osobe; nikada u jednoj.

176. (XVII) I ove dužnosti sjedinjuju dvoje u jedno kako se oni uzajamno pomažu; pa oni zajedno čine jedno domaćinstvo.

Ovo je jedna od stvari koje su dobro poznate u svetu: da su dužnosti muža na neki način povezane sa dužnostima žene, a dužnosti žene udružene sa muževljevim; ove veze i združivanja se postižu i određuju njihovom uzajamnom pomoći. Ali osnovna dužnost koja povezuje, udružuje i spaja u jedno duše i živote bračnog para, jeste zajedničko podizanje dece. U pogledu ovoga dužnosti muža i žene se razlikuju, ali su i povezane. Razlikuju se u tome što je hranjenje beba, podizanje dece oba pola i podučavanje devojčica do uzrasta u kojem se udaju i predaju muževima, dužnost žene. Ali podučavanje dečaka u periodu između ranog detinjstva i adolescencije, kao i u kasnijem periodu sve dok ne postanu nezavisini, dužnost je muža.

Ove dužnosti su povezane savetovanjem, podrškom i mnogim drugim oblicima pomoći koju jedno pruža drugome. Dobro je poznato da obe ove grupe dužnosti – kako ove koje su slične tako i ove koje su različite, kako ove koje se dele tako i ove koje su individualne – povezuju težnje para u jednu, čiji se rezultat delovanja zove roditeljska

Emanuel Swedenborg

ljubav. Isto tako je veoma dobro poznato da ove dužnosti u pogledu njihovih razlika i njihovog povezivanja čine jedno domaćinstvo.

177. (XVIII) *Ako se sjedinjuju na opisani način, parovi postaju sve više i više jedno.*

Ovu tvrdnju treba dokazati, ali ne na osnovu reči nekog stanovnika Zemlje, već na osnovu reči onih koji stanuju na Nebu, jer prava bračna ljubav više ne postoji među stanovnicima Zemlje. Pored toga, oni su obmotani krupnim telima, koja zatupljuju i apsorbuju osećaj da je bračni par jedna osoba i takoreći jedno telo. Štaviše, oni u svetu koji vole svoje partnere samo spolja, a ne i iznutra, ne žele ni da čuju za ovu tvrdnju. Njihove misli o ovoj temi su nepristojne, budući da potiču iz tela. Međutim, kod anđela na Nebu je drugačije pošto oni uživaju nebeske i duhovne oblike bračne ljubavi i nisu umotani u tako krupna tela kao ljudi na Zemlji. Dokaz ove tvrdnje čuo sam od onih koji su godinama živeli sa svojim partnerima na Nebu, koji su rekli da se osećaju toliko sjedinjenima – muž sa ženom, žena sa mužem – i prisutni u ovome drugome kao da se nalaze u njegovom telu, iako su odvojena bića.

Kao razlog za ovu pojavu, tako retku na Zemlji, naveli su činjenicu da se sjedinjavanje njihovih duša i umova oseća u njihovom telu, jer duša nije samo najunutarniji deo glave, već i celog tela; kao i um, koji se nalazi na pola puta između duše i tela. Iako se čini da se um nalazi u glavi, on se, u stvari, nalazi u celom telu. Zato se, rekoše oni, radnje koje smisle duša i um izvršavaju odmah iz tela. Stoga su anđeli, nakon što odbace svoja tela u prethodnom svetu, kompletne ličnosti. Pošto su duša i um tako blisko pripojeni mesu tela da bi bili u stanju da sprovode i proizvode ishode koje žele, iz toga sledi da se sjedinjenje čovekove duše i uma sa partnerom, kao da su jedno meso, oseća čak i u telu. Kada anđeli

ovo rekoše, čuh kako duhovi koji su stajali pored kazaše da su ovo stvari transcendentne andeoske mudrosti; ali ovo su bili prirodni racionalni duhovi, a ne duhovni racionalni duhovi.

178. *(XIX) Oni koji uživaju pravu bračnu ljubav osećaju se sjedinjenom osobom i jednim telom.*

Ova tvrdnja treba da bude dokazana, ne sa usana nekog stanovnika zemlje, već Neba jer danas prava bračna ljubav ne postoji među ljudima na Zemlji. Pored toga, stanovnike Zemlje omotavaju golema tela, koja zatupljuju i apsorbuju osećaj da je bračni par jedno biće i, tako reći, jedno telo. Štaviše, oni, u svetu, koji svoje partnere vole samo spolja, a ne i iznutra, nisu voljni ni da slušaju ove navode. Njihovo mišljenje na ovu temu je besramno, budući da proizilazi iz tela. Međutim, drugačije je kod anđela na Nebu, jer oni uživaju nebeske i duhovne oblike bračne ljubavi i oni nisu omotani tako golemim telima kao ljudi na Zemlji. Oni koji su vekovima živeli sa svojim partnerima na Nebu posvedočili su da se osećaju toliko sjedinjenim, muž sa ženom, žena sa mužem i prisutnim jedno u drugome, kao da se nalaze u telu ovog drugog, iako su dva odvojena bića.

Kao razlog ove pojave, tako retke na Zemlji, naveli su činjenicu da se sjedinjavanje njihovih duša i umova oseća u telu, jer duša nije samo najdublji deo glave, već i celog tela; pa tako i um, koji je na pola puta između duše i tela. Iako se čini da je um u glavi, on je u stvari u celom telu. Oni kažu da zbog toga radnje koje duša i um namere, telo odmah sprovodi. To je takođe razlog i što anđeli, nakon odbacivanja svojih tela u prethodnom svetu, postaju kompletne ličnosti. Sada, pošto su duša i um tako blisko prisajedinjene mesu tela da bi bile u stanju da sprovode i proizvode efekte koje žele, odatle sledi da se sjedinjavanje duše i uma sa partnerovim oseća i u telu, kao da je jedno. Kada anđeli iznesoše ove tvrdnje,

Emanuel Swedenborg

čuh kako duhovi koji su stajali pored govore da su ovo stvari od transcendentne andeoske mudrosti; ali to su bili prirodni racionalni duhovi, a ne duhovni racionalni duhovi.

179. (XX) *Prava bračna ljubav je u svojoj suštini unija duša, veza umova i težnja ka sjedinjenju u grudima i telom.*

O uniji duša i jedinstvu umova je bilo reči gore (ode-ljak 158). Razlog zbog kojeg se težnja prema poveziva-nju oseća u grudima, jeste taj što su grudi mesto zasedanja i kraljevski sud, a telo je grad sa svim ljudima u njemu. Grudi su mesto zasedanja zato što svi uticaji koje duša i um vrše na telo prvo idu u grudi. One su kao kraljevski sud, jer imaju kontrolu nad svim delovima tela, kao se-dište srca i pluća; srce preko krvi širi svoj uticaj svuda, a pluća disanjem. Očigledno je da je telo kao grad sa svim narodom u njemu.

Kada se duše i umovi bračnog para sjedine, a prava bračna ljubav je ta koja ih sjedinjuje, ta divna unija prvo osvaja njihove grudi, pa kroz njih njihova tela, proiz-vodeći težnju za sjedinjavanjem. Tu se ne zaustavlja, jer bračna ljubav upravlja svoje napore prema najnižem ni-vou da bi realizovala svoja blažena zadovoljstva u svoj njihovoj punoći. Kako su grudi raskrsnica puteva, očigle-dno je zašto je bračna ljubav u njima našla mesto za svo-ja delikatna osećanja.

180. (XXI) *Stanja ove ljubavi su nevinost, mir, spo-kojstvo, prisno prijateljstvo, potpuno poverenje i želja, koje dele um i srce svakog od njih, da onom drugom uči-ne sve dobro što mogu. Sve ove stvari proizvode sreću, blaženstvo, radost i zadovoljstvo, a iz njihovog večnog uživanja proističe nebeska sreća.*

Razlog zbog kojeg bračna ljubav uživa i zbog kojeg predstavlja izvor ovih stanja, jeste taj što je ona proizvod braka dobra i istine, braka koji dolazi od Boga. Priroda

je ljubavi da želi da se poveže sa predmetom svoje iskrene ljubavi, da pruži zadovoljstvo drugome i da dobija sopstvena zadovoljstva od njega. Bezumno više čini Božanska ljubav u Bogu za čoveka, kojeg je On stvorio da prima ljubav i mudrost koje dolaze od Njega. Kako je On stvorio čoveka da prima, muškarca da prima mudrost, ženu da prima ljubav prema mudrosti svog muža, On je tako bračnu ljubav ulio u najdublje regione ljudskog bića – kao sredstvo postizanja sveg blaženstva, sreće, radosti i zadovoljstva – koji proizilaze isključivo iz Njegove Božanske ljubavi preko Njegove Božanske mudrosti zajedno sa životom i ulaze u ljudska bića. Stoga to utiče na one koji uživaju pravu bračnu ljubav, jer su oni jedini koji ovo primaju. Ovde se navode nevinost, mir, spokojstvo, prisno prijateljstvo, potpuno poverenje i želja koju dele um i srce da se drugome učini sve dobro što se može, jer nevinost i mir pripadaju duši, spokojstvo umu, prisno prijateljstvo grudima, potpuno poverenje srcu, a želja da se drugome učini sve dobro što se može pripada telu, kao rezultat ovih drugih.

181. *(XXII) Nema načina da ovo može postojati osim u braku jednog čoveka s jednom ženom.*

Ovaj zaključak proizilazi iz svega gore navedenog i to je i zaključak koji će se izvući iz svega što će dalje biti rečeno. Zato nema potrebe za nekom posebnom diskusijom koja bi to dokazivala.

182. Na ovom mestu navešću dva moja iskustva od kojih je ovo prvo.

Nekoliko nedelja nakon sastanka na Parnasu, čuh glas sa neba koji reče: „Na Parnasu će biti održan još jedan sastanak; dođi, mi ćemo ti pokazati put.“

Ja se uputih ka njemu i kada se približih videh da na Helikonu stoji čovek sa trubom, koja mu je služila da

Emanuel Swedenborg

objavi i sazove sastanak. Videh i ljude iz grada Ateneuma i okoline kako se penju isto kao i pre, a među njima i tri pridošlice iz sveta. Sva trojica bila su iz hrišćanskog sveta, jedan je bio sveštenik, drugi političar, a treći filozof. Građani su zabavljali pridošlice razgovorom o raznim temama, prvenstveno o mudrim ljudima starog doba koje su navodili poimenice. Pridošlice ih upitaše da li će ih moći videti. Oni im odgovoriše da hoće i da će ih moći i pozdraviti ako to budu želeli jer im nije teško prići.

Oni upitaše za Demostena, Diogena i Epikura. „Demosten“, odgovoriše oni, „nije ovde, nego je tamo gde živi Platon. Diogen sa svojom školom boravi pod Helikonom, jer on svetska pitanja smatra beznačajnim i razmišlja samo o nebeskim pitanjima. Epikur živi na zapadnoj granici i ne posećuje nas, jer mi pravimo razliku između dobrih i zlih osećanja; mi tvrdimo da dobra osećanja pripadaju mudrosti, a da su joj zla osećanja suprotstavljena.“

Pošto se popeše na brdo Parnas, neki čuvari donesoše vodu sa lokalnog izvora u kristalnim krčazima rekavši: „Ovo je voda sa izvora za koji se u drevnim mitovima kaže da je otvoren kopitom konja zvanog Pegaz, a kasnije je posvećen devojkama kojih je bilo devet¹⁴. Ali pod krilatim konjem Pegazom oni su mislili na razumevanje istine koja vodi mudrosti. Njegova kopita su označavala iskustva koja potiču prirodnu inteligenciju. Devet devojaka su označavale znanje i učenje svake vrste. Ove priče se danas zovu mitovima, ali one su saobraznosti, način izražavanja koji su koristili prvi ljudi.“

„Nemojte se čuditi“, obratiše se trima pridošlicama njihovi saputnici. „Čuvari su naučeni da to objasne. Ispijanjem vode sa izvora mi razumemo istine kojima nas uče, a pomoću istina vrste dobra i tako postajemo mudri.“

Nakon toga oni odoše u Paladijum, a tri pridošlice iz sveta, sveštenik, političar i filozof podoše sa njima. Tada

¹⁴ Inače poznatih kao Muze. (*Prim. prev.*)

oni koji su nosili lovorike i sedeli za stolovima upitaše: „Šta ima novo na Zemlji?“

„Evo novosti“, odgovoriše oni. „Tu je neko ko tvrdi da govori sa anđelima i ima otvoren uvid u Duhovni svet te može da vidi isto kao u Prirodnom svetu. On nam je ispričao novosti otud, među kojima su i sledeće. Čovek, kazuje on, nastavlja da živi kao čovek nakon smrti, baš onako kako je nekada živeo u svetu. On nosi odeću i nakit isto kao što je to činio ranije u svetu. On oseća glad i žeđ, jede i pije kao i ranije u svetu. On uživa u zadovoljstvima braka, kao i ranije u svetu. On ide da spava i budi se kao i ranije u svetu. Taj svet ima kopno i jezera, planine i brda, ravnice i doline, izvore i reke, parkove i šume. Ima i palate i kuće, gradove i sela, kao i Prirodni svet. Ima pismo i knjige, zvanične pozicije i poslove, drago kamenje, zlato i srebro. Ukratko, svaka pojedinačna stvar koja postoji na Zemlji postoji i u njemu, samo što je na Nebu mnogo savršenija. Jedina razlika je u tome što je sve u Duhovnom svetu duhovnog porekla, pa je stoga duhovno, jer potiče od tamošnjeg sunca, koje je čista ljubav. U Prirodnom svetu sve je prirodnog porekla, pa je prirodno i materijalno, jer potiče od njegovog sunca, koje je čista vatra. Unajkraće rečeno, čovek je nakon smrti kompletna osoba, zapravo kompletnija nego što je bio ranije u svetu. Jer je ranije u svetu imao telo napravljeno od materije, a u Duhovnom svetu on ima duhovno telo.“

Nakon ovog govora, mudri ljudi antike upitaše šta se o ovome misli na Zemlji. „Mi znamo“, rekoše ova trojica, „da je to istina, jer se nalazimo ovde i sve smo ispitali i istražili. Ali ćemo reći kakve se izjave i zaključci o ovome izvode na Zemlji.“

Prvi uze reč sveštenik. On reče da je sveštenstvo, kada ih je prvi put čulo, nazvalo ove stvari vizijom, potom izmišljotinama da bi kasnije govorili da su videli duhove. Konačno su se zbunili i rekli: „Verujte ako želite. Mi smo vas dosad učili tome da čovek neće imati telo

Emanuel Swedenborg

nakon smrti do Sudnjeg dana. „Zar među njima nema“, upitaše ovi, „dovoljno inteligentnih koji su u stanju da im dokažu i da ih ubede u istinu da čovek nastavlja da živi kao čovek posle smrti?“

Sveštenik reče da ima nekih koji nude dokaze, ali nisu u stanju da ubede. Ti koji nude dokaze tvrde da je suprotno zdravom razumu verovati da osoba ne nastavlja da živi kao osoba do na Sudnji dan, a da je u međuvremenu bestelesna duša. „Šta je“, rekoše, „duša i šta je ona u međuvremenu? Sigurno nije dah ili dašak vetra koji leprša u vazduhu ili nešto što se nalazi u središtu Zemlje, u nečemu što se zove Pu. Da li to duše Adama i Eve i svih njihovih potomaka već šest hiljada godina ili šezdeset vekova lete okolo u prostoru? Ili su zatvorene u utrobi Zemlje čekajući Sudnji dan? Ima li išta tužnije i žalosnije od takvog jednog čekanja? Zacelo se njihova sudbina može uporediti sa sudbinom zatvorenika u tamnici, okovanih ruku i nogu. Ako je to sudbina koja očekuje ljude nakon smrti, zar ne bi bilo bolje da se radamo kao margarci nego kao ljudska bića? Definitvno je nerazumno verovati da se duša može ponovo obući u svoje telo kada telo pojedu crvi, pacovi ili ribe. Ili da će se novo telo obaviti oko skeleta koji je spržen suncem ili pretvoren u prašinu. Kako bi se takve smrdljive grupe tela mogle okupljati i sjedinjavati s dušama?“

„Ali kad čuju takve argumente“, reče sveštenik, „oni ne nude nikakav razuman odgovor, već pribegnu svojoj veri i kažu: 'Mi razum držimo pokornim veri.' Njihov odgovor na pitanje o onima koji će ustati iz grobova na Sudnji dan beše: 'To je zadatak Svemoćnoga, a kad neko govori o svemoći i veri, razum se povlači.' Mogu vam reći da tada zdrav razum ne predstavlja ništa i neki ga smatraju prividenjem. Oni su, u stvari, u stanju da zdravom razumu kažu da je lud.“

Čuvši ovo, mudri ljudi Grčke rekoše: „Zar se ovi paradoksi ne ruše sami od sebe kao kontradiktorni? Pa

ipak, u današnjem svetu ih čak ni zdrav razum ne može oboriti! Ima li paradoksalnijeg verovanja od ovog vezanog za Sudnji dan: da će tada univerzum doživeti svoj kraj, zvezde pasti sa neba na zemlju (koja je manja od zvezda), a da će se tela ljudskih bića, čije su leševe ili mumije konzumirali ljudi¹⁵ ili su se raspala, ponovo pridružiti njihovom dušama. Kad smo mi bili u svetu, mi smo verovali u besmrtnost ljudskih duša na osnovu razumskog zaključivanja; i mi smo našli mesto za blažene duše, koje smo nazvali Jelisejska polja, verujući da su one obličja ili pojave ljudskih bića, mada nežne budući da su duhovne.“

Nakon ovog govora oni se okrenuše drugom pridošlici, koji je u svetu bio političar. On priznade da nije verovao u život nakon smrti i da je priče koje je slušao o tome smatrao izmišljenima i izmaštanim. „Kada sam razmišljao o tome“, reče on „govorio sam: Kako duše mogu biti tela? zar svaki deo čovekovog tela ne leži mrtav u grobu? zar oči nisu tamo? kako onda on može da vidi? zar uši nisu tamo? kako onda on može da čuje? kako on može imati usta da njima govori? Ako išta od čoveka nastavlja da živi nakon smrti, može li to biti išta drugo do vrsta utvare? Kako utvara može jesti ili piti? kako ona može uživati zadovoljstva braka? odakle joj odeća, kuća, hrana i slično? Utvare su vazdušasta obličja koja se čine da postoje, ali ne postoje. Kada sam bio u svetu, moje razmišljanje o životu ljudi posle smrti bilo je ovakvo i slično. Ali sada kada sam sve video i dodirnuo svojim rukama, ubeđen sam svim svojim čulima da sam ista osoba kakva sam bio i u svetu, i sada znam da nisam svestan da živim iole drugačije nego što sam živio ranije sem na osnovu činjenice da je moj razum sada zdraviji. Više puta sam se postideo zbog onoga o čemu sam razmišljao.“

¹⁵ Delovi mumija su ponekad korišćeni kao lek; videti Prava hrišćanska vera 160.5. (*Prim. prev.*)

Emanuel Swedenborg

Filozof ispriča sličnu priču s tom razlikom što je on pripisivao novosti koje je slušao o životu nakon smrti mišljenjima i teorijama koje je prikupljao od drevnih i modernih mislilaca.

Mudri ljudi bili su začuđeni kada su ovo čuli. Oni koji su pripadali Sokratovoj školi rekoše da na osnovu ovih novosti sa Zemlje zaključuju da se unutarnji regioni čovekovog uma postepeno zatvaraju. Sada u svetu vera u laži sija kao istina, a budalasta pamet kao mudrost. Svetlost mudrosti je od njihovog vremena naovamo potonula iz unutrašnjosti mozga u usta ispod nosa; gde se ta svetlost čini očima kao sjaj na usnama, a govor usana zvuči kao mudrost.

Čuvši ovo, jedan od pristalica reče: „Kako su glupi umovi onih koji žive danas na Zemlji! Voleo bih da su nam ovde učenici Heraklitovi i Demokritovi, koji u svemu nalaze razlog za smeh i suze. Čuli bismo grohotan smeh i mnoge tugovanke.“

Kada se sastanak završio, domaćini pokloniše trima pridošlicama sa Zemlje uspomene na njihovu zemlju, bakarne ploče ispisane nekim hijeroglifima. Ovi ih ponesoše sa sobom.

183. Drugo iskustvo

U istočnoj četvrti preda mnom se pojavi šuma palmnog drveća i lovora poredanog u obliku spirale. Ja pridoh i udoh, hodajući duž više krivudavih staza dok na kraju ne ugledah vrt, koji je zauzimao centralni deo šume. Tu se nalazio mali most koji je delio taj vrt, sa jednom kapijom prema šumi a drugom prema vrtu. Kada pridoh, jedan čuvar mi otvori kapije. Upitah ga kako se ova bašta zove. „Adramandoni“, odgovori on, „što znači zadovoljstva bračne ljubavi.“

Udoh i videh maslinovo drveće, između čijih stabala se prostirala i sa kojih je visila vinova loza. Ispod i između stabala rasli su cvetni žbunovi. U sredini se nalazio

travnati krug na kojem su u parovima sedeli muževi i žene, i mladići i devojke. Po sredini kruga bilo je uzvišenje, sa fontanom koja je vodu izbacivala visoko zbog siline mlaza. Kada pridoh bliže, ugledah dva anđela, obučena u grimizno i crveno, kako razgovaraju sa onima koji su sedeli na travi; pričali su o izvoru bračne ljubavi i njenim zadovoljstvima. Kako je ljubav bila predmet razgovora, ovi su slušali žudno i pažljivo, uzneseni govorom anđela kao vatrom ljubavi.

Ono što sam razabrao iz njihovog razgovora moglo bi se sabrati ovako. Razgovor su započeli teškoćama istraživanja, pričajući kako je teško otkriti izvor bračne ljubavi, jer je Božansko-nebeski; koji je Božanska ljubav, Božanska mudrost i Božanska svrha, troje koje dolazi kao jedno od Boga. One se ulivaju u dušu čoveka kao jedno, a kroz dušu u um. Odatle idu u čovekove unutarnje osećaje i misli, prolazeći dalje u želje koje su blisko povezane sa telom, a iz njih, kroz grudi u područje genitalija, gde se sve stvari koje potiču iz prvotnog izvora sakupljaju i zajedno sa ovima koje slede čine bračnu ljubav.

Nakon toga, anđeli rekoše: „Hajde da opštimo kroz pitanja i odgovore, jer ako se nešto samo sluša ono se može trenutno razumeti, ali utisak ne traje ako slušalac i sam ne razmišlja o tome i ne postavlja pitanja.“

Tada neko iz gomile parova reče anđelima: „Mi smo čuli da je izvor bračne ljubavi Božansko-nebeski, jer rezultira iz Božjeg uticaja na ljudske duše. S obzirom da je od Boga, to su ljubav, mudrost i svrha, tri suštinska elementa koja skupa čine jednu Božansku suštinu. Ništa ne može doći od Boga sem onoga što pripada Njegovoj Božanskoj suštini, niti se išta drugo može uliti u unutarnji deo čoveka, koji zovemo njegovom dušom. Ova tri elementa se, kako se spuštaju kroz telo, pretvaraju u analogne i saobrazne stvari. Zato naše prvo pitanje glasi: Šta se podrazumeva pod trećim elementom koji dolazi od Božanskog i zove se svrhom?“

Andeli odgovoriše da su ljubav i mudrost bez svrhe samo apstraktni načini razmišljanja, koji nakon kratkog zadržavanja u umu prohuje kao vetar. „Ali“, rekoše, „to dvoje se spajaju u svrši, postajući jedno koje se zove stvarnim. Ljubav ne može počivati sem u akciji, jer je ljubav sami princip koji pokreće život. Ni mudrost ne može nastati i opstati, sem kao rezultat ljubavi i delujući zajedno sa njom. To delovanje je svrha. Tako dolazimo do definicije svrhe: činjenje dobra iz ljubavi putem mudrosti. Svrha je samo dobro.“

Kako sve troje – ljubav, mudrost i svrha utiču u dušu čoveka, na osnovu toga se može zaključiti zašto se kaže da je sve dobro od Boga. Jer sve što se čini iz ljubavi putem mudrosti je dobro, a svrha je takode nešto što se čini. Šta je ljubav bez mudrosti do laž? I šta su ljubav i mudrost zajedno bez svrhe do stanje uma? Ali ljubav i mudrost zajedno sa svrhom ne samo da čine čoveka već su one čovek. Zapravo, ma koliko da deluje iznenađujuće, one su uzrok ljudske reprodukcije. Jer čovekovo seme sadrži njegovu dušu u savršenom ljudskom obliku, obmotanu najčistijom supstancom u prirodi, iz koje se u materici majke razvija telo. Ovo je najviša i krajnja svrha koju vrši Božanska ljubav preko Božanske mudrosti.

„Zaključak koji se može izvesti“, rekoše andeli na kraju, „jeste taj da sva plodnost, svo razmnožavanje i sva reprodukcija potiču iz ljubavi, mudrosti i svrhe koje nam dolaze od Boga. One se ulivaju od Boga direktno u dušu čoveka, indirektno u duše životinja, i još indirektnije u unutrašnja područja biljaka. Sve ovo se realizuje u krajnjem području iz prvog. Jasno je da su plodnost, razmnožavanje i reprodukcija sredstva neprestanog stvaranja; a jedini mogući izvor stvaranja je Božanska ljubav preko Božanske mudrosti u Božanskoj svrši. Stoga se sve u univerzumu proizvodi i stvara na osnovu svrhe, kroz svrhu i da bi služilo svrši.“

Potom ovi koji su sedeli na travnatom brežuljku upitaše anđele: „Odakle dolaze zadovoljstva bračne ljubavi, koja su nebrojena i neizreciva?“

Andeli odgovoriše da ona dolaze iz svrhe ljubavi i mudrosti. To se može videti na osnovu činjenice da što više neko voli da bude mudar radi istinske svrhe, utoliko se povećava zanos i moć njegove bračne ljubavi. Ovo dvoje zajedno su mera njegovog zadovoljstva. To je rezultat svrhe, jer ljubav i mudrost nalaze zadovoljstvo jedna u drugoj igrajući se kao deca; a kako odrastaju, sjedinjuju se u veselju. To se dešava, recimo, kroz veridbu, venčanje, brak i dobijanje dece; a nastavlja se u različitim oblicima zauvek. Ovo su odnosi između ljubavi i mudrosti kada podupiru svrhu sačinjenu od njih; ova zadovoljstva je u početku nemoguće osetiti, ali kako postepeno silaze i ulaze u telo postaju sve primetnija. Put kojim se kreću vodi od duše u unutarnje regione čovekovog uma, iz njih u spoljašnje regione, iz ovih u grudnu šupljinu, a iz nje u region genitalija.

Ove nebeske bračne igre u duši prolaze od čoveka prilično nezapaženo, ali se odatle one spuštaju u unutarnje regione uma kao osećanje mira i nevinosti i u spoljne regione uma kao osećanja blaženstva, veselja i zadovoljstva. U grudnoj šupljini, međutim, one preuzimaju osećanja zadovoljstva bliskog prijateljstva, a u genitalnom regionu, kao rezultat uticaja koji neprestano dolazi od duše zajedno sa pravim osećanjem bračne ljubavi, osećanje krajnjeg zadovoljstva. Kako ove bračne igre ljubavi i mudrosti koje se igraju u duši napreduju ka grudnoj šupljini, one traju, i u toj šupljini čine da se osećaju kao bezgranični niz zadovoljstava. Na račun odlične saradnje koja postoji između grudne šupljine i genitalne regije, ova zadovoljstva postaju zadovoljstva bračne ljubavi. Ona prevazilaze sva zadovoljstva koja su poznata na Nebu i u svetu, zato što je svrha bračne ljubavi uzvišenija od svih drugih, jer je stvaranje ljudske vrste, te otuda i Neba andela.

Andeli nastaviše da govore da oni koji ne vole da su mudri u ime svrhe koja dolazi od Boga ne znaju ništa o bezbrojnim različitim zadovoljstavima koja nastaju iz

Emanuel Swedenborg

prave bračne ljubavi. „Jer“, rekoše oni, „kod onih koji ne vole da postanu mudri od pravih istina, već vole da su zaludeni lažima, ludošću koja ih vodi da iz neke ljubavi čine zle postupke, put do duše se blokira. Zbog toga se nebeske bračne igre ljubavi i mudrosti u duši zaustavljaju i prekidaju; a zajedno sa njima i bračna ljubav, njen zanos, moć i zadovoljstva.“

Čuvši ovo, slušaoci izjaviše da su oni shvatili da je bračna ljubav srazmerna ljubavi prema mudrosti u ime svrhe koja dolazi od Boga. Anđeli to potvrdiše. Tada se na glavama nekih od njih pojaviše venci od cveća; kada upitaše zašto, anđeli odgovoriše: „Zato što je njihovo razumevanje ove teme dublje.“ Tada oni napustiše baštu sa anđelima u sredini.

IX

PROMENA STANJA ŽIVOTA KOJU U MUŠKARCIMA I ŽENAMA PROIZVODI BRAK

184. Učenim i mudrim ljudima dobro je poznato šta se podrazumeva pod stanjem života i njegovim promenama, ali kako to nije poznato neobrazovanima i prostima, moram započeti tako što ću reći nešto o ovoj temi. Stanje života osobe znači kakva je to vrsta osobe. Kako svako ima dve sposobnosti koje čine njegov život, koje se zovu intelekt i volja, stanje života osobe znači kakva je on osoba u pogledu njegovog intelekta i njegove volje. Iz ovoga se vidi da promena stanja života znači promenu u tome kakva je on vrsta osobe u pogledu toga šta će uraditi sa intelektom, a šta sa voljom. Svako se neprestano menja u pogledu ovoga dvoga; ali postoji razlika u promenama koje on iskusi pre braka i posle stupanja u brak. Cilj ovog poglavlja je da ovo dokaže, i to sledećim redom.

- I Stanje života čoveka trpi neprestane promene od ranog detinjstva do kraja života, i nakon toga zauvek.*
- II Isto se dešava unutarljivoj formi, koja je forma njegovog duha.*
- III Ove promene se razlikuju kod muškaraca i kod žena, jer su muškarci od stvaranja oblici znanja, inteligencije i mudrosti, a žene oblici ljubavi prema tim stvarima u muškarcima.*

Emanuel Swedenborg

- IV Čovek može uzdići um na viši stepen svetlosti, žena na veći stepen toplote; žena oseća zadovoljstvo svoje toplote na svetlosti svog muža.*
- V Muškarci i žene imaju različita stanja života pre braka i nakon stupanja u brak.*
- VI U slučaju bračnih parova, njihova stanja života se menjaju nakon stupanja u brak i razvijaju kako se njihovi umovi spajaju bračnom ljubavlju.*
- VII Brak takođe proizvodi različite oblike u dušama i umovima bračnih parova.*
- VIII Žena se zaista oblikuje u ženu svom mužu kao što je opisano u Postanju.*
- IX Ovo oblikovanje žena obavlja u tajnosti, i na to se misli pod rečima da je žena stvorena dok je čovek spavao.*
- X Ovo oblikovanje obavlja se tako što žena sjedinjuje svoju volju sa unutaršnjom voljom svoga muža.*
- XI Cilj ovoga je da se volja dva bića pretvori u jednu i da dvoje postanu jedno biće.*
- XII Ovo oblikovanje obavlja žena prisvajanjem muževljevih osećanja.*
- XIII Ovo oblikovanje obavlja žena primanjem onoga što širi duša njenog muža, sa zadovoljstvom koje proizilazi iz činjenice da ona želi da bude ljubav prema mudrosti svoga muža.*
- XIV Na ovaj način devojka se oblikuje u ženu, a mladić u muža.*
- XV U braku jednog čoveka sa jednom ženom, između kojih postoji prava bračna ljubav, žena postaje sve više ženom, a muž sve više mužem.*
- XVI Tako se postepeno, njihovi oblici čine sve savšenijim i plemenitijim iznutra.*
- XVII Deca rođena od para koji uživa pravu bračnu ljubav, nasleđuju od svojih roditelja princip braka dobra i istine, koji im pruža sklonost i sposobnost da osete šta treba da rade sa mudrošću*

*kad je u pitanju sin, i da vole učenje mudrosti
kad je u pitanju ćerka.*

*XVIII To se dešava jer je detinja duša od oca, a njena
odora od majke.*

Sada sledi objašnjenje ovih tačaka.

185. *(I) Stanje života čoveka trpi neprestane promene od ranog detinjstva do kraja života, i nakon toga zauvek.*

Stanja života osobe se generalno nazivaju ranim detinjstvom, detinjstvom, mladošću, zrelošću i starošću. Dobro je poznato da svaka osoba, ako poživi u svetu, postepeno prelazi iz jednog u drugo stanje, od prvog do poslednjeg. Prelazak iz jednog doba u drugo nije primetan, sem po prolasku vremena; ali razumljivo je da razvoj napreduje od trenutka do trenutka, tako da predstavlja neprestani proces. Ono što se dešava sa čovekom je slično onome što se dešava sa drvetom, koje od trenutka kada se seme zasadi u zemlju raste i postaje sve veće svakoga minuta, i čak i u najkraćem vremenskom intervalu. Ovi trenutni pomaci takođe su promena stanja, jer svaki dodaje nešto onom prethodnom, što usavršava njegovo stanje.

Promene koje se dešavaju na unutarnjim nivoima osobe dešavaju se u savršenijem sledu od onih koje se dešavaju na spoljašnjim nivoima. To je zato što se čovekovi unutarnji nivoi – tu mislim na ono što pripada njegovom umu i duhu – nalaze na većem stupnju od spoljnih nivoa; a hiljade događaja se odigra na tom višem stupnju dok se jedan događaj odigra na spoljašnjem nivou u isto vreme. Promene koje se odigravaju na unutarnjim nivoima su promene stanja volje, u pogledu osećanja, i intelekta u pogledu misli. U ovom odeljku misli se prvenstveno na progresivne promene stanja osećanja i misli.

Promene stanja koja trpe dve sposobnosti ili tipa života osobe nastavljaju se od ranog detinjstva do kraja života, i nakon toga zauvek. To je zato što ne postoje granice

Emanuel Swedenborg

znanja, još manje inteligencije, a ponajmanje mudrosti. Njihovo beskrajno i večno prostiranje posledica je Beskonačnog i Večnog koji je njihov izvor. To je poreklo filozofske maksime starih đaka: da se sve može večno deliti; a mi ovome možemo dodati: da se sve može isto tako i večno množiti. Anđeli tvrde da ih Bog usavršava u mudrosti zauvek, što je isto što i beskonačno, jer je večnost beskonačnost vremena.

186. *(II) Isto se dešava unutarljivoj formi, koja je forma njegovog duha.*

Razlog što ona neprestano trpi promene u skladu sa promenama stanja čovekovog života jeste taj što ništa ne postoji dok ne dobije formu, a čovekovo stanje je to koje stvara njegovu formu. Stoga je svejedno da li kažemo da se stanje čovekovog života menja ili da se njegova forma menja. Sva čovekova osećanja i misli imaju formu, pa tako dolaze iz forme, jer su forme njihove realizacije; ako osećanja i misli mogu postojati a da se ne realizuju, oni onda mogu postojati i u lobanjama bez mozga. To je umnogome slično mogućnosti gledanja bez oka, ili slušanja bez uha, ili probanja bez jezika; ovi organi su sredstva pomoću kojih se ova čula realizuju i oni su njihova forma, kao što je to dobro poznato.

Razlog zašto se životna stanja neprestano menjaju, kao i njihova forma u čoveku jeste istinito učenje mudrih ljudi prošlosti i današnjice da je nemoguće da dve stvari, a još manje više njih, budu apsolutno identične. Tako, na primer, ne postoje dve osobe – a kamoli više njih – koje imaju isto lice. Isto važi i za stvari koje slede jedna za drugom; nijedno životno stanje nije potpuno isto kao ono koje mu prethodi. Iz ovoga sledi zaključak da se stanje života čoveka neprestano menja, kao i njegova forma, naročito njegovih unutarljivih regiona. Međutim, kako nas ova pitanja ne uče ničemu što se tiče braka, već samo pripremaju put za upoznavanje sa temom, i zato što su ona

filozofska istraživanja zasnovana na intelektu, pa ih neki ljudi neće moći shvatiti, ja ću se nakon ovih nekoliko napomena ovde zaustaviti.

187. (III) *Ove promene se razlikuju kod muškaraca i kod žena, jer su muškarci od stvaranja oblici znanja, inteligencije i mudrosti, a žene oblici ljubavi prema tim stvarima u muškarcima.*

Gore je objašnjeno (odjeljak 90) da je čovek stvoren kao oblik intelekta, a žena kao oblik ljubavi prema intelektu muškarca. Iz toga sledi da su promene stanja, koje se dešavaju sukcesivno i kod muškaraca i kod žena od detinjstva do zrelosti, namenjene upotpunjavanju forme intelekta u muškarcu i volje u ženi. Zato se kaže da se promene u muškarcu razlikuju od promena u ženi. Ali u oba slučaja se spoljašnja forma, forma tela, upotpunjuje u skladu sa unutarnjom formom, formom uma. Jer um deluje na telo, a ne obratno. To je razlog zašto deca na Nebu rastu i postaju ljudi, stasa i izgleda koji je u skladu sa razvojem njihove inteligencije. Drugačije je u slučaju dece na Zemlji, jer su ona, poput životinja, umotana u materijalno telo. Ona se, međutim, slažu u tome što prvo dobijaju u sklonosti prema objektima koji zadovoljavaju njihova telesna čula, a onda postepeno prema onima koji podstiču proces unutarnjeg razmišljanja; i postepeno prema onim stvarima koje njihovu volju ispunjavaju osećanjima. U trenutku kada se nade na vremenskoj prekretnici iz nezrelosti u zrelost, javlja se težnja prema braku. To je naklonost devojaka prema mladićima, i mladića prema devojka.

Kako mlade žene na Nebu, baš kao i ove na Zemlji, poseduju urođenu pamet da sakriju svoju težnju prema braku, ni mladići tamo ne shvataju da oni nisu ti koji devojke inspirišu ljubavlju, pojava koja je podstaknuta muškim nagonom. Da čak i njega dobijaju na osnovu uticaja ljubavi koja dolazi od ženskog pola, predmet je koji će biti posebno obrađen na drugom mestu (odjeljak 223).

Emanuel Swedenborg

Ova razmatranja pokazaće istinitost tvrdnje da su promene stanja različite u slučaju muškaraca i žena, jer su muškarci stvoreni kao oblici znanja, inteligencije i mudrosti, a žene kao oblici ljubavi prema ovim kvalitetima u muškarcima.

188. (IV) *Čovek može uzdići um na viši stepen svetlosti, žena na veći stepen toplote; žena oseća zadovoljstvo svoje toplote na svetlosti svog muža.*

Svetlost na koju se uzdižu muškarci označava inteligenciju i mudrost, jer duhovna svetlost koju zrači sunce Duhovnog sveta (ovo sunce je u suštini ljubav) deluje jednako ili kao jedno sa inteligencijom i mudrošću. Toplota na koju se uzdižu žene označava bračnu ljubav, jer je duhovna toplota koju zrači sunce Duhovnog sveta u suštini ljubav; a u ženama ona postaje ljubav koja sebe sjedinjuje sa inteligencijom i mudrošću u muškarcu, što se sveukupno uzevši zove bračnom ljubavlju.

Mi govorimo o uzdizanju na višu svetlost i toplotu, jer je to uzdizanje na svetlost i toplotu koju uživaju anđeli viših Nebesa. To je zapravo pravo uzdizanje, kao sa oblaka na čist vazduh, sa nižeg njegovog nivoa na viši, a sa njega u etar. Tako je uzdizanje na višu svetlost u slučaju čoveka uzdizanje na višu inteligenciju, a sa nje u mudrost. Uzdizanje u mudrost može se nastavljati sve više i više. Ali u slučaju žena, uzdizanje na višu toplotu je uzdizanje ka čednijoj i čistijoj bračnoj ljubavi i neprestana težnja prema braku, nešto što je od stvaranja skriveno u njihovim najdubljim delovima.

Ovaj proces uzdizanja je sam po sebi otvaranje uma. Ljudski um je podeljen na posebne nivoe, kao što je svet na atmosferske; najniži je nivo vode, iznad njega dolazi nivo vazduha, iznad ovoga je etar, a iznad njega je najviši nivo. Kako se ljudski um otvara, on se uzdiže na slične nivoe, mudrošću u slučaju muškaraca, pravom bračnom ljubavlju u slučaju žena.

189. Mi govorimo da žena oseća zadovoljstva svoje toplote na svetlosti njenog muža. Ali to znači da žena oseća zadovoljstva svoje ljubavi u mudrosti svog muža, jer je mudrost njen prijemnik, a kada ljubav nađe nešto što joj odgovara, ona u tome nalazi svoja zadovoljstva i ushićenja. To ne znači da toplota nalazi zadovoljstva u svetlosti izvan formi, već unutar njih. Tako duhovna toplota uživa još i više sa duhovnom svetlošću, jer ove forme izvode svoj život iz mudrosti i ljubavi pa su stoga sposobne da ih primaju.

Ovo se u izvesnoj meri može ilustrovati igrom, da je nazovemo tako, toplote i svetlosti kod biljaka. Spolja gledano, to je samo prost spoj toplote i svetlosti; ali iznutra izgleda kao da se njih dve igraju, jer su tu toplota i svetlost u oblicima koji su u stanju da ih primaju; jer toplota i svetlost prelaze neverovatno složene putanje, a u najdubljim regionima nastoje da proizvedu dobrobit; one takođe šire svoje čari daleko u vazduhu, koji se ispunjava miomirisom. Postoji još i raskošnija igra duhovne toplote sa duhovnom svetlošću u ljudskim oblicima; kod njih je toplota bračna ljubav, a svetlost je mudrost.

190. (V) *Muškarci i žene imaju različita stanja života pre braka i nakon stupanja u brak.*

Pre braka postoje dva različita stanja kod muškarca i žena, jedno pre nego se pojavi težnja prema braku, a drugo nakon što se pojavi. Promene ova dva stanja i oblikovanje umova koje sledi, idu jedno za drugim, kako se ova stanja neprekidno razvijaju. Ali nemam vremena da ovde opisujem ove promene, jer one variraju i razlikuju se od jedne osobe do druge.

Istinske težnje prema braku su, pre braka, samo ideje u umu, ali one postaju sve приметnije kao osećanja u telu. Ali nakon stupanja u brak, stanje ovih težnji teži ka sjedinjavanju i reprodukciji. Očigledno je da se ona razlikuju

Emanuel Swedenborg

od prethodnih stanja u toj meri u kojoj se realizacija razlikuje od namere.

191. (VI) *U slučaju bračnih parova, njihova stanja života se menjaju nakon stupanja u brak i razvijaju kako se njihovi umovi spajaju bračnom ljubavlju.*

Razlog zbog kojeg uzastopne promene stanja koje doživljavaju oba partnera nakon stupanja u brak zavise od toga da li njihova bračna ljubav spaja ili razdvaja njihove umove, jeste taj što je bračna ljubav ne samo varijabilna već i drugačija kod različitih parova. Ona varira u slučaju onih koji se vole iznutra, kod njih ona prestaje s vremena na vreme, ali iznutra ona konstantno zadržava svoju toplotu. Ali ova ljubav je različita u slučaju parova koji se vole samo spolja, kod njih ona prestaje s vremena na vreme, ali ne iz istih razloga, već zbog smenjivanja toplote i hladnoće.

Princip koji stoji iza ovih razlika jeste taj da u ovom slučaju telo igra vodeću ulogu, a njegova toplota se širi okolo podstičući niže regione uma da je podele. Ali kod onih koji se vole iznutra, um igra vodeću ulogu i navodi telo na povezivanje. Izgleda kao da se ljubav penje iz tela u dušu, jer kada telo oseti privlačnost, ona prodire u um kroz oči, kao kroz vrata; i tako kroz vid, kao kroz dvorište, u misli, a time direktno u ljubav. Ali, u stvari, ljubav silazi iz uma i deluje na niže regione, tako da ona odražava njihovu spremnost. Pohotan um stoga deluje pohotno, a čedan um čedno; on nameće svoju volju telu, ali pohotnom umu telo nameće svoju volju.

192. (VII) *Brak takođe proizvodi različite oblike u dušama i umovima bračnih parova.*

U Prirodnom svetu nije moguće primetiti da brak nameće različite oblike dušama i umovima, jer su u njemu duše i umovi uvijeni u materijalno telo, a um se retko pokazuje kroz njega. Štaviše, ljudi današnjice su bolji

od drevnih ljudi u učenju od malih nogu kako da zauzmu izraze lica koji duboko skrivaju osećanja uma. Zato je nemoguće prepoznati razliku između oblika koji ima čovečji um pre braka i nakon sklapanja braka.

Međutim, u Duhovnom svetu jasno se vidi da su oblici duša i umova različiti nakon stupanja u brak, u odnosu na to kakvi su bili ranije. Jer su tada ljudi duhovi i anđeli, koji nisu ništa drugo do umovi i duše u ljudskom obliku, izvađeni iz svojih omota, koji su bili sačinjeni od vodenih i zemljanih elemenata i njihovih isparenja u vazduhu. Kada se ovi odbace, oblici umova, onakvi kakvi su bili u njihovim telima postaju vidljivi; pa se jasno vidi da postoji razlika između onih koji su živeli u braku i onih koji nisu. Uopšteno govoreći bračni parovi poseduju unutarnju lepotu lica, jer muževi dobijaju od svojih žena šarmantno rumenilo njene ljubavi, a žena dobija od muža blistavi odsjaj njegove mudrosti, jer su oni tada sjedinjeni u duši. Štaviše, svako od njih deluje potpuno ljudski. Ovo se događa na Nebu, jer nigde drugo ne postoje pravi brakovi; ispod Neba postoji samo sparivanje koje se ostvaruje i raskida.

193. (VIII) Žena se zaista oblikuje u ženu svom mužu kao što je opisano u Postanju.

U ovoj knjizi se navodi da je žena stvorena od čovekovog rebra, i da je čovek rekao kada mu je dovedena: „Sada eto kost mojih kosti, i telo mog tela. Neka joj bude ime čovečica, jer je uzeta od čoveka.“ (Postanje 2:22-24) U duhovnom smislu Reči, rebro sa grudi ne znači ništa do prirodnu istinu. To je značenje rebara koje je medved nosio u zubima (Danilo 7:5), jer medvedi označavaju one koji čitaju Reč u njenom prirodnom značenju i vide istine u njoj, a da ih ne razumeju. Čovekove grudi po čemu se razlikuju od ženskih, znače suštinu i sebe. Da je to njegova mudrost može se videti u odeljku 187, jer istina podržava mudrost, kao što rebro podupire grudi. Ona

Emanuel Swedenborg

nose ovo značenje zato što su grudi centralni deo celog ljudskog bića.

Ove činjenice kažu da je žena stvorena od čoveka preslikavanjem njegove mudrosti, to jest mudrosti iz prirodne istine; i da je njena ljubav prenesena sa čoveka na ženu da bi postala bračna ljubav. To se dešava da se čovek ne bi ispunio samoljubljem, već ljubavlju prema svojoj ženi. Njen urođeni karakter preobraća samoljublje koje čovek oseća u ljubav prema njoj. Rečeno mi je da se to dešava kao rezultat ženine ljubavi, a da ni muž ni žena toga nisu svesni. Zato se prava bračna ljubav ne može naći u onima koji se, podstaknuti samoljubljem, ponose sopstvenom inteligencijom.

Kada se jednom shvati ova misterija stvaranja žene od čoveka, može se videti da se na sličan način u braku žena takoreći stvara ili formira od muža; to čini žena, ili pre Bog kroz ženu, jer je Bog taj koji joj je podario težnju prema tome. Jer žena preuzima na sebe obličje čoveka preuzimanjem njegovih osećanja (videti odeljak 183) i sjeđinjavanjem čovekove unutrašnje volje sa svojom. To takođe čini prisvajanjem onoga što širi njegova duša. Ovim se pojašnjava činjenica da se ženska osoba, prema opisu u Postanju shvaćenom iznutra, formira u ženu onime što uzima iz svoga muža i njegovih grudi i preslikava u sebe.

194. *(IX) Ovo oblikovanje žena obavlja u tajnosti, i na to se misli pod rečima da je žena stvorena dok je čovek spavao.*

U Postanju čitamo da je Gospod Bog pustio tvrd san na Adama, i da mu je, kad je ovaj zaspao, uzeo jedno od rebara te stvorio ženu (Postanje 2:21, 22). Čovekov san i spavanje znače da on ništa nije znao o stvaranju svoje žene, kao ni da je stvorena od njega. Ovo se vidi iz onoga što je opisano u poslednjem poglavlju, kao i na osnovu prirodne razboritosti i pomne pažnje koja sprečava žene da otkriju išta o svojoj ljubavi, ili o tome kako preuzi-

maju osećanja života svojih muževa i preslikavaju njihovu mudrost na sebe. Iz ovoga što je gore navedeno (odjelci 166-168) vidi se da žene to rade dok muž toga nije svestan i takoreći spava, to jest na tajne načine. Tu je takođe objašnjeno i da je ženama znanje o tome usađeno od stvaranja, odnosno rođenja, iz razloga što se time stvara bračna ljubav, prijateljstvo i poverenje, tako da njih dvoje mogu da uživaju u zajedničkom životu i da imaju srećan život. Da bi se obezbedilo da se to dešava onako kako treba, čovek se uči da ostavi svoga oca i majku i da se prilepi k svojoj ženi (Postanje 2.24; Mateja 19:4, 5).

U duhovnom smislu, otac i majka koje čovek treba da ostavi, znače sebičnost u volji i intelektu. Sebičnost u volji čoveka je samoljublje, a sebičnost u njegovom intelektu je ljubav prema sopstvenoj mudrosti. Prilepljivanje znači posvećivanje ljubavi svoje žene. Ova dva oblika sebičnosti su pogubna zla za čoveka, ako ustraju u njemu. Ljubav prema njima se pretvara u bračnu ljubav u meri u kojoj se čovek prilepljuje k svojoj ženi, odnosno u meri u kojoj on prima njenu ljubav. O ovome govori pret hodni odeljak (193) i drugi. Ovo nije mesto za to, ali se iz drugih poglavlja u Reči vidi da spavanje znači nesvesnost ili nebrigu, da otac i majka znače dva oblika sebičnosti čoveka, jedan volje, a drugi intelekta, a prilepljivanje je posvećivanje nečijoj ljubavi.

195. *(X) Ovo oblikovanje se obavlja tako što žena sjedinjuje svoju volju sa unutrašnjom voljom svoga muža.*

Čovek poseduje racionalnu i moralnu mudrost, a žena se sjedinjuje sa onim što pripada njegovoj moralnoj mudrosti (videti odeljke 163-165). Ono što pripada racionalnoj mudrosti čini čovekov intelekt, a ono što pripada moralnoj mudrosti njegovu volju. Žena se sjedinjuje sa onim što čini njegovu volju. Svejedno je da li kažemo da žena sjedinjuje sebe ili da sjedinjuje svoju volju s muževljevom voljom, jer se žena rađa kao stvorenje vo-

Emanuel Swedenborg

lje, tako da je njena volja ta koja je usmerava da radi to što radi. Mi govorimo o sjedinjavanju sa unutrašnjom voljom muža, jer se čovekova volja nalazi u njegovom intelektu, a najdublji nivo u ženi je intelektualni deo čoveka, kao što je rečeno u diskusiji o temi načina stvaranja žene od muškarca (videti 32 i druge odeljke). Čovek takođe ima i spoljašnju volju, ali je ona češće pogodena pretvaranjem i licemerstvom. Žena može da prepozna ovu volju, ali sa njom se ne sjedinjuje, sem ako se ne pretvara da to radi ili ako to ne radi iz zabave.

196. *(XI) Cilj ovoga je da se volja dva bića pretvori u jednu i da dvoje postanu jedno biće.*

Svako ko sjedinjuje tuđu volju sa sobom, sjedinjuje i negov intelekt sa sobom. Jer je intelekt sam po sebi jedino sluga i lakej volje. Ova činjenica vidi se na osnovu osećanja ljubavi koje je u stanju da kontroliše razmišljanje intelekta onako kako želi. Svako osećanje ljubavi je svojstveno volji, jer ono što osoba voli, to ona i želi. Iz ovoga sledi da svako ko volju osobe sjedinjuje sa sobom, sjedinjuje i celu njenu ličnost. Zato je u ljubavi žene urođeno da sjedinjuje volju svog muža sa svojom, jer na taj način ona postaje muževljeva, a muževljeva postaje njena; tako oni skupa postaju jedno biće.

197. *(XII) Ovo oblikovanje obavlja žena prisvajanjem muževljevih osećanja.*

Ovo se poklapa sa gore navedenim, jer osećanja pripadaju volji. Jer osećanja, kao prosti izvodi ljubavi, formiraju volju, tvore je i sačinjavaju. Kod čoveka se osećanja nalaze u intelektu, ali se kod žena nalaze u volji.

198. *(XIII) Ovo oblikovanje obavlja žena primanjem onoga što širi duša njenog muža, sa zadovoljstvom koje proizilazi iz činjenice da ona želi da bude ljubav prema mudrosti svoga muža.*

Ova tvrdnja podržava gore navedeno objašnjenje (odjelci 172, 173), pa je nije potrebno dalje razmatrati. Zadovoljstva braka koja žene doživljavaju nemaju drugi izvor do njihove želje da budu jedno sa svojim muževima, kao što su dobro i istina jedno u duhovnom braku. U poglavlju posvećenom ovoj temi (V), detaljno je dokazano da bračna ljubav proizilazi iz tog braka.

Iz toga se, kao modela, može videti da žena sjedinjuje svog muža sa sobom, kao što to dobro radi sa istinom; i da srazmerno čovek sjedinjuje sebe sa svojom ženom u skladu sa primanjem njene ljubavi u sebe, kao što se istina srazmerno sjedinjuje sa dobrom u skladu sa primanjem dobra u sebe. Tako se ljubav žene oblikuje pomoću muževljeve mudrosti, kao što se dobro oblikuje pomoću istine; jer je istina oblik dobra. Iz ovoga se vidi i da su zadovoljstva braka koja osećaju žene rezultat njihove želje da budu jedno sa svojim muževima, i da stoga budu ljubav prema mudrosti svoga muža. Jer žena tada oseća zadovoljstva sopstvene toplote na svetlosti svoga muža, kao što je objašnjeno u tvrdnji IV tačke u odeljku 188.

199. (XIV) *Na ovaj način devojka se oblikuje u ženu, a mladić u muža.*

Ovo proizilazi iz onoga što je rečeno u prethodnim delovima ovog poglavlja i u prethodnom poglavlju o bračnim parovima sjedinjenim kao da su jedno telo. Devojka postaje ili se pravi ženom, jer žena poseduje elemente uzete od muža, dakle dodatne, koje nije imala ranije kao neudata devojka. Mladić postaje ili se pravi mužem, jer muž poseduje elemente uzete od svoje žene, koji povećavaju njegovu sposobnost da prima ljubav i mudrost, koje nema kao mladić. Ovi efekti se javljaju kod onih koji uživaju pravu bračnu ljubav. Ovi spadaju u one (videti odeljak 178) koji se osećaju sjedinjenim osobama, takoreći jednim telom. Iz ovoga se vidi da se karakter devojaka

Emanuel Swedenborg

menja u karakter supruga kod žena, a karakter mladića u karakter muževa kod muškaraca.

Sledeće iskustvo u Duhovnom svetu dokazuje mi istinitost ovoga. Izvesni ljudi tvrdili su da je spajanje sa ženom pre sklapanja braka isto što i spajanje sa suprugom nakon sklapanja braka. Čuvši ovo, žene se veoma naljutiše i rekoše: „To nema veze sa istinom; zapravo je različito kao što se razlikuje nestvarno od onoga što je stvarno.“ Muškarci na to odgovoriše: „Zar vi niste žene kakve ste bile i ranije?“ Na to žene odgovoriše jačim tonom: „Mi nismo žene, mi smo supruge. Vi osećate nestvarnu, a ne stvarnu, ljubav, i pričate prazne priče.“ Tada muškarci rekoše: „Ako vi niste žene, barem ste ženske osobe.“ „Na početku našeg braka“, odgovoriše one, „mi smo bile ženske osobe, ali sada smo supruge.“

200. (XV) *U braku jednog čoveka sa jednom ženom, između kojih postoji prava bračna ljubav, žena postaje sve više ženom, a muž sve više mužem.*

Prava bračna ljubav sjedinjuje dve osobe sve više i više u jedno biće (videti odeljke 178, 179). Žena postaje žena sjedinjavanjem sa svojim mužem i srazmerno tome, a isto tako i muž; te prava bračna ljubav traje zauvek. Iz ove dve činjenice proizilazi da žena postaje sve više ženom, a muž sve više mužem. Pravi razlog je taj što u braku prave bračne ljubavi svaki od partnera postaje unutarnje biće sve više i više, jer ljubav otvara unutarnje regione njihovih umova i, kako se to dešava, svako od njih postaje takvim bićem sve više i više. Kod žena, sve veće postajanje bićem znači postajanje suprugom, a kod muževa postajanje mužem.

Čuo sam od anđela da žena postaje suprugom sve više i više kako njen muž postaje sve više mužem, ali da to ne važi u obrnutom slučaju. To je zato što retko, ako uopšte ikada, čedna žena ne voli svog muža, ali je njen muž ne mora voleti zauzvrat. To je posledica neuzdizanja

njegove mudrosti, koja je jedini način na koji on može primati ljubav svoje žene (o ovoj mudrosti vidite odeljke 130, 163-165). Ali ove tvrdnje su iznesene o brakovima na Zemlji.

201. *(XVI) Tako se postepeno, njihovi oblici čine sve savršnijim i plemenitijim iznutra.*

Najsavršeniji i najplemenitiji ljudski oblik nastaje kada od dva oblika putem braka nastane jedan, kada telo dve osobe postane jednim, kako je stvaranjem predviđeno da bude. Čovekov um se tada uzdiže na višu svetlost, a ženin um na višu toplotu; i tada oni zapupe, procvetaju i donose plodove, kao drveće u proleće (videti odeljke 188, 189). U sledećem odeljku videćete da oplemenjavanje ove forme vodi rođenju plemenitog voća, duhovnog na Nebesima, prirodnog na Zemlji.

202. *(XVII) Deca rođena od para koji uživa pravu bračnu ljubav, nasleđuju od svojih roditelja princip braka dobra i istine, koji im pruža sklonost i sposobnost da osećaju šta treba da rade sa mudročću kad je u pitanju sin, i da vole učenje mudrosti kad je u pitanju ćerka.*

Deca poprimaju od svojih roditelja sklonosti prema svemu onome na šta ih navode ljubav i život njihovih roditelja, kao što nam je dobro poznato iz istorije uopšte i iz sopstvenih iskustava. Međutim, mudri ljudi u Duhovnom svetu, kao što sam spomenuo u dva od gore navedenih iskustava, ubedili su me da deca ne poprimaju i ne nasleđuju postojeće sklonosti svojih roditelja, da bi živela kako oni, već samo sklonosti prema tom načinu života i sposobnost da ih slede.

Urođene sklonosti navode potomke da dele ista osećanja, misli, govor i život sa svojim roditeljima, ako nisu ometeni. Ovo je očigledno kad se pogleda jevrejski narod, koji je danas isti kao što su bili i njihovi preci kad su išli u Egipat, u divljinu, u zemlju Hanan i u vreme

Emanuel Swedenborg

našeg Gospoda. Oni im liče ne samo u umu već i u licu; svako može prepoznati Jevrejina na prvi pogled. Isto je i sa drugim potomstvom; i to nepogrešivo vodi zaključku da se ljudi rađaju sa težnjom prema istoj vrsti stvari kojima su težili i njihovi roditelji. Međutim, delo je Božanske promisli to što se trenutne misli i dela ne realizuju automatski, pa se pogrešne težnje mogu ispraviti. Sposobnost da se to postigne je takode usađena, i ona omogućuje da roditelji i učitelji mogu popraviti ponašanje osobe, kasnije to može da čini i sama osoba, ako je u stanju da deluje po sopstvenom nahodenju.

203. Mi kažemo da deca dobijaju od svojih roditelja princip braka dobra i istine, jer je on usađen u dušu svake osobe od stvaranja. Jer je to ono što se uliva u čoveka od Boga i omogućuje mu da živi kao ljudsko biće. Ovaj princip braka, od nivoa duše prolazi dole do najnižeg telesnog nivoa. Ali na tom putu i na tim nivoima njega menja sama osoba na razne načine, nekada i u njegovu suprotnost; ovo se zove principom braka ili sparivanjem zla i laži. Kada se to desi um se zatvara odozdo, a nekada se izvija u spiralu tako da pokazuje drugi put. Nekada nema zatvaranja, već ostaje poluotvoren odozgo, a u nekim slučajevima i potpuno otvoren. Ova dva principa braka su ti koji deci daju sklonost što potiče od njihovih roditelja; ali je ona različita kod sinova i kod kćeri. Razlog zašto je ovo rezultat principa braka jeste taj što je bračna ljubav osnov svih ljubavi, kao što je gore i dokazano (odjeljak 65).

204. Deca koja se rode onima koji uživaju pravu bračnu ljubav stiču sklonost i sposobnost da shvate pitanja koja imaju veze sa mudrošću, ako se radi o sinovima ili da zavole učenje mudrosti, ako je reč o kćerima. To je zato što je princip braka dobra i istine od stvaranja utisnut u dušu svake osobe, kao i u ono što proizilazi iz

duše. Da taj princip braka ispunjava univerzum od prve do poslednje stvari, i od čoveka do crva opisano je u odeljku 92. Nešto ranije istaknuto je da je sposobnost da otvori niže regione uma do tačke na kojoj se mogu sjediniti sa višim regionima – koji uživaju svetlost i toplotu Neba – svakoj osobi data od stvaranja. Iz ovoga se vidi da pamet i veštinu u sjedinjavanju dobra sa istinom i istine sa dobrom, koje vodi mudrosti, nasleđuju rođenjem pre svega oni koji su rođeni u takvom jednom braku. Stoga su oni sposobni da lako shvate pitanja koja se odnose na Crkvu i Nebo. Prethodno je više puta dokazano da je bračna ljubav povezana sa ovim pitanjima. Ova razmatranja razjašnjavaju i pokazuju razumu u koje svrhe je bio i još uvek je predviđen brak prave bračne ljubavi od strane Boga Tvorca.

205. Anđeli su mi rekli da oni koji su živeli u drevna vremena danas žive na Nebesima, uređenim na principu domaćinstava, porodica i plemena, na umnogome isti način na koji su živeli na Zemlji, i da u tim domaćinstvima ne fali skoro nijedan član. To je tako, rekoše oni, zato što su oni uživali pravu bračnu ljubav. Odatle su njihova deca nasledila naklonjenost principu braka dobra i istine; zahvaljujući roditeljskom odgoju uvedena su u njega na sve dubljem nivou, da bi kasnije kada su postala sposobna da delaju da osnovu sopstvenog rasuđivanja, u njega bila uvedena od Boga kao od sebe samih.

206. (XVIII) *To se dešava jer je detinja duša od oca, a njena odora od majke.*

Nijedan mudar čovek neće posumnjati da duša potiče od oca. Ovo se jasno vidi na osnovu karaktera, kao i lica, koja su beleže karaktera potomaka što se rađaju u direktnoj liniji od glave svake familije. Jer se otac ponavlja kao kopija, ako ne u svojim sinovima, a ono u svojim unucima i praunucima. To se dešava zato što duša

Emanuel Swedenborg

tvori najdublji deo čoveka, pa iako to može biti skriveno u neposrednom potomstvu, ono se ipak pojavljuje i otkriva u potonjim generacijama.

Činjenica da duša potiče od oca, a da nosi odoru majke može se ilustrovati analognim činjenicama u carstvu biljaka. Ovde je tlo ili zemlja udeo majke, koji u sebe, kao u matericu, prima seme i oblači ga; zapravo, mogli bismo reći da ga začinje, nosi, rađa i podiže, baš kao što to majka radi sa semenom muškarca.

207. Ovde ću navesti dva iskustva od koji je ovo prvo.

Nešto kasnije uperih pogled prema gradu Ateneumu, kojeg sam spomenuo u prethodnom iskustvu (151bis), odakle su se čuli neobični povici. Među povicima je bilo i smeha, u smehu izvesna doza negodovanja, a u negodovanju se osećala i tuga. Pa ipak ova vika nije bila neskladna zbog toga; bila je harmonična, jer jedan element nije išao uporedo sa drugim, već je bio unutar prvog. U Duhovnom svetu čovek u zvukovima može razlikovati mešavinu različitih osećanja.

Ja upitah iz daljine: „Šta se dešava?“ „Glasnik je“, odgovoriše mi, „došao iz mesta na koje pridošlice iz hrišćanskih delova sveta prvo dolaze, da kaže da je tamo od tri čoveka čuo da su ovi u svetu iz kojeg dolaze delili uverenja ostalih ljudi da će blaženi i srećni nakon smrti potpuno počinuti od posla. Kako su administrativne dužnosti, činovničke pozicije i rad – poslovi, oni su verovali da će se odmoriti od njih. Trojicu je sada doveo naš izaslanik, te oni stoje tamo i čekaju ispred kapije.“ Tada se razleže još glasnija vika, jer su oni razmislili i odlučili da ne treba da budu uvedeni u Paladijum na Parnasu, kao u prethodnom slučaju, već u neku veću dvoranu, gde bi oni otkrili novosti iz hrišćanskog sveta. Neki ljudi behu poslali da ih predstave na odgovarajući način.

Bio sam u duhu, a daljine za duhove zavise od stanja njihovih osećaja. Tako, kada poželeh da ih vidim i čujem, ja se nadoh tu u njihovoj blizini, te videh kako ih uvode i čuh njihov govor.

Stariji i mudriji ljudi sedeli su sa jedne i druge strane dvorane, a ostali u sredini. Ispred njih se nalazio uzdignut podijum i na njega neki mladi ljudi dovedoše tri pridošlice i glasnika, u svečanoj povorci kroz srednji deo dvorane. Kada zavlada tišina, jedan od prisutnih starešina ih pozdravi i upita: „Šta ima novo na Zemlji?“ „Ima mnogo novosti“, odgovoriše oni, „pa nam recite koja vas tema interesuje.“

„Šta ima novo na Zemlji“, upita ih starešina, „u pogledu našeg sveta i Neba?“ Oni odgovoriše da su čuli kada su nedavno stigli u Duhovni svet, da tu i na Nebu postoje administrativne dužnosti, ministarstva, javni uređi, poslovne firme, studije svih nauka i divni ručni radovi. „Mi smo verovali da ćemo nakon naše seobe ili premeštaja iz Prirodnog u Duhovni svet, naići na večni odmor od rada, a šta su ove dužnosti nego rad?“

Na ovo im starešina reče: „Da li ste vi pod večnim odmorom smatrali večno lenčarenje, neprestano sedenje ili ležanje, obasipanje svojih srca zadovoljstvima i punjenje usta radostima?“ Tri pridošlice se na ovo nasmešiše i rekoše da su mislili na nešto slično.

„Šta radosti“, upitaše ih ovi, „zadovoljstva i sreća imaju zajedničko sa lenčarenjem? Rezultat lenčarenja je propadanje uma umesto njegovog razvijanja i podsticanje čovekovog umrtvljivanja umesto živosti. Zamislite nekoga ko sedi potpuno besposlen sa skrštenim rukama, očima oborenim ili odsutnim, i zamislite ga istovremeno okruženog aurom sreće; zar njegovu glavu i telo ne bi uhvatila tromost, živahni izraz lica nestao i konačno se svaka njegova žila opustila u toj meri da bi se ljuljao tamo-amo dok se ne bi srušio na zemlju? Šta je to što drži ceo telesni sklop zategnutim i napetim do naprezanje uma?“

Emanuel Swedenborg

A šta je to što napreže um nego administrativne dužnosti i zadaci, onoliko dugo koliko se uživa u njima? Stoga ću vam reći neke novosti s Neba: na njemu postoje administrativne dužnosti, ministarstva, viši i niži sudovi, kao i zanati i rad.“

Kada tri pridošlice čuše da na Nebu postoje viši i niži sudovi, oni upitaše: „Čemu oni služe? Zar nisu svi na Nebu nadahnuti i vođeni od Boga, tako da znaju šta je pravično i ispravno? Kakva je to onda potreba za sudijama?“

„U ovom svetu“, odgovori starešina, „mi učimo i saznajemo šta je dobro i istinito, a šta je pravično i ispravno na isti način kao u Prirodnom svetu. Mi ove stvari ne učimo direktno od Boga, već indirektno preko drugih. Svaki anđeo, kao i svaki čovek, misli ispravno i radi dobro kao od sebe, a to, zavisno od stanja anđela, nije čista istina i dobro, već je izmešano. I među anđelima postoje proste i mudre osobe, a na mudrima je da prosude, kada su ovi prosti, usled svoje prostodušnosti ili neznanja, u nedoumici oko toga šta je pravično ili se pak udalje od toga. Ali ako biste vi, koji ste vrlo kratko u ovom svetu, bili toliko dobri da podete za mnom u naš grad, mi bismo vam sve pokazali.“

I oni napustiše dvoranu, a neki od starešina podoše sa njima. Prvo dođoše u jednu veliku biblioteku, u kojoj su knjige bile raspoređene po temama u manje skupine. Tri pridošlice se zbuniše kad videše toliko knjiga pa rekoše: „Zar knjige postoje i u ovom svetu? Odakle se nabavljaju pergament i papir, pera i mastilo?“

„Mi shvatamo“, rekoše starešine, „da ste vi u prethodnom svetu mislili da je ovaj svet prazan, jer je duhovni. Razlog zbog kojeg ste mislili tako jeste taj što ste podržavali ideju da je Duhovni svet apstraktan; i da je ono što je apstraktno zapravo ništa, to jest prazno. Međutim, ovde je sve prisutno u svojoj svojoj punoći. Sve ovde je *supstancijalno*, ne materijalno; materijalne stvari duguju svoje poreklo onome što je supstancijalno. Mi ovde smo duhovni

ljudi, jer smo supstancijalni, a ne materijalni. Zato sve ono što postoji u Prirodnom svetu postoji ovde u svom savršenstvu; kao što su to i naše knjige i dokumenta i štošta drugo.“

Kada tri pridošlice čuše da se spominje reč supstancijalni, oni pomisliše da to mora biti tako, iz razloga što su videli da tu postoje ispisane knjige i zato što su čuli da materijalne stvari potiču iz supstancijalnih. Da bi im ovo dokazali, povedoše ih u kuće pisara koji su pravili kopije knjiga, koje su pisali mudri ljudi grada. Oni pregledaše ispisano i bejahu iznenađeni urednošću i finoćom toga.

Nakon toga odvedoše ih u istraživačke institucije, više škole i fakultete i mesta na kojima se održavaju književna takmičenja. Jedna su se zvala Takmičenjima devojaka Helikona, druga Takmičenjima devojaka Parnasa, treća su bila za devojke Ateneuma, a neka za devojke Izvorske vode. Oni rekoše da su im dati takvi nazivi jer devojke predstavljaju sklonost prema ograncima znanja, a inteligencija osobe zavisi od njegove naklonjenosti znanju. Takmičenja pod ovim nazivima su predstavljala duhovne vežbe i gimnastiku. Kasnije su ih proveli gradom da posete kontrolore, upravnike i njihove činovnike, koji im pokazahu izvanredan rad zanatlija na duhovni način.

Kada ovi to videše, starešine ponovo porazgovaraše sa njima o večnom odmoru od rada koje blaženi i srećni dobijaju nakon smrti. „Večni odmor“, rekoše, „nije lenčarenje, jer ono dovodi um, pa time i celo telo, u stanje malaksalosti, obamrlosti, tuposti i pospanosti. To nije život, već smrt, a još manje večni život anđela na Nebu. Stoga je večni odmor, odmor koji odagnava sva ova zla i ljude čini živima. To može biti jedino nešto što uzdiže um. Stoga je to neko interesovanje ili zadatak koji uzbuđuje, okrepljuje i ushićuje um. On zavisi od svrhe zbog koje, u kojoj i ka kojoj on teži. Zato Bog vidi celo Nebo kao jedno neprekidno služenje, a njegova je služba ta koja svakog anđela čini anđelom. Zadovoljstvo službe njega pokreće,

Emanuel Svedenborg

kao što povoljna struja nosi brod, i daje mu večni mir i odmor koji pruža mir. To je ono na šta se misli pod večnim odmorom od rada. Mera u kojoj je anđeo živ zavisi od njegovih umnih angažovanja u službi. To se savršeno jasno vidi na osnovu činjenice da dubina bračne ljubavi koju anđeli uživaju, zajedno sa muževnošću, potencijom i zadovoljstvima koja je prate, zavisi od njihove posvećenosti svojoj službi.“

Kada trima pridošlicama bi dokazano da večni odmor ne znači lenčarenje, već zadovoljstvo bavljenja nekim poslom to jest služba, dodoše neke mlade žene i donesoše njihovom rukom vezene i pletene stvari i pokloniše ih njima. Tada mlade žene zapevaše pesmu koja je anđeoskom melodijom izražavala njihove emocije prema korisnom radu i njegovim pratećim zadovoljstvima.

208. Drugo iskustvo

Dok sam razmišljao o tajnama bračne ljubavi koje žene drže u sebi, ponovo ugledah zlatnu kišu koju sam ranije spomenuo. Setih se da je ona padala na kuću na istoku, u kojoj su živele tri bračne ljubavi, to jest tri para koja su se nežno volela. Videvši je, požurih na lice mesta, osetivši se pozvan prijatnim razmišljanjem o toj ljubavi. Kada se približih, kiša pređe iz zlatne u purpurnu, pa u grimiznu, a kada pridoh, u boju opala poput rose. Ja pokucah i vrata se otvoriše. „Prenesi poruku muževima“, rekoh poslužitelju, „i reci im da je onaj posetilac koji je ovde dolazio sa anđelom, došao ponovo, i pita može li da uđe i porazgovara sa njima.“

Poslužitelj se vrati i izvesti me da su se muševci složili, pa ja uđoh. Tri muševci sa svojim ženama bejahu zajedno u dvorištu i otpozdraviše mi prijateljski. Ja upitah žene da li se beli golub pojavljivao na prozoru u međuvremenu. One rekoše da se pojavio baš danas i da je širio svoja krila. „Na osnovu toga smo“, rekoše one, „zaključile da dolaziš i da ćeš tražiti od nas da ti otkrijemo

još jednu od tajni bračne ljubavi.“ „Zašto kažete jednu“, upitah ih ja, „kada sam došao da saznam više njih?“

„To su tajne“, odgovoriše one, „od kojih mnoge toliko daleko prevazilaze vašu mudrost da ih moć razumevanja u vašem misaonom procesu ne može dokučiti. Vi nam se hvališete svojom mudročću, a mi se vama ne hvališemo svojom, iako ona daleko prevazilazi vašu, prodirući u vaše sklonosti i osećanja, tako da se mogu videti, shvatiti i osetiti. Vi ne znate apsolutno ništa o sklonostima i emocijama vaše ljubavi, iako na osnovu njih i u skladu sa njima vaš um razmišlja. One dakle određuju jeste li i na koji način ste vi mudri. A opet, žene ih toliko dobro poznaju u svojim muževima, da ih mogu videti na njihovim licima i čuti u tonu njihovog glasa dok govore; zapravo, one ih mogu i osetiti dodirivanjem njihovih grudi, ruku i obraza. Ali predanost naše ljubavi vašoj sreći, kao i našoj sopstvenoj, omogućuje nam da se pretvaramo da ih nismo svesne; pa ipak ih kontrolišemo sa takvom oprežnošću da mi dozvoljavamo i trpimo sve što naši muževi žele, odluče i odrede, ublažavajući tek koliko je moguće, ali ih ne sprečavamo.“

„Odakle“, upitah ih, „dobijate tu mudrost?“ „Ona je urođena od stvaranja“, odgovoriše mi one, „pa je mi dobijamo rođenjem. Naši muževi je upoređuju sa instinktom, ali mi kažemo da je ona proizvod Božje Promisli, po kojoj je ženama dato da usrećuju svoje muževe. Nama su rekli naši muževi da Bog želi da muškarac deluje slobodno, u skladu sa razumom, a njegovu slobodu, u pogledu njegovih sklonosti i osećanja, iznutra kontroliše Sam Bog, a spolja žena. Tako On oblikuje čoveka i njegovu ženu u anđele Neba. Štaviše, ljubav menja svoju suštinu i prestaje da bude takva ako se forsira. Ali mi ćemo ovo izložiti nešto otvorenije: mi smo toliko upućene u ovo, to jest da razborito kontrolišemo sklonosti i osećanja naših muževa, da se njima čini da slobodno deluju po sopstvenom razumu. To je zato što nalazimo zadovoljstvo u njihovoj

Emanuel Swedenborg

ljubavi, i ne želimo ništa više nego da oni osećaju zadovoljstvo iz našeg zadovoljstva. Ako ih oni osete slabima, i oni postaju sumorni prema nama.“

Nakon toga, jedna od žena ode u spavaću sobu, a kada se vrati reče: „Moj golub još uvek udara krilima; to je znak da mu možemo otkriti još ponešto.“ „Mi smo uočile“, rekoše one, „razne promene u sklonostima i osećanjima na strani muškaraca. Na primer, muževi osećaju hladnoću prema svojim ženama, kada gaje isprazne predstave o Bogu i Crkvi. Takođe i kada se ponose sopstvenom inteligencijom; ili kada gledaju požudno na žene drugih ljudi; i u mnogim drugim prilikama. Postoje razlike u hladnoći koju osećaju. Mi to zapažamo usput, pred našim čulima, osećanja uzmiču iz njihovih očiju, ušiju i tela. Ovih nekoliko napomena omogućiće vam da vidite da smo mi svesnije od muškaraca u proceni je li s njima sve u redu ili nije. Ako su oni hladni prema svojim ženama, nije u redu, ali je u redu ako su privrženi svojim ženama. Stoga žene neprestano smišljaju načine da muškarce zagreju za sebe, a ne da ih hlade, i one to planiraju s oštroumnošću koja je nedokučiva muškarcima.“

Kada to reče, začu se zvuk kao da golub zastenja. Tada žene rekoše: „Ovo je znak da, iako mi želimo da vam otkrijemo i naše dublje tajne, to ne smemo. Može biti da ti nameravaš da otkriješ muškarcima ono što ti kažemo.“ „Da“, odgovorih, „to sam nameravao. Šta ima loše u tome?“ Žene nasamo porazgovaraše o tome, pa rekoše: „Možeš, ako hoćeš. Moć ubeđivanja koju žene poseduju nama nije nepoznata. Jer će one reći svojim muževima: Ne uzimajte tog čoveka za ozbiljno; to su izmišljotine, šale i uobičajena vrsta gluposti o kojima muškarci pričaju. Ne verujte im; verujte nama. Mi znamo da ste vi oblici ljubavi, a mi oblici poslušnosti. Stoga, otkrijte to ako želite, ali muškarci neće poverovati vašim usnama, već usnama žena koje ljube.“

X

OPŠTE PREDSTAVE O TEMI BRAKA

209. Ako bih se detaljno bavio svim onim brojnim činjenicama vezanim za brak, ovo delo bi postalo preobimno. Na primer, mogao bih da govorim o sličnostima i razlikama kod bračnih partnera, načinu na koji se prirodna bračna ljubav uzdiže te postaje duhovna bračna ljubav i načinu njihovog sjedinjavanja, o tome kako se jedna smanjuje dok se druga povećava, raznim tipovima oba ova oblika ljubavi i njihovim razlikama, inteligenciji žena, opštoj sferi braka koja zrači sa Neba i suprotnoj sferi iz Pakla, o tome kako one nameću svoj uticaj i kako se primaju, i mnogim drugim stvarima, koje bi, ako bi se objašnjavale detaljno, pretvorile ovo delo u delo tolikog obima da bi ono iscrplo čitaoca. Iz tog razloga, i da bih izbegao beskorisnu razvučenost, svešću ovu temu na poglavlje o opštim predstavama o temi braka. Ono će, kao i prethodna poglavlja, biti podeljeno u niz tvrdnji kao što sledi.

- I Čulo koje prirodno pripada bračnoj ljubavi je čulo dodira.*
- II Kod onih koji uživaju pravu bračnu ljubav, sposobnost ka postajanju mudrim se povećava, dok se kod ovih drugih smanjuje.*
- III Kod onih koji uživaju pravu bračnu ljubav, radost zajedničkog života se povećava, dok se kod ovih drugih smanjuje.*

Emanuel Swedenborg

- IV Kod onih koji uživaju pravu bračnu ljubav, sjedinjavanje umova je sve veće, a time i prijateljstvo, ali kod ovih drugih i jedno i drugo se smanjuje.*
- V Oni koji uživaju pravu bračnu ljubav neprestano žele da postanu jedno biće, dok ovi drugi žele da budu dva.*
- VI Oni koji uživaju pravu bračnu ljubav imaju večnost za perspektivu svog braka, ali ne i ovi drugi.*
- VII Bračna ljubav boravi kod čednih žena, ali njihova ljubav ipak zavisi od njihovih muževa.*
- VIII Žene vole bračne veze pod uslovom da ih vole i njihovi muževi.*
- IX Inteligencija žena je u suštini skromna, prefinjena, tiha, pokorna, pristojna i nežna; dok je inteligencija muževa u suštini ozbiljna, gruba, teška, smela i sklona neobuzdanosti.*
- X Žene ne dele uzbuđenje koje osećaju muškarci, već stanje spremnosti za primanje.*
- XI Potencija muškaraca je proporcionalna njihovoj ljubavi prema širenju istina njihove mudrosti i njihovoj ljubavi prema obavljanju službe.*
- XII Odluke (o vođenju ljubavi) moraju biti prepustene mužu da ih donosi po sopstvenoj volji.*
- XIII Postoji sfera braka koja utiče od Boga kroz Nebo u svaki detalj univerzuma, dole do onih najsitnijih.*
- XIV Ovu sferu prima ženski pol, a s njega se prenosi na muški pol; dok se obrnuto ne dešava.*
- XV Gde postoji prava bračna ljubav, ovu sferu prima žena, a muž je prima isključivo preko žene.*
- XVI Tamo gde ne postoji prava bračna ljubav, ovu sferu, opet, prima žena, ali je muž ne prima preko nje.*
- XVII Prava bračna ljubav može postojati kod jednog bračnog partnera, ali ne istovremeno i kod drugog.*

*XVIII Postoji mnogo (sličnosti i) razlika, kako unutar-
njih tako i spoljašnjih, kod bračnih parova.*

XIX Sličnosti se mogu sjedinjavati, ali ne i razlike.

*XX Bog obezbeđuje sličnosti onima koji žele pravu
bračnu ljubav, a ako je to nemoguće na Zemlji,
On ih obezbeđuje na Nebu.*

*XXI U meri u kojoj čovek trpi neuspeh ili gubitak
bračne ljubavi, u toj meri se približava prirodi
životinje.*

Sada sledi objašnjenje ovih tvrdnji.

210. *(I) Čulo koje prirodno pripada bračnoj ljubavi
je čulo dodira.*

Svaka ljubav ima svoje sopstveno čulo. Ljubav prema gledanju, koja rezultira iz ljubavi prema razumevanju, ima čulo vida. Njena zadovoljstva su primeri simetrije i lepote. Ljubav prema slušanju, koja rezultira iz ljubavi prema slušanju i pokoravanju, ima čulo sluha; njeno zadovoljstvo je harmonija. Ljubav prema učenju o onome što prožima vazduh, koja rezultira iz ljubavi prema opažanju, ima čulo mirisa; njena zadovoljstva su mirisi. Ljubav prema jelu, koja rezultira iz ljubavi prema upijanju dobra i istine, ima čulo ukusa; njena zadovoljstva su fina jela. Ljubav prema prepoznavanju predmeta, koja nastaje iz ljubavi prema svesti o sopstvenom okruženju i samoodržanju, ima čulo dodira; a njena zadovoljstva su zadovoljstva uzbuđenja.

Ljubav prema sjedinjavanju sa partnerom, koja nastaje iz ljubavi prema sjedinjavanju dobra i istine, ima dodir kao svoje specijalno čulo, jer je to čulo zajedničko svim drugim čulima, pa tako iz njih izvodi svoju posebnu ulogu. Dobro je poznato da ova ljubav povezuje sva gore pomenuta čula sa sobom i da njihova zadovoljstva čini sopstvenim. Čulo dodira se posebno pripisuje bračnoj ljubavi kao njoj svojstveno, što je očigledno na osnovu igre koju ispiriše i načina na koji se njegova prefinjenost

Emanuel Swedenborg

povećava do najviše tačke. Ali ostaviću ljubavnicima da dalje isprate ovu misaonu nit.

211. *(II) Kod onih koji uživaju pravu bračnu ljubav, sposobnost ka postajanju mudrim se povećava, dok se kod ovih drugih smanjuje.*

Razlog zbog kojeg se kod onih koji uživaju pravu bračnu ljubav sposobnost ka postajanju mudrim povećava, jeste taj što bračni parovi dobijaju ovu ljubav iz mudrosti i u skladu sa njom. Ovo je u potpunosti dokazano argumentima iz prethodnog poglavlja. To je takođe slučaj i stoga što čulo dodira pripada baš ovoj ljubavi u zajednici sa svim ostalim čulima i što je puno zadovoljstava. Stoga ono otvara unutarnje nivoe uma, kao što otvara unutarnje nivoe čula i zajedno sa njima sve organe tela. Iz ovoga sledi da onima koji uživaju ovu ljubav ništa nije draže od postajanja mudrim. Jer je osoba mudra u meri u kojoj su otvoreni unutarnji nivoi njenog uma. Ovo otvaranje uzdiže misli intelekta na veći stepen svetlosti, a osećanja volje na veći stepen toplote; veći stepen svetlosti je mudrost, a toplote ljubav prema mudrosti. Kod onih koji uživaju pravu bračnu ljubav, duhovna zadovoljstva su pomešana sa prirodnim zadovoljstvima; a ona su ta koja postajanje mudrim čine primamljivim i daju im sposobnost da budu mudri.

Tako anđeli dobijaju bračnu ljubav proporcionalno njihovoj mudrosti, a ta ljubav i njena zadovoljstva se povećavaju u skladu sa povećanjem njihove mudrosti. Duhovno potomstvo rođeno iz njihovih brakova proizvod je očeve mudrosti i majčine ljubavi; oni vole svoje potomstvo duhovnom roditeljskom ljubavlju. Ova ljubav se pridodaje bračnoj ljubavi, neprestano je uvećava i sjedinjuje roditelje.

212. Suprotno je kod onih koji budući da nemaju ljubavi prema mudrosti nemaju ni bračne ljubavi. Ti ljudi

ne sklapaju brakove osim u nameri da udovolje svojoj pohoti, namera koja u sebi sadrži ljubav prema gluposti. Jer je svaka namera u suštini ljubav, a pohota je po svom duhovnom poreklu glupost. Pod glupošću mislimo na bulažnjenje uma koji je zbunjen lažnim predstavama; a najgori oblik bulažnjenja jeste bulažnjenje uma zbunjenog istinitim predstavama koje su iskrivljene do te mere da se veruje da predstavljaju mudrost. U Duhovnom svetu stoji jasan dokaz i ubedljiv argument da su ti ljudi protivnici bračne ljubavi. Jer na prvi nagoveštaj bračne ljubavi, oni nalaze utočište u pećinama i zatvaraju vrata za sobom; ako ostanu otvorena, oni bulazne kao ludaci u svetu.

213. *(III) Kod onih koji uživaju pravu bračnu ljubav, radost zajedničkog života se povećava, dok se kod ovih drugih smanjuje.*

Razlog zbog kojeg se radost zajedničkog života povećava kod onih koji uživaju pravu bračnu ljubav jeste taj što se oni vole međusobno svim svojim čulima. Žene ne vide ništa lepše od svojih muževa, a muševci od žena, niti su u stanju da čuju, pomirišu ili dodirnu išta lepše. Zato oni toliko uživaju u tome da dele svoj dom, spavaću sobu i krevet. Vaši muševci mogu potvrditi istinitost ovoga na osnovu uživanja koja iskuse u prvim danima braka; uživanja su tada najveća, jer oni tada ne vole nijednu ženu sem svoje sopstvene. Dobro je poznato da se obrnuto dešava kod onih koji nemaju bračne ljubavi.

214. *(IV) Kod onih koji uživaju pravu bračnu ljubav, sjedinjavanje umova je sve veće, a time i prijateljstvo, ali kod ovih drugih i jedno i drugo se smanjuje.*

Jedinstvo umova kod onih koji uživaju pravu bračnu ljubav postaje sve veće, kao što je dokazano u poglavlju o sjedinjavanju duša i umova brakom, na šta je ukazano Božjim rečima: „tako nisu više dvoje, već jedno telo“ (videti odeljke 156bis-181).

Emanuel Swedenborg

Razlog zbog kojeg se to jedinstvo povećava kako se prijateljstvo sjedinjuje s ljubavlju jeste taj što je prijateljstvo takoreći lice te ljubavi i odelo te ljubavi takođe. Jer ono ne samo da prijanja uz tu ljubav kao odelo nego se i spaja sa njom kao lice. Ljubav koja prethodi prijateljstvu liči na seksualnu ljubav čija svrha bleđi kada se ona ostvari; ali ljubav povezana sa prijateljstvom traje i nakon što se njen cilj dostigne i jača na osnovu svog uspeha. Ona takođe prodire dublje u grudi; prijateljstvo joj krči put i čini je pravom bračnom ljubavlju. Tada ta ljubav čini i ovo prijateljstvo pravim bračnim. Ova vrsta prijateljstva veoma se razlikuje od prijateljstva baziranog na svakoj drugoj ljubavi, jer je ovde ono najveće.

Kao što je dobro poznato, suprotno se dešava kod onih koji nemaju bračnu ljubav. Kod njih se rano prijateljstvo, koje procveta u vreme zaruka i u prvim danima braka, povlači sve više i više iz unutarnjih regiona uma i postepeno dostiže tačku kada uzmiče na spoljašnje slojeve kože. Kod onih kod kojih su umovi razdvojeni, ono potpuno nestaje; ali kod onih kod kojih nisu, ljubav se zadržava na spoljašnjem nivou, dok unutarnji nivoi ostaju hladni.

215. *(V) Oni koji uživaju pravu bračnu ljubav ne prestano žele da postanu jedno biće, dok ovi drugi žele da budu dva.*

Bračna ljubav u suštini ne predstavlja ništa drugo do dva bića koja žele da postanu jedno, odnosno, da njihova dva života postanu jedan. Ta želja je stalno nastojanje ove ljubavi, iz kojeg proizilaze svi ostali rezultati. Nastojanje je suština kretanja, a ta želja je snažno čovekovo nastojanje; do toga su istraživanjem došli filozofi i jasno je onima koji se bave pitanjem rasuđivanja. Odatle proizilazi da oni koji uživaju pravu bračnu ljubav ne prestano ulažu ove napore, u želji da postanu jedno biće. Oni koji ne uživaju pravu bračnu ljubav znaju dobro i

sami da za njih važi obrnuto. Razlilaženje njihovih duša i umova čini da oni o sebi uvek razmišljaju kao o dva bića. Iz tog razloga oni ne shvataju značenje Božjih reči da oni više nisu dva, već jedno telo (Mateja 19:6).

216. (VI) Oni koji uživaju pravu bračnu ljubav imaju večnost za perspektivu svog braka, ali ne i ovi drugi.

Razlog zašto oni koji uživaju pravu bračnu ljubav imaju večnost pred očima jeste taj što je večnost sadržana u ovoj ljubavi. To je zato što se kod žene ova ljubav zauvek povećava, dok je kod muža to slučaj sa mudrošću; a kako se one povećavaju i razvijaju, par uranja sve dublje i dublje u blaženstvo Neba koje leži skriveno u njihovoj mudrosti odnosno ljubavi prema njoj. Stoga, ako bi se pojam večnosti uklonio ili ako bi nekim slučajem iskliznuo iz njihovih umova, bilo bi kao da su izbačeni s Neba

Naredno iskustvo mi je potpuno objasnilo šta se dešava sa parovima na Nebu ako pojam večnosti nestane iz njihovih umova, a njegovo mesto zauzme pojam nepostojanosti.

Jednom bračnom paru je jednom prilikom bilo dopušteno da me poseti sa Neba. Tada im je neki lakrdijaš, svojim lukavim argumentima, odagnao pojam večnosti iz braka. Bez njega su oni počeli da gundaju, rekavši da oni ne mogu da nastave da žive jer osećaju takav jed kakav nikada do tada nisu osetili. Kada to videše njihovi drugovi anđeli na Nebu, oni oteraše i izbaciše lakrdijaša. U tom trenutku, ovi povратиše svoju predstavu o večnosti, koja ih ispuni iskrenom radošću, te se zagrliše s ljubavlju.

Pored toga, čuo sam i jedan bračni par koji o svom braku nekada razmišlja kao o večnom, a nekada kao o privremenom. To je zato što se oni iznutra veoma razlikuju. Kada o braku razmišljaju kao o večnom, tada su oni srećni jedno sa drugim. Ali kada o njemu razmišljaju kao o privremenom, oni kažu: „Ovo više nije brak.“ Pa žena kaže: „Ja više nisam žena već konkubina“, a muž: „Ja

Emanuel Swedenborg

više nisam muž već preljubnik.“ Pa kada se njihove unutrašnje razlike otkriju, čovek ostavlja ženu i ona ostavlja njega. Ali kasnije, kako svako od njih bude mislio o braku kao o večnom, daju im se saputnici sličnog karaktera.

Ova iskustva nam omogućuju da jasno vidimo da ovi koji uživaju pravu bračnu ljubav imaju večnost na umu; i da ako ova predstava sklizne sa njihovih najdubljih nivoa uma, dolazi do raskola u njihovoj bračnoj ljubavi, u ma kolikoj meri da zadrže svoje prijateljstvo. Jer ono stanuje na spoljašnjim nivoima, a ljubav na unutar-njim. Skoro je isto i kod brakova na Zemlji. Kada parovi na Zemlji iskreno vole jedno drugo, oni razmišljaju o svome partnerstvu kao o večnom i ne obraćaju pažnju na to što će se završiti smrću. Kada razmišljaju o tome, to ih uznemiriva; ali se teše nadom da će se ono nastaviti posle smrti.

216^{bis16} (VII) *Bračna ljubav boravi kod čednih žena, ali njihova ljubav ipak zavisi od njihovih muževa.*

Razlog je taj što su žene od rođenja oblici ljubavi, pa je njima urođeno da žele da budu jedno sa svojim muževima, i držanjem ove misli u svojoj volji one neprestano hrane svoju ljubav. Napuštanje nastojanja za sjedinjenjem sa svojim muževima bilo bi napuštanje sopstvene prirode. Drugačije je kod muževa; pošto oni nisu oblici ljubavi po rođenju, već su stvoreni da primaju tu ljubav od svojih žena, i što je spremnije primaju, to spremnije njihove žene unose u njih svoju ljubav. Ali ako je ne prime, njihove žene sa svojom ljubavlju jednako stoje napolju i čekaju. To je slučaj kod čednih žena, ali je drugačije kod razbludnih. Zaključak ovih razmatranja je taj da bračna ljubav stanuje kod žena, ali da njihova ljubav zavisi od njihovih muževa.

¹⁶ Ovaj broj se pojavljuje dva puta u originalu

217. (VIII) *Žene vole bračne veze pod uslovom da ih vole i njihovi muževi.*

Ovo proizilazi iz upravo navedenog. Štaviše, žene poseduju urođenu želju da budu i da se zovu ženama. One taj naziv smatraju prestižnim i časnim, tako da vole bračne veze. Kako čedne žene žele da budu žene ne samo po imenu već stvarno, nešto što je rezultat još bliskije veze sa svojim muževima, one vole bračne veze kao sredstvo jačanja tog sporazuma; a što to više rade, zauzvrat ih njihovi muževi više vole ili, što se svodi na isto, to muževi više vole te veze.

218. (IX) *Inteligencija žena je u suštini umerena, prefinjena, tiha, pokorna, pristojna i nežna; dok je inteligencija muževa u suštini ozbiljna, gruba, teška, smela i sklona neobuzdanosti.*

Ženama se pripisuju prva obeležja, a muškarcima ova druga na osnovu analize polova u pogledu njihovih tela, lica, glasova, govora, pokreta i ponašanja. Na telu se vidi da čovek ima grubu kožu i telo, a žene mekanu. Lice muškaraca je grublje, odlučnije, hrapavije, tamnije boje, čak i bradato, te stoga manje lepo; ženska lica su mekša, gipkija, nežnija i belja u čemu je njihova lepota. Muški glas je dublji, ženski melodičan. Govor muškarca je slobodniji i duhovniji, a ženski je umereniji i tiši. Pokreti muškarca su hrabriji i snažniji, a ženski su nespretniji i slabiji. Ponašanje muškarca je neobuzdanije, a žene otmenije.

Mogao sam jasno da vidim urođenu razliku u karakteru između muškaraca i žena posmatranjem ponašanja dečaka i devojčica na okupu, prizor koji sam više puta video sa prozora koji gleda na ulicu velikog grada, gde se dvadesetoro ili više dece skupljalo svaki dan. Dečaci su se, u skladu sa svojim urođenim karakterom, igrali praveći buku, vičući, boreći se, tukući se i bacajući kamenje jedan na drugoga. Devojčice su sedele mirno ispred vrata svojih kuća, igrajući se sa bebama, oblačeći lutke,

Emanuel Swedenborg

vezući male komade platna i ljubeći jedna drugu. Bio sam iznenađen da vidim da su devojčice blagonaklono gledale na dečake zbog tog njihovog ponašanja. Ovo iskustvo mi je omogućilo da jasno vidim da je čovek po rođenju intelekt, a žena ljubav, i kakva su oni vrsta intelekta, odnosno ljubavi u početku. Tako sam mogao da vidim kakav bi bio čovekov intelekt ako bi se razvijao bez sjedinjavanja sa ljubavlju žene, i kasnije sa bračnom ljubavlju.

219. *(X) Žene ne dele uzbuđenje koje osećaju muškarci, već stanje spremnosti za primanje.*

Očigledno je da je izbacivanje semena i uzbuđenje funkcija muškarca, a da žene nemaju ni jedno ni drugo. Ja mogu izvestiti na osnovu onoga što sam čuo da je ženama svojstveno stanje spremnosti za primanje koje vodi začecju. Kakvo je to stanje u žena, nije mi, međutim, dozvoljeno da opišem; a ono je i samo njima znano. Da li je njihova ljubav, kada se nalaze u ovom stanju, prijatna ili ne (kao što neke od njih tvrde) nisu mi otkrile. Jedino što je opšte poznato jeste to da je za muža nedopustivo da svojoj ženi kaže da može ali ne želi, jer to znatno oštećuje stanje primanja, koje se postiže u skladu sa muškarčevim stanjem potencije.

220. *(XI) Potencija muškaraca je proporcionalna njihovoj ljubavi prema širenju istina njihove mudrosti i njihovoj ljubavi prema obavljanju službe.*

Ova činjenica je jedna od tajni koje su bile poznate drevnim ljudima, ali su sada izgubljene. Oni su znali da svaka pojedinačna stvar koja se dešava u telu ima duhovni izvor. Rad, na primer, podstiče volja, koja je u suštini duhovna; govor proizilazi iz misli, koje su takođe duhovne; prirodni vid proističe iz duhovnog vida, koji je razumevanje. Prirodni sluh proizilazi iz duhovnog sluha, koji je primena intelekta i istovremeno prilagođavanje volje; a prirodni miris iz duhovnog mirisa, koji je percep-

cija itd. Drevni ljudi su smatrali da proizvodnja semena kod muškarca potiče iz duhovnog izvora i oni su tvrdili na osnovu mnogih dokaza kako razumskih tako i iskustvenih, da su njegov izvor istine od kojih je sačinjen intelekt. Oni su takođe govorili da ono što muškarac prima iz duhovnog braka, braka dobra i istine, koji utiče na svaki detalj univerzuma, nije ništa drugo do istina i ono što se na nju odnosi; a ona se, kako napreduje telom, oblikuje u seme. Zato seme, shvaćeno duhovno, znači istinu.

Što se tiče njegovog oblikovanja, oni kažu da je muška duša istina jer je intelektualna; a ono što je intelektualno nije ništa drugo do to, pa kada duša silazi, silazi i istina. Duša, koja je najdublji deo čoveka i svakog živog bića i koja je po svojoj suštini duhovna, posedujući urođenu težnju prema reprodukciji, silazi u želji da se nanovo stvori. Kada se to desi, cela duša se oblikuje i oblači, postajući sperma. To se može događati hiljadama i hiljadama puta, jer je duša duhovna supstanca i nema širinu već punoću. Ni jedan njen deo se ne gubi, već se cela reprodukuje bez gubitaka. Zato je ona u potpunosti prisutna u najsićušnijim prijemnicima, spermatozoidima, kao što je prisutna i u svom glavnom prijemniku – telu.

Kako je tada istina duše izvor semena, odatle sledi da čovekova potencija zavisi od njegove ljubavi prema širenju istina njegove mudrosti. Ona takođe zavisi od njegove ljubavi prema vršenju službe; jer su službe primeri dobra koje proizvodi istina. Čak su i u svetu neki ljudi svesni da se potencija nalazi kod aktivnih, a ne kod besposlenih ljudi. Njih sam upitao kako se žene reprodukuju iz muške duše. Odgovor koji sam dobio beše da to dolazi od intelektualnog dobra, jer je ono u svojoj suštini istina. Jer je intelekt sposoban da razmišlja da li je nešto dobro i da li je istinito to što je dobro. Drugačije je sa voljom, koja ne razmišlja o dobru i istini, već ih voli i sprovodi. Stoga sinovi u Reči označavaju istine, a kćeri primere dobra (videti odeljak 120); dok seme u Reči znači istinu (videti Objavu Apokalipse 565).

Emanuel Swedenborg

221. *(XII) Odluke (o vođenju ljubavi) moraju biti prepuštene mužu da ih donosi po sopstvenoj volji.*

To je zato što čovek poseduje gore opisanu potenciju, koja varira u zavisnosti od stanja njegovog uma kao i stanja tela. Jer intelekt nije konstanta u njegovom umu, kao što je to volja u njegovim osećanjima. Intelekt se širi, čas gore, čas dole, čas u mirnom i čistom stanju, čas u burnom i mutnom, čas upravljn ugodnim mislima, čas neugodnim. Kako je, kada um deluje, on takođe prisutan u telu, odatle proizilazi da i telo prolazi slična stanja. Zato muž ponekad uzmiče od bračne ljubavi, a nekada joj se približava, pa je u jednom stanju njegova potencija oduzeta, a u drugom povraćena. To su razlozi zbog kojih se odluke moraju prepustiti želji muškarca, i zato žene, vođene svojoj urođenom mudrošću, nikada ne daju nikakve instrukcije o tome.

222. *(XIII) Postoji sfera braka koja utiče od Boga kroz Nebo u svaki detalj univerzuma, dole do onih najsitnijih.*

U tački V gore, posvećenoj ovoj temi, pokazano je da ljubav i mudrost ili, što je isto, dobro i istina, dolaze od Boga. Njih dve dolaze od Boga trajno sjedinjene, jer su one Bog, a On je izvor svih stvari. Ono što dolazi od Boga ispunjava univerzum; jer bez toga ništa što je nastalo ne bi opstalo.

Postoji veliki broj sfera koje dolaze od Njega; na primer, sfera koja održava stvoreni univerzum u životu, sfera koja štiti dobro i istinu od zla i laži, sfera koja reformiše i regeneriše čovečanstvo, sfera nevinosti i mira, sfera milosti i milosrđa i mnoge druge. Ali ona koja je univerzalno prisutna u svemu jeste bračna sfera, jer je to takođe i reproduktivna sfera i ona nadilazi sve druge jer smenji-vanjem generacija održava u životu stvoreni univerzum.

Ova bračna sfera ispunjava univerzum, prožimajući ga u celosti, kao što se vidi iz ovoga što je rečeno gore:

da postoje brakovi na Nebesima, da su najsavršeniji od svih na trećem ili najvišem nebu; i da je, osim što postoji među ljudskim bićima, ova sfera prisutna kod svih članova životinjskog carstva na zemlji, dole do crva. Štaviše, ona je prisutna i kod svih članova biljnog carstva, od masline i palme do najnižih travki.

Ova sfera je univerzalnija od sfere toplote i svetlosti koju zrači sunce našeg sveta, što se razumski može dokazati na osnovu činjenice da ona funkcioniše i u odsustvu njegove toplote, kao što je slučaj zimi, i u odsustvu njegove svetlosti, kao noću, naročito među ljudskim bićima. Razlog što je to tako jeste taj što ona potiče od sunca Neba andela, pa su u njoj svetlost i toplota konstantno uravnoteženi, odnosno, dobro i istina konstantno sjedinjeni; jer je na Nebu proleće sve vreme. Varijacije dobra i istine, odnosno, njene toplote i svetlosti, nisu rezultat deklinacije tog sunca, kao što varijacije na Zemlji nastaju zbog različite količine toplote i svetlosti koje se primaju od ovdašnjeg sunca, već ove varijacije nastaju zbog objekata koji ih primaju.

223. *(XIV) Ovu sferu prima ženski pol, a s njega se prenosi na muški pol; dok se obrnuto ne dešava.*

Moja iskustva dozvolila su mi da vidim dokaz da kod muškaraca nema bračne ljubavi, već je ona prisutna samo kod žena, sa kojih se prenosi na muškarce (videti odeljak 161). Razum nam može izneti još jedan dokaz: Oblik muškarca je intelektualni, a oblik žene je voljni. Intelektualni oblik se sam ne može zagrejati bračnom toplotom, već jedino sjedinjavanjem toplote nekoga ko je ima usadenu od stvaranja. Stoga on ne može primati tu ljubav, sem pridruživanjem sebi voljnog oblika žene; koji je i oblik ljubavi.

Isto se može dalje dokazivati na osnovu braka dobra i istine; a kod prirodnog čoveka braka srca i pluća, jer je srce saobrazno ljubavi, a pluća razumevanju. Ali kako

Emanuel Swedenborg

većina ljudi nema nikakvo znanje o ovim stvarima, koristiti ih kao dokaz donelo bi veći mrak od prosvetljenja. Zahvaljujući prenošenju ove sfere sa žena na muškarce, um se pali i samim razmišljanjem o seksu. Iz toga sledi da je i ovo izvor reproduktivnog uobličavanja, odnosno uzbuđenja. Jer na Zemlji, sve dok se toplota ne doda svetlosti, ništa ne cveta i nije podstaknuto da donosi plodove.

224. (XV) *Gde postoji prava bračna ljubav, ovu sferu prima žena, a muž je prima isključivo preko žene.*

Činjenica da u slučaju onih koji uživaju pravu bračnu ljubav, muž ovu sferu prima isključivo preko žene, danas je tajna; mada ne u potpunosti, jer kada se muž veri i tek oženi, može je postati svestan. Zar njega tada ne prožima svaki bračni uticaj koji dolazi od njegove verenice ili mlade, ali ne i od bilo koje druge osobe ženskog pola?

Umnogome je isto i kod onih koji žive zajedno u pravoj bračnoj ljubavi. Kako su i muškarci i žene umotani u sferu života, gušću sprema a ređu otpozadi, jasno je zašto se muševci koji veoma vole svoje žene okreću ka njima i tokom dana im se ljubazno smeše. S druge strane, oni koji ne vole svoje žene, okreću se od njih, i kada ih vide tokom dana, odvrćaju svoj pogled od njih. Taj način na koji se bračna sfera prima od muža isključivo preko žene, omogućuje da se bračna ljubav prepozna i razlikuje od patvorene, lažne ili hladne bračne ljubavi.

225. (XVI) *Tamo gde ne postoji prava bračna ljubav, ovu sferu, opet, prima žena, ali je muž ne prima preko nje.*

Ova bračna sfera koja utiče na univerzum Božanskog je porekla; kada se razvija među anđelima, ona je nebeska i duhovna, kada se razvija među ljudima, ona je prirodna, među zverima i pticama je životinjska, među insektima telesna, među biljkama beživotna. Štaviše, ona varira u svakom stvorenju koje dodirne, u zavisnosti od njegove forme.

Kako ovu sferu direktno prima ženski pol, a muški indirektno, u skladu sa njihovim oblicima, iz toga sledi da se ova sfera, iako sveta po poreklu, može pretvoriti ne samo u profanu sferu već i u svoju suprotnost. Njena suprotnost se zove gizdavom u slučaju žena ovog tipa i bludnom kod muškaraca ovog tipa; pa kako su obe ove grupe u Paklu, to je i izvor ove sfere. Ali i tu je prisutna velika raznolikost, te ih ima mnogo vrsta. Čovek privlači i vuče k sebi onu vrstu koja mu odgovara, koja je u skladu sa njegovim karakterom i saobrazna mu je. Na osnovu ovih činjenica može se utvrditi da čovek koji ne voli svoju ženu prima ovu sferu iz različitog izvora u odnosu na izvor iz koje je prima njegova žena. Ipak se može desiti i da je u njega udahne njegova žena, a da on toga nije svestan, čak i u meri da ga zagreje.

226. *(XVII) Prava bračna ljubav može postojati kod jednog bračnog partnera, ali ne istovremeno i kod drugog.*

Čovek se može zaklinjati iz dubine svog srca da održava svoj brak čednim, ako drugi ne zna šta ta čednost znači. Jedni mogu voleti ono što ima veze sa crkvom, dok drugi vole samo svetovne stvari. Nekome um može biti na Nebu, a drugome u Paklu. To znači i da jedan od partnera može uživati bračnu ljubav, ali drugi ne mora. Njihovi umovi, okrenuti u suprotnim pravcima, nalaze se u unutarnjem sukobu; a ako se on i ne pokazuje spolja, ipak onaj koji nema bračne ljubavi gleda na svog partnera u bračnom ugovoru kao na mrsku staru ženu i slično.

227. *(XVIII) Postoji mnogo (sličnosti i) razlika, kako unutrašnjih tako i spoljašnjih, kod bračnih parova.*

Dobro je poznato da bračni parovi pokazuju sličnosti i razlike, koje su vidljive ako su spoljašnje, ali ne i iako su unutarnje, sem samim parovima nakon zajedničkog života neko vreme; dok ostali mogu izvoditi zaključke. Ali bilo bi gubljenje vremena navoditi razne vrste

Emanuel Swedenborg

njih kako bi se omogućilo prepoznavanje, jer se listama i opisima razlika mogu popuniti mnoge strane. Moguće je u izvesnoj meri izvući zaključke o sličnostima proučavanjem razlika, što dovodi do hlađenja bračne ljubavi, predmeta narednog poglavlja. Sličnosti i razlike, uopšteno govoreći, nastaju od varijacija koje se urođenim sklonostima nameću vaspitanjem, društvom i usvajanjem lažnih verovanja.

228. (XIX) *Sličnosti se mogu sjedinjavati, ali ne i razlike.*

Ima mnogo vrsta sličnosti, i one mogu biti manje ili više nepovezane. Čak i one koje su nepovezane mogu se vremenom povezati raznim stvarima; naročito prilagoda vanjem željama drugog, podelom obaveza, uljudnošću, izbegavanjem nečasnih dela, ljubavlju prema bebama i brigom o deci. Najvažnija je usklađenost u verskim pitanjima, jer ona donosi unutarnje povezivanje čak i nepovezanih sličnosti, dok druge stvari izazivaju samo spoljašnje povezivanje. Ali u slučaju razlika, nikakvo povezivanje nije moguće, jer su one neprijateljstva.

229. (XX) *Bog obezbeđuje sličnosti onima koji žele pravu bračnu ljubav, a ako je to nemoguće na Zemlji, On ih obezbeđuje na Nebu.*

To je zato što su svi brakovi koji se zasnivaju na pravoj bračnoj ljubavi dati od Boga. Gore je pokazano (odeljci 130, 131) da su od Njega. Anđeli su mi ispričali kako se to zbiva na Nebesima.

Božje Božansko providenje, rekoše oni, jeste najiscrpnije i najuniverzalnije u pogledu brakova i u brakovima, jer sva zadovoljstva Neba izvire iz zadovoljstava bračne ljubavi, kao slatka voda iz izvora. Stoga se obezbeđuje rađanje parova koji će odgovarati jedni drugima u braku. Pod neprestanim vođstvom Boga, oni se obučavaju za svoj brak, iako ni devojčica ni dečak toga nisu svesni. Kada

za to dođe vreme, i devojčica, to jest devojka dospe u godine za brak, i dečak, to jest mladić bude spreman za brak, oni se negde sreću kao sudbinom i upoznaju. Oni se momentalno, po nekom instinktu, prepoznaju kao odgovarajući i razmišljaju u sebi, kao da ih nešto iznutra navodi, pa mladić kaže: „Ona je prava osoba za mene“, a devojka kaže: „On je pravi čovek za mene.“ Nakon što ova misao proboravi u umu neko vreme, oni se odlučuju da se obrate jedno drugome i zaručuju se. Mi kažemo da se oni kao sudbonosno sreću, kažemo instinktivno i da su podstaknuti, ali pri tom mislimo na Božansko providenje, jer u neznanju, to liči na to. Bog otkriva njihove unutrašnje sličnosti tako da vide jedno drugo.

230. *(XXI) U meri u kojoj čovek trpi neuspeh ili gubitak bračne ljubavi, u toj meri se približava prirodni životinje.*

To je zato što je osoba duhovna u meri u kojoj uživa bračnu ljubav, i ljudsko je biće u meri u kojoj je duhovna. Jer je čovek rođenjem određen za život posle smrti, i postiže ga sticanjem duhovne duše u sebi i u taj život može biti uzdignut sposobnošću svog intelekta. Ako se, na osnovu sposobnosti koja joj je data, i njegova volja uzdigne skupa sa intelektom, čovek nakon smrti uživa život na Nebu. Obrnuto se dešava ako je njegova ljubav suprotna bračnoj ljubavi. Jer je on prirodan u meri u kojoj je njegova ljubav suprotna, a čisto prirodna osoba liči na životinju po željama, nagonima i zadovoljstvima.

Jedina razlika je u tome što on ima sposobnost uzdizanja svog intelekta na svetlost mudrosti, kao i sposobnost uzdizanja svoje volje na toplotu nebeske ljubavi. Niko se nikada ne lišava ovih mogućnosti. Međutim, čisto prirodna osoba, iako liči na životinju po svojim željama, nagonima i zadovoljstvima koja pruža, ipak nastavlja da živi nakon smrti, ali u stanju koje odgovara životu koji je prethodno vodila. Ovim razmatranjima potvrđuje se da

Emanuel Swedenborg

se osoba približava prirodi životinje srazmerno izostanku bračne ljubavi u sebi. Ovo može delovati kontradiktorno činjenici da se izostanak i gubitak bračne ljubavi mogu desiti kod ljudi koji ostanu ljudska bića. Ali ovde se misli na one koji vođeni bludnom ljubavi omalovažavaju bračnu ljubav, te stoga trpe njen izostanak i gubitak.

231. Ovde ću priložiti tri iskustva, od kojih je ovo prvo.

Jednom sam čuo neku viku, koja je dopirala iz nižih regiona, kao kroz vodu. S leve strane se čulo: „Kako je pravedan!“, s desne: „Kako je učen!“, a iza mene: „Kako je mudar!“ To me natera da se zapitam da li to i u Paklu postoje pravedni, učeni i mudri ljudi; pa snažno poželeh da vidim da li takvih ljudi ima tamo. Glas sa Neba mi reče: „Videćeš i čućeš.“

Iz kuće izadoh u duhu i videh ispred sebe jedan otvor u zemlji; kad se približih i pogledah unutra, videh stepenice, pa sidoh. Pošto sidoh na donji nivo, videh ravnice obrasle žbunjem, trnjem i koprivama. Ja upitah je li to Pakao. Bi mi rečeno da je to donja zemlja, tik iznad Pakla. Tada se redom zaputih prema onim uzvicima, i to prvo prema onome „Kako je pravedan!“ Tamo ugledah skup onih koji su na svetu bili sudije poznati po pristrasnosti i podmitljivosti. Potom se zaputih prema drugom uzviku „Kako su učeni!“ i videh skup onih koji su u svetu bili poklonici logike; pa potom i prema trećem „Kako su mudri!“ gde videh skup onih koji su u svetu bili skloni da sve dokazuju.

Onda se vratih prvoj grupi, sudijama poznatim po pristrasnosti i podmitljivosti, onima koje su ovi pozdravljali kao pravedne. S jedne strane videh neku vrstu amfiteatra izgrađenog od cigli i pokrivenog crnim crepom; rekoše mi da je to njihova sudnica. Imala je tri ulaza sa

severne strane i tri sa zapadne, ali nijedan s južne ili istočne strane; to je bio znak da njihove presude nisu pravedne, već svojevolske. U sredini amfiteatra nalazilo se ognjište na koje su ložači bacali baklje umočene u sumpor, i pune katrana. Njihova svetlost koja se odbijala o gipsane zidove proizvodila je slike večernjih i noćnih ptica. Ali su ognjište i treperava svetlost koja se projektovala u ove slike na zidu, bili slikovita predstava njihovih presuda, pokazujući njihovu sposobnost da prikažu istinu svakog pitanja u lažnoj boji i učine da deluje povoljnije s one strane za koju oni navijaju.

Pola sata kasnije ugledah neke starije i mlađe muškarce u službenoj odori kako ulaze unutra; oni skidoše svoje šešire i sedoše za sto da održe sednicu. Slušajući, shvatio sam sa koliko veštine i domišljatosti naginju strani koju favorizuju i iskrivljuju svoje sudove kako bi učinili da izgledaju pravičnim. Išli su toliko daleko da ni sami nisu mogli da razluče nepravdu od pravde i pravdu od nepravde. Sa njihovih lica moglo se videti i iz zvuka njihovog glasa čuti da su u zabludi. Tada sam bio prosvেćen sa Neba pa sam bio u stanju da uvidim je li neka tačka osnovana ili nije. Video sam koliko revnosno umotavaju nepravdu dajući joj izgled pravde, birajući među zakonima one koji odgovaraju njihovom slučaju i koristeći spretne argumente da ostale ostave po strani. Kada se presuda donese, ona se uručuje klijentima, prijateljima i pristašama, a oni, da bi uzvratili za presudu u svoju korist, idu niz ulicu i viču: „Kako su pravedni, kako su pravedni!“

Nakon toga popričah o ovim sudijama sa nekim anđelima s Neba, ispričavši im ponešto od toga što sam video i čuo. Anđeli rekoše da te sudije drugima deluju kao da su obdareni najoštrijom sposobnošću razumevanja, mada su u stvari nesposobni da vide i zrno pravde i pravičnosti. „Ako im oduzmemo njihovu pristrasnost“, rekoše mi, „oni će sedeti u sudnici nemi kao statue i govoriće samo – slažem se, saglasan sam sa sudom toga i toga ili toga

Emanuel Swedenborg

i toga. Razlog je taj što su svi njihovi sudovi zasnovani na predrasudama, a predrasude tretiraju slučaj od početka do kraja sa pristrasnošću. Stoga oni ne mogu videti nijednu drugu stranu sem stranu onoga koga favorizuju; a ako joj se išta suprostavi oni to guraju na stranu. Ako i razmotre suprotnu stranu, oni je zapliću u argumente, kao kad pauk umotava mrežu oko svoje žrtve i guta je. Stoga oni ne mogu videti nijednu tačku kao osnovanu, osim ako se ne uklapa u mrežu njihove predrasude. Oni se testiraju da vide da li mogu, ali nalaze da ne mogu. Stanovnici tvog sveta biće zapanjeni što je to tako, ali im možeš reći da je to istinita tvrdnja koju su proverili anđeli sa Neba. Kako ove sudije ne mogu da vide pravdu, mi na Nebu ih ne smatramo ljudskim bićima, već monstruoznim prilikama ljudi, s glavama od pristrasnosti, grudima od nepravde, rukama i stopalima od dokaza i tabanima od pravde, koju su, ako ne podrži slučaj koji favorizuju, u stanju da bace ispod nogu i da je pregaze. Kako oni zapravo izgledaju nama sa Neba, videćeš, jer se njihov kraj približava.“

Tada se iznenada zemlja otvori, stolovi popadaše jedan na drugi, a ljudi zajedno sa celim amfiteatrom behu progutani i bačeni u zatvorske kaveze. Tada me upitaše da li želim da ih vidim tamo. Lica im behu kao da su od uglačanog čelika, tela od vrata do bedara poput kamenih skulptura obučenih u kožu leoparda, a stopala u vidu zmijske. Videh da su se pravne knjige, koje su bili postavili na stolove, pretvorile u karte; i sada im je, umesto da uručuju presude, zadatak bio da od boje cinobera prave crvenu i da premazuju lica prostitutki da bi ih ulepšali.

Kad videh ovo, poželeh da posetim i druge dve grupe, prvu koja se sastojala od ljudi koji nisu voleli ništa drugo sem logiku, i drugu koju su činili oni koji su želeli sve da dokazuju. „Sačekaj malo“, rekoše mi „i daće ti se pratnja anđela iz zajednice koja im je nablíža odozgo. Preko njih, bićeš prosvetljen od Boga i videćeš čudne stvari.“

232. Drugo iskustvo

Nešto kasnije ponovo čuh iz donje zemlje iste one uzvike kao i ranije: „Kako su učeni, kako su mudri!“ Pogledavši okolo, nadoh se u prisustvu anđela sa neba tačno iznad ljudi koji su vikali „Kako su učeni!“

Kada ih upitah na koga se odnosi ovaj usklik, oni mi rekoše da se odnosi na učene ljude koji se raspravljaju samo o tome da li neka stvar postoji ili ne, i retko dolaze do stava da je to baš tako. „Oni su kao vetar koji duva pa ode dalje, ili kao kora oko drveta bez srži ili kao ljuska badema bez koštice, ili kao kora voća bez ičega unutra. Jer su njihovi umovi lišeni unutarnjeg rasuđivanja, i povezani samo sa telesnim čulima. Pa ako su sama čula nesposobna da prosude, ni oni ne mogu doći do zaključka. Ukratko, oni su stvorenja svojih čula i mi ih zovemo „majstorima logike“. Ovako ih zovemo jer nikada ne dolaze ni do kakvih zaključaka, već kupe sve što čuju i neprestano raspravljaju da li to postoji ili ne, iznalazeći razloge za i protiv. Ništa ne vole više nego da napadaju istine, da ih podvrgavaju raspravi cepajući ih na komade. To su ljudi koji sebe smatraju učenijim od svih drugih na svetu.“

Čuvši ovo zamolih anđele da me povedu da ih posetim tamo dole. I oni me povedoše prema rupi iz koje su stepenice vodile dole do donje zemlje. Sidosmo dole i uputismo se u pravcu iz kojeg je dopirao uzvik „Kako su učeni!“ Tu naidosmo na stotine ljudi koji su stajali na jednom mestu lupajući nogama o zemlju. Ja se začudih pa upitah: „Zašto oni tako stoje lupajući nogama o zemlju? Mogu, dodadoh, napraviti rupu u zemlji lupajući tako.“

Anđeli se nasmešiše na ovo i rekoše: „Čini se da stoje u mestu jer oni nikada ne razmišljaju o nečemu kao takvom, već samo raspravljaju o tome da li to postoji ili ne, a kako im misli dalje ne napreduju, čini se kao da oni gaze jedno te isto parče zemlje, ne odmičući.“

Ali kada se približih skupu, ugledah ljude sa nimalo neprijatnim licima i dobro obučene. „Oni izgledaju

Emanuel Swedenborg

ovako“, reče anđeo, „na njihovom svetlu, ali ako se svetlost sa neba zakloni, javlja se promena na njihovim licima i odeći.“ To se i dogodi, pa sada njihova lica delovahu crnpuasto, a oni obučeni u crno prteno platno. Ali kada se svetlost ugasi, oni poprimiše svoj prvobitni izgled.

Nešto kasnije obratih se nekim ljudima na ovom sastanku, pa im rekoh: „Čuo sam kako gomila oko vas uzvikuje 'Kako su učeni!' pa bih voleo, ako bih mogao, da popričam sa vama o pitanjima od najdublje mudrosti.“ „Reci šta god hoćeš“, odgovoriše mi oni, „i mi ćemo ti izaći u susret.“

„Kakva vrsta vere“, upitah, „donosi spasenje ljudima?“ „Podelićemo ovo pitanje“, odgovoriše oni, „na nekoliko njih, pa vam ne možemo dati odgovor dok njih ne rešimo. Rasprava će se voditi sledećim redom: 1) da li vera ima ikakav značaj; 2) da li postoji ili ne postoji nešto što se zove spasenjem; 3) da li je jedna religija efikasnija od druge; 4) da li postoje nebo i pakao; 5) da li postoji večni život nakon smrti; i mnoga druga.“

Ja ih upitah u vezi sa prvim – da li vera ima ikakav značaj; te oni počеше da se raspravljaju i da iznose brojne argumente o temi postojanja ili nepostojanja vere i njenog značaja. Ja ih zamolih da postave to pitanje skupu i oni to i učiniše. Odgovor oko kojeg se složišе bi da ova tvrdnja zahteva toliko mnogo istraživanja da neće biti završena pre večeri. „Da li biste mogli“, upitah ih ja, „da je završite za godinu dana?“ Jedan od njih mi reče da ne može biti završena ni za sto godina. „Dakle“, rekoh, „u međuvremenu ste bez vere.“

„Zar nisi želeo“, odgovori on, „da ti prvo dokažemo da li vera postoji i da li to što se tako zove ima ikakvog značaja? Ako postoji, ona je i za mudre; a ako ne postoji, samo je za obične ljude. Dobro je poznato da se vera naziva savezom; ali se može postaviti pitanje 'Za koga?' Ako je samo za obične ljude, nema zaista nikakvog značaja; ali ako je i za mudre, onda ima.“

Čuvši ovo, rekoh mu: „Vi ste sve sem učeni, pošto ne možete da razmišljate ni o čemu drugom sem o tome da li postoji, i da iznosite razloge za i protiv. Da li iko može biti učen ko nije siguran u nešto pa ide ka tom zaključku, kao što čovek napreduje korak po korak i u dogledno vreme stiže mudrost? Inače vi istine samo dodirujete vrhovima prstiju, čime ih gurate sve dalje i dalje od sebe. Stoga je rasprava samo o tome da li nešto postoji kao rasprava o šeširu a da ga nikada niste stavili na glavu, ili o cipeli a da je nikada niste obuli. Šta može proizići iz toga, sem neznanja o tome da li nešto postoji, odnosno da li spasenje postoji, ili večni život nakon smrti, da li je jedna religija bolja od druge, ili da li postoje Nebo i Pakao? Vi ne možete imati nikakve predstave o ovim stvarima, sve dok ste zaglibljeni pri prvom koraku i kopate pesak na tom mestu, nesposobni da zakoračite nogom i učinite pomak. Pazite se da vaši umovi, dok stoje ispred vrata rasuđivanja, iznutra ne otvrdnu i ne pretvore se u stubove od soli, učinivši vas prijateljima Lotove žene.“

Ovim rečima ih napustih, a oni bejahu tako razjareni da se baciše na mene kamenjem. U tom trenutku ličili su mi na kamene statue, potpuno lišeni ljudskog razuma. Ja upitah anđele kakva je njihova sudbina. Oni mi rekoše da je njihova sudbina da budu gurnuti u dubine gde će naići na pustinju u kojoj će biti primorani da nose teret. Kako tada neće moći da daju razumne izjave, oni će brbljati i dokono pričati. Videni iz daljine, ličiće na magarce koji nose teret.

233. Treće iskustvo

Nakon toga jedan od anđela reče: „Podi sa mnom na mesto na kome uzvikuju 'Kako su mudri!'. Videćeš monstruozne ljude na njemu, s licima i telima ljudskih bića, koji nisu ljudska bića.“

„Jesu li oni onda životinje?“, upitah ga ja. „Ne“, odgovori on, „oni nisu životinje već bestijalni ljudi. To su

Emanuel Swedenborg

oni koji su potpuno nesposobni da vide da li je istina istina ili nije, mada mogu da učine da sve što požele deluje kao istina. Mi zovemo takve ljude majstorima dokazivanja.“

Podosmo za uzvicima i dođosmo do njihovog izvora. Tu je bila grupa ljudi okružena gomilom. U gomili su se nalazili i neki ljudi plemenitog porekla, koji se, čuvši da su ovi dokazali sve što su rekli, tako se očigledno složivši u podršci jedan drugome, okrenuše i rekoše: „Kako su mudri!“

Ali mi andeo reče: „Hajde da im se ne približavamo, nego da pozovemo jednog iz grupe.“ Mi uradismo tako, i odvojismo ga na stranu; mi pokrenusmo niz tema, a on nam dokaza svaku stavku tako da je delovalo da je sve to istina. Mi ga upitismo bi li mogao da dokaže i suprotno. On nam reče da može i to jednako dobro kao i prethodni put. Tada, obrativši nam se otvoreno i iz srca, reče: „Šta je istina? Može li postojati neka druga istina u prirodi sem one koju čovek dokaže kao takvu? Kažite šta god hoćete i ja ću vam to i dokazati.“

„Onda“, rekoh, „dokaži sledeću tvrdnju: vera je sve što je crkvi potrebno.“ I on mi dokaza, sa takvom razboritošću i veštinom da učeni ljudi koji bejahu prisutni zapljeskaše rukama u znak divljenja. Potom ga upitah da dokaže istinitost tvrdnje da je milosrđe sve što je crkvi potrebno; što on i učini. Tada od njega zatražih da dokaže tvrdnju da milosrđe crkvi ništa ne vredi; a on svaku tvrdnju tako udesi i ukrasi tako uverljivim argumentima da se prolaznici zgledaše i rekoše: „Zar nije mudar?“

„Zar ne znaš“, rekoh, „da je milosrđe vođenje dobrog života, a da je vera gajenje ispravnih verovanja? Zar osoba koja živi dobar život istovremeno ne gaji i ispravno verovanje? Pa je stoga, vera deo milosrđa, a milosrđe deo vere? Zar ne vidiš da je to istina?“

„Ja mogu dokazati istinitost toga“, reče on, „pa ćemo videti.“ On to učini pa reče: „Sada vidim.“ Ali trenutak

kasnije on dokaza istinitost suprotnog, pa reče: „Ja shvatam da je i ovo istina.“ Mi se na to nasmešismo i rekosmo: „Zar to nisu suprotnosti? Kako možeš da kažeš da su dve međusobno suprotne tvrdnje jednako istinite?“ On se naljuti na to i odgovori: „Vi grešite. Obe tvrdnje su istinite, jer nema druge istine sem one koju čovek dokaže kao takvu.“

Pored je stajao čovek koji je u svetu bio ambasador najvišeg ranga. On je bio zapanjen zbog ovoga pa reče: „Prihvatam da se nešto poput ovoga događa u svetu, ali ste ipak vi ludi. Dokažite, ako možete, istinitost tvrdnje da je svetlost tama, a tama svetlost.“

„Ništa lakše“, odgovori on. „Šta su svetlost i tama do stanja oka? Zar svetlost ne postaje senka kada oko uđe sa svetlosti ili kada čovek duže gleda u sunce? Svako zna da se tada stanje oka menja pa svetlost liči na senku; a u obrnutom slučaju, kada se oko vrati u svoje normalno stanje, senka liči na svetlost. Zar sova ne vidi tamu noći kao svetlost dana, a dnevnu svetlost kao tamu noći? I tada ona zapravo vidi i sunce samo kao mračnu i tamnu loptu. Da čovek ima oči sove, šta bi zvao svetlošću a šta mrakom? Zato, šta je svetlost do stanje oka? A ako je tako, zar nije svetlost tama, a tama svetlost? Stoga, ako je jedna tvrdnja tačna, tačna je i druga.“

Nakon toga, ambasador zatraži od majstora dokazivanja da dokaže istinitost tvrdnje da je gavran beo, a ne crn. „Još jedan lak zadatak“, odgovori on. „Uzmite“, reče on, „iglu ili britvu i zarežite perje gavrana; zar nije belo iznutra? Ili mu očupajte perje i pogledajte kožu, zar nije bela? Šta je crna boja koja je okružuje do senka, koja se ne sme koristiti u prosuđivanju boje gavrana? Konsultujte stručnjake za optiku i oni će vam reći da je crnilo samo senka; ili sameljite crni kamen ili komad crnog stakla u fini prah i videćete da je taj prah beo.“

„Ali kada ga pogledate“, reče ambasador, „sigurno vam gavran izgleda crn?“ Ali majstor dokazivanja odgovori:

Emanuel Swedenborg

„Kao ljudsko biće, da li ste vi voljni da dozvolite da vam izgled odredi mišljenje o nečemu? Naravno da na osnovu izgleda gavrana možete govoriti da je crn, ali ne možete to stvarno i misliti. Na primer, možete govoriti o pojavi izlaska, promicanja i zalaska Sunca, ali kao ljudsko biće ne možete i misliti da je to tako, jer se Sunce ne kreće, već je Zemlja ta koja se kreće. Isto je i sa gavranom; izgled je samo izgled. Kažite šta god hoćete, ali gavran je potpuno i sasvim beo. On postaje beo kad ostari, to sam ja video.“

Tada ga upitismo da nam iskreno kaže da li se šalio ili je stvarno mislio da ne postoji istina sem one koja se dokaže kao takva. On odgovori: „Kunem se da mislim tako.“ Potom ga ambasador upita može li dokazati istinitost tvrdnje da je on lud. „Da“, odogovori on, „mogu, ali ne želim. Svi su ljudi.“

Nakon toga ovaj univerzalni majstor dokazivanja beše poslat nekim anđelima da ispituju njegovu prirodu. Kada oni to učiniše, izvestiše nas da on nema ni zrno razumevanja. „Razlog je u tome“, rekoše oni, „što je u njegovom slučaju sve što je iznad racionalnog nivoa zatvoreno, a otvoreno je samo ono što je ispod ovog nivoa. Nebeska svetlost je iznad racionalnog nivoa, a prirodna svetlost je ispod, a prirodna svetlost je ta koja omogućava čoveku da dokazuje šta god hoće. Ali ako se duhovna svetlost ne uliva u prirodnu, čovek ne može videti da je neka istina tačna, odnosno da je neka izmišljotina lažna. Sposobnost shvatanja dolazi na osnovu prisustva nebeske svetlosti u prirodnoj svetlosti, a nebeska svetlost dolazi od Boga Neba, koji je Gospod. Stoga, univerzalni majstor dokazivanja nije ni čovek ni životinja, već bestijalni čovek.“

Ja upitah anđela o sudbini takvih ljudi; i da li oni mogu biti u društvu živih, jer je nebeska svetlost izvor ljudskog života; a to je izvor njihovog razumevanja. On reče da sve dok su ti ljudi sami, oni ne mogu misliti ili razgovarati ni o čemu, već stoje nemi kao mašine i kao

u dubokom snu. Ali oni se bude čim njihovo uvo čuje bilo kakav zvuk. On dodade da oni koji su suštinski zli postaju ovakvi.

Nebeska svetlost odozgo ne može se uliti u njih, već samo neka duhovnost preko sveta; to je ono što im omogućuje da dokazuju.

Kada to rekoše, čuh jednog od anđela koji ga je ispitivao kako kaže: „Izvedi opšti zaključak iz onoga što si čuo.“ Moj zaključak je ovaj: nije obeležje inteligentne osobe da bude u stanju da dokazuje sve što želi; već je obeležje inteligentne osobe da je u stanju da vidi da je istina istina, a laž laž i da to dokaže.“

Nakon toga ja pogledah prema mestu gde su stajali majstori dokazivanja sa gomilom oko njih koja viče „Kako su mudri!“; i iznenada ih prekri tamni oblak i počеше da nadleću sove i šišmiši. Rekoše mi: „Sove i šišmiši koji lete pod tim oblakom su saobraznosti, koje pokazuju njihove misli. Dokazivanje laži tako da deluju kao istine predstavlja se u Duhovnom svetu oblikom noćnih ptica, čije su oči iznutra osvetljene lažnim svetlom; to im omogućuje da vide predmete u mraku kao na dnevnoj svetlosti. Ovi koji dokazuju lažne tvrdnje dok ne počnu da deluju kao istinite, da bi se u njih poverovalo kao u takve i da bi se nazvale takvima, imaju slično lažno duhovno svetlo. Oni su sposobni da vide iza sebe, ali ne i ispred sebe.“

XI

RAZLOZI ZA HLADNOĆU, RAZDVAJANJE I RAZVOD BRAKOVA

234. Baveći se ovde razlozima hladnoće u braku, pozabaviću se i razlozima za razdvajanje i razvod, zato što to ide jedno s drugim. Naprosto nema drugih razloga za razdvajanje do raznih oblika hladnoće koja se postepeno razvija posle stupanja u brak ili razloga koji se naknadno otkriju u braku, što takođe rezultira hladnoćom. Razvod je, međutim, rezultat preljube, jer je to sušta suprotnost braku, a ono što je suprotno proizvodi hladnoću, ako ne kod oboje, a ono kod jednog od partnera. Zato se razlozi za hladnoću, razdvajanje i razvod iznose u jednom poglavlju. Ali povezanost ovoga biće jasnija ako se izloži sledećim redom:

- I Postoji duhovna toplota i duhovna hladnoća; duhovna toplota je ljubav, a duhovna hladnoća je lišenost ljubavi.*
- II Duhovna hladnoća u braku je raskol duša i razilaženje umova koje vodi ravnodušnosti, neslozi, preziru, mržnji i otuđenju. U mnogim slučajevima ovo na kraju izaziva razdvajanje u krevetu, spavaćoj sobi i kući.*
- III Postoji mnogo razloga za postepeno razvijanje hladnoće, neki su unutarjni, neki spoljašnji, a neki slučajni.*
- IV Unutarjni razlozi za hladnoću su verski.*

Bračna ljubav

- V *Prvi od unutarnjih razloga za hladnoću je odbijanje vere kod oba partnera.*
- VI *Drugi je prihvatanje vere od strane jednog partnera, ali ne i drugog.*
- VII *Treći razlog su različita religijska verovanja partnera.*
- VIII *Četvrti je pristajanje uz pogrešna religijska verovanja.*
- IX *Ovo su, u mnogim slučajevima, razlozi za unutarnju hladnoću, koja nije praćena spoljašnjom hladnoćom.*
- X *Postoje, takođe, mnogi spoljašnji razlozi za hladnoću, od kojih je prvi različitost karaktera i ponašanja.*
- XI *Drugi je verovanje da se bračna ljubav ne razlikuje od bludne ljubavi, sem što je prva zakonski dozvoljena, a druga nezakonita.*
- XII *Treći je takmičenje između partnera ko će dominirati.*
- XIII *Četvrti je nedostatak interesovanja za bilo kakvo učenje ili posao, koji rezultira nestalnošću želje.*
- XIV *Peti je nejednakost spoljašnjeg položaja i statusa.*
- XV *Postoji više razloga za razdvajanje.*
- XVI *Prvi od njih je slaboumnost.*
- XVII *Drugi su fizički nedostaci.*
- XVIII *Treći je impotencija pre braka.*
- XIX *Preljuba je razlog za razvod.*
- XX *Postoje i mnogi slučajni razlozi, od kojih je prvi intimnost zbog stalnog udovoljavanja.*
- XXI *Drugi razlog je život sa partnerom pod prisilom ugovora i zakona, a ne po slobodnom izboru.*
- XXII *Treći je ženino prenaplašavanje svoje ljubavi i pričanje o njoj.*
- XXIII *Četvrti je muževljevo danonoćno razmišljanje o ženi kao o voljnoj, dok žena nasuprot tome o svom mužu misli kao o nevoljnom.*

Emanuel Swedenborg

XXIV Ako postoji hladnoća u umu, postoji i u telu; a kako se ta hladnoća povećava tako se spoljašnji delovi tela zatvaraju.

Sada sledi objašnjenje ovih tačaka.

235. *(I) Postoji duhovna toplota i duhovna hladnoća; duhovna toplota je ljubav, a duhovna hladnoća je lišenost ljubavi.*

Duhovna toplota ne dolazi ni iz jednog drugog izvora do od sunca Duhovnog sveta. Jer tamo postoji sunce koje dolazi od Gospoda, koji se nalazi između. Kako je ono od Boga, to sunce je u suštini nepatvorena ljubav. Ovo sunce anđelima liči na vatru, baš kao što sunce našeg sveta izgleda nama. Ovakav vatreni izgled je rezultat toga što je ljubav duhovna vatra. Ovo sunce zrači toplotu i svetlost, ali kako je ono nepatvorena ljubav, toplota koju proizvodi u suštini je ljubav, a svetlost koju daje u suštini je mudrost. Na osnovu ovoga vidimo šta je izvor duhovne toplote, a to je ljubav.

Međutim, treba izneti nekoliko napomena o izvoru duhovne hladnoće. Ona dolazi od sunca Prirodnog sveta, od njegove toplote i svetlosti. Sunce Prirodnog sveta stvoreno je tako da njegova toplota i svetlost mogu primiti u sebe duhovnu toplotu i svetlost i preneti je kroz atmosferu do površine Zemlje s ciljem ispunjenja Božje svrhe koju On dodeljuje svom suncu i pokrivanja duhovnih stvari adekvatnom odorom, odnosno materijom za izvršavanje Njegove krajnje svrhe u prirodi. Do toga dolazi kada se duhovna toplota udruži sa prirodnom toplotom. Ali rezultat je suprotan kada se prirodna toplota razdvoji od duhovne toplote, što je slučaj kod onih koji vole prirodne stvari, a odbijaju duhovne. U njihovom slučaju duhovna toplota se pretvara u duhovnu hladnoću. Razlog zbog kojeg ove dve vrste toplote, stvorene da budu u harmoniji, postaju toliko suprotstavljene jeste taj što tada toplota gospodara postaje toplota sluge i obratno. Da bi sprečila da se to desi,

povlači se duhovna toplota, koja je po svom poreklu gospodar – a tada se duhovna toplota hladi jer se pretvara u svoju suprotnost. Ova razmatranja pojašnjavaju prirodu duhovne hladnoće, kao nečeg lišenog duhovne toplote.

U ovom što je upravo rečeno, pod toplotom se podrazumeva ljubav, jer tu toplotu živa bića osećaju kao ljubav. U Duhovnom svetu mi je rečeno da čisto prirodni duhovi osećaju veliku hladnoću kada se nađu pored anđela koji je u stanju ljubavi; isto kao i duhovi Pakla, kada do njih dođe toplota Neba; ali se isto tako i kuvaju na velikoj vrelini kada im se obustavi dotok nebeske toplote.

236. *(II) Duhovna hladnoća u braku je raskol duša i razilaženje umova koje vodi ravnodušnosti, neslozi, preziru, mržnji i otuđenju. U mnogim slučajevima ovo na kraju izaziva razdvajanje u krevetu, spavaćoj sobi i kući.*

Previše je dobro poznato da bi trebalo pojašnjavati da se ove stvari dešavaju bračnim parovima dok ih napušta prvi talas ljubavi i pretvara se u hladnoću. Razlog je u tome što hladnoća u braku zauzima višu poziciju u ljudskom umu nego ijedna druga vrsta hladnoće; jer je princip braka utisnut u dušu da bi se jedna duša mogla reprodukovati od druge, i da bi se duša oca mogla nastaviti u njegovoj deci. Zato ova hladnoća počinje tu i postepeno se širi nadole prema narednim nivoima, koje truje, pretvarajući sreću i zadovoljstvo prve plime ljubavi u tugu i nezadovoljstvo.

237. *(III) Postoji mnogo razloga za postepeno razvijanje hladnoće, neki su unutarnji, neki spoljašnji, a neki slučajni.*

Poznato je u svetu da postoji mnogo razloga za hladnoću u braku i da oni nastaju zbog mnogih spoljnih razloga. Ali nije opšte poznato da njihovi izvori leže skriveni na unutarnjem nivou i da se šire na naredne nivoe, dok ne postanu očito spoljašnji. Da bih, dakle, pojasnio da spoljašnji razlozi nisu po sebi osnovni razlozi, već da su

Emanuel Swedenborg

izvedeni iz ovih, koji se, kao što rekoh, nalaze na unutarnjim nivoima, započecu opštom klasifikacijom razloga kao unutarnjih i spoljašnjih pa ću kasnije nastaviti da ih detaljnije istražujem.

238. (IV) Unutarnji razlozi za hladnoću su verski.

Pravi izvor bračne ljubavi nalazi se na unutarnjem nivou čoveka, to jest u njegovoj duši. Svako će se složiti sa tim, jednostavno na osnovu činjenice da detinja duša potiče od oca, što se može videti na osnovu sličnosti njihovih sklonosti i osećanja, kao i na osnovu zajedničkih crta lica koje se sa oca prenose na njegovo potomstvo. To se može videti takođe i na osnovu sposobnosti reprodukcije usadene u dušu od stvaranja; i štaviše, po analogiji sa članovima biljnog carstva. Unutarnji nivoi sadnica skrivaju reprodukciju samog semena pa tako i cele biljke, bilo da je u pitanju drvo, žbun ili grm.

Reproduktivna ili formativna sila prisutna u semenu ovog carstva i u dušama drugog, ne potiče ni iz jednog drugog izvora do iz sfere braka dobra i istine, koja neprestano zrači i pritiče od Boga, Stvoritelja i Spasitelja univerzuma (videti odeljke 222, 225). Ona potiče i iz nastojanja ova dva principa, dobra i istine, da se udruže u jedan. Ova težnja za brakom usadena u duše, prvobitni je uzrok bračne ljubavi. Taj isti brak, izvor ove univerzalne sfere, jeste onaj koji gradi crkvu u čoveku; što je adekvatno i više nego adekvatno dokazano u poglavlju o braku dobra i istine (V), kao i u mnogim drugim pasusima. Iz ovoga će biti jasno i sasvim očigledno razumu, da poreklo crkve i poreklo bračne ljubavi zauzimaju isto mesto i da su u neprestanom zagrljaju; o ovome je dat potpuniji prikaz gore (odljak 130), gde je pokazano da bračna ljubav zavisi od stanja crkve u čoveku. Ona, stoga, zavisi od vere, jer je ona ta koja proizvodi ovo stanje.

Čoveku je takođe stvaranjem data sposobnost da bude usmeren prema unutra, pa se on uvodi ili približava tom

braku, to jest pravoj bračnoj ljubavi, sve više i više, dok ne bude sposoban da oseti bračno stanje blaženstva. Jedini način na koji on može biti uveden ili približen njemu je vera, kao što se jasno vidi iz ovoga što je prethodno rečeno, da poreklo crkve i bračne ljubavi zauzimaju isto mesto, obuhvataju jedno drugo, tako da ne mogu da se ne sjedine.

239. Iz ovoga proizilazi da tamo gde nema vere, ne može biti ni bračne ljubavi; a gde nje nema, tu vlada hladnoća. Hladnoća u braku je oduzimanje ove ljubavi (videti odeljak 235). Stoga je hladnoća u braku i oduzimanje stanja crkve ili vere. Dovoljno jasan dokaz za ovo može se izvesti iz današnjeg opšteg nepoznavanja prave bračne ljubavi. Postoji li iko danas ko zna, ili je voljan da prizna, ili neće biti iznenađen kad sazna, da je ovo izvor bračne ljubavi? Jedini razlog ovom neznanju je taj što, iako vera postoji, njene istine još uvek ne postoje; a šta je vera bez istina? Odsustvo istina je potpuno prikazano u *Objavi Apokalipse*; vidite iskustva i iz odeljka 566.

240. (V) *Prvi od unutarnjih razloga za hladnoću je odbijanje vere od oba partnera.*

Kod onih koji bacaju svete stvari crkve iza sebe, od lica ka potiljku, ili sa grudi ka leđima, nema dobre ljubavi. Iako sa telesne tačke gledišta može izgledati da je ima, u duhu je nema uopšte. U ovim slučajevima primeri dobra postavljaju se na spoljnu stranu zla i skrivaju ga kao što odeća koja sija zlatnim sjajem prekriva trulo telo.

Zla koja se nalaze skrivena unutra su mržnja uopšte i unutarnji konflikti usmereni protiv svega duhovnog. Jer sve stvari koje se odnose na crkvu, a koje oni odbijaju, u suštini su duhovne. Kako je, kao što je pokazano iznad (odeljak 65), prava bračna ljubav temelj svih duhovnih ljubavi, jasno je da je unutarnja mržnja usmerena protiv nje, a da je unutarnja ili ovim ljudima svojstvena ljubav

Emanuel Swedenborg

usmerena prema njenoj suprotnosti, bludu. Ovi ljudi, stoga, više od drugih, žele da ismeju ovu istinu da svako ima bračnu ljubav u skladu sa stanjem crkve u njemu. Zapravo, oni obično prsnu u smeh i na sami pomen prave bračne ljubavi. Ali nije važno. Treba im oprostiti, jer je za njih isto tako nemoguće da razmišljaju o bračnom zagrljaju kao o nečemu što je drugačije od bludnog zagrljaja, kao što kamila ne može proći kroz iglene uši. Takvi ljudi osećaju hladnoću u bračnoj ljubavi snažnije od drugih. Ako ostanu sa svojim partnerom, oni to rade isključivo iz gore navedenih (odjeljak 153) spoljašnjih razloga, koji ih zadržavaju i vezuju. Kod njih se unutarnji nivoi duše, kao i nivoi uma, sve više i više zatvaraju i zagrađuju u telu; tada čak i seksualna ljubav gubi vrednost ili vodi ludoj obesti na unutarnjim nivoima tela, odakle se širi na najniže nivoe misli. Jer se na ove ljude misli u iskustvu navedenom u odeljku 79, koje oni mogu pročitati ako žele.

241. *(VI) Drugi od unutarnjih razloga za hladnoću je prihvatanje vere od strane jednog partnera, ali ne i drugog.*

Razlog je u tome što njihove duše ne mogu da budu u harmoniji. Jer je duša jednog otvorena da prima bračnu ljubav, a duša drugog za to je zatvorena. Zatvorena je kod onog koji nema vere, a otvorena za onog koji je ima. Stoga je na ovom nivou zajednički život nemoguć; a kada se bračna ljubav protera odatle, javlja se hladnoća, kao kod onog partnera koji nema vere. Nema načina da se ova hladnoća rastera, sem prihvatanjem onog oblika vere koji odgovara obliku vere ovog drugog, ukoliko je ona prava. U protivnom, onaj bez vere trpi hladnoću koja se spušta iz duše u telo, sve do površine kože. To ga na kraju onesposobljava da svog partnera gleda u oči, da razgovara sa njim na udaljenosti na kojoj se dah meša drugačijim sem prigušenim glasom, ili da ga dodirne rukom, već samo leđima i to s mukom. Da i ne pominjemo gluposti kojima ova hladnoća omogućuje da se ušunjaju u misli,

koje ove ne otkrivaju. Zbog toga ovakvi brakovi pucaju sami. Štaviše, dobro je poznato da bezbožni ljudi nemaju poštovanja za svog partnera; a svi bez vere su bezbožni.

242. (VII) Treći od unutarnjih razloga za hladnoću su različita religijska verovanja partnera.

Razlog je u tome što u njihovom slučaju dobro ne može biti povezano sa sebi odgovarajućom istinom; jer je žena dobro istine svog muža, a on je istina dobra svoje žene, kao što je prethodno pokazano. Zbog toga je nemoguće da njihove dve duše postanu jedna. To zatvara izvor iz kojeg teče ta ljubav; a kada se to desi, oni se svode na stanje braka ispod ovog, između dobra i istine koja nije njihova ili između istine i oblika dobra koje nije njihovo, između kojih ne može postojati harmonična ljubav. Stoga hladnoća počinje da pogađa onog partnera čija su religijska verovanja pogrešna, a postaje još intenzivnija kako se jaz među partnerima produbljuje.

Jednom sam, lutajući ulicama velikog grada u potrazi za smeštajem, ušao u kuću jednog para koji je bio različite vere. Tada mi se, iako o ovome nisam znao ništa, jedan anđeo obratio i rekao: „Mi ne možemo ostati sa tobom u ovoj kući jer se ovaj par ne slaže u pogledu vere.“ Ovaj zaključak su izveli na osnovu nedostatka unutarnjeg jedinstva među njihovim dušama.

243. (VIII) Četvrti unutarnji razlog je pristajanje uz pogrešna religijska verovanja.

Razlog je u tome što pogrešna verovanja u duhovnim pitanjima progone ili pak prljaju veru. Progone je oni čije su prave istine krivotvorene; prljaju je oni koji poseduju laži, a ne prave istine, tako da ove i ne mogu biti krivotvorene. U ovim slučajevima mogu postojati vrste dobra sa kojima te neistinitosti može sjedinjavati Bog, usklađujući ih. Jer su te neistinitosti kao različiti tonovi koji stvaraju nesklad, koji se vešt看 kombinacijama i insinucijama

Emanuel Swedenborg

mogu dovesti u harmoniju tako da se postigne da još i zvuče prijatno. U ovim slučajevima neka vrsta bračne ljubavi može postojati, ali ne i u slučaju onih koji su pretvorili prave istine crkve u neistine. Ovo je razlog sadašnjeg nepoznavanja prave bračne ljubavi ili sumnje koja nameće pitanje može li ona uopšte postojati. Ovo je takođe uzrok suludog verovanja koje su mnogi ljudi prigrlili da preljuba nije pitanje verskog zla.

244. *(IX) Ovo su, u mnogim slučajevima, razlozi za unutarnju hladnoću, koja nije praćena spoljašnjom hladnoćom.*

Ako su do sada definisani i dokazani razlozi koji izazivaju hladnoću na unutaršnjim nivoima, ti koji dovode do slične hladnoće na spoljašnjim nivoima, onda bi bilo onoliko razdvajanja koliko i unutarnje hladnoće. Postoji onoliko slučajeva unutarnje hladnoće koliko i bračnih parova koji prihvataju pogrešna verovanja različitih religija ili ne veruju uopšte, o čemu je već diskutovano. Isto je tako dobro poznato da mnogi parovi žive kao modeli ljubavi i uzajamnog prijateljstva; razlozi za ovo u slučajevima unutarnje hladnoće biće dati u narednom poglavlju, koje je posvećeno razlozima za pojavu ljubavi, prijateljstva i blagonaklonosti među bračnim parovima.

Postoji mnogo razloga koji povezuju karaktere, ali ne i duše, uključujući i neke prethodno navedene (odeljak 183). Ali hladnoća ipak vreba iznutra i povremeno se može primetiti i osetititi. Kod njih se osećanja međusobno razilaze, ali se njihove misli, izražene u govoru i ponašanju, spajaju, te daju sliku prijateljstva i blagonaklonosti. Zbog toga oni ne znaju ništa o dražima i zadovoljstvima, još manje o sreći i blaženstvu prave bračne ljubavi. Ovakve stvari oni smatraju maltene mitskim. To su oni koji izvođe poreklo bračne ljubavi iz istih uzroka kao i onih devet grupa mudrih ljudi iz raznih kraljevstava, opisanih u iskustvima, u odeljcima 103-114.

245. Ovome što je gore rečeno, u smislu da se duša prenosi od oca čak i kada nije sjedinjena sa dušom majke, čak i kada u njoj postoji hladnoća koja uzrokuje razdvajanje, moglo bi se prigovoriti. Ali razlog zbog kojeg se duše ili potomstvo uprkos tome reprodukuju jeste taj što intelekt čoveka nije zatvoren da bi bio sprečen da se uzdigne na svetlost koju uživaju duše. Ali ljubav njegove volje ne uzdiže se na toplotu koja odgovara toj svetlosti, sem načinom života koji ga od prirodne čini duhovnom osobom. Ovako se duša stvara; međutim, kako silazi da postane sperma ona se umotava onom vrstom stvari koje su u vezi sa prirodnom ljubavlju osobe. Iz ovog izvora izviru nasledna zla.

Ovde ću vam reći tajnu koja mi je poverena sa Neba da se između nesjedinjenih duša dve osobe, naročito ako su u braku, sjedinjavanje dešava usred vođenja ljubavi, jer u protivnom čovek ne bi bio začet. Pogledajte ono što je rečeno o hladnoći u braku i njenom mestu u najvišim regionima uma u poslednjem iskustvu ovog poglavlja (270).

246. *(X) Postoje takođe mnogi spoljašnji razlozi za hladnoću, od kojih je prvi različitost karaktera i ponašanja.*

Postoje unutarnje i spoljašnje sličnosti i razlike. Unutarnje pripadaju isključivo veri, jer je ona ta koja je usadna u dušu i preko duše se prenosi sa roditelja na decu kao najveći oblik težnje. Jer duša svakog čoveka crpi život iz braka dobra i istine, a to je izvor crkve. Kako je ona drugačija i raznolika u različitim delovima sveta, i duše ljudskih bića su takođe raznolike i drugačije. Unutarnje sličnosti i razlike, dakle, potiču iz ovog izvora, a sjedinjavanje bračnih parova zavisi od njih, kao što je već rečeno.

Spoljašnje sličnosti i razlike ne potiču od duša već od karaktera. Pod karakterom mislim na osećanja i spoljne sklonosti koje iz njega proizilaze; one se stiču po rođenju, uglavnom, vaspitanjem, društvenim opštenjem i iz toga proizišlim navikama. Jer mi kažemo: „Hteo bih da

Emanuel Swedenborg

uradim ovo ili ono“, što podrazumeva sklonost ili težnju prema nečemu. Pogrešne predstave, usvojene u pogledu ovakvog ili onakvog načina života, često mogu da formiraju karakter; to je razlog težnje za brakom sa neodgovarajućim partnerom i za odbijanje braka sa odgovarajućim partnerom. Pa ipak i ovi brakovi, nakon zajedničkog života neko vreme, doživljavaju promene u zavisnosti od sličnosti i razlika, koje su istovremeno rezultat nasleđa i vaspitanja; a različitost izaziva hladnoću.

Isto je i sa razlikama u ponašanju, kao na primer, neuglađen muškarac (žena) sa prefinjenom ženom (muškarcem), čist muškarac (žena) sa prljavim ženom (muškarcem), svađalački sa miroljubivim, ukratko, uvidavan pojedinac sa neuvidavnim pojedincem. Brakovi između ovako različitih osoba liče na parove životinja nesrodnih vrsta: ovaca i koza, jelena i mazgi, kokošaka i gusaka, vrabaca i plemenitih ptica, čak i između pasa i mačaka, koji su isuviše različiti za sparivanje. Ali kod ljudi lice nije merilo različitosti, već su to navike; one, dakle, vode hladnoći.

247. *(XI) Drugi od spoljašnjih razloga hladnoće je verovanje da se bračna ljubav ne razlikuje od bludne ljubavi, sem što je prva zakonski dozvoljena, a druga nezakonita.*

Pomoću razuma jasno se vidi da je ovo uzrok hladnoće, ako se uzme da je bludna ljubav dijametralno suprotna bračnoj ljubavi. Ali kada se veruje da je bračna ljubav ista kao bludna ljubav, tada se one pojmovno izjednačavaju, pa se onda na žene gleda kao na bludnice, na brak kao na nečedan, a na muškarce kao na preljubnike, ako ne u telu onda u duhu. Neizbežna posledica je poplava prezira, gnušanja i averzije, te žestoke hladnoće između čoveka i žene. Ništa ne sadrži u sebi više hladnoće u braku od bludne ljubavi; a kako se ona, u stvari, pretvara u hladnoću, opravdano se može nazvati vrhuncem hladnoće u braku.

248. (XII) *Treći od spoljašnjih razloga za hladnoću je takmičenje između partnera ko će dominirati.*

Razlog je u tome što bračna ljubav najviše vrednuje jedinstvo volje odnosno slobodu izbora. Ova dva cilja se proteruju iz braka takmičenjem za prevlast ili dominantan položaj. Ovo takmičenje rastavlja ili deli njihove volje na posebne delove i menja slobodu izbora u ropstvo. Sve dok ono traje, duh jednog smišlja nasilje protiv onog drugog. Ako su njihovi umovi tada otvoreni i nadgledani duhovnim vidom, može izgledati kao da se bore bodežima i da gledaju jedno na drugo čas sa mržnjom čas sa blagonaklonošću; sa mržnjom kada se intenzivno bore, sa blagonaklonošću kada se nadaju da će pobediti i kada su pod uticajem požude.

Kada jedno od njih zadobije pobedu nad ovim drugim, ovo neprijateljstvo se povlači iz spoljašnjeg u unutarnje regione uma i tu ostaje nesmireno. To rezultira hladnoćom i u čoveku koji je savladan ili porobljen, i u ženi koja pobeđi ili ostvari dominaciju. I ona oseća hladnoću, jer nema više bračne ljubavi, a njeno odsustvo je hladnoća (videti odeljak 235). Mesto bračne ljubavi kod nje preuzima toplota proizišla iz prevlasti, ali je ona potpuno suprotna toploti braka, iako može pokazivati spoljne znake saglasja zahvaljujući dejstvu požude. Kada par dođe do prećutnog sporazuma, izgleda kao da se bračna ljubav pretvorila u prijateljstvo. Ali razlika između bračnog prijateljstva i servilnog prijateljstva u braku je poput razlike između svetlosti i senke, između prave vatre i iluzorne svetlosti, ili između osobe koja je gojazna i osobe koja je sama kost i koža.

249. (XIII) *Četvrti spoljašnji razlog za hladnoću je nedostatak interesovanja za bilo kakvo učenje ili posao, koji rezultira nestalnošću želje.*

Čovek je stvoren da obavlja službu, jer ona sadrži dobro i istinu; njihov brak je izvor stvaranja kao i bračne ljubavi, kao što je prikazano u poglavlju o ovoj temi (V).

Emanuel Swedenborg

Pod učenjem ili poslom mislimo na sve one načine na koje se to može primeniti u službi. Stoga, kada se osoba posveti nekom učenju ili poslu, to jest kada obavlja službu, njen um je omeđan, te takoreći ima opisan krug oko sebe, unutar kojeg je uređeno da postepeno nastaje pravi ljudski oblik. Iz njega, kao iz svoje kuće, on može videti razne želje izvan sebe, kojih se na nagovor zdravog razuma oslobađa isto kao i bezumnih ludosti bludne požude. Zato kod ovih ljudi toplota braka traje duže i jača je nego kod drugih.

Kod onih koji se prepuste lenjosti i lenčarenju dešava se suprotno. Kod njih je um neomeđan i neopisan kružnicom, pa čovek dozvoljava da u njega uđu sve prazne i apsurdne ideje koje dolaze od sveta i tela proizvođači ljubav prema sebi. Očigledno je da se tada izgoni i bračna ljubav. Rezultat lenjosti i besposlenosti je mentalna letargija i telesna obamrlost, nesposobnost cele ličnosti da oseća ikakvu životvornu ljubav, a pre svega bračnu ljubav. Jer je ovo izvor iz kojeg potiču marljivost i revnost u životu. A hladnoća u braku u njihovom slučaju drugačija je od hladnoće u drugim slučajevima; ona je definitivno lišena bračne ljubavi, i nje tamo nema.

250. *(XIV) Peti spoljašnji razlog je nejednakost spoljašnjeg položaja i statusa.*

Postoje mnoge nejednakosti položaja i statusa, koje, kada par živi zajedno, uništavaju bračnu ljubav u koju je par stupio pre venčanja. A te nejednakosti mogu se ticati starosne dobi, položaja ili imovnog stanja. Ne treba dokazivati da razlika u godinama može izazvati hladnoću u braku, kao recimo u braku između mladića i starije žene ili između devojke i ostarelog muškarca. Niti treba dokazivati da nejednakost položaja može izazvati to isto, kao u braku između princa i služavke ili neke ugledne žene i slugu. Očigledno je da isto važi i za razlike u imovnom stanju, osim ako se par nije združio na osnovu sličnosti karaktera

i ponašanja i pažnje koju jedan od partnera poklanja sklonostima i urođenim željama ovog drugog. Ali u svim ovim slučajevima razlika koja je rezultat superiornijeg položaja i statusa ovog drugog i imovnog stanja, sprečava svaku povezanost sem one ropske. Ali ovo je vrsta hladne povezanosti. Jer u ovim slučajevima ne postoji pravi princip braka duha i srca, već samo usana i imena, tako da se inferiorniji njime hvališe, a superiorniji crveni od stida.

Na Nebesima ne može biti nejednakosti u starosnoj dobi, položaju i imovnom stanju. Što se tiče starosne dobi, tamo su svi u cvetu mladosti i u njemu ostaju zauvek. Što se tiče položaja, tamo svi gledaju jedni na druge sa stanovišta službi koje obavljaju; ovi istaknutiji gledaju na one nižeg ranga kao na svoju braću, i ne smatraju položaj značajnijim od službe, već službu značajnijom od položaja. Štaviše, kada se devojka udaje, oni ne znaju iz kakve porodice ona dolazi. Jer niko na Nebu ne zna ko mu je bio otac na Zemlji, već je Bog otac sviju njih. Isto važi i za imovno stanje, koje na Nebu znači obdarenost mudročću, u skladu sa kojom im se daju odgovarajuća sredstva. O tome kako se ovde stupa u brak, vidite odeljak 229.

251. (XV) *Postoji više razloga za razdvajanje.*

Postoji razdvajanje u krevetu i u kući. Postoje brojni razlozi kako za razdvajanje u krevetu, tako i za razdvajanje u kući. Ovde ćemo se baviti samo legitimnim razlozima razdvajanja. Kako su razlozi za razdvajanje isti kao oni za uzimanje ljubavnice, upućujem čitaoca na poglavlje XX u drugom delu ove knjige gde su oni izloženi po redu. Legitimni razlozi razdvajanja su sledeći.

252. (XVI) *Prvi razlog za legitimno razdvajanje je slaboumnost.*

To je zato što je bračna ljubav sjedinjavanje umova; pa ako um jednoga ide u suprotnom pravcu u odnosu na um drugoga, veza se gubi, a zajedno sa njom bleđi i

Emanuel Swedenborg

njihova ljubav. Mane koje uzrokuju razdvajanje mogu se videti iz ove liste. U većini slučajeva to su ludilo, zapaljennje mozga, nezdravost uma, istinska glupost i blesavost, gubitak pamćenja, ozbiljna histerična oboljenja, ekstremna prostodušnost tako da se dobrota i istina ne mogu shvatati; prekomerna tvrdoglavost u odbijanju da se poštuju pravda i jednakost; prekomerno uživanje u ćaskanju i razgovoru o beznačajnim i trivijalnim stvarima; neobuzdana želja da se otkrivaju kućne tajne, ili sklonost prema panićenju, tući, kažnjavanju, činjenju krivičnih dela, krađi, laганju, varanju, psovanju, nebriži o deci, neumerenosti, preterivanju, prekomernom rasipništvu, pijanćenju, nećistoći, neskromnosti, zainteresovanosti za magiju i vraćanje, bezbožnosti i mnogo ćemu drugom. Pod legitimnim razlozima ne mislimo na one koji su zakonski prihvaćeni, već na one koje partner smatra dovoljnim. O ovom, kao i o razdvajanju u kući, retko presuđuje sudija.

253. (XVII) *Drugi razlog za legitimno razdvajanje su fizićki nedostaci.*

Fizićke mane ne znaće slućajne bolesti koje mogu da snađu jednog ili drugog partnera u braku i koje prođu; pod ovima se misli na hroniće bolesti koje ne prolaze. One su domen patologa. Postoji više vrsta njih, kao što su one koje napadaju celo telo sa takvom ozbiljnošću da zaraza moće rezultirati fatalnim ishodom. U ovu vrstu spadaju maligne i zarazne groznice, guba, veneriće bolesti, gangrena, rak i slićno. Zatim postoje bolesti koje telo ćine toliko odbojnim da je drugome nemoguće živeti sa takvom osobom, poput onih koje proizvode štetna pražnjenja i škodljive gasove, bilo sa površine tela ili iz njegove unutrašnjosti, naroćito iz stomaka ili iz pluća. Bolesti površine su boginje, bradavice, ćirevi, skorbut, akutni svrab, naroćito ako se njima narućuje lice.

U stomaćne izlućevine spadaju gadna, smrdljiva i masna podrigivanja uzrokovana lošim varenjem; u plućne,

gadan i truli zadah iz gnojnih džepova, čireva, apscesa, ili trovanja krvi ili limfe u njima. Pored ovih tu su i druge bolesti različitog tipa, kao što su napadi nesvestice koji uzrokuju slabost celog tela i gubitak snage, paraliza, popuštanje ili opuštanje membrana i veza koje upravljaju kretanjem, izvesne hronične bolesti koje nastaju usled gubitka sposobnosti mišića da se stežu i opuštaju, ili prekomerne viskoznosti, jačine ili kiselosti telesnih sokova; epilepsija, trajna nesposobnost usled udara; određene vrste trovanja, koje vode propadanju tela, srdobolja, crevne bolesti, kila i ostale slične bolesti.

254. (XVIII) Treći razlog za legitimno razdvajanje je impotencija pre braka.

Ovo je razlog za razdvajanje, jer je svrha braka stvaranje potomstva, što je nemoguće u ovim slučajevima; znajući to, oni svesno lišavaju svoje žene nade za potomstvom, iako upravo ova nada hrani i jača njihovu bračnu ljubav.

255. (XIX) Preljuba je razlog za razvod.

Postoji mnogo razloga za to, koji se mogu sagledati na svetlu razuma, ali se danas i dalje skrivaju. Na svetlosti razuma može se videti da su brakovi sveti, a da su dela preljubništva oskvrnuća, tako da su brak i preljuba dijametralno suprotne. Kada se jedna stvar okomi na svoju suprotnost, ona uništava ovu drugu dok se i poslednji tračak života u njoj ne ugasi. To se dešava bračnoj ljubavi kada oženjen čovek namerno, to jest svesno počini preljubu. Onima koji poseduju izvesno znanje o Nebu i Paklu, ove stvari su još i jasnije. Jer oni znaju da su brakovi na Nebu i sa Neba činovi preljubništva u Paklu i iz Pakla, i da se to dvoje ne može međusobno povezivati kao što se Nebo ne može povezivati sa Paklom. Ako se kod neke osobe oni sjedine, Nebo se odmah razmiče, a Pakao ulazi.

Emanuel Swedenborg

Zato je preljuba razlog za razvod. Bog stoga kaže da svako ko otpusti svoju ženu, osim za preljubu, i oženi se drugom čini preljubu (Mateja 19:9). On kaže da ako je otpusti, sem zbog preljube, i ponovo se oženi, čini preljubu, jer je njeno otpuštanje iz ovog razloga potpuno razdvajanje umova koje se zove razvodom. Ostali slučajevi njenog otpuštanja, iz razloga koji su gore navedeni, zovu se razdvajanjem. Ako se posle ove oženi druga žena, čini se preljuba, ali ne nakon razvoda.

256. (XX) *Postoje i mnogi slučajni razlozi, od kojih je prvi intimnost zbog stalnog udovoljavanja.*

Intimnost zbog stalnog udovoljavanja slučajni je razlog za hladnoću, jer je to ono što se dešava onima čije su misli o braku i njihovim ženama razbludne, ali ne i onima koji gaje sveto poštovanje prema braku i poverenje u svoje žene. Intimnost zbog stalnog udovoljavanja uzrokuje ravnodušnost pa čak i osećanje dosade prema radostima, što se vidi na primeru igara i predstava, muzičkih koncerata, plesova, proslava i sličnih stvari. One su u suštini lepe jer oživljavaju naše živote. Isto je i sa bračnim parovima koji žive i spavaju zajedno, a naročito u slučaju onih koji nisu odagnali razbludnu seksualnu ljubav iz njihove ljubavi prema partneru i onih koji misle o intimnosti zbog stalnog udovoljavanja, ali bez svrhe u nedostaku sposobnosti. Očigledno je da ovi ljudi nalaze tu intimnost kao razlog za hladnoću.

Ovo se naziva slučajnim razlogom jer predstavlja dodatni uzrok prirodne hladnoće i podržava je tako što obezbeđuje motiv. Da bi se oslobodile hladnoće koju ovo uzrokuje, žene imaju urođenu mudrost da spreče prekomerno udovoljavanje različitim pokazivanjem odvratnosti. Ali, sasvim je drugačije u slučaju onih kod kojih je prosuđivanje o svojim ženama čedno. Stoga je među anđelima intimnost zbog stalnog udovoljavanja vrhunac duševnih zadovoljstava jer služi kao pokretač njihove bračne ljubavi.

Jer oni neprestano uživaju tu ljubav i njena krajnja zadovoljstva u meri u kojoj njihovi umovi nisu rastrojeni brigama i stoga prema onome šta prosuđivanje njihovog muža nalaže.

257. (XXI) Drugi razlog je život sa partnerom pod prisilom ugovora i zakona, a ne po slobodnom izboru.

Ovo je razlog koji važi samo za one čija je bračna ljubav na svom unutarnjem nivou hladna; pa kao najveća unutarnja hladnoća biva dodatnim ili slučajnim razlogom. U ovim slučajevima ljubav izvan braka je iznutra prijemčiva jer je odobrena i favorizovana. Jer je hladnoća u jednom partneru – toplota u drugom, a ova toplota je ipak prisutna, čak i ako se ne oseća, i to posred hladnoće. Ako i tada nije prisutna nikada se više ne može oživeti. Ova toplota je ta koja izaziva pritisak, a on se povećava u meri u kojoj jedan od partnera smatra sklopljeni ugovor i pravično primenjen zakon kao vezu koja se ne može pokidati. Ali drugačije je ako je kidaju obe strane.

Slučaj je sasvim drugačiji kod onih koji su se odrekli ljubavi izvan braka, i čije je razmišljanje o bračnoj ljubavi nebesko i predstavlja Nebo, pa još i više ako su ga iskusili. Kod njih su ugovor sa njegovim klauzulama i zakoni sa njihovim propisima utisnuti u njihova srca i sve se dublje i dublje urezuju. Kod njih se ova ljubavna veza ne formira sklapanjem ugovora ili donošenjem zakona, već su i jedno i drugo od stvaranja ugrađeni u samu ljubav koju oni uživaju. Iz njih rezultiraju svetovne posledice, a ne obrnuto. Zato se sve što se odnosi na tu ljubav oseća kao sloboda; a ne može biti slobode koja ne dolazi iz ljubavi. Anđeli su mi rekli da je sloboda prave bračne ljubavi najveća, jer je ona vrhovna ljubav.

258. (XXII) Treći slučajni razlog za hladnoću je ženino prenaglašavanje svoje ljubavi i pričanje o njoj.

Među anđelima na Nebu nema odbijanja ili protivrečja na strani žena, kao što je to slučaj na Zemlji. Među

Emanuel Swedenborg

andelima na Nebu žene su voljne da pričaju o ljubavi, te ne čute kao pojedine žene na Zemlji. Ali ja ne mogu, jer ne bi bilo uputno, da otkrivam razloge ovih različitosti. Možda bih se mogao pozvati na izjave žena anđela koje one slobodno iznose pred svojim muževima, a koje su zabeležene u četiri iskustva na kraju poglavlja: tri žene u kući nad kojom je padala zlatna kiša (poglavlja 155bis, 208) i sedam u ružičnjaku (293-294). Ova iskustva data su da bi se o bračnoj ljubavi moglo otkriti sve, što je tema ove knjige kako uopšte tako i pojedinačno.

259. (XXIII) *Četvrti slučajni razlog za hladnoću je muževljevo danonoćno razmišljanje o ženi kao o voljnoj, dok žena nasuprot tome o svom mužu misli kao o nevoljnom.*

Drugo je razlog prestanka ljubavi kod žena, a prvo je razlog za hladnoću kod muškaraca; ove tvrdnje ne zahtevaju komentar. Muškarac koji, gledajući svoju ženu danju ili ležeći pored nje noću, misli o njoj kao željnoj ili voljnoj, oseća izuzetnu hladnoću; a s druge strane žena, koja misli o svom mužu kao sposobnom ali nevoljnom, gubi svoju ljubav. Ove činjenice su dobro poznate muževima koji se zanimaju za tajne bračne ljubavi. Ove činjenice su izložene da bi se ovaj rad učinio kompletnim i da bi se navela cela lista zadovoljstava mudrosti koje se tiču bračne ljubavi.

260. (XXIV) *Ako postoji hladnoća u umu, postoji i u telu; a kako se ta hladnoća povećava tako se spoljašnji delovi tela zatvaraju.*

Ljudi danas veruju da je čovekov um u njegovoj glavi, a nikako u telu. Istina je međutim da su i duša i um onoliko u telu koliko su i u glavi. Jer čovek je njegov um i duša, pošto i jedno i drugo čini duh koji živi nakon smrti. Ja sam u ovom svom radu dokazao da duh ima savršen ljudski oblik. Zato, onog trenutka kad čovek pomisli na nešto, on to istovremeno može izraziti kako svojim

usnama tako i telom, napravivši odgovarajući pokret. Isto tako u trenutku kada poželi nešto, on to može odmah učiniti i upotrebiti određene delove tela u tu svrhu. Ovo se ne može desiti, ako duša i um nisu zajedno prisutni u telu i ako ne sačinjavaju duhovnog čoveka. U ovim okolnostima može se videti da kada je bračna ljubav prisutna u umu, slična emocija prisutna je i u telu; a kako je ljubav toplota, ona otvara put od unutarnjih ka spoljašnjim nivoima tela. S druge strane, sve što razgoni tu ljubav, to jest svaka hladnoća, zatvara put od unutarnjih do spoljašnjih nivoa tela. Ove činjenice pojašnjavaju razlog što anđeli imaju potenciju koja traje zauvek i što muškarci prolaze kroz hladnoću.

261. Na ovom mestu izneću tri iskustva, od kojih je ovo prvo.

U višem severnom regionu Duhovnog sveta, bliže istoku, postoje mesta za obučavanje dečaka. (Postoje takođe i mesta za mladiće, ljude i starce). Svi koji su umrli u detinjstvu šalju se na ova mesta i odgajaju na Nebu. Isto tako svi koji su nedavno došli iz sveta i žele da nauče o Nebu i Paklu, šalju se ovde. Područje je blizu istoka, tako da se mogu podučavati uplivom od Boga. Jer je Bog istok, budući u suncu tamo, koje je nerazblažena ljubav koja dolazi od Njega. S obzirom da je toplota tog sunca u suštini ljubav, svetlost sa njega je u suštini mudrost. Oni se udahnuju u njih sa sunca od Boga; stepen u kojem se to dešava zavisi od njihove sposobnosti da primaju, a ona zavisi od njihove ljubavi prema postajanju mudrim. Nakon određenog perioda obuke, oni koji su postali inteligentni otpuštaju se otuda, i ti se zovu Božjim učenicima. Po otpuštanju oni prvo idu na zapad, oni koji se ne zadrže tamo nastavljaju k jugu, dok drugi produžavaju ka istoku. Oni se primaju u zajednice gde im se obezbeđuje dom.

Emanuel Swedenborg

Jednom kada sam razmišljao o Nebu i Paklu, poželeo sam da steknem opšte znanje o stanju svakog od njih. Znao sam da svako ko poseduje opšte znanje kasnije stekne i ono određenije, pošto je ono sadržano u opštem, kao što su delići deo celine. Pod uticajem te želje usmerih pogled prema tom regionu na severu koji se graničio sa istokom, gde bejahu mesta za podučavanje, i zaputih se tamo putem koji mi behu otvorili. Uđoh u jednu školu za mladiće, pa prišavši njihovim učiteljima, upitah znaju li oni da mi kažu neke opšte činjenice o Nebu i Paklu.

Oni mi odgovoriše da znaju tek ponešto. „Ali“, rekoše, „ako pogledamo prema istoku ka Bogu, prosvetličemo se pa ćemo tada znati.“ Oni to i učiniše, pa rekoše: „Postoje tri opšte činjenice o Paklu, i one su dijametralno suprotne ovima o Nebu. Opšte činjenice o Paklu su tri ljubavi: ljubav prema upravljanju kao rezultat samoljublja, ljubav prema posedovanju dobara drugih ljudi kao rezultat ljubavi prema svetu i treća je bludna ljubav. Opšte činjenice o Nebu su suprotne tri ljubavi: ljubav prema upravljanju kao rezultat ljubavi prema bivanju korisnim, ljubav prema posedovanju svetskih dobara kao rezultat ljubavi prema bivanju korisnim uz njihovu pomoć i treća je prava bračna ljubav.“

Nakon ovog razgovora, pozdravivši se s njima, vratioh se nazad kući. Kad dođoh kući, čuh glas sa Neba: „Ispitaj ove tri opšte činjenice sa svake strane, pa ćemo ih videti na tvojoj ruci.“ Rekli su „na ruci“ jer sve što neko ispituje svojim intelektom, pojavljuje se pred anđelima kao ispisano na rukama.

262. Nakon toga, počeh da ispitujem prvu opštu ljubav Pakla, ljubav prema upravljanju koja je rezultat samoljublja, pa zatim opštu ljubav Neba koja je njena suprotnost, ljubav prema upravljanju kao rezultat ljubavi prema bivanju na usluzi. Nije mi bilo dozvoljeno da ispitujem jednu ljubav bez druge, jer intelekt ne razume jednu

bez druge zato što su one suprotstavljene. Stoga, da bih ih shvatio, one moraju biti postavljene jedna naspram druge, licem u lice. Jer lepo ili skladno lice isijava kada je suočeno sa svojim ružnom ili deformisanom suprotnošću. Kada pretresoh ljubav prema upravljanju koja rezultira iz samoljublja, dozvoliše mi da shvatim da je ta ljubav paklenija od svih drugih, pa je stoga osećaju oni koji se nalaze u najdubljem Paklu; a da je ljubav prema upravljanju drugima, koja je rezultat bivanja uslužnim, nebeskija od svih ostalih pa je osećaju oni koji se nalaze na najvišem Nebu.

Razlog zbog kojeg je ljubav prema upravljanju drugima, koja je rezultat samoljublja, paklenija od svih drugih jeste taj što upravljanje kao rezultat samoljublja dolazi od sebe, a čovekovo „ja“ je od njegovog rođenja samo zlo, a samo zlo je dijametralno suprotno Bogu. Dakle, što više ti ljudi idu k tome zlu, to oni više poriču Boga i svete stvari crkve, a obožavaju sebe i Prirodu. Preklinjem one koji su opsednuti tim zlom da ga potraže u sebi, pa će ga i videti.

Ova ljubav je takođe takva da čim ispitivanje popusti, što se dešava pod uslovom da tu nema nepremostive prepreke, ona prodire iz stadijuma u stadijum dok ne dostigne svoj vrhunac. Ona se ni tu ne zaustavlja, već se žalosti i stenje ako tu nema da dostigne još koji stadijum.

Kod političara, ova ljubav se penje toliko visoko da oni žele da postanu kraljevi i imperatori i da kontolišu, ukoliko je moguće, sve na svetu, zadobivši titulu kralja svih kraljeva i vrhovnog imperatora. Kod sveštenstva, ista ta ljubav raste do tačke da oni žele da budu bogovi i da, onoliko koliko je to moguće, upravljaju svime na Nebu, stekavši titulu boga svih bogova. U ovome što sledi, videće se da obe ove grupe ljudi u srcu ne priznaju nijednog Boga. S druge strane, oni koji žele da upravljaju iz ljubavi prema bivanju uslužnim, ne žele da upravljaju od sebe, jer žele da to bude od Boga, jer je ljubav prema

Emanuel Swedenborg

bivanju uslužnim od Boga i Bog je Sam. Ovi ljudi gledaju na više položaje samo kao na način bivanja korisnim. Oni to služenje smatraju daleko nadmoćnijim od visokog položaja; dok ovi prvi visoke položaje smatraju nadmoćnijim u odnosu na služenje.

263. Kada sam dostigao ovu tačku u svojim razmišljanjima, od Boga mi beše poslata poruka preko jednog anđela, koji reče: „Sada ćeš videti i dobiti vizuelni dokaz o tome kakva je paklena ljubav.“ Iznenada se zemlja otvorila sa leve strane i ja ugledah đavola kako dolazi iz Pakla. Na glavi je nosio četvrtasti šešir, navučen preko čela do očiju; imao je lice prekriveno flekama poput fleka od snažne groznice, preteće oči i naduvane grudi u obliku romba. Iz njegovih usta vijorio je dim kao iz peći, njegova bedra bila su praktično u plamenu, a umesto stopala imao je koščate članke bez mesa. Njegovo telo odisalo je toplotom koja je mirisala na trulež i prljavštinu.

Bio sam prestravljen ovom pojavom pa povikah: „Ne prilazi bliže. Reci mi, odakle dolaziš?“ „Ja sam iz podzemnog sveta“, odgovori on promuklim glasom, „i zajedno sa dve stotine drugih pripadam zajednici koja je uzvišenija od ostalih. Svi mi u njoj smo vrhovni imperatori, vrhovni kraljevi, vrhovne vojvode, vrhovni prinčevi. Tamo nema nikoga ko je samo imperator, kralj, vojvoda ili princ. Mi sedimo na vrhovnim prestolima, odakle izričemo komande celom svetu i šire.“ „Zar ne vidiš“, rekoh mu, „da te tvoja umišljena superiornost tera u ludilo?“ „Kako možeš reći tako nešto“, odgovori on, „kada smo mi baš ono što se nama čini da jesmo i kada su nas naši pratioci priznali za to?“

Čuvši ovo, nisam više želeo da nastavim ga ubedujem da je lud, jer je njegova ludost bila rezultat njegove iluzije. Bilo mi je rečeno da je ovaj đavo, dok je živeo u svetu, bio samo kućni poslužitelj. On je bio toliko ohol u duhu da je prezirao ceo ljudski rod u odnosu na sebe, uobrazivši da je višeg ranga od kralja ili čak imperato-

ra. Taj ponos ga je naveo da porekne postojanje Boga i da smatra sve svete stvari crkve bezvrednim, nečim što je namenjeno prostom narodu.

Na kraju ga upitah: „Koliko dugo ćete se vas dve stotine hvalisati jedni drugima?“ „Zauvek“, reče on. „Ali neki od nas koji maltretiraju druge zbog poricanja naše superiornosti tonu još i dublje. Jer je nama dozvoljeno da se hvališemo, ali ne smemo da maltretiramo druge.“ „Da li znaš“, upitah ga, „šta čeka one koji potonu dublje?“ On mi odgovori da oni tonu u neku vrstu tamnice, gde se smatraju nižim od niskih, najnižim od svih i tu rade. Tada ja rekoh đavolu da se pripazi da i on ne potone.

264. Nakon toga se zemlja ponovo otvori, ali ovog puta s desne strane, i ja ugledah još jednog đavola kako se diže. Na glavi je nosio neku vrstu mitre sa navojima obmotanim oko nje poput zmije, čiji je vrh štrčao. Lice mu je bilo leprozno od čela do brade, kao i obe ruke. Bedra mu behu gola i crna kao ugalj i iz njih se probijao prigušeni plameni odsjaj kao s ognjišta. Njegovi gležnjevi su podsećali na dve zmije. Kada ga ugleda prvi đavo, on pade na kolena i pomoli mu se. Upitah ga zašto to radi. „On je Bog“, odgovori on, „Neba i Zemlje, i svemoćan je.“ Upitah drugog đavola: „Šta imaš da kažeš na ovo?“ „Šta mogu reći?“, odgovori on: „Ja imam svu moć nad Nebom i Paklom; sudbine svih duša su u mojim rukama.“ „Kako može on“, upitah ga ja, „koji je vrhovni imperator, toliko ponižavati sebe, i kako ti možeš da prihvatiš njegovu molitvu?“ „On je svejedno moj sluga“, odgovori on. „Šta je imperator u odnosu na Boga? Ja držim u svojoj desnoj ruci gromove izopštenja.“

Tada mu rekoh: „Kako možeš biti toliko lud? U svetu si bio samo običan sveštenik; pa pošto si radio u zabludi da držiš ključeve, odnosno moć da spajaš i razdvajaš, ti si dopustio svom duhu da te ponese do te tačke ludila da si poverovao kako si sam Bog.“

Emanuel Swedenborg

On se razljuti na ovo i zakle se da jeste i da Bog nema moći na Nebu „jer ju je svu preneo na nas“. „Treba samo da naredimo“, nastavi on, „a Nebo i Pakao to odmah izvršavaju. Ako nekoga pošaljemo u Pakao, đavoli ga odmah prihvataju; kao i anđeli kada nekog pošaljemo na Nebo.“ „Koliko vas ima“, upitah ga, „u vašoj zajednici.“ „Tri stotine“, reče on, „i svi smo mi bogovi; ali ja sam vrhovni bog.“

Nakon toga se zemlja otvori pod stopama obojice, i oni potonuše duboko u svoje paklove. Bi mi dozvoljeno da vidim da su ispod njihovih paklova bile zatvorske radionice za one koji nanose zlo drugima. Jer je svima u Paklu dozvoljeno da gaje svoje iluzije i da se njima hvale, ali ne i da drugome čine zlo. Razlog zbog kojih su ljudi u njemu ovakvi jeste taj što je čovek tada u svom duhu, a duh, kada je odvojen od tela, uživa potpunu slobodu da se ponaša u skladu sa svojim osećanjima i mislima.

Kasnije mi bi dozvoljeno da pogledam u njihove paklove. Pakao, u kojem su bili vrhovni imperatori i vrhovni kraljevi, bejaše pun svih vrsta nečistoće. Oni sami izgledahu kao različite divlje zveri sa pretećim očima. Bejaše skoro isto i u drugom paklu, u kojem stanovahu navodni bogovi i vrhovni bogovi. U tom paklu su se mogle videti i zloslutne noćne ptice poznate kao *ochim* i *iyim*¹⁷ koje su letele oko njih. Njihove iluzije su stvarale slike poput ovih pred mojim očima. Ova iskustva objašnjavaju kakvo je samoljublje političara i sveštenika. Ovi drugi žele da budu bogovi, a prvi imperatori. Sve dok su ograničenja za ove ljubavi ublažena, oni će želiti to i težiti da to ostvare.

265. Nakon toga se otvori Pakao, i u njemu ugledah dve osobe: jednu kako sedi na klupi sa stopalima u korpi punoj guja koje su puzile uz njene grudi do vrata; a drugu

¹⁷ Hebrejske reči koje znače "strašna stvorenja"

kako sedi na mahnitom magarcu sa crvenim zmijama koje gmižu pored, dižući svoje glave i vratove i prateći jahača. Rekoše mi da su to pape koje su lišile vladare njihovih tronova, govoreći loše o njima i ophodeći se prema njima rdavo kad bi ovi došli u Rim da mole za pomoć i da im ukažu poštovanje. Korpa sa gujama, rekoše, i besni magarac sa zmijama u pratnji, predstavljaju slikovit prikaz njihove ljubavi prema upravljanju koja je proizvod samoljublja. Ovakve slike mogu videti samo oni koji u tom pravcu gledaju iz daljine. Tu je bilo i neko sveštenstvo, pa ih upitah da li su ovi zaista bili pape, a oni mi rekoše da jesu, jer ih prepoznaše.

266. Nakon što videh ove tužne i strašne prizore, pogledah okolo i ugledah dva anđela kako stoje nedaleko od mene i razgovaraju. Jedan je bio u vunenom odelu koje se sijalo vatrenogrimiznom bojom, i u tunici od blistavog lanenog platna ispod njega. Drugi je bio slično odeven, u crvenoj odori, sa mitrom koja je bila ukrašena parom rubina sa desne strane. Ja im pridoh i pozdravih ih rečju „mir“. Potom ih upitah s poštovanjem: „Zašto ste sišli ovde?“

„Sišli smo ovde sa Neba“, odgovoriše oni, „po Božjoj naredbi da sidemo i porazgovaramo sa tobom o blaženim stanjima onih koji žele da upravljaju drugima jer vole da obavljaju službu. Mi smo Božji poklonici; ja sam princ našeg društva, a on je glavni sveštenik.“

Princ reče da je on sluga svoje zajednice, jer joj služi obavljanjem službe. Drugi reče da je on sluga tamošnje crkve, jer je njegovo služenje njima vođenje svetih obreda za pomoć njihovim dušama. Oba su uživala večnu radost koja potiče od večne sreće koju im Bog daruje. Oni rekoše da je sve u njihovoj zajednici sjajno i veličanstveno, sjajno od zlata i dragog kamenja, a veličanstveno zbog palata i parkova. „Razlog je u tome“, reče on, „što naša ljubav prema upravljanju drugima ne potiče od samoljublja, već od ljubavi prema obavljanju službe. Kako

Emanuel Swedenborg

ova ljubav dolazi od Boga, sve dobre službe na Nebu svetlucaju i sjaje. A kako svi u našoj zajednici dele ovu ljubav, atmosfera se u njemu čini zlatnom zbog svetlosti koju prima od sunčevih zraka. Vatrom obojena sunčeva svetlost je ta koja je saobrazna ovoj ljubavi.“

Kada to rekoše, ja ugledah ovu vrstu atmosfere oko njih; i osetih njen miris, što im i rekoš. Zamolih ih da mi kažu još nešto o ljubavi prema vršenju službe. I oni mi rekoše: „Položaji koje mi uživamo su nešto što tražimo, ali ni sa kakvim drugim ciljem sem da potpunije obavljamo službe i da ih proširimo na šire područje. Mi takođe uživamo i počasti, i mi ih prihvatamo, ali ne za sebe, već za dobro našeg društva. Naša braća i kolege koji pripadaju običnim ljudima zajednice jedva da su i svesni da počasti našeg položaja nisu u nama ili da službe koje obavljamo ne dolaze od nas. Ali mi možemo reći razliku; mi osećamo da počasti položaja leže izvan nas, kao odeća koju oblačimo. Ali službe koje obavljamo potiču iz ljubavi prema njihovom obavljanju, koja je unutar nas i dolazi od Boga, i ta ljubav izvodi svoje blaženstvo deljenjem sa drugima putem službi koje obavljamo. Mi znamo iz iskustva da sve dok obavljamo službe iz ljubavi prema njima, dotle će se ta ljubav povećavati, a sa njom i mudrost preko koje se ostvaruje komunikacija. Ali u meri u kojoj mi ove službe držimo za sebe i ne delimo ih, u toj meri nas napušta to blaženstvo. Tada obavljanje službe postaje kao hrana uskladištena u stomaku umesto da bude preneti telu i svim njegovim delovima; a ako ostane nesvarena, izaziva mučninu. Ukratko, celo Nebo nije ništa drugo nego skladište usluga, od prve do poslednje. Šta je služba do konkretno ostvarenje ljubavi prema bližnjem? I šta Nebesa drži na okupu do ova ljubav?“

Čuvši ovo, upitah: „Kako iko može proceniti da li obavlja službu iz samoljublja ili iz ljubavi prema njoj? Svi, kako dobri tako i oni loši, obavljaju službu i rade podstaknuti nekom ljubavlju. Pretpostavimo da u svetu

postoje zajednice sačinjene samo od đavola i zajednice sačinjene samo od anđela. Moje je mišljenje da će đavoli u svojoj zajednici, zapaljeni samoljubljem i blistajući se u osećanju vlastite važnosti, obaviti isto toliko posla kao i anđeli u svojoj zajednici. Ko tada može reći kakva je ljubav i kakvo je poreklo ovih službi?“

Dva anđela na ovo odgovoriše sledeće: „Đavoli obavljaju službu radi njih samih, da bi stekli reputaciju, da budu unapređeni u položaju ili da bi ostvarili profit. Ali anđeli ne obavljaju službu iz tih razloga, već radi službe i svoje ljubavi prema njoj. Nijedna osoba ne može napraviti razliku između tih službi, ali Bog može. Svi koji veruju u Boga i klone se zla kao greha, obavljaju službu po Božjoj zapovesti. A svi oni koji ne veruju u Boga i ne klone se zla kao greha, službu obavljaju za sebe i sopstvenu korist. To je razlika između službi koje obavljaju đavoli i onih koje obavljaju anđeli.“

Pošto rekoše ovo, dva anđela odoše; iz daljine se činilo da putuju kao Ilija u plamenim kolima, sve dok se ne popeše na svoje nebo.

267. Drugo iskustvo

Nešto kasnije odoh u park da prošetam, razmišljajući o onima koji su čeznuli da poseduju svetska dobra zamišljajući da to i rade. Tada, na izvesnoj udaljenosti od mene, ugledah dva anđela u razgovoru, koji su me s vremena na vreme pogledali. I ja pridoh bliže, a kako se približih oni mi se obratiše i rekoše: „Osećamo iznutra da ti razmišljaš o ovome o čemu mi razgovaramo, odnosno da razgovaramo o onome o čemu razmišljaš, što je rezultat uzajamne komunikacije u osećanjima.“

Ja ih upitah o čemu to razgovaraju. „O imaginaciji, čežnji i inteligenciji“, rekoše oni, „a trenutno o onima koji uživaju u sanjarenju i zamišljanju da poseduju sve na svetu.“ Zamolih ih da mi otkriju svoja razmišljanja o ovim temama, čežnji, imaginaciji i inteligenciji. Oni započeše

Emanuel Swedenborg

svoj odgovor rekavši da svako u sebi od rođenja poseduje čežnju, ali spolja stiće inteligenciju putem obrazovanja. Niko nema inteligenciju, a još manje mudrost u sebi, to jest u pogledu svoga duha, sem Bog. „Jer svako se“, rekoše oni, „uzdržava od čežnje za zlom, i podstiče inteligenciju srazmerno meri u kojoj poštuje Boga i istovremeno je povezan sa Njim. Ako to ne uspe, čovek nije ništa do čežnja; iako spolja, to jest u telu, ima inteligenciju koja je rezultat obrazovanja. Čovek čezne za počastima i bogatstvom ili da bude slavan i bogat; a ta dva cilja se ne mogu ostvariti dok ne postane principijelan i duhovan, odnosno inteligentan i mudar. Čovek se od detinjstva uči da bude takav. Zato, čim se pomeša sa ljudima ili dođe na neki sastanak, on preokreće svoj duh, skrenuvši ga od čežnje, pa govori i deluje u skladu sa principima pristojnosti i časti, koje je naučio u detinjstvu i zadržao u telesnom sećanju. On takođe posebno vodi računa da ništa od lude čežnje njegovog duha ne sklizne vani.“

„Tako su svi, koji nisu iznutra vođeni od Boga, šarlatani, ulizice i licemeri, koji deluju kao ljudska bića a da to nisu. O njima se može reći da su njihova ljuštura ili telo mudri, jezgro ili duh ljudi; da je njihova spoljašnjost ljudska, njihova unutrašnjost – unutrašnjost divlje zveri. Takvi ljudi idu sa potiljkom glave okrenutim nagore, a licem nadole, tako da hodaju kao da su preopterećeni teretom, s glavama koje vise i pogledom uprtim u zemlju. Kada se oslobode svojih tela, postaju duhovi koji se tako oslobođeni pretvaraju u ono što predstavlja njihova suluda čežnja. Jer oni kojima upravlja samoljublje čeznu da budu gospodari univerzuma ili pak da prošire svoje granice kako bi imali širi uticaj kojem ne bi videli kraja. Oni, vođeni ljubavlju prema svetlu, čeznu da poseduju sve na njemu i žalosni su i zavidni ako ko ima sakriveno kakvo blago. Da bi se sprečilo da se ovi ljudi pretvore u samu čežnju i izgube svoju ljudskost, u Duhovnom svetlu se omogućuje da im u misli uđe strah od gubljenja reputacije,

odnosno počasnih položaja i profita, kao i strah od zakona i njegovih kazni. Takođe im se omogućuje da koncentrišu svoj um na učenje ili rad, tako da se drže na površini, odnosno u stanju inteligencije, ma koliko da u sebi bulažne i ponašaju se kao ludaci.“

Nakon toga, upitah da li svi koji osećaju ovu čežnju prema posedovanju svetskih dobara isto tako maštaju o tome. Oni mi odgovoriše da su ljudi koji pate od te iluzije oni koji o tome misle u sebi i prepuštaju se tom maštanju, pričajući sa sobom o tome. Ti ljudi se približavaju razdvajanju svog duha od njegove veze sa telom; oni razumevanje guše sanjarenjem i opijaju se praznim zadovoljstvom zamišljanja da poseduju sve. Čovek je nakon smrti žrtva ove ludosti, ako je povukao svoj duh iz tela, i nije voljan da se povuče iz zadovoljstava koje mu pruža njegova ludost. On slabo razmišlja o stavovima religije o zlu i laži, i skoro uopšte ne razmišlja o neobuzdanoj ljubavi kao o destruktivnoj za ljubav prema Bogu i neobuzdanoj ljubavi prema svetlu kao o destruktivnoj za ljubav prema bližnjima.

268. Nakon toga dva anđela i ja osetismo želju da vidimo ove koji, usled ljubavi prema svetlu, pate od ove imaginarne čežnje ili iluzije da poseduju sva bogatstva. Razumeli smo da nam je ova želja došla da bismo upoznali ove ljude. Njihove kuće bile su ispod zemlje na kojoj smo stajali, ali iznad Pakla. Stoga se zgleđasmo i rekosmo: „Hajdemo.“ Kada ugledasmo otvor i stepenice, krenusmo da silazimo. Bilo nam je rečeno da im pridemo sa istoka kako bismo izbegli da nas zahvati oblak njihove iluzije i da nam intelekt ne bi ušao u senku, koja bi nam istovremeno zamračila vid.

Iznenada ugledasmo zgradu napravljenu od trske i stoga punu pukotina, kako stoji u oblaku koji se neprestano kretao kao dim iz otvora u tri zida. Uđosmo i ugledasmo pedeset ljudi s jedne strane i pedeset sa druge, koji

sedahu na klupama. Bejahu okrenuti leđima prema istoku i jugu, a licem prema zapadu i severu. Svaki je držao tablu ispred sebe sa nabreklom torbom za novac na njoj, a oko torbe ležali su zlatni novčići.

„Da li je ovo“, upitismo ih, „sve bogatstvo na svetu?“ „Ne sve na svetu“, rekoše, „ali sve u kraljevstvu.“ Njihov glas je zvučao kao šapat, a oni sami imali su okrugla lica crvenkasto prebojena poput puževe kućice. Očne zenice svetlucale su im naspram zelene pozadine; čemu je uzrok bila svetlost njihove iluzije.

Sedosmo među njih i rekosmo: „Da li verujete da posedujete sva bogatstva kraljevstva?“ „Da“, odgovoriše oni. Tada ih upitismo: „Koji od vas ih poseduje?“ „Svaki od nas“, odgovoriše oni. „Kako svaki od vas?“ upitismo mi. „Mnogo vas je“. „Svaki od nas zna“, rekoše oni, „da sve što pripada drugome pripada i nama. Nama nije dozvoljeno da mislimo, a još manje da kažemo: Ovo što je moje nije tvoje, ali nam je dozvoljeno da kažemo: Ono što je tvoje i moje je.“

Čak i našim očima novčići na stolovima činjahu se kao da su napravljeni od čistog zlata. Ali kada do nas dopre svetlost sa istoka, oni se pretvoriše u male zlatne čestice koje je do te mere uveličala zajednička iluzija. Oni nam rekoše da svako ko ulazi unutra mora da ponese sa sobom nešto zlata, koje oni sitne na male komade, a njih opet na još manje, koje onda u toj nameri uveličavaju koncentrišući svoje iluzorne moći, kako bi učinili da izgledaju kao novčići većih dimenzija.

Tada im rekosmo: „Zar vi niste rođeni kao racionalna ljudska bića? Gde ste stekli tu glupavu uobrazilju?“ „Mi znamo“, rekoše oni, „da je naša taština čudnovata, ali kako ona zadovoljava unutarnjost našeg uma, došli smo ovde i zadovoljni smo što nam se čini da posedujemo sva bogatstva. Ali se ne zadržavamo ovde više od nekoliko sati, a kad istekne to vreme odlazimo, nakon čega se pamet vraća u naš um. Ali ipak nas s vremena na

vreme obuzme privlačnost našeg sanjarenja i učini nas neodlučnim oko ulaska i izlaska, pa smo tako naizmenično i mudri i ludi. Mi takođe znamo da teška sudbina čeka one koji lukavo kradu svojinu drugih ljudi.“ „Kakva je to sudbina“, upitismo ih mi. „Oni bivaju progutani“, rekoše oni, „i bačeni goli u nekakav zatvor Pakla, gde moraju da rade prvo za odeću i hranu, a posle za nekoliko novčića, koje onda čuvaju po želji svoga srca. Ali ako učine našao svojim drugovima, moraju dati neki od tih svojih novčića za kaznu.“

269. Nakon toga se popesmo iz podzemnog sveta na jug, gde smo bili i pre, a anđeli sa juga mi ispričaše puno toga što je bilo vredno zabeležiti o čežnji, koja nije samo vizija ili proizvod mašte, već postoji od rođenja. „Dok su ljudi u ovom stanju, oni liče na budale iako sebi izgledaju izuzetno mudri. Oni se povremeno vraćaju iz ovog slaboumnog stanja u racionalno stanje koje poseduju spolja. U tom stanju oni vide, potvrđuju i priznaju svoju ludost, ali i dalje žude za povratkom iz racionalnog u slaboumno stanje, u koje zaranjaju kao da beže iz prinude i neprijatnosti u slobodu i prijatnost. Stoga je čežnja ta koja ih iznutra zadovoljava, a ne inteligencija.“

„Postoje“, rekoše, „tri univerzalne ljubavi od kojih je od stvaranja svaka osoba sačinjena: ljubav prema bližnjem, koja je takođe i ljubav prema obavljanju službe, i to je duhovna ljubav; ljubav prema svetu, koja je i ljubav prema posedovanju bogatstva, i to je materijalna ljubav; i samoljublje, koje je ljubav prema vladanju nad drugima, i to je telesna ljubav.“

Čovek je pravo ljudsko biće kada mu ljubav prema bližnjem ili ljubav prema obavljanju službe ispunjava glavu, ljubav prema svetu telo, a samoljublje stopala. Ali ako mu ljubav prema svetu ispunjava glavu, čovek je ljudsko biće u meri u kojoj je to i grbavac. A ako mu samoljublje ispunjava glavu, on ne liči na čoveka koji

Emanuel Swedenborg

stoji na svojim stopalima, već na čoveka koji stoji na dlanovima, s glavom dole i stegnima u vazduhu.

Kada mu ljubav prema bližnjem ispunjava glavu, a druge dve ljubavi telo i stopala, posmatran sa Neba deluje kao da ima lice anđela sa prelepom dugom oko glave. Ali ako mu ljubav prema svetu ispunjava glavu, posmatran sa Neba deluje kao da ima blede lice poput leša sa žutim prstenom oko glave. A ako mu samoljublje ispunjava glavu, sa Neba izgleda kao da ima crnprasto lice sa belim prstenom oko glave.“

To me navede da upitam: „Šta predstavljaju ti prstenovi oko glave?“ „Inteligenciju“, odgovoriše oni, „beli prsten oko glave čoveka sa crnprastim licem predstavlja njegovu inteligenciju kao ograničenu na površini ili oko njega, a njegovu ludost unutra ili u njemu. Osobe ove vrste su mudre kada su u telu, ali lude kada su u duhu. Niko nije mudar u duhu sem zahvaljujući Bogu; to se dešava kada se čovek ponovo rodi i kada ga Bog iznova stvori.“

Nakon ovih reči, zemlja se otvori s leve strane i kroz otvor ugledah đavola kako se diže, sa sjajnim belim oreolom oko glave. „Ko si ti?“, upitah ga. „Ja sam Lucifer“, odgovori on, „Sin Zore. Ja sam prognan dole zato što sam sebe smatrao Najuzvišenijim.“ On zapravo nije bio pravi Lucifer, već je sebe smatrao njime.

„S obzirom da si prognan“, rekoh, „kako se ponovo dižeš iz Pakla?“ „Tamo sam“, odgovori on, „davo, ali ovde sam anđeo svetlosti. Zar ne vidiš da imam svetlosnu sferu oko glave? I videćeš, ako želiš, da sam među moralnim ljudima više nego moralan, a među racionalnim ljudima više nego racionalan, među duhovnim ljudima još i više duhovan. Ja mogu i da propovedam, to sam i radio.“

„O čemu si propovedao?“, upitah ga. „Propovedao sam protiv varalica, preljubnika i svih poklonika Pakla. U stvari, tada sam sebe nazvao đavolom Luciferom i prizvao kletvu na sebe kao takvog, pa sam bio hvaljen do

neba. Tako sam dobio ime Sin Zore. Na sopstveno iznenađenje, kada sam bio u propovedaonici nisam mogao da razmišljam ni o čemu, već samo da govorim ispravno i kako treba. Ali otkrio sam razlog – bio sam u svom spoljašnjem stanju, koje je bilo razdvojeno od mog unutarnjeg stanja. Iako sam otkrio ovo, ipak se nisam mogao promieniti, jer me je moj ponos sprečavao da poštujem Boga.“

„Kako onda“, upitah ga ja, „možeš da govoriš tako, kada si i sam varalica, preljubnik i đavo?“ „Ja sam drugačiji“, odgovori on, „kada sam u svom spoljašnjem ili telesnom stanju u odnosu na to kakav sam kada sam u unutarnjem ili duhovnom stanju. U telu ja sam anđeo, ali u duhu sam đavo. Jer sam u telu pod kontrolom intelekta, ali u duhu sam pod kontrolom volje. Intelekt me uzdiže, ali me volja vuče nadole. Kada sam pod kontrolom intelekta, imam beli oreol oko glave; a kada se moj intelekt podredi volji i postane njena kreatura, kao što se konačno dešava nama, oreol po crni da bi potom nestao. Kada se to desi, mi više ne dolazimo ovamo gore na svetlost.“

Potom je govorio racionalnije od bilo koga drugog o svom dvostrukom stanju, unutarnjem i spoljašnjem. Ali iznenađen, kad vide da pored mene stoje anđeli, njegovo lice i glas zahvati vatra i on postade crn, sve sa oreolom iznad svoje glave; i đavo pade u Pakao kroz isti otvor iz kojeg je izišao. Videvši ovo prolaznici dođoše do zaključka da je čovekova ljubav ta koja određuje kakav će on biti, a ne njegov intelekt, jer ljubav lako ubedi intelekt da je podrži i učini ga servilnim.

Tada upitah anđele: „Odakle đavoli dobijaju takvu moć rasuđivanja?“ „Ona dolazi“, rekoše oni, „od zračenja samoljublja, jer je ono umotano u to blještavilo, koje može uzdići intelekt čak i na svetlost Neba. Jer se svačiji intelekt može uzdići, u zavisnosti od toga šta čovek zna; ali se njegova volja ne može uzdići sem življenjem u skladu sa istinama koje nas uče crkva i razum. Zato čak i ateisti, koji imaju sjajnu reputaciju kao posledicu samoljublja,

Emanuel Swedenborg

pa su stoga ponosni na svoju inteligenciju, uživaju veću moć rasuđivanja od mnogih drugih ljudi. Ali to se dešava kada se bave intelektualnim razmišljanjem, a ne kada se njihova volja bavi osećanjima. Osećanja volje kontrolišu unutarnjost osobe, ali intelektualno razmišljanje kontroliše spoljašnjost.“

Andeo nastavi da objašnjava razloge zašto je osoba mešavina tri gore pomenute ljubavi: ljubavi prema službi, ljubavi prema svetu i prema samoljublju. Razlog je taj da mu se omogući da razmišlja od Boga, iako deluje kao da je od njega samoga. On reče da je najviši nivo u čoveku okrenut ka Bogu, srednji nivo prema spolja, ka svetu, a najniži nivo nadole, ka sebi. Kako je ovaj nivo okrenut nadole, on misli da njegove misli dolaze iz njega, dok zapravo dolaze od Boga.

270. Treće iskustvo

Jednog jutra pošto sam ustao, moje misli utonuše duboko u neke od tajni bračne ljubavi, zaustavivši se na sledećoj: *U kojem regionu ljudskog uma boravi prava bračna ljubav, a u kom bračna hladnoća? Znao sam da ljudski um ima tri regiona, jedan iznad drugog; u najnižem regionu boravi prirodna ljubav, na višem duhovna ljubav, a na najvišem nebeska ljubav. U svakom regionu postoji brak dobra i istine; a pošto se dobro odnosi na ljubav, a istina na mudrost, postoji brak ljubavi i mudrosti. Ovaj brak je isti kao brak između volje i intelekta, jer je predviđeno da volja prima ljubav, a intelekt mudrost.*

Dok sam bio udubljen u ove misli, videh dva labuda kako lete ka severu, a onda i dve rajske ptice kako lete ka jugu, a takođe i dva goluba kako lete ka istoku. Kako sam pogledom pratio njihov let, primetih da dva labuda menjaju kurs sa severa ka istoku, a da rajske ptice skreću sa juga i kreću da se pridruže golubovima na istoku. Oni se uputiše ka visokoj palati, koja je bila okružena drvećem masline, palmi i bukve. Palata je imala tri

reda prozora, jedan iznad drugog; i gledajući videh da labudovi uleću u palatu kroz otvorene prozore donjeg reda, rajske ptice kroz prozore srednjeg reda, a golubovi kroz prozore najvišeg reda.

Dok sam to gledao, jedan anđeo stade pored mene i reče: „Da li razumeš šta si video?“ „Slabo“, odgovorih. On mi reče da palata predstavlja obitavalište bračne ljubavi, onakvo kakvo postoji u ljudskom umu. Najviši sprat, u koji su uleteli golubovi, predstavlja najviši region uma, gde prebiva bračna ljubav u ljubavi prema dobru zajedno sa sopstvenom mudročću. Srednji sprat, u koji su uletele rajske ptice, predstavlja srednji region, u kojem bračna ljubav obitava u ljubavi prema istini zajedno sa svojom inteligencijom. Najniži sprat, u koji su ušli labudovi, predstavlja najniži region, u kojem bračna ljubav obitava u ljubavi prema pravdi i jednakosti sa svojim znanjem.

„Tri para ptica“, reče on, „nose ista značenja: par golubova znači bračnu ljubav najvišeg regiona, par rajskih ptica bračnu ljubav srednjeg regiona, a par labudova bračnu ljubav najnižeg regiona. Tri vrste drveća koje okružuju palatu: maslina, palma i bukva, nose ista značenja. Mi na Nebu najviši region uma zovemo Nebeskim, srednji Duhovnim, a najniži Prirodnim. Vidimo ih kao stanove u kući, koji se nalaze jedan iznad drugog i povezani su stepeništem koje vodi od jednog do drugog. Na svakom spratu nalaze se po dve sobe: jedna za ljubav, druga za mudrost, a ispred njih je neka vrsta spavaće sobe, gde se u krevetu ljubav povezuje sa svojom vrstom mudrosti ili dobro sa svojom istinom ili, što predstavlja isto, volja sa svojim intelektom. Palata sadrži slikovite predstave svih tajni bračne ljubavi.“

Čuvši ovo, obuze me čežnja da je vidim, pa upitah da li je ikome dozvoljeno da uđe unutra i da je razgleda, s obzirom da je to reprezentativna palata. Odgovor beše da je samo onima koji su na trećem nebu dozvoljeno da uđu, jer se njima svaka predstava ljubavi i mudrosti realizuje.

Emanuel Swedenborg

„Ovo što sam ti rekao“, reče on, „čuo sam od njih. Takođe su mi rekli i da prava bračna ljubav boravi u najvišem regionu, između obostrane ljubavi u odaji ili sobi volje, i percepcije mudrosti u odaji ili sobi intelekta; kao i da se one spajaju u krevetu u spavaćoj sobi s prednje strane, to jest na istoku.“ „Zašto su tamo dve odaje?“, upitah. On reče da je to zato što je muž u odaji intelekta, a žena u odaji volje.

„Pošto tamo stanuje bračna ljubav“, rekoh, „gde stanuje bračna hladnoća?“ On mi odgovori da i ona stanuje u najvišem regionu, ali samo u odaji intelekta, jer je odaja volje tu zatvorena. „Jer intelekt praćen svojim istinama“, reče on, „može da se penje onoliko često koliko to želi spiralnim stepeništem do svoje odaje u najvišem regionu; ali ako volja praćena dobrom svoje ljubavi ne krene istovremeno do svoje odaje, ova se zatvara, izazivajući hladnoću u drugoj. To je *bračna hladnoća*. Kada se ta hladnoća oseti prema ženi, intelekt spušta pogled sa najvišeg regiona na najniži i ukoliko ga ne zadrži strah, silazi dole i greje se tom nedopustivom vatrom.“

Nakon toga, iako je želeo da mi ispriča još ponešto o bračnoj ljubavi na osnovu predstava o njoj u toj palati, ipak reče: „Dosta je za sada. Pitaj prvo da li su ove činjenice izvan domašaja prosečnog intelekta. Ako jesu, nema svrhe nastavljati priču. Ali ako nisu, otkrićemo još toga.“

XII

RAZLOZI ZA ISPOLJAVANJE LJUBAVI, PRIJATELJSTVA I BLAGONAKLONOSTI BRAKOVIMA

271. Nakon bavljenja razlozima za hladnoću i razdvajanje, sledeća tema moraju biti razlozi zbog kojih ispoljavanje ljubavi, prijateljstvo i blagonaklonost moraju postojati u brakovima. Jer je dobro poznato da iako u današnje vreme hladnoća deli umove bračnih parova, oni i dalje žive zajedno i imaju decu. To se ne bi desilo, da ispoljavanje ljubavi nije moguće i da ljubav povremeno ne liči, odnosno ne oponaša toplotu prave ljubavi. U ovome što sledi videće se da su ove manifestacije neophodne i korisne; bez njih se domaćinstva ne bi održala, pa stoga ni zajednice.

Pored toga, pojedini savesni ljudi mogu biti uznemireni razmišljanjem da bi mentalnom neskladu između partnera i sebe, koji vodi unutarnjem otuđenju, mogli biti uzrok oni sami i da se on može pripisati njima, zbog čega se rastužuju u srcu. Ali kako je unutarnji nesklad nešto na šta oni ne mogu uticati, njima je dovoljno da umire patnju koju im nameće savest, ispoljavanjem ljubavi i blagonaklonosti. To može dovesti do povratka prijateljstva, u kojem bračna ljubav leži skrivena, na strani jednog partnera, iako ne i na strani drugog. Ali brojni varijeteti ove teme zahtevaju razlaganje na više stavki, kao i ranije, a one su sledeće:

Emanuel Swedenborg

- I U Prirodnom svetu skoro svi ljudi mogu se sjedinjavati u svojim spoljašnjim osećanjima, ali ne i u unutarnjim, ako se ova ne slažu ili se smatraju nesaglasnim.*
- II U Duhovnom svetu svi su sjedinjeni onako kako njihova unutarnja, a ne spoljašnja, osećanja nalažu, sem ako ona ne ostvare jedinstvo sa ovim unutarnjim.*
- III Spoljašnja osećanja su ta koja generalno navode ljude na svetu da se venčavaju.*
- IV Ali u odsustvu unutarnjih osećanja koja bi sjedinila umove partnera, brakovi se raspadaju u kući.*
- V Međutim, bračno stanje u svetu treba da traje do kraja života svakog od partnera.*
- VI Brakovi, kojima nedostaje sjedinjenost unutarnjih osećanja, mogu imati spoljašnja osećanja, koji liče na unutarnja i vode združivanju.*
- VII Ovo je izvor ispoljavanja ljubavi, prijateljstva i blagonaklonosti među bračnim parovima.*
- VIII Ova ispoljavanja su pretvaranja koja su svojstvena braku i koja su pohvalna kao korisna i neophodna.*
- IX U slučaju kada je duhovna osoba sjedinjena sa prirodnom osobom, ova bračna pretvaranja imaju prizvuk pravde i razboritosti.*
- X Kod prirodnih ljudi ova pretvaranja nose prizvuk mudrosti iz različitih razloga.*
- XI Ona imaju za cilj da poboljšaju ljude i učine ih susretljivijim.*
- XII Ona imaju za cilj da održavaju red u domaćim pitanjima i obezbede uzajamnu pomoć.*
- XIII Ona imaju za cilj da obezbede složnost oko brige o bebama i odgajanju dece.*
- XIV Ona imaju za cilj da podstaknu mir u kući.*
- XV Ona imaju za cilj da zaštite ugled van kuće.*

- XVI *Ona imaju za cilj da obezbede razne znakove blagonaklonosti koje traže partneri ili njihova rodbina, kao i da umire strah od njihovog nestajanja.*
- XVII *Ona imaju za cilj da opravdaju mane i da izbegnu sramoćenje.*
- XVIII *Ona imaju za cilj da donesu pomirenje.*
- XIX *Ako žena ne prestane da pokazuje blagonaklonost i kada njen muž izgubi sposobnost, među njima može postojati prijateljstvo koje liči na bračno i koje će trajati dok ne ostare.*
- XX *Razne vrste vidljive ljubavi i prijateljstva moguće su među parovima od kojih jedan dominira, a drugi je podređen.*
- XXI *Pakleni brakovi su mogući u svetu među parovima koji su u sebi pravi neprijatelji, ali spolja najbolji prijatelji.*

Sada sledi objašnjenje ovih tvrdnji.

272. (I) *U Prirodnom svetu skoro svi ljudi mogu se sjedinjavati u svojim spoljašnjim osećanjima, ali ne i u unutarnjim, ako se ova ne slažu ili se smatraju nesaglasnim.*

Razlog je u tome što u svetu čovek ima materijalno telo, a ono je prepuno želja; one se u njemu ponašaju kao talog koji se skuplja na dnu kada se bistri novo vino. Materije od kojih je sačinjeno ljudsko telo u svetu su takve vrste. Stoga se unutarnja osećanja, osećanja uma, ne vide; u mnogim slučajevima jedva da se išta od njih i pomalja. Jer ih telo ili upija i pokriva talogom, ili ih skriva duboko da ih drugi ne bi videli, jer je telo naučeno od detinjstva da se pretvara. To omogućuje jednom partneru da usvoji stanje bilo kojeg osećanja koje uoči u drugome i da namami osećanje drugoga u sebe tako da se ona sjedine. Razlog za ovo sjedinjenje je u tome što svako osećanje ima svoje zadovoljstvo, a zadovoljstva povezuju umove.

Emanuel Swedenborg

Međutim, bilo bi drugačije kada bi se unutarnja osećanja videla, kao spoljašnja, na licima ljudi, u njihovim pokretima, kada bi se čula u tonu njihovog glasa, ili kada bi se zadovoljstva koja pružaju osećala nosem ili mirisala, kao što je to slučaj u Duhovnom svetu. Tada bi se, kada njihovo neslaganje dostigne tačku razdora, njihovi umovi razišli i oni bi se udaljili u zavisnosti od osećanja antipatije. Ova zapažanja pojašniće da se u Prirodnom svetu skoro svi mogu sjedinjavati u spoljašnjim osećanjima, ali ne i u unutarnjim, ako se ona ne slažu ili se smatraju nesaglasnim.

273. (II) *U Duhovnom svetu svi su sjedinjeni onako kako njihova unutarnja, a ne spoljašnja, osećanja nalažu, sem ako ona ne ostvare jedinstvo sa ovim unutarnjim.*

Razlog je u tome što je materijalno telo, koje je u stanju da prima i pokazuje oblike svakog osećanja, kao što je gore rečeno, tada odbačeno. Onog trenutka kada čovek skine to telo, on biva izložen svojim unutarnjim osećanjima, koja je prethodno skrivalo telo. Zato se ove sličnosti i razlike prirode, ili simpatije i antipatije, ne samo osećaju već i vide na licima, u govoru i pokretima. Sličnosti su, dakle, sjedinjene, a razlike razdvojene. Ovo je razlog zašto je celo Nebo od Boga uređeno u skladu sa svim razlikama osećanja ljubavi prema dobru i istini; Pakao, s druge strane, uređen je u skladu sa svim razlikama osećanja prema zlu i laži.

Kako anđeli i duhovi imaju unutarnja i spoljašnja osećanja, kao i ljudi na svetu, i kako unutarnja osećanja tamo nisu u stanju da se maskiraju spoljašnjim osećanjima, ona se probijaju i postaju vidljiva; svaka vrsta je, dakle, u ovim slučajevima upućena da liči na drugu i odgovara ovoj drugoj. Na osnovu toga, njihova spoljašnja osećanja prikazuju unutarnja na njihovim licima, u tonu glasa i ponašanju. Anđeli i duhovi imaju unutarnja i spoljašnja osećanja jer imaju um i telo; proizvedena osećanja i misli pripadaju

umu, a pruženi utisci i zadovoljstva koja pružaju pripadaju telu.

Često se događa da se nakon smrti prijatelji sretnu u Duhovnom svetu, pa sećajući se svog prijateljstva u prethodnom svetu misle da će tada obnoviti prijateljske odnose koje su imali ranije. Ali kada se njihovo združivanje, koje se zasniva samo na spoljašnjim osećanjima, primeti na Nebu, oni se razdvajaju u skladu sa njihovim unutarnjim osećanjima. Tada se neki šalju na sever, neki na zapad; i međusobno udaljavaju tako da se nikada više ne vide i ne prepoznaju. Jer se njihova lica menjaju na mestima gde žive, tako da postanu slike svojih unutarnjih osećanja. To pojašnjava činjenicu da su u Duhovnom svetu unutarnja osećanja ta koja međusobno povezuju ljude, a ne spoljašnja, sem ako ona nisu sjedinjena sa unutarnjim.

274. (III) Spoljašnja osećanja su ta koja generalno navode ljude u svetu da se venčavaju.

To je zato što se unutarnja osećanja retko uzimaju u obzir, a ako se i uzmu, sličnost na strani žene se i dalje ne vidi, jer je njeni prirodni talenti navode da ih drži duboko skrivenim u šupljinama uma. Postoje brojni spoljašnji razlozi koji navode čoveka da se oženi. Vodeći razlog u tom periodu je želja da poveća svoje nasleđe dodatnim bogatstvom, bilo da postane imućan u posedima ili da obezbedi novčano izobilje. Drugi je ambicija da stekne počasti, bilo da zadobije bolju reputaciju ili da živi na uzvišeniji način. Pored ovih, postoje razne stvari koje privlače ili podstiču požudu; one čak i ne pružaju priliku da se utvrdi postoji li saglasnost među unutarnjim osećanjima. Ovih nekoliko napomena pojašnjava da su generalno spoljašnja osećanja ta koja podstiču ljude na svetu da se venčavaju.

275. (IV) Ali u odsustvu unutarnjih osećanja koja bi sjedinila umove partnera, brakovi se raspadaju u kući.

Emanuel Swedenborg

Kažemo u kući jer se to dešava među parovima privatno. To se dešava kada rana toplota ostvarena u vreme zaruka, koja gori plamenom u vreme venčanja, počne postepeno da gubi svoj žar na račun njihovih nejednakih unutarnjih osećanja, tako da je na kraju zamenjuje hladnoća. Dobro je poznato da spoljašnja osećanja koja ih navode i podstiču da se venčaju, nestaju, te ih više ne povezuju. U poslednjem poglavlju dokazao sam da hladnoća nastaje iz različitih razloga: unutarnjih, spoljašnjih i slučajnih, a da svi oni nastaju usled različitosti unutarnjih osećanja. To pokazuje istinitost tvrdnje da se u odsustvu unutarnjih osećanja koja bi sjedinila umove bračnih partnera, takvi brakovi raspadaju.

276. *(V) Međutim, bračno stanje u svetu treba da traje do kraja života svakog od partnera.*

Ova zapažanja su izneta da bi razum mogao da shvati neophodnost, korisnost i istinitost tvrdnje da se bračna ljubav, kada nije istinska, mora ispoljavati i učiniti da izgleda kao da jeste. Bilo bi drugačije da sklopljeni brakovi nisu obećanje koje će trajati do kraja života, već nešto što se može okončati po želji. To je bio slučaj sa Izraelćanima, koji su tražili za sebe slobodu da se razvedu od žena po bilo kom osnovu. To se vidi iz sledećeg poglavlja po Mateju (19:3-10):

Neki fariseji dođoše i upitaše Isusa da li je dozvoljeno da se čovek razvede od žene iz bilo kojeg razloga? A kada im Isus odgovori da nije dozvoljeno razvoditi se od žene i oženiti se drugom, osim zbog njenog bludnog vladanja, oni mu uzvратиše da im je Mojsije zapovedio da daju knjigu rasmusnu i da se razvedu. A učenici rekoše da ako je tako čoveku sa ženom nije se dobro ni ženiti.

Kako je, dakle, brak ugovor za ceo život, odatle sledi da su parovi obavezni da ispoljavaju ljubav i prijateljstvo. Potreba da se sklopljeni brakovi održavaju do kraja života u svetu proizilazi iz Božjeg zakona, a budući da

je to tako, ona se propisuje i zakonima razuma takođe, kao i građanskim zakonima. Po Božjem zakonu nije dozvoljeno razvesti se od žene i oženiti se drugom, sem zbog njenog bludnog vladanja, kao što je gore navedeno. To je i zakon razuma, jer je zasnovan na duhovnom zakonu pošto je Božji zakon jedno sa zakonom razuma. Ova dva zakona zajedno, ili pre zakon razuma inspirisan Božjim zakonom, ustanovljuju građansko pravo. Danas se mogu videti brojni primeri kršenja propisa, raspada zajednica i rastava brakova pre smrti ili razvoda od žena iz čistog hira. Ova kršenja i raspad društva obrađeni su u raspravi o poreklu bračne ljubavi predstavnika devet kraljevstava (odeljci 103, 115), pa nema potrebe iznositi dodatne razloge. Ovi razlozi, međutim, ne sprečavaju da se dozvoli razdvajanje iz posebnih razloga (vidite odeljke 252-254); a o uzimanju ljubavnice vidite deo drugi, poglavlje XX.

277. *(VI) Brakovi, kojima nedostaje sjedinjenost unutarnjih osećanja, mogu imati spoljašnja osećaja, koja liče na unutarnja i vode združivanju.*

Unutarnja osećanja znače obostranu naklonjenost partnera u umu, koja dolazi sa Neba; spoljašnja osećanja su naklonosti u umu oba partnera koje dolaze iz sveta. Spoljašnja osećanja ili naklonosti su zaista jednaki u umu, ali ona zauzimaju njegov niži nivo, dok unutarnja osećanja zauzimaju gornji nivo. Može se smatrati, budući da i jedna i druga imaju svoje mesto u umu, da ona liče i da su saglasna. Međutim, ona su različita, iako se može činiti da liče. U nekim slučajevima se čini da ona nastaju sporazumno, a u drugim ljubaznim pretvaranjem.

Od početka bračnog ugovora postoji neko zajedništvo usađeno u oba partnera, koje ostaje ukorenjeno u njima, ma koliko da se njihovi umovi razlikuju. Na primer, zajedničko posedovanje dobara, u mnogim slučajevima zajedničko deljenje poslova i raznih potreba domaćinstva, što vodi deljenju istih misli i tajni. Deli se takođe i krevet

Emanuel Swedenborg

i ljubav prema deci; da ne spominjemo i mnoge druge stvari koje su prisutne u njihovim umovima, jer su uključene u bračni ugovor. Ovo je glavni izvor spoljašnjih osećanja koja liče na unutarnja. Međutim, spoljašnja osećanja, koja su pak pretvorna, delom dolaze iz istog izvora, a delom iz drugog, što će biti kasnije razmotreno.

278. (VII) *Ovo je izvor ispoljavanja ljubavi, prijateljstva i blagonaklonosti među bračnim parovima.*

Ispoljavanje ljubavi, prijateljstva i blagonaklonosti među bračnim parovima rezultat je ulaska u doživotni bračni savez i principa deljenja koji je utisnut u bračne partnere, oni čine da spoljašnja osećanja liče na unutarnja, na šta je upravo ukazano. Tu su i razlozi kao što je praktična korist i potreba. Iz njih delimično nastaju spoljašnja osećanja koja povezuju ljude međusobno ili se pretvaraju da to čine, uzrokujući da spoljašnja ljubav liči na unutarnju, a spoljašnje prijateljstvo na unutarnje.

279. (VIII) *Ova ispoljavanja su pretvaranja koja su svojstvena braku i koja su pohvalna kao korisna i neophodna.*

Govorimo o pretvaranju jer je ono moguće među onima koji se ne slažu u umu, a zbog tih neslaganja iznutra su u hladnom stanju. Kada oni pak svojim spoljašnjim ponašanjem, kako i treba, žive neusiljenim životom, njihovo međusobno opštenje može se nazvati pretvaranjem, ali pretvaranjem koje je svojstveno braku. Kako je ono posebno hvale vredno jer ima za cilj služenje svrsi, treba ga razlikovati od licemernog pretvaranja, posebno stoga što ima za cilj sve dobre rezultate koji su pobrojani u narednim tačkama od XI do XX. Može se nazvati pohvalnim zato što je neophodno, jer bi u protivnom svi ovi dobri rezultati bili odbačeni. Pa ipak je zajednički život propisan bračnim ugovorom i zakonom, te je nametnut svakom od partnera kao dužnost.

280. *(IX) U slučaju kada je duhovna osoba sjedinjena sa prirodnom osobom, ova bračna pretvaranja imaju prizvuk pravde i razboritosti.*

Razlog je u tome što su pravda i razboritost ti koji duhovnog čoveka navode da čini to što čini. Stoga on ne vidi ta pretvaranja kao otuđena od njegovih unutarnjih osećanja, već kao povezana s njima. Ponaša se ozbiljno, nalazeći poboljšanje za svoj cilj, pa ako ga ne ostvari, on se okreće održavanju reda u svom domaćinstvu, obezbeđenju obostrane pomoći, pažnju svoje dece i uživanju u miru i spokoju. Pravda ga nagoni ka ovim ciljevima, a rasuđivanje ka njihovom praktičnom sprovođenju. Razlog zbog kojeg duhovna osoba može da živi ovako sa prirodnom osobom jeste taj što se duhovna osoba ponaša duhovno, čak i sa prirodnom osobom.

281. *(X) Kod prirodnih ljudi ova pretvaranja nose prizvuk mudrosti iz različitih razloga.*

Kod bračnih parova, jedan može biti duhovan a drugi prirodan; pod duhovnim mislimo na onoga koji voli duhovne stvari, te stoga ima mudrost od Boga, a pod prirodnim na onoga koji voli prirodne stvari, te ima mudrost od sebe. Kada se dve takve osobe sjedine u braku, duhovna osoba oseća bračnu ljubav kao toplotu, a prirodna kao hladnoću. Očigledno je da toplota i hladoća ne mogu postojati zajedno i da toplota ne može zapaliti osobu u stanju hladnoće, dok se ova prvo ne rastera; niti hladnoća može prodreti u osobu u stanju toplote, sve dok se ova prvo ne ukloni. Stoga je unutarnja ljubav nemoguća među partnerima, od kojih je jedan duhovan, a drugi nije. Ali na strani duhovnog partnera može postojati ljubav uporediva sa unutarnjom ljubavi, kao što je rečeno u prethodnom odeljku.

Međutim, unutarnja ljubav ne može postojati kod bračnog para gde su oba partnera prirodni, jer su oba hladna. Sva toplota koju imaju potiče od bluda. Ipak oni

Emanuel Swedenborg

moгу da žive zajedno u jednom domaćinstvu, iako su im umovi razdvojeni; oni takođe svojim licima mogu da oduju utisak ljubavi i obostranog prijateljstva, ma koliko da se njihovi umovi razilaze. U ovim slučajevima spoljašnja osećanja, većim delom prema bogatstvu i posedovanju imovine ili prema počastima i visokom položaju, mogu postati takoreći strastvena. Kako ova strast proizvodi strah od njihovog gubitka, pretvaranje postaje od suštinskog značaja za njih; glavna su ona koja su navedena pod tačkama XV-XVII dole. Ostali navedeni razlozi mogu biti u vezi sa razlozima koji utiču na gore pomenutu duhovnu osobu (odljak 280), ali samo ako razboritost prirodne osobe nosi obeležje inteligencije.

282. (XI) *Ona imaju za cilj da poboljšaju ljude i učine ih susretljivijim.*

Pretvaranja koja praktikuju bračni parovi, omogućavajući onima koji se ne slažu u karakteru da deluju ispunjeni ljubavlju i prijateljstvom, treba da vode poboljšanju, jer duhovna osoba povezana brakom sa prirodnom osobom nema drugi cilj sem da poboljša način na koji živi. Ona to čini pričajući o mudrosti i pročišćavanju i ispoljavajući blagonaklonosti koja godi karakteru druge osobe. Ali ako se na ovo ne obrati pažnja ili ako ne ostavi nikakav utisak na ponašanje onoga kome je upućeno, osoba pribegava organizaciji koja će održati red u domaćim pitanjima, obezbediti uzajamnu pomoć, brigu o bebama i deci... Jer ono što duhovna osoba uradi ili kaže ima prizvuk pravde i rasuđivanja, kao što je gore navedeno (odljak 280).

Međutim, kod bračnih partnera od kojih nijedan nije duhovan, već su oba prirodna, može se desiti slično, ali upravljeno drugoj svrsi. Ako oni teže poboljšanju i organizaciji, namera je ili da navedu drugog da se ponaša na način sličan njihovom ili da ga (je) učine servilnim prema sopstvenim željama; ili da obezbede vršenje dužnosti u službi jednoga, bilo na račun mira u kući ili dobre reputacije

van nje, ili zarad podrške kojoj se nadaju od partnera ili njegove rodbine, a da i ne spominjemo ostale ciljeve. Ali oni u nekim slučajevima potiču iz njihove racionalne mudrosti, u nekim slučajevima od njihove urođene učtivosti, u nekima od zadovoljstava želja koje su se ustalile od rođenja, pa je osoba u strahu od njihovog gubitka. Postoje i mnoge druge svrhe, koje uzrokuju da blagonaklonost, uzeta kao proizvod bračne ljubavi, postane manje-više pretvorna. Postoje takođe i činovi blagonaklonosti koji se, kao proizvodi bračne ljubavi, mogu videti van kuće, ali ne i u njoj; oni imaju za cilj očuvanje ugleda svake od strana, a ako ne, onda su samo igra.

283. (XII) *Ona imaju za cilj da održavaju red u domaćim pitanjima i obezbede uzajamnu pomoć.*

Svako domaćinstvo u kome ima i dece, njihovih učitelja i slugu predstavlja zajednicu koja se oblikuje po ugledu na veće, koje nastaju njihovom kombinacijom, kao što svaka celina nastaje od delova. Štaviše, kao što dobrobit velike zajednice zavisi od reda, tako i dobrobit male zajednice zavisi od reda. Kako što je posao magistrata da procenjuje i obezbeđuje postojanje i očuvanje reda među ljudima koji tvore zajednicu, tako je i posao bračnog para da obezbedi red u svom domaćinstvu. Ali ovaj red je nemoguće uspostaviti ako se muž i žena ne slažu u karakteru, jer to rezultira time da se saveti i pomoć koje pružaju jedno drugom potežu u suprotnim pravcima i dele kao i njihovi karakteri; time se oblik manje zajednice uništava. Da bi se, dakle, održao red i pomoću njega se pobrinulo za sebe zajedno sa domaćinstvom i za domaćinstvo skupa sa sobom, tako da se ne uništi i sruši, od suštinske je važnosti da se gospodar i gospodarica slažu i da deluju kao jedno. Ako ih razlika u umovima sprečava u tome, ipak je za održavanje dobrog reda neophodno i uputno da par pokazuje sliku prijateljstva. Dobro je poznato da se sklad u domaćinstvima uspostavlja zbog potrebe i svrhe kojoj domaćinstva služe.

Emanuel Swedenborg

284. (XIII) *Ona imaju za cilj da obezbede složnost oko brige o bebama i odgajanju dece.*

Dobro je poznato da se pretvaranje bračnih parova – koje proizvodi ispoljavanje ljubavi i prijateljstva, sliku pravih bračnih osećanja – dešava zbog beba i dece. Ljubav koju bračni par upućuje svojoj deci, čini da svaki od partnera gleda na onog drugog ljubazno i blagonaklono. Ljubav majke prema svojim bebama i deci i ljubav oca prema njima su povezane, kao što su srce i pluća povezani u grudima. Majčinska ljubav prema njima je poput srca, a očinska poput pluća u telu. Razlog zbog kojeg se one mogu upoređivati jeste u tome što srce odgovara ljubavi a pluća intelektu; ljubav majke dolazi od volje, dok ljubav oca dolazi od intelekta. Kod duhovnih ljudi, kao rezultat pravde i rasuđivanja, ova ljubav vodi sjedinjavanju u braku. Mi kažemo, kao rezultat pravde, jer je majka ta koja ih nosi u materici, rađa u bolu, potom ih sa neumornom pažnjom doji, hrani, kupa, oblači i podiže.

285. (XIV) *Ona imaju za cilj da podstaknu mir u kući.*

Pre svega su muškarci ti koji praktikuju pretvaranje u braku ili spoljašnje prijateljstvo da bi imali mir u kući; to je zato što oni imaju prirodnu osobinu činjenja toga što čine na zahtev intelekta. Intelekt, kao sedište misli, razmatra razne stvari koje uznemiravaju, zbunjuju i zabrinjavaju um. Ako, dakle, nema mira u kući, može se desiti da njihovi životni principi oslabe i da njihov unutarnji život takoreći izumre, uništavajući njihovo mentalno i telesno zdravlje. Strah od ove i mnogih drugih opasnosti može da zaposedne čovekov um, ako on nema utočište u svojoj ženi kod kuće da ublaži uznemirenost svog intelekta.

Pored mira i spokojstvo blaži um i čini ga spremnim da sa zahvalnošću prihvata blagonaklonost koju iskazuje žena, koja ulaže sve svoje napore da rastera oblake koji su zaposeli um muškarca, što je ona odmah u stanju da uoči. Ove stvari takođe daju draž njihovom prisustvu. Iz

ovoga se vidi da je simulacija ljubavi, kao da je prava bračna, neophodna i korisna radi mira i spokojstva u kući. Druga stvar je da žene ne praktikuju pretvaranje onoliko koliko to muškarci rade. Ali ako se pojavi tako nešto, to je simulacija prave ljubavi, jer je ženama od rođenja dato da vole intelekt svog muža. Stoga su one zadovoljne u srcu da primaju blagonaklonost svojih muževa, čak i kada to ne kažu.

286. (XV) *Ona imaju za cilj da zaštite ugled van kuće.*

Čovekova sreća uglavnom zavisi od njegove reputacije kao poštenog, časnog i ispravnog pojedinca. Ova reputacija opet zavisi od njegove žene, koja je svesna njegovog privatnog života. Ako njihova umna nesaglasnost preraste u otvoreno neprijateljstvo, svade i pretnje pune mržnje, i ako žena, njeni prijatelji ili sluge to razglase, to će lako izazvati osudu koja će osramotiti i okaljati njegovo ime.

Ne postoji drugi lek za izbegavanje ovakvog rezultata, nego da se muž pretvara da je naklonjen svojoj ženi, ili da njih dvoje osnuju sopstvene domove.

287. (XVI) *Ona imaju za cilj da obezbede razne znakove blagonaklonosti koje traže partneri ili njihova rodbina, kao i da umire strah od njihovog nestajanja.*

Ovo se dešava naročito u slučaju brakova između partnera koji su različitog položaja i imovnog stanja (o čemu vidite odeljak 250). Na primer, kada muškarac oženi imućnu ženu, a ona gomila svoj novac u torbi ili čuva svoje dragocenosti na sigurnom; još i više ako ona drsko insistira da je njegova dužnost da izdržava domaćinstvo iz sopstvenih prihoda i sredstava. Opšte je poznato da to rezultira prinudnom simulacijom neke vrste bračne ljubavi. Rezultat je sličan onom kada muškarac oženi ženu čiji roditelji, rodbina i prijatelji zauzimaju visoke položaje, imaju unosan posao ili se bave trgovinom, tako da mogu da joj omoguće bolje imovno stanje. Opšte je poznato da i

Emanuel Swedenborg

ova situacija vodi simulaciji neke vrste bračne ljubavi. Očigledno je da su oba ova slučaja posledica straha od gubitka ovih prednosti.

288. *(XVII) Ona imaju za cilj da opravdaju mane i da izbegnu sramoćenje.*

Mane koje mogu dovesti do toga da se par oseća osramoćenim su brojne, neke su ozbiljne a neke nisu. Postoje mane uma i tela manje ozbiljne od onih koje su navedene u poslednjem poglavlju (odeljci 252, 253) kao razlozi za razdvajanje. Ovde mislimo na mane o kojima partner čuti iz straha od sramoćenja. Pored ovih, postoje i slučajni prestupi koji bi, da se obznane, izazvali zakonske kazne. Da i ne spominjemo slabu potentnost, kojom su muškarci inače toliko skloni da se razmeću. Očigledno je i bez daljeg dokazivanja da je opravdavanje ovih mana, da bi se izbeglo sramoćenje, razlog za simuliranje ljubavi i prijateljstva prema partneru.

289. *(XVIII) Ona imaju za cilj da donesu pomirenje.*

Dobro je poznato u svetu da se kod bračnih parova koji se iz različitih razloga ne slažu u umu, naizmenično smenjuju neslaganje i poverenje, otuđenje i bliskost, pa čak i svađa i kompromis, ili pomirenje. Za simuliranje prijateljstva je poznato da donosi pomirenje. Postoje takođe slučajevi u kojima dolazi do pomirenja nakon razilaženja, i kada to nije prolazna faza kao ovo.

290. *(XIX) Ako žena ne prestane da pokazuje blagonaklonost i kada njen muž izgubi sposobnost, među njima može postojati prijateljstvo koje liči na bračno i koje će trajati dok oni ne ostare.*

Vodeći razlog za razdvajanje umova partnera je gubitak blagonaklonosti, pa tako i ljubavi, na strani žene kada muž pati od gubitka sposobnosti. Jer kao što se toplota u oba partnera obostrano deli, tako se deli i hladnoća.

Razum i iskustvo nam pokazuju da gubitak ljubavi na strani jednog od partnera stavlja tačku na prijateljstvo, i ako nema straha od gubitka porodične svojine, može se izgubiti i blagonklonost. Ukoliko pak čovek misli da je on kriv, a žena nastavi da i dalje pokazuje čednu blagonklonost prema njemu, može doći do prijateljstva koje, budući da je reč o bračnim partnerima, liči na ljubav koja imitira bračnu ljubav. Iskustvo nam pokazuje da prijateljstvo koje liči na tu ljubav može postojati među starijim parovima kao rezultat njihovog zajedničkog života i rada, i prijatnog suživota na način ispunjen spokojstvom, poverenjem, ljubavlju i uljudnošću.

291. *(XX) Razne vrste vidljive ljubavi i prijateljstva moguće su među parovima od kojih jedan dominira, a drugi je podređen.*

Ovo je jedna od poznatih životnih činjenica u današnjem svetu – nakon što prođu prvi dani braka, parovi počinju da se nadmeću po pitanju prava i moći. Oni govore o pravima, tvrdeći da je jednakost uspostavljena uslovima ugovora koji su sklopili i da svako od njih ima svoje mesto u vršenju dužnosti svog položaja; o moći govore, tvrdeći da muškarac uporno zahteva nadmoć u svim domaćim pitanjima, jer je muškarac, i da ženu stavlja u podređen položaj zato što je žena. Ovakvo rivalstvo u današnjim domaćinstvima posledica je nedostatka svesti o pravoj bračnoj ljubavi i nedostatka bilo kakvog osećanja o tome koliko je blažena ta ljubav. Usled nedostatka, namesto ljubavi dolazi želja koja krivotvori tu ljubav. Ova želja, u nedostatku iskrene ljubavi, ljude čini željnim moći. Neki ljudi stiču ovu želju na osnovu zadovoljstva koje im pruža ljubav prema vladanju, nekima je usađuju lukave žene pre venčanja, a neki je nisu ni svesni.

Ljudi sa ovakvom ambicijom, koji nakon uspona i pada rivalstva uspostave kontrolu, prisiljavaju svoje žene ili da prihvate njihovo pravo ili da se pokore njihovim

Emanuel Swedenborg

odlukama, ili pak na servilnost; u svakom slučaju rezultat zavisi od snage te ambicije i vrste stanja ispod površine, koje su pokopali u svojoj ličnosti. Međutim, ako žene imaju tu ambiciju, pa nakon uspona i padova u nadmetanju uspostave kontrolu, one ili izjednačavaju prava svojih muževa sa sopstvenim, ili ih pokoravaju svojim odlukama, ili ih porobljavaju. Ali kada žene preuzmu kontrolu od svojih muževa, one zadržavaju želju koja kri-
votvori bračnu ljubav i zabranjena je zakonom i samo zbog straha od zakonskog razdvajanja koje sledi ako prošire svoju moć na nedozvoljeno i odu predaleko, počinju da žive prijateljski život sa svojim muževima.

Nemoguće je ukratko opisati prirodu ljubavi i prijateljstva između dominantne žene i podređenog muškarca, kao i između dominantnog muškarca i podređene žene. Zapravo, one su toliko različite i drugačije da mnoge stranice ne bi bile dovoljne da se sve te razlike klasifikuju u vrste i da se nabroje. Postoje razlike koje zavise kako od prirode ambicija muškarca, tako i od prirode ambicija žena. Ambicije muškarca razlikuju se od ambicija žena. Jer takvi muškarci mogu iskusiti samo besmislenu vrstu prijateljstva zasnovanog na ljubavi, a takve žene samo prijateljstvo zasnovano na lažnoj vrsti ljubavi koja nastaje iz želje. Veštine koje omogućuju ženama da zadobiju moć nad svojim muževima biće opisane u sledećem odeljku.

292. *(XXI) Pakleni brakovi su mogući u svetu među parovima koji su u sebi pravi neprijatelji, ali spolja najbolji prijatelji.*

Pomenute žene u Duhovnom svetu zabranile su mi da otvoreno govorim o ovim brakovima. Jer se plaše da se tom prilikom veštine koje im omogućuju da steknu moć nad svojim muževima ne otkriju, pošto one žele da ih sakriju. Ali kako su me muškarci tog sveta ohrabрили da otkrijem razloge njima svojstvene mržnje, skoro da mogu reći besa u njihovim srcima, usmerene na njihove

žene zbog ovih njihovih tajnih veština, jednostavno ću navesti sledeće napomene.

Muškarci su mi rekli da su stekli užasan strah od svojih žena a da toga nisu ni svesni. To ih je onemogućilo da rade išta drugo nego da pokorno ispunjavaju njihova naređenja, klanjajući se njihovim hirovima poniznije od najbednijih slugu, pa su postali takoreći niko i ništa. Rekli su mi da ovakav stav prema svojim ženama nisu zauzeli samo ljudi bez nekog važnog položaja, već i ljudi visokog položaja, čak moćni i istaknuti upravitelji. Izloženi takvom teroru, oni se ne usuđuju da sa svojim ženama razgovaraju drugačije nego prijateljski, ili da učine išta što se njima ne bi svidelo uprkos intenzivnoj mržnji koju osećaju prema njima u svojim srcima. Oni su dodali da se njihove žene prema njima ponašaju i sa njima razgovaraju ljubazno, i da pokorno slušaju neke njihove zahteve.

Kako su i sami muškarci bili veoma zbunjeni u pogledu izvora ovako jake antipatije prema ženama na unutaršnjim nivoima, i osećanja nalik simpatiji na spoljašnjim nivoima, oni su pošli kod ženskog stručnjaka za tu tajnu veštinu da to istraže. Rekli su mi kako im je ona otkrila da žene drže duboko skrivenom tu veštinu koja im omogućuje da upregnu muškarca, ako to žele, u jaram svoje kontrole. Neobrazovane žene to rade tako što ih malo grde, a malo su ljubazne prema njima. U drugim slučajevima one to čine uz neprestano mrk i ozbiljan izraz na licu, a u ostalim sličnim slučajevima na druge načine. Obrazovane žene to rade neprekidnim svojevoljnim zahtevima i tvrdoglavim otporom prema svojim muževima ako se loše vladaju prema njima, insistirajući na jednakim pravima propisanim zakonom za koje se odlučno hvataju. Zapravo, one tvrde da će se, čak i ako budu izbačene iz svojih domova, vratiti čim to požele i nastaviti da postavljaju slične zahteve. Jer one znaju da priroda muškarcu ne dozvoljava da se odupre upornosti žene i da će onog trenutka kada se izmore potpasti pod njihovu kontrolu.

Emanuel Swedenborg

Kada žena preuzme kontrolu ona pravi predstavu ljubaznosti i laskanja svome mužu.

Pravi razlog zbog kojeg žene uspostavljaju kontrolu ovim lukavštinama jeste u tome što je delovanje muškarca usmereno njegovim intelektom, a žene njenom voljom. Volja može biti nepopustljiva, ali ne i intelekt. Rekli su mi da najgore žene ove vrste, koje su potpuno predane težnji za dominacijom, mogu istrajavati u tvrdoglavosti do te mere da riskiraju svoj život.

Takođe sam čuo i odbranu koju žene iznose da objasne zašto pribegavaju korišćenju ove veštine. One tvrde da nikada ne bi ni započinjale da nisu predvidele kako će, ukoliko se podrede svojim muževima, biti potpuno prezrene, odbačene i uništene. Stoga je neophodnost bila ta koja ih je naterala da se late oružja. Tu su dodale i jedno upozorenje muškarcima: da ostave ženama njihova prava i da ih, kada povremeno ohladne prema njima, ne smatraju manje vrednim od kakve služavke. Takođe su rekle i da su mnoge pripadnice ženskog pola po prirodi previše stidljive da bi pribegle ovoj veštini; na šta ja ubacih primedbu da su one po prirodi suviše skromne.

Ova iskustva su mi pokazala na kakvu se vrstu brakova misli pod paklenim brakovima u svetu, između parova koji su iznutra totalni neprijatelji, a spolja najbolji prijatelji.

293. Ovde ću navesti dva iskustva, od kojih je ovo prvo.

Jednom dok sam gledao kroz prozor prema istoku, ugledah sedam žena kako sede u ružičnjaku pored potoka, pijući vodu iz njega. Kako sam se jako napregao da vidim šta to rade, one osetiše intenzitet tog naprezanja, pa mi jedna od njih klimnu u znak poziva. Izadoh iz kuće, požurivši da im se pridružim, a kada stigoh tamo upitah ih ljubazno odakle dolaze.

„Mi smo žene“, rekoše one, „zabavljene razgovorom o zadovoljstvima bračne ljubavi. Mnogi dokazi su nas naveli da zaključimo kako su ova zadovoljstva zadovoljstva mudrosti.“ Ovaj odgovor zadovolji moj um u tolikoj mjeri da mi se učinilo da sam se našao u duhu i da sam u stanju da shvatam dublje i jasnije nego ikada ranije, pa im rekoh: „Da li ćete mi dozvoliti da vam postavim nekoliko pitanja o ovim zadovoljstvima?“ One se složiše, pa ih ja upitah: „Kako vi žene znate da su zadovoljstva bračne ljubavi ista kao zadovoljstva mudrosti?“

„Mi to znamo“, odgovoriše one, „po načinu na koji mudrost naših muževa odgovara zadovoljstvima koja mi osećamo u bračnoj ljubavi. Jer mi osećamo slasti ove ljubavi kao uvećana ili umanjena u zavisnosti od mudrosti naših muževa.“ Čuvši ovo, upitah: „Ja znam da laskanje muževa i njihova veselost uma utiče na vas, tako da u tome osećate zadovoljstvo svim svojim srcem, ali sam iznenađen što kažete da je to rezultat njihove mudrosti. Recite mi kakva je to mudrost i koje je vrste?“

Žene se naljutiše na ovo. „Da li misliš“, odgovoriše mi, „da mi ne znamo kakva je to mudrost i koje je vrste, iako o njoj neprestano razmišljamo i slušamo je svakodnevno sa njihovih usana? Mi žene razmišljamo o stanju naših muževa od jutra do mraka; skoro da nemamo ni minut odmora tokom dana kada prestajemo da budemo usredsređene na te misli ili ih napuštamo. S druge strane, naši muževi provode veoma malo vremena u razmišljanju o našem stanju. Eto kako znamo da njihova mudrost budi zadovoljstvo u nama. Naši muževi ovo zovu duhovnom racionalnom mudrošću i duhovnom moralnom mudrošću. Duhovna racionalna mudrost, prema onome šta oni kažu, pripada intelektu i znanju; duhovna moralna mudrost volji i načinu života. Ali oni obe kombinuju u jednu i drže da se zadovoljstva ove mudrosti prenose iz njihovih umova u zadovoljstva koja se osećaju u našim srcima, a onda iz naših srca u njihova, tako da se vraćaju mudrosti koja je bila njihov izvor.“

Emanuel Swedenborg

Tada ih upitah da li znaju nešto više o načinu na koji mudrost njihovih muževa budi zadovoljstvo u njima. „Da“, rekoše. „Postoji duhovna mudrost, a iz nje i racionalna i moralna mudrost. Duhovna mudrost je priznanje Boga Spasitelja kao Boga Neba i Zemlje, i prikupljanje istina crkve od Njega, što se postiže preko Reči i propovedi koje su na njoj zasnovane. To vodi duhovnoj racionalnosti. Život u skladu sa ovim istinama vođen od Boga, vodi duhovnoj moralnosti. Naši muževi ove dve nazivaju mudrošću koja generalno donosi pravu bračnu ljubav.

Mi smo, takođe, čule od njih da je razlog tome što ova mudrost otvara unutarnje nivoe njihovog uma, pa tako i tela, otvarajući prolaz za protok ljubavi od početka do kraja. Bračna ljubav zavisi i živi u zavisnosti od količine, prikladnosti i snage ovog protoka. Duhovna, racionalna i moralna mudrost naših muževa ima za svoju posebnu svrhu i cilj u braku – ljubav prema jednoj ženi, odnosno odbacivanje požude prema drugim ženama. U meri u kojoj se to postigne, ta ljubav se povećava u stepenu i usavršava u prirodi; i mi tada osećamo jasnije i snažnije u nama zadovoljstva koja odgovaraju radostima osećanja naših muževa i zadovoljstvima njihovih misli.“

Potom ih upitah znaju li kako se ona dele. „Svaki čin povezivanja putem ljubavi“, rekoše, „podrazumeva delovanje, primanje i reagovanje. Prijatno stanje naše ljubavi je dejstvujuće ili ono koje deluje. Stanje mudrosti naših muževa je primajuće ili ono koje prima, kao i reagujuće ili ono koje reaguje srazmerno onome šta oseća. Mi osećamo ovu reakciju zadovoljstvom u našim srcima u skladu sa stanjem koje se neprekidno razvija i sprema da prima uticaje, koji se na neki način saglašavaju ili nastaju iz snage u našim muževima, kao i krajnjim stanjem ljubavi u nama. „Pazite“, nastaviše one, „da ne shvatite zadovoljstva o kojima mi govorimo kao najniža zadovoljstva te ljubavi. Mi nikada ne govorimo ništa o toj temi, ali govorimo o zadovoljstvima u našim srcima, koja uvek odgovaraju stanju mudrosti naših muževa.“

Nakon toga u daljini se pojavi nešto nalik golubu, leteći sa listom drveta u ustima. Ali kako se približi, umesto goluba, pojavi se dečak sa nekim dokumentom u rukama. On nam pride i pruži dokument meni, rekavši: „Pročitaj ovo u prisustvu izvorskih devojaka.“ Ono što je pisalo u njemu bejaše sledeće: „Reci stanovnicima Zemlje među kojima obitavaš da postoji prava bračna ljubav i da ima na desetine hiljada zadovoljstava, mada je svet do sada svestan tek malog broja njih. Ali saznaće ih kada se Crkva veri sa Bogom i venča sa Njim.“ Tada ja upitah: „Zašto vas je onaj dečak nazvao izvorskim devojakama?“ „Zovu nas devojakama“, odgovoriše one, „kada sedimo pored ovog potoka, jer smo mi naklonosti prema istinama mudrosti naših muževa; a naklonost prema istini se zove devojkom. Izvor takođe označava istinu mudrosti, a ružičnjak u kojem sedimo predstavlja njena zadovoljstva.“

Tada jedna od njih sedam isplete venac od ruža, poprska ga vodom iz potoka, ukrasi njime šešir i stavi ga na dečakovu glavicu, rekavši: „Primi zadovoljstva inteligencije. Treba da znaš da šešir predstavlja inteligenciju, a venac iz ove bašte njena zadovoljstva.“ Dečak ode ovako ukrašen, da bi se opet u daljini pojavio kao golub u letu, ali ovog puta sa ćubom na glavi.

294. Drugo iskustvo

Nekoliko dana kasnije, ponovo videh sedam žena u ružičnjaku, ali ne onom istom odranije. To je bio prelep ružičnjak, kakav nikada pre nisam video. Imao je kružni oblik, a ruže su bile poredane tako da su sačinile neku vrstu duge. Spoljašnji prsten pravile su ruže grimizne boje, prvi unutarnji prsten ruže zlatnožute boje, drugi unutarnji prsten činile su plave ruže, a centralni prsten sjajne svetlozelene ruže. Unutar ove duge od ruža nalazio se mali bazen sa bistrom vodom. Sedam žena, koje su odranije nazvane izvorskim devojakama, sede su u njemu, pa kada me ugledaše na prozoru, pozvaše me da ih ponovo

Emanuel Swedenborg

posetim. Kada dodoh, one mi rekoše: „Da li si ikada video išta lepše na Zemlji?“ „Nikada“, odgovorih. „Ove stvari je“, rekoše one, „Bog stvorio u trenu, i one predstavljaju nešto novo na Zemlji, jer sve što je stvorio Bog predstavlja nešto. Ali vidi, da li možeš da pretpostaviš šta ovo predstavlja. Mi mislimo da su ovo zadovoljstva bračne ljubavi.“

Čuvši ovo, rekoh: „Mislite li na zadovoljstva bračne ljubavi o kojima ste sa toliko mudrosti i tako rečito govorile prošli put? Kada sam otišao od vas, pričao sam o onome šta ste mi rekle nekim ženama koje žive u našem okrugu.“ „Sada znam“, rekao sam im, „znam da vi nosite zadovoljstva u svojim srcima koja nastaju iz vaše bračne ljubavi i da ste u stanju da ih delite sa svojim muževima srazmerno njihovoj mudrosti. Stoga vi gledate u svoje muževe neprestano od jutra do mraka očima vašeg duha, pokušavajući da skrenete i usmerite njihove misli ka postajanju mudrim, da biste mogle da pribavite ta zadovoljstva. Takođe sam im ispričao šta vi podrazumevate pod mudročću, duhovnom racionalnom i duhovnom moralnom mudročću. Rekao sam im da vi smatrate da brak znači voleti samo svoju ženu i odreći se požude prema drugim ženama. Ali su mi žene našeg okruga odgovorile sa smehom: 'Šta to pričaš?', rekle su mi, 'to su sve same gluposti. Mi ne znamo šta je bračna ljubav. Čak i da je naši muševi imaju, mi je svakako nemamo. Kako onda možemo da uživamo u njenim zadovoljstvima? Zapravo, mi ponekad žestoko odbijamo ono što ti nazivaš krajnjim zadovoljstvima, jer ih smatramo neprijatnim, jedva različitim od teškog nasilja. Uistinu, ako pogledaš поближе, nećeš videti nikakav znak takve neke ljubavi na našim licima. Stoga ćeš reći glupost ako kažeš tim ženama da mi mislimo na naše muževe od jutra do mraka, neprestano obraćajući pažnju na njihove zamisli i zadovoljstva, da bismo od njih dobile ta zadovoljstva.' Ovo sam zapamtio od onoga šta su rekle, kako bih vam mogao ispričati, da vidite da one smatraju odvratnim i zapravo putpuno suprotnim

ono što ste mi vi rekle pored izvora, što sam ja žudno upijao i u šta sam poverovao.“

Žene u ružičnjaku mi odgovoriše na ovo: „Prijatelju, ti nisi svestan mudrosti i razboritosti koju žene poseduju, jer je one skrivaju od muškaraca; a to čine samo da bi bile voljene. Jer je svaki čovek, koji nije duhovno već samo prirodno racionalan i moralan, hladan prema svojoj ženi, i to skriva na svom unutarnjem nivou. Mudra i razborita žena ima istančanu i preciznu percepciju ovoga, pa u toj meri skriva i povlači bračnu ljubav u svoje srce, držeći je toliko duboko skrivenom, da se ni najmanji njen trag ne vidi u izrazu lica, u tonu njenog glasa ili pokretima. Razlog je u tome što ako žena krene da pokazuje ovu ljubav, hladnoća njenog muža u braku kreće da izvi-re iz mesta na kojem prebiva, u najdubljim nivoima uma, izlazi na spoljašnje nivoe, izazivajući ledenost u telu i te-žnju muža da se odvoji u krevetu i spavaćoj sobi.“

Tada ih upitah: „Odakle potiče hladnoća koju vi zo-vete hladnoćom prema braku?“ „Ona potiče“, odgovoriše one, „od njihove gluposti u duhovnim pitanjima. Svako ko je glup za duhovna pitanja oseća na svom najdubljem nivou hladnoću prema svojoj ženi i toplotu prema prosti-tutkama. Kako su bračna ljubav i bludna ljubav suprotne, iz toga sledi da je bračna ljubav hladna kada je bludna ljubav topla. Kada u čoveku dominira hladnoća, on ne može podneti nikakav osećaj ljubavi, čak ni njen dah, ko-ji dolazi od njegove žene. Stoga je njegova žena mudro i razborito skriva, pa u meri u kojoj je ona skriva, pori-canjem i odbijanjem, u toj meri se njen muž zagreva i pri-dobija nadolazećom sferom bludništva. Zato žena takvog čoveka ne oseća radost u svom srcu, kao što ih mi osećamo, već samo užitak. To se zove uživanjem gluposti kad su u pitanju muškarci, jer su to užici bludne ljubavi.

Svaka čedna žena voli svog muža, čak i kada je on razbludan. Ali kako je mudrost jedino sredstvo pomoću kojeg se njena ljubav može primati, ona posvećuje svu

Emanuel Swedenborg

svoju energiju da pretvori njegovu glupost u mudrost, odnosno da ga spreči da žudi za drugim ženama. Ona ima na hiljade načina da to postigne, ali žena posvećuje najveću pažnju tome da nijedan od njih ne otkrije njen muž, jer je svesna da se ljubav ne može iznuditi, već se uvlači tamo gde postoji sloboda. Ženama je stoga data sposobnost da svojim sluhom, vidom i dodirom prepoznaju svako stanje uma svog muža. Muškarci, s druge strane, nemaju sposobnost prepoznavanja nijednog stanja uma svojih žena.

Čedna žena može gledati mrko u svog muža, govoriti grubo sa njim, naljutiti se i svadati se, a da istovremeno u svom srcu gaji blagu i nežnu ljubav prema njemu. Ovi napadi ljutnje i pretvaranja imaju za cilj da učine njenog muža mudrim i prijemčivim za njenu ljubav, kao što se vidi na osnovu činjenice da se oni mogu momentalno pomiriti. Štaviše, ženama su ove metode skrivanja ljubavi usadene u srce i mozak da bi sprečile eksploziju hladnoće muža prema braku i da ova hladnoća ne ugasi vatru njegove bludne toplote, pretvorivši ga iz zelenog drveta u suvi štap.“

Nakon ove i drugih sličnih lekcija koje su mi dale ovih sedam žena, njihovi muževi dođoše sa grozdovima u rukama, od kojih su neki imali izvrstan ukus a drugi rezak. „Zašto ste nam doneli ovo loše ili divlje grožđe?“, upitaše ih žene. „Zato što smo“, odgovoriše oni, „shvatili našim dušama, koje su sjedinjene sa vašim, da ste govorile tom čoveku o pravoj bračnoj ljubavi, rekavši da su njene radosti radosti mudrosti, a da su radosti bludne ljubavi zadovoljstva gluposti. Ove druge su grožđe lošeg ukusa, a ove prve su grožđe divnog ukusa.“

Oni potvrdiše ono što su rekle njihove žene, dodavši da zadovoljstva gluposti deluju spolja kao radosti mudrosti, ali ne i iznutra. „Ona su“, rekoše oni, „baš kao dobro i loše grožđe koje smo doneli. I čedni i bludni imaju spolja istu vrstu mudrosti, ali su iznutra one sasvim drugačije.“

Bračna ljubav

Nakon toga onaj dečak ponovo dođe sa pergamentom u rukama; on mi ga pruži i reče: „Pročitaj.“ Evo šta pročitah: „Moraš znati da se radosti bračne ljubavi uzdižu do najvišeg Neba, združujući se na putu i tamo sa radostima svih nebeskih ljubavi. Tako one započinju svoju sreću koja traje zauvek. To je zato što su radosti te ljubavi radosti mudrosti. Takođe moraš znati da zadovoljstva bludne ljubavi tonu u najdublji Pakao, združujući se na putu i tamo sa zadovoljstvima svih paklenih ljubavi, čime zalaze u nesreću, koja se sastoji od patnje što pogada sve radosti srca. To je zato što su zadovoljstva te ljubavi takođe zadovoljstva gluposti.“

Nakon toga, muževi odoše sa svojim ženama, ispratitvi dečaka do staze koja ga odvede na Nebo. Oni mogahu da prepoznaju društvo koje ga je poslalo kao Društvo Novog Neba, sa kojim će se sjediniti Nova Crkva na Zemlji.

XIII

VERIDBA I VENČANJE

295. Ovo poglavlje se bavi veridbama i venčanjima i obredima koji ih prate, naročito sa intelektualnog gledišta. Jer je sadržaj ove knjige namenjen da omogući čitaocu da sagleda prave činjenice na svetlu svog razuma i da se sa njima saglasi, jer se ovako uverava i njegov duh. Činjenicama u koje se uveri duh dodeljuje se viša pozicija nego onima u koje se veruje na reč, jer se kod prvih koristi razum. Ove druge ne prodiru dublje u glavu do u pamćenje; i tu se mešaju sa sumnjivim i lažnim tvrdnjama, tako da zazimaju poziciju nižu od pitanja razuma koja pripadaju intelektu. Svaki pojedinac može ih upotrebiti u govoru kao da su racionalne, ali to je protivno zdravom razumu. Jer tada njegovo razmišljanje liči na hod raka koji gleda ka svom repu. Ali, drugačije je kada on razmišlja iz intelekta; kada je to slučaj, razumski vid bira odgovarajuće stavke iz njegove memorije da bi mu omogućio da dokaže istinu koju je video u sebi.

To je razlog zašto se u ovom poglavlju navode mnogi detalji, koji su prihvaćeni u praksi; na primer, da je na čoveku da bira; da se sa roditeljima treba posavetovati; da se mora dati zalog; da se bračni ugovor mora sačiniti pre venčanja; da ga mora blagosloviti sveštenik, i da se venčanje mora proslaviti. Tu je navedeno još mnogo drugih stvari da bi se omogućilo osobi da svojom racionalnom sposobnošću uvidi da su ovakve stvari utisnute u

bračnu ljubav kao neophodne da bi je unapredile i upotpunile.

Tvrđnje na koje je izdvojeno ovo poglavlje su sledeće:

- I Na muškarcu je, a ne na ženi, da bira.*
- II Muškarac treba da se udvara i da predloži brak ženi, a ne obratno.*
- III Žena treba da se posavetuje sa svojim roditeljima ili nekim ko zauzima njihovo mesto, a potom i sama promisli pre pristanka.*
- IV Nakon objave pristanka, treba da se daju zaloge.*
- V Njihova saglasnost treba da se potvrdi i utemelji zvaničnom veridbom.*
- VI Veridba je način na koji se svaka od strana priprema za bračnu ljubav.*
- VII Veridba povezuje um jedne osobe sa umom druge, tako da se brak duha ostvari pre braka tela.*
- VIII Ovo se dešava onima koji imaju čedne misli o braku, ali ne i onima koji imaju razbludne misli.*
- IX Tokom perioda zaruka, nije dozvoljeno povezivati se fizički.*
- X Kada se završi period zaruka, treba da se obavi venčanje.*
- XI Pre proslave venčanja, bračni ugovor treba zaključiti u prisustvu svedoka.*
- XII Brak treba da blagoslovi sveštenik.*
- XIII Proslava venčanja treba da bude praćena veseljem.*
- XIV Nakon venčanja, brak duha postaje brak tela i tako se upotpunjuje.*
- XV Ovo je pravilan redosled i procedura bračne ljubavi od njene prve toplote do njene prve vatre.*
- XVI Ako se bračna ljubav ubrzava i ne poštuje se ovaj red i procedura, ona izgori mozak i nestane.*
- XVII Mentalna stanja svakog od partnera, kako napreduju uzastopnim redom, utiču na stanje braka; ali je to drugačije kod duhovnih i prirodnih ljudi.*

Emanuel Swedenborg

XVIII To je zato što postoji uzastopni kao i istovremeni red, a ovaj drugi se izvodi iz prvog i njime je određen.

Sada sledi objašnjenje ovih tačaka.

296. *(I) Na muškarcu je, a ne na ženi, da bira.*

To je zato što je muškarac od rođenja određen da bude intelekt, a žena ljubav. To je takođe i zato što muškarac generalno poseduje ljubav prema suprotnom polu, a žena ljubav prema jednom pripadniku suprotnog pola; pa nije neprikladno da muškarac govori o svojoj ljubavi, ali za ženu jeste. Međutim, žena ima pravo da odabere jednog od svojih prosaca.

Što se tiče prvog razloga, da je izbor na muškarcu jer je rođenjem određen da bude intelekt, to je zato što intelekt može jasno da vidi mesta slaganja i neslaganja, i da ih razlikuje, tako da razborito može odabrati ono što je odgovarajuće. Ali drugačije je kod žena, jer pošto su rođenjem određene za ljubav, one nemaju jasnoću vida na tom svetlu, pa odluku o braku mogu doneti samo na osnovu naklonosti svoje ljubavi. Čak i kada znaju da uoče razliku među muškarcima, ipak će njihova ljubav biti podstaknuta izgledom.

Što se tiče drugog razloga za to da je na muškarcima, a ne na ženama da biraju, jeste što muškarci generalno osećaju ljubav prema suprotnom polu, a žene prema jednoj osobi suprotnog pola, to je zato što su oni koji osećaju ljubav prema suprotnom polu slobodni da gledaju okolo da bi se odlučili. Nije isto kod žena, čija urođena ljubav pripada jednoj osobi suprotnog pola. U ovo se možete uveriti, ako želite, tako što ćete pitati bilo kojeg muškarca na kojeg naiđete o jednobračnim i višebračnim zajednicama; teško da ćete naći ikoga koji neće biti za višebračne, što je takođe rezultat njihove ljubavi prema suprotnom polu. Ali ako postavite isto pitanje ženama, skoro sve će se izjasniti protiv višebračnosti, osim prostitutki.

Stoga mi kažemo da žene osećaju ljubav prema jednoj osobi suprotnog pola, tako da imaju bračnu ljubav.

Što se tiče trećeg razloga da nije neprikladno za muškarca da govori o svojoj ljubavi i da je javno iskazuje, a jeste za žene, on je očigledan. Iz toga sledi da je na muškarcima da izjave ljubav, a kada to čine, oni biraju. Poznato je da žena ima pravo da izabere jednog od svojih prosaca, ali ova vrsta izbora je uska i ograničena, dok je muška široka i neograničena.

297. (II) Muškarac treba da se udvara i da predloži brak ženi, a ne obratno.

Ovo sledi posle izbora partnera; štaviše, časno je i svojstveno čoveku da se udvara i predloži brak ženi, ali ne i obratno. Kad bi se žena udvarala muškarcu i predlagala mu brak, bila bi ne samo oklevetana već bi se, nakon predloga, smatrala i jeftinom, a nakon sklapanja braka bludnom, te sa njom ne bi bilo života sem u hladnoći i gnušanju. To bi pretvorilo brak u tragediju. Žene čak pripisuju sebi u zaslugu što se navodno predaju savladane pritiskom muškarca. Može li iko da ne uvidi da će udvaranje žene muškarcu retko biti prihvaćeno, i da će pre biti ili ljutito odbijene ili zavedene iz obesti, a da će time prodati svoju čednost? Štaviše, muškarac nema urođenu seksualnu ljubav, kao što je ubedljivo dokazano gore; a bez te ljubavi, nema ni unutarnje prijatnosti u životu. Da bi, stoga, uzdigao nivo svog života tom ljubavlju, dužnost je muškarca da laska ženama, ljubazno, istrajno i ponizno im prilazeći, moleći ih za ovaj slatki dodatak njihovom životu. Lepota lica, tela i ponašanja koju ovaj pol poseduje u poređenju sa muškim dolazi kao dodatna nagrada.

298. (III) Žena treba da se posavetuje sa svojim roditeljima ili nekim ko zauzima njihovo mesto, a da potom i sama promisli pre pristanka.

Emanuel Swedenborg

S roditeljima se mora posavetovati, jer oni mogu uneti razboritost, znanje i ljubav u diskusiju, kao i preporuku. *Razboritost*, zbog svoje dobi, jer razboritost dolazi s godinama, tako da se mesta slaganja i neslaganja mogu jasno videti. *Znanje* o proscu i sopstenoj kćeri; oni će se raspitati o proscu, o kćeri znaju, tako da mogu doneti zajednički stav i razmotriti ga zajedno. *Ljubav*, jer traženje onoga što je najbolje za njihovu kćer i briga za njen dom znače brigu o sebi i sopstvenom domaćinstvu.

299. Bilo bi potpuno drugačije ako bi kćer sama, bez preporuke svojih roditelja ili onih koji zauzimaju njihovo mesto, prihvatila nekog udvarača koji je zaprosio. Jer ona nije u stanju da uključi razboritost, znanje i ljubav u oceni pitanja od kojih zavisi njena dobrobit. Njoj nedostaje rasuđivanje, jer je ona još uvek neiskusna u pogledu bračnog života, i nije u poziciji da pravi poređenja i da prosudi po karakteru muškarca kako će se on ponašati. Nedostaje joj znanje ili poznavanje, jer njeno iskustvo jedva da izlazi izvan okvira roditeljske kuće ili nekoliko prijateljica; i nije u poziciji da dođe do informacija o svom proscu i njegovoj familiji. Nedostaje joj i ljubav jer je kod kćeri koje su tek dostigle doba za udaju, ili odmah nakon toga, ljubav pokorna požudi koja dolazi od čula i još uvek nije pod vlašću želja kultivisanog uma.

Kćer, međutim, mora dobro da razmisli o braku pre nego što pristane na njega, da bi bila sigurna da se ne udaje mimo svoje volje za čoveka kojeg ne voli. Jer u ovom slučaju ona neće pristati, a pristanak je ono što čini brak i što pruža njenom duhu prvi ukus te ljubavi. Pristanak koji je nevoljno dat ili iznuden ne omogućuje duhu da oseti ukus, ali može omogućiti telu, čime se čednost prisutna u duhu pretvara u požudu, koja oštećuje bračnu ljubav u toplini njenog prvog procvata.

300. (IV) *Nakon objave pristanka, treba da se daju zaloge.*

Pod zalogama se misli na darove, koji služe da potvrde i posvedoče veridbu i koje su prvi znakovi blagonaklonosti i sreće. Ovi darovi su *potvrde* jer su dokazi pristanka. Zato, kada su dvoje ljudi saglasni u nečemu, kažemo: „Daj mi zalog.“ Isto tako kažemo za dvoje koji su se verili i darivali poklone kao potvrdu obećanja, da su obećani i da je veridba potvrđena.

Ovi darovi su *svedočanstva*, jer su zaloge maltene trajni vidljivi dokaz obostrane ljubavi pa služe takođe i kao podsetnik, naročito ako je reč o prstenju, bočicama s mirisima ili ešarpama koje se nose na vidnom mestu. One predstavljaju neku vrstu slikovitog prikaza namere verenika. Zaloge su prvi znakovi *blagonaklonosti*, jer je bračna ljubav obećanje večne blagonaklonosti, a ovi darovi su njeni prvi plodovi. Oni su znakovi *sreće* ljubavi, kao što je dobro poznato; jer se um razveseli kad ih vidi, a kako je ljubav u njima, ovi znakovi blagonaklonosti su draži i dragoceniji od svih drugih darova, kao da je njihovo srce u njima.

Kako ove zaloge služe da uspostave bračnu ljubav, davanje poklona nakon pristanka bilo je prihvaćena praksa drevnih naroda, i po njihovom prihvatanju par je proglašavan verenim. Treba, međutim, znati da je davanje poklona pre ili pak posle ceremonije veridbe nekad bilo stvar izbora. Ako su davani pre, oni su potvrđivali i posvedočavali ugovor o veridbi; a ako su davani posle, oni su potvrđivali i posvedočavali ugovor o braku.

301. (V) *Njihova saglasnost treba da se potvrdi i utemelji zvaničnom veridbom.*

Razlozi za veridbu su sledeći:

1. Da bi duše para potom mogle da se okreću jedna drugoj.
2. Da bi se seksualna ljubav, koju svi osećaju, mogla ograničiti na tu jednu osobu suprotnog pola.

Emanuel Swedenborg

3. Da bi svako od njih mogao da se upozna sa unutarnjim osećanjima ovog drugog i da bi ih, učinivši ih pokornim, sjedinjavala u unutarnju radost ljubavi.

4. Da bi se njihovi duhovi mogli uneti u brak i postajati sve bliskije vezani.

5. Da bi bračna ljubav mogla da napreduje od svoje prve topline do bračnog plamena.

6. Da bi, stoga, bračna ljubav mogla da se razvija i raste pravilnim redom od svog duhovnog porekla.

Stanje veridbe može se povezati sa stanjem proleća pre nego što počne leto i unutarnje prijatnosti tog stanja cvetanja drveća pre nego što ono počne da donosi plodove. Kako se prva i naredne faze bračne ljubavi razvijaju redom zbog svoj uticaja na ostvarenje ljubavi, koja započinje venčanjem, postoje takođe i zaruke na Nebu.

302. (VI) *Veridba je način na koji se svaka od strana priprema za bračnu ljubav.*

Tačkama koje su date u prethodnom odeljku utvrđeno je da veridba služi da pripremi um ili duh jedne osobe za jedinstvo sa umom ili duhom druge osobe ili, što je isto, jedinstvo ljubavi jedne osobe sa jedinstvom ljubavi druge. Pored ovih još neke stvari treba imati na umu. U pravu bračnu ljubav utisnuto je pravilo da se ona širi i nagore i nadole. Ona se iz svoje prve topline postepeno penje nagore ka njihovim dušama, nastojeći da ih sjedini tamo, a to radi otvarajući njihove umove iznutra sve više. Ne postoji ljubav koja više čini na otvaranju uma, koja je jača ili moćnija u otvaranju unutarnjih regiona uma od bračne ljubavi; jer duša svakog od njih ima ovu nameru. Ali u trenutku kada se ova ljubav popne k njihovim dušama, ona i silazi ka telu i odene se njime.

Treba znati da se kvalitet bračne ljubavi prilikom njenog silaska određuje visinom na koju se penje. Ako dostigne visine ona silazi kao čedna, ali ako ne, ona silazi kao bludna. Razlog je u tome što su niži nivoi uma bludni,

a viši čedni. Jer su niži nivoi uma vezani za telo, dok su viši odvojeni; međutim više o ovoj temi možete naći u odeljku 305. Ovih nekoliko napomena nam pokazuju da veridba služi da pripremi um svakog od partnera za bračnu ljubav, iako se to dešava na različite načine, u zavisnosti od njihovih osećanja.

303. *(VII) Veridba povezuje um jedne osobe sa umom druge, tako da se brak duha ostvari pre braka tela.*

Kako je ovo posledica ovoga što je već rečeno (odeljci 301, 302), možemo preći preko toga ne iznoseći dalje racionalne dokaze.

304. *(VIII) Ovo se dešava onima koji imaju čedne misli o braku, ali ne i onima koji imaju razbludne misli.*

Kod čednih, ovih koji zauzmu religiozan stav prema braku, prvi dolazi brak duha, a za njim brak tela. To su ljudi kod kojih se ljubav penje prema duši, pa silazi sa te visine (videti odeljak 302). Duše ovih ljudi se ograđuju od neograničene seksualne ljubavi i posvećuju jednoj osobi u pogledu večne i večite zajednice sa njom i njenog rastućeg blaženstva, kao načina za raspirivanje nade koja neprestano osvežava njihove umove.

Ali kod bludnih je sasvim drugačija situacija. To su oni čiji pogledi na brak ili svetost braka nisu zasnovani na religiji. Oni imaju brak tela, ali ne i duha. Ako se pojavi neki oblik braka duha tokom perioda zaruka, ako se ona i popne uzdizanjem njihovih misli o tome, ona ipak zapada u čežnju koja se iz tela javlja u volji, pa se zbog bludnih stvari u njoj strmoglavi u telo, kaljajući ga na najnižem nivou privlačnom strašću ljubavi. Tada, onoliko brzinom kojom je planula u početku, ona izgara, a smenjuje je hladnoća zime; tako se njen krah ubrzava. Period veridbe jedva da čini išta da pomogne ovim ljudima, sem što ispunjava njihovu čežnju pohotom koja zađaže princip bračne ljubavi.

Emanuel Swedenborg

305. *(IX) Tokom perioda zaruka, nije dozvoljeno povezivati se fizički.*

Ako se to desi, to uništava red utisnut u bračnu ljubav. Jer ljudski um sadrži tri regiona, od kojih se najviši zove nebeskim, srednji duhovnim, a najniži prirodnim. Čovek je po rođenju na najnižem regionu, ali se onda, ako živi u skladu sa istinama religije, penje na viši koji se zove duhovni, a onda se, po osnovu braka ljubavi i mudrosti, penje na najviši. Najniži region, koji se zove prirodni, jeste tamo gde obitavaju sve čežnje za zlom i bludom. Ali viši region, koji se zove duhovni, ne sadrži čežnju za zlom i bludom; on je taj u koji čoveka uvodi Bog po ponovnom rođenju. U najvišem regionu, koji se zove nebeski, obitava bračna čednost u svojoj ljubavi. Čovek se uzdiže na ovaj nivo ljubavlju prema vršenju službe, a kako su najistaknutije službe one koje nastaju iz braka, otuda je to prava bračna ljubav.

Ovde ćete naći kratak rezime o načinu na koji se bračna ljubav, iz prve faze svoje toplote, mora uzdići iz najnižeg u viši region da bi postala čedna. Tada iz čednosti ona može sići kroz srednji i najniži region u telo. Kada se to desi, najniži region se čisti od bluda čednom ljubavlju koja silazi, a onda i najniži nivo ove ljubavi postaje čedan. Stoga, ako se uzastopne faze ove ljubavi ubrzaju preranim fizičkim sjedinjavanjem, dolazi do toga da čovek deluje iz najnižeg regiona, koji je od rođenja razbludan. Dobro je poznato da je ovo početak i izvor hladnoće prema braku i zanemarivanja, što prati i averzija prema partneru. Međutim, može doći do prilično raznolikih rezultata na osnovu preranog sjedinjavanja, kao i na osnovu previše odužene ili prebrze veridbe. Ali oni su toliko brojni i raznovrsni da bi ih veoma teško bilo navesti.

306. *(X) Kada se završi period zaruka, treba da se obavi venčanje.*

Pojedini obredi su čiste formalnosti, ali postoje i drugi koji su od suštinske važnosti, a u koje spadaju venčanja.

Naredni razlozi će potvrditi da se ona svrstavaju u suštinske, i stoga se javno obznanjaju i svečano proslavljaju.

1. Venčanje stavlja tačku na prethodno stanje koje počinje zarukama; koje je bilo prvenstveno stanje duha i početak narednog stanja koje se započinje brakom, i ono je stanje istovremeno i duha i tela. Jer tada duh ulazi u telo i deluje na tom nivou. Shodno tome, tog dana mladoženja i mlada napuštaju svoje stanje zaruka, a mlada i ime, i preuzimaju stanje, odnosno ime, muža i žene i počinju da dele postelju.

2. Venčanje je uvođenje i ulazak u novo stanje, koje će devojkicu učiniti ženom, a mladića mužem, tako da njih dvoje postanu jedno telo. To se dešava kada ih ljubav sjedini na najnižem nivou. Pokazao sam u prethodnim poglavljima da brak zaista menja devojkicu u ženu, a mladića u muža, kao i da brak sjedinjuje dvoje ljudi u jedno, tako da oni više nisu dva, već jedno telo.

3. Venčanje je početna tačka koja vodi potpunom razdvajanju seksualne ljubavi od bračne ljubavi. To se dešava kada, na osnovu mogućnosti za potpunim jedinstvom, ljubav jednog partnera postane ograničena i posvećena ljubavi drugog.

4. Izgleda kao da je venčanje samo jaz između ova dva stanja i da je samo formalnost koja se može izbeći. Ali venčanje sadrži ovaj suštinski element da se u ovo, upravo opisano, novo stanje ulazi na osnovu ugovora, da dve strane moraju iskazati svoj pristanak u prisustvu svedoka, da ga mora blagosloviti sveštenik, kao i druge koji ga čvrsto ustanovljuju. Kako venčanja sadrže ovaj suštinski element i kako tek nakon njega brak postaje zakonit, venčanja se takođe slave i na Nebesima (videti odeljak 21, pa odeljke 27-41).

307. *(XI) Pre proslave venčanja, bračni ugovor treba zaključiti u prisustvu svedoka.*

Bračni ugovor treba zaključiti pre ceremonije venčanja, tako da se statuti i zakoni prave bračne ljubavi saznaju

Emanuel Swedenborg

odnosno zapamte nakon venčanja. On takode služi i kao garancija koja obavezuje um na propisan brak. Jer posle izvesnih prvih faza braka, stanje koje prethodi veridbi se povremeno vraća, što uzrokuje gubljenje sećanja na brak i zaboravljanje zaključenog ugovora. Zapravo, on može biti potpuno izbrisan zavodenjem bludnih osoba na bludno ponašanje; ako se tada prizove u sećanje, biva prezren. Da bi se izbegli ovi prestupi, društvo je na sebe preuzelo dužnost zaštite tog ugovora, propisavši kazne za one koji ga prekrše. Ukratko, predbračni ugovor iznosi pouke prave bračne ljubavi, utvrđuje ih i primorava sladostrasnike da ih poštuju. Pored toga, ovaj ugovor ozakonjuje pravo na rađanje dece i pravo dece na nasleđivanje imovine svojih roditelja.

308. *(XII) Brak treba da blagoslovi sveštenik.*

Razlog je što se brak smatra po sebi duhovnim pa stoga i svetim. Jer on dolazi od nebeskog braka dobra i istine, a pojedinosti braka odgovaraju Božanskom braku Boga i Crkve. Stoga brakovi dolaze od Samog Boga i zavise od stanja crkve sa ugovornim stranama. Sada pošto na Zemlji rukopoloženi sveštenici obavljaju funkciju Gospodnjeg sveštenstva, odnosno, vode one stvari koje se odnose na Njegovu ljubav, kao i sve što ima veze sa blaženstvom, brakovi treba da budu blagoslovljeni od strane Njegovih sveštenika. Kako su oni glavni svedoci, pristanak na ugovor treba da čuju, prihvate, potvrde i odrede oni.

309. *(XIII) Proslava venčanja treba da bude propraćena veseljem.*

Razlog je u tome što tada predbračna ljubav koju imaju verenici silazi u njihova srca, pa šireći se telom u svim pravcima vodi osećanju zadovoljstava braka. Na osnovu toga umovi stiču predstavu o svečanosti prilike, pa se, onoliko koliko je dozvoljeno i pristojno, prepuštaju veselju. Da bi ga podstakli, važno je da se veselje njihovih

umova deli, jer se tako oni sami uvode u radosti bračne ljubavi.

310. *(XIV) Nakon venčanja, brak duha postaje brak tela i tako se upotpunjuje.*

Svi događaji koji se dešavaju u telu čoveka pod uticajem su duha. Dobro je poznato da usta ne govore sama od sebe, već izražavaju misli uma; isto tako ni ruke ne rade, ni noge ne hodaju same od sebe, već to volja uma deluje kroz njih. Iz toga sledi da um govori kroz odgovarajući organ i da deluje kroz odgovarajući deo tela. Iz ovoga se jasno vidi da je priroda onoga što usta govore i telo radi određena prirodom uma. Iz ovoga se može izvesti zaključak da svojim neprestanim uticajem um istovremeno upućuje telo da sprovodi njegove aktivnosti. Jer ljudska tela posmatrana iznutra nisu ništa drugo nego oblici uma spolja, organizovani tako da izvršavaju odluke duše. Ovaj uvod je potreban da pokaže zašto se umovi ili duhovi prvo moraju sjediniti kao u braku, pre nego se jedinstvo proširi na telesni nivo, odnosno da bi se venčali i duhovi kada se tela venčaju, a partneri voleli jedno drugo u duhu, a potom i u telu. Hajde da sada razmotrimo brak sa ovog stanovišta. Kada bračna ljubav sjedinjuje umove dva bića i oblikuje ih za brak, ona takođe sjedinjuje i oblikuje i njihova tela radi iste svrhe. Jer, kao što sam već rekao, oblik uma je oblik tela iznutra, s tom razlikom što je oblik tela spolja organizovan tako da proizvede rezultat ka kojem je usmeren unutarnji oblik tela iz uma. Um, koji se oblikuje bračnom ljubavlju se, međutim, širi iznutra kroz celo telo i svaki njegov deo, uključujući i reproduktivne organe koji zauzimaju posebni region ispod ostalih telesnih organa. U njima oblici uma dostižu svoju krajnju fazu kod onih koji su sjedinjeni bračnom ljubavlju. Zbog toga su i osećanja i misli njihovih umova usmereni ka tom regionu. Aktivnosti umova na koje utiču druge ljubavi se razlikuje u tome što one ne prodiru u ovaj region.

Emanuel Swedenborg

Iz ovoga se može izvući zaključak da bračna ljubav iznutra ima istu prirodu u odgovarajućim organima kao u umovima i duhovima partnera. Očigledno je da posle venčanja brak duha postaje brak tela i da se time upotpunjuje. Stoga, ako je brak čedan u duhu i inspirisan svojom svetošću, on je isti takav kada se u potpunosti realizuje u telu; a obratno se dešava ako je brak bludan u duhu.

311. (XV) *Ovo je pravilan redosled i procedura bračne ljubavi od njene prve toplote do njene prve vatre.*

Mi kažemo od njene prve toplote do njene prve vatre jer je životna toplota ljubav, a bračna toplota ili ljubav postepeno raste dok se ne pretvori u plamen ili vatru. Kada kažemo do njene prve vatre, mislimo na prvo stanje nakon venčanja, dok ta ljubav plamti. Šta se dešava sa njom posle ove prve vatre, kako brak odmiče, opisano je u prethodnim poglavljima. U ovom delu knjige objašnjen je njen tok od početne tačke do ovog prvog cilja.

Svaki red ima početnu i krajnju fazu, gde krajnja postaje početna narednog reda; a sve ono po sredini biva poslednja faza prethodne i prva faza poslednje sekvence. Tako na osnovu motiva ciljevi neprestano idu ka ostvarenju. Sve ovo se može dokazati i ilustrovati razumu na osnovu onoga što se zna i što se može videti u svetu. Ali kako je ovde jedina tema diskusije redosled po kojem ljubav napreduje od svoje prve faze do svog cilja, opšta diskusija se može izostaviti pa ćemo samo reći da je onakva kakva je priroda toka ove ljubavi od njene prve toplote do njene prve vatre, takva obično i njena priroda koja je svojstvena njenom kasnijem razvoju. Jer se tokom tog napredovanja ona razvija onakvom kakva je bila njena prva toplota. Ako je bila čedna, njena čednost se tom prilikom povećava, ali ako je bila razbludna, njena razbludnost se povećava kako napreduje dok se ne liši sve čednosti koju je imala spolja, ali ne i iznutra, od vremena zaruka.

312. (XVI) *Ako se bračna ljubav ubrzava i ne poštuje se ovaj red i procedura, ona izgori mozak i nestane.*

Ovako govore neki na Nebu, a pod mozgom misle na unutarnje regione uma i tela. Oni izgaraju, odnosno, bivaju uništeni ako se bračna ljubav požuruje jer ova ljubav tada započinje plamenom što izjeda i uništava svetište u kojem bračna ljubav treba da obitava na početku i iz kojeg treba da se razvija. To je ono što se dešava ako čovek i žena požure u brak, a da ne ispoštuju pravilan redosled, ne poštujući Boga, ne koristeći razum, odbijajući veridbu, i udovoljavajući jedino zahtevima tela. Ako ta ljubav započne gorućom toplotom tela, ona postaje spoljašnja, a ne unutarnja, što znači da ne postaje bračna. Ova ljubav može se nazvati ljuskom ljubavi bez jezgra, ili telesnom, neplodnom i suvom, jer je ispražnjena od svoje prave suštine. (O ovoj temi je više rečeno u odeljku 305).

313. (XVII) *Mentalna stanja svakog od partnera, kako napreduju uzastopnim redom, utiču na stanje braka; ali je to drugačije kod duhovnih i prirodnih ljudi.*

Postoji pravilo u obrazovanom svetu koje treba priznati jer je istinito, da je krajnje stanje takvo kakve su faze koje ga oblikuju i proizvode. Jer ono otkriva i uticaj i efekte. Uticaj znači sve ono što prethodi i tvori ono što sledi, iz faze u fazu sve do poslednje. Na primer, kod ljudskog bića sve ono što prethodi i stvara njegovu mudrost; ili kod političara sve ono što prethodi i stvara njegovu smotrenost ili kod teologa sve što prethodi i stvara njegovu učenost. Isto tako sve ono što prethodi od detinjstva i stvara čoveka, kao i ono što datim redom nastaje iz semena i mladice i tvori drvo; i kasnije ono što nastaje iz cveta i stvara plod. To je apsolutno isto kao ono što prethodi i nastaje u slučaju verenog para i što tvori njihov brak. Ovo je značenje u kojem se koristi reč uticaj.

Sve prethodne faze formiraju nizove u umu, a nizovi se međusobno povezuju, jedan uz drugi ili jedan iza

Emanuel Swedenborg

drugog, tako da svi zajedno grade poslednju fazu. Ovo se do sada nije znalo u svetu, ali kako je to istinita činjenica otkrivena sa Neba, to je ja iznosim ovde. Jer se njome otkrivaju rezultati uticaja i priroda poslednje faze u kojoj se upravo pomenuti nizovi faza oblikuju i egzistiraju zajedno. Ova razmatranja omogućuju da se vidi da stanja uma svakog od partnera, kako se razvijaju redom, utiču na stanje braka. Ali par nakon sklapanja braka ne zna ništa o uzastopnim fazama koje su one prethodne pokrenule u njihovim karakterima, budući prisutne u njima. To su one koje daju oblik bračnoj ljubavi i potiču stanje uma koje određuje ponašanje jednog prema drugom.

Razlog zbog kojeg su stanja i red po kojem se formiraju, različita kod duhovnih i prirodnih ljudi jeste taj što duhovno napreduje pravilnim redom, a prirodno ne. Jer duhovno poštuje Boga, a Bog obezbeđuje i vodi red. Ali prirodno poštuje sebe tako da napreduje suprotnim redom. Stanje njihovog braka je stoga iznutra prepuno bluda; a svaki čin bluda donosi hladnoću, a svaka hladnoća je prepreka unutarnjem životu, tako da je njegov tok zaustavljen i potoci presušuju.

314. *(XVIII) To je zato što postoji uzastopni kao i istovremeni red, a ovaj drugi se izvodi iz prvog i njime je određen.*

Ovo se navodi kao razlog koji služi da potvrdi prethodne tvrdnje. Dobro je poznato da red može biti uzastopan ili istovremen, ali ne i da se istovremeni red izvodi iz uzastopnog i da zavisi od njega. Proces po kojem se uzastopne faze urušavaju u istovremene i vrstu reda koju one tada usvajaju, veoma je teško predstaviti na način koji se može shvatiti, jer ućeni ljudi nemaju predstavu koja bi im posluđila da to sebi razjasne. Kako se osnovna predstava ove tajne ne može svesti na nekoliko reći, a kako bi dugo bavljenje njome odvratilo ljudske umove od otvorenijeg posmatranja braćne ljubavi, to bih je mogao ilustrovati

tako što ću ukratko navesti ono što je o temi dva reda, uzastopnog i istovremenog, i uticaja prvog na drugi, rečeno u mojoj knjizi *Učenje Novog Jerusalima o Svetom pismu*.

„I na Nebu kao i na Zemlji postoje uzastopni i istovremeni redovi. Kod uzastopnog reda jedna faza sledi drugu od najviše do najniže; ali kod istovremenog reda jedna ide uz drugu od unutarnje do spoljašnje. Uzastopni red je poput stuba sa stepenicima od vrha ka dnu, a istovremeni red je kao konstrukcija koja se pruža od centra prema vani. U poslednjoj fazi uzastopni red postaje istovremeni na sledeći način: najviše faze uzastopnog reda postaju unutarnje istovremenog reda; a najniže faze uzastopnog reda postaju spoljašnje faze istovremenog reda. To se može uporediti sa uleganjem stepenastog stuba dok ne postane koherentno telo na jednom nivou. Ovako se od uzastopnog formira istovremeni red i to je primenjivo na svaku pojedinačnu stvar u Duhovnom svetu kao i na svaku pojedinačnu stvar u Prirodnom svetu.“

Videti odeljke 38 i 65 u ovoj knjizi i dugački prikaz ove teme u *Mudrosti anđela o Božanskoj ljubavi i mudrosti*, 205-229.

Umnogome je isto sa uzastopnim redovima koji vode braku i istovremenim redovima u braku; ovi drugi nastaju iz prethodnih i zavise od njih. Svako ko zna kako uzastopni red utiče na istovremeni može shvatiti zašto anđeli na ruci čoveka mogu videti sve šta on misli i namerava u svom umu; i kako žene osećaju naklonosti svojih muževa tako što stave svoje ruke na muževljeve grudi, što je više puta spomenuto u iskustvima. Razlog je što su ruke krajnji nivo osobe, a ono o čemu ona raspravlja i šta zaključuje u svom umu dostiže svoju poslednju fazu u njenim rukama, i tu pravi istovremeni red. Zato se u Reči pojavljuje izraz „na dlanovima sam te izrezao.“¹⁸

¹⁸ Isaija 49:16 (*Prim. prev.*)

315. Ovde ću navesti dva iskustva, od kojih je ovo prvo.

Jednom ugledah, nedaleko od sebe, jedan atmosferski fenomen. Videh oblak podeljen na oblačiće, od kojih su jedni bili plavi, a drugi tamni, i kao da su se međusobno borili. Bili su ispresecani u trake svetlucavim zracima, koje su katkad imale vrhove kao oštrice mača, a katkad četvrtaste poput polomljenog sečiva. Povremeno su pruge istrčavale kao da idu u susret jedna drugoj, da bi se povremeno povlačile unazad kao bokseri. Zbog toga se činilo da se ovi raznobojni oblačići tuku, ali oni su se zapravo igrali. Kako se ova atmosferska pojava odigravala nedaleko od mene, ja podigoh pogled i gledajući netremice ugledah dečake, mladiće i starije ljude kako ulaze u jednu zgradu napravljenu od mermera s porfirima u osnovi. Fenomen se odigravao iznad ove zgrade. Tada ja upitah jednog od ovih što su ulazili unutra šta se to tamo događa. „Ovo je srednja škola“, odgovori mi on, „u kojoj se mladići upućuju u razna pitanja iz oblasti mudrosti.“

Čuvši odgovor, ja udoh za njima. Bio sam u duhu, to jest umnogome istom stanju kao i ljudi u Duhovnom svetu, koji se nazivaju duhovima i anđelima. U toj se školi napred nalazila stolica, u sredini su bile klupe, okolo mesta za sedenje, a iznad ulaza beše galerija. Stolica je namenjena mladićima, koji su se smenjivali u odgovaranju na postavljena pitanja. Klupe su bile za slušaoce, a mesta za sedenje sa strane za one koji su prethodno davali mudre odgovore. Galerija je predviđena za starije koji behu sudije i arbitri. Po sredini galerije pružala se jedna platforma na kojoj je sedeo onaj kojeg su zvali upravnikom. On je postavljao pitanja, a mladići su na njih odgovarali sa stolice.

Kada se svi okupiše, čovek sa platforme ustade rekavši: „Molim vas da sada odgovorite na pitanje ako znate odgovor: Šta je duša i kakva je njena priroda?“

Čuvši ovo, prisutni se zbuniše i počеше da mrmljaju; da bi neki iz gomile na klupama povikali: „Da li je

ikada ijedan čovek od doba Saturna naovamo bio u stanju da racionalnim razmišljanjem uvidi i shvati šta je duša, a kamoli kakva je njena priroda? To je sigurno izvan domašaja svačijeg intelekta.“

Ali ljudi iz galerije odgovoriše na ovo: „To nije izvan domašaja intelekta, već je unutar njegovog opsega i delokruga. Samo vi dajte odgovor.“

Tada ustadoše mladići koji su bili odabrani da sednu na stolicu tog dana i odgovaraju na pitanja. Tog dana su starine ispitivale njih petoricu našavši da su izuzetno pametni. Oni su se nalazili na mestima oko stolice, pa bi ustajali redom i sedali na stolicu da bi odgovarali. Kako bi ustajali, oblačili bi tuniku od višebojne svile, a preko nje haljinu od mekane vune sa izvezenim cvećem i stavljali šešir na glavu sa vencem od ruža, okružen malim safirima krune.

Tada videh kako prvi od njih tako obučen ustaje i kaže: „Šta je duša i kakva je njena priroda nije otkriveno nikome od prvog dana stvaranja. To je tajna koju Bog čuva u svojim riznicama. Ali je otkriveno da duša stanuje u čoveku kao kraljica. Međutim, lokacija njenog dvora predmet je rasprave među učenim ljudima. Neki je smeštaju u mali izraštaj između velikog i malog mozga koji se naziva epifiza. Oni pretpostavljaju da je ovo sedište duše, jer se celim čovekom upravlja iz ova dva mozga, koje epifiza reguliše. Tako da ono što upravlja sa dva mozga po želji mora da upravlja i celim čovekom od glave do pete.“ „Ovaj stav“, rekoše oni, „mnogi ljudi u svetu smatrali su istinitim ili vrlo verovatnim, ali ga je naredno doba odbacilo kao izmišljotinu.“

Završivši svoj govor, on skide haljinu tuniku i šešir, koje obuče drugi po redu i zauze mesto. On reče da na celom Nebu, kao ni na celom svetu, ne postoji niko ko zna šta je duša i kakva je njena priroda. „Ono što mi znamo“, reče on, „jeste da duša postoji i da se nalazi u čoveku, ali to gde se nalazi samo se pretpostavlja. Ono

Emanuel Swedenborg

što je sigurno je to da se nalazi u glavi, jer tu intelekt razmišlja i volja donosi svoje odluke; a na licu s prednje strane glave nalaze se čovekovih pet čulnih organa. Ono što svima njima daje život je duša koja se nalazi unutar glave, ali se ne bih usudio da tvrdim gde se nalazi njena kontrolna soba. Nekada bih se složio sa onima koji su joj dodelili mesto u trima komorama mozga, nekada sa onima koji je smeštaju u tzv. *corpora striata*, nekada sa onima koji je smeštaju u moždanu supstancu svakog od mozgo-va, a opet nekada sa onima koji je smeštaju u supstancu kore ili sa onima koji je smeštaju u dura mater. Jer bi se svako od ovih stanovišta moglo opravdati.

Ono što bi se moglo reći u korist tri komore mozga jeste da su one prijemnici životinjskog duha¹⁹ i sve moždane limfe. Ono što bi se moglo reći u prilog *corpora striata* jeste da ona formira moždinu kroz koju idu nervi, i kroz koju se svaki deo mozga nastavlja u kičmu, a iz nje se nastavljaju vlakna preko kojih je isprepletano celo telo. U prilog moždane supstance svakog mozga ide to što predstavlja zbirku i skup svih vlakana koja čine početnu tačku razvoja cele osobe. U prilog supstance kore ide to što se onde nalaze prvi i krajnji završeci, odnosno počeci svih vlakana to jest osećaja i pokreta. U prilog *dura mater* ide to što je ona zajednički pokrov svakog mozga odakle se pruža u nekoj vrsti kontinuiteta preko srca i utrobe tela. Što se mene tiče, ja ne bih ocenio nijednu od ovih teorija kao superiorniju u odnosu na drugu. Da li biste vi, molim vas, presudili i odabrali najbolju od njih?“

Rekavši ovo on ustade, skide tuniku, haljinu i šešir i predade ih trećem koji sede na stolicu i izgovori sledeće: „Kako bih se ja u ovim godinama mogao baviti ovako uzvišenom temom? Obraćam se učenim ljudima koji sede ovde sa strane, obraćam se vama mudri ljudi sa galerije, zapravo, obraćam se anđelima na najvišem Nebu:

¹⁹ Navodni princip osećaja i voljnih pokreta. (*Prim. prev.*)

da li iko od vas može na svetlosti svog razuma stvoriti za sebe ikakvu predstavu o duši? U pogledu njenog mesta u čoveku, mogu vam ponuditi jednako dobru pretpostavku kao i bilo ko drugi. Ja pretpostavljam da se ona nalazi u srcu, te stoga u krvi. Razlog tome je što srce posredstvom krvi kontroliše kako telo tako i glavu. Postoji veliki krvni sud koji se naziva aorta, koji se iz njega pruža celim telom; i postoje krvni sudovi koji se nazivaju karotidne arterije koje se iz njega pružaju celom glavom. Zbog toga postoji opšta saglasnost da duša preko krvi iz srca održava, hrani i daje život celom organskom sistemu kako tela tako i glave. Dodatni razlog za verovanje u ovu tvrdnju je činjenica da se u Svetom pismu više puta pominje „duša i srce“ Na primer, treba da volite Boga „svom dušom svojom i svim srcem svojim“, a Bog stvara u čoveku „novu dušu i novo srce,, (V Knj. Moj. 6:5; 10:12, 11:13; 26:16; Jer. 32:41; Mat. 22:37; Marko 12:30, 33; Luka 10:27, i drugde). Takođe se jasno kaže da je krv duša tela (Lev. 17:11, 14).“ Čuvši ovo, neki ljudi podigoše glas uzviknuvši: „Veoma pametno!“ To su bili predstavnici sveštenstva.

Nakon toga, četvrti obuče haljine koje su nosili prethodni govornici, pa sede na stolicu i reče: „Ja takođe sumnjam da postoji iko tako oštrog i istančanog uma ko bi bio sposoban da razabere šta je duša i kakva je njena priroda. Stoga mislim da svako ko poželi da je istraži iscrpljuje svoju oštroumnost beskorisnim naprezanjem. Ali od detinjstva do danas, ja sam istrajao u tome da verujem mišljenju drevnih ljudi da je čovekova duša u njemu celom i u svakom njegovom delu, pa je stoga onoliko u njegovoj glavi i svakom njenom delu koliko i u telu i svakom njegovom delu. Beskorisna je namera modernih učenjaka da smeste dušu u neki određeni deo. Duša je duhovna supstanca kojoj se ne može pripisati ni širenje ni pozicija, već samo prebivanje i ispunjavanje. Dakle, ima li ikoga ko ne misli na život kada spominje dušu i zar nije život u

celini kao i u svakom delu koji bi da imenujete?“ Mnogi od slušalaca se složiše sa njim.

Posle njega izađe i peti, koji obukavši istu odeću, reče sledeće: „Ja se neću mnogo baviti pitanjem gde su duša nalazi, da li se nalazi u nekom delu ili u celoj osobi. Ali ću izneti svoje mišljenje o pitanju šta je duša i kakva je njena priroda. Niko ne misli o duši drugačije nego kao o nečemu čistom što se može uporediti sa etrom, vazduhom ili vetrom, čiji se životni princip izvodi iz moći razuma, iz nečega u čemu čovek nadmašuje životinje. Svoje mišljenje sam zasnovao na činjenici što se, kada čovek umire, kaže da on izdiše ili predaje svoju dušu ili duh. Zbog toga se takođe veruje da duša koja nastavlja da živi nakon smrti postaje dah ove vrste, dah što sadrži svest koju nazivamo dušom. Šta bi drugo mogla biti duša? Ali kako sam čuo ljude sa galerije kako tvrde da je pitanje šta je duša i kakva je njena priroda izvan domašaja intelekta, ali unutar njegovog delokruga i granice, ja vas molim i preklinjem da mi otkrijete ovu večnu tajnu?“

Stariji ljudi na galeriji pogledaše u upravnika koji je bio postavio ovo pitanje. Na osnovu toga, upravnik shvati kako oni žele da on side i kaže im odgovor. Stoga on side sa platforme, pa prošavši kroz dvoranu sede na stolicu i podigavši ruku reče: „Molim vas za pažnju. Da li postoji iko ko ne veruje da je duša najintimnija i najfinija suština ljudskog bića? Ali šta je suština bez oblika do maštovita priča? Duša je stoga forma, ali kakva vrsta forme reći ću vam sada. Ona je oblik svih delova ljubavi i svih delova mudrosti. Svi delovi ljubavi zovu se osećanjima, a svi delovi mudrosti shvatanjima. Ovi drugi potiču iz prvih i zajedno sa njima čine jedan oblik koji se sastoji od bezbroj delova, koji su, međutim, tako dobro organizovani i koherentni da se mogu nazvati jedinstvom. Tako se mogu nazvati, jer da bi ostali takvi ništa im se ne može oduzeti niti im se išta može dodati. Šta je ljudska duša do jedna ovakva forma? Svi delovi ljubavi i svi delovi mudrosti

su preko potrebni elementi takve jedne forme, a kod ljudi se oni nalaze u duši, a zatim u njihovoj glavi i telu.

Vi se zovete duhovima i anđelima; a verovali ste u svetu da su duhovi i anđeli poput daška vetra ili čestice etra, dakle umovi i duše. Sada jasno vidite da ste vi, uistinu, stvarno i zaista, ljudi koji su u svetu živeli i mislili u materijalnom telu; i znali ste da to nije materijalno telo koje živi i misli, već duhovna supstanca u telu. To ste zvali dušom, ali niste znali njen oblik; sada ste ga pak videli i još uvek ga vidite. Vi ste svi duše, o čijoj ste besmrtnosti slušali, razmišljali, pričali i pisali toliko; a kako ste vi oblici ljubavi i mudrosti koja dolazi od Boga, nikada ne možete umreti. Duša je dakle ljudski oblik, oblik od kojeg se ništa ne može oduzeti, niti mu se išta može dodati, i najdublja je od svih formi tela. Kako spoljašnje forme primaju od unutarnjih i suštinu i oblik, vi ste stoga duše, onakve kakvima vidite sebe i kakvima vas drugi vide. Ukratko, duša je prava osoba jer je najunutarnjija; njen oblik je stoga ljudski oblik u vascelom njegovom savršenstvu. Ali ona nije život, već najbliži prijemnik života od Boga, odnosno Božje stanište.“

Ovaj govor bio je pozdravljen mnogim aplauzima, ali neki od prisutnih rekoše: „Moramo da razmislimo o ovome.“ Ja krenuh kući, a iznad srednje škole iznenada se pojavi, umesto prethodnog atmosferskog razmetanja, sjajni oblak bez ikakvih pruga ili zrakova koji se bore međusobno. Ovaj oblak probi krov i ušavši unutra obasja zidove. Rekoše mi da su videli da je na njima pisalo, između ostalog:

I stvori Gospod Bog čoveka, i dunu mu u nos duh životni; i posta čovek duša živa. (Postanje 2:7)

316. Drugo iskustvo

Jednom, dok sam šetao smirenih osećanja i uma, vidih u daljini jedan park kroz čiji se središnji deo pružala aleja prema maloj palati u koju ulaziše mladići i devojke, muževi i žene. Ja podoh u duhu i upitah vratara koji je

Emanuel Swedenborg

stajao na ulazu mogu li i ja ući. On se zagleda u mene, pa ga zapitah: „Zašto me gledate?“

On mi odgovori: „Gledam te da vidim da li to mirno zadovoljstvo na tvom licu ima nešto zajedničko sa zadovoljstvom bračne ljubavi. Iza ove aleje nalazi se mala bašta sa kućom u njoj, u kojoj živi jedan tek venčani par, a njihovi prijatelji oba pola danas dolaze da im čestitaju. Ja ne poznajem ljude koje puštam, ali mi je rečeno da ih mogu prepoznati po njihovim licima. Ako na njima vidim zadovoljstvo bračne ljubavi, mogu da ih pustim, ali ne i druge.“ Svi anđeli mogu videti na licima ljudi zadovoljstva njihovih srca, a zadovoljstvo ljubavi koje je on video na mom licu, poticalo je od razmišljanja o bračnoj ljubavi. Ono je isijavalo iz mojih očiju prodirući u unutarnji deo mog lica. Zato me on pusti da uđem.

Aleju kojom sam išao činile su voćke s granama koje su se preplitale tako da su pravile zid od drveća sa obe strane. Prolazeći kroz nju, naidoh na malu baštu, punu grmlja i cveća. Grmlje i cveće je bilo grupisano u parovima, a na osnovu onoga što su mi rekli, takve se bašte mogu videti oko kuća u kojima se upravo održavaju venčanja ili su u toku tako da se zovu svadbenim vrtovima.

Potom uđoh u kuću i videh par koji se držao za ruke i razgovarao pod uticajem prave bračne ljubavi. Na njihovim licima mogao sam videti sliku bračne ljubavi i naučiti o njenoj životnoj sili iz njihovog razgovora. Pošto im čestitah i izrazilih najlepše želje zajedno sa ostalim posetiocima, ja izadoh u svadbeni vrt. S desne strane ugledah grupu mladića kojima svi koji izadoše iz kuće požuriše da se pridruže. Razlog je bio u tome što se tu razgovaralo o bračnoj ljubavi, a taj razgovor je imao neku skrivenu moć da privuče umove sviju njih. Ja stadoh da slušam jednog mudrog čoveka koji je govorio o ovoj temi, a suština onoga što sam čuo je sledeća.

„Gospodnja Božanska promisao je“, reče on, „najdetaljnija i najuniverzalnija kad je reč o braku i brakovima

na Nebu, jer sva zadovoljstva Neba izvire iz zadovoljstva bračne ljubavi, kao što slatka voda izvire iz potoka. Stoga se obezbeđuje rađanje ljudi koji će odgovarati jedni drugima u braku. Pod Gospodnjim neprestanim vođstvom, oni se usmeravaju u pravcu braka, iako ni devojčica ni dečak nisu svesni toga. Kada dođe vreme i devojka dospe u godine za brak, a mladić bude spreman za ženidbu, njih dvoje se sreću kao igrom sudbine i upoznaju. Tada se oni instinktivno prepoznaju kao odgovarajući pa svako od njih pomisli za sebe, kao da ga nešto iznutra nagoni, te mladić kaže: Ona je prava osoba za mene, a devojka kaže: On je pravi čovek za mene. Nakon što ta pomisao odstoji u umu neko vreme, oni se odlučuju da to kažu jedno drugom i tada se zaručuju. Mi kažemo da se sreću kao igrom sudbine i instinktivno, ali mislimo Božanskom promišlju, jer kada se ne zna, to izgleda tako.“

On je dokazao da se parovi rađaju da bi se venčali i da se vaspitavaju za brak, iako nijedno od njih ne zna za to, naglasivši da lice svakog od njih jasno pokazuje koliko su oni slični u pogledu braka, kao i na osnovu unutarnjeg i večnog jedinstva njihovih duša i umova, nečega što ne bi moglo postojati, kao što postoji na Nebu, bez Božjeg providenja i promisli.

Kada mudri čovek to reče, grupa poče da aplaudira. On nastavi rečima da je bračni princip prisutan i u najsitnijim detaljima svakog ljudskog bića, kako muškarca tako i žene, mada se razlikuje kod jednih u odnosu na druge. Bračni princip muškarca je predviđen da bude sjedinjen sa ženskim i obratno, čak i u najsitnijim detaljima. Ovo je dokazao brakom volje i intelekta u svakom pojedincu, koji deluju zajedno na najsitnije detalje kako uma tako i tela. To omogućuje da se vidi kako svaka supstanca, čak i najmanja, sadrži ovaj princip braka, kao što pokazuje primer složenih supstanci koje se dobijaju od prostih ili na osnovu činjenice da imamo: dva oka, dva uva, dve nozdrve, dva obraza, dve usne, dve ruke i šake,

Emanuel Swedenborg

dva boka, dva stopala, a unutar tela dve hemisfere mozga, dve srčane komore, dva plućna krila, dva bubrega, dva testisa, a tamo gde ne postoje dva, organ je podeljen na dva dela. Razlog za ovu dualnost je u tome što jedno pripada volji a drugo intelektu, a oni zajednički funkcionišu tako divno da deluju kao jedno. Tako dva oka daju jedan vid, dva uha jedan sluh, dve nozdrve jedno čulo mirisa, dve usne jedan govor, dve ruke jedan rad, dva stopala jedan koračaj, dve hemisfere mozga jedno sedište uma; dve srčane komore jednu životvornu radnju tela preko krvi; dva plućna krila jednu disajnu radnju itd. Ali kada se muškarac i žena sjedine pravom bračnom ljubavlju, tada čine jedno potpuno ljudsko biće.

Dok je ovo govorio, jedan blesak munje, crvenkaste boje, zasvetli zdesna, a drugi, koji je bio bele boje, sleva. Oba bleska bila su blaga, a u oči prodreše da bi doprla do naših umova i prosvetlila ih. Pratio ih je udar groma, koji je dopirao kao nežni šapat anđela sa Neba, pojačavajući se pri kretanju. Čuvši i videvši ovo, mudri čovek reče: „Ovo je za mene znak i upozorenje da dodam još nešto ovome što sam rekao. Desni blesak ovog para predstavlja njihovo dobro, a levi njihovu istinu. To je posledica braka dobra i istine, koji je urezan u čoveka kako u njemu celom tako i u svakom njegovom delu. Dobro se odnosi na volju, istina na intelekt, a oba se zajedno odnose na jedno. Zato na Nebu desno oko predstavlja dobro vida, a levo njegovu istinu; desno uho je dobro slušanja, a levo njegova istina, desna ruka je dobro čovekove snage, a leva njena istina; a isto je tako i kod ostalih parova. To je zato što desno i levo nose ovo značenje u Božjim rečima:

A ako te oko tvoje desno sablažnjava, iskopaj ga; ako li te desna ruka tvoja sablažnjava, odseci je. (Mateja 5:29, 30)

Pod ovim je mislio da ako dobro postane zlo, treba ga izgnati. On je takođe rekao učenicima da bace mrežu

Bračna ljubav

sa desne strane lade, a kada oni to učiniše, ne mogahu je izvući od mnoštva ribe. (Jovan 21:6, 7). Pod ovim je mislio da treba da podučavaju dobru milosrđa i da će tako okupiti narod.“

Nakon ovih reči, grom ponovo udari dva puta, ali blaže nego pre. Izgledalo je kao da je belina levog bleska bila prebojena rumenom vatrom desnog. Čuvši ovo, on reče: „Ovo je znak sa Neba kojim se potvrđuje ovo što sam rekao, jer je sve ono što je vatreno na Nebu dobro, a sve što je belo istinito je. Pojava levog bleska u belini prebojenoj rumenom vatrom desnog, znak je koji dokazuje da je ova belina svetla, ili svetlost uopšte, isto što i odsjaj vatre.“ Čuvši ovo, ljudi se razidoše nadahnuti dobrom i istinom sreće koja je došla od bleska munje i onoga što je rečeno o njima.

XIV

DRUGI BRAKOVI

317. Ovde se postavlja pitanje da li se bračna ljubav, ljubav jednog čoveka i jedne žene, posle smrti jednog partnera može odvojiti, preneti ili dopuniti; kao i da li drugi brakovi imaju išta zajedničko sa višebračnošću, odnosno da li se mogu nazvati uzastopno višebračnim. A da i ne spominjemo mnoga druga pitanja koja se kod ljudi što se oslanjaju na razum gomilaju u vidu nedoumice za nedoumicom. Stoga, kako bi istraživačima koji razmišljaju o ovim brakovima u mraku, pomogli nekim tračkom svetlosti, mislim da bi bilo dobro izneti im sledeće tvrdnje na razmatranje:

- I Ugovaranje drugog braka nakon smrti partnera zavisi od prethodne bračne ljubavi.*
- II Takođe, zavisi i od stanja braka u kojem su živeli.*
- III Oni koji nisu imali pravu bračnu ljubav ne nailaze ni na kakvu prepreku ili smetnju u ugovaranju drugog braka.*
- IV Oni koji su živeli u obostranoj pravoj bračnoj ljubavi ne žele da se venčaju ponovo, sem iz razloga koji nemaju ništa zajedničko sa bračnom ljubavi.*
- V Stanje braka između mladića i devojke različito je u odnosu na stanje braka između mladića i udovice.*
- VI Stanje braka između udovca i devojke različito je u odnosu na stanje braka između udovca i udovice.*

VII Razlike i varijacije ovih brakova u pogledu ljubavi i njenih atributa su nebrojene.

VIII Stanje udovice je bolnije od stanja udovca.
Sada sledi objašnjenje ovih tvrdnji.

318. *(I) Ugovaranje drugog braka nakon smrti partnera zavisi od prethodne bračne ljubavi.*

Prava bračna ljubav je kao vaga, koja omogućuje merenje sklonosti prema drugom braku. Što se prethodna bračna ljubav više približava toj ljubavi, to sklonost prema drugom braku dalje uzmiče. Ali što se više prethodna ljubav odvaja od te ljubavi, to više raste težnja za drugim brakom. Razlog je očigledan, pošto je bračna ljubav istovremeno sjedinjavanje umova, ona nadživljava smrt partnera, sve dok ovaj drugi živi u telu; i kao jezičak na vagi drži prevagu srazmerno meri u kojoj je ta prava ljubav prisvojena. Ali kako je retkost danas približiti se ovoj ljubavi više od nekoliko koraka, strana koja prima dodatnu težinu podiže se do tačke ravnoteže, a odatle se klacka da bi prevagnula na drugu stranu, to jest prema braku.

Sasvim je suprotno u slučaju onih čija se prethodna ljubav u prvom braku udaljila od prave bračne ljubavi. To je zato što je udaljavanje od nje istovremeno i razdvajanje umova. Ono takođe nadživljava smrt jednog partnera, onoliko dugo koliko drugi ostane u telu, pa ulazeći u volju, koja se rastala od volje drugog, uzrokuje nagnjanje ka novoj vezi. Razmišljanje o ovome, podstaknuto sklonošću volje, donosi nadu u zajednički život u bliskijoj i prijatnijoj zajednici.

Dobro je poznato i može se razumom shvatiti da sklonost prema drugim brakovima nastaje iz prethodnog stanja ljubavi. Jer prava bračna ljubav sadrži strah od gubitka i bol koji prati gubitak, a ovaj bol i ovaj strah borave u najdubljim regionima uma. Odatle sledi da što je više te ljubavi prisutno, to se više duša nagnje u volji i mislima, to jest u nameri da bude u osobi sa kojom i u kojoj je bila.

Emanuel Swedenborg

Iz ovoga sledi da će um otići onoliko daleko u naklonosti prema drugom braku u zavisnosti od stepena ljubavi koji se prethodno iskusi. To je ono što ponovo sjedinjava iste partnere posle smrti i čini da se zavole isto kao u svetu. Ali, kao što već rekoh, ova ljubav je danas toliko retka da je tek poneko uopšte uspe dodirnuti. Oni koji je ne dodirnu, još i više oni koji od nje uzmiču, kao što su čeznuli za razdvajanjem tokom svog prethodnog bračnog života koji je bio hladan, sada, nakon smrti, čeznu za sjedinjavanjem sa drugom ženom ili čovekom. Obema ovim grupama pozabaviću se detaljnije na narednim stranicama.

319. (II) *Ugovaranje drugog braka posle smrti partnera zavisi i od stanja braka u kojem su oni živeli.*

Pod stanjem braka ovde ne mislimo na stanje ljubavi, kojim smo se bavili u poslednjem odeljku, jer ono uzrokuje unutarnju sklonost ili nesklonost prema braku, već na stanje braka koje uzrokuje spoljašnju sklonost ili nesklonost prema braku. Ovo stanje zajedno sa njegovim sklonostima je višestruko. Na primer: 1. Ukoliko su u kući mala deca kojima je potrebno naći novu majku; 2. Ako se želi još dece; 3. Kad je domaćinstvo bogato i ima mnogo slugu oba pola; 4. Ukoliko stalni poslovi van kuće odvlače um od kućnih pitanja, pa bez nove domaćice postoji rizik da se jave problemi i nevolje; 5. Ako to zahtevaju uzajamna pomoć i obaveze, kao što je to slučaj u nekim poslovima i trgovini; 6. Štaviše, to zavisi i od karaktera preživelog partnera, odnosno da li je on (ona) u stanju da, posle ovog prvog braka, nastavi da živi sam; 7. Takođe, i da li ih je prethodni brak uplašio bračnog života ili ih je zainteresovao za njega. 8. Rečeno mi je da na sklonost nekih ljudi ka drugom braku utiče njihova naklonost prema poligamnoj ljubavi, seksualna ljubav i strast prema oduzimanju devičanstva i čežnja za promenama. Isto tako, na neke utiče strah od zakonske kazne ili loše reputacije ako počine preljubu. Postoje i mnogi drugi razlozi koji proizvode spoljašnju sklonost prema braku.

320. (III) *Oni koji nisu imali pravu bračnu ljubav ne nailaze ni na kakvu prepreku ili smetnju u ugovaranju drugog braka.*

Oni kojima nedostaje bračna ljubav nemaju duhovnu ili unutarnju vezu, već samo prirodnu ili spoljašnju. Bez unutarnje veze koja bi uređivala i održavala spoljašnju vezu, ova druga postaje nestalnija od nevezane ešarpe koja pada kako je težina povlači ili dune vetar. Razlog je u tome što prirodno potiče iz duhovnog i predstavlja gomilu duhovnih stvari skupljenih zajedno. Ako se stoga prirodno odvoji od odgovarajućeg duhovnog, koje ga proizvodi ili generiše, ono više nema nikakvu unutarnju vezu već samo spoljašnju. Ona ga okružuje i povezuje generalno ali ga ne povezuje pojedinačno i ne drži povezanim. Zato prirodno odvojeno od duhovnog u slučaju bračnih parova ne donosi nikakvu povezanost umova, kao ni volje, već samo povezanost nekih spoljašnjih osećanja koja su vezana za telesna čula.

Takvi ljudi ne nalaze nikakvu prepreku ili smetnju ugovaranju narednih brakova, jer im nedostaje suštinski elemenat braka, pa u njima nema ničega nakon razdvajanja izazvanog smrću partnera. Oni su stoga potpuno slobodni da koriste emocije koje im dolaze iz čula – udovac sa svakom ženom koju poželi i može imati, udovica sa svakim čovekom kojeg poželi i može imati. Ni oni sami ne razmišljaju o braku drugačije sem na prirodan način i onako kako im je zgodno u pogledu raznih spoljašnjih potreba, što se, budući uskraćene smrću partnera, sada mogu ostvariti sa drugom osobom koja će zauzeti mesto prve. Ukoliko bi se ostvario uvid u njihove unutarnje misli, kao u Duhovnom svetu, videlo bi se da oni ne prave razliku između bračnog opštenja i vanbračnog bluda.

Razlog zbog kojeg se ove osobe mogu iznova i iznova venčavati upravo je naveden: samo prirodne veze se posle smrti razlažu i raspadaju od svoje volje; jer spoljašnja osećanja prate telo dok umire i sahranjuju se sa njim,

Emanuel Swedenborg

a preostaju samo ona koji su povezana sa unutarnjim. Ali treba znati da je na Zemlji veoma teško ugovoriti brak koji će formirati unutarnju vezu jer Bog ne može obezbediti toliki izbor unutarnjih sličnosti kao na Nebesima, jer je na Zemlji izbor ograničen na mnogo načina; na primer, sličnošću položaja i imovnog stanja ili životom u istom okrugu, gradu ili selu. U takvim okolnostima, uglavnom su spoljašnje veze te koje ljude povezuju, a ne unutarnje. One se pojavljuju nakon izvesnog vremena trajanja braka i prepoznaju se tek kada se nametnu spoljašnjim vezama.

321. *(IV) Oni koji su živeli u obostranoj pravoj bračnoj ljubavi ne žele da se venčaju ponovo, sem iz razloga koji nemaju ništa zajedničko sa bračnom ljubavi.*

Razlozi što oni koji su živeli u pravoj bračnoj ljubavi ne žele da se ponovo venčavaju posle smrti svog partnera jesu sledeći:

1. Zato što su oni sjedinjeni u svojim dušama, pa tako i u svojim umovima. Njihovo jedinstvo, budući da je duhovno, istinsko je prisajedinjenje duše i uma jedne osobe sa dušom i umom druge, i ono se ne može raskinuti. U prethodnim odeljcima više puta sam pokazao da je ovo priroda duhovnog povezivanja.

2. Oni su takođe i fizički sjedinjeni na osnovu toga što žena prima reproduktivni element muževljeve duše, pa primajući njegov život u sopstveni, pretvara se iz devojke u ženu; a u slučaju muškarca, sjedinjuju su na osnovu toga što muž prima bračnu ljubav žene. To usklađuje unutarne regione uma, kao i unutarnje i spoljašnje delove njihovih tela, da bi postali sposobni da primaju ljubav i shvataju mudrost, odnosno da bi došli u stanje koje mladića pretvara u muža (o ovome vidite odeljak 198).

3. Sfera ljubavi koja se širi iz žene i sfera intelekta koja se širi iz muža konstantno teku, čineći njihovu vezu savršenijom, okružujući ih svojom prijatnom aurom i sjedinjujući ih (videti takođe odeljak 223).

4. Bračni par, koji je tako sjedinjen, usredsređuje svoje misli i težnje na večnost; a ta zamisao predstavlja temelj njihove večne sreće (videti odeljak 216).

5. Ova dva faktora su odgovorna što njih dvoje više nisu dva, već jedno biće, to jest jedno telo.

6. Takvo jedno ne može biti razbijeno smrću drugog, kao što je savršeno jasno očima duha.

7. Ovome bih dodao još nešto. Dvoje se nije razišlo smrću jednoga, pošto duh umrlog čoveka ili žene nastavlja da živi u duhu preostalog partnera. To se nastavlja do smrti ovog drugog, kada se oni ponovo sreću i sjedinjuju u ljubavi još i većoj nego pre, jer su tada u Duhovnom svetu.

Neosporna posledica ovih činjenica je da oni koji su živeli u pravoj bračnoj ljubavi ne žele ponovo da se venčaju. Ukoliko, međutim, oni kasnije ugovore nešto poput braka, to čine iz razloga koji nemaju ništa zajedničko sa bračnom ljubavlju. Svi ti razlozi su spoljašnji; na primer, ako domaćinstvo ima malu decu pa se mora obezbediti neko ko će se brinuti o njima; ako je domaćinstvo bogato i ima mnogo slugu oba pola; ukoliko poslovi van zemlje odvlače um od porodičnih stvari kod kuće; i onda kada je potrebno obezbediti uzajamnu pomoć i usluge, i druge slične stvari.

322. (V) *Stanje braka između mladića i devojke različito je u odnosu na stanje braka između mladića i udovice.*

Pod stanjem braka misli se na način na koji muž i žena žive nakon venčanja, to jest u braku; bilo da je njihov zajednički život unutarnja povezanost duša i umova, koja predstavlja model zajedničkog života, ili pak samo spoljašnja povezanost sklonosti, čula i tela. Stanje braka mladića i devojke je sami početak pravog braka; jer se između njih bračna ljubav može razvijati pravilnim redom od prve toplote do prve vatre; a onda od prvog semena

Emanuel Swedenborg

kod mladog muža i prvog cveta devojaštva žene, klijaju-
ći, rastući i donoseći plodove kako jedno drugo uvodi u
ove stvari. Ako se to ne desi, mladić nije mladić, niti je
devojka devojka, sem po spoljašnjem obliku.

Međutim, između mladića i udovice nema slične ini-
cijacije počevši od prve faze braka, kao ni sličnog razvo-
ja u braku, jer je udovica, za razliku od devojke, mnogo
više u stanju da bira i da bude sopstvena gospodarica.
Mladić stoga drugačije gleda na udovicu, a drugačije na
devojkicu koju oženi. Ali, kako u ovim brakovima postoi-
ji mnogo različitosti i raznovrsnosti, to ih iz tog razloga
ovde spominjemo samo uopšteno.

323. (VI) *Stanje braka između udovca i devojke raz-
ličito je u odnosu na stanje braka između udovca i udovice.*

Udovac je davno prošao početno stanje bračnog ži-
vota, a devojku u njega treba uputiti. Međutim bračna lju-
bav shvata i oseća svoja zadovoljstva i radost u obostranom
upućivanju. Mladi muž, i devojka-žena nastavljaju da shva-
taju i osećaju nešto novo u onome što im se dešava, tako
da se oni nalaze u neprestanom stanju otkrivanja, to jest
radosnog napredovanja. Kada udovac oženi devojku, nji-
hovo bračno stanje je drugačije; devojka oseća unutarnju
naklonost, ali za muža je ona prošlost. Međutim u ovim
stvarima ima dosta raznolikosti i raznovrsnosti. Isto je ta-
ko ako udovac oženi udovicu. Osim ovih opštih napome-
na, ovome ne bih dodavao posebne detalje.

324. (VII) *Razlike i varijacije ovih brakova u pogle-
du ljubavi i njenih atributa su nebrojene.*

Sve ove stvari pokazuju bezgraničnu raznovrsnost i
beskrajnu raznolikost. Pod raznovrsnošću mislimo na raz-
like između članova jednog roda ili jedne vrste, kao i iz-
među različitih rodova i vrsta. Pod raznolikošću mislimo
na razlike među suprotnostima. Sledeći primer ilustrova-
će naš koncept razlike između raznovrsnosti i raznolikosti.

Nebo anđela, koje je povezano u jednu celinu, pokazuje beskrajnu raznovrsnost. Nema nijednog anđela u njemu koji je potpuno isti kao neki drugi, ni u duši i umu, niti u osećanjima, shvatanjima i mislima, kao ni u sklonostima i namerama, ili u tonu glasa, licu, telu, pokretima, načinu hoda i mnogim drugim stvarima. Iako ih ima na stotine miliona, Bog ih je stvorio i stvara ih kao jedinstvene forme, koje pokazuju potpunu jednoglasnost i sklad. To bi bilo nemoguće da sve anđele sa svom njihovom raznovrsnošću ne vodi Jedno kako uopšte tako i pojedinačno. To je ono na šta mislimo pod raznovrsnošću.

Pod raznolikošću, međutim, mislimo na suprotnosti ovim raznovrsnostima, koje postoje u Paklu. Jer su tu svi bez izuzetka dijametralno suprotni stanovnicima Neba. Pakao, sačinjen od njih, drži se zajedno kao celina raznovrsnostima koje su među sobom potpuno suprotne raznovrsnostima Neba, to jest, večnim raznovrsnostima. Ove napomene imaju za cilj da utvrde značenje reči „bezgranična raznovrsnost“ i „beskrajna raznolikost“.

Skoro je isto kod brakova: oni koji uživaju bračnu ljubav pokazuju bezgraničnu raznovrsnost kao i oni koji pokazuju bludnu ljubav. Stoga postoji beskrajna raznovrsnost između ovih dvaju grupa. Iz ovoga sledi zaključak da su raznovrsnosti i raznolikosti u brakovima svakog roda i vrste, bilo mladića i devojke, mladića i udovice, udovca i devojke ili udovca i udovice, bezbrojne. Da li iko može ograničiti bezgraničnost brojeva?

325. (VIII) Stanje udovice je bolnije od stanja udovca.

Postoje spoljašnji i unutarnji razlozi za to. Spoljašnje razloge svako može da vidi.

1. Udovica ne može da obezbedi za sebe i svoje domaćinstvo ono što je potrebno za život, niti može raspodeljivati to što je stekla kao što je mogao njen muž, i kao što je mogla ranije uz pomoć svog muža i zajedno sa njim.

Emanuel Swedenborg

2. Niti ona može adekvatno zaštititi sebe i svoje domaćinstvo; jer je njen muž, dok mu je ona bila žena, bio njen zaštitnik i njena desna ruka. I čak i kada je bila sam svoj zaštitnik, ona se ipak oslanjala na svog muža.

3. Njoj samoj nedostaje moć odlučivanja u pitanjima koja zahtevaju unutarnju mudrost i razboritost.

4. Udovica nije u stanju da prima ljubav koju je mogla kao žena, tako da se nalazi u stanju drugačijem od njenog prirodnog stanja u koje je stupila brakom.

Ovi spoljašnji ili prirodni razlozi potiču iz unutarnjih ili duhovnih, kao i sve ostalo u svetu i u telu (o ovome vidite odeljak 220).

Ovi spoljašnji, prirodni razlozi mogu se shvatiti na osnovu unutarnjih, duhovnih razloga, koji nastaju iz braka dobra i istine, a pre svega iz sledećeg: Dobro ne može pripremiti ili urediti išta sem pomoću istine. Niti ono može zaštititi sebe sem pomoću istine, tako da je istina zaštitnik i takoreći desna ruka dobra. Dobro bez istine nema sposobnost odlučivanja, jer ono stiče ovu sposobnost, kao i mudrost i razboritost pomoću istine.

Sada, kako je čovek stvoren da bude istina, a žena dobro, ili kako bismo to rekli na drugi način, kako je čovek stvoren kao intelekt, a žena kao ljubav prema njemu, očigledno je da spoljašnji ili prirodni razlozi, koji čine stanje udovice žalosnim, potiču od unutarnjih ili duhovnih razloga. Na ove duhovne razloge, u kombinaciji sa prirodnim razlozima, misli se u Reči pod onim što je više puta ponovljeno o udovicama; o ovome videti *Objavu Apokalipse* (764).

326. Na ovom mestu izneću dva iskustva od kojih je ovo prvo.

Kada je problem duše bio razmotren i rešen u srednjoj školi, videh ih kako izlaze utvrđenim redom. Prvo

je izašao upravitelj, za njim stariji, među kojima su u sredini išla petorica koja su davala odgovore, a za njima su izlazili ostali. Kada iziđoše, počeo se razilaziti oko zgrade pored koje su vodile stazice oivičene žbunjem. Razdvojiše se u male grupe, a u svakoj je bio po jedan mudri čovek sa galerije i više mladih koji su razgovarali o pitanjima vezanim za mudrost.

Čim ih ugledah iz gostionice, udoh u duh i u njemu izadoh da se sretnem sa njima. Kada se približih upravitelju, koji je prethodno bio postavio problem duše, on me upita: „Ko si ti? Bio sam iznenađen dok sam te posmatrao kako dolaziš ovamo jer si mi u jednom trenutku bio vidljiv, a u drugom sam te gubio iz vida; čas sam te jasno video, čas te nisam video. Ti sigurno nisi u istom stanju života kao ljudi u našoj zemlji.“

Ja mu odgovorih s osmehom: „Ja nisam ni glumac, ni Vertumnu²⁰, već sam naizmjenično na svetlosti i u senci za vaše oči. Ovde sam ja i stranac i starosedelac.“

Na ovo me upravitelj pogleda, pa reče: „To što govoriš je neobično i čudno. Reci mi ko si ti.“ „Ja sam“, rekoh, „u svetu u kojem si ti nekada hodao i koji si napustio i koji se zove Prirodni svet. Ja sam takođe i u svetu u koji si ti došao i u kojem se sada nalaziš, koji se zove Duhovni svet. Stoga sam istovremeno i u prirodnom stanju i u duhovnom stanju; u prirodnom stanju kada sam sa ljudima na Zemlji a u duhovnom stanju kada sam sa vama. Kada sam u prirodnom stanju, za vas sam nevidljiv, ali kada sam u duhovnom stanju, tada sam za vas vidljiv. Bog mi je podario sposobnost da budem takav. Ti si kao prosvetljen čovek potpuno svestan da osoba koja pripada Prirodnom svetu ne može videti osobu koja pripada Duhovnom svetu i obratno. Stoga, kada uronim svoj duh u telo, ti me ne vidiš, ali kada ga oslobodim iz tela, tada me vidiš. Ti si takođe rekao u školi da ste svi vi duše,

²⁰ Rimski bog, za kog se verovalo da neprestano menja oblik. (*Prim. prev.*)

Emanuel Swedenborg

a duše mogu da vide duše, jer su one ljudski oblici. Ti znaš da nisi mogao da ih vidiš, dok su one bile u vašim telima u Prirodnom svetu. Ali ovo je posledica razlike između duhovnog i prirodnog.“

Kada on ču da pominjem razliku između duhovnog i prirodnog, on me upita: „Kakva je to razlika? Zar to nije kao razlika između čistijeg i manje čistog? Dakle, šta je duhovno do čistija vrsta prirodnog?“

„To nije ta vrsta razlike“, odgovorih, „već pre vrsta razlike između onoga šta je pre i šta je posle, koja ne može imati određen odnos. Jer je pre u onome što je posle, kao što je uzrok u svojoj posledici; a posle nastaje iz pre, kao što posledica potiče iz uzroka. Zato jedno nije vidljivo drugome.“

Na ovo mi upravitelj reče: „Ja sam razmišljao i razmišljao o ovoj razlici, ali uzalud. Kako bih voleo da mogu da je shvatim.“ „Ne samo da ćeš shvatiti razliku između duhovnog i prirodnog“, rekoh mu ja, „već ćeš je i videti.“ Potom nastavih: „Ti si u duhovnom stanju kada si sa svojim ljudima ali si u prirodnom sa mnom. Jer govoriš sa svojim ljudima duhovnim jezikom, koji je zajednički duhovima i anđelima, ali sa mnom govoriš mojim maternjim jezikom. Jer svaki duh ili anđeo koji razgovara sa čovekom govori njegovim jezikom, francuski sa Francuzom, engleski sa Englezom, grčki sa Grkom, arapski sa Arapinom i tako dalje. Stoga, da bi bio svestan razlike između duhovnog i prirodnog u pogledu jezika, uradi ovo: pođi do svojih ljudi, kaži im nešto i zapamti te reči. Onda se vrati i izgovori ih u mom prisustvu.“

On učini tako i vrati se k meni s rečima na svom jeziku, izgovori ih i ne razumede nijednu. To su bile neke čudne i strane reči, koje ne postoje ni u jednom jeziku Prirodnog sveta. Ponavljanje ovog eksperimenta više puta jasno mu je pokazalo da Duhovni svet govori duhovnim jezikom, koji nema ništa zajedničko ni sa jednim jezikom Prirodnog sveta. Svako automatski ovladava tim jezikom

posle svoje smrti. Istovremeno je otkrio da je i stvarni zvuk duhovnog jezika sasvim drugačiji od zvuka prirodnog jezika, tako da je i glasan duhovni zvuk nečujan prirodnoj osobi, kao i prirodni zvuk duhovnoj osobi.

Potom ja zatražih od upravitelja i ovih koji su stajali sa strane da pođu do svojih ljudi i zapišu neku rečenicu na parčetu hartije, a onda da taj papir donesu i pročitaju mi napisano. Oni učiniše tako i vratiše se sa hartijom u rukama, ali kada krenuše da čitaju, ne mogahu da shvate ništa, jer je tekst bio sastavljen od svega nekoliko slova nekakve abecede sa krivudavim linijama preko, u kom je svako pojedinačno slovo nosilo određeno značenje. Kako svako slovo tog pisma nosi određeno značenje, očigledno je zašto se Gospod zove „alfa i omega“. Odlazeći, zapisujući i vraćajući se, otkrili su da ta slova uključuju i sadrže bezbroj stvari, koje nijedno prirodno pismo ne može izraziti. Rečeno im je da je to zato što su misli duhovnog čoveka neshvatljive i neizrecive prirodnom čoveku i ne mogu se preneti ili prepisati u drugo pismo ili u drugi jezik.

Tada, pošto posmatrači nisu bili voljni da shvate da je duhovno mišljenje tako daleko ispred prirodnog mišljenja da je relativno neshvatljivo, ja rekoh: „Izvedimo jedan eksperiment. Pođite do svog duhovnog društva, zamislite nešto, zapamtite to, pa se vratite i objasnite to u mom prisustvu.“

Oni odoše i zamisliše, pa se sa tom mišlju vratiše; ali kada htedoše da objasne to što su pomislili, ne mogahu. Jer nisu mogli naći nijednu predstavu prirodnih misli koja bi odgovarala nekoj predstavi duhovnih misli, niti su mogli naći ikakve reči da izraze te predstave, jer ono što je predstava u mislima postaje reč u govoru.

Odmah zatim se vratiše nazad, pa opet k meni i na kraju se uveriše da su duhovne predstave daleko iznad prirodnih, neizrecive, neopisive i neshvatljive prirodnom čoveku. Jer duhovne predstave tako daleko prevazilaze prirodne, da duhovne predstave ili misli u poređenju sa

Emanuel Swedenborg

prirodnim predstavljaju ideje nad idejama i misli nad mislima, pa stoga mogu izražavati kvalitete nad kvalitetima i osećanja nas osećanjima. Iz toga sledi da su duhovne misli počeci i precizni prirodnih misli. Takođe se pokazalo da je duhovna mudrost – mudrost nad mudrostima i stoga neshvatljiva ijednom mudrom čoveku u Prirodnom svetu. Tada im sa trećeg neba rekoše da postoji još i dublja ili viša mudrost, koja se zove nebeska, koja se odnosi prema duhovnoj mudrosti kao što se ova odnosi prema prirodnoj. Ovi oblici mudrosti se ulivaju jedan za drugim, u zavisnosti od toga koje je Nebo u pitanju, od Božje Božanske mudrosti, koja je bezgranična.

327. Na kraju ovog razgovora rekoh posmatračima: „Videli ste na osnovu ova tri eksperimenta prirodu razlike između duhovnog i prirodnog, kao i zašto je prirodan čovek nevidljiv duhovnom čoveku, a duhovni čovek prirodnom čoveku. Pa ipak su oni blisko povezani u pogledu osećanja i misli, te stoga i prisustva. Zato sam ti, upravitelju, na putu ovamo bio vidljiv u jednom trenutku, a u drugom nevidljiv.“

Nakon ovoga čusmo glas sa višeg Neba koji se obrati upravitelju: „Dođi ovamo.“ On ode, a kada se vrati reče da anđeli, kao ni on, ranije nisu znali za razliku između duhovnog i prirodnog, jer nikada nisu imali priliku da se uporede sa nekom osobom koja je istovremeno bila u oba sveta; a te razlike se mogu uočiti samo ovakvim poređenjem.

328. Nakon toga, mi se povukosmo u stranu pa započesmo još jedan razgovor o ovoj temi. „Ove razlike“, rekoh, „nastaju isključivo zato što se vi nalazite, budući u Duhovnom svetu i stoga i sami duhovni, na supstancijalnom, a ne na materijalnom nivou, a supstancijalne stvari su početne tačke materijalnih stvari. Vi ste na nivou principa, te stoga u pojedinačnim stvarima, a mi smo na nivou

izvedenica i složenica. Vi ste na nivou pojedinosti, a mi smo na nivou opštih predstava. Kao što opšte predstave ne mogu ući u pojedinačne, tako i prirodne stvari, koje su materijalne, ne mogu ući u duhovne stvari, koje su supstancijalne. To je isto kao što brodsko uže ne može ući ili se provući kroz ušicu šivaće igle, ili kao što se nerv ne može uvesti ili ubaciti u neko od vlakana od kojih je sačinjen, niti vlakno može ući u neku žilicu od koje je sačinjeno. Ova činjenica je isto tako dobro poznata u svetu, gde su se učenici ljudi složili da prirodno ne može uticati na duhovno, ali da duhovno može na prirodno. To je razlog zašto prirodan čovek ne može imati misli duhovnog čoveka, niti ih može izraziti. Pavle stoga naziva ono što mu je rečeno sa trećeg neba „neiskazanim“ (2 Korinćanima 12:4).

Sledeće je pitanje da duhovno razmišljanje znači umovanje bez primene vremena i prostora; prirodno razmišljanje uključuje vreme i prostor. Jer svaka predstava prirodnog razmišljanja ima nešto od vremena i prostora što se drži za nju, ali to nema nijedna duhovna predstava. To je zato što Duhovni svet nije u vremenu i prostoru, kao što je to Prirodni svet, iako ima izgled svakog od njih. Misli i shvatanja u njima se takođe razlikuju u ovom pogledu. Vi ste stoga u stanju da razmišljate o Božjoj suštini i sveprisutnosti iz večnosti, to jest o Bogu pre stvaranja sveta, jer vi razmišljate o Božjoj suštini iz večnosti bez predstave o vremenu i o Njegovoj sveprisutnosti bez predstave o prostoru. Tako možete shvatiti predstave koje su daleko izvan predstava prirodnog čoveka.

Nastavih da govorim o tome kako sam jednom razmišljao o Božjoj suštini i sveprisutnosti iz večnosti, to jest o Bogu pre stvaranja sveta, pa kako još uvek nisam mogao isterati vreme i prostor iz predstava o kojima sam razmišljao, ja sam se zabrinuo jer mi je predstava o prirodi došla na mesto Boga. Ali mi je rečeno: „Odagnaj predstave o prostoru i vremenu i videćeš.“ Tada mi je data moć

Emanuel Swedenborg

da ih odagnam i ja sam video. Od tada sam u stanju da razmišljam o Bogu iz večnosti bez ikakve predstave o prirodi iz večnosti, jer je Bog vanvremenski u celokupnom vremenu i vanprostorni u celokupnom prostoru. Priroda sa svojim vremenom i prostorom neizbežno mora imati početak i poreklo, ali ne i Bog, koji nije u vremenu i prostoru. Priroda je stoga od Boga, a ne iz večnosti, ali postoji u vremenu, to jest zajedno sa svojim vremenom i svojim prostorom.

329. Nakon što upravitelj i ostali odoše, neki dečaci, koji su takođe bili u srednjoj školi, krenuše da me isprate kući, ali za trenutak zastadoše jer sam ja pisao. Međutim, kada ugledaše žohara kako trči preko mog papira, oni se iznenadiše i upitaše me: „Kakvo je ovo malo stvorenje koji trči ovako brzo?“ Ja im rekoh da se to zove žohar. „Ispričaću vam izuzetne stvari o njemu“, rekoh. „Ovo malo stvorenje koje vidite sadrži isto onoliko udova i organa koliko i kamila. Ima mozak, srce, bronhije, čulne organe, organe za kretanje i reprodukciju, stomak, creva i mnogo štošta drugo. Svaki od njih je struktura sačinjena od vlakana, tetiva, krvnih sudova, mišića i membrana, a svaki od ovih je sačinjen od još jednostavnijih struktura, koje nijedno oko ne može razlučiti.“

Tada oni rekoše da im ova sićušna kreatura ipak liči na jednostavnu supstancu. „Pa ipak se“, rekoh, „ona sastoji od bezbroj delova. Govorim vam ovo da znate da je isti slučaj sa svakim objektom koji se pred vama pojavljuje kao jednostavna i najsitnija stvar, i sa vašim delanjem kao i sa vašim osećanjima i mislima. Uveravam vas da je svaka pojedinačna iskra misli i svaka pojedinačna kap osećanja u stanju da se beskonačno deli, a što se više vaše predstave dele, to ste vi mudriji. Morate shvatiti da sve što se deli postaje sve složenije i složenije, a ne jednostavnije, jer deleći se sve više i više, sve više se približava beskonačnom u kojem su sve stvari beskonačne.

Ovo vam govorim kao nešto novo, što je do sada bilo nepoznato.

Pošto to rekoh, dečaci odoše, pa vrativši se svom učitelju zamoliše ga da postavi jednom kao problem u školi pitanje novog i nepoznatog predmeta. „Kojeg?“, upita ih on. „Što se stvar više deli to postaje sve složenija, a ne sve prostija, jer se približava beskonačnom u kojem su sve stvari beskonačne.“

On obeća da će postaviti taj problem, rekavši: “Ja to mogu da vidim jer sam shvatio da se jedna prirodna predstava sastoji od bezbroj duhovnih predstava; zapravo da jedna duhovna predstava sadrži bezbroj nebeskih predstava. Otuda razlika između nebeske mudrosti anđela trećeg neba i duhovne mudrosti anđela drugog neba; kao i između njega i prirodne mudrosti anđela najnižeg neba, odnosno ljudskih bića.

330. Drugo iskustvo

Jednom sam čuo neke ljude kako vode zanimljivu debatu o ženskom polu u smislu da li ijedna žena, koja konstantno voli sopstvenu lepotu, to jest koja voli sebe zbog svog izgleda, može da voli svog muža. Počeli su složivši se da žene poseduju dve vrste lepote, jednu prirodnu, lepotu lica i tela, i drugu duhovnu, lepotu ljubavi i ponašanja. Takođe su se složili i da se ove dve vrste lepote veoma često razdvajaju u Prirodnom svetu, ali da su uvek združene u Duhovnom svetu; jer u tom svetu ljubav predstavlja oblik koji uzimaju ljubav i ponašanje. Stoga se često dešava da posle smrti ružna žena postane model lepote, a lepa žena model ružnoće.

Dok su muškarci raspravljali o ovome, pridružiše im se neke žene koje rekoše: „Dozvolite nam da učestvujemo u vašoj raspravi, jer vi o tome govorite na osnovu vašeg znanja, a mi na osnovu sopstvenog iskustva. Štaviše, vi znate tako malo o ljubavi žena da je to gotovo ništa. Zar niste znali da je razboritost ženske mudrosti ta koja

Emanuel Swedenborg

čini da one duboko u svojim grudima ili u dubini svog srca skrivaju ljubav koju osećaju prema svojim muževima?“

Debata započe, a prvi zaključak muškaraca beše da svaka žena želi da izgleda lepa u licu i ponašanju, jer je od rođenja naklonost prema ljubavi, a oblik te naklonosti je lepota. Stoga žena koja ne želi da bude lepa ne želi da voli i bude voljena, pa to i nije prava žena.

Komentar žena na ovo beše sledeći: „Ženska lepota počiva u njenoj finoj nežnosti, pa time u njenoj izuzetnoj moći osećanja. Ovo je izvor ljubavi žene prema muškarcu i ljubavi muškarca prema ženi. Možda vi ovo ne razumete.“

Drugi zaključak muškaraca bejaše da pre nego se uda, žena želi da bude lepa muškarcima, ali nakon udaje, pod uslovom da je čedna, ona želi da bude lepa samo svom mužu, ali ne i muškarcima uopšte.

Komentar žena bejaše: „Nakon što muž okusi prirodnu lepotu svoje žene, on više ne vidi nju, već njenu duhovnu lepotu i na osnovu nje voli je zauzvrat; dakle on se seća njene prirodne lepote, ali u drugom obliku.“

Treći zaključak iz ove debate bejaše da ako žena nakon udaje želi da bude viđena kao lepa, kao što je bila pre, ona voli muškarce, a ne muža, jer žena koja voli sebe zbog svoje lepote neprestano želi da se njena lepota kuša; a kako, kao što ste rekle, ona više nije očigledna njenom mužu, ona želi da je kušaju muškarci čije se oči zaustavljaju na njoj. Očigledno je da ona poseduje ljubav prema suprotnom polu, a ne jednom pripadniku suprotnog pola.

Na ovo žene začutaše, ali nastaviše da gundaju. „Da li je ijedna žena u toj meri lišena taštine da ne želi da bude lepa muškarcima, kao što je bila svom jednom jedinom mužu?“

Kada ovo čuše neke žene sa Neba, koje su bile lepe jer su bile nebeska osećanja, one potvrdiše zaključke muškaraca, dodavši: „Pustite ih neka vole svoju lepotu i ukrase samo zbog svojih muževa i sebe samih.“

331. Tri žene se uznemiriše što su ova tri zaključka muškaraca potvrdile žene sa Neba. „Vi ste istraživali“, rekoše one, „da li žene koje vole sebe zbog svoje lepote vole svoje muževe. Mi ćemo zauzvrat razmotriti da li muškarci koji vole sebe zbog svoje inteligencije mogu voleti svoje žene. Ostanite i slušajte.“

Prvi zaključak koji izvedoše bejaše: „Žene vole svoje muževe ne zbog njihovog lica, već zbog inteligencije što se iskazuje u dužnostima koje obavljaju i njihovom ponašanju. Stoga možete biti sigurni da se žena sjedinjuje sa inteligencijom svog muža i otuda sa njim. S druge strane, ako čovek voli sebe zbog svoje inteligencije, on je povlači iz svoje žene u sebe, a to izaziva razdvajanje a ne spajanje. Štaviše, voleti sopstvenu inteligenciju znači biti mudar od sebe, a to znači biti glup ili voleti sopstvenu glupost.“

Na ovo muškarci odgovoriše: „Možda žena sjedinjuje sebe sa muškošću svoga muža?“ Žene se na to nasmejaše i rekoše: „Muškosti ne fali kada muž voli svoju ženu iz svoje inteligencije, ali fali kada je voli iz svoje gluposti. Inteligencija znači ljubav prema sopstvenoj ženi, toj ljubavi ne nedostaje muškosti. Ali glupost ne znači voleti sopstvenu ženu, već ženski pol, a toj ljubavi nedostaje muškosti. Da li vam je to jasno?“

Drugi zaključak beše: „Mi žene smo od rođenja stvorene da budemo ljubav prema inteligenciji svog muža. Ako, dakle, muškarac voli sopstvenu inteligenciju, ona se ne može sjediniti sa svojom pravom ljubavlju, koja se nalazi u ženi. A ako inteligencija muža nije sjedinjena sa svojom pravom ljubavlju koja se nalazi u ženi, ponos pretvara inteligenciju u glupost, a bračna ljubav postaje hladna. Da li ijedna žena može sjediniti svoju ljubav sa hladnoćom? I da li ijedan muškarac može sjediniti glupost svog ponosa sa ljubavlju prema inteligenciji?“

„Ali“, rekoše muškarci, „kako će žena poštovati muškarca ako on ne preuveličava svoju inteligenciju?“

Emanuel Swedenborg

„Ljubavlju“, odgovoriše žene, „jer ljubav poštuje. Poštovanje se ne može odvojiti od ljubavi, ali ljubav može od poštovanja.“

Na kraju dođoše i do trećeg zaključka. „Izgleda da vi volite svoje žene, ali vi ne vidite da one vole vas i da ih vi volite zauzvat, i da je vaša inteligencija prijemnik. Stoga ako volite inteligenciju u sebi, ona postaje prijemnik vaše ljubavi, a samoljublje koje ne dopušta istu, ne može nikada postati bračna ljubav, već ostaje bludna ljubav dokle god traje.“

Ovo ućutka muškarce, mada nastaviše da mrmljaju: „Šta je bračna ljubav?“ Neki muževi na Nebu čuše ovo, te otuda potvrdiše tri zaključka do kojih su došle žene.

VIŠEBRAČNOST

332. Istraživanje razloga zbog kojeg su brakovi sa više žena sasvim prokleti i izgnani iz hrišćanskog sveta ne može preduzeti niko, bez obzira koliko da je nadaren oštrom percepcijom takvih pitanja, sve dok prvo ne nauči sledeće. *Postoji prava bračna ljubav. Ona ne može postojati sem između bračnih partnera. Čak i među njima nastaje isključivo kao dar od Boga. Na ovu ljubav je otisnuto Nebo sa svom njegovom srećom.*

Ako se prethodno ne vlada ovim činjenicama tako da one posluže kao kamen temeljac konstrukcije, um će uzalud tragati po intelektu za razlozima koji će ga zadovoljiti i na koje se može osloniti, kao što se kuća oslanja na svoju kamenu osnovu ili temelj, da bi objasnio izgon višeženstva iz hrišćanskog sveta. Dobro je poznato da se brak sa jednom ženom zasniva na Božjim rečima:

Ko otpusti ženu svoju osim za preljubu i oženi se drugom čini preljubu. To je bilo pravilo od početka, od ustanovljenja braka, tako da dvoje postanu jedno telo. Ono što je Bog sastavio čovek ne sme da rastavlja. (Matej 19: 3-11)

Ali iako je Bog ustanovio ovo pravilo zasnovano na Božanskom zakonu utisnutom u brak, čak i kada intelekt ne može naći ništa u svojoj moći rasuđivanja da to podrži, on je ipak u stanju da angažuje svoje uobičajene trikove i pogrešne interpretacije da izobličiti taj zakon, svodeći ga na nejasnu dvosmislenost, odnosno potvrdno-odričan

Emanuel Swedenborg

stav; potvrđan jer je propisan i građanskim zakonom takođe, a odričan jer ne rezultira iz njegovog racionalnog stanovišta. Preko ovoga ljudski um posrće ako prehodno nije poučen gore navednim činjenicama, koje služe da upoznaju intelekt sa svojom argumentacijom. To su: postojanje bračne ljubavi; njena nemogućnost nastajanja sem među bračnim partnerima, a ni tada ako ne dolazi od Boga samog; i utisnuće Neba u ovu ljubav sa svom njegovom srećom. Ali ova pitanja i druga koja se odnose na izgon višeženstva iz hrišćanskog sveta, moraju se dokazati datim redom u narednim tvrdnjama. To su:

- I Prava bračna ljubav može postojati samo sa jednom ženom, pa stoga isto važi i za pravo bračno prijateljstvo, poverenje, potenciju i sjedinjavanje umova koje dva čini jednim telom.*
- II Nebeska sreća, duhovno blaženstvo i prirodna zadovoljstva mogu postojati samo sa jednom ženom, a ona su obezbeđena od samog početka za one koji uživaju pravu bračnu ljubav.*
- III Samo Bog može podariti sve ovo, a daruje samo onima koji se približe Njemu samom, i istovremeno žive u skladu sa Njegovim zapovestima.*
- IV Stoga se prava bračna ljubav sa svom njenom srećom može darivati samo onima koji pripadaju hrišćanskoj crkvi.*
- V To je razlog zbog kojeg se hrišćaninu ne dopušta da oženi više od jedne žene.*
- VI Hrišćanin koji oženi više od jedne žene čini ne samo prirodnu već i duhovnu preljubu.*
- VII Izraelićanima je bilo dozvoljeno da ožene više od jedne žene jer među njima nije postojala hrišćanska crkva, pa im nije mogla biti ni darivana prava bračna ljubav.*
- VIII Današnjim muhamedancima je dozvoljeno da ožene više od jedne žene, jer oni ne priznaju Gospoda Isusa Hrista za jedno sa Bogom Ocem odnosno*

za Boga Neba i Zemlje. Oni stoga ne mogu primati pravu bračnu ljubav.

- IX Muhamedansko Nebo leži izvan hrišćanskog Neba i podeljeno je na više i niže. Niko se ne uzdiže na njihovo više Nebo sem onih koji se odreknu ljubavnica, pa žive sa jednom ženom i priznaju našeg Boga kao jednakog Bogu Ocu, kome je data vlast nad Nebom i Zemljom.*
 - X Višeženstvo predstavlja razvrat.*
 - XI Čednost, čistota i svetost u braku nedostupni su višežencima.*
 - XII Višeženci ne mogu postati duhovni, sve dok su višeženci..*
 - XIII Višeženstvo nije greh za one čija religija to dozvoljava.*
 - XIV Višeženstvo nije greh za one koji o Bogu ne znaju ništa.*
 - XV Od njih, spaseni su oni koji, uprkos svom višeženstvu, priznaju Boga i žive iz religijskih razloga u skladu sa gradanskim zakonima pravde.*
 - XVI Ali niko ko pripada ovim grupama ne može se pridružiti anđelima na hrišćanskim Nebesima.*
- Sada sledi objašnjenje ovih tvrdnji.*

333. *(I) Prava bračna ljubav može postojati samo sa jednom ženom, pa stoga isto važi i za pravo bračno prijateljstvo, poverenje, potenciju i sjedinjavanje umova koje dvoje čini jednim telom.*

Ranije sam više puta ukazao na to da je prava bračna ljubav danas toliko retka da se generalno ne zna ni da postoji. Međutim, ja sam dokazao da postoji u poglavlju posvećenom ovoj temi (IV), a onda mestimično i na drugim mestima. U svakom slučaju, ima li iko da ne zna da takva ljubav postoji, i da daleko prevazilazi sve druge ljubavi po svojim odlikama i prijatnosti, te su sve one u pređenju sa njom trivijalne?

Iskustvo nam pokazuje da je ona veća od samoljublja, ljubavi prema svetu, pa čak i od ljubavi prema sopstvenom životu. Zar nije bivalo i zar još uvek nema ljudi koji bi pred ženom za kojom čeznu i koju žele za nevestu pali na kolena, poštovali je kao boginju i pokorili se njenim odlukama kao najponiznije sluge? Ovo nam pokazuje da je ova ljubav veća od samoljublja. Zar nije bivalo i zar još uvek nema muškaraca koji bi zbog žene za kojom čeznu i koju žele za nevestu prezreli bogatstvo, pa čak i celu svoju riznicu, potrošivši ga rasipno? To pokazuje da je ova ljubav veća od ljubavi prema svetu. Zar nije bivalo i zar još uvek nema ljudi koji zbog žene za kojom čeznu i koju žele za nevestu smatraju svoj život jeftinim i čeznu za smrću ako ona ne obeća da će ispuniti njihovu želju? U prilog ovome svedoči činjenica da su mnogi suparnici ginuli u dvobojima. To pokazuje da je ova ljubav veća od ljubavi prema sopstvenom životu. Zar nije bivalo i zar još uvek nema muškaraca koji su zbog žene za kojom čeznu i koju žele za nevestu ludeli pošto bi bili odbijeni?

Na osnovu načina na koji ova ljubav započinje u mnogim slučajevima niko ne bi mogao racionalno zaključiti da ta ljubav u suštini nosi primat nad svakom drugom ljubavlju i da se duša osobe nalazi u njoj, obećavajući sebi večno blaženstvo sa ženom za kojom čezne i koju traži. Da li iko može videti, u kom god pravcu da pogleda, ikakav drugi razlog sem da je založio svoju dušu i srce jednoj ženi? Jer ako čovek koji voli, dok je u tom stanju, dobije šansu da izabere iz celog ženskog roda najplemenitiju, najbogatiju i najlepšu ženu za sebe, zar on prezrivo ne bi odbacio tu priliku i priklonio se onoj koju je prethodno odabrao? Jer je njegovo srce naklonjeno samo njoj.

Ove napomene su date da biste mogli priznati da bračna ljubav takvog nenadmašnog kvaliteta postoji i da je to slučaj kada se od svih žena voli samo jedna žena. Da li ijedan intelekt, dovoljno sposoban da vidi vezu među

ovim pitanjima, može da ne izvede zaključak da će onaj koji voli, ako je postojan u duši i voli na unutarnjem nivou, dostići večno blaženstvo koje je obećao sebi pre sklapanja braka i pri sklapanju braka? Gore je pokazano da ga on dostiže ako se približi Gospodu i pod Njegovim vođstvom živi pravi religiozni život. Može li iko drugi sem On ući u čovekov život odozgo, predati mu unutarnja nebeska zadovoljstva i preneti ih na sledeće faze – i još mu poveriti konstantnu muževnost? Zaključak da takva ljubav ne postoji i ne može postojati, jer nije usmerena prema sebi, ili ovoj osobi ili onoj, nije zdravorazumski zaključak.

334. Kako prava bračna ljubav sjedinjuje duše i srca dvoje ljudi, ona se udružuje sa prijateljstvom, a preko njega sa poverenjem, koje zajedno čini bračnim. Ovi su toliko superiorniji u odnosu na druge vrste prijateljstva i poverenja da su u onoj meri u kojoj je ovo vodeća ljubav, i oni vodeće vrste prijateljstva i poverenja. Iz više razloga, od kojih će neki biti navedeni u drugom iskustvu na kraju ovog poglavlja, isto važi i za potenciju, zahvaljujući kojoj ova ljubav dugo traje. U poglavlju *VIII* (odljudi 156-183), posvećenom ovoj temi, pokazano je da prava bračna ljubav čini bračni par jednim telom.

335. *(II) Nebeska sreća, duhovno blaženstvo i prirodna zadovoljstva mogu postojati samo sa jednom ženom, a ona su obezbeđena od samog početka za one koji uživaju pravu bračnu ljubav.*

Mi govorimo o nebeskoj sreći, duhovnom blaženstvu i prirodnim zadovoljstvima, jer je ljudski um podeljen na tri regiona, od kojih se najviši zove nebeskim, drugi duhovnim, a treći prirodnim. Kod onih koji uživaju pravu bračnu ljubav ova tri regiona stoje široko otvorena i jedan utiče na drugi u zavisnosti od toga koliko široko su otvoreni. Kako je lepota te ljubavi najveća u najvišem regionu, ona se doživljava kao sreća; budući manje lepa

Emanuel Swedenborg

u drugom regionu, tu se doživljava kao blaženstvo, i konačno u najnižem regionu kao zadovoljstvo. U iskustvima je opisano da regioni postoje, da se shvataju i osećaju.

Razlog zbog kojeg su sve ove vrste sreće obezbeđene za one koji uživaju pravu bračnu ljubav jeste taj što u Bogu postoji beskonačnost svih blaženstava. On je takođe Božanska ljubav, a suština ljubavi je da želi da deli sve dobro koje ima sa osobom koju voli. Bog je stoga stvorio tu ljubav zajedno sa čovečanstvom i utisnuo u nju sposobnost da prima i shvata te dobre stvari. Da li je iko toliko glup i lud da nije u stanju da vidi da postoji jedna ljubav kojoj je Bog poverio svu sreću, sva blaženstva i zadovoljstva koja se uopšte mogu poveriti?

336. *(III) Samo Bog može podariti sve ovo, a daruje samo onima koji se približe Njemu samom, i istovremeno žive u skladu sa Njegovim zapovestima.*

Ovo je prethodno dokazano na više mesta. Treba dodati da sva ova blaženstva, sreću i zadovoljstva može podariti samo Bog i da se stoga nikom drugom ne treba obraćati. Kako može biti neko drugi kada „Sve kroz Njega postade, i bez Njega ništa ne postade što je postalo“ (Jovan 1:3); kada „Dade mi se svaka vlast na nebu i na zemlji“ (Mateja 28:18); kada Boga niko nije video nikad, niti je glas Njegov čuo, sem kroz Njega,, (Jovan 1:18; 5:37; 14:6-11)? Ovi i mnogi drugi delovi u Reči utvrđuju da brak ljubavi i mudrosti ili dobra i istine, isključivo poreklo brakova, dolaze od Boga samog. Iz ovoga sledi da se ova ljubav, zajedno sa svojim vrstama sreće, ne daruje nikom sem onome koji mu pristupi. Ona se daruje onima koji žive u skladu sa Njegovim zapovestima, jer se On povezuje sa njima putem ljubavi (Jovan 14:21-24).

337. *(IV) Stoga se prava bračna ljubav sa svom njenom srećom može darivati samo onima koji pripadaju hrišćanskoj crkvi.*

Razlog zbog kojeg je bračna ljubav, kao što je opisano u poglavlju IV (odjelci 57-59) i drugima koja je suštinski opisuju, moguća jedino kod onih koji pripadaju hrišćanskoj crkvi, jeste taj što je Gospod jedini izvor te ljubavi, a drugde se ne zna da se Gospodu može pristupiti kao Bogu. To je takode i zato što ta ljubav zavisi od stanja crkve u pojedincu (odjeljak 130), a pravo stanje crkve može doći samo od Gospoda, tako da se nalazi samo u onima koji je primaju od Njega. Ove dve stvari su one koje prve započinju, uvode i uspostavljaju ovu ljubav, kao što je već dokazano sa toliko očiglednih i uverljivih razloga da je nepotrebno dodavati išta više. Razlog, međutim, zbog kojeg je prava bračna ljubav tako retka u hrišćanskom svetu (odjelci 58, 59) jeste u tome što malo ljudi u njemu pristupa Gospodu; a tu spadaju i oni koji, iako veruju u crkvu, ne žive u skladu sa njenim učenjima. Postoje i druge stvari koje su razmotrene u *Objavi Apokalipse*; koje sadrže puni opis sadašnjeg stanja hrišćanske crkve. Ali istina ostaje da je prava bračna ljubav jedino moguća za one koji pripadaju hrišćanskoj crkvi. Iz tog razloga je takode, višeženstvo sasvim proglašeno iz nje. Ovo je takode od Gospodnje Božanske promisli, što je jasno onima koji o promisli razmišljaju na pravi način.

338. (V) *To je razlog zbog kojeg se hrišćaninu ne dopušta da oženi više od jedne žene.*

Iako je ovo dokazano prethodnim tvrdnjama, treba dodati još nešto. Pravi bračni princip je dublje utisnut u umove hrišćana nego u umove pagana koji su prigrlili višeženstvo. Zbog toga su umovi hrišćana prijemčiviji za tu ljubav od umova višeženaca. Jer je kod hrišćana bračni princip utisnut u unutarnjost uma, budući da oni priznaju Gospoda i Njegovu Božanstvenost, a spolja im je utisnut kodeks građanskog prava.

Emanuel Swedenborg

339. (VI) *Hrišćanin koji oženi više od jedne žene čini ne samo prirodnu već i duhovnu preljubu.*

Ovo je u skladu sa rečima Gospoda da hrišćanin koji oženi više od jedne žene čini prirodni blud. On kaže da nije dozvoljeno razvesti se od žene, jer su njih dvoje od početka stvoreni da budu jedno telo; ako se neko razvede od žene bez opravdanog razloga i oženi drugom, taj čini preljubu (Mateja 19:3-11). Još i veću čini ako se ne razvede od žene, već je zadrži a dovede još jednu ženu svojoj kući. Dublji razlog ovog zakona o braku, koji je Bog propisao, izvodi se iz duhovnog braka; jer sve što je Bog rekao samo je po sebi duhovno. To je značenje ovih reči:

Reči koje vam ja rekoh duh su i život su. (Jovan 6:63)

Duhovno značenje ovih reči je da brak sa više žena u hrišćanskom svetu unižava brak Boga i Crkve, kao i brak i dobra i istine, kao i Reč i Crkvu zajedno sa Rečju. Unižavati ih znači počinuti duhovnu preljubu. U *Objavi Apokalipse* (134) dokazano je da oskvruće dobra Crkve i istine iz Reči odgovara preljubi, jer predstavlja duhovnu preljubu. Isto važi i za krivotvorenje dobra i istine, ali je manje ozbiljno.

Razlog zbog kojeg brakovi sa više žena među hrišćanima unižavaju brak Boga i Crkve jeste u tome što postoji saobraznost između Božanskog braka i braka među hrišćanima (o ovome vidi odeljke 83-102). Ova saobraznost se urušava ako se dovede još jedna žena, a kada se sasvim uruši, bračni partner više nije hrišćanin. Razlog zbog kojeg višebračne zajednice među hrišćanima unižavaju brak dobra i istine jeste taj što se brakovi na Zemlji izvode iz ovog duhovnog braka. Brakovi među hrišćanima razlikuju se od brakova među drugim veroispovestima po tome što, kao što dobro voli istinu a istina dobro pa postaju jedno, tako i muž i žena postaju jedno. Ako međutim, hrišćanin dovede još jednu ženu, taj duhovni brak se raspada, i time on unižava izvor ovog braka i čini duhovnu preljubu. O brakovima na Zemlji koji se izvode iz

braka dobra i istine, vidi odeljke 116-131. Razlog zbog kojeg višebračnošću hrišćanin unižava Reč i Crkvu jeste taj što je Reč sama po sebi brak dobra i istine, a isto tako i Crkva, sve dok je zasnovana na Reči (videti odeljke 128-131).

Pošto je hrišćanin, zato što poznaje Boga, ima Reč i pošto Bog uspostavlja crkvu u njemu preko Reči, očigledno je da je on spremniji od bilo kog nehrišćanina da bude ponovo rođen, postavši duhovan, i da primi pravu bračnu ljubav, jer to ide zajedno. Kako oni hrišćani koji ožene više od jedne žene čine ne samo prirodnu preljubu, već istovremeno i duhovnu preljubu, iz toga sledi da su hrišćani višeženici nakon smrti teže prokleti od onih koji počine samo prirodnu preljubu. Kada sam upitao za njihovo stanje posle smrti, dobio sam odgovor da je za njih Nebo potpuno zatvoreno i da se oni mogu videti u Paklu kao da leže u vreloj vodi u kadi. Tako izgleda iz daljine, iako, u stvari, oni stoje i šetaju okolo. To je rezultat njihovog unutarnjeg ludila. Neki od njih su prognani u močvare na rubovima sveta.

340. *(VII) Izraelićanima je bilo dozvoljeno da ožene više od jedne žene jer među njima nije postojala hrišćanska crkva, pa im nije mogla biti ni darivana prava bračna ljubav.*

Pojedini ljudi u današnje vreme zauzimaju dvosmislen stav o instituciji jednobračne zajednice, braka između jednog muškarca i jedne žene; pa se međusobno raspravljaju držeći se stava da je višebračna zajednica u suštini dozvoljen i ostalim hrišćanima, jer su Izraelićani i njihovi kraljevi, uključujući Davida i Solomona, otvoreno dozvoljavali višebračnost. Ali ti ljudi ne znaju za razliku između Izraelićana i hrišćana, kao ni za razliku između spoljašnjih i unutarnjih aspekata Crkve, ni kako Bog pretvara Crkvu iz spoljašnje u unutarnju. Stoga oni nemaju nikakvo znanje o braku koji se zasniva na unutarnjem

Emanuel Svedenborg

rasuđivanju. Kao opšti princip treba prihvatiti da se čovek rađa prirodan, s mogućnošću da postane duhovan; sve dok ostaje prirodan, on ne može videti šta je duhovno, kao što ne može videti po noći ili dok spava. Tada ne može znati ni razliku između spoljašnje prirodne osobe i unutarnje duhovne osobe.

Dobro je poznato iz Reči da među Izraelćanima nije bilo hrišćanske crkve. Jer su oni čekali Mesiju, kao što još uvek čine, da ih uzdigne iznad svih naroda i ljudi na svetu. Da im je rečeno, ili da im se danas kaže, da Mesija vlada Nebesima, te stoga nad svim narodima, oni bi to odbacili kao besmislicu. Zato, Hrista, to jest Mesiju, Gospoda našeg, kada je došao u svet, oni nisu samo odbili da priznaju, već su ga brutalno i oterali iz sveta. Ove činjenice nam govore da ovaj narod nije imao hrišćansku crkvu tada, kao što je nema ni danas. Oni koji nemaju hrišćansku crkvu spolja su, kao i iznutra, prirodni; njima ne škodi višebračnost, jer je ona urezana u prirodnog čoveka. U braku oni ne mogu shvatiti ništa od ljubavi sem onoga što dolazi iz požude. To je značenje Božjih reči koje kažu da im je zbog okorelosti njihovog srca Mojsije dopustio da puštaju svoje žene, ali da na početku nije bilo tako (Mateja 19:8). On kaže da im je Mojsije to dopustio da bi se znalo da to nije Bog.

Da je on poučavao unutarnjeg duhovnog čoveka, dobro je poznato iz Božjih zapovesti, kao i iz ukidanja obreda koji su bili namenjeni samo prirodnom čoveku. Njegove zapovesti o pranju govore da ono predstavlja pročišćavanje unutarnjeg čoveka (Mateja 15:1, 17-20; 23:25, 26; Marko 7:14-23); o preljubi, kao želji volje (Matej 5:28); o razvodu kao nedopustivom i o višeženstvu kao nesaglasnoj Božjem zakonu (Matej 19:3-9).

Ova i mnoga druga Božja učenja odnose se na unutarnjeg i duhovnog čoveka, jer On sam otvara unutarnje nivoe ljudskog uma, čini ih duhovnim, a onda ih upućuje na prirodne regione da i oni steknu duhovnu suštinu. To

se takođe dešava ako se Njemu pristupi, i živi u skladu sa Njegovim zapovestima. To su ukratko: vera u Njega, sklanjanje od zla jer je ono od đavola i đavolsko, i činjenje dobrih dela jer su ona od Boga i Božja, ali tako da su učinjena od nas samih, uz istovremenu veru da je Bog taj koji ih čini kroz nas.

Pravi razlog zbog kojeg je jedino Bog taj koji otvara unutarnjeg duhovnog čoveka i to primenjuje na spoljašnjeg prirodnog čoveka jeste u tome što svako misli i čini prirodno, tako da ne može shvatiti ništa duhovno i primiti to u svoje prirodno, ako Bog ne uzme na sebe ljudsko prirodno i učini ga takođe Božanskim. Ova razmatranja utvrđuju istinitost tvrdnje da je Izraelićanima bilo dozvoljeno da ožene više od jedne žene, jer hrišćanska crkva nije postojala među njima.

341. *(VIII) I Današnjim muhamedancima je dozvoljeno da ožene više od jedne žene, jer oni ne priznaju Gospoda Isusa Hrista za jedno sa Bogom Ocem odnosno za Boga Neba i Zemlje. Oni stoga ne mogu primati pravu bračnu ljubav.*

Muhamedanci, u skladu sa religijom koju im je predao Muhamed, priznaju Isusa Hrista kao Sina Božjeg i velikog proroka. Oni prihvataju da je On poslat na svet od Boga Oca da pouči čovečanstvo, ali ne i da su Bog Otac i On jedno, i da su Njegovo Božansko i ljudsko jedno biće, sjedinjeni kao duša i telo, kao što svi hrišćani veruju u verodostojnost Atanasijevog kreda. Sledbenici Muhameda dakle nisu u stanju da priznaju našeg Gospoda za Boga Večnog, već samo kao potpuno prirodnog čoveka. Kako je ovo bilo mišljenje Muhameda, stoga je bilo i učenika koji su ga sledili, a znajući da je Bog jedan i da je On stvorio univerzum, oni nisu mogli da previde Gospoda u smislu poštovanja, još i stoga jer su i Muhameda proglasili za velikog proroka. Međutim, oni su neupućeni u učenje Gospoda. To je razlog zbog kojeg se unutarnji regioni njihovih

Emanuel Swedenborg

umova, koji su suštinski duhovni, ne mogu otvoriti. Gospod je taj koji ih otvara (videti odeljak 340).

Pravi razlog zašto ih Bog otvara kada se prizna i kada mu se pristupi kao Bogu Neba i Zemlje, a to čini kod onih koji žive u skladu sa Njegovim zapovestima, jeste taj što u protivnom ne bi bilo sjedinjavanja, a bez sjedinjavanja nema primanja. Kod čoveka Bog može biti prisutan i čovek može biti sjedinjen sa njim. Pristupanje Njemu uzrokuje Njegovo prisustvo, a život u skladu sa Njegovim zapovestima tvori vezu sa Njim. Samo Njegovo prisustvo ne omogućuje primanje, ali ako je On istovremeno i prisutan i čovek je sjedinjen sa njim, primanje je omogućeno.

Sada ću ispričati nešto novo o ovoj temi iz Duhovnog sveta. Svako može ući u njega razmišljajući o njemu; ali niko se ne sjedinjuje sa drugim sem osećanjem ljubavi, a to se dešava postupanjem po onome šta on kaže i šta odluči. Ova činjenica o Duhovnom svetu ima svoj izvor u Bogu koji se na taj način pojavljuje u čoveku i sjedinjuje sa njim. Ovo je ovde izneto da bi se znalo zašto je muslimanima dozvoljeno da ožene više od jedne žene. To je zato što je prava bračna ljubav, koja postoji samo između jednog muškarca i jedne žene, za njih nedostižna, jer im njihova vera ne dozvoljava da priznaju Gospoda za jednakog Bogu Ocu, odnosno kao Boga Neba i Zemlje. Bračna ljubav u svakom pojedincu zavisi od stanja crkve u njemu (videti odeljak 130, i druge tačke).

342. *(IX) Muhamedansko Nebo leži izvan hrišćanskog Neba i podeljeno je na više i niže. Niko se ne uzdiže na njihovo više Nebo sem onih koji se odreknu ljubavnica pa žive sa jednom ženom i priznaju našeg Boga kao jednakog Bogu Ocu, kome je data vlast nad Nebom i Zemljom.*

Pre nego što se počnemo baviti bilo kojom od ovih tema ponaosob, važno je reći nekoliko uvodnih reči o Gospodnjoj Božanskoj promisli u pogledu uspona muhamedanske vere. Činjenica da kraljevstva koja prihvataju ovu

veru premašuju u broju ona koja prihvataju hrišćanstvo može delovati skandalozno onima koji razmišljaju o Božanskoj promisli, a istovremeno ne veruju da iko ko nije rođen kao hrišćanin može biti spasen. Ali muslimanska vera nije sablazan za one koji veruju da je sve predmet Božanske promisli. Ti ljudi nastoje da vide u kom je smislu to tako i nalaze odgovor. Odgovor je u tome što muhamedanska vera priznaje našeg Gospoda za Sina Božjeg, za najmudrijeg čoveka i velikog proroka koji je došao na svet da pouči čovečanstvo. Ali kako su oni uzeli Kuran za svoju Bibliju, pa je Muhamed, njen autor, postao predmet njihovih razmišljanja te njemu odaju poštovanje, oni obraćaju malo pažnje na našeg Gospoda. Da bih pojasnio da je ova religija nastala iz Gospodnje Božanske promisli da se potisne idolatrija prisutna kod mnogih naroda, moram krenuti redom, pa ću početi od porekla idolatrijske prakse.

Pre nego je nastala muhamedanska vera, obožavanje idola bilo je rasprostranjeno širom sveta. Razlog je bio u tome što su svi hramovi koji su postojale pre dolaska Gospoda bili simbolični. Evo šta je bila izraelićanska bogomolja: koliba, Aronova odora, žrtvovanje, svaki detalj Hrama u Jerusalimu, kao i njeni zakoni, bili su simbolični. Drevni ljudi su takođe posedovali znanje o saobraznostima odnosno predstavljajima. Ovo je za njih bio najviši oblik znanja, a naročito je bio razvijen kod Egipćana formirajući osnovu njihovih hijeroglifa. Ovo znanje im je omogućilo da poznaju značenje svake vrste životinje, svake vrste drveta, značenje planina, brda, reka i izvora, Sunca, Meseca i zvezda. Ovo znanje bilo je sredstvo pomoću kojeg su učili o duhovnim pitanjima. Jer stvari koje su predstavljali, a koje su ona vrsta stvari koje tvore duhovnu mudrost koju poseduju anđeli na Nebu, predstavljaju poreklo ovih predstava.

Pošto je sve njihovo obožavanje bilo simbolično, sačinjeno isključivo od saobraznosti, oni su ga praktikovali na planinama i brdima, kao i u parkovima i vrtovima. Iz tog

Emanuel Swedenborg

razloga su smatrali i izvore za svete, a u molitvi su okretali lica prema izlazećem suncu. Štaviše, rezbarili su figurice konja, stoke, teladi, jagnjadi, čak i ptica, riba i zmija. Držali su ih u svojim kućama i drugde, poredane redom koji je trebalo da odgovara duhovnim predstavama bogomolje kojoj su bili saobrazni, odnosno koju su predstavljali. Slične stvari su stavljali i u hramove da prizovu u sećanje svete predstave obožavanja koje su označavali. Kasnije, kada su znanja o saobraznostima izbrisana, njihovi potomci počeli su da obožavaju postojeće rezbarije kao da su i same svete, nesvesni da njihovi preci nisu videli svetost u njima, već su smatrali da jedino označavaju svete predstave u skladu sa njihovim saobraznostima. Ovo je poreklo idolatrijske prakse koja je bila raširena u celom svetu, Aziji i okolnim ostrvima, kao i u Africi i Evropi.

Da bi iskorenila ovu idolatrijsku praksu, Gospodnja Božanska promisao je shvatila da treba uspostaviti novu religiju koja će odgovarati karakteru istočnjačkih naroda. U njoj je trebalo da se nađe ponešto iz svakog od Zaveta Reči, i trebalo je da uči da je Gospod došao u svet, da je bio veliki prorok i najmudriji od svih i Sin Božji. To je posignuto preko Muhameda, koji je toj religiji nadenuo svoje ime. Ovo razjašnjava da je ova religija nastala od Gospodnje Božanske promisli i, kao što rekoh, osmišljena je tako da odgovara karakteru istočnjačkih naroda a zbog brisanja idolatrijske prakse više naroda i prenošenja znanja o Gospodu pre nego što dođu u Duhovni svet, što se dešava svima nakon smrti. Novu veru ne bi mogli prihvatiti u toliko mnogo kraljevstava, niti bi se iskorenila idolatrija da ona nije bila u skladu sa njihovim predstavama; a da vera nije dozvolila poligamiju, istočnjački narodi bi, više od Evropljana, goreli požudom prema nečistim preljubama pa bi propali.

343. I muhamedanci imaju Nebo, jer su svi na svetu spaseni koji priznaju Boga i iz verskih razloga klone se

zla i grehova prema Njemu. Sami muhamedanci su mi rekli da je njihovo Nebo podeljeno na dva, više i niže. Na nižem Nebu oni žive sa isto toliko žena i ljubavnica kao na svetu. Ali oni koji se odreknu svojih ljubavnica i žive sa jednom ženom uzdižu se na više Nebo. Rekli su mi da je za njih nemoguće da razmišljaju o našem Bogu da je jedno sa Bogom Ocem, ali da mogu o Njemu misliti kao o jednakom i kao nekom kome je data vlast nad Nebom i Zemljom jer je On Njegov Sin. To je dakle ono u šta veruju oni kojima je Gospod dozvolio da se uzdignu na više Nebo.

344. Jednom mi je bilo dozvoljeno da shvatim prirodu bračne ljubavi među višežencima. Razgovarao sam sa jednim koji je igrao ulogu Muhameda. Sam Muhamed se nikada ne pojavljuje, ali ima zamenu, pa pridošlice iz sveta misle da su ga videle. Nakon što je razgovarao sa mnom neko vreme na određenoj udaljenosti, njegov zamenik mi posla kašiku od slonovače i druge darove od njega. Istovremeno se otvori jedan prolaz da propusti toplotu bračne ljubavi koja je tamo prisutna. Ja je doživih kao smrdljivu toplotu kupatila. Osetivši je, okrenuh se od nje, a prolaz kroz koji je doprla se zatvori.

345. *(X) Višeženstvo predstavlja razvrat.*

To je zato što se takva ljubav deli na veći broj osoba; to je seksualna ljubav, ljubav spoljašnjeg ili prirodnog čoveka, tako da nije bračna ljubav, koja je jedina čedna ljubav što postoji. Poznato je da je višebračna ljubav, ljubav koja se deli među većim brojem osoba, a podeljena ljubav nije bračna ljubav jer je to ljubav neodvojiva od jedne osobe suprotnog pola. Stoga je druga vrsta ljubavi razvratna, a višeženstvo je razvrat.

Višebračna ljubav je seksualna ljubav, a razlikuje se od nje samo u tome što je ograničena na onaj broj žena koje višeženac može da osvoji. Njega takođe ograničavaju

Emanuel Swedenborg

izvesni zakoni doneti radi javnog dobra, a dozvoljeno mu je da ima ljubavnice pored žena. Dakle, budući seksualna ljubav, to je razvratna ljubav.

Razlog zašto je višebračna ljubav ljubav spoljašnjeg ili prirodnog čoveka jeste u tome što je ona usadena u takvog čoveka. Sve što prirodan čovek radi od sebe je zlo, a iz toga može biti izveden samo uzdizanjem ka unutar-njem, duhovnom čoveku, što jedino Bog može učiniti. Zlo koje se tiče seksa svojstvenog prirodnom čoveku je bludničenje. Ali kako je ono destruktivno za društvo, zamenjeno je kopijom koja se zove višebračnost. Svako zlo koje osoba rođenjem nasledi od svojih roditelja zasaden je u prirodnom čoveku; ali ne pogađa duhovnog čoveka jer se on rađa od Boga. Ovde navedeni razlozi, kao i mnogi drugi, jasno pokazuju da je višebračnost razvrat.

346. *(XI) Čednost, čistota i svetost u braku nedostupni su višežencima.*

Ovo proizilazi iz gore navedenog dokaza i dokaza navedenih u poglavlju o čednosti i bludu (VII). Čednost, čistota i svetost mogu se pripisati jedino jednobračnim zajednicama, to jest brakovima između jednog muškarca i jedne žene (odljak 141). Prava bračna ljubav je vrhunac čednosti, a kao rezultat toga, sva zadovoljstva te ljubavi su čedna, dole do najnižeg nivoa (odljeci 143, 144). U poglavlju o pravoj bračnoj ljubavi (IV) kaže se da je prava bračna ljubav, ljubav između jednog muškarca i jedne žene, po svom izvoru i saobraznosti nebeskija, duhovnija, svetija i čistija od svake druge ljubavi (odljak 64). Kako čednost, čistota i svetost postoje samo u pravoj bračnoj ljubavi, iz toga sledi da njih nema ili da nisu moguće u višebračnoj ljubavi.

347. *(XII) Višeženci ne mogu postati duhovni, sve dok su višeženci.*

Postati duhovan znači uzdići se od prirodnog, to jest sa svetlosti i toplote sveta na svetlost i toplotu Neba. Niko

ko nije bio uzdignut ne zna za ovaj proces. Pa ipak i prirodan čovek koji nije uzdignut ima osećaj da jeste. Razlog je što on može, jednako kao duhovan čovek, uzdići svoj intelekt na svetlost Neba, misliti i govoriti na duhovan način, kao da jeste duhovan. Ali ako istovremeno njegova volja ne dostigne istu visinu, on ne biva uzdignut; jer se ne može zaustaviti na toj visini, već se nakon kraćeg vremena spušta dole do svoje volje i tu zauzima čvrst položaj. Kada kažem volja, mislim pri tome na ljubav, zato što je volja prijemnik ljubavi; jer ono što čovek voli, to i želi. Ovih nekoliko napomena utvrđuje da sve dok višeženac ostaje višeženac, ili što je isto – sve dok prirodan čovek ostaje prirodan, on ne može postati duhovan.

348. *(XIII) Višeženstvo nije greh za one čija religija to dozvoljava.*

Svako delo koje je usmereno protiv religijskih uverenja smatra se grehom, jer je usmereno protiv Boga. S druge strane, svako delo koje se slaže sa religijskim uverenjima ne smatra se grehom jer ima Božje odobrenje. Kako je višeženstvo bila deo religijskih uverenja dece Izrailja, a to isto važi i za muhamedance danas, to se nije mogla, niti se danas može, računati za greh. Štaviše, oni ostaju prirodni da bi sprečili greh, te ne postaju duhovni.

Prirodan čovek ne može videti da ima išta grešno u pitanjima koja imaju odobrenje prihvaćene religije; to može videti samo duhovan čovek. To je razlog što, iako im Koran govori da priznaju našeg Gospoda za Sina Božjeg, oni ipak ne pristupaju Njemu već Muhamedu. Zato oni ostaju prirodni tako dugo, te ne znaju da višeženstvo sadrži ikakvo zlo, kao ni razvrat. Gospod takođe kaže:

Kada biste bili slepi ne biste imali greha, a sad govorite da vidite, tako da vaš greh ostaje. (Jovan 9:41)

Kako se na osnovu višeženstva ne mogu ubediti da greše, oni imaju svoja nebesa nakon smrti (odeljak 342) i na njima uživaju radosti koje im njihov način života omogućuje.

Emanuel Swedenborg

349. (XIV) *Višeženstvo nije greh za one koji o Bogu ne znaju ništa.*

Razlog je što je Bog jedini izvor prave bračne ljubavi, a On je ne može dati nego onima koji ga znaju, priznaju, veruju u Njega i žive kako je On naložio. Oni kojima se ne može dati ta ljubav ne znaju da seksualna i bračna ljubav nisu isto, kao ni višebračnost. Pored toga, višežen-ci, ne znajući ništa o Gospodu, ostaju prirodni; jer je Gospod jedini koji ljude čini duhovnim, a ne računa se u greh prirodnom čoveku da radi ono što zakoni njegove religije i društva dozvoljavaju. On radi kako mu razum diktira, a razum prirodnog čoveka je u dubokom mraku u pogledu bračne ljubavi, koja je iznad svih duhovnih ljubavi. Ipak iskustvo uči njihov razum da je u interesu javnog i privatnog mira da se promiskuitetna strast generalno ograniči i ostavi se za sopstveno domaćinstvo. Otuda višebračnost.

350. Opšte je poznato da je ljudsko biće pri rođenju na nižem nivou od životinje. Životinje se rađaju znajući šta odgovara ljubavi njihovih života. Čim izadu iz materice ili se izlegu iz jajeta, one mogu da vide, čuju, hodaju, prepoznaju svoju hranu, svoju majku, prijatelje i neprijatelje; a nedugo zatim postaju svesne pola, znaju kako da vode ljubav i kako da podižu svoje potomstvo. Čovek je jedini koji po rođenju nema to znanje, budući da nema nikakvo urođeno znanje. On samo poseduje sposobnost i sklonost da prima stvari vezane za znanje i ljubav. Ako ih ne dobije od drugih ljudi, on ostaje na nižem nivou od životinje. Iskustva koja su navedena u odeljcima 132-136 dokaz su da se čovek rađa neuk, i to stoga da bi se sprečio da išta pripiše sebi, već drugima, i konačno svu mudrost i ljubav prema mudrosti pripiše samom Bogu i tako postane Njegovo obličje.

Iz ovoga sledi da osobu koju drugi ne nauče da je Gospod dolazio u svet, i da je Bog, već je sama upila neka znanja o veri i zakone svoje zemlje, ne treba kriviti

ako misli o bračnoj ljubavi kao o seksualnoj ljubavi i veruje da je višebračna ljubav jedina bračna ljubav koja postoji. U njihovom neznanju, Gospod vodi one među njima koji se radi vere odreknu zala kao grehova i Božanskim okriljem ih štiti od pripisivanja krivice, s ciljem da budu spaseni. Jer je svaka osoba rođenjem predodređena za Nebo, a ne za Pakao. Svakoga ko je došao na Nebo doveo je Gospod, svako ko ode u Pakao otišao je sam.

351. *(XV) Od njih, spaseni su oni koji, uprkos svom višeženstvu, priznaju Boga i žive iz religijskih razloga u skladu sa građanskim zakonima pravde.*

Svi širom sveta su spaseni koji priznaju Gospoda i žive iz verskih motiva u skladu sa građanskim zakonima. Pod građanskim zakonima mislimo na onu vrstu propisa koji su sadržani u Deset zapovesti, zabranu ubistva, preljube, krađe i lažnog svedočenja. Ovi propisi su sastavni deo građanskih zakona u svim kraljevstvima na zemlji, jer bez njih nijedno kraljevstvo ne bi ostalo čitavo.

Medutim, neki ljudi žive po ovim zakonima iz straha od kazni, neki zbog građanske poslušnosti, a neki iz verskih razloga. Spaseni su oni koji to čine iz verskih pobuda. Razlog je taj što je Bog u njima, a osoba koja ima Boga u sebi je spasena. Može li iko da ne vidi kako su deca Izraelja na izlasku iz Egipta imala među svojim zakonima i zabranu ubistva, preljube, krađe i lažnog svedočenja jer se njihova zajednica ili društvo ne bi održali bez njih? Ipak je te iste zakone objavio Gospod Bog na gori Sinaj. Ali razlog što su bili objavljeni je u tome što su ti isti zakoni imali da postanu i zakoni vere, tako da čovek treba da ih poštuje ne samo za dobrobit društva već i zbog Boga samog; a kada to čini iz religijskih razloga, zbog Boga, biva spasen.

Iz ovoga se može zaključiti da i pagani koji priznaju Boga i žive u skladu sa građanskim zakonom bivaju spaseni. Jer se oni ne mogu okriviti što ne znaju ništa o Gospodu, te stoga ni o čednosti braka sa jednom ženom.

Emanuel Swedenborg

Jer je suprotno Božanskoj pravdi da treba osuditi one koji priznaju Boga, i žive iz verskih pobuda u skladu sa zakonima pravde koji propisuju izbegavanje zla, jer su to dela protiv Boga, i još čine dobra dela koja su mila Bogu.

352. (XVI) *Ali niko ko pripada ovim grupama ne može se pridružiti anđelima na hrišćanskim Nebesima.*

Razlog je što na hrišćanskim Nebesima postoje nebeska svetlost, koja je Božanska istina, i nebeska toplota, koja je Božanska ljubav. Njih dve otkrivaju prirodu istina i vrste dobra i prirodu zla i laži. Zato su sve veze između hrišćanskih i muhamedanskih Nebesa zatvorene. Isto je i sa Nebesima pagana. Da postoji ikakva veza, mogli bi biti spaseni samo oni koji uživaju nebesku svetlost kombinovanu sa nebeskom toplotom koja dolazi od Boga. Zapravo ni oni ne bi mogli biti spaseni da postoji veza među Nebesima. Jer bi to uzdrimalo temelje svih Nebesa, tako da anđeli ne bi mogli više da žive u njima. Jer bi blud i razvrat muhamedanaca prodro na hrišćansko Nebo što ne bi moglo da se podnese, a čistota hrišćana bi prodrila na muhamedansko Nebo, što tamo ne bi moglo da se podnese. Stupivši u vezu sa ovim, hrišćanski anđeli postali bi prirodni, te stoga preljubnici; ili ako bi ostali duhovni, neprestano bi osećali razvrat oko sebe, koji bi uništio sve blaženstvo njihovog života. Na muhamedanskom Nebu, duhovne ideje hrišćanskog Neba bi neprestano kružile oko njih i mučile ih, oduzimajući im sva njihova životna zadovoljstva, s tim što bi im još i ubacile ideju da je višebračnost greh, pa bi bili neprestano prekorevani.

To je razlog što su ova nebesa potpuno izolovana, tako da veza među njima nije moguća, sem putem svetlosti i toplote koje se u njih ulivaju od Boga iz sunca, u čijem je središtu On. Ovo zračenje prosvetljuje i daje život svakom pojedincu u skladu sa njegovom sposobnošću da ga prima, a to zavisi od njegove vere. Ovakva vrsta veze je moguća, ali ne između dva Neba.

353. Ovde ću izneti dva iskustva, od kojih je ovo prvo.

Jednom sam se našao u društvu anđela, slušajući njihov razgovor. Teme o kojima su govorili behu inteligencija i mudrost. Oni rekoše da čovek ne može nego da misli da su one prisutne u njemu, tako da sve na šta pomisli svojim umom ili nameri svojom voljom dolazi iz njega. Međutim, ni delić ovoga ne dolazi od čoveka samog, sem sposobnosti da prima od Boga intelektualne i voljne stvari. Kako je svako od rođenja sklon da voli sebe, da bi se sprečilo da čovek sebe uništi samoljubljem i ponosom zbog sopstvene inteligencije, od stvaranja je obezbeđeno da se ljubav muškarca prenese na njegovu ženu. Njoj je od rođenja usađeno da voli inteligenciju i mudrost svog muža, te tako da voli njega. Žena stoga neprestano privlači k sebi ponos svog muža na sopstvenu inteligenciju; gaseći je u njemu, a oživljavajući u sebi, ona je pretvara u bračnu ljubav puneći je zadovoljstvima do samog vrha. To je obezbedio Bog kako bi sprečio da ponos zbog sopstvene inteligencije čoveka učini toliko budalastim da poveruje kako ta inteligencija i mudrost dolaze od njega, a ne od Boga, i tako poželi da jede sa drveta znanja dobra i zla, te poveruje da je poput Boga i da je Bog sam; kao što je zmija, koja je predstavljala ljubav prema sopstvenoj inteligenciji, ubedljivo rekla. Pošto je jeo s tog drveta, čovek je izbačen iz vrta, a heruvim je postavljen da čuva put do drveta života. Vrt je duhovna inteligencija; jesti s drveta života u duhovnom smislu znači steći inteligenciju i mudrost od Boga; a jesti s drveta od znanja dobra i zla u tom smislu znači steći inteligenciju i mudrost od sebe.

354. Kada su anđeli završili priču i otišli, dodoše dva sveštenika u pratnji čoveka koji je na svetu bio ambasador

Emanuel Swedenborg

kraljevine. Ja im ponovih šta sam čuo od anđela. Čuvši to, oni počehše da se raspravljaju o inteligenciji i mudrosti, te o razboritosti, i da li one dolaze od Boga ili od čoveka. To je bila žučna rasprava. Sva trojica su od srca verovali da one dolaze od čoveka, jer se nalaze u čoveku; rekavši da nam to potvrđuju i naša percepcija i osećanja. Ali sveštenici, budući pod uticajem religioznog žara, ostaše pri tome da ništa od inteligencije i mudrosti, te stoga ni od razboritosti, ne dolazi od čoveka. Ali kada im ambasador uzvрати da u tom slučaju od čoveka ne dolazi ni razmišljanje, oni rekoše da je i to tačno.

Ali kako je na Nebu shvaćeno da sva trojica dele isto verovanje, kraljevskom ambasadoru bi rečeno: „Obuci sveštenučku odoru i ubedi sebe da si sveštenik, pa tada govori.“ On učini tako i poverova. Tada počehše da govori glasno, rekavši da ni inteligencija ni mudrost, odnosno razboritost, ne mogu biti date sem od Boga i on upotrebi svoju uobičajenu elokvenciju da to dokaže racionalnim argumentima. Specijalno je obeležje Duhovnog sveta da duh misli da je ono na šta ukazuje njegova odeća. Razlog je što je intelekt taj koji oblači svaku osobu u njemu.

Tada sveštenicima bejaše rečeno sa Neba: „Skinite vašu odeću, obucite odeću ministra države i ubedite sebe da ste to vi.“ Oni učiniše tako i odmah počehše da razmišljaju iz svoje unutarnje prirode i koristeći argumente koje su iznutra odobrili, progovoriše u korist sopstvene inteligencije. U taj mah se u blizini staze pojavi drvo i začuše se reči: „Ovo je drvo od znanja dobra i zla; pazite se da ne jedete s njega.“ Ali ova trojica, glupa od sopstvene inteligencije, zapališe se željom da jedu sa njega, pa rekoše jedan drugome: „Zašto ne bismo? To je dobro voće, zar ne?“ I oni mu priđoše i jedoše. Tog trenutka ova trojica postadoše najbolji prijatelji, jer su delili ista uverenja; i oni zajedno zakoračiše na stazu sopstvene inteligencije, koja vođaše put Pakla. Međutim, video sam ih kako se vraćaju otamo, jer još nisu bili spremni za njega.

355. Drugo iskustvo

Jednom, gledajući u svet duhova, videh na livadi neke ljude obučene u odeću poput one koju su nosili ljudi u svetu. Na osnovu toga zaključih da su oni tek prispeli iz sveta. Ja im pridoh i stadoh pored njih, kako bih mogao da slušam njihov razgovor.

Razgovarali su o Nebu, a jedan od njih, koji je znao ponešto o Nebu, reče da ono sadrži takve predivne stvari da onaj koji ih nije video ne bi mogao verovati da postoje. On reče da u njemu postoje vrtovi poput rajskih, veličanstvene palate izgrađene u divnom stilu vrhunske umetnosti, koje sijaju poput zlata, poduprte stubovima od srebra ukrašenim nebeskim dragim kamenjem. Štaviše, tu su i kuće od jaspisa i safira sa ogromnim tremovima sa prednje strane, kroz koje ulaze anđeli. Unutar kuća postoje ukrasi koje nijedna umetnost i nikakve reči ne mogu opisati.

„Što se tiče samih anđela“, reče on, „ima ih oba pola, mladića i muževa, devojaka i žena. Devojke su toliko lepe da se ne mogu uporediti ni sa čim na Zemlji. Ali žene su još i lepše, izgledaju kao pravi modeli nebeske ljubavi. Njihovi muževi izgledaju kao modeli nebeske mudrosti, a svi se nalaze u cvetu mladosti. Što je najzanimljivije, niko od njih ne zna za postojanje ijedne druge vrste seksualne ljubavi sem bračne ljubavi. Ono što će vas iznenaditi jeste to i da muževi imaju trajnu sposobnost da uživaju njena zadovoljstva.“

Kada novopridošli duhovi čuše da tamo nema druge vrste seksualne ljubavi do bračne ljubavi i da oni imaju trajnu sposobnost da uživaju njena zadovoljstva, oni se nasmejaše i rekoše: „To što kažeš je neverovatno. Takva sposobnost nije moguća, ti pričaš bajke.“

Ali u tom trenutku se među njima pojavi jedan anđeo sa Neba koji reče: „Molim vas, saslušajte me. Ja sam anđeo sa Neba i u ovom trenutku živim sa svojom ženom već hiljadu godina i sve to vreme sam u cvetu mladosti, ovakav

Emanuel Swedenborg

kakvog me vidite sada. To je rezultat bračne ljubavi koju delim sa svojom ženom. Uveravam vas da sam imao i da još uvek imam trajnu sposobnost. Pošto vidim da vi to smatrate nemogućim, govoriću o ovoj temi racionalno, prema svetlosti vašeg intelekta. Vi ne znate ništa o iskonskom stanju ljudskih bića koje zovete stanjem integriteta. Kod ljudi u tom stanju svi unutarnji regioni uma otvoreni su direktno ka Bogu, i stoga su oni u braku ljubavi i mudrosti ili dobra i istine. Kako dobro ljubavi i istina mudrosti trajno vole jedno drugo, oni neprestano teže ka sjedinjenju. Kada su unutarnji regioni uma otvoreni, ova duhovna bračna ljubav dobija stalni podsticaj da slobodno teče nadole i proizvodi tu sposobnost.

Duša osobe, budući u braku dobra i istine, nije podložna samo tom stalnom podsticaju ka sjedinjavanju, već i ka donošenju plodova i reprodukovanju sebe. A kada se unutarnji regioni čoveka posredstvom tog braka drže otvorenim pravo do duše, a njihov stalni cilj je realizacija na najnižem nivou, to trajni podsticaj ka donošenju plodova i reprodukovanju sebe, to jest duše, postaje telesan. Kako je najniži nivo na koji duša deluje u telu u slučaju bračnog para najniži izraz tamošnje ljubavi i kako on zavisi od stanja duše, očigledno je iz kojeg izvora ga neprestano dobija.

Razlog zbog kojeg je plodnost večna jeste taj što od Boga zrači univerzalna sfera, proizvođači i šireći nebeske efekte ljubavi i duhovne efekte mudrosti, te stoga i prirodno stvaranje dece, ispunjavajući celo Nebo i celi svet. Ova nebeska sfera ispunjava duše svih ljudskih bića i silazi kroz njihove umove u njihova tela do najnižeg nivoa i daruje im reproduktivnu moć. Ali ovo je moguće jedino kod onih koji imaju otvoren prolaz od duše kroz više i niže regione uma do najnižih nivoa tela; to se dešava onima koji dozvole sebi da ih Bog vrati u iskonsko stanje stvaranja. Mogu vam reći da mi za ovih hiljadu godina dosad nikada nije nedostajala sposobnost ili snaga

ili muževnost. Nikada nisam osjetio nikakvo smanjenje svojih moći, jer se one neprestano obnavljaju neprekidnim uticajem univerzalne sfere koju sam upravo pomenuo, i koja čini tu sklonost radosnom, bez tuge koju osećaju oni koji pate od gubitka ovih moći.

Štaviše, prava bračna ljubav je upravo kao toplota proleća pod čijim uticajem sve klija i cveta. To je jedina toplota na našem nebu. Na njemu je bračnim parovima proleće neprestano prisutno, a ono je izvor njihove krepkosti. Ali mi na Nebu imamo drugačije vrste plodnosti od ljudi na Zemlji. Kod nas ona znači proizvodnju duhovnih plodova, ljubavi i mudrosti ili dobra i istine. Žena prima u sebe ljubav prema svom mužu koja dolazi iz njegove mudrosti, a muž prima u sebe mudrost koja dolazi iz ljubavi njegove žene prema njemu. Zapravo, žena je oblikovana da postane ljubav prema mudrosti svoga muža, nešto što se dešava primanjem širenja njegove duše sa zadovoljstvom koje nastaje iz želje da bude ljubav prema mudrosti svoga muža. Tako se ona pretvara iz devojke u ženu. Kao rezultat toga, ljubav zajedno sa intimnim prijateljstvom neprestano raste u ženi, a mudrost zajedno sa svojom srećom u mužu; i to se nastavlja zauvek. To je stanje anđela na Nebu.“

Rekavši to, anđeo pogleda ka ovima koji su nedavno došli iz sveta. „Vi znate“, reče im, „da ste, kada ste bili pri snazi ljubavi, voleli svoje žene, a da ste se nakon zadovoljenja okrenuli od njih. Ali vi ne znate da nije snaga ta koja čini da mi na Nebu volimo svoje žene, već je ljubav ta koja nam daje snagu, a kako mi neprestano volimo svoje žene i snaga je naša večna. Sigurno je da onaj koji uvek voli svoju ženu, voli je svim svojim umom i svim svojim telom. Jer ljubav okreće sav um u celo telo čoveka u pravcu onoga što se voli; a kako se to dešava i sa druge strane, ona ih sjedinjuje tako da postaju jedno.“

„Neću vam pričati“, nastavi on, „o bračnoj ljubavi koja je od stvaranja urođena muškarcu i ženi i njenoj

Emanuel Swedenborg

sklonosti ka zakonitom sjedinjavanju; niti o sposobnosti muškarca da stvara potomstvo, koja je istovetna sa sposobnošću za umnožavanje mudrosti usled ljubavi prema istini; niti o činjenici da što čovek više voli mudrost iz ljubavi prema njoj, odnosno istinu zbog dobra, to više ima prave bračne ljubavi i potencije koja je prati.“

356. Rekavši ovo, anđeo učuta, a pridošlice shvatiše iz suštine njegovog govora da je večna sposobnost za zadovoljstva moguća. Kako na osnovu toga njihova spremnost postade vesela, oni rekoše: „O, kako je srećno stanje anđela! Mi smo shvatili da vi na Nebu ostajete zauvek u mladosti tako da imate potenciju tog životnog doba. Ali kažite nam kako mi možemo da steknemo tu potenciju.“ „Klonite se preljubništva kao đavola“, odgovori im anđeo, „i pridite Bogu, pa ćete je imati.“

„Klonićemo ga se kao što kažeš“, odgovoriše oni, „i pristupićemo Bogu.“ Ali anđeo reče: „Ne možete se kloniti dela preljubništva kao paklenih zala, dok ne odagnate i sva ostala zla, jer ih preljubništvo objedinjuje. A dok ih se ne oslobodite, ne možete prići Bogu. Bog ne prihvata takve ljude.“ Nakon toga, anđeo ode, pa novi duhovi odoše snuždeni.

XVI

LJUBOMORA

357. Ovo poglavlje se bavi ljubomorom, jer se ona takođe odnosi na bračnu ljubav. Međutim, postoji opravdana i neopravdana ljubomora; opravdana je kod parova koji vole jedno drugo. Oni poseduju opravdanu i razboritu revnost da sačuvaju svoju bračnu ljubav od svakog pokušaja ugrožavanja i osećaju opravdan bol ako im se ona naruši. Ali neopravdana ljubomora je prisutna u onih koji su po prirodi sumnjičavi i bolesni u umu zbog svoje viskozne i žučne krvi. Pored toga, neki ljudi svaku ljubomoru smatraju manom. To su u osnovi bludnici koji upućuju grdnje čak i na opravdanu ljubomoru. Reč ljubomora potiče od reči vatrenost, pa postoji model ili slika opravdane i neopravdane vatrečnosti. Ove razlike biće otkrivene na narednim stranicama, sledećim redom:

- I Vatrenost je sama po sebi kao vatra ljubavi kada se zapali.*
- II Sjaj ili plamen te ljubavi, koji je vatrenost, duhovni je sjaj ili plamen, koji nastaje kada je ljubav napadnuta i napastvovana.*
- III Vatrenost čoveka zavisi od prirode njegove ljubavi, tako da je različita u zavisnosti od toga da li je njegova ljubav dobra ili zla.*
- IV Vatrenost dobre i zle ljubavi spolja je slična, ali je iznutra potpuno različita.*

Emanuel Swedenborg

- V Vatrenost dobre ljubavi skriva u sebi ljubav i prijateljstvo, ali vatrenost zle ljubavi skriva u sebi mržnju i osvetu.*
- VI Vatrenost bračne ljubavi naziva se ljubomorom.*
- VII Ljubomora je kao goruća vatra usmerena protiv onih koji napadaju ljubav bračnog partnera, i kao užasan strah od gubitka te ljubavi.*
- VIII Jednoženci imaju duhovnu ljubomoru, a višeženci prirodnu ljubomoru.*
- IX Ljubomora kod bračnih parova koji se nežno vole predstavlja opravdan bol koji nastaje iz realnog razloga, bojazan da bi se njihova bračna ljubav mogla pocepati i tako uništiti.*
- X Ljubomora kod bračnih parova koji se ne vole posledica je većeg broja razloga; u nekim slučajevima može biti posledica raznih vrsta duševnih bolesti.*
- XI U nekim slučajevima ljubomora uopšte ne postoji, ponovo iz više razloga.*
- XII Postoji takode i ljubomora ljubavnica, ali je ona po prirodi različita od ljubomore žena.*
- XIII Ljubomora postoji čak i među zverima i među pticama.*
- XIV Ljubomora muškaraca i muževa različita je od ljubomore devojaka i žena.*

Sada sledi objašnjenje ovih tačaka.

358. *(I) Vatrenost je sama po sebi kao vatra ljubavi kada se zapali.*

Nemoguće je znati šta je ljubomora, ako se ne zna šta je vatrenost, jer je ljubomora vatrenost bračne ljubavi. Razlog zašto je vatrenost poput goruće vatre ljubavi jeste u tome što vatrenost pripada ljubavi, a ljubav je duhovna toplota pa je u suštini poput vatre. Što se tiče ove prve tačke, dobro je poznato da vatrenost pripada ljubavi; biti vatren i delovati plamenom znači isto što i snagom ljubavi. Ali kako prilikom

nastanka ona ne liči na ljubav, već na ličnog ili javnog neprijatelja, koji napada i bori se protiv svakog ko preti da ugrozi tu ljubav, može se nazvati i braniocem ili spasiocem ljubavi. Jer je u prirodi svake ljubavi da preraste u ogorčenje i zlovolju, ako ne u bes, kada je lišena svojih zadovoljstava. Ukoliko se ljubav, naročito ona dominantna, dodirne, oseća se duševna uznemirenost; a ako joj taj dodir naškodi, ona postaje ogorčenje. Ove činjenice nam omogućuju da vidimo da vatrenost nije najviši stepen ljubavi već ljubav u plamenu.

Ljubav prema jednom partneru i odgovarajuća ljubav prema drugom su kao dva saveznika. Ali kada ljubav prema jednom ustane protiv ljubavi prema drugom, one postaju neprijatelji. Razlog je u tome što je ljubav suština čovekovog života, tako da svako ko napada njegovu ljubav napada i sam njegov život. Tada se javlja ogorčenje prema napadaču, kao što se javlja u svakome čiji je život ugrožen. Svaka ljubav čak i ona najmirnija, sposobna je za takvo ogorčenje, kao što se može videti kod kokošaka, gusaka i ptica svih vrsta. One se usprotivljuju i napadaju bez straha svakoga ko zapreti da ugrozi njihove mlade ili ukrade njihovu hranu. Dobro je poznato da pojedine životinje pokazuju ljutnju, a divlje zveri bes kada se napadne njihov okot ili se ukrade njihov plen.

Razlog zbog kojeg se ljubav opisuje kao goruća vatra jeste u tome što ljubav nije ništa drugo do goruća toplota koja nastaje iz vatre andeoskog sunca koje je nepatvorena ljubav. Ljubav je toplota poput toplote vatre, što se vidi na osnovu toplote živih tela koja ne dolazi iz nekog drugog izvora do njihove ljubavi; kao i na osnovu činjenice da se ljudi zagrevaju i plamte u skladu sa dubinom njihove ljubavi. Na osnovu ovih napomena vidi se da je vatrenost poput goruće vatre ljubavi.

359. *(II) Sjaj ili plamen te ljubavi, koji je vatrenost, duhovni je sjaj ili plamen, koji nastaje kada je ljubav napadnuta i napastvovana.*

Emanuel Swedenborg

Na osnovu ovoga što je gore navedeno vidi se da je vatrenost duhovni sjaj ili plamen. Kako je ljubav u Duhovnom svetu toplota koja dolazi od tamošnjeg sunca i ljubav u njemu iz daljine liči na plamen, kao i nebeska ljubav među anđelima na Nebu i kao paklena ljubav među duhovima u Paklu. Ali treba znati da ovaj plamen ne gori poput plamena u Prirodnom svetu.

Razlog zašto vatrenost nastaje kada je ljubav napadnuta jeste u tome što je ljubav životna toplota svakog pojedinca. Kada je, dakle, napadnuta njegova životna ljubav, njegova životna toplota se razgoreva, suprotstavlja i rasplamsava protiv napadača. Ona se ponaša kao neprijatelj koji koristi svoju silu i moć, koja je kao plamen koji bukti iz vatre prema svakome ko je razgoreva. Njena sličnost sa vatrom vidi se u očima koje sijaju, licu koje crveni, kao i u tonu glasa i pokretima. Ljubav, budući životna toplota, to čini da bi sprečila svoje gašenje a sa njim i sav svoj entuzijazam, živahnost i sposobnost osećanja zadovoljstva.

360. Moram objasniti kako se ljubav razgoreva i rasplamsava u vatrenost kada je napadnuta, kao vatra u buktinju. Ljubav stanuje u volji čoveka, ali se ne razgoreva u volji već u intelektu. Jer u volji ona liči na vatru, ali u intelektu na buktinju. Ljubav u volji ne može znati ništa o sebi, jer u njoj ona nema osećanja za sebe niti od sebe deluje u njoj. To se dešava u intelektu i njegovim procesima mišljenja. Dakle, kada je ljubav napadnuta, ona se budi u intelektu kroz razne oblike razmišljanja. Ta razmišljanja su poput komada drveta koji se zapale pa bukne, poput drva za potpalu ili zapaljivog materijala; ona proizvode taj duhovni plamen, koji je raznolik.

361. Moram izneti pravi razlog zašto se čovek rasplamljuje kad mu je ljubav napadnuta. Ljudski oblik na svom unutarnjem nivou stvoren je da bude oblik ljubavi

i mudrosti. Kod čoveka su sva osećanja njegove ljubavi i sva poimanja njegove mudrosti postavljena u savršenom redu, tako da zajedno čine harmoničnu celinu, to jest jedinstvo. Osećanjima i poimanjima data je supstanca jer na supstance deluju. Budući da je ljudski oblik sačinjen od njih, očigledno je da je, kada je ljubav napadnuta, i ceo oblik skupa sa svim svojim detaljima smesta ili istovremeno napadnut. Kako sva živa stvorenja od stvaranja imaju usađenu volju da zadrže sopstveni oblik, njihovi elementi navode celi skup da to želi, a celina navodi elemente na to isto. Stoga, kada je ljubav napadnuta, ona koristi intelekt da se odbrani; intelekt se brani pomoću rasuđivanja i mašte koji mu omogućavaju da zamisli rezultat; a naročito pomoću stvari koje deluju jednoglasno sa ljubavlju koja je napadnuta. Kada se to ne bi desilo, ceo oblik bi propao usled lišavanja te ljubavi.

To je razlog što, da bi se suprostavila napadima, ljubav učvršćuje supstance od kojih je sačinjen njen oblik i podstiče ih da formiraju kreste ili šiljke, odnosno čekinjice. To je priroda izliva ljubavi koji nazivamo vatrenošću. Ako ljubav nema priliku da se odupre, teskoba i bol se osećaju, jer ona predviđa gašenje svog unutarnjeg života sa svim njegovim zadovoljstvima. Ali ako se, s druge strane, s ljubavlju postupa dobro i umirujuće, oblik se opušta, omekšava i širi, a supstanca koja čini njenu formu postaje mekana, prijatna, topla i privlačna.

362. *(III) Vatrenost čoveka zavisi od prirode njegove ljubavi, tako da je različita u zavisnosti od toga da li je njegova ljubav dobra ili zla.*

Kako je vatrenost proizvod ljubavi, otuda sledi da je njena priroda ista kao priroda ljubavi. Generalno postoje dve vrste ljubavi, ljubav prema dobru, odnosno istini, i ljubav prema zlu, odnosno laži. Isto tako postoje i dve vrste vatrenosti, jedna prema dobru, odnosno istini, i druga prema zlu, odnosno laži. Međutim, treba znati da i jedna

Emanuel Swedenborg

i druga ljubav pokazuju beskrajnu raznolikost. To se jasno vidi na primeru anđela Neba i duhova Pakla. U Duhovnom svetu i jedni i drugi oblici su sopstvene ljubavi; pa ipak ne postoji nijedan anđeo na Nebu koji je identičan drugome, u licu, govoru, hodu, pokretima i ponašanju; niti postoji ijedan takav duh u Paklu, niti može ikada biti ma i da ih se na desetine hiljada stvori odjednom. Na osnovu ovoga se vidi da postoji bezbroj podvrsta ljubavi jer isto toliko oblika ima. Isto važi i za vatrenost, jer je ona proizvod ljubavi; naime, nemoguće je da vatrenost jedne osobe bude identična sa vatrenošću druge. Generalno postoji vatrenost dobre ljubavi i vatrenost zle ljubavi.

363. *(IV) Vatrenost dobre i zle ljubavi spolja je slična, ali je iznutra potpuno različita.*

U svakom slučaju, vatrenost spolja izgleda kao ljutnja i ogorčenje kakva je i ljubav koja je raspaljena i rasplamsana da zaštiti sebe i da se oslobodi od svega što je ugrožava. Razlog što vatrenost dobre ljubavi i vatrenost zle ljubavi spolja izgledaju isto jeste taj što razgorena ljubav u oba slučaja plamti, s tim što se kod dobrog čoveka to dešava samo spolja, a kod zlog čoveka i iznutra i spolja. Međutim, pošto se unutarnji nivo ne vidi, obe vrste vatrečnosti spolja izgledaju isto. U sledećem odeljku videćete da su one iznutra potpuno različite. Vatrenost koja spolja izgleda kao ljutnja i ogorčenje može se videti i čuti na primeru svih onih koji govore i deluju iz vatrečnosti. Na primer, kada sveštenik propoveda s vatrenošću, ton njegovog glasa je dubok, jak, oštar i grub, njegovo lice se zagreva i znoji, on se ponese, udara o propovedaonicu i preti plamenom iz pakla onima koji čine zlo. Slično ponašanje može se videti i u mnogim drugim slučajevima.

364. Da bi pojasnili razliku između vatrečnosti kod dobrih i zlih ljudi i razliku među njima, prvo treba stvoriti predstavu o unutarnjim i spoljašnjim nivoima kod ljudi.

U ovu svrhu možemo uzeti neki jednostavan primer, jer je namenjen i običnim ljudima takođe. Uzmimo orah ili badem i njihovo jezgro. Unutarnji nivoi kod dobrih ljudi su kao orasi sa potpuno zdravim i dobrim jezgrom, okruženim svojom prirodnom korom. Sasvim je drugačije kod zlih: njihovi unutarnji nivoi su kao jezgro koje je suviše gorko da bi se jelo, ili trulo i crvljivo, dok su njihovi spoljašnji nivoi nalik na koru ili oklop koji deluje prirodno, bilo da je crvenkast kao kora ili u duginim bojama kao dragulj. To je njihov spoljašnji izgled, koji skriva u sebi ova- kve unutarnje nivoe. Isto je i sa dvema vrstama vatrenosti.

365. (V) *Vatrenost dobre ljubavi skriva u sebi ljubav i prijateljstvo, ali vatrenost zle ljubavi skriva u sebi mržnju i osvetu.*

Rekao sam da vatrenost spolja liči na ljutnju i ogorčenje, kako kod onih dobrih tako i kod onih zlih. Ali kako su kod njih unutarnji nivoi različiti, to postoje i dve vrste ljutnje i ogorčenosti.

1. Vatrenost dobre ljubavi je kao nebeski plamen, koji nikada ne napada već se samo brani. On se brani od zle osobe tako što ona uleće u vatru i izgara. Ali vatrenost zle ljubavi liči na pakleni plamen, koji sam napada i nasrće na drugoga s ciljem da ga zapali.

2. Vatrenost dobre ljubavi sagoreva i slabi kada druga strana prestane da napada; ali vatrenost zle ljubavi traje i ne gasi se.

3. Razlog je što je unutarnji region onoga koji voli dobro sam po sebi topao, prijatan, prijateljski i dobronameran. Stoga, kada spoljašnji region, da bi se odbranio, postane grub, nakostrešen, nadražen pa deluje strogo, on se smiruje dobrom koje je prisutno u njegovom unutarnjem regionu. Drugačije je kod zlih. Njihov unutarnji region je neprijateljski, nasilan i grub, nadahnut mržnjom i osvetom, i hrani se zadovoljstvima koja mu one pružaju. Čak i kad se izmire, ove emocije i dalje ostaju pritajene,

Emanuel Swedenborg

poput vatre u drvenim deblima pod pepelom. Ako ovi plamenovi ne izbiju u svetu, onda izbijaju posle smrti.

366. Kako vatrenost spolja izgleda isto i kod dobrih i kod zlih, a kako je osnovni smisao Reči sačinjen od saobraznosti i pojavnosti, često se kaže da je Gospod ljut ili ogorčen, da se sveti, kažnjava, baca u Pakao i slično, što se odnosi na spoljašnji pojavu vatrenosti. To je takođe razlog što se On naziva „kivnim“ a da u stvari nema ni traga od ljutnje, ogorčenja ili osvetoljubivosti u Njemu. Jer on je sušta ljupkost, blagost i milostivost i sama dobrotu u kojoj ništa od toga nije moguće. Ali više o ovoj temi možete naći u mojim knjigama *Nebo i Pakao* (545-550) i *Objava Apokalipse* (494, 498, 525, 714, 806).

367. (VI) *Vatrenost bračne ljubavi naziva se ljubomorom.*

Vatrenost koja brani pravu bračnu ljubav najviši je oblik vatrenosti, jer je ovo najviši oblik ljubavi, a zadovoljstva koja tako revnosno štiti najviši su oblici zadovoljstva. Jer, kao što je gore rečeno (odeljak 64), ova ljubav je poglavar svih ljubavi. Razlog je što ova ljubav ženu čini oblikom ljubavi, a muža oblikom mudrosti; a ova dva oblika sjedinjena u jedan ne mogu proizvesti ništa što nije prožeto mudrošću i ljubavlju istovremeno. Kako je vatrenost bračne ljubavi najviši oblik vatrenosti, ona dobija novo ime i naziva se ljubomorom, koja je model vatrenosti.

368. (VII) *Ljubomora je kao goruća vatra usmerena protiv onih koji napadaju ljubav bračnog partnera, i kao užasan strah od gubitka te ljubavi.*

Ovaj deo se bavi ljubomorom onih čija je ljubav prema partneru duhovna, naredni se bavi ljubomorom onih čija je ljubav prirodna, a treći ljubomorom onih koji uživaju pravu bračnu ljubav. Kod onih čija je ljubav duhovna, ljubomora se menja jer se menja i njihova ljubav; jer lju-

bav, bilo duhovna ili prirodna, ne može kod dvoje ljudi uvek biti ista, a još i manje kod većeg broja ljudi.

Razlog što je duhovna ljubomora, odnosno, ljubomora među duhovnim ljudima, kao vatra koja se raspaljuje protiv onih koji ugrožavaju njihovu ljubav prema partneru, leži u tome što početak njihove ljubavi počiva u unutarnjim regionima njih dvoje; a ta ljubav napreduje od tih početaka kroz ono što proističe iz njih do svog konačnog odredišta. Pomoću ovog, i prvih istovremeno, oni srednji koji pripadaju umu i telu formiraju ljupku vezu. Kako su ovi ljudi duhovni, oni gledaju na jedinstvo kao na svoj cilj u braku, duhovni odmor koje ono pruža i na njegova zadovoljstva. Kako su oni tada proterali raskol iz svojih sklonosti, njihova ljubomora je kao vatra koja se raspiruje i obračunava sa svojim napadačima.

Razlog što takođe predstavlja užasan strah leži u tome što njihova duhovna ljubav nastoji da ih učini jednim. Ako se dakle, desi nesrećan slučaj ili se pojavi neka naznaka razdvajanja, oni osećaju strah koji pretil razdvajanju dva združena dela. Ovako su mi opisali ljubomoru oni koji uživaju duhovnu bračnu ljubav na Nebu. Jer postoji prirodna bračna ljubav, duhovna bračna ljubav i nebeska bračna ljubav. Prirodni i nebeski oblici ljubavi i ljubomore koji ih prate biće tema sledeća dva dela.

369. (VIII) Jednoženci imaju duhovnu ljubomoru, a višeženci prirodnu ljubomoru.

Razlog zbog kojeg duhovna ljubomora postoji kod jednoženaca jeste u tome što su jedino oni u stanju da primaju duhovnu bračnu ljubav, kao što je gore opisano. Mi kažemo da postoji, ali to se mora shvatiti u smislu da može postojati u tim slučajevima. Gore je takođe dokazano da ona postoji svega u nekoliko slučajeva u hrišćanskom svetu, u kojem su zajednice jednobračne, ali je ipak moguća. Bračna ljubav je prirodna među višežencima, kao što se može videti u poglavlju o višeženstvu (odeljci 345,

Emanuel Swedenborg

347). Isto važi i za ljubomoru, pošto je ona u skladu sa njihovom ljubavlju.

Priroda ljubomore među višežencima sa istoka otkrivena je izjavama očevidaca koje su zapisali neki pisci i gde se kaže da se žene i ljubavnice zatvaraju kao zatvorenici u radionicama i čuvaju da bi se sprečio njihov bilo kakav dodir sa muškarcima. Nijedan čovek ne sme ući u harem ili deo u kojem su žene zatvorene sem u pratnji evnuha. Na žene se pažljivo motri da ne upute požudan pogled na nekog prolaznika; ako se tako nešto primeti, žena se kažnjava batinama. A ako se ponese bludno sa nekim muškarcem koji se ušunjao u dvorište ili izvan njega, biva kažnjena smrću.

370. Ove pojedinosti otkrivaju prirodu vatre ljubomore, u koju se razgoreva bračna ljubav višeženaca, kao ljutnju i osvetu; ljutnju u slučaju civilizovanih, osvetu u slučaju necivilizovanih. To se dešava zato što je njihova ljubav prirodna bez primesa duhovne. Ovo proizilazi iz onoga što je dokazano u poglavlju o višebračnosti; da je višebračnost razvrat (odjeljak 345), a da je višeženik, sve dok ostane višeženik, prirodan i da ne može postati duhovan (odjeljak 347).

Plamen ljubomore među prirodnim jednožencima je drugačiji. Njihova ljubav nije pobuđena protiv žene koliko protiv nasilnika. Oni su predmet ljutnje, a žene hladnoće. Drugačije je kod višeženaca, čija vatra ljubomore gori podstaknuta osvetom. To je jedan od razloga što se posle smrti većina ljubavnica i žena višeženca oslobađa i šalje u nečuvane ženske četvrti da rade ručne radove svojstvene ženama.

371. *(IX) Ljubomora kod bračnih parova koji se nežno vole predstavlja opravdan bol koji nastaje iz realnog razloga, strah da bi se njihova bračna ljubav mogla popepati i tako uništiti.*

Svaka ljubav sadrži strah i bol: strah od uništenja i bol zbog toga. Isto tako i bračna ljubav, ali njen strah i bol se zovu vatrenost i ljubomora. Razlog zbog kojeg je, kod parova koji se nežno vole, ta vatrenost opravdana i zdravorazumska, jeste što istovremeno predstavlja strah od gubitka večne sreće, ne samo sopstvene već i partnerove, i zato što predstavlja odbranu od preljube.

Što se tiče ovog prvog, da predstavlja opravdan strah od gubitka svoje i partnerove večne sreće, to je posledica svega onoga što je dosad rečeno o pravoj bračnoj ljubavi i činjenice da je ta ljubav izvor blaženstva njihovih duša, razdraganosti njihovih umova, ushićenja njihovih srca i zadovoljstava tela. Kako ona ostaju s njima zauvek, oboje strepe od gubitka večne sreće. Očigledno je da je ova vatrenost opravdana odbrana od preljube. Zbog toga je ona poput vatre koja palaca prema svakom posezanju štiteći se od njega. Očigledno je da je čovek koji nežno voli svoju ženu ljubomoran, ali opravdano i razumno, u skladu sa mudrošću čoveka.

372. Rekao sam da bračna ljubav nosi u sebi strah od razdvajanja i bol pri razaranju tako da je njena vatrenost poput vatre okrenute put nasilnika. Jednom sam razmišljao o ovome, pa sam upitao neke ljubomorne anđele gde stanuje ljubomora. Oni su mi rekli da stanuje u čovekovom intelektu, koji prima ljubav žene i voli je zauzvrat ,i da vrsta vatrenosti u njemu zavisi od mudrosti čoveka. Takođe su mi rekli da ljubomora ima nešto zajedničko sa poštovanjem, koje je isto tako prisutno u bračnoj ljubavi, jer onaj koji voli svoju ženu istovremeno je i poštuje.

Rekli su mi da je razlog što čovekova vatrenost stanuje u njegovom intelektu taj što se bračna ljubav pomoću intelekta štiti, kao što se dobro štiti posredstvom istine. Na isti način žena štiti ono što deli sa svojim mužem preko njega. Tako se vatrenost nalazi u mužu, a pomoću

Emanuel Swedenborg

i na račun njega i u ženi. Kada sam ih upitao u kojem se delu čovekovog uma nalazi, odgovorili su mi da se nalazi u njegovoj duši, jer predstavlja odbranu od preljube, koja je ono što uglavnom uništava bračnu ljubav. Dodali su i da se intelekt čoveka otvrdne kada mu zapreti opasnost od nasilja, pa poprima izgled roga kojim će probosti protivnika.

373. *(X) Ljubomora kod bračnih parova koji se ne vole posledica je većeg broja razloga; u nekim slučajevima može biti posledica raznih vrsta duševnih bolesti.*

Glavni razlog što su bračni parovi koji se ne vole isto ljubomorni tiče se moći, straha da oni sami ili njihova žena ne budu oklevetani i strepnje od propasti domaćinstva. Dobro je poznato da čovek uvažava moć, to jest želi da se smatra važnim tako što dobija poštovanje. Sve dok je uvažavan, čovek je duševno uznesen i drži svoju glavu visoko među muškarcima i ženama. To poštovanje podrazumeva i ugled zbog hrabrosti, na šta se nailazi pre među oficirima vojske nego drugima.

Strah da sopstveno ili ime žene ne bude ukaljano povezan je sa prethodnim razlogom. Štaviše, živeti sa prostitutkom ili pretvoriti svoju kuću u bordel je sramota. Razlog što su neki ljudi ljubomorni zbog strepnje od propasti domaćinstva leži u prezrenosti muža i nerazrešenim dužnostima i uzajamnoj pomoći. Ali ova se ljubomora u nekim slučajevima smanjuje postajući vremenom ništavna; a u nekim slučajevima prerasta u puko pretvaranje ljubavi.

374. Sigurno nije nepoznato u svetu da je u nekim slučajevima ljubomora rezultat raznih vrsta duševnih oboljenja. Jer ima ljubomornih muškaraca koji neprestano razmišljaju o neverstvu svoje žene i dovoljno je samo da ih vide ili čuju u prijateljskom razgovoru sa muškarcima ili o muškarcima pa da poveruju da su kurve.

Postoji puno duševnih mana koje izazivaju tu bolest, ali glavnu ulogu igra imaginarna sumnja koja, ako se

dugo pothranjuje, dovodi um u društvo sličnih duhova, odakle je teško izvući je. Ova neosnovana sumnja jača i u telu, uzrokujući da sukrvica, to jest krv postane viskozna, lepljiva, gusta, spora i kisela. Gubitak snage se povećava, jer sprečava um da se uzdigne iznad sumnji koje gaji. Prisustvo snage uznosi um, a njen nedostatak ga deprimira. To dovodi do toga da um tone, kolabira i postaje slab, i uranja sve dublje i dublje u imaginarne sumnje dok ne poludi. Rezultat toga je traganje za zadovoljstvom u svadama i neograničenom ponižavanju.

375. Postoje takođe familije u nekim regionima koje su više od drugih izložene ljubomori kao bolesti. U njima se žene drže zaključanim, strogo im je zabranjeno da razgovaraju sa muškarcima i da gledaju kroz prozor, tako što im se na prozore postavljaju žaluzine koje su uvek zatvorene; a žive pod pretnjom smrću ukoliko sumnje koje pobuđuju budu ičim opravdane. Postoje i druge vrste zlostavljanja kojem su izložene ove žene u rukama svojih ljubomornih muževa. Postoje dva razloga za ovu vrstu ljubomore. Jedan je činjenica da su njihove misli o duhovnoj strani crkve zatočene i potisnute; drugi je njihova duboko usađena želja za osvetom.

Što se tiče prvog razloga, činjenice da su njihove misli o duhovnoj strani crkve zatočene i potisnute, njegovi efekti mogu se izvesti iz gore navedenih primera, da svačija bračna ljubav zavisi od stanja crkve u njemu, a kako je Crkva od Gospoda, ta ljubav dolazi isključivo od Njega (odeljci 130, 131). Stoga kada se umesto Bogu pristupa ili obraća ljudskim bićima, živim ili mrtvim, onda nema stanja crkve sa kojim bračna ljubav može delovati kao jedno, a još i manje kada je čovekov um nateran na to poštovanje pod pretnjom zastrašujućim zatvorom. Rezultat je taj da su njegove misli sa svim onim što kaže, zatočene i potisnute; a kada se to desi, one su podložne uticaju napada na crkvu ili zabludama o njoj. To može

Emanuel Swedenborg

dovesti jedino do talasa toplote prema kurvama i ledenosti prema ženama. Spoj ova dva efekta proizvodi u čoveku takav jedan neukrotiv izliv ljubomore.

Što se tiče drugog razloga, duboko ukorenjena želja za osvetom potpuno zaustavlja prilog bračne ljubavi, upija je i guta, i pretvara njena nebeska zadovoljstva u pakleno zadovoljstvo osvete. Najbliži njen cilj je žena. Takođe se čini da je nekakva zloćudna atmosfera, prožeta otrovnim isparavanjem okolnih okruga, dopunski razlog.

376. (XI) *U nekim slučajevima ljubomora uopšte ne postoji, ponovo iz više razloga.*

Postoji više razloga za odsustvo ljubomore ili za prestanak njenog postojanja. Ljubomora je nepoznata onima koji bračnu ljubav ne smatraju išta uzvišenijom od bludne ljubavi, a istovremeno, nemaju ponosa, smatrajući svoju reputaciju bezvrednom. Oni se ne razlikuju mnogo od svodnika žena. Ljubomora nije svojstvena ni onima koji su je odbacili iz ubeđenja da oštećuje naklonost, a da je beskorisno držati ženu pod kontrolom, jer kad se drži pod paskom, to nju još više ohrabruje; tako da je bolje zatvarati oči i ne proviriti kroz ključaonicu u slučaju vizuelnog dokaza.

Neki ljudi odbacuju ljubomoru zbog ljage koju nosi njeno ime, smatrajući da pravi čovek ne treba da se boji ničega. Neki su podstaknuti da je odbace zbog straha da ne uništi njihovo domaćinstvo ili zbog izlaganja pogrđama van kuće ako se žena optuži za blud za koji je kriva. Štaviše, ljubomora se svodi na nulu kod onih koji daju dopuštenje svojim ženama zbog gubitka potencije ili zarad imanja dece da bi dobili naslednike, u nekim slučajevima opet zbog profita i tako dalje. Postoje takođe i bludni brakovi, u kojima se partneri obostrano saglase da dozvoljavaju drugome da se prepusti vođenju ljubavi, a ponašaju se civilizovano kada se sretnu.

377. (XII) *Postoji takođe i ljubomora ljubavnica, ali je ona po prirodi različita od ljubomore žena.*

Ljubomora žena izvire iz unutarnjih nivoa njihove ličnosti, a ljubomora ljubavnica sa spoljašnjeg nivoa, tako da su različite po karakteru. Razlog što ljubomora žena izvire iz unutarnjih nivoa je što u njima stanuje bračna ljubav. To je zato što brak, iz razloga što je čvrsto uspostavljen ugovorom da traje zauvek, kao i zbog jednakih prava jednog i drugog, sjedinjuje njihove duše i formira višu vezu između njihovih umova. Kada se jednom ova veza ili jedinstvo uspostave, oni postaju neraskidivi, ma koliko da topla ili hladna ljubav među njima postane.

Zato poziv za vođenje ljubavi koji uputi žena potpuno zaledi čoveka od unutra prema spolja. Ali na poziv ljubavnice svom ljubavniku, to se ne dešava. Ljubomora po pitanju žene praćena je težnjom za reputacijom radi poštovanja; ali pratnja ljubomore izostaje kada je reč o ljubavnici. Međutim, ova dva tipa ljubomore su različita, u zavisnosti od toga gde se prima ljubav koja dolazi od žene a gde ona koja dolazi od ljubavnice, kao i od stanja rasuđivanja muškarca koji je prima.

378. (XIII) *Ljubomora postoji čak i među zverima i među pticama.*

Dobro je poznato da divlje životinje, kao što su lavovi, tigrovi, medvedi i mnoge druge pokazuju ljubomoru kada imaju mlade. To isto rade i bikovi, čak i kada nemaju teladi, a u velikoj meri i petlovi koji se bore sa svojim rivalima čak i do smrti. Razlog što petlovi pokazuju toliku ljubomoru leži u tome što su oni hvalisavi ljubavnici, a hvalisavost u toj vrsti ljubavi ne trpi jednakost; očigledno je da kao hvalisavi ljubavnici oni nadmašuju svaku vrstu ptica u kretanju, klimanju glavom, šepurenju i buci koju prave. Gore je dokazano da način na koji se muškarci, bilo da su ljubavnici ili ne, hvališu svojim položajem izaziva, povećava i pogoršava ljubomoru.

Emanuel Swedenborg

379. (XIV) *Ljubomora muškaraca i muževa različita je od ljubomore devojaka i žena.*

Međutim, ove razlike se ne mogu jasno podvući, jer je ljubomora drugačija u slučaju bračnih parova koji se vole duhovno i onih koji se vole samo prirodno; drugačija je u slučaju onih čije se sklonosti razlikuju i kod onih koji su upregli svog partnera u jaram poslušnosti. Ljubomora muškaraca je sama po sebi različita od ljubomore žena. Ljubomora muškarca vodi poreklo iz intelekta, a žene iz volje koja je pridružena intelektu muškarca. Ljubomora muškarca je stoga kao blesak besa i ljutnje, a ljubomora žene je kao vatra suzbijena raznim strahovima, raznim stavovima prema mužu, različitim odnosom prema sopstvenoj ljubavi, i različitom razboritošću koja ih kroz ljubomoru sprečava da ne otkriju svoju ljubav prema mužu. Ove razlike postoje jer su žene ljubav, a muškarci prijemnici ove ljubavi. Škodljivo je za žene da traće svoju ljubav na muževe, ali ne toliko za one koji primaju ljubav da je traće na žene.

Drugačije je kod duhovnih ljudi. U njihovom slučaju ljubomora muža prenosi se na ženu, baš kao što se njena ljubav prenosi na njega. Stoga izgleda kao da je istovetno predviđeno da se svaka od strana suprostavlja onome ko je ugrožava. Međutim, ljubomora žene udahnjuje se u njenog muža da bi se odupro naporima kurve da ga savlada; ova ljubomora je kao bol koji donosi suze u oči i peče savest.

380. Ovde ću izneti dva iskustva od kojih je ovo prvo.

Jednom sam bio zapanjen velikim brojem ljudi koji su gledali na prirodu kao na izvor stvaranja, te stoga i svega ispod i iznad sunca. Kada vide nešto, oni kažu odajući iskreno priznanje: „Ovo je sigurno delo prirode.“ A kada ih zapitate zašto kažu da je to delo prirode a ne

Boga, oni se tada slože sa stanovištem da je Bog stvorio prirodu, tako da mogu sa lakoćom reći i da je ono što vide stvorio Bog i da je delo prirode, a onda kažu onako za sebe mrmljajući skoro nečujno: „Šta je Bog do priroda?“ Ovo lažno uverenje da je priroda stvorila univerzum, ludost koju oni smatraju mudročću, čini ih toliko oholim da na sve one koji priznaju da je Bog stvorio univerzum gledaju kao na mrave koji puze po zemlji gazeći utabanom stazom, a na druge kao na leptire koji lepršaju u vazduhu. Svoju dogmu nazivaju snom, jer vide stvari koje drugi ne mogu, i kažu: „Ko je ikad video Boga? Svi mi možemo da vidimo prirodu.“

Dok sam se čudio tolikoj brojnosti takvih ljudi, jedan anđeo dođe, stade pored mene i reče mi: „O čemu razmišljaš?“ Ja mu odgovorih: „Koliko ima ljudi koji veruju da je priroda stvoritelj univerzuma?“ „Ceo Pakao“, odgovori mi anđeo, „sačinjen je od takvih ljudi; tamo se oni nazivaju sotonama i đavolima. Oni koji su formirali čvrstu veru u prirodu te stoga porekli postojanje Boga, sotone su; oni koji su potrošili svoje živote na zločine te tako prognali iz svojih srca svako priznanje Boga, đavoli su. Ali ja ću te povesti u srednje škole u jugozapadnoj četvrti gde žive takvi ljudi koji još nisu otišli u Pakao.“

I on me uze za ruku i povede me. Tamo ugledah neke kolibe koje predstavljahu srednje škole i jednu zgradu po sredini koja je izgledala kao njihovo sedište. Bila je sagrađena od crnog kamena prekrivenog staklenim pločama, koje su se sijale kao da su od zlata i srebra, ili pak minerala liskuna. Tu i tamo bejahu posute školjke sličnog sjaja.

Pridosmo ovoj zgradi i pokucasmo. Neki čovek nam brzo otvori vrata i požele dobrodošlicu. Potom požuri prema stolu i donese nam četiri knjige rekavši: „Svaka od ovih knjiga sadrže mudrost koju većina kraljevstava danas odobrava. Ova knjiga sadrži mudrost koju odobravaju mnogi u Francuskoj, ovu mnogi u Nemačkoj, ovu neki u Holandiji,

Emanuel Swedenborg

a ovu neki u Britaniji.“ „Ako želite da vidite“, nastavi on, „učiniću da se ove četiri knjige sijaju pred vašim očima.“ Tada se slava njegove reputacije izli i razli po knjigama, od čega one zasjaše svetlošću koja odmah nestade iz našeg vidokruga. Upitasmog: „Šta to pišeš sada?“ On nam odgovori da iznosi iz svoje riznice i izlaže samo jezgro mudrosti, koje se može sažeti u sledećem: 1. Da li priroda duguje svoje postojanje životu ili život prirodi, 2. Da li centar duguje svoje postojanje prostranstvu ili prostranstvo centru, 3. O centru i prostranstvu prirode i života.

Rekavši to, ponovo sede za sto, a mi prošetasmog njegovom prostranom školom. Na njegovom stolu nalazila se sveća jer nije bilo dnevne svetlosti već mesečina kao da je noć. Ono što me je iznenadilo bilo je to što se činilo da se sveća kreće okolo i baca svoju svetlost svuda po prostoriji, ali kako je fitilj bio potkresan davala je malo svetlosti. Dok je on pisao, videli smo slike raznih oblika kako se dižu sa stola na zidove. Na toj mesečini ličile su na prelepe ptice iz Indije. Ali kad smo otvorili vrata, na dnevnoj svetlosti poprimile su izgled noćnih ptica sa mrežastim krilima. To su bile očigledne istine preokrenute u laži navođenjem dokaza koje je on dovitljivo povezo u skladne nizove.

Kad smo to videli, pridosmog stolu upitavši ga šta sada piše. „Svoju prvu tvrdnju“, reče on, „o tome da li priroda duguje svoje postojanje životu ili život prirodi.“ Reče da u vezi s ovim može potvrditi i jedno i drugo, učinivši da deluju jednako istinito. Ali zbog izvesnog skrivenog straha, koji mu nije jasan, usuđuje se da dokaže samo tvrdnju da priroda duguje svoje postojanje životu, odnosno da potiče od života, a ne obrnuto, da život potiče ili dolazi od prirode.

Mi ga ljubaznog upitasmog kakav je to skriveni strah koji ne može objasniti. On odgovori da je to bojazan da ga sveštenici ne nazovu obožavateljem prirode, odnosno ateistom, a laici osobom nezdravog uma, jer su to ili

slepo verujući ili ljudi koji shvataju značenje stvari proučavanjem argumenata koji ih podržavaju.

Tada, sa izvesnom ozlojedenošću vatrenosti prema istini, mi ga upozorismo rekavši: „Prijatelju, ti grešiš veoma. Tvoja mudrost, koja nije ništa drugo do umeće pisanja, odvela te je pogrešnim putem, a tvoja želja za reputacijom navela te je da dokazuješ ono u šta ne veruješ. Zar ne znaš da je ljudski um u stanju da se uzdigne iznad čulnih stvari, odnosno misli izazvanih telesnim čulima; a kada se tako uzdigne on može videti produkte života na višem nivou a produkte prirode na nižem? Šta je život do ljubav i mudrost, a šta priroda do prijemnik ljubavi i mudrosti, sredstvo realizacije njihovih dejstava i svrhe? Da li oni mogu biti jedno sem kao nadređeni i podređeni? Svetlost sigurno ne može biti jedno sa okom, niti zvuk sa uvom. Šta je uzrok ovih čula ako ne život i šta je uzrok njihovih oblika ako ne priroda? Šta je ljudsko telo do organ za primanje života? I zar svi njegovi delovi nisu organski konstruisani da proizvode efekte koje ljubav želi i koje intelekt smisli? Sigurno je da telesni organi potiču od prirode, ali ljubav i misli potiču od života. Zar se oni međusobno poprilično ne razlikuju? Uzdigni svoj um malo više i videćeš da emocije i misli potiču od života; da emocije potiču iz ljubavi a misli iz mudrosti, a i jedne i druge od života jer ljubav i mudrost čine život, kao što je prethodno rečeno. Ako uzdigneš svoju intelektualnu sposobnost još malo više, videćeš da ljubav i mudrost ne mogu postati ako negde nemaju izvor, a taj izvor je Ljubav sama i Mudrost sama, odnosno Život sam. Oni su Bog, koji je izvor prirode.“

Nakon toga porazgovarismo sa njim o drugom pitanju, da li centar duguje svoje postojanje prostranstvu ili prostranstvo centru, upitavši ga zašto raspravlja o ovome. On nam odgovori da je njegov cilj da dođe do zaključka o centru i prostranstvu prirode i života, odnosno o poreklu jednog i drugog. Kada ga upitamo za mišljenje, on

Emanuel Swedenborg

nam odgovori isto što i pre, da može dokazati obe tvrdnje, ali da iz straha od gubitka svoje reputacije, dokazuje da prostranstvo potiče, to jest dolazi iz centra. „Svejedno“, reče on, „znam da je nešto postojalo pre sunca, da je bilo raspodeljeno širom tog prostranstva i to je samo sebe dovelo u red stvorivši centre.“

Vatrenost našeg negodovanja podstaje nas da mu kažemo: „Prijatelju, ti si lud.“ Na ove reči, on odmače stolicu od stola, pogleda nas uplašeno, ali onda nastavi da nas sluša sa osmehom na licu. „Šta može biti luđe“, nastavismo mi, „nego reći da centar duguje svoje poreklo prostranstvu? Uzmimo da tvoj centar predstavlja sunce, a tvoje prostranstvo univerzum; dakle, ti smatraš da je univerzum nastao bez sunca, zar ne? Sigurno je da sunce proizvodi prirodu i sva njena svojstva koja isključivo zavise od toplote i svetlosti koju ono zrači i koje se šire kroz atmosferu, zar ne? Gde bi one mogle biti pre nego je postalo sunce? Kasnije u razgovoru ćemo objasniti njihovo poreklo. Zar atmosfere i sve na zemlji nije poput površine, čije je centar sunce? Šta bi nastalo od njih svih da nije sunca? Da li bi one mogle da traju i jedan trenutak? Šta su one bile pre nego je postalo sunce? Da li bi mogle opstati? Zar nije opstanak večiti nastanak? Kako opstanak svega u prirodi zavisi od sunca iz toga sledi da i njihov nastanak zavisi od sunca. Svako to može videti i priznati na osnovu sopstvenog iskustva.

Zar ono što je logički kasnije ne opstaje na osnovu onoga što je logički pre kao što iz njega i nastaje? Ukoliko je površina bila ranije, a centar kasnije, zar postojanje onoga što je ranije ne bi zavisilo od onoga što je kasnije. Pa ipak, ovo je suprotno zakonima reda. Kako ono što je kasnije može proizvesti ono što je bilo ranije, ili spoljašnje proizvesti unutarne ili gluplje nevinije? Stoga kako mogu površine koje čine prostranstvo proizvesti centre? Svako može da vidi da je to suprotno zakonima prirode.

Ove dokaze smo izveli iz racionalne analize da pokažemo da centar proizvodi prostranstvo, a ne obratno; iako svako ko ispravno razmišlja to sam može videti i bez ovih dokaza. Kažeš da je prostranstvo samo proizvelo sopstveni centar. Da li se to desilo slučajno da je sve slilo u takav jedan predivan i neverovatan red, tako da jedna stvar nastaje na račun druge, a svaka pojedina stvar na račun ljudskih bića i njihovog večnog života? Da li priroda, inspirisana nekom ljubavlju i delujući putem mudrosti, može proizvesti takve efekte i može li pretvoriti ljudska bića u anđele i napraviti anđela? Ako uzmeš u obzir ove pretpostavke i razmisliš, srušiće se tvoja predstava o prirodi koja postaje iz prirode.,,

Nakon toga ga upitamo šta je mislio i šta misli pod trećom tvrdnjom o centru i prostranstvu prirode i života. Da li veruje da su centar i prostranstvo prirode isto što i centar i prostranstvo života?

On reče da se ovde on dvoumi. Ranije je verovao da je unutarnja aktivnost prirode život, a da ljubav i mudrost, koje su suštinski delovi ljudskog života, dolaze iz ovog izvora; da ih proizvode toplota i svetlost koje dolaze od vatre sunca a da ih atmosfera prenosi. Ali sada, nakon ovoga što je čuo o životu ljudi posle smrti, počeo je da sumnja, a ta sumnja mu naizmenično uzdiže i deprimira um. Kada ga uzdigne, on priznaje centar koji mu je prethodno bio sasvim nepoznat; kada ga deprimira, on vidi centar za koji je mislio da je jedini. Život iz centra prethodno mu je bio nepoznat, a prirodu iz centra je smatrao jedinom, dok je svaki centar okružen prostranstvom.

Mi rekosmo da to odobravamo sve dok je o voljan da sagleda centar i prostranstvo prirode iz centra i prostranstva života, a ne obratno. Podučili smo ga da iznad Neba anđela postoji sunce koje je nepatvorena ljubav; ono deluje goruće kao sunce sveta, a toplota koju zrači izvor je volje i ljubavi među anđelima i ljudskim bićima, a svetlost koju zrači proizvodi njihov intelekt i mudrost.

Emanuel Swedenborg

Proizvodi života nazivaju se duhovnim, a proizvodi sunca sveta spremišta su života i nazivaju se prirodnim. Prostranstvo koje dolazi iz centra života naziva se Duhovnim svetom, koji se održava u životu pomoću sopstvenog sunca, a prostranstvo prirode naziva se Prirodnim svetom, koji opstaje zahvaljujući sopstvenom suncu. Sada, kako se prostor i vreme ne mogu pripisati ljubavi i mudrosti, već njihovo mesto zauzimaju stanja, prostranstvo koje okružuje sunce Neba anđela nije prostorna veličina iako je unutar prostorne veličine prirodnog sunca i prisutno je kod živih bića tamo, u zavisnosti od njihove sposobnosti da primaju, a to određuju njihovi oblici.

Ali on tada upita: „Šta je izvor vatre u suncu sveta, prirodnom suncu?“ Mi mu odgovorismo da je to sunce Neba anđela, koje nije vatra, već Božanska ljubav koja neposredno zrači od Boga, koji je ljubav sama. Kako se on začudi, mi mu to objasnismo ovako. „Ljubav je po svojoj suštini duhovna vatra; zato vatra u duhovnom smislu Reči predstavlja ljubav. Zato se sveštenici u crkvi mole da im ta nebeska vatra, koja znači ljubav, ispuni srca. Vatra na oltaru i vatra na svećnjaku u šatoru Izraelićana ne predstavljaju ništa drugo do izraz Božanske ljubavi. Toplota krvi ili životna toplota ljudskih bića i životinja uopšte, ne dolazi iz drugog izvora do iz ljubavi koja tvori njihov život. Zato se ljudi zacrvene, zagreju i planu kada njihova ljubav postane vatrena ili preraste u ljutnju i ogorčenje. Stoga činjenica da duhovna toplota, budući ljubav, proizvodi prirodnu toplotu u ljudskim bićima u toj meri da se njihova lica i udovi zacrvene i zapale, može nam poslužiti kao dokaz da je izvor vatre prirodnog sunca vatra duhovnog sunca, koja je Božanska ljubav.

Dakle, pošto prostranstvo nastaje iz centra, a ne obratno, a centar života, koji je sunce Neba anđela, predstavlja Božansku ljubav koja neposredno zrači od Boga, koji je u sredini tog sunca; i pošto to sunce stvara sunce Prirodnog sveta, a iz njega prostranstvo koje se naziva

Prirodnim svetom, očigledno je da je univerzum stvorio Bog jedini.“

Nakon toga mi krenusmo, a on nas isprati do izlaza iz dvorišta srednje škole, razgovarajući sa nama o Nebu i Paklu i o Božanskom vodstvu, pokazujući novu oštroumnost.

381. Drugo iskustvo

Jednom sam gledao prema Duhovnom svetu da bih u daljini ugledao palatu okruženu, ili bolje rečeno opkoljenu gomilom ljudi; a mnogi su još uvek žurili k njoj. Iznenadivši se zbog toga, požurih od kuće, pa upitah jednog od onih koji su žurili prema palati šta se to tamo događa.

On mi odgovori da su trojica pridošlica iz sveta bila dospela na Nebo na kojem su videli veličanstvene prizore, uključujući devojke i žene zadivljujuće lepote; pa su sada po povratku s tog Neba, došli u palatu gde izveštavaju o onome šta su videli. Prvenstveno su rekli da su lepote koje su videli tamo takve kakve njihove oči nikada nisu videle, niti mogu videti sem kada ih osvetli svetlost nebeske aure. Rekli su da su oni u svetu bili govornici iz kraljevstva Francuske. Elokveciju su učinili svojim poslom, a sada su svladani željom da održe govor o izvoru lepote. Kada se to raščulo po susedstvu, veliki broj ljudi se okupio da sluša.

Čuvši ovo, požurih i ja i udoh u palatu. Videh ovu trojicu kako stoje u sredini, obučeni u odoru boje safira protkanu zlatnim nitima, zbog kojih se činilo da se sijaju poput zlata čim bi se okrenuli. Stajali su iza neke vrste propovedaonice, spremni da govore. Tada jedan od njih stupi za propovedaonicu da bi održao slovo o izvoru lepote ženskog pola. Ono što je rekao beše sledeće.

382. „Šta bi drugo moglo biti izvor lepote sem ljubav, koja se pretvara u lepotu kada dospe do očiju mladića

Emanuel Swedenborg

i obasja ih? Ljubav i lepota su stoga isto. Ljubav sa unutarnjeg nivoa boji lice neveste nekakvim plamenom, čije isijavanje daje njenom životu purpurni odsjaj zore. Svako mora biti svestan da ovaj plamen šalje zrake u njene oči, a iz tih centara širi se po licu, zaranja u njene grudi i pali njeno srce tako da njegova toplota i svetlost deluju na prolaznika na isti način kao vatra. Toplota je ljubav, svetlost je lepota ljubavi. Ceo svet se slaže u čvrstom uverenju da ljubav čoveka određuje njegovu privlačnost i lepotu. Ali postoji razlika između ljubavi koju oseća muški pol i one koju oseća ženski pol. Muška ljubav je ljubav prema bivanju mudrim, ženska ljubav je ljubav prema voljenju muške ljubavi prema bivanju mudrim. Dakle, što više mladići vole mudrost, to su oni devojkama privlačniji i lepši; a što više devojke vole mudrost mladića, to su mladićima privlačnije i lepše. Upravo onako kako ljubav jedne osobe ide da se susretne i zagrlji sa ljubavlju druge, tako čine i njihove lepote. Na ovaj način zaključio sam da ljubav oblikuje lepotu tako da liči na nju.“

383. Posle njega izade drugi govornik, da jednim lepim govorom obrazloži izvor lepote. „Čuo sam“, reče on, „da je ljubav izvor lepote, ali ja ne prihvatam to mišljenje. Da li ovde ima neko ko zna šta je ljubav? Da li je iko u stanju da u svom umu formira predstavu o tome? Da li je iko video? Kažite mi gde je. Ja tvrdim da je mudrost izvor lepote. Kod žena je to mudrost duboko pohranjena i skrivena, a kod ljudi je mudrost otvorena i jasno vidljiva. Šta je to nego mudrost što ljudsko biće čini ljudskim? Da nije nje, čovek bio bi kao statua ili slika. Šta to devojka traži u mladiću nego koliko je mudar? I šta to mladić traži u devojci nego koju vrstu naklonosti prema njegovoj mudrosti ona poseduje? Pod mudročću mislim na pravu moralnost, jer je to mudrost života. Kada se skrivena mudrost približi otvorenoj mudrosti i prigrlji je, što se dešava iznutra u duhu svakog od njih, one

se ljube i spajaju međusobno; to je ono što se naziva ljubavlju. Tada oni jedno drugom liče na modele lepote. Ukratko, mudrost je kao svetlost ili blistavost vatre, koja zaslepljuje oči, i tom prilikom proizvodi lepotu.“

384. Nakon toga, treći govornik ustade i reče sledeće. „Izvor lepote nije ni ljubav sama, niti mudrost sama, već je to jedinstvo ljubavi i mudrosti, jedinstvo ljubavi sa mudrošću u mladića i jedinstvo mudrosti sa njenom ljubavlju u devojke. Jer devojka ne voli mudrost u sebi već u mladiću; i na osnovu toga ga vidi lepim. Kada je mladić vidi u devojci, na osnovu toga je vidi lepom. Stoga ljubav pomoću mudrosti čini lepotu, a mudrost je iz ljubavi prima.

Dali su mi vizuleni dokaz ove istine na Nebu. Video sam devojke i žene i uočio njihovu lepotu, zapazivši da je ona različita kod devojaka i žena. Kod devojaka sam video samo iskre lepote, ali kod žena svu njenu raskoš. Razlika je bila poput razlike između sjajne iskre dijamanta i gorućeg žara rubina.

Lepota nije ništa drugo do zadovoljstvo očima; a odakle to zadovoljstvo dolazi nego iz igre ljubavi i mudrosti? Ta igra daje sliku crvenkaste boje, a ona promiče iz oka u oko i stvara lepotu. Šta je to što lice čini lepim, ako ne njegova rumen i belina, i šarmantan način na koji se one prepliću? Njegova rumen dolazi iz ljubavi i belina iz mudrosti. Jer je ljubav crvena od sopstvene vatre, a mudrost je bela od sopstvenog svetla. Jasno sam video i jednu i drugu na licima bračnog para na Nebu, rumen beline na ženi i belinu rumenila na muškarcu. Primetio sam da to njihovo međusobno posmatranje daje njihovim licima takvu izvanrednost.“

Kada treći govornik završi, prisutni mu zapljeskaše povikavši: „Ovo je pobednik.“ Iznenada plamena svetlost, koja je svetlost bračne ljubavi, ispunila palatu svojim sjajem, a njihova srca prijatnim osećanjima.

XVII

VEZA IZMEĐU BRAČNE LJUBAVI I LJUBAVI PREMA DECI

385. Postoje znakovi koji ukazuju na to da su bračna ljubav i ljubav prema deci, koja se naziva roditeljskom ljubavlju, povezane. Postoje takođe i znakovi koji mogu navesti ljude da poveruju da one nisu povezane. Jer ljubav prema deci postoji kod bračnih parova koji osećaju iskrenu ljubav prema partneru, kao i kod parova koji se u srcu ne slažu; a takođe i u slučaju razdvojenih parova, s tim da je ona ponekad dublja i jača kod njih nego kod ovih prvih. Međutim, izvor iz kojeg izvire ljubav prema deci može nam dokazati da je ona konstantno vezana za bračnu ljubav. Uprkos svim razlikama između onih koji je primaju, ove dve ljubavi ostaju neraskidivo povezane, baš kao prvi cilj i krajnji cilj, odnosno efekat.

Prvi cilj bračne ljubavi je stvaranje potomstva; a krajnji cilj, efekat, jeste stvoreno potomstvo. Prvi cilj se prostire na efekat i stanuje u njemu kao njegovo jezgro, nikada ga ne napuštajući. Ovo se može videti racionalnim ispitivanjem načina na koji ciljevi i uzroci napreduju određenim redom da proizvedu njihove efekte. Ali kako je mnogo ljudi u stanju da rasuđuje isključivo od efekata, od kojih izvode neke zaključke, umesto da započnu sa uzrocima i da nastave sa analizom do efekata i slično, svetlost zaklonjena razumom mora se neizbežno pretvoriti u taman oblak. Usled toga, izgled i privid dovode do odstupanja

od istina. Da bih pokazao da su bračna ljubav i ljubav prema deci iznutra povezane, uprkos njihovom spoljašnjem razilaženju, dokaze ću izneti sledećim redom:

- I Postoje dve univerzalne sfere koje dolaze od Boga, kreirane da održe univerzum u stanju u kojem je stvoren. Jedna od njih je reproduktivna sfera, a druga je sfera zaštite onoga što je stvoreno.*
- II Ove dve univerzalne sfere čine jedno sa sferom bračne ljubavi i sferom ljubavi prema deci.*
- III Ove dve sfere utiču u celini i pojedinačno na sve na Nebu i u svetu, od prvog do poslednjeg.*
- IV Sfera ljubavi prema deci je ona koja štiti i pomaže one koji nisu u stanju da zaštite sebe i pomognu sebi.*
- V Ova sfera utiče na zle, kao i na dobre, čineći svakog pojedinca pripravnog za ljubav, štiti i pomaže njegovom potomstvu na osnovu same njegove ljubavi.*
- VI Ova sfera prvenstveno utiče na ženski pol, odnosno majke, ali se sa njih prenosi i na muški pol, odnosno očeve.*
- VII Ova sfera je takođe i sfera nevinosti i mira koji dolaze od Boga.*
- VIII Sfera nevinosti utiče i deluje na decu, a kroz njih i na njihove roditelje.*
- IX Ona takođe utiče i na duše roditelja i sjedinjuje se sa istom sferom u deci. Ona se pre svega uliva dodirom.*
- X Što se više nevinost u deci povlači, to više osećanja i veze slabe; to se nastavlja postepeno dok ne rezultira razdvajanjem.*
- XI Stanje nevinosti i mira, koje osećaju roditelji prema svojoj deci, može se racionalizovati kroz činjenicu da deca sama od sebe nemaju znanje ili sposobnost, već ga dobijaju od drugih, prvenstveno od oca i majke. To stanje takođe postepeno*

Emanuel Swedenborg

slabi, kako oni stiču znanje i sposobnost sami, a ne od svojih roditelja.

- XII Ova sfera napreduje određenim redom od svog cilja kroz uzroke do efekata i proizvodi cikluse aktivnosti; na taj način stvaranje se održava u stanju koje je predviđeno i obezbeđeno.*
- XIII Ljubav prema deci opada, ne raste.*
- XIV Stanje ljubavi kod žena drugačije je pre začeća, a drugačije kasnije, u vreme trudnoće.*
- XV Postoje duhovni razlozi, a otuda i prirodni razlozi, za povezivanje bračne ljubavi roditelja sa njihovom ljubavlju prema deci.*
- XVI Ljubav prema mladoj i starijoj deci je drugačija kod duhovnih i prirodnih bračnih parova.*
- XVII Kod duhovnih ta ljubav dolazi iznutra ili iz onoga što je pre, ali u slučaju prirodnih dolazi spolja ili onoga što je posle.*
- XVIII To je razlog postojanja te ljubavi kod bračnih parova koji se vole, kao i kod onih koji se ne vole.*
- XIX Ljubav prema deci nastavlja se nakon smrti, naročito kod žena.*
- XX Žene podižu decu pod vođstvom Boga, a ona rastu fizički i inetelektualno kao u svetu.*
- XXI Bog je obezbedio da se njihova detinja nevinost pretvori u nevinost mudrosti, tako da deca postaju anđeli.*

Sada sledi objašnjenje ovih tačaka.

386. *(I) Postoje dve univerzalne sfere koje dolaze od Boga, kreirane da održe univerzum u stanju u kojem je stvoren. Jedna od njih je reproduktivna sfera, a druga je sfera zaštite onoga što je stvoreno.*

Božanstvenost koja dolazi od Boga naziva se sferom, jer dolazi iz Njega, okružuje ga i ispunjava i duhove i prirodne svetove, proizvodeći efekat od ciljeva koje je Bog

predodredio u činu stvaranja i kasnije obezbedio. Svaka emanacija iz nekog predmeta, koja ga okružuje i opkoljava, naziva se sferom; kao na primer, sfera svetlosti i toplote koje dolaze od sunca i okružuju ga, sfera života koja dolazi od osobe i okružuje je, sfera mirisa koja dolazi od žbuna i okružuje ga, sfera privlačnosti koja dolazi od magnetita i okružuje ga itd.

Ali univerzalne sfere koje se ovde pominju dolaze od Boga i okružuju Ga. One zrače sa sunca Duhovnog sveta u čijoj sredini je On. Sfera toplote i svetlosti, ili što je isto, sfera ljubavi i mudrosti, zrače od Boga preko tog sunca da realizuju Njegove ciljeve, koji su Njegove svrhe. Ali sferama se daju različita imena u zavisnosti od svrha kojima služe. Božanska sfera, koja ima za cilj očuvanje univerzuma u stanju u kojem je stvoren kroz niz generacija, naziva se reproduktivnom sferom. Božanska sfera koja ima za cilj očuvanje generacija u njihovim počecima i kasnije u njihovom razvoju, naziva se sferom zaštite onoga što je stvoreno. Osim ove dve, postoje i mnoge druge Božanske sfere, kojima se daju različita imena u zavisnosti od njihove svrhe (videti odeljak 222). *Realizacija ovih svrha pomoću ovih sfera je Božanska promisao.*

387. (II) *Ove dve univerzalne sfere čine jedno sa sferom bračne ljubavi i sferom ljubavi prema deci.*

Očigledno je da sfera bračne ljubavi čini jedno sa reproduktivnom sferom. Jer reprodukcija je krajnja svrha, a bračna ljubav je posredni uzrok pomoću kojeg se ona realizuje; a cilj i uzrok deluju zajedno u realizaciji njihovih ciljeva i u njima, jer su oni jedno te isto. Takođe je očigledno da sfera ljubavi prema deci čini jedno sa sferom zaštite onoga što je stvoreno, jer je ona cilj koji proizilazi iz prethodnog cilja, stvaranja; a ljubav prema deci je njen posredni uzrok pomoću kojeg ona deluje. Ciljevi napreduju u nizovima jedan za drugim; i kako napreduju poslednji postaje prvi i tako dalje do krajnje faze u kojoj se

Emanuel Swedenborg

zaustavljaju ili prestaju da postoje. (Više o ovoj temi naći ćete u objašnjenju tačke *XII* (odjeljak 400).

388. *(III) Ove dve sfere utiču u celini i pojedinačno na sve na Nebu i u svetu, od prvog do poslednjeg.*

Kažemo u celini i pojedinačno jer kada kažemo u celini mi mislimo zajedno sa njom na pojedinosti od kojih je sačinjena. Jer ona postaje i sačinjena je od pojedinosti, a one su te koje joj daju ime, kao što se ono što se deli naziva po njegovim delovima. Stoga ako oduzmete pojedinosti, celina ostaje samo prazno slovo, koje liči na površinu koja u sebi nema ništa. Pripisati Bogu sveopštu vlast, uklonivši pojedinosti, ništavan je izraz kao da mu se pripisuje ispraznost. Poređenje sa sveopštim kraljevanjem zemaljskih kraljeva ne može se primeniti. Zato mi sada kažemo da ove dve sfere nameću svoj uticaj u celini i pojedinačno.

389. Razlog što reproduktivna i zaštitna sfera, odnosno sfere bračne ljubavi i ljubavi prema deci, utiču na sve od prvog do poslednjeg na Nebu i u svetu, leži u tome što sve emanacije od Boga ili od sunca koje dolazi od Njega i u kojem se On nalazi, prolaze kroz sve stvoreno dole do poslednje etape svega. To je zato što je ono Božansko (kako napreduje naziva se nebesko i duhovno) bez prostora i vremena. Poznato je da se širenje ne može pripisati duhovnim stvarima jer nemaju vreme i prostor. Tako je i sve što dolazi od Boga neposredna sadašnjost od prvog do poslednjeg. Sfera bračne ljubavi je isto tako univerzalna (videti odeljke 222-225).

Očigledno je da se sfera ljubavi prema deci ponaša na isti način od nastanka te ljubavi na Nebu, gde se nalaze deca sa Zemlje, kao i od nastanka među ljudskim bićima na svetu, među zverima i pticama, zmijama i insektima. Analogne činjenice važe i za biljno carstvo i carstvo minerala. U carstvu biljaka seme je zaštićeno ljuštrom

kao omotom, a pored toga nalazi se u voću, kao u kući, i hrani se sokovima kao mlekom. Da nešto slično postoji i među mineralima, vidi se po matricama i rudnim žilama u kojima se nalaze i čuvaju drago kamenje i plemeniti metali.

390. Reproductivna sfera čini jedno u neprestanom nizu sa sferom zaštite onoga što je stvoreno, jer se reproductivna ljubav nastavlja u ljubav prema onome što je stvoreno. Priroda reproductivne ljubavi može se prepoznati na osnovu zadovoljstva koje je najveće i prevazilazi sva druga. Ono se oseća u reproductivnom stanju u muškarcu, a primetno je i u stanju primanja u ženama. To izuzetno zadovoljstvo nastavlja se u ljubavi do rađanja i u njoj se ispunjava.

391. *(IV) Sfera ljubavi prema deci je ona koja štiti i pomaže one koji nisu u stanju da se zaštite i pomognu sebi.*

Gore smo rekli (odjeljak 386) da je ispunjavanje Božjih svrha pomoću sfera koje dolaze od Njega Božanska promisao. Stoga se i na ovo misli pod sferom koja štiti i pomaže one koji nisu u stanju da se zaštite i pomognu sebi. Jer je definisano od stvaranja da ono što je stvoreno treba da bude sačuvano, obezbeđeno, zaštićeno i podržano; u protivnom bi se univerzum urušio. Ali kako ovo Bog ne može izvesti direktno u slučaju živih bića, kojima je data sloboda izbora, to se radi indirektno putem ljubavi usađene u očevima, majkama i dadiljama. Oni nisu svesni da njihova ljubav dolazi od Boga, jer ne osećaju Božji uticaj, a još manje Njegovu sveprisutnost.

Može li iko da ne vidi kako to nije delo prirode, već Božanske promisli koja deluje u prirodi i kroz prirodu; a takav univerzalni uticaj ne bi mogao postojati da ne dolazi od Boga kroz duhovno sunce, koje se nalazi u centru univerzuma, čije je delovanje, s obzirom da je mimo

Emanuel Swedenborg

vremena i prostora, neposredno i prisutno svuda od prve do poslednje stvari?

U ovome što sledi opisaćemo kako se to Božansko delo, koje je Gospodnja Božanska promisao, prima od strane živih bića. Činjenica da majke i očevi štite i pomažu decu, jer ona nisu u stanju da se zaštite i pomognu sebi, nije razlog te ljubavi, ali je racionalan razlog koji ta ljubav spušta na intelekt. Jer da je to jedini razlog, da nije ljubavi koja je u čoveka udahnuta i koja ga nadahnjuje, i da nije zakona ili kazni da ga prinude, čovek se ne bi brinuo o svojoj deci više nego što bi to radila neka statua.

392. (V) *Ova sfera utiče na zle kao i na dobre, čineći svakog pojedinca pripravnog za ljubav, štiti i pomaže njegovom potomstvu na osnovu same njegove ljubavi.*

Iskustvo nam dokazuje da ljubav prema deci ili roditeljska ljubav postoji kako među zlima tako i među dobrima, a isto tako i među životinjama, kako divljim tako i pitomim. Zapravo, ponekad je jača i vatrenija među zlim ljudima i divljim životinjama. Razlog je što se svaka ljubav koja dolazi od Boga i utiče na ono što dotakne, na tom mestu pretvara u glavnu ljubav datog života. Jer svako živo biće oseća kao da voli od sebe pošto je ovaj uticaj neprimetan. Kada osoba zaista voli sebe, ona ljubav prema deci čini sopstvenom, jer vidi sebe u njima i njih u sebi i vidi sebe sjedinjenu sa njima.

Zato je ta ljubav snažnija kod divljih životinja, kao recimo među lavovima i lavicama, medvedima, leopardima i vukovima oba pola, kao i drugim sličnim životinjama, nego među konjima, jelenima, kozama i ovcama. Razlog je u tome što divlje životinje dominiraju nad pitomim, pa je njihovo samoljublje prevladavajuće, a ta ljubav čini da vole sebe u svom potomstvu. Kao što rekoh, ljubav koja se uliva pretvara se u ljubav onoga koji je prima. Ova ljubav koja pritiče pretvara se u nešto sopstveno po Gospodnjoj Božanskoj promisli, te tako predstavlja motiv koji

čini da zli roditelji štite svoje potomstvo i da mu pomažu. Da to nije tako, preživelo bi svega nekoliko predstavnika ljudske rase a nijedna od divljih životinja, koje su ipak od neke koristi. Ove činjenice pojašnjavaju da je svako sklon ljubavi, zaštititi i pomoći svom potomstvu zbog sebi svojstvene ljubavi.

393. (VI) *Ova sfera prvenstveno utiče na ženski pol, odnosno majke, ali se sa njih prenosi i na muški pol, odnosno očeve.*

Ovo sledi iz istog izvora kao i prethodno pomenu- to (odeljak 223); sferu bračne ljubavi primaju žene i pre- nose je na muškarce, jer su žene rođenjem predodređene da budu ljubav prema intelektu muškarca, a intelekt je pri- malac. Umnogome je isto sa ljubavlju prema deci, jer je njeno poreklo u bračnoj ljubavi. Dobro je poznato da majke gaje najnežniju ljubav prema deci, dok očevi ne baš toliko nežnu. Jasno je da je ljubav prema deci utisnu- ta u bračnu ljubav, za koju su žene predodređene rođe- njem, na osnovu činjenice da devojčice pokazuju dobro- namernu i prijateljsku naklonost prema maloj deci i prema lutkama koje nosaju okolo, oblače, ljube i grle. Dečaci ne pokazuju ovakvu naklonost.

Može delovati da majke počinju da gaje ljubav pre- ma deci hraneći ih svojom krvlju u materici, tako da nji- hov život postaje život deteta i da se oni tako emocional- no sjedinjuju. Ali u stvari to nije izvor te ljubavi, jer kada bi se bez znanja majke njena beba po rođenju zamenila drugom, ona bi je isto tako nežno volela kao da je njena sopstvena. Štaviše, dadilje često više vole decu od majki. Iz ovih zapažanja sledi da ova ljubav ne može doći iz ne- kog drugog izvora do iz bračne ljubavi usađene u svakoj ženi; ljubav prema začinjanju je prati dok njeno zadovolj- stvo priprema ženu da je primi. Ovo je prva faza ove lju- bavi, a nakon rođenja deteta ona se sa svojim zadovoljstvom u potpunosti prenosi na dete.

Emanuel Swedenborg

394. (VII) *Ova sfera je takode i sfera nevinosti i mira koji dolaze od Boga.*

Nevinost i mir su dva najličnija obeležja Neba. Tako se nazivaju jer dolaze direktno od Boga; jer je On nevinost sama i mir sami. Zbog nevinosti se Bog naziva Jagnjetom, a On o miru kaže.

Mir vam ostavljam, mir svoj dajem vam. (Jovan 14:27)

Na isto se misli pod mirom koji ljudi treba da požele pozdravljajući grad ili kuću u koju ulaze; ako je kuća dostojna, njihov mir doći će na nju, ali ako nije, mir se njima vraća (Mateja 10:11-15). Ovo je takode razlog što se Bog naziva „Knez Mirni“. (Isaija 9:6)

Sledeći razlog zašto su nevinost i mir najintimnija obeležja Neba jeste taj što je nevinost bit svake dobre stvari, a mir je blaženstvo svakog zadovoljstva koje pripada dobru. (Vidite moju knjigu *Nebo i Pakao*; o stanju nevinosti anđela na Nebu, odeljci 276-283; i o stanju mira na Nebu, 284-290).

395. (VIII) *Sfera nevinosti utiče i deluje na decu, a kroz njih i na njihove roditelje.*

Dobro je poznato da su deca primeri nevinosti, ali ne i da se njihova nevinost uliva u njih od Boga. Ona dolazi od Njega jer je on nevinost sama, kao što je upravo rečeno. Niti se išta može izliti iz nje, jer ona ne može postojati sem od svog početka, koji je stvar sama. Međutim, treba ukratko reći kakva je priroda nevinosti detinjstva, koja dotiče roditelje. Ona isijava sa njihovih lica, iz nekih njihovih pokreta, iz prvih reči koje izgovore, a to deluje na roditelje. Deca poseduju nevinost jer njihovo razmišljanje ne dolazi iznutra, pošto ona još uvek ne znaju šta su dobro i zlo ili istina i laž, kao nešto što će rukovoditi njihovim razmišljanjem. Stoga ona nemaju razboritost proizišlu iz sebe, niti ikakvu nameru koja je rezultat svesnog izbora, pa ne mogu imati zlo za cilj. Ona nemaju sebe proizišlog iz samoljublja i ljubavi prema svetlu. Deca

sebi ne pripisuju ništa; sve što primaju pripisuju svojim roditeljima. Ona su zadovoljna malim poklonima koji im se daju. Ne brinu o hrani, o odeći ili o budućnosti. Ne uzdaju se u svet niti žele mnogo od njega. Vole svoje roditelje, svoje dadilje, svoje drugove, s kojima igraju nevine igre. Deca dozvoljavaju sebi da budu vođena, slušaju i pokoravaju se. Takva je nevinost detinjstva, koja je uzrok one vrste ljubavi koja se zove roditeljskom naklonošću.

396. *(IX) Ona takođe utiče i na duše roditelja i sjedinjuje se sa istom sferom u deci. Ona se pre svega uliva dodirom.*

Božja nevinost uliva se u anđele trećeg neba, gde svi uživaju nevinost mudrosti, pa prolazi kroz niža Nebesa, isključivo kroz nevinost tamošnjih anđela, a otuda direktno i indirektno u decu. Deca se ne razlikuju mnogo od klesanih oblika sem po svojoj sposobnosti da kroz Nebesa primaju život od Boga. Ali ako roditelji ne primaju taj uticaj u svoje duše i najdublje delove svog uma, nevinost dece ne može delovati na njih. Mora da postoji nešto odgovarajuće i slične vrste u drugome da bi se uspostavila komunikacija i omogućilo primanje, naklonost, a otuda i povezivanje. Bez toga, bilo bi kao da nežno seme padne na stenu ili kao da se jagnje baci vuku. Tek tada se nevinost, koja se uliva u duše roditelja, povezuje sa nevinošću dece.

Iskustvo nam pokazuje da se ova veza uspostavlja među roditeljima pomoću telesnih čula, ali pre svega dodirom. Na primer, čulo vida se suštinski oćarava posmatranjem dece, čulo sluha njihovim razgovorom, a čulo mirisa njihovim mirisanjem. Činjenica da je glavni način komunikacije i povezivanja dodir, vidi se na osnovu prijatnosti dok se nose u rukama, grle i ljube, a koju naroćito osećaju majke, jer one uživaju da pritisnu svoje usne i lice uz njihovo krilo, istovremeno ih dodirujući svojim rukama. Uopćšteno govoreći, one uživaju dok bebe sisaju mleko iz njihovih grudi, uživaju da dodiruju njihova gola

Emanuel Swedenborg

tela, i nikada se ne umore od držanja dece u krilu dok ih umotavaju i peru.

Na više mesta gore, pokazao sam da se ljubav i njena zadovoljstva prenose s jednog na drugog bračnog partnera čulom dodira. Ono takođe služi da prenese duševna stanja, jer su ruke poslednji deo osobe, a prvi je istovremeno prisutan u poslednjem. Na ovaj način svi delovi tela i svi delovi uma, koji leže između, drže se zajedno u neraskidivoj vezi. Zato je Isus dodirivao decu (Matej 19:13, 15; Marko 10:13, 16), bolesne je lečio dodirujući ih; a oni koji bi ga dotakli bivali bi izlečeni. To je takođe razlog zašto se danas rukopoloženje sveštenika vrši polaganjem ruku. Ove činjenice pojašnjavaju da se nevinost roditelja i dece sreće u dodiru, naročito rukama, i tako se oni sjedinjuju kao poljupcima.

397. Da delovanje nevinosti posredstvom dodira ima slične efekte među zverima i pticama kao među ljudskim bićima, dobro je poznato. Razlog što su ova delovanja slična je u tome da sve što dolazi od Boga momentalno prodire u univerzum (videti odeljke 388-390); a kako napreduje u fazama i neprestanom nizu neposrednih stanja, ono prelazi ne samo na životinje, već i niže – na biljke i minerale (videti odeljak 389). Ono prolazi i u samu zemlju, koja je majka svih biljaka i minerala. U proleće je zemlja u stanju spremnom da primi seme, kao materica; primivši ga ona začinje, čuva, nosi, izleže, doji, hrani, oblači, podiže i čuva svoje potomstvo rođeno iz semena, voli ga i tako dalje. Kako reproduktivna sfera doseže čak do tog nivoa, ona očigledno dolazi do životinja svih vrsta, sve dole do insekata. Baš kao što je zemlja zajednička majka biljaka, ona je zajednička majka i pčela u košnici, kao što se pokazalo na osnovu istraživanja.

398. *(X) Što se više nevinost u deci povlači, to više osećanja i veze slabe; to se nastavlja postepeno dok ne rezultira razdvajanjem.*

Dobro je poznato da se ljubav prema deci ili roditeljska naklonost smanjuje u skladu sa gubljenjem nevinosti iz njih; to se nastavlja do tačke kada deca napuštaju dom u slučaju ljudskih bića, a u slučaju zveri i ptica do tačke gubljenja iz vidokruga i zaboravljanja na to čije su potomstvo. Kao nešto potvrđeno, ovo nam može poslužiti da zaključimo da nevinost koja se uliva u obe strane proizvodi ljubav poznatu kao roditeljska naklonost.

399. (XI) *Stanje nevinosti i mira, koje osećaju roditelji prema svojoj deci, može se racionalizovati kroz činjenicu da deca sama od sebe nemaju znanje ili sposobnost, već ga dobijaju od drugih, prvenstveno od oca i majke. To stanje takođe postepeno slabi, kako oni stiču znanje i sposobnosti sami, a ne od svojih roditelja.*

U odeljku posvećenom ovoj temi (391) pokazano je da je sfera ljubavi prema deci sfera zaštite i pomoći onima koji nisu u stanju da se zaštite i pomognu sebi. Tu je takođe ukazano da je to samo čovekova racionalizacija uzroka, a ne i pravi uzrok ljubavi koju oni poseduju. Pravi uzrok, koji je izvor te ljubavi, jeste nevinost koja dolazi od Boga, uliva se bez čovekovog znanja i dovodi do racionalizacije uzroka. Kada se dakle, prvi uzrok odvoji od te ljubavi, to istovremeno radi i drugi uzrok. Ili na drugi način rečeno, kako se veza nevinosti gubi, tako se gubi i ubedljiv razlog koji je prati. Ali ovo se dešava samo kod ljudskih bića, tako da oni mogu da čine to što čine slobodno i u skladu sa razumom, te da stoga poštuju racionalni, kao i moralni zakon koji propisuje pomoć odraslog potomstva kao neophodno i korisno. Životinje, budući lišene razuma, nemaju ovaj drugi uzrok, imaju samo prethodni, koji je kod njih instinkt.

400. (XII) *Ova sfera napreduje određenim redom od svog cilja kroz uzroke do efekata i proizvodi cikluse aktivnosti; na taj način stvaranje se održava u stanju koje je predviđeno i obezbeđeno.*

Emanuel Swedenborg

Svaka radnja u univerzumu napreduje od svog cilja, kroz uzrok do rezultata. Ovo troje je suštinski nedeljivo, iako se čini moguće imati o njima odvojenu predstavu. Jer cilj nije ništa ako se ne sagleda zajedno sa rezultatom prema kojem je usmeren, niti ijedno od njih predstavlja išta ako nema uzrok koji će ih podržati, predvideti i uspostaviti vezu među njima.

Svaka osoba ima podsticaj ove vrste utisnut u sebe kako uopšte tako i u svakoj pojedinosti; baš kao volju, intelekt i delovanje. U ovom slučaju svaki cilj je pitanje volje, svaki uzrok je pitanje razumevanja, a svaki rezultat je pitanje delovanja. Isto tako svaki cilj je pitanje ljubavi, svaki delotvoran uzrok je pitanje mudrosti, a svaki efekat koji rezultira iz njega pitanje je svrhe. Razlog tome je što je volja prijemnik ljubavi, intelekt mudrosti, a delovanje svrhe. Kako delovanje čoveka uopšte i pojedinačno napreduje od volje, kroz intelekt do radnje, tako isto napreduje od ljubavi, kroz mudrost do svrhe. Međutim, mudrost ovde označava sve što se odnosi na rasuđivanje i mišljenje. Očigledno je da sve troje čine jedno u rezultatu. Oni pojmovno takode čine jedno pre nego se efekat realizuje, kao što se može videti na osnovu činjenice da se tu ništa sem odlučnosti ne meša. Jer u umu cilj započinje od volje, proizvodi uzrok u intelektu i pred sobom postavlja nameru; a namera je kao radnja pre nego se realizuje. Zato mudri ljudi kao i Bog tretiraju nameru kao čin.

Da li ijedno racionalno biće može da ne vidi ili da ne prizna kad čuje, da ovo troje dolazi od nekog primarnog uzroka, i da je taj uzrok ljubav, mudrost i svrha, koje neprestano dolaze od Boga, Stvoritelja i Osloboditelja univerzuma delujući kao jedno? Kaži mi, ako možeš, odakle bi drugo mogle doći?

401. Sfera stvaranja i zaštite onoga što je stvoreno predstavlja sličan napredak od cilja kroz uzrok do efekta.

U ovom slučaju, cilj je volja ili ljubav prema stvaranju; srednji uzrok kroz koji i u koji se cilj uvodi je bračna ljubav. Progresivni niz efikasnih uzroka sastoji se od vođenja ljubavi, začeća, razvoja embriona ili fetusa koji je stvoren. Rezultat je rađanje datog fetusa. Iako cilj, uzrok i rezultat predstavljaju tri uzastopne faze, one ipak čine jedno u ljubavi prema stvaranju, u svakom pojedinačnom uzroku i u stvarnom rezultatu. One su samo delotvorni uzroci koji napreduju po fazama u vremenu, jer predstavljaju prirodni proces, iako cilj ili volja ili ljubav ostaju konstantno isti. U prirodnim procesima ciljevi napreduju kroz faze u vremenu, a da nisu privremeni. Ali se oni ne mogu desiti i pokazati dok rezultat ili svrha ne nastanu i postanu subjekat. Pre toga ljubav ne može voleti ništa sem napredovanje, jer nije u stanju da stekne snagu i postane stalna.

Dobro je poznato da ovakve faze imaju svoje periode, koje vode očuvanju stvaranja u uslovu koji je predviđen i obezbeđen. Međutim, faze ljubavi prema deci, od najveće do najmanje i krajnje, do kraja na kom se zadržava i prestaje da postoji, idu unazad, jer zavise od smanjenja nevinosti u subjektu, kao i od perioda.

402. *(XIII) Ljubav prema deci opada, ne raste.*

Ovo znači, kao što je poznato, da ona opada iz generacije u generaciju, od sinova i kćeri do unuka, a ne da raste od njih do očeva i majki familije. Razlog što se ona povećava kako opada je ljubav prema bivanju plodonosnim ili od koristi, a što se tiče ljudske vrste, ljubav prema njenom umnožavanju. Ali jedini njen izvor je od Boga; umnožavanjem ljudske vrste On nastoji da očuva stvaranje, i kao njegov krajnji cilj Nebo anđela, koje se sastoji isključivo od ljudske vrste. Kako je Nebo anđela cilj svih ciljeva te stoga ljubav svih ljubavi u Bogu, u ljudske duše je usađena ne samo ljubav prema stvaranju već i ljubav prema onome što je postepeno stvarano. Ovo je

Emanuel Swedenborg

dodatni razlog što je ova ljubav ograničena na ljudska bića i što se ne nalazi kod zveri i ptica. Razlog što se ova ljubav povećava kako opada rezultat leži u čovekovom ponosu zbog njegovog položaja, koji se povećava kako se njegov položaj povećava. U narednom poglavlju (XVI) videće se kako ljubav prema položaju i ponosu prima u sebe ljubav prema deci koja se uliva od Boga i čini je naizgled sopstvenom.

403. (XIV) *Stanje ljubavi kod žena drugačije je pre začeća, a drugačije kasnije, u vreme trudnoće.*

Ova tačka je uneta da bi se znalo da je ljubav prema rađanju, a potom i ljubav prema rođenom usadena u bračnu ljubav žene. Ove dve ljubavi se kod žena podvajaju kada se svrha, ljubav prema rađanju počne razvijati. Postoji obilje dokaza da se tada roditeljska naklonost prenosi sa žene na muža i da tada ljubav prema rađanju, koja, kao što je već rečeno, kod žene čini jedno sa njenom bračnom ljubavi, nije ista.

404. (XV) *Postoje duhovni razlozi, a otuda i prirodni razlozi, za povezivanje bračne ljubavi roditelja sa njihovom ljubavlju prema deci.*

Duhovni razlozi su ti da ljudska vrsta mora biti umnožena, a otuda uvećano i Nebo anđela. Moraju se radati ljudi koji će postati anđeli i služiti Bogu, bivajući korisnim na Nebu i udružujući se i sa ljudima na Zemlji. Svakom čoveku je Bog dao anđele da druguju sa njim, i oni su međusobno tako čvrsto povezani da bi čovek momentalno umro da mu se oni oduzmu.

Prirodni razlozi zbog kojih su ove dve ljubavi povezane jesu ti da bi se mogli radati ljudi koji će obavljati službe u ljudskim zajednicama i da bi se ljudi mogli udruživati u zajednice kao njihovi članovi. Ovo su prirodni i duhovni razlozi ljubavi prema deci i bračne ljubavi, po mišljenju i povremenom priznanju bračnih parova,

kada kažu da su obogatili Nebo sa onoliko anđela koliko imaju potomaka i da su ulepšali svoje zajednice sa onoliko slugu koliko dece imaju.

405. *(XVI) Ljubav prema mlađoj i starijoj deci je drugačija kod duhovnih i prirodnih bračnih parova.*

U slučaju duhovnih bračnih parova ljubav prema deci deluje umnogome isto kao u slučaju prirodnih parova; ali je ona dublja i stoga mnogo nežnija, jer ta ljubav potiče iz nevinosti, bližeg prijema i očiglednije percepcije u sebi, jer su duhovni ljudi duhovni u meri u kojoj su vođeni nevinošću. Međutim, pošto očevi i majke okuse slast nevinosti u svojoj deci, oni počinju da ih vole na sasvim drugačiji način od prirodnih očeva i majki. Duhovni roditelji vole svoju decu zbog njihove duhovne inteligencije i moralnog načina života, drugim rečima oni ih vole zbog njihovog straha od Boga i pobožnosti ostvarene u delima i životu, zajedno sa njihovim sklonostima i odanošću svrhama služenja zajednici; dakle, zbog njihovih vrлина i dobrog vladanja. Ljubav prema ovim kvalitetima je ta koja ih prvenstveno motiviše da se staraju o njima i brinu o njihovim potrebama. Ako, dakle, oni ne uoče ove kvalitete u deci, oni odvrćaju svoje misli od njih i čine samo ono što smatraju da su obavezni da urade.

Kod prirodnih očeva i majki, ljubav prema deci proizilazi takode iz nevinosti, ali kada je oni prime, ona se umotava oko njihove sopstvene ljubavi, tako da oba ova faktora proizvode njihovu ljubav prema deci, pa ih grle i ljube, nosaju, privijaju na grudi i prekomerno galame oko njih, smatrajući ih za sopstveno srce i dušu. Međutim, kasnije, kad ovi iz detinjstva zađu u period adolescencije i naredni, kada nevinost prestane da igra ulogu, njihova ljubav više ne proizilazi iz straha od Boga i verskog osećaja izraženog u njihovom načinu života, niti ikakve racionalne ili moralne inteligencije u njima, pa oni prestaju da obraćaju ili pak obraćaju vrlo malo pažnje na njihove

Emanuel Swedenborg

unutarnje osećaje, odnosno njihove vrline i dobro vladanje, i počinju da obraćaju pažnju samo na spoljašnje karakteristike koje nađu za privlačne. Za njih se njihova ljubav vezuje, učvršćuje i prijanja. To dovodi do toga da zatvaraju oči na njihove greške, iznalaze izgovore za njih i odobravaju ih. Razlog je u tome što je kod njih ljubav prema potomstvu istovremeno i ljubav prema sebi, a ona prijanja za spoljašnjost osobe koja se voli ne ulazeći u nju, kao što ne ulazi ni u sebe.

406. Posle smrti lako je izneti razliku između ljubavi prema bebama i deci kod duhovnih i prirodnih ljudi. Jer se većina očeva kada dospe u taj svet seća svoje dece koja su umrla pre njih, predstavljaju im se, i tako se oni međusobno prepoznaju. Duhovni očevi ih jednostavno osmotre i upitaju za stanje, zadovoljni ako im je dobro, žalosni ako nije. Zatim, pošto malo popričaju sa decom, uputivši ih i upozorivši da vode moralan život na Nebu, oni ih napuštaju, kazavši im pre nego što odu da više ne treba da ih sećaju kao očeva, jer je u njih jedan Otac koji je na Nebesima, kao što Njegove reči kažu (Mateja 23:9), a potom prestaju da ih sećaju kao svoje dece.

Prirodni očevi, međutim, čim shvate da su živi nakon smrti i sete se svoje dece koja su umrla pre njih, prizivaju ih svojom jakom željom i prijanjaju za njih uvezujući se poput svežnjeva pruća. Potom otac nastavlja da uživa gledajući svoju decu i razgovarajući sa njima. Ukoliko mu se i kaže da je neko od njegove dece sotona koji je učinio nažao nekom od dobrih ljudi, on i dalje nastavlja da ga drži u društvu oko sebe ili u gomili pred sobom. Ako i vidi da neko od njegove dece nanosi štetu ili čini zlo, on na to ne obraća pažnju, niti ijedno izbacuje iz svog društva. Da bi se, dakle, sprečilo ovo štetno trajanje grupe, oni moraju biti prognani u Pakao zajedno; tu se otac zatvara pred decom, a ona se razdvajaju i svakom se dodeljuje mesto u koje se njegov život uklapa.

407. Ovde ću opisati zapanjujuće iskustvo. U Duhovnom svetu video sam očeve kako gledaju na predstavljene im bebe sa mržnjom, skoro sa besom, i tako divljački da bi ih ubili kad bi mogli. Ali čim bi im rekli da su to njihove bebe (što nije bila istina), njihov bes i divljaštvo bi odmah nestali, i zavoleli bi ih ludo. Oni su mogli da osećaju tu ljubav i tu mržnju istovremeno, ako su u svetu bili iznutra podli i gajili neprijateljstvo prema Bogu.

408. (XVII) *Kod duhovnih ta ljubav dolazi iznutra ili iz onoga što je pre, ali u slučaju prirodnih dolazi spolja ili onoga što je posle.*

Razmišljati i zaključivati iz unutarnjeg i prethodnog znači razmišljati i zaključivati od ciljeva i uzroka ka efektima; ali razmišljati i zaključivati iz spoljašnjeg i potonjeg, znači razmišljati od efekata ka ciljevima i uzrocima. Ovo je napredovanje u pogrešnom pravcu, a prvo je pravilno. Jer razmišljanje i zaključivanje iz ciljeva i uzroka znači iz razmatranja vrsta dobra i istine u gornjim regionima uma ka efektima u donjem regionu. Sama ljudska racionalnost je od stvaranja takva. Ali razmišljanje i zaključivanje od efekata je nagađanje uzroka i ciljeva iz nižeg regiona uma, gde su utisci telesnih čula sa svojom vanjštinom i obmanama uzeli maha. Ovo se u suštini ne razlikuje od potvrđivanja onoga što je lažno i za čim se čezne, i po potvrdi videnog, verovanja da se radi o istinama mudrosti i dobrote ljubavi prema tome. Umnogome je isto sa ljubavlju prema bebama i deci kod duhovnih i prirodnih ljudi. Duhovni ih vole iz onoga što je pre, odnosno, pravim redom, a prirodni ih vole iz onoga što je posle, dakle, pogrešnim redom. Ova razmišljanja su izneta kako bi se dokazala prethodna tačka.

409. (XVIII) *To je razlog postojanja te ljubavi kod bračnih parova koji se vole, kao i kod onih koji se ne vole.*

Emanuel Swedenborg

To znači kod prirodnih koliko i kod duhovnih. Ali ovi poseduju bračnu ljubav, dok je prvi nemaju, sem nazgled i pretvarajući se. Razlog što ljubav prema deci i bračna ljubav deluju kao jedna je u tome što je bračna ljubav usađena u svaku ženu od stvaranja, a zajedno sa njom i ljubav prema rađanju, koja se usredsređuje i pruža prema rođenom potomstvu. Ona se prenosi sa žene na muškarca, kao što je navedeno u odeljku 393. Zato se u domovima gde nema bračne ljubavi između muža i žene, ona ipak može naći kod žene, tako da je pomoću nje izvesna spoljašnja veza sa mužem moguća. Iz istog razloga čak i prostitutke vole svoju decu. Jer ono što je usađeno u duši od stvaranja i ima za cilj razmnožavanje vrste, ne može se izbrisati ili iskoreniti.

410. *(XIX) Ljubav prema deci nastavlja se nakon smrti, naročito kod žena.*

Čim deca ponovo ožive, što se dešava odmah nakon smrti, ona se uzdižu na Nebo i predaju anđelima ženskog pola, koje su u svom telesnom životu na svetu volele decu i istovremeno se plašile Boga. Kako zbog svoje materske nežnosti, one vole svu malu decu, one ih prihvataju kao sopstvenu, a deca ih, instiktivno vole kao sopstvene majke. One imaju onoliko dece koliko na osnovu svoje duhovne roditeljske ljubavi žele.

Nebo na kojem borave deca može se videti napred u čeonom regionu, u liniji ili radijusu u kojem anđeli gledaju direktno u Boga. Njihovo Nebo je tamo, jer se sva mala deca podižu pod direktnim vođstvom Boga. Ona takođe primaju uticaj sa Neba Nevinosti, koje je treće nebo. Pošto provedu taj rani period na njemu, ona prelaze na drugo nebo radi podučavanja.

411. *(XX) Žene podižu decu pod vođstvom Boga, a ona rastu fizički i inetelektualno kao u svetu.*

Ovako se mala deca podižu na Nebu. Anđeli koji ih podižu uče ih da govore. U početku je njihov govor samo zvuk koji izražava osećanja, predstavljajući prethodnika misli, koji omogućuje da se ljudski element u zvuku razlikuje od istog kod životinja. Postepeno njihov govor postaje sve jasniji, kako ideje koje proističu iz osećanja ulaze u um. Sva njihova osećanja, koja takode rastu, nastaju iz nevinosti.

Prvo sa čime se upoznaju je ono što vide svojim očima i nađu za divno. Kako je to iz duhovnog izvora, to je istovremeno podložno uticajima koji dolaze sa Neba, i to otvara unutarne nivoe njihovog uma. Nakon toga, kako se deca intelektualno usavršavaju, ona rastu sve više, te u ovom pogledu počinju da liče na odrasle. Razlog je što su inteligencija i mudrost prava duhovna hrana, tako da ono što hrani njihov um hrani i njihova tela.

Ali deca na Nebu ne rastu nakon dostizanja zrelosti; već se zaustavljaju na toj fazi i ostaju u njoj zauvek. Kada dostignu tu fazu, oni se venčavaju. Venčanje im priređuje Bog, i ono se proslavlja na Nebu na kojem se mladići nalaze. On potom polazi za svojom ženom na njeno nebo ili kuću, ako su u istoj zajednici. Da bi me uverili da deca fizički rastu i odrastaju kako se njihova inteligencija povećava, dozvolili su mi da razgovaram sa pojedincima dok su bili deca, a onda ponovo kada su odrasli. Izgledom su posećali na mladiće, i bili iste visine kao mladići u svetu.

412. Deca se podučavaju prvenstveno predstavama prilagođenim i odgovarajućim njihovim karakterima. Neverovatno je koliko su one lepe i sa koliko unutarne mudrosti su ispunjene. Ovde ću izneti dva prikaza, na osnovu kojih ćete steći predstavu o ostalima. Jednom prilikom su naslikali Boga kako se diže iz groba i istovremeno sjedinjuje Svoje ljudsko sa Svojim božanskim. Prvo su izneli predstavu o grobu, ali bez predstave o Bogu; to je bilo toliko daleko da bi se teško moglo dokučiti da je to Bog, sem iz daljine. To je bilo zato što ideja o grobu nosi značenje

Emanuel Swedenborg

sahrane, pa je zato udaljena. Nakon toga su u grob pažljivo uneli neku vrstu atmosfere koja je ličila na izmaglicu. Ovim su ukazali, ponovo iz daljine, na duhovni život u krštenju. Potom su naslikali Božji silazak među zatvorenike i Njegov uspon zajedno sa njima na Nebo. Detalj blizak detinjem umu bilo je to što su nacrtali slabe i tanušne niti, skoro nevidljive, da se Bog njima popne pri uzlasku, posvećujući veliku pažnju da se ništa na slici ne odnosi na bilo šta što nije nebesko.

Postoje i druge predstave pomoću kojih se deca uče kako istini tako i osećanju naklonosti prema dobru, kao na primer, igrama koje privlače umove dece. Gospod je taj koji upućuje mališane u ove i slične stvari putem nevinosti koja prolazi kroz treće nebo. Duhovne ideje ovako se uvode u njihove naklonosti i nežne misli koje dolaze od njih, tako da deca ne znaju da te stvari ne čine oni sami, niti misle o njima svojevolejno. Ovako se razvija njihov intelekt.

413. *(XXI) Bog je obezbedio da se njihova detinja nevinost pretvori u nevinost mudrosti, tako da deca postaju anđeli.*

Mnogi ljudi smatraju da deca ostaju deca i da postaju anđeli odmah posle smrti. Međutim, inteligencija i mudrost su te koje tvore anđele; sve dok ih deca ne usvoje, iako ostaju među anđelima, sama ne postaju anđeli. Ona postaju anđeli tek kada postanu inteligentna i mudra. Deca se dakle uvode iz nevinosti detinjstva u nevinost mudrosti, to jest iz spoljašnje u unutarnju nevinost. Ova nevinost je cilj celokupnog njihovog učenja i razvoja. Kada steknu nevinost mudrosti, nevinost detinjstva, koja je u međuvremenu služila kao osnova, onda joj se pridružuje.

Video sam prirodu nevinosti detinjstva, predstavljenu komadom drveta gotovo lišenog života, kako oživljava i kako se natapa znanjem istina i naklonosti prema dobru. Potom je priroda nevinosti mudrosti bila predstavljena živim, golim detetom. Anđeli trećeg neba koji su obdareni od Bo-

ga većim stepenom nevinosti od drugih, pojaviše se pred očima duhova ispod Nebesa kao gola deca; a kako nadmašuju druge u mudrosti, nadmašuju i u živosti. Razlog je što je nevinost saobrazna detinjstvu i nagosti takođe. Zato se kaže da su i Adam i njegova žena, dok su bili u stanju nevinosti, bili goli i da ih nije bilo sramota. Ali kada su izgubili svoje stanje nevinosti, oni su se sakrili posramljeni svojom golotinjom (Postanje 2:25; 3:7, 10, 11). Ukratko, što su anđeli mudriji to su neviniji. Priroda nevinosti mudrosti se u izvesnoj meri može videti na osnovu nevinosti detinjstva, kao što je gore opisano (odjeljak 395), s tim da za roditelje uzmemo Boga Oca koji ih vodi i kojem pripisuju sve što imaju.

414. Vodio sam brojne razgovore sa anđelima o nevinosti. Oni su mi rekli da je nevinost suština sveg dobra, a da je dobro dobro samo ako sadrži nevinost; a kako je mudrost pitanje načina života, odnosno dobra, mudrost je mudrost u meri u kojoj proizilazi iz nevinosti. Isto važi za ljubav, milosrde i veru. Otuda niko ne može ući na Nebo ako se ne nalazi u stanju nevinosti. To je značenje sledećeg Božjeg kazivanja:

Pustite decu neka dolaze meni, i ne branite im, jer je takvih Carstvo Božje. Zaista vam kažem: Koji ne primi Carstva Božjega kao dete, neće ući u njega. (Marko 10:14, 15; Luka 18:16, 17)

Deca na ovom i na drugim mestima u Reči označavaju one koji su u stanju nevinosti. Razlog što je dobro dobro u meri u kojoj sadrži nevinost, jeste u tome što sve dobro dolazi od Boga, a Bog predvodi nevinost.

415. Na ovom mestu izneću sledeće iskustvo.

Jednog jutra, prenuvši se iz sna u osvit zore, razmišljao sam još neprobuđen kada kroz prozor ugledah nešto

Emanuel Swedenborg

poput bleska munje, a potom čuh nešto nalik udaru грома. Zapitavši se otkuda to dolazi, čuh ove reči s Neba: „To se nedaleko odavde vodi žučna rasprava o Bogu i prirodi. Blesak svetlosti poput munje i tutnjava poput grmljavine saobraznosti su koje predstavljaju bitku i sudar argumenata, dok jedna strana govori u korist Boga, a druga u korist prirode.“

Duhovna bitka je započela ovako. Neke sotone iz Pakla rekle su jedan drugome: „Kad bi nam bilo dozvoljeno da razgovaramo sa anđelima na Nebu, mi bismo im u potpunosti dokazali da je to što oni nazivaju Bogom i izvorom svega, zapravo priroda, a da je Bog tek izraz pod kojim mi podrazumevamo prirodu.“ Kako su te sotone duboko i svim srcem verovala u to, žarko želeći da popričaju sa anđelima, to im je i dozvoljeno da se ispenju iz blata i tame Pakla i porazgovaraju sa dva anđela koja su sišla sa Neba. Sreli su se u svetu duhova, koji se nalazi na pola puta između Neba i Pakla.

Ugledavši anđele, sotone pojuriše k njima besno vičući: „Jeste li vi anđeli sa Neba s kojima treba da se sretne kako bi porazgovarali o Bogu i prirodi? Vi nazivate sebe mudrima jer priznajete Boga, ali, avaj, kako ste vi naivni! Ko je ikada video Boga? Ko razume šta je Bog? Ko može poverovati da Bog vlada i da može upravljati univezumom u svim njegovim delovima? Da li iko sem običnih ljudi i mase priznaje da ne može videti i razumeti? Ima li išta očiglednije nego da je priroda sve u svemu? Šta se drugo može očima videti sem prirode? Šta se drugo može ušima čuti? Šta se sem nje može omirisati? Čiji se ukus može osetiti? Šta se može osetiti dodiranjem ruke i tela? Zar nisu naša telesna čula jedini pravi svedoci? Na osnovu dokaza koje nam ona pružaju, čovek se zaklinje da je neka stvar takva kakva jeste. Zar vaše glave nisu u prirodi? Odakle misli u vaše glave dolaze sem iz tog uticaja? Oduzmite prirodu i nećete moći misliti uopšte.“ Mnogo toga sličnog bejaše tu izrečeno.

Čuvši ovo, anđeli odgovoriše: „Vi govorite tako jer ste u potpunosti pod uticajem čula. Kod svih u Paklu su mentalne predstave uronjene u telesna čula toliko da oni ne mogu uzdići svoj um iznad tog nivoa. Zato vam opraštamo. Život ispunjen zlom koji vodi verovanju u laži zatvorio je unutarne nivoe vaših umova tako da im je nemoguće uzdići se iznad čulnog nivoa u stanje očišćeno od životnih zala i lažnih uverenja. Jer sotona može razumeti istinu kada je čuje isto tako dobro kao anđeo, ali je on ne zadržava jer zlo istinu briše i zamenjuje je s laži. Ali mi primećujemo da ste vi sada u tom udaljenom stanju tako da možete razumeti istinu koju vam govorimo. Stoga obratite pažnju na ovo što ćemo vam reći.

Vi ste živeli u Prirodnom svetu i u njemu ste umrli, a sada se nalazite u Duhovnom svetu. Jeste li ranije znali išta o životu nakon smrti? Zacelo ste poricali njegovo postojanje, svrstavajući sebe na isti nivo sa životinjama. Jeste li tada išta znali o Nebu i Paklu, ili o svetlosti i toplini ovoga sveta? Ili za činjenicu da vi niste više unutar prirode, već iznad nje? Jer ovaj svet i sve u njemu jeste duhovno, a duhovno je toliko iznad prirodnog da priroda ne može ni najmanji uticati na njega. Ali vi, zato što ste verovali da je priroda bog ili boginja, još uvek verujete da je svetlost i toplota ovog sveta identična svetlosti i toploti Prirodnog sveta. One ne liče ni najmanje, jer je prirodna svetlost ovde tama, a prirodna toplota ovde hladnoća. Jeste li znali išta o suncu ovog sveta, izvoru naše svetlosti i toplote? Jeste li znali da je ovo sunce čista ljubav, dok je sunce Prirodnog sveta čista vatra? Da je sunce sveta, budući čista vatra, izvor iz kojeg priroda nastaje i opstaje? Dakle, priroda, koju vi držite za boga ili boginju, potpuno je beživotna.

Vi se možete, ako vam se da zaštita, popeti sa nama na Nebo; a mi možemo, ako nam se pruži zaštita, sići sa vama u Pakao. Na Nebu ćete videti veličanstvene i prelepe prizore, a u Paklu gadne i prljave. Razlika dolazi otuda

Emanuel Swedenborg

što na Nebu svi obožavaju Boga, a u paklovima svi obožavaju prirodu. Ti veličanstveni i prelepi prizori na Nebesima saobraznosti su naklonostima prema dobru i istini; a gadni i prljavi prizori u Paklu saobrazni su težnji zlu i lažima. Na osnovu svih ovih činjenica vi sada možete zaključiti da li je Bog ili je priroda sve u svemu.“

Na ovo sotone odgovoriše: „U svom sadašnjem stanju, na osnovu ovoga što smo čuli, možemo izvesti zaključak da je Bog sve u svemu. Ali kada ushićenje zla obuzme naše umove, tada ne vidimo ništa do prirodu.“

Dva anđela i dve sotone stajahu s desne strane nedaleko od mene, tako da sam ih mogao videti i čuti. Oko njih iznedada ugledah mnoge duhove, koji su u Prirodnom svetu bili poznati po svojoj učenosti. Bio sam iznenađen kada sam video kako ovi učeni ljudi u jednom trenutku prilaze anđelima, a u drugom sotonama i aplaudiraju onoj strani uz koju stoje u datom trenutku. Bi mi rečeno da ova promena položaja znači promenu u mentalnom stanju, jer favorizuju čas jednu stranu čas drugu, ponašajući se poput vetrokaza. „Odaćemo ti jednu tajnu“, rekoše oni. „Gledali smo dole prema Zemlji da vidimo te učenjake koji su se koristili sopstvenim rasuđivanjem u razmišljanju o Bogu i prirodi, da bismo otkrili da je od hiljade njih šest stotina na strani prirode, a ostali na strani Boga. Ali smo otkrili da oni nisu na strani Boga zbog razumevanja, već to tako kažu na osnovu oslanjanja na ono što im je rečeno da priroda potiče od Boga. Neprestano ponavljanje zapamćenog ili prisećanje, koje istovremeno nije potaknuto razmišljanjem ili inteligencijom, naizgled proizvodi verovanje“

Nakon toga, sotonama se dade zaštita pa podoše sa dvojicom anđela na Nebo, gde videše veličanstvene i prelepe prizore. Prosvetljeni svetlošću Neba, oni priznadoše da postoji Bog, a da je priroda stvorena da služi životu koji je u Bogu i dolazi od Njega; i da je priroda po sebi beživotna, te ne radi ništa od sebe, već na nju deluje

život. Kada videš ove prizore i iskusiš ove opažaje, oni sidoše; a kada sidoše, vrati se njihova ljubav prema zlu i zatvori njihov intelekt odozgo, otvorivši ga odozdo. Tada se odozgo pojavi nešto što je ličilo na pokrov koji je isijavao paklenom vatrom. Čim njihova stopala dotakoše zemlju, zemlja se pod njima otvori i oni potonuše dole među slične sebi.

416. Nakon toga, dva anđela, videvši me u blizini rekoše prolaznicima ovo o meni: „Mi znamo da je ovaj čovek pisao o Bogu i prirodi; hajde da čujemo šta ima da kaže.“ I oni mi pridoše i zatražiše da im pročitam šta sam napisao o Bogu i prirodi. Ja im pročitah sledeće²¹.

„Oni koji veruju da se Božja dela ogledaju u elementima prirode mogu otkriti mnoge činjenice o prirodi koje govore u prilog njihovom Božanskom poreklu, pre nego oni koji ubeđuju sebe da je njihovo poreklo prirodno. Jer ovi koji veruju u Božansko poreklo obraćaju pažnju na one posebne činjenice vezane za stvaranje kako biljnih tako i životinjskih vrsta. Kod nastajanja biljaka, seme zasaden u zemlju prerasta u koren, koren izrasta u stabljiku, a onda redom nastaju zameci lišća, lišće, cvetovi, plodovi i tako dalje do novog semena. Čini se kao da seme tačno zna red kojim ovo sve nastaje i razvija se kako bi obnovilo sebe. Može li ijedna racionalna osoba verovati da sunce, koje je čista vatra, može znati ovo? Ili da može preneti takve efekte svojom toplotom i svetlošću, ostvarivši tako lepe oblike u njima ili planirati njihovu svrhu? Svako ko poseduje ikakvu moć rasuđivanja ne može a da ne pomisli, kada vidi i razmisli o ovim činjenicama, da one dolaze od Onoga, čija je mudrost beskrajna, to jest od Boga. Ovi koji priznaju postojanje Božanskog i vide ga, i razmišljaju na ovaj način. Ali ovi drugi ga ne vide i ne misle tako, jer to ne žele. Oni potiskuju svoju

²¹ Naredni pasus pa sve do odeljka 422 ponavlja rečeno u knjizi Božanska ljubav i mudrost (351-357), uz manje izmene. (*Prim. prev.*)

Emanuel Swedenborg

sposobnost rasuđivanja na nivo čula, zbog čega stiču sve svoje predstave iz mutne svetlosti koju pružaju telesna čula, jačajući uverenost u sopstvene laži, i kažu: 'Sigurno možete videti da sunce proizvodi ove rezultate svojom svetlošću i toplotom. Šta je to što ne vidite. Sigurno ništa.'

Ovi koji sebe ubeđuju u Božansko poreklo obraćaju pažnju na izvanredne činjenice koje se mogu zapaziti kod razmnožavanja životinja. Ovde, na primer, mogu spomenuti ono što se dešava u jajetu. Ptić leži u jajetu kao seme ili zametak zajedno sa svime što mu je potrebno do vremena izleganja. Ono takođe ima i ono što mu je potrebno posle izleganja, dok ne postane ptica ili stvorenje s krilima koje liči na svog pretka. Ako čovek obrati pažnju na njegovo razvijanje, i duboko razmisli, ostaće zapanjen. Na primer, najmanja bića kao i najveća, ona koja su nevidljiva kao i ona koja su vidljiva, insekti, kao i ptice ili velike životinje, poseduju čulne organe vida, sluha, mirisa, ukusa i dodira, kao i organe kretanja, mišiće da im omoguće da lete ili hodaju i utrobu koja okružuje srce i pluća, kojima upravlja mozak. Dobro je poznato da čak i najniži insekti imaju te organe, kao što je prikazano opisima njihove anatomije, naročito onima koje je objavio Svamerdam u svojim Knjigama o prirodi.²²

Ovi koji sve pripisuju prirodi zaista mogu zapaziti takve činjenice, ali oni o njima razmišljaju kao o pukim činjenicama i kažu da ih priroda stvara. Oni to kažu jer su odvratili svoj um od razmišljanja o Božanskom, a oni koji to rade, kad vide čuda prirode, ne mogu razmišljati racionalno, a još manje duhovno o njima. Njihovo razmišljanje se zasniva na čulnim utiscima i materijalnim predstavama tako da oni razmišljaju iz prirode unutar prirode, a ne iznad tog nivoa; kao što čine oni koji su u Paklu. Jedino po čemu se razlikuju od životinja je njihova racionalnost; jer oni mogu shvatati i misliti drugačije ako to žele.

²² Dela holandskog prirodnjaka J. Svamerdama objavio je H. Boerhave 1737-38. pod naslovom *Biblia Naturae* ili *Knjige o prirodi*. (*Prim. prev.*)

Oni koji su odvratili svoj um od razmišljanja o Božanskom, kada posmatraju čuda prirode, podređeni svojim čulima, oni ne smatraju da je vid oka neprecizan jer vidi skupinu sićušnih insekata kao tamnu masu. A svaki od tih insekata ima organe koji mu omogućuju da oseća i da se kreće, vlakna i sudove, malo srce, plućne cevčice, utrobu i mozak; i da su oni napravljeni od najčistije supstance u prirodi i da takva konstrukcija odgovara nekoj vrsti života na koji su i najmanji njihovi delići pojedinačno podstaknuti. Kako je očni vid suviše neprecizan, pa vidi jedan broj njih skupa sa bezbroj delića u svakome kao tamnu masu, a kako oni koji se oslanjaju na čula zasnivaju svoje mišljenje i rasuđivanje na tome, očigledno je koliko su neosetljivi njihovi umovi i koliko su oni neprosvetljeni u duhovnim pitanjima.

417. Svako može, ako želi, ubediti sebe u korist Božanskog porekla posmatrajući prirodu, što može učiniti i razmišljanjem o Bogu posmatrajući život. Na primer, kada posmatra ptice u vazduhu i vidi da svaka vrsta zna šta jede i gde da to nađe. Svoju vrstu prepoznaje na osnovu zvuka i izgleda, a među drugim vrstama zna ko su joj prijatelji, a ko neprijatelji. Vidi i da se one udružuju, da znaju kako da se pare, vešto grade gnezda, polažu jaja u njih i leže na njima, znaju koliko im treba da se izlegu, a na kraju tog perioda izvode ptiće, koje vole izuzetno nežno držeci ih pod svojim krilima, nude im hranu i hrane ih. To nastavlja da rade dok ovi ne budu sposobni da se sami čuvaju i da rade isto, podižu svoju porodicu kako bi obezbedili opstanak svoje vrste.

Svako ko je voljan da razmišlja o načinu na koji Božanski uticaj prolazi kroz Duhovni svet u Prirodni svet to može videti na osnovu ovih činjenica. On čak može, ako je voljan, reći u svom srcu: 'Ovakvo znanje ih ne može doseći od sunca zračenjem njegove svetlosti. Jer sunce, iz kojeg priroda nastaje i povlači svoju suštinu,

Emanuel Swedenborg

čista je vatra, tako da su zraci njegovog svetla potpuno lišeni života.' Ovako oni dolaze do zaključka da su ove stvari rezultat Božanske mudrosti koja utiče na najniže oblike prirode.

418. Svako može ubediti sebe u korist Božanskog porekla posmatranjem prirode, pogledom na larvu, koja je podstaknuta željom da traži promenu i čezne za njom u svom zemaljskom stanju u neko koje je analogno nebeskom stanju. Iz tog razloga one se zavlače na nekakvo mesto, gde im može biti kao u materici da bi se ponovo rodile, pretvarajući se u larvu ili gusenicu, čauru ili lutku i konačno u leptira. Nakon ovog preobražaja i dobijanja lepih krila tipičnih za njegovu vrstu, leptir poleće u vazduh kao na sopstveno Nebo, i tamo se igra, pari, polaže jaja i obezbeđuje potomstvo, hraneći se odgovarajućim slatkim sastojcima cveća. Može li iko ko se uverio u prilog Božanskog posmatrajući prirodu, da ne vidi da je faza larve neka vrsta slike zemaljskog stanja čoveka, a da je leptir njegovo nebesko stanje? Međutim, oni koji su ubedili sebe u korist prirode, iako vide ove činjenice, nazivaju ih samo prirodnim instinktima jer su proterali iz svojih umova nebesko stanje čoveka.

419. Svako može ubediti sebe u korist Božanskog porekla posmatrajući prirodu, kada prouči ono što je poznato o pčelama. One znaju kako da sakupe vosak iz trave i cveća, da usisaju med; kako da grade saće kao male kuće i urede ih tako da naprave grad sa ulicama u koji mogu ulaziti i izlaziti. Iz daljine mogu namirisati cveće i travu sa kojih mogu sakupiti vosak za izgradnju i med za hranu, pa natovarene njime doleteti nazad pravim putem do svoje košnice. Na taj način se snabdevaju hranom i prave stanište za predstojeću zimu, kao da za nju znaju i mogu je predvideti. Između sebe biraju gospodaricu ili kraljicu od koje nastaje njihovo potomstvo; a za nju grade

neku vrstu dvora sa poslužiteljima oko nje. Kada dođe vreme za rađanje, ona ide praćena svojim poslužiteljima od jedne ćelije saća do druge i polaže jaja, a čitava gomila pratilaca zaptiva ulaze unutra kako bi sprečila da ih ošteti vadhuh. Ovako se stvara nova generacija. Kasnije, kada mladi dostignu fazu zrelosti i postanu sposobni da čine to isto, bivaju izbačeni iz košnice. Roj koji je isteran, okuplja se i u eskadronu, da se ne bi pogubili, odleće da sebi pronade drugi dom. Otprilike u jesen izbacuju se beskorisni trutovi i otkidaju im se krila kako bi se sprečilo da se vrate i pojedu hranu koju nisu prikupili. Postoji i više drugih činjenica, na osnovu kojih se može utvrditi da one imaju, na korist ljudskoj vrsti, kao rezultat uticaja koji dolazi iz Duhovnog sveta, istu vrstu uprave kao ljudska bića na Zemlji ili pre anđeli na Nebu.

Može li iko, čiji razum nije oštećen, da ne vidi kako takve stvari među pčelama ne mogu doći iz Prirodnog sveta? Šta sunce, izvor prirode, ima zajedničko sa upravom paralelnom ili praktično istom sa upravom na Nebu? Ovi i slični argumenti izvedeni na osnovu nižih životinja mogu dovesti onoga koji priznaje i obožava prirodu do uverenja u korist prirode, a onoga koji priznaje i obožava Boga do uverenja u korist Božanskog. Jer duhovna osoba vidi duhovne efekte u ovome, a prirodna osoba prirodne efekte, svako prema tome šta je on. Što se mene tiče, ovakvi argumenti su dokaz uticaja duhovnog na prirodno, ili Duhovnog sveta na Prirodni svet, proizišlog iz Gospodnje Božanske mudrosti.

Uzmite u obzir takođe i to možete li analitički razmišljati o bilo kom obliku vlasti ili nekom građanskom zakonu ili moralnoj vrlini ili duhovnoj istini, a da Božansko ne utiče na vas Svojim mudročću preko Duhovnog sveta. Ja mogu odgovoriti za sebe da nisam mogao i da ne mogu. Jer ja beležim svoja shvatanja i osećaje ovog uticaja poslednjih dvadeset pet godina neprestano, tako da da ovo tvrdim iz ličnog iskustva.

420. Sigurno priroda ne može imati svrhu za svoj cilj i raspoređivati svrhe u redove i oblike. To može raditi samo mudro biće; niko sem Bog, čija je mudrost beskrajna, ne može urediti i oblikovati univerzum na ovaj način. Kako bi neko drugi mogao predvideti i obezbediti sve što je potrebno ljudskim bićima za hranu i odeću, hranu od zemaljskih biljaka i životinja, i odeću iz istih izvora? Jedno od čuda je što ljupki insekti zvani svilene bube odevaju svilom i krase kako žene tako i muškarce, od kraljeva i kraljica do služavki i slugu. Ili da nas tako ljupki insekti kakve su pčele snabdevaju voskom za rasvetu koja doprinosi sjaju crkava i dvorova. Ove i mnoge druge činjenice merodavni su dokazi da Božja dela stvaraju od Njega kroz Duhovni svet sve što se vidi u prirodi.

421. Ovome se mora dodati da sam u Duhovnom svetu video one koji su, na osnovu ovakvih zapažanja na Zemlji, ubedili sebe u prilog prirode toliko da su postali ateisti. Njihov intelekt se mogao videti na duhovnoj svetlosti otvoren odozdo, ali zatvoren odozgo, jer su njihove misli usmerene dole ka Zemlji, a ne gore ka Nebu. Iznad njihove sposobnosti čulnog shvatanja, koja je najniži deo intelekta, mogla se videti neka vrsta pokrivala. U nekim slučajevima, ona se sijala paklenom vatrom, u dugima je bila crna kao gar, u trećim modra kao mrtvac. Stoga neka se svi čuvaju dokaza u korist prirode i neka tragaju za dokazima u korist Božanskog. Materijala ima na pretek.

422. Nekim ljudima zaista treba oprostiti što pripisuju nešto od toga što vide prirodi, jer ne znaju ništa o suncu Duhovnog sveta, u kojem je Bog, i uticaju koji dolazi od njega; niti znaju išta o tom svetu i uslovima u njemu, ili pak o njegovom prisustvu među ljudskim bićima. Zbog toga nisu u stanju da razmišljaju drugačije nego da je duhovno čistija vrsta prirodnog i da anđeli moraju živeti u etru ili pak među zvezdama. Oni ne znaju

Bračna ljubav

ništa ni o đavolu, misleći ili da je on zlo čoveka, ili ako zaista postoji, da živi u vazduhu i u dubinama. Oni veruju da nakon smrti čovekova duša ide u utrobu Zemlje ili u neki Pu, da čeka sudnji dan, i štošta drugo što proizvodi njihova mašta zbog nepoznavanja Duhovnog sveta i njegovog sunca. Zato treba oprostiti onima koji veruju da priroda proizvodi ono što oni vide na osnovu sposobnosti koja joj je data od stvaranja. Ali ne treba oprostiti onima koji su postali ateisti tražeći dokaze u korist prirode, jer su se mogli uveriti u korist Božanskog. Neznanje može pružiti izgovor, ali ne uklanja pogrešnu predstavu koja je potvrđena jer ova laž je neodvojiva od zla, a zlo je neodvojivo od Pakla.“

DRUGI DEO

XVIII

SUPROTSTAVLJENOST BLUDNE I BRAČNE LJUBAVI

423. Na početku moramo izložiti šta se u ovom poglavlju podrazumeva pod bludnom ljubavlju. Ona ne znači ljubav prema bludničanju pre braka ili nakon smrti partnera. Niti znači uzimanje ljubavnice, ukoliko je to nešto u šta se ulazi iz zakonitih, opravdanih i važnih razloga. Niti znači manje ozbiljne vrste preljube ili pak ozbiljne vrste zbog kojih se čovek potom kaje; jer ozbiljnije vrste ne postaju suprotstavljene bračnoj ljubavi, a manje ozbiljne joj i nisu oprečne. Kako ovo sve izgleda videćete u narednim odeljcima, u kojima se razmatra svaka vrsta ponaosob.

Pod bludnom ljubavlju, kao oprečnom bračnoj ljubavi, ovde se misli na ljubav prema preljubi takve vrste da se ne računa za greh ili za zlo ili za sraman čin protiv razuma, već za nešto dopustivo uz odobrenje razuma. Ova bludna ljubav ne samo da sa sobom poistovećuje bračnu ljubav, već je i ruši i uništava da bi je na kraju posmatrala s gađenjem.

Predmet ovog poglavlja je suprotstavljenost ove ljubavi i bračne ljubavi; a da se ne misli na neku drugu videće se iz sledeće rasprave o bludničanju, uzimanju ljubavnice i raznim vrstama preljube. Ali da bismo pokazali ovu

suprotstavljenost na svetlosti razuma, to ćemo je izložiti sledećim redom.

- I Nemoguće je poznavati prirodu bludne ljubavi ako se ne poznaje priroda bračne ljubavi.*
 - II Bludna ljubav je suprotnost bračnoj ljubavi.*
 - III Bludna ljubav je suprotnost bračnoj ljubavi, kao što je prirodan čovek, gledano iznutra, suprotan duhovnom čoveku.*
 - IV Bludna ljubav je suprotnost bračnoj ljubavi, kao što je sparivanje zla i laži suprotno braku dobra i istine.*
 - V Prema tome, bludna ljubav je suprotnost bračnoj ljubavi, kao što je Pakao suprotnost Nebu.*
 - VI Nečistota Pakla potiče od bludne ljubavi, a čistota Neba od bračne ljubavi.*
 - VII Isto tako, postoji nečistota u Crkvi i čistota u njoj.*
 - VIII Bludna ljubav smanjuje ljudskost i polnu zrelost muškarca, a bračna ljubav ih povećava.*
 - IX Postoji sfera bludne ljubavi i sfera bračne ljubavi.*
 - X Sfera bludne ljubavi penje se iz Pakla, a sfera bračne ljubavi silazi sa Neba.*
 - XI Ove dve sfere sreću se u oba sveta, ali se ne združuju.*
 - XII Postoji ravnoteža između ove dve sfere, a čovek se drži u njoj.*
 - XIII Čovek se može prikloniti kojoj god hoće, ali u meri u kojoj se okreće prema jednoj u toj meri okreće leđa drugoj.*
 - XIV Obe sfere donose radosti sa sobom.*
 - XV Radosti bludne ljubavi započinju od tela i ostaju telesne čak i u duhu; ali radosti bračne ljubavi započinju u duhu i ostaju duhovne čak i u telu.*
 - XVI Radosti bludne ljubavi su zadovoljstva ludosti, ali radosti bračne ljubavi zadovoljstva su mudrosti.*
- Sada sledi objašnjenje ovih tvrdnji.

Emanuel Swedenborg

424. (I) *Nemoguće je poznavati prirodu bludne ljubavi ako se ne poznaje priroda bračne ljubavi.*

Bludna ljubav označava ljubav prema preljubi koja uništava bračnu ljubav (kao što je navedeno u odeljku 423 iznad). Nema potrebe dokazivati da se priroda bludne ljubavi ne može poznavati ako se ne zna priroda bračne ljubavi; to se može ilustrovati poređenjima. Na primer, može li iko znati šta su zlo i laž, ako ne zna šta su dobro i istina? Može li iko znati šta su razbludnost, nepoštenje, neprikladnost i ružnoća, ako ne zna šta su čednost, poštenje, prikladnost i lepota? Može li iko razaznati ludost, ako nije mudar ili ne zna šta je mudrost? Opet, može li iko na pravi način shvatiti neskladnu škripu, ako nije naučen i nije ovladao harmonijom? Isto tako, može li iko shvatiti prirodu preljube, ako nije shvatio prirodu braka? Može li iko predočiti sebi prljavštinu zadovoljstava bludne ljubavi, ako sebi prethodno nije predočio čistotu bračne ljubavi? Kako sam sada završio sa opisivanjem zadovoljstava mudrosti u vezi sa bračnom ljubavi, posluživu se stečenim razumevanjem da opišem zadovoljstva bludne ljubavi.

425. (II) *Bludna ljubav je suprotnost bračnoj ljubavi.*

U univerzumu ne može postojati ništa što nema svoju suprotnost. Suprotnosti se ne diferenciraju kao odnosne već kao suprotne. Odnosne razlike postoje između najvećeg i najmanjeg od iste stvari, a suprotnosti su direktne oprečnosti. Suprotnosti sadrže odnosne razlike među sobom, kao i ove prve. Stoga su i odnosne stvari i same oprečne.

Očigledno je da svaka pojedinačna stvar ima svoju suprotnost, to se vidi na primeru svetlosti, toplote, vremena i godišnjih doba, naklonosti, shvatanja, osećanja i mnogih drugih. Opozit svetlosti je tama, toploti hladnoća, suprotnosti kod vremena i godišnjih doba su dan i noć, leto i zima. Oprečnosti u osećanjima su radost i žalost, sreća i tuga. Suprotnosti kod percepcije su dobro i zlo,

istine i laži. Suprotnosti u osećanjima su prijatnost i neprijatnost.

Na osnovu ovih poređenja, može se zaključiti da i bračna ljubav ima svoju suprotnost, a svako ko želi može videti da je to preljuba, jer mu na to ukazuje zdrav razum. Recite mi, ako možete, koja bi druga oprečnost to mogla biti? Štaviše, kako se ovo može jasno videti na svetlosti zdravog razuma, zakonima takozvanog građanskog prava definisano je da brak treba ohrabrivati, a preljubu obeshrabrivati.

Da bih još i bolje pojasnio da su ovo suprotnosti, sada ću izneti nešto čemu sam više puta bio svedok u Duhovnom svetu. Oni koji su u Prirodnom svetu bili potvrđeni ljubavnici čim uoče sferu bračne ljubavi kako se spušta dole sa Neba, odmah pobegnu i sakriju se u pećinama ili joj se usprotivljuju, postajući gnevni i besni kao furije. Razlog tome je što se u Duhovnom svetu svi prijatni i neprijatni efekti osećaju, ponekad toliko jasno kao što se mirisi njuše nose, jer tamo nema materijalnog tela da upija ovakve stvari.

Međutim, razlog što je suprotstavljenost bludne i bračne ljubavi nepoznata mnogima u Prirodnom svetu, jesu telesna zadovoljstva koja imitiraju zadovoljstva bračne ljubavi na spoljašnjem nivou, tako da oni koji samo osećaju zadovoljstvo ne znaju ništa o ovoj suprotstavljenosti. Kladio bih se da će vam, kada izjavite da sve ima svoj opozit pa da stoga i bračna ljubav mora imati svoju suprotnost, preljubnici odgovoriti da ne postoji oprečnost toj ljubavi, jer nema načina na koji se bludna ljubav može razlikovati od nje.

Na osnovu ovoga je očigledno da onaj koji ne zna ništa o prirodi bračne ljubavi, ne zna ništa ni o prirodi bludne ljubavi. Štaviše, nije moguće spoznati prirodu bračne ljubavi na osnovu razmatranja bludne ljubavi, ali je moguće spoznati bludnu ljubav na osnovu razmatranja bračne ljubavi. Niko ne spoznaje dobro na osnovu razmatranja

Emanuel Swedenborg

zla, ali spozna je zlo na osnovu razmatranja dobra. Jer je zlo u gustom mraku, a dobro na svetlu.

426. *(III) Bludna ljubav je suprotnost bračnoj ljubavi, kao što je prirodan čovek, gledano iznutra, suprotan duhovnom čoveku.*

U crkvi je poznato da su prirodan čovek i duhovan čovek suprotnosti, da prvi ne želi ono što želi drugi, i da su oni zapravo u sukobu. Ali kako ovo nije pojašnjeno, moram objasniti razliku između prirodnog i duhovnog čoveka i motiv sukoba prirodnog i duhovnog čoveka. Prirodni čovek je taj u kojeg se svaki pojedinac uvodi kada odraste; ovo se realizuje sticanjem različitih tipova znanja i razvojem razuma u intelektu. Ali duhovni čovek je taj u kojeg se pojedinac uvodi na osnovu ljubavi prema vršenju službe, ljubavi koja se naziva i milosrđem. Čovek je dakle duhovan u meri u kojoj poseduje ovu ljubav; a u meri u kojoj to nije slučaj, on je prirodan, ma koliko briljantan um i ma koliko mudro rasuđivanje da poseduje.

Ovaj čovek, kojeg nazivamo prirodnim, čim se razdvoji od duhovnog, raspušta se i odaje požudi, ma koliko da se uzdigao na svetlost razuma. Ovo postaje jasno već na osnovu razmatranja u kojoj meri je njegov karakter lišen milosrđa, jer svako ko je lišen milosrđa ogrezne u raskalašnosti bludne ljubavi. Kada mu se kaže da je ova požudna ljubav suprotnost čednoj bračnoj ljubavi i pošto se zamoli da se posavetuje sa slabom svetlošću sopstvenog razuma, on to ne čini sem u vezi sa zadovoljstvom zla usađenim u prirodnog čoveka od rođenja. To ga navodi na zaključak da njegov razum ne vidi nikakvu prepreku slatkom zavodenju telesnih čula. Kada jednom ubedi sebe u to, njegov razum više nije u stanju da proceni sve divne kvalitete koji su atributi bračne ljubavi. Umesto toga, kao što sam već rekao, on se ustremkuje na njih i pobeđuje, i kao osvajač vrši pokolj, sravnjujući do temelja logor koji je bračna ljubav podigla u njemu. Bludna ljubav je ta

koja prirodnog čoveka podstiče na ovakvo ponašanje. Ovo je izneseno da bi se saznalo poreklo suprotstavljenosti ove dve ljubavi. Jer je bračna ljubav, kao što je više puta dokazano, u suštini duhovna ljubav, a bludna ljubav je u suštini prirodna ljubav.

427. *(IV) Bludna ljubav je suprotnost bračnoj ljubavi, kao što je sparivanje zla i laži suprotno braku dobra i istine.*

U poglavlju posvećenom ovoj temi (IV, odeljci 83-102), rečeno je da je izvor bračne ljubavi brak dobra i istine. Iz toga sledi da je izvor bludne ljubavi sparivanje zla i laži. Kako su one oprečne, kao što je zlo suprotno dobru, tako je i lažnost zla suprotna istini dobra. Svaka od ovih ljubavi ima sopstvena zadovoljstva, koja su takođe suprotna; jer je ljubav ništa bez svojih zadovoljstava. Da su ona oprečna, uopšte nije očigledno i to zato što zadovoljstvo ljubavi prema zlu na spoljašnjem nivou krivotvori zadovoljstvo ljubavi prema dobru. Ali iznutra, zadovoljstvo ljubavi prema zlu sastoji se samo od požude prema zlu. Samo zlo je masa ili gomila požuda uvaljanih u lop-tu. Ali zadovoljstvo ljubavi prema dobru sastoji se od bezbrojnih naklonosti prema dobru, a samo dobro je poput svežnja naklonosti združenih u jedan entitet. Ovaj svežanj i tu gomilu, ljudska bića ne osećaju drugačije do kao jedno zadovoljstvo, a kako zadovoljstvo zla spolja krivotvori zadovoljstvo dobra, to isto i zadovoljstvo preljube krotvori zadovoljstvo braka. Ali nakon smrti, kada svako odloži svoj spoljašnji karakter pa njegov unutarnji karakter ogoli, tada se jasno oseća da je zlo preljube gomila požude prema zlu, a da je dobro braka svežanj naklonosti prema dobru, i da su oni direktno suprotstavljeni jedan drugom.

428. U pogledu stvarnog sparivanja zla i laži, treba znati da zlo voli laž i da želi da bude jedno sa njom,

Emanuel Swedenborg

tako da se združuju. Isto tako dobro voli istinu i u želji da bude jedno sa njom, oni se sjedinjuju. Očigledno je da je, kao što je duhovni izvor braka, brak dobra i istine isto tako duhovni izvor preljube sparivanje zla i laži. Zato se u Reči pod preljubom, bludničanjem i prostitucijom u duhovnom pogledu misli na ovo sparivanje (videti *Objavu Apokalipse*, odeljak 134). Ovaj princip obezbeđuje da onaj u stanju zla koji se oženi lažju i onaj u stanju laži koji krevet podeli sa zlom, sklapanjem ovakvog ugovora jača svoj stav u korist preljube; i čini je u meri u kojoj se usuđuje i može. Takvi ljudi osnažuju svoj stav na osnovu zla putem laži, a čine je na osnovu laži putem zla. Ovde važi i obrnuto: onaj u stanju dobra koji oženi istinu ili onaj u stanju istine koji krevet podeli sa dobrom, usprotivljuje se preljubi, a u korist braka, i okreće se blaženom bračnom životu.

429. (V) *Prema tome, bludna ljubav je suprotnost bračnoj ljubavi, kao što je Pakao suprotnost Nebu.*

Svi u Paklu izloženi su sparivanju zla i laži, a svi na Nebu izloženi su braku dobra i istine; a kako je sparivanje zla i laži takođe preljuba (kao što je pokazano neposredno iznad u odeljcima 427 i 428), to je i Pakao takođe. Otuda su svi oni tamo podložni požudi, sladostrašću i skarednosti bludne ljubavi; i oni beže i drhte od čednosti i pristojnosti bračne ljubavi (videti 425 iznad). Na osnovu ovih činjenica vidi se da su ove dve ljubavi, bludna i bračna, suprotnosti, kao što je Pakao suprotan Nebu, a Nebo Paklu.

430. (VI) *Nečistota Pakla potiče od bludne ljubavi, a čistota Neba od bračne ljubavi.*

Čitav Pakao pliva u kalu, a izvor svega toga je nepristojna i sramotna bludna ljubav; njena zadovoljstva se pretvaraju u takvu prljavštinu. Ko može verovati da se u Duhovnom svetu svako zadovoljstvo ljubavi pokazuje u

raznim prizorima, oseća u raznim mirisima i jasno vidi u obliku raznih zveri i ptica? Sladostrašće bludne ljubavi u Paklu ilustruju izmet i blato; mirisi kroz koje se osećaju su smrad i gadost; a vrste zveri i ptica koje ih oličavaju su svinje, zmije i ptice pod nazivom *ochim* i *tziim*²³.

S druge strane, čedna zadovoljstva bračne ljubavi prikazana su na Nebu vrtovima i cvetnim livadama; mirisi kojima se opažaju su arome voća i cveća, a vrste životinja u čijem liku se vide su jagnjad, jarad, golubovi i rajске ptice. Razlog što se zadovoljstva ljubavi pretvaraju u ove i slične oblike jeste što sve stvari koje nastaju u Duhovnom svetu predstavljaju saobraznosti. Unutarnji nivoi uma stanovnika tog sveta pretvaraju se u ove saobraznosti kako prolaze kroz ovaj svet i postaju spoljašnji da bi ih shvatila čula. Ali treba znati da postoje bezbrojne nečistoće u koje se sladostrašće bludničenja pretvara kako prelazi u odgovarajuće oblike. One se klasifikuju u rodove i vrste, koji će biti prikazani u narednom odeljku, posvećenom preljubi i njenim stepenima. Ali ovakva nečistoća ne izbija iz zadovoljstava ljubavi onih koji su se pokajali, jer su se oni oprali od njih u svetu.

431. (VII) *Isto tako, postoji nečistota u Crkvi i čistoća u njoj.*

Razlog je u tome što je Crkva Božje Kraljevstvo na Zemlji, saobrazno Njegovom kraljevstvu na Nebu, koja Bog međusobno spaja u jedno. On deli ljude u njima, kao što deli Nebo i Pakao, a to čini shodno njihovim ljubavima. Oni koji se odaju neprikladnim i nepristojnim zadovoljstvima bludne ljubavi privlače sebi slične ljude iz Pakla; ali one koji se predaju prikladnim i čednim zadovoljstvima bračne ljubavi Bog udružuje sa sličnim im anđelima sa Neba. Ovi anđeli, kada su prisutni u njima,

²³ Ptice koje se pominju u Starom zavetu; kod proroka Isaije, 13:21, pominju se sove i aveti, kod Jeremije, 50:39, buljine i sove. (*Prim. prev.*)

Emanuel Swedenborg

dok stoje pored svesnih i potvrđenih preljubnika, osećaju gadan smrad (spomenut u odeljku 430) pa malo uzmiču.

Zbog saobraznosti prljavih ljubavi sa izmetom i blatom, deci Izrailja je bilo naređeno da nose lopaticu kako bi zagnuli za sobom izmet da se Gospod Bog ne bi odvratio od njih kad prođe okolo i vidi nečist (Peta knjiga Mojsijeva, 23:13, 14). Ova zapovest bila je izrečena jer logor dece Izrailja predstavlja Crkvu, a prljavština je saobrazna požudi bludničenja. „Gospod Bog ide usred okola tvojega“ – označava Njegovo prisustvo u njemu zajedno sa anđelima. Trebalo je da ga zagnu jer su sva mesta u Paklu, na kojima žive grupe takvih ljudi, zagnuta i zatvorena. Zato se isto kaže „da ne vidi u tebe nikakve nečistote“. Meni je bilo dozvoljeno da vidim da su svi delovi Pakla zatvoreni; štaviše, kada bi se otvorili da omogućće ulazak novog demona zapahnuo bi me takav smrad da mi se stomak prevrtao. Neobično je pak bilo to što im je smrad bio privlačan kao izmet svinjama. Iz ovoga je očigledno na koji način moramo shvatiti tvrdnju da nečistota u Crkvi dolazi iz bludne ljubavi, a čistota iz bračne ljubavi.

432. (VIII) *Bludna ljubav smanjuje ljudskost i polnu zrelost muškarca, a bračna ljubav ih povećava.*

Da bračna ljubav čini čoveka, pokazano je i dokazano svakom pojedinošću koja je izneta na svetlost razuma u prvom delu ove knjige o bračnoj ljubavi i zadovoljstvima njene mudrosti. Na primer:

a. Čovek koji poseduje pravu bračnu ljubav postaje sve duhovniji i duhovniji; a što je čovek duhovniji, to je ljudskiji;

b. On postaje sve mudriji i mudriji, a što je čovek mudriji, to je ljudskiji;

c. Unutarnji nivoi njegovog uma sve više i više se otvaraju dok on ne ugleda Boga ili Ga intuitivno ne prizna; a što čovek ima bolju viziju i priznanje, to je ljudskiji;

d. On postaje sve moralniji i bolji građanin, jer je njegova duhovna duša u njegovoj moralnosti i građanskoj svesti, a što je čovek moralniji i bolji građanin, to je ljudskiji.

e. Posle smrti on postaje anđeo na Nebu, a anđeo je u suštini i po obliku ljudsko biće i prava ljudskost isijava sa njegovog lica, iz njegovog govora i ponašanja. Ove činjenice dokazuju da bračna ljubav čini čoveka sve ljudskijim i ljudskijim.

Kod preljubnika je suprotan slučaj; ovo neizbežno sledi iz oprečnosti između preljube i braka, o čemu je već bilo reči i o čemu se još kazuje u ovom poglavlju. Na primer:

a. Preljubnici nisu duhovni, već u najvećoj meri prirodni. Prirodan čovek, odvojen od duhovnog, čovek je samo u pogledu intelekta, ali ne i u pogledu volje. On nju potapa u telo i svoju požudu, a tada je pak i intelekt prati. Intelekt tada predstavlja ne više od polovine čoveka, a njegove intelektualne moći razuma, ako se uzdignu, omogućuju mu da to vidi i sam.

b. Preljubnici nisu mudri sem u govoru i ponašanju, kada su u društvu ljudi višeg ranga, izuzetne učenosti i dobrog morala. Prepušteni sami sebi, oni su ljudi, tretiraju božanska pitanja i svete stvari Crkve kao beznačajne, a svoje životne ideale kaljaju neskromnim i bludnim ponašanjem, kao što će biti dokazano u poglavlju o preljubu (XXI). Svako može videti da su ovi gestikulatori, ljudi samo spolja, ali ne i iznutra.

c. Preljubnici postaju sve manje i manje ljudi, kao što sam se uverio sopstvenim očima, videvši ih u Paklu. U njemu su oni demoni, a na svetlosti Neba njihova lica posuta su čirevima, tela su im grbava, govor im je grub, a pokreti teatralni.

Ali treba znati da je ovo opis onih koji počine preljubu namerno, a ne onih koji je počine s predumišljajem. Jer postoje četiri tipa preljubnika, kao što će se videti u

Emanuel Swedenborg

poglavljju o preljubi i njenim stepenima. Namerni preljubnici su oni koji to rade na zadovoljstvo svoje volje. Potvrđeni preljubnici su oni koji to rade iz pogrešnog intelektualnog uverenja. Preljubnici s predumišljajem su oni koji to rade zavedeni čulima. Preljubnici bez predumišljaja su oni koji ne poseduju sposobnost ili slobodu da koriste svoj intelekt. Prva dva tipa preljubnika postaju sve manje i manje ljudi; dok druga dva tipa postaju ljudska u meri u kojoj otklone svoje greške i počnu da se ponašaju mudro.

433. Bračna ljubav čoveka čini muževnijim, kao što je pokazano u prethodnim delovima ove knjige o bračnoj ljubavi i njenim zadovoljstvima. To su:

a. Sposobnost koja se naziva muževnošću prati mudrost, jer se nadahnjuje duhovnim učenjima Crkve. Otuda je sadržana u bračnoj ljubavi. Mudrost rasčišćava tok ove ljubavi od njenog izvora u duši, te tako unosi energiju u život intelekta, koji je suština života muškarca i daje mu blaženstvo koje nikada ne slabi.

b. Zbog toga ga anđeli Neba uživaju zavek, kao što nam govore njihove tvrdnje iznete u odeljcima 355, 356. Drevni ljudi Zlatnog i Srebrnog doba uživali su takođe trajnu potentnost, jer su voleli zagrljaje svojih žena i gnušali se zagrljaja prostitutki, što sam čuo iz njihovih usta (videti odeljke 75, 76). Sa Neba mi je rečeno da ova duhovna sposobnost postoji i kod prirodnih, a da je neće biti željni ni oni koji u današnje vreme pristupe Bogu, gnušajući se preljube kao Pakla. Suprotno se međutim dešava namernim i potvrđenim preljubnicima (kao što je maločas rečeno na kraju odeljka 432). Dobro je znano, iako nedovoljno razglašeno, da se u njihovom slučaju sposobnost poznata kao polna zrelost smanjuje na nulu i zamjenjuje seksualnom frigidnošću; ovo je praćeno osećajem neugodnog nagona za povraćanjem. Izdaleka su mi rekle sirene, koje su primerci iscrpljene seksualne požude, kao i

tamošnji čuvari javnih kuća, da je ovo stanje tih preljubnika u Paklu. Ove činjenice ustanovljuju da bludna ljubav smanjuje ljudskost i muževnost čoveka, a da ih bračna ljubav povećava.

434. (IX) Postoji sfera bludne ljubavi i sfera bračne ljubavi.

Gore je pokazano (odjelci 222-225, 386-397) šta se podrazumeva pod sferama mnogih vrsta i kako sfere ljubavi i mudrosti dolaze od Boga, pa prolazeći kroz Nebo anđela silaze u svet i dosežu najniže nivoe u njemu. Gore je (425) takođe pokazano da u univerzumu ne postoji ništa što nema svoju suprotnost. Iz ovoga sledi da postojanje sfere bračne ljubavi podrazumeva postojanje oprečne sfere koja se zove sferom bludne ljubavi. Jer su ove dve sfere suprotstavljene, kao što je ljubav prema preljubi suprotstavljena ljubavi prema braku. Ova oprečnost razmotrena je u ranijim odeljcima ove knjige.

435. (X) Sfera bludne ljubavi penje se iz Pakla, a sfera bračne ljubavi silazi sa Neba.

U gornjem poglavlju (odjeljak 434) upravo je rečeno da sfera bračne ljubavi silazi sa Neba. Sfera bludne ljubavi, međutim, penje se iz Pakla, jer je to izvor njene ljubavi (429) Ova sfera se izdiže iz nečistoće Pakla u koju se pretvaraju zadovoljstva preljubnika oba pola (o ovome vidi odeljke 430, 431).

436. (XI) Ove dve sfere se sreću u oba sveta, ali se ne združuju.

Pod oba sveta misli se na Duhovni i Prirodni svet. U Duhovnom svetu ove dve sfere sreću se u svetu duhova, jer je on na polovini puta između Neba i Pakla. Ali u Prirodnom svetu one se sreću na nivou čovekovog razuma, jer se on takođe nalazi na polovini puta između Neba i Pakla. Jer brak dobra i istine utiče na njega odozgo,

Emanuel Swedenborg

a brak zla i laži svoj uticaj nameće odozdo. Ovaj drugi uticaj dolazi kroz svet, a prvi kroz Nebo tako da čovekova moć razuma može skrenuti u jednom ili drugom pravcu i primiti uticaj otuda. Ako krene k dobru, ona prima uticaj odozgo, što je čini sve prijemčivijom za uticaj Neba. Ali ako krene prema zlu, tada prima uticaj odozdo, što je čini sve prijemčivijom za uticaj Pakla.

Ove dve sfere se ne mogu sjediniti jer su suprotne, a dve oprečnosti mogu biti samo neprijatelji od kojih jedan sa ubilačkom mržnjom besno napada drugog, dok drugi ne oseća mržnju već je samo gorljiv da zaštiti sebe. Ove činjenice pojašnjavaju da se ove dve sfere samo sreću, ne sjedinjavajući se. S jedne strane, taj jaz među njima od zla je koje nije ono od laži i od laži koje nije ono od zla; a s druge strane, od dobra je koje nije od istine i od istine koja nije od dobra. Ovi parovi mogu doći u dodir, ali se ne mogu združivati.

437. (XII) Postoji ravnoteža između ove dve sfere, a čovek se drži u njoj.

Ravnoteža među njima duhovna je, jer je između dobra i zla. Ova ravnoteža izvor je slobodne volje čoveka. U ovoj ravnoteži i kroz ovu ravnotežu čovek razmišlja i želi, tako da govori i deluje kao od sebe. Njegova razumska moć sposobna je da odlučuje i bira da li želi da prima dobro ili da prima zlo. To znači da li on teži slobodnom voljom da se racionalno prepusti bračnoj ljubavi ili bludnoj ljubavi. U ovom drugom slučaju, on okreće zatiljak i leđa Gospodu; dok u ovom prvom okreće svoje čelo i grudi prema Gospodu. Ukoliko se okrene prema Gospodu, njegov razum i slobodu vodi On, ali ako okrene leđa Bogu, Pakao vodi njegov razum i slobodu.

438. (XIII) Čovek se može prikloniti kojoj god hoće, ali u meri u kojoj se okreće prema jednoj u toj meri okreće leđa drugoj.

Čovek je stvoren da čini to što čini po slobodnom izboru u skladu sa razumom, a sve skupa kao od sebe. Bez ova dva uslova on ne bi bio ljudsko biće, već životinja. Jer on ne bi primao nikakav uticaj koji mu dolazi sa Neba i bio u stanju da ga učini sopstvenim, tako da se nikakav trag večnog života ne bi mogao utisnuti u njega. Jer da bi ovaj uticaj bio njegov, mora se urezati u njega kao njegov sopstveni. Kako nema slobode upravljanja na jednu stranu ako ne postoji sloboda upravljanja na drugu, kao što nema ni vaganja sve dok se vaga ne uravnoteži, tako ni čovek ne može biti slobodan da se racionalno približi dobru sve dok nije slobodan da se racionalno približi zlu, odnosno da se okrene zdesna nalevo i i sleva nadesno, kako paklenoj sferi, sferi preljube, tako i sferi Neba, to jest sferi braka.

439. *(XIV) Obe sfere donose radosti sa sobom.*

Kako sfera bludne ljubavi koja se penje iz Pakla, tako i sfera bračne ljubavi, koja silazi s Neba, proizvodi osećanje radosti u čoveku koji je prima. Razlog je u tome što je najniži nivo isti, nivo na kojem se završavaju zadovoljstva obe ljubavi, gde se one upotpunjuju i ispunjavaju i koji čini da se njihovo prisustvo oseća čulima. Zato bludni i bračni zagrljaji deluju isto po svojim krajnjim rezultatima iako su potpuno različiti iznutra. Razlika spolja postoji, ali se ne može zaključiti na osnovu bilo kakvog osećanja razlike. Jer samo oni koji uživaju pravu bračnu ljubav mogu izreći razliku na osnovu razlike na spoljašnjem nivou. Jer se zlo prepoznaje na osnovu znanja o dobru, ali ne i dobro na osnovu znanja o zlu, kao što se ni prijatan miris ne može osetiti nosom koji je ispunjen gadnim smradom. Čuo sam od anđela da oni mogu razlikovati onoga koji je sladostrastan na spoljašnjem nivou od onoga koji nije, kao što neko može razlikovati vatru koja sagoreva izmet ili rog po njenom neprijatnom dimu od vatre koja sagoreva drvo tamjana ili cimeta po

Emanuel Swedenborg

njenoj lepoj aromi. Ovo je, rekli su mi, rezultat izuzetnih unutarnjih zadovoljstava koja ulaze u spoljašnja zadovoljstva i uzbuđuju ih.

440. (XV) *Radosti bludne ljubavi započinju od tela i ostaju telesne čak i u duhu; ali radosti bračne ljubavi započinju u duhu i ostaju duhovne čak i u telu.*

Razlog što radosti bludne ljubavi započinju od tela jeste taj što je stimulacija tela njihov početak. Razlog što inficiraju duh, pa su telesne čak i u njemu, jeste taj što nije telo, već je duh onaj koji oseća šta se dešava u telu. Umnogome je isto sa ovim osećanjem kao i s drugima. Na primer, nije oko to koje vidi i razlučuje razlike u predmetima pred sobom, već duh, i nije uho to koje čuje i raspoznaje harmoničnost melodije i skladnost artikulisanog zvuka govora, već duh. Kako će duh to sve osetiti zavisi od toga koliko je uzdignut. Duh koji nije uzdignut iznad nivoa telesnih čula, već je zapleten u njima, nesposoban je da oseti ikakva druga zadovoljstva sem ona koja dolaze iz tela i iz sveta kroz telesna čula; on ih grabi ushićen njima, čineći ih sopstvenim.

Kako su počeci bludne ljubavi podsticaji i žarke želje tela, jasno je da u duhu postaju prljava pomama koja uzbuđuje i raspaljuje požudu kako se penje i spušta i ide tamo-amo. Uopšteno govoreći, telesna požuda sama od sebe nije ništa do objedinjena požuda prema zlu i laži. Otuda potiče znana istina u Crkvi, „*jer telo želi protiv duha*“²⁴, odnosno protiv duhovnog čoveka. Iz ovoga sledi da telesna zadovoljstva u odnosu na zadovoljstva bračne ljubavi nisu ništa do uzaviranje požude koje u duhu postaje izvor neskromnosti.

441. Međutim, radosti bračne ljubavi nemaju ništa zajedničko sa mutnim radostima bludne ljubavi. Svako njih

²⁴ Citat je iz Poslanice sv. apostola Pavla Galatima. (*Prim. prev.*)

ima u svom telu, ali se one odvajaju i povlače kako se čovekov duh uzdiže iznad nivoa telesnih čula, jer sa te visine on može da vidi njihovu vanjštinu i pritivnost pod sobom. Shodno tome, on tada oseća radosti tela, prvo kao prividna i varljiva, potom kao požudna i obesna koja se moraju izbegavati, u kasnijoj fazi kao škodljiva i štetna za dušu, i konačno kao neprijatna, odurna i gadna. U meri u kojoj on shvata i oseća ova zadovoljstva kao takva, on je u stanju da shvati zadovoljstva bračne ljubavi kao neškodljiva i čedna i na kraju kao divna i blažena. Razlog što radosti bračne ljubavi postaju takođe i radosti duha u telu jeste u tome što kada se jednom odagnaju radosti bludne ljubavi, duh koji više nije zakrčen njima čedno ulazi u telo i ispunjava njegova nedra zadovoljstvima sopstvenog blaženstva; a iz nedara doseže krajnje nivoe te ljubavi u telu. Tako duh nakon toga deluje u prisnoj vezi sa ovim nivoima i oni sa njim.

442. (XVI) *Radosti bludne ljubavi su zadovoljstva ludosti, ali radosti bračne ljubavi zadovoljstva su mudrosti.*

Radosti bludne ljubavi su zadovoljstva gluposti, jer samo prirodni ljudi uživaju tu ljubav, a prirodan čovek je budalast u duhovnim pitanjima i suprotstavlja im se, te stoga grli samo prirodna, čulna i telesna zadovoljstva. Mi govorimo o prirodnim, čulnim i telesnim radostima jer razlikujemo tri stepena kod prirodnih ljudi. Oni koji su prirodni u najvećem stepenu zauzimaju racionalno gledište prema svojoj gluposti, ali su i dalje nošeni svojim zadovoljstvima kao brodovi rečnom strujom. Oni koji su prirodni u manjem stepenu vide i rasuđuju samo kroz telesna čula i odbacuju racionalne argumente protiv privida i varljivosti, poričući ih kao da nemaju nikakvu težinu. Oni koji su prirodni u najnižem stepenu jesu oni koji su, budući lišeni rasuđivanja, poneseni zavodljivom toplotom svojih tela. Poslednja grupa naziva se telesno prirodnom, druga grupa čulno prirodnom, a prva grupa jednostavno

Emanuel Swedenborg

prirodnom. Bludna ljubav ovih ljudi, njihova glupost i njihova zadovoljstva istog su stepena.

443. Razlog što su zadovoljstva bračne ljubavi zadovoljstva mudrosti jeste u tome što samo duhovni ljudi mogu uživati tu ljubav, a duhovna osoba je u stanju mudrosti. Zbog toga takva osoba prisvaja jedino zadovoljstva koja su saglasna njenoj duhovnoj mudrosti. Priroda zadovoljstava bludne ljubavi i zadovoljstava bračne ljubavi mogu se ilustrovati njihovim poređivanjem sa kućama. Zadovoljstva bludne ljubavi možemo uporediti sa kućom čiji zidovi spolja imaju crvenkastu, bleštavu boju školjke ili s varljivom bojom zlata u mineralu liskunu, koji se takođe zove selenit; ali su im sobe unutra pune gliba i smeća svake vrste. Zadovoljstva bračne ljubavi, međutim, mogu se uporediti sa kućom čiji zidovi sijaju zlatom, a sobe joj blistaju od blaga najveće vrednosti, kojim su pretrpane.

444. Na ovom mestu izneću sledeće iskustvo.

Kada sam prestao da razmišljam o bračnoj ljubavi i počeo da mislim o bludnoj ljubavi, dva anđela mi iznenada pridoše i rekoše: „Mi smo osetili i razumeli tvoja prethodna razmišljanja, ali ono o čemu sada misliš prolazi mimo nas i mi ga ne osećamo. Ostavi se toga, ove misli nemaju nikakvu vrednost.“

„Ljubav koja je predmet mojih trenutnih razmišljanja“, odgovorih im ja, „nije ništa, jer sigurno postoji.“

„Kako može postojati neka ljubav“, upitaše me oni, „koja nije od stvaranja? Bračna ljubav je sigurno od stvaranja i to je ljubav dvoje ljudi koji mogu postati jedno. Kako može postojati ljubav koja deli i razdvaja ljude? Može li ijedan mladić voleti devojkicu ako ona ne voli njega zauzvat? Zar ljubav jednog neće znati i priznati ljubav drugog, pa će se te ljubavi kad se sretnu spojiti same od sebe? Može li iko voleti nešto što nije ljubav? Zar

nije bračna ljubav jedina koja je obostrana i uzajamna? Ako nije uzvraćena, zar ne odbija te postaje ništa?“

Čuvši ovo, upitah ta dva anđela iz kojeg nebeskog društva dolaze. „Mi dolazimo“, odgovoriše oni „sa Neba Nevinosti. Došli smo kao deca u ovaj nebeski svet i podignuti smo pod vodstvom Boga. Kad smo odrasli moja žena i ja, koja je sa mnom ovde, i postali dovoljno zreli da se venčamo, mi smo se zaručili i združili u braku. Kako mi ne znamo ni za kakvu drugu ljubav sem za pravu ljubav braka, bračnu ljubav, kada su do nas doprle ideje o drugačijoj vrsti ljubavi, potpuno suprotnoj našoj, o kojima si razmišljao, mi nismo mogli razumeti ništa. Zbog toga smo sišli da te pitamo zašto razmišljaš o nerazumljivim nam stvarima. Reci nam kako može postojati ljubav koja ne samo da nije od stvaranja već mu je i suprotna. Mi smatramo stvari koje su oprečne stvaranju bezvrednim stvarima.“

On završi, a meni bi od srca drago što mi je dato da razgovaram sa anđelima koji su toliko nevini da i ne znaju šta je to seksualna neprikladnost, pa ih upitah: „Zar vi ne znate da postoje dobro i zlo, da je dobro od stvaranja, a da zlo nije? Ipak, zlo u svojoj suštini nije ništa, iako jeste ništa sa stanovišta dobra. Dobro postoji od stvaranja i razlikuje se u stepenu od najvišeg do najnižeg. Kada njegov najniži stepen dostigne nulu, zlo se javlja na drugoj strani. Stoga nema odnosa između dobra i zla ili napretka od dobra prema zlu, već postoji jedino odnos i napredak dobra prema većem i manjem dobru i zla k većem i manjem zlu, jer su ovo dvoje suprotnosti u svakom pogledu. Kako su dobro i zlo oprečnosti, mora postojati središnja tačka u kojoj je ravnoteža, u kojoj zlo deluje protiv dobra, ali kako ne prevladuje, zaustavlja se u pokušaju.

Svako se podiže u ovo stanje ravnoteže; a kako je ono između dobra i zla ili, što je isto, između Neba i Pakla, to je duhovna ravnoteža koja daje slobodu onima koji je uživaju. Od ove ravnoteže, Gospod sve ljude privlači Se-

Emanuel Swedenborg

bi; a ako Ga čovek slobodno prati, On ga izvodi iz zla u dobro, odnosno na Nebo. Umnogome je isto s ljubavlju, naročito bračnom ljubavlju i bludnom ljubavlju. Ova druga je zlo, a prva dobro. Svakoga ko čuje Božji glas i slobodno Ga prati, On uvodi u bračnu ljubav i sva njena zadovoljstva i sreću. Ali onaj koji Ga ne čuje i ne prati, sam uvodi sebe u bludnu ljubav, prvo u njene radosti, a potom u neprijatnosti, i na kraju u nesreću.“

Kada to rekoh, dva anđela me upitaše: „Kako zlo može postati kada ništa sem dobra nije postalo od stvaranja? Jer sve što je nastalo mora imati izvor; dobro ne može biti izvor zla, jer je zlo negacija dobra, jer ono uklanja i uništava dobro. Ipak, kako zlo postoji i oseća se, ono nije ništa, već je nešto. Kaži nam onda iz kojeg izvora postaje nešto što je bilo ništa?“

Ja im odgovorih: „Ova tajna se ne može otkriti ako se ne zna da ništa nije dobro sem Boga samog, i da ne postoji ništa dobro što je urođeno dobro ukoliko ne dolazi od Boga. Stoga svako ko poštuje Boga i želi da ga On vodi u stanju je dobra. Ali onaj koji se okrene od Boga i želi da vodi sam sebe nije u stanju dobra; jer dobro koje čini, čini ili radi sebe ili iz svetovnih razloga, tako da je to dobro ili radi pripisivanja zasluge ili je tobožnje ili licemerno. Ovo pojašnjava da je čovek sam izvor zla, ne zato što je čoveku takva sudbina dodeljena od stvaranja, već zato što ju je dodelio sam sebi okrenuvši se od Boga. Ta vrsta zla nije bila u Adamu i njegovoj ženi, nego kad je zmija rekla:

U onaj dan kad okusite s drveta od znanja dobra i zla, postaćete kao Bog. (Postanje 3:5)

Tada su se oni okrenuli od Boga i okrenuli sebi kao da su bogovi, proizvođači izvor zla u sebi. „Jesti s tog drveta“ znači uverenje da čovek poznaje dobro i zlo i da je mudar od sebe, a ne od Boga.

Ali tada dva anđela upitaše: „Kako se čovek može okrenuti od Boga prema sebi kada je istina da čovek ne

može želeći ništa, misliti ništa, te tako ni činiti ništa, sem od Boga? Zašto to Bog dozvoljava?“

„Čovek je stvoren“, odgovorih im ja, „tako da mu se čini da je sve što želi, misli i radi u njemu samom, te stoga da dolazi od njega. Bez takve predstave on ne bi bio čovek jer ne bi mogao primiti, zadržati ili učiniti da deluje kao da je njegov sopstveni ikakav trag dobrote i istine ili ljubavi i mudrosti. Iz ovoga sledi da se, kad ovo ne bi bio samo privid, čovek ne bi mogao povezati sa Bogom, pa ne bi mogao imati ni večni život. Međutim, ako ga taj privid navede da poveruje da je on sam, a ne Bog, izvor toga što on želi, misli i čini, ma koliko izgledalo da je on izvor, čovek u sebi pretvara dobro u zlo i stvara izvor zla u sebi. To je bio Adamov greh.

Ali ja mogu baciti i nešto više svetla na ovu temu. Bog gleda svakog čoveka u čelo, a Njegov pogled prolazi kroz njega do potiljka. Iza čela nalazi se veliki mozak, a ispod potiljka je mali mozak. Mali mozak je posvećen ljubavi i raznim vrstama dobra koje ona proizvodi, veliki mozak je posvećen mudrosti i istinama koje je čine. Stoga svako ko gleda u Boga okrenut licem prima mudrost od Njega, te putem nje i ljubav. Ali onaj koji okrene leđa i gleda u suprotnu stranu od Boga prima ljubav ali ne i mudrost, a ljubav bez mudrosti je ljubav koja dolazi od čoveka a ne od Boga. Kako ova ljubav vezuje sebe za lažna verovanja, ona ne priznaje Boga, već stavlja sebe na mesto Boga, nalazeći tihiu potvrdu ovoga kroz sposobnost čoveka da razume i bude mudar, kojom je obdaren od stvaranja, kao da dolazi od njega samog. Ova ljubav je, stoga, izvor zla. Mogu vam pružiti i vizuelnu demonstraciju tačnosti ovoga, tako što ću pozvati ovde zlog duha koji se okrenuo od Boga; obratiću mu se odstraga, s potiljačne strane, a vi ćete videti kako se ono što mu se kaže pretvara u svoju suprotnost.“

I ja pozvah takvog jednog duha, a kada on dođe, obratih mu se odstraga. „Znaš li ti“, upitah ga, „išta o Paklu,

Emanuel Swedenborg

prokletstvu i mučenjima njegovim?“ Iznenada, on se okrenu k meni, a ja ga priupitah: „Šta si čuo da sam te pitao?“

„Evo“, odgovori on, „šta sam čuo: Znaš li išta o Nebu, spasenju i nebeskoj sreći?“ Potom, čim ga ovo upitah i kad mi okrenu leđa, on reče da je čuo ono prvo.

Nakon toga mu postavih sledeće pitanje dok je stajao okrenut leđima: „Zar nisi svestan da su oni u Paklu ljudi od lažnih predstava?“ Kada ga upitah šta je čuo, on reče: „Zar nisi svestan da su oni na Nebu mudri od istina?“ Kada mu postavih ovo pitanje iza leđa, on reče da je čuo pitanje: „Zar nisi svestan da su oni u Paklu poludeli od lažnih predstava?“, i tako dalje. Na osnovu ovih činjenica jasno se vidi da se um, kada se okrene od Boga, okreće k sebi i tada poima sve suprotno od svega. To je razlog zašto, kao što znate, u Duhovnom svetu nikome nije dozvoljeno da stoji za leđima drugoga i da mu govori otuda, jer se na taj način ljubav udahnjuje u njega, a kako je ona prijatna, inteligencija je odobrava i pokorava joj se. Ali kako ona dolazi od čoveka, a ne od Boga, to je ljubav prema zlu ili laži.

Sada ću vam ispričati još jedno slično iskustvo. U više navrata sam slušao kako dobro i istina padaju sa Neba u Pakao i tamo se postepeno pretvaraju u svoje suprotnosti; dobro postaje zlo, a istina laž. Uzrok ovoga je isti, a to je činjenica da svi u Paklu okreću leđa Bogu.

Čuvši ovo, dva anđela mi zahvališe i rekoše: „Kako ti sada razmišljaš i pišeš o ljubavi koja je suprotna našoj bračnoj ljubavi, mi sada odlazimo. Sve što je oprečno toj ljubavi rastužuje naše umove.“

Kada mi rekoše: „Mir s tobom“, ja ih zamolih da svojoj braći i sestrama na Nebu ne kažu ništa o ovoj ljubavi, jer bi naškodila njihovoj nevinosti.

Ovde sam zabeležio činjenicu da oni koji umru kao deca odrastaju na Nebu. Kada stasom dostignu mladića

Bračna ljubav

od osamnaest godina, odnosno devojku od petnaest godina, tu se zaustavljaju, a Bog im tada priređuje venčanje. Oni su, kako pre tako i nakon venčanja, potpuno nesvesni značenja seksualne neprikladnosti, kao i njenog postojanja.

XIX

BLUDNIČENJE

444.bis Bludničenje označava seksualno zadovoljenje mladića sa ženom slabog morala, pre braka. Međutim, seksualno zadovoljenje sa ženom koja nije slabog morala, sa devojkom, ili suprugom drugog čoveka, nije bludničenje, već razvrat kad je u pitanju devojka i preljuba u slučaju udate žene. Ne postoji racionalni način uvida u razlike između ovoga dvoga i bludničenja bez proučavanja stepena i različitih oblika seksualne ljubavi – koja je čedna u jednom smeru i razbludna u drugom – i raspodele svake od njih u rodove i vrste. Bez toga, čovek ne može stvoriti predstavu o razlici između manje i više čednog i manje i više razbludnog. Bez ovih razlika sav odnos među njima se gubi, a sa njim i oštroumnost u rasuđivanju. Zauzima, intelekt se toliko zamagljuje da nije u stanju da razlikuje bludničenje od preljube, a još i manje blaže tipove bludničenja od ozbiljnijih tipova i tako isto kod preljube. Rezultat je mešanje zala i kombinovanje različitih zala u istoj čorbi i kombinovanje različitih vrsta dobra u pravljenu jedne poslastice. Da bih vas upoznao sa razlikama putem kojih se seksualna ljubav s jedne strane spušta i napreduje k bludnoj ljubavi, direktnoj suprotnosti bračnoj ljubavi, prikladno je započeti diskusiju o njenom početku – bludničenju.

To će biti učinjeno sledećim redom.

Bračna ljubav

- I Bludničenje je proizvod seksualne ljubavi.*
 - II Seksualna ljubav započinje kada mladić počne da koristi sopstveni intelekt u razmišljanju i delovanju, a njegov glas počne da pokazuje muške karakteristike.*
 - III Bludničenje pripada prirodnom čoveku.*
 - IV Bludničenje je požuda, ali ne požuda prema preljubi.*
 - V U određenim slučajevima seksualna ljubav se ne može, bez oštećenja, u potpunosti sprečiti da ne srlja u bludničenje.*
 - VI Stoga se u velikim gradovima bordeli tolerišu.*
 - VII Požuda prema bludničenju nije ozbiljna sve dok ima u vidu bračnu ljubav i priklanja joj se.*
 - VIII Požuda prema bludničenju je ozbiljna ukoliko u vidu ima preljubu.*
 - IX Požuda prema preljubi postaje ozbiljnija u meri u kojoj teži raznovrsnosti ili razdevičenjima.*
 - X Sfera požude prema bludničenju nalazi se, u svojoj prvoj fazi, napola puta između sfere bludne ljubavi i sfere bračne ljubavi, i stvara ravnotežu.*
 - XI Treba povesti računa da se spreči uništenje bračne ljubavi nekontrolisanim i prekomernim odavanjem bludničenju.*
 - XII Princip braka jednog čoveka sa jednom ženom je dragocenost ljudskog života i riznica hrišćanske vere.*
 - XIII Ovaj bračni princip može se sačuvati kod onih koji iz raznih razloga još uvek ne mogu ući u brak, a zbog neumerenosti ne mogu uzdržati svoju požudu, pod uslovom da je njihova lutalačka seksualna ljubav ograničena na jednu ljubavnicu.*
 - XIV Imati ljubavnicu je poželjnije nego lutalačku požudu, sve dok to ne znači uzimanje više ljubavnica, bilo devojke, device ili udate žene; i pod uslovom da se drži odvojenom od bračne ljubavi.*
- Sada sledi objašnjenje ovih tačaka.

Emanuel Swedenborg

445. (I) *Bludničenje je proizvod seksualne ljubavi.*

Mi kažemo da je bludničenje proizvod seksualne ljubavi, jer ono nije seksualna ljubav, već nastaje iz nje. Seksualna ljubav je poput izvora iz kojeg i seksualna i bračna ljubav mogu proisteći i to kako kroz bludničenje tako i mimo njega. Jer svako ima seksualnu ljubav u sebi, a ona ili izbija ili ne izbija. Ako izbije pre braka i to sa ženom slabog morala, tada se naziva bludničenjem, ali ako ne izbije pre nego se čovek oženi, tada se naziva brakom. Ako do nje dođe sa drugom ženom nakon sklapanja braka, tada je to preljuba. Seksualna ljubav je, dakle, poput izvora iz kojeg može isticati potok kako čedne tako i bludne ljubavi. Na sledećim stranicama biće otkriveno koliko je opreza i koliko promišljenosti potrebno da se čedna ljubav razvije kroz bludničenje, a koliko nepromišljenosti da se nečista ili bludna ljubav razvije kroz njega. Može li iko izvesti zaključak da onaj koji je bio sklon bludničenju ne može biti čedniji u braku?

446. (II) *Seksualna ljubav započinje kada mladić počne da koristi sopstveni intelekt u razmišljanju i delovanju, a njegov glas počne da pokazuje muške karakteristike.*

Ovo je pomenuto da bi se znalo da je doba u kojem započinje seksualna ljubav, te tako i bludničenje, ono u kojem intelekt počne da biva racionalan sam od sebe, da istražuje, to jest da traga za blagotvornim i korisnim stvarima. Osnova za ovo se obezbeđuje sećanjem na učenja roditelja i učitelja. U to vreme um doživljava promenu. Pre toga, dečak je mislio samo na osnovu stvari pohranjenih u sećanju, razmišljajući o njima i pokoravajući im se. Mišljenjem kasnije upravlja razum, a onda, pod vodstvom ljubavi, stvari zadržane u sećanju se preuređuju i on počinje da živi sopstveni život u skladu sa tim novim poretkom. Postepeno njegovim mislima počinje sve više da upravlja njegov razum, i on postaje slobodan da sprovodi svoju volju.

Dobro je poznato da seksualna ljubav prati pojavu čovekovog sopstvenog intelekta i razvija se u skladu sa njegovom snagom. To je pokazatelj da se ova ljubav povećava kako se intelekt razvija i smanjuje kako on slabi. Pod povećanjem mislimo na sticanje mudrosti, a pod smanjenjem na zapadanje u glupost. Mudrost je ta koja obuzdava seksualnu ljubav, glupost je podstiče. Ako dođe do bludničenja, koje je početak njenog delovanja, potrebno je kontrolisati ga principima pristojnosti i moralnosti koji su usađeni u sećanje, odnosno u razum, da bi kasnije bili usađeni u razum, odnosno u sećanje. Razlog što sa početkom razvoja čovekovog intelekta i glas počinje da postaje muževan, jeste u tome što intelekt misli i izražava svoje ideje u govoru. Ovo je pokazatelj da je intelekt taj koji čini čoveka, kao i njegovu muškost. Kao rezultat toga, kako se njegov intelekt uzdiže, on postaje odrastao i muževan muškarac (videti odeljke 433, 434 iznad).

447. (III) Bludničenje pripada prirodnom čoveku.

Isto je sa seksualnom ljubavlju; ako se aktivira pre braka, naziva se bludničenjem. Svako je rođenjem telesan, a potom postaje čulan i prirodan; potom postepeno postaje racionalan i ako se ne zaustavi na ovoj tački, biva duhovan. Razlog ovakvog razvoja je formiranje nivoa kojima se podupiru više faze, kao što se palata podupire temeljima. Niži nivo koji podupire nadgradnju može se uporediti sa zemljom u koju se, pošto se pripremi, sadi fino seme.

Kada je reč o seksualnoj ljubavi, ona je takođe, prvo telesna, jer počinje od tela. Tada postaje čulna, jer se njome ushićuje pet čula. Potom postaje prirodna i slična obliku koji uzima kod životinja, koji je lutalačka seksualna ljubav. Ali kako je čovek rođenjem predodređen da postane duhovan, ova ljubav postaje racionalno-prirodna, potom duhovna, a onda duhovno-prirodna. Kada jednom ljubav postane duhovna, ona utiče i deluje na racionalnu

Emanuel Swedenborg

ljubav, kroz nju na čulnu ljubav, a kroz nju na ovu ljubav u telu i mesu. Kako je telo njen najniži nivo, ona na njega deluje duhovno, a istovremeno racionalno i čulno. Kada čovek razmišlja o njoj, ona utiče i deluje na njega postepeno, ali na najnižem nivou njeni efekti se osećaju odjednom.

Bludničenje pripada prirodnom čoveku, jer potiče neposredno iz prirodne seksualne ljubavi. Ova ljubav može biti racionalna prirodna ljubav, ali ne i duhovna, jer seksualna ljubav ne može postati duhovna dok ne postane bračna. Seksualna ljubav prelazi iz prirodne u duhovnu kada čovek napusti lutalačku požudu i posveti se jednom partneru, sa čijom dušom sjedinjuje sopstvenu.

448. *(IV) Bludničenje je požuda, ali ne požuda prema preljubi.*

Razlozi zbog kojih je bludničenje požuda:

a. Ona nastaje iz prirodnog čoveka, a sve što nastaje iz njega jeste želja i požuda. Jer prirodan čovek nije ništa drugo nego spremište i dom za želje i požude, jer tu žive sve vrste krivice nasledene od roditelja.

b. Razbludnik baca lutalački i promiskuitetan pogled na suprotan pol, još uvek se ne ograničavajući na jednu osobu suprotnog pola. Sve dok je u tom stanju, požuda ga nagoni da čini to što čini. Ali kada se zagleda samo u jednu ženu i poželi da svoj život udruži s njenim, želja se pretvara u čednu naklonost, a požuda u civilizovanu ljubav.

449. Svako može videti svojom opštom moći zapažanja da požuda prema bludničenju nije požuda prema preljubi. Da li ijedan zakon ili ijedan sud može podići istu optužbu protiv razbludnika i protiv preljubnika? Razlog što se to tako vidi je u tome što bludničenje nije suprotnost bračnoj ljubavi, a preljuba jeste. Bračna ljubav može biti skrivena unutar bludničenja, kao što duhovna

može biti skrivena unutar prirodne. U stvari, duhovno se zapravo razvija iz prirodnog; a kada se jednom razvije, prirodno ga tada okružuje kao kora drvo ili korice mač, i služi da zaštiti duhovno od nasilja. Na osnovu ovoga je očigledno da prirodna ljubav prema suprotnom polu u celini prethodi duhovnoj ljubavi, koja je ljubav prema jednoj osobi suprotnog pola. Međutim, ako je bludničenje rezultat prirodne seksualne ljubavi, ono može biti eliminisano pod uslovom da se bračna ljubav smatra kao vrhovno dobro, i da se želi i traži. Potpuno je drugačije sa požudnom i nepristojnom ljubavi prema preljubi. Da je ona oponent i uništitelj bračne ljubavi, prikazano je u poslednjem poglavlju o suprotnosti bludne i bračne ljubavi. Ukoliko, dakle, namerni i potvrđeni preljubnik iz različitih razloga uđe u bračni krevet, dešava se obratno; prirodno sa svojim sladostrašćem i nepristojnošću leži skriveno unutra, a privid duhovnosti pokriva ga spolja. Ova razmatranja omogućuju da se vidi razlog da se požuda prema ograničenom bludničenju odnosi prema požudi k preljubi kao prva zimska svežina prema hladnoći sredine zime u severnim regionima.

450. (V) *U određenim slučajevima, seksualna ljubav se ne može, bez oštećenja, u potpunosti sprečiti da ne srlja u bludničenje.*

Beskorisno je navoditi štete koje se mogu izazvati previše strogim potiskivanjem seksualne ljubavi kod onih koji imaju problema sa preobiljem seksualne energije. Kod njih to može biti uzrokom izvesnih telesnih slabosti i mentalnih problema, a da i ne spominjemo neviđena zla koja se ne mogu ni imenovati. Sasvim je drugačije kod onih čija je seksualna ljubav toliko slaba da se mogu odupreti pritiscima svoje požude, kao i kod onih koji su slobodni, ali još uvek mladi da bi ušli u zakonsku vezu bez gubljenja svetskih blagodeti. Kako je ovo, ono što se dešava na Nebu kada deca dostignu doba za brak, to tamo

Emanuel Swedenborg

niko ne zna šta je to bludničenje. Ali stvari stoje drugačije na Zemlji, gde ne može doći do braka dok se ne završi period mladalaštva, kao što se često dešava u kraljevstvima gde je period službovanja dug, a sredstva za održanje kuće i porodice treba zaraditi; tek tada je moguće pronaći dostojnu nevestu.

451. (VI) *Stoga se u velikim gradovima bordeli tolerišu.*

Ovim se potvrđuje ono što je rečeno u poslednjem odeljku. Poznato je da bordele tolerišu kraljevi, sudije, istražitelji u ljudi uopšte u Londonu, Amsterdamu, Parizu, Beču, Veneciji, Napulju, kao i u Rimu i mnogim drugim mestima. Neki od razloga su dole navedeni.

452. (VII) *Požuda prema bludničenju nije ozbiljna sve dok bračnu ljubav ima u vidu i priklanja joj se.*

Postoje stepeni u kojima se razlikuje priroda zla, kao što postoje stepeni u kojima se razlikuje priroda dobra. Svako zlo, dakle, može biti manje ili više ozbiljno, kao što i svako dobro može biti bolje i bogatije. Isto je sa bludničenjem koje, budući požuda i pripadajući prirodnom čoveku koji još nije očišćen, predstavlja zlo. Ali kako se svako može očistiti, što se više čovek približi pročišćenom stanju, odnosno što se bludničenje više približi bračnoj ljubavi, stanju u kojem seksualna ljubav postaje čista, to zlo postaje manje ozbiljno sve dok se ne pobriše. U narednom odeljku videće se da je zlo bludničenja mnogo ozbiljnije što se više približi ljubavi prema preljubi.

Razlog što je bludničenje manje ozbiljno što se više bračna ljubav ima u vidu, jeste u tome što čovek tada gleda iz razbludnog stanja u kojem se nalazi prema čednom stanju, a što mu više naginje, to je u pogledu intelekta više u tom stanju; a ako mu ne samo naginje već i žudi za njim, to je više u pogledu volje u tom stanju, odnosno stanju unutarnjeg čoveka. Ako tada istraje u bludničenju,

to je zato što ima potrebu za tim, iz razloga kojih je on potpuno svestan.

Postoje dva razloga koja obezbeđuju da bludničenje ne bude ozbiljno kod onih koji naginju i žude za bračnim stanjem. Prvi je što je bračni život njihov plan, namera ili cilj. Drugi je što oni odvajaju zlo u sebi od dobra. Što se tiče prvog – da je bračni život njihov plan, namera ili cilj, to je zato što je čovekova priroda zavisna od prirode njegovog plana, namere ili cilja. To je priroda koju on pokazuje Bogu i anđelima, a tako na njega gledaju i mudri ljudi u svetu. Jer je namera duša svih delovanja i određuje krivicu ili oslobađanje u svetu, a posle smrti i to šta će se pripisati čoveku.

Što se tiče drugog razloga – da oni koji više vole bračnu ljubav od požude prema bludničenju razdvajaju zlo od dobra, odnosno razbludnost od čednosti, a oni koji razdvajaju ovo dvoje u svojoj percepciji i nameri, pre dostizanja dobra i čednog stanja, takođe se odvajaju i pročišćavaju od te požude kada uđu u bračno stanje. U narednom odeljku videće se da se to ne dešava onima koji pod bludničenjem na umu imaju preljubu.

453. (VIII) *Požuda prema bludničenju je ozbiljna ukoliko u vidu ima preljubu.*

Svi koji žude za bludničenjem imaju preljubu u vidu, ako ne veruju da je preljuba greh i zauzimaju isti stav prema braku i prema preljudi, s jedinom razlikom što je jedna zakonita a druga nezakonita. Ti ljudi takođe od svih tih zala prave jedno zlo, mešajući ih kao prljavštinu sa ukusnom hranom na jednom tanjiru ili kao otpatke sa vinom u jednoj čaši kako bi ih jeli i pili. To isto rade i sa seksualnom ljubavlju, bludničenjem, uzimanjem ljubavnice, blažim, ozbiljnim i veoma ozbiljnim vrstama preljube, pa čak i sa razvratom i razdevičenjem. Pored toga, ne samo da mešaju sve ove grehove zajedno, već ih i mešaju sa brakom, skvrnaveći ga sličnim idejama. Ali oni koji

Emanuel Swedenborg

čak ni brak ne razlikuju od tih grehova, posle uobičajenih nasumičnih kontakata sa osobama suprotnog pola, postaju hladni, prezrivi i gadljivi prvo na sopstvenu ženu, potom na svoje ljubavnice, a onda na sve osobe ženskog pola. Očigledno je da u njihovom slučaju nema plana, namere ili cilja prema dobru ili čednom ponašanju da ih opravda; niti ima ikakvog razdvajanja zla od dobra ili razbludnosti od čednosti koje bi ih učinilo čistima kao kod onih koji iz svog bludničenja gledaju prema bračnoj ljubavi, naginjući joj (kao što je opisano u prethodnom odeljku 452).

U prilog ovome mogu izneti novu činjenicu sa Neba. Sreo sam mnogo ljudi koji su živeli u svetu spolja onako kao što su živeli i drugi, noseći lepu odeću, jedući raznovrsno, profitirajući u poslu kao i drugi, idući u pozorište, šaleći se prilično neumesno na račun seksa i čineći druge stvari tog tipa; pa ipak, anđeli su okrivljavali neke od njih za greh, a druge nisu, nazivajući jednu grupu nevinom, a drugu krivom. Kad su upitani zašto je to tako kada su se obe grupe ponašale slično, oni su odgovorili da oni gledaju na ljude sa stanovišta njihovih planova, namera i ciljeva, na osnovu kojih prave razliku. Tako su oni oslobađali ili osuđivali one koje je oslobađao ili osuđivao njihov cilj, jer svi na Nebu imaju dobro za svoj cilj, a svi u Paklu zlo za svoj. Baš na to se misli Božjim rečima:

Ne sudite da vam se ne sudi. (Mateja 7:1)

454. *(IX) Požuda prema preljubi postaje ozbiljnija u meri u kojoj teži raznovrsnosti ili razdevičenjima.*

Razlog je u tome što su ovo dvoje dodatna pogoršanja preljube. Jer postoje blaga, ozbiljna i veoma ozbiljna vrsta preljube, od kojih svaka nosi težinu u zavisnosti od mere u kojoj se suprotstavlja bračnoj ljubavi i uništava je. U narednim poglavljima posvećenim ovoj temi videće se da želja za raznovrsnošću i razdevičenjima, ukoliko je

potvrđena stvarnim iskustvima, razara bračnu ljubav i potapa je, takoreći, na dno mora.

455. (X) *Sfera požude prema bludničenju nalazi se, u svojoj prvoj fazi, na pola puta između sfere bludne ljubavi i sfere bračne ljubavi, i stvara ravnotežu.*

Ove dve sfere, sfera bludne i sfera bračne ljubavi, opisane su u poslednjem poglavlju. Tu je pokazano da se sfera bludne ljubavi penje iz Pakla, a da sfera bračne ljubavi silazi s Neba (odjeljak 435). Njih dve se sreću u oba sveta, ali se ne sjedinjuju (436). Ove dve sfere su u ravnoteži i čovek je u njoj (437). Čovek se može okrenuti prema kojoj god sferi želi, ali okrećući se ka jednoj, okreće se od druge (438). Na šta se pod sferama misli, vidite odjeljak 435 i njegove navode.

Sfera požude prema bludničenju je napola puta između ove dve sfere i proizvodi ravnotežu, jer se svako u toj poziciji može okrenuti k sferi bračne ljubavi, to jest prema toj ljubavi i može se okrenuti k sferi ljubavi prema preljubi, to jest prema toj ljubavi. Ako odabere bračnu ljubav, on se okreće k Nebu, ako odabere ljubav prema preljubi, okreće se prema Paklu. Kojim putem će poći pitanje je izbora, zadovoljstva i želje čoveka; a to je stoga da bi mu se dala sloboda delovanja u skladu sa razumom, a ne instinktivno. To znači da bi bio čovek i učinio sopstvenim uticaj koji oseća, a ne životinja koja ništa od toga ne čini svojim. Kažemo požuda prema preljubi kakva je na početku, jer je tada u središnjem stanju. Ima li ikog ko ne zna da je sve što čovek uradi na početku rezultat želje, jer dolazi iz prirodnog čoveka? Ili da se želja ne računa za greh kada on postane duhovan umesto prirodan? Umnogome je isto sa požudom prema bludničenju kada čovekova ljubav postane bračna.

456. (XI) *Treba povesti računa da se spreči uništenje bračne ljubavi nekontrolisanim i prekomernim odivanjem bludničenju.*

Emanuel Swedenborg

Pod nekontrolisanim i prekomernim odavanjem bludničenju koje je pogubno za bračnu ljubav, podrazumeva se bludničenje koje ne samo da potkopava snagu već uništava i celokupno bogatstvo bračnog života. Jer neograničeno odavanje uzrokuje ne samo slabost i siromaštvo, već i nečistotu i neprikladnost. Oni sprečavaju da se bračna ljubav shvati i oseti u svoj njenoj čistoti i čednosti, odnosno svoj njenoj slasti i zanosnom cvetanju. Da i ne spominjemo štetu po telo i duh, ili nedozvoljeno zavodenje koje ne samo da otima bračnoj ljubavi njena blažena zadovoljstva već ih i uništava, pretvarajući ih u hladnoću, a time u odvratnost. Takvi primeri bludničenja su orgije, koje pretvaraju bračne igre u scene iz tragedije. Jer je nekontrolisano i prekomerno bludničenje poput vatre, koja počevši od najnižeg nivoa izgara telo, prži njegove žile, kvari krv i inficira racionalnu sposobnost uma. Ona kreće kao vatra u prizemlju koja sagori celu kuću. Na roditeljima je da vide da li se to dešava, jer jedan adolescent obuzet požudom još uvek nije dovoljno racionalan da sebi postavi ograničenja.

457. (XII) Princip braka jednog čoveka sa jednom ženom je dragocenost ljudskog života i riznica hrišćanske vere.

Ove dve tačke su dokazane kao opšti principi, a detaljno u celom prvom delu bračne ljubavi i zadovoljstava njene mudrosti. On je dragocenost ljudskog života jer je čovekov život onakav kakva je njegova bračna ljubav, pošto ona čini najdublji nivo njegovog života. To je život mudrosti koja obitava zajedno sa svojom ljubavlju ili ljubavi koja obitava zajedno sa svojom mudrošću, tako da je to život zadovoljstava obeju. Ukratko, to je ona ljubav koja čini čoveka živom dušom; otuda se princip po kome se jedan čovek ženi jednom ženom naziva dragocenošću ljudskog života.

Ovo je dokazano gornjim tačkama. Sa jednom ženom su pravo bračno prijateljstvo, poverenje i potencija mogući

zbog jedinstva umova (odjelci 333, 334). To je mesto i poreklo nebeskog blaženstva, duhovne sreće i prirodnih zadovoljstava koja su obezbeđena od početka za one koji uživaju pravu bračnu ljubav (335). To je temelj svih nebeskih, duhovnih, te prirodnih ljubavi, i njemu su poverene sve radosti i ushićenja od prvih do poslednjih (odjelci 65-69). Što se tiče njegovog izvora, to je igra mudrosti i ljubavi kao što je u potpunosti dokazano u Zadovoljstvima i mudrosti u pogledu bračne ljubavi, što je naslov prvog dela ove knjige.

458. Razlog što je ova ljubav riznica hrišćanske vere je u tome što ova vera čini jedno s tom ljubavlju i živi sa njom. Jer je pokazano da samo oni koji se približe Bogu i vole istine Njegove Crkve i čine njena dobra dela mogu steći tu ljubav i biti u njoj (odjelci 70, 71). Isto tako je pokazano da je Bog jedini izvor te ljubavi, pa je ona jedino moguća među ljudima hrišćanske vere (odjelci 131, 335, 336); ova ljubav zavisi od stanja crkve, koje opet zavisi od stanja mudrosti čoveka (odjeljak 130). Dokaze ovih navoda možete naći u celom šestom poglavlju posvećenom saobraznosti sa brakom Boga i Crkve (116-131), i poglavlju V, posvećenom izvoru ove ljubavi iz braka dobra i istine (odjelci 83-102).

459. *(XIII) Ovaj bračni princip može se sačuvati kod onih koji iz raznih razloga još uvek ne mogu ući u brak, a zbog neumerenosti ne mogu uzdržati svoju požudu, pod uslovom da je njihova lutalačka seksualna ljubav ograničena na jednu ljubavnicu.*

Razum može videti, a iskustvo nas naučiti da neograničenu i nekontrolisanu požudu ne mogu zauzdati seksualno neumereni. Da bi zauzdali, dakle, nedostatak kontrole i ograničenja među onima koji pate od prekomerne seksualne toplote i iz mnogih razloga nisu u stanju da požure ili predlože datum venčanja, i da bi nametnuli nešto nadzora i

ograničenja, čini se kao da nema druge utehe i pribežišta do uzimanja ljubavnice ili na francuskom *maitresse*.

Dobro je poznato da u nekim kraljevstvima postoje uredbe koje sprečavaju muškarce da se žene pre nego dostignu zrelo doba, jer prvo moraju dobiti nameštenje i zaraditi sredstva za izdržavanje domaćinstva i porodice, i tek tada mogu dovesti odgovarajuću ženu. Pa ipak, u ranijem dobu uzaviranje muževnosti u potrazi za ženom može se u malom broju slučajeva držati ugašenim i po strani. Najbolje je ako se može držati po strani, ali ako je to nemoguće zbog nezauzdane snage požude, moraju se naći posredni načini koji će sprečiti uništenje bračne ljubavi. Stoga su razlozi u prilog uzimanju ljubavnice:

a. Time se zauzdava i ograničava nekontrolisani promiskuitet, što vodi uzdržanijem stanju sličnijem životu u braku.

b. Vatrečnost požude koja u početku ključa i takoreći gori, stišava se i ublažava, tako da se prljava raskalašnost seksualne ljubavi, ublažava nečim što je analogno braku.

c. Na taj način snaga se ne rasipa a slabost izaziva, što je slučaj kod lutalačke i neograničene želje.

d. Na taj način izbegavaju se telesne infekcije i mentalna oboljenja.

e. Na taj način se, takođe, spečava preljuba, to jest nedopušteni odnosi sa ženama, razvrat ili razdevičenja, a da i ne spominjemo razna krivična dela. Jer dok ne odraste, dečak nema predstavu da se preljuba i razvrat razlikuju od bludničenja, već ih smatra jednakim. Niti on zna kako razumom doleteti umiljavanju žena, koje su se namerno odale prostituciji. Ali on može, uzevši ljubavnicu, što je uredniji i zdraviji tip bludničenja, naučiti i videti razliku.

f. Uzimanje ljubavnice takođe blokira put prema četiri vrste požude, koje su najveći rušitelji bračne ljubavi. To su požuda za razdevičenjem, za raznovrsnošću, silovanjem i zavodenjem nevinih, o čemu će biti reči kasnije.

Ove napomene, međutim, nisu usmerene prema onima koji su u stanju da potisnu nagon požude, niti prema onima koji su u stanju da uđu u brak čim odrastu, te tako svojim ženama ponude i predstave prve plodove svoje muževnosti.

460. (XIV) *Imati ljubavnicu je poželjnije nego lutalačku požudu, sve dok to ne znači uzimanje više ljubavnica, bilo devojke, device ili udate žene; i pod uslovom da se drži odvojenom od bračne ljubavi.*

Upravo je navedeno u koje vreme i u kojim slučajevima je uzimanje ljubavnice poželjnije od lutalačke požude.

a. Treba uzeti samo jednu ljubavnicu, jer u uzimanju više njih ima elemenata poligamije, a to dovodi čoveka u čisto prirodno stanje i potapa ga toliko duboko u čulno stanje da se više ne može uzdići u duhovno stanje, koje je neophodno za bračnu ljubav (videti odeljke 338, 339).

b. Devojku ili devicu ne treba uzimati za ljubavnicu, jer kod žena bračna ljubav čini jedno s njihovim devičanstvom. To je tada izvor čednosti, čistote i svetosti te ljubavi. Jer kada žena ponudi i obeća svoje devičanstvo muškarcu, ona mu daje zalogu svoje večne ljubavi. Prema tome, nijedna devojka ne može razumski pristati da preda svoje devičanstvo muškarcu sem ako joj ovaj obeća bračni ugovor. To je takođe kruna njene časti; uzeti ga od nje bez bračnog ugovora, a onda je odbaciti znači pretvoriti devojku koja je mogla postati nevesta i čedna žena u prostitutku. Učiniti to ili prevariti nekog muškarca, gnusni su zločini. Dakle, čovek koji uzme devojku za ljubavnicu može živeti s njom i uvesti je u ljubavno prijateljstvo, ali samo ukoliko ima čvrstu nameru, pod uslovom da ona ne postane promiskuitetna, da je učini svojom ženom.

c. Očigledno je da udatu ženu ne treba uzimati za ljubavnicu, jer to je preljuba.

Emanuel Swedenborg

d. Razlog što se ljubav prema uzimanju ljubavnice mora držati odvojenom od bračne ljubavi jeste u tome što su to dve različite ljubavi koje, stoga, ne treba mešati. Jer je ljubav prema uzimanju ljubavnice razbludna, prirodna i spoljašnja, a ljubav prema braku je čedna, duhovna i unutarnja. Ljubav prema ljubavnici drži duše para razdvojenim, a spaja ih samo na čulnom nivou tela; ali ljubav prema braku sjedinjuje njihove duše, usled čega i čulne nivoe tela dok ne postanu takoreći jedno umesto dvoje, dakle, jedno telo.

e. Ljubav prema uzimanju ljubavnice ulazi samo u intelekt i ono što zavisi od njega, ali ljubav prema braku ulazi i u volju i sve što zavisi od nje, te stoga u svaki čovekov delić. Ako, dakle, ljubav prema uzimanju ljubavnice postane ljubav prema braku, čovek se ne može zakonito rastati od nje, a da ne naruši bračnu zajednicu. Ako to učini i oženi se drugom ženom, taj prekršaj uništava bračnu ljubav. Treba znati da se ljubav prema uzimanju ljubavnice drži odvojenom od bračne ljubavi tako što se ljubavnici ne obećava brak i ne navodi se da gaji ikakvu nadu u vezi s brakom. Međutim, bolje je ako se baklja seksualne ljubavi prvi put upali sa ženom.

461. Ovde ću izneti sledeće iskustvo.

Jednom sam razgovarao sa novopridošlim duhom koji je, dok je bio u svetu, provodio mnogo vremena razmišljajući o Nebu i Paklu. (Pod novopridošlim duhovima misli se na ljude koji su nedavno umrli, a nazivaju se duhovima jer su tada duhovni ljudi). Čim je ušao u Duhovni svet, počeo je na isti način da razmišlja o Nebu i Paklu; dok bi mislio o Nebu osećao se srećnim, a nesrećnim dok bi razmišljao o Paklu. Shvativši da se nalazi u Duhovnom svetu, on odmah upita gde su Nebo i Pakao, šta svaki od njih predstavlja i kako izgledaju.

„Nebo je“, odgovoriše mu, „iznad tvoje glave, a Pakao je ispod tvojih nogu, jer se ti sada nalaziš u svetu duhova koji je napola puta između Neba i Pakla. Ali ti ne možemo opisati u nekoliko reči šta je Nebo i kako izgleda, i šta je Pakao i kako on izgleda.“

Tada, budući izuzetno znatiželjan da sazna, on pade na kolena i iskreno zamoli Boga da ga poduči. Iznenada, s njegove desne strane pojavi se anđeo koji ga natera da ustane i reče mu: „Molio si da te poduče o Nebu i Paklu. Upitaj i nauči šta je zadovoljstvo i značeš.“ S ovim rečima anđeo nestade.

Tada novi duh reče sebi: „Šta znači 'upitaj i nauči šta je zadovoljstvo i značeš šta su Nebo i Pakao i kako izgledaju?'“ I on napusti to mesto i počeo da luta okolo raspitujući se kod onih koje je sretao rečima: „Molim vas budite dobri pa mi recite šta je to zadovoljstvo?“ „Kakvo je to pitanje?“, rekoše neki. „Svako zna šta je zadovoljstvo. Zar to nisu radost i sreća? Zadovoljstvo je, dakle, zadovoljstvo, a jedno zadovoljstvo je kao i drugo, mi ne znamo za razliku među njima.“

Drugi rekoše da je zadovoljstvo duševna zabava. „Kada se um zabavlja, lice je veselo, govor je pun šale, pokreti su živahni i celo biće je zadovoljno.“ Ali neki rekoše: „Zadovoljstvo je gošćenje, uzimanje poslastica, pića, opijanje finim vinima, a potom ćaskanje o raznim temama, naročito o igrama Venere i Kupidona.“

Čuvši ovo, novi duh se naljuti i reče sebi: „Ovo su odgovori seljaka, a ne obrazovanih ljudi. Ova zadovoljstva nisu ni Nebo ni Pakao. Želeo bih da sretnem nekog mudrog čoveka.“ I on ode od ovih ljudi i počeo da se raspituje gde su mudri.

Tada ga ugleda jedan anđeoski duh koji reče: „Osećam da si zapaljen čežnjom da saznaš šta je univerzalna odlika Neba, a šta Pakla, a kako je to zadovoljstvo, to ću te ja povesti na brdo gde svakoga dana zasedaju oni koji tragaju za rezultatima, oni koji istražuju uzroke i oni koji

Emanuel Swedenborg

ispituju ciljeve. Postoje tri grupe. Oni koji tragaju za rezultatima nazivaju se naučnim duhovima ili personifikacijama Nauka. Oni koji istražuju uzroke nazivaju se inteligentnim duhovima ili personifikacijama Inteligencije. Oni koji ispituju ciljeve nazivaju se mudrim duhovima ili personifikacijama Mudrosti. Na Nebu, direktno iznad njih, nalaze se anđeli koji vide uzroke sa stanovišta ciljeva, a rezultate sa stanovišta uzroka; ti anđeli su izvor prosvetljenja za ove tri grupe.“

Tada on uze novog duha za ruku i povede ga na brdo, na kojem su se sastajali oni koji ispituju ciljeve, takozvane Mudrosti. „Oprostite mi“, reče im on, „što dolazim ovamo kod vas. Razlog mog dolaska je taj što sam još u dečaštvu razmišljao o Nebu i Paklu. Nedavno sam stigao u ovaj svet i neki ljudi koje sam sreo rekli su mi da je Nebo iznad moje glave, a Pakao ispod nogu, ali mi nisu rekli šta oni predstavljaju i kako izgledaju. Razmišljajući neprestano o njima, zabrinuo sam se pa sam se pomolio Bogu. Tada mi je prišao jedan anđeo i rekao: 'Upitaj i nauči šta je zadovoljstvo i znaćeš.' Pitao sam, ali sve do sada bezuspešno. Zato vas molim, ako biste bili ljubazni da me podučite šta je to zadovoljstvo.“

„Zadovoljstvo je“, odgovoriše Mudrosti, „ceo život svih na Nebu i ceo život svih u Paklu. Ovi koji su na Nebu osećaju zadovoljstvo dobra i istine, a oni u Paklu zadovoljstvo zla i laži. Celokupno zadovoljstvo pripada ljubavi, a ljubav je samo biće čovekovog života. Kao što čovekova ljudskost zavisi od prirode njegove ljubavi, tako zavisi i od prirode njegovog zadovoljstva. Delovanje ljubavi stvara osećaj zadovoljstva. Na Nebu je to delovanje praćeno mudrošću, a u Paklu ludošću. Ali svako delovanje proizvodi zadovoljstvo u predmetu na koji deluje. Nebesa i paklovi osećaju suprotna zadovoljstva, jer imaju suprotne ljubavi; Nebesa osećaju ljubav prema dobru, to jest zadovoljstvo činjenja dobra, paklovi ljubav prema zlu i zadovoljstvo činjenja zla. Ukoliko, dakle, znaš šta je

zadovoljstvo, znaćeš i šta su Nebo i Pakao i kako oni izgledaju. Ali pitaj i uči o zadovoljstvu i dalje od onih koji istražuju uzroke i nazivaju se Inteligencijama. Oni su desno od nas.“

I on ode, pa prišavši drugoj grupi i objasnivši im zašto je došao, zamoli ih da ga poduče o zadovoljstvu. Oni se obradovaše tome i rekoše: „Istina je da ako znaš o zadovoljstvu, znaš i šta su Nebo i Pakao i kako izgledaju. Volja, ono što čoveka čini čovekom, ne pomera se ni pedalj sem usled zadovoljstva. Jer volja sama po sebi nije ništa drugo do naklonost ili rezultat neke ljubavi, to jest nekog zadovoljstva. Postoji nešto prijatno, ugodno i željeno što inspiriše delovanje volje; a kako je volja ta koja podstiče razumevanje na mišljenje, nikakva misao nije moguća ako se iz volje ne ulije zadovoljstvo. Razlog za to je taj što Bog zračenjem iz Sebe aktivira sve što je u duši i umu anđela, duhova i ljudi. To delovanje se postiže kroz uticaj ljubavi i mudrosti, a taj upliv je stvarno delovanje koje je izvor sveg zadovoljstva. Ovo se u svojoj prvobitnoj fazi naziva blaženstvo, blagoslov i sreća, u svojoj izvedenoj fazi zadovoljstvo, ljupkost i ushićenje, ili u univerzalnom smislu dobro. Ali duhovi Pakla izokreću sve što imaju naopačke tako da pretvaraju dobro u zlo i istinu u laž, mada zadovoljstvo ostaje konstantno. Jer bez neprekidnog zadovoljstva oni ne bi imali volju, osećanja, pa tako ni život. Iz ovoga se jasno vidi šta je zadovoljstvo Pakla, kakvo je i odakle dolazi; a isto tako i zadovoljstvo Neba.“

Kad ču ovo, odvedoše ga do treće grupe u kojoj su bili oni što su tragali za efektima i zvali se Naukama. Oni rekoše: „Sinite na nižu zemlju i popnite se na višu zemlju; na ovoj drugoj shvatićete i osetićete zadovoljstva anđela Neba, a na prvoj zadovoljstva duhova Pakla.“

Ali tada se iznenada, na izvesnoj udaljenosti, otvori zemlja i tri đavola izadoše kroz taj otvor; izgled im je bio zastrašujući, proizvod zadovoljstva njihove ljubavi.

Emanuel Swedenborg

Andeli koji su pratili novog duha shvatiše da su tri đavola došla iz Pakla svojom voljom pa im rekoše: „Ne prilazite bliže, već nam odatle kažite nešto o vašim zadovoljstvima.“

„Možda znate“, odgovoriše oni, „da svako, bio dobar ili loš, oseća sopstvena zadovoljstva, dobar čovek zadovoljstvo sopstvenog dobra, a loš zadovoljstvo svog zla.“

„Šta je“, zapitaše ih, „vaše zadovoljstvo?“ Oni kazaše da je to zadovoljstvo promiskuiteta, krađe, varanja i psovanja. Tada ih upitaše: „Kakva su to zadovoljstva?“ Oni odgovoriše da ih drugi ljudi osećaju kao smrad izmeta, leševa i truleži ustajalog urina. „Da li vi nalazite te stvari za prijatne?“, upitaše ih. „Izuzetno“, potvrdiše oni. „Onda ste vi“, rekoše im, „kao nečiste životinje koje žive u takvim uslovima.“ „Ako jesmo, neka smo“, složili su se đavoli, „ali to su stvari koje ushićuju naše nozdrve.“

„Šta nam još možete reći?“, nastaviše da ih ispituju. Oni rekoše da je svakome dozvoljeno da oseća sopstveno zadovoljstvo, čak i najprljavije kako to drugi zovu, sve dok ne uznemirava dobre duhove i anđele. „Ali kako nam ne čini zadovoljstvo da prestanemo da ih uznemiravamo, bačeni smo u radne logore gde sa nama grubo postupaju. Sprečavanje i uskraćivanje naših zadovoljstava naziva se mučenjima Pakla; postoji takođe i neka vrsta unutarnjeg bola.“

„Zašto ste uznemiravali dobre ljude?“, upitaše ih. Oni kazaše da nisu mogli da se uzdrže. Postoji neka vrsta gneva koja ih opседа kada vide anđela i osete Božansku sferu koja ga okružuje. „Vi ste zaista nalik divljim životinjama“, rekoše im.

Malo kasnije, kada videše novog duha u društvu anđela, đavole obuze gnev nalik na vatru mržnje. Da nekom ne bi naudili, baciše ih nazad u Pakao.

Nakon toga pojaviše se anđeli koji vide uzroke sa stanovišta ciljeva i rezultate sa stanovišta uzroka; oni

Bračna ljubav

nastanjuju Nebo iznad ove tri grupe. Bili su okruženi bleštavom svetlošću, koja se spuštala dole u vidu spiralnih krivulja; nosili su sa sobom venac cveća koji staviše na glavu novog duha. Tada se začu glas koji mu reče: „Ovaj lovorov venac ti se daje jer si od dečastva razmišljao o Nebu i Paklu.“

XX

KONKUBINE

462. Poslednje poglavlje o bludničanju bavilo se i uzimanjem ljubavnice, što je podrazumevalo združivanje neženje sa ženom. Pod uzimanjem konkubine mislimo na slično združivanje oženjenog čoveka sa drugom ženom. Propust da se napravi razlika navodi ljude da koriste ove dve reči bez razlike, kao da podrazumevaju i označavaju istu stvar. Ali ova dva tipa su različita; reč „ljubavnica“ odgovara prvom, jer je ljubavnica žena slobodnog morala, a reč „konkubina“ odgovara drugom, jer je konkubina partner u krevetu. Tako ove dve možemo razlikovati po tome što se ljubavnica uzima pre braka, a konkubine za vreme i nakon braka.

Uredan poredak navodi nas da ovde prodiskutujemo o uzimanje konkubine, jer otkriva prirodu braka s jedne strane i prirodu preljube s druge. Brak i preljuba su suprotnosti, kao što je pokazano u poglavlju XVIII o njihovoj suprotstavljenosti. Ali opseg i priroda njihove oprečnosti mogu se shvatiti jedino iz posrednih stanja među njima, od kojih je jedno uzimanje konkubine. Ali postoje dva načina za to, koja se prvo moraju razlučiti, tako da će i ovo poglavlje kao i prethodna biti podeljeno na odgovarajuće odeljke i to:

I Postoje dva načina uzimanja konkubine, koja su suštinski veoma različita – jedan uz zajednicu sa ženom, a drugi van zajednice sa ženom.

- II *Imati konkubinu pored žene za hrišćane je potpuno nezakonito i mrsko.*
- III *To je višeženstvo, čin za osudu, koji se progoni u hrišćanskom svetu.*
- IV *Oblik promiskuiteta je taj koji uništava princip braka, blago hrišćanskog života.*
- V *Uzimanje konkubine van zajednice sa ženom nije nezakonito kada se radi iz zakonitih, pravednih i opravdanih razloga.*
- VI *Zakoniti razlozi za uzimanje konkubine ove vrste su oni koji su zakonita osnova za razvod, dok se žena pri tom zadržava u kući.*
- VII *Opravdani razlozi za uzimanje konkubine ove vrste su oni koji su opravdan osnov za razdvajanje u krevetu.*
- VIII *Ubedljivi razlozi za uzimanje konkubine ove vrste su istinski i lažni.*
- IX *Istinski ubedljivi razlozi su oni koji proističu iz pravde.*
- X *Ubedljivi razlozi koji su nerealni su oni koji su nepravedni, iako deluju da su pravedni.*
- XI *Oni koji iz zakonitih, opravdanih i istinski ubedljivih razloga imaju konkubinu ove vrste takođe mogu imati bračnu ljubav.*
- XII *Sve dok čovek ima konkubinu ove vrste, seksualni odnosi sa njegovom ženom su nezakoniti.*

Sada sledi objašnjenje ovih tačaka.

463. (I) *Postoje dva načina uzimanja konkubine, koja su suštinski veoma različita – jedan uz zajednicu sa ženom, a drugi van zajednice sa ženom.*

Postoje dva načina uzimanja konkubine, koja su veoma različita; jedan je uzimanje žene da se sa njom deli krevet pored sopstvene supruge i da se živi istovremeno

Emanuel Swedenborg

sa njom i sa sopstvenom ženom. Drugi je da se uzme druga žena sa kojom će se deliti krevet posle zakonitog i opravdanog razdvajanja od žene.

Oni koji imaju prefinjenu i tačnu percepciju ovog pitanja mogu videti da su ova dva načina uzimanja konkubine međusobno udaljena kao prljavi veš od čistog, ali oni čija je percepcija smušena i nejasna to ne mogu videti. Oni koji imaju bračnu ljubav ovo mogu uočiti, dok oni koji gaje ljubav prema preljubi ne mogu. Za ove druge je sve što potiče iz seksualne ljubavi tamno kao noć, a za ove prve je jasno kao dan. Pa ipak preljubnici mogu videti to što potiče i kako to da razlikuju, naravno, ne u sebi od sebe, već kada im drugi kažu. I preljubnici i čedni bračni ljudi su isto sposobni da uzdignu svoj intelekt, ali preljubnik, pošto nauči od drugih kako da napravi razliku, briše je iz sećanja kada zaroni svoj intelekt u prljava zadovoljstva. Jer čednost i razbludnost, zdrav i nezdrav um ne mogu egzistirati zajedno, ali ih intelekt može razlikovati kada su razdvojeni.

Jednom sam pitao neke u Duhovnom svetu koji nisu priznavali preljubu za greh znaju li za ijednu razliku između bludničenja, uzimanja ljubavnice, dva tipa konkubine i različitih stepena preljube. Oni su mi odgovorili da je to sve jedno te isto. Ja ih upitah da li se to odnosi i na brak. Oni pogledaše okolo da vide ima li u blizini kakvog sveštenika, a kada videše da nema, rekoše da je i brak u suštini sličan. Bilo je drugačije kod onih koji su u svom umu priznavali preljubu za greh. Oni rekoše da su videli razlike u unutarnjim predstavama na nivou percepcije, ali da se do sada nisu bavili njihovim razlikovanjem i razdvajanjem. Mogu vam reći da nebeski anđeli osećaju čak i najmanju razliku među njima. Da bih, dakle, pojasnio da postoje dva međusobno suprotna načina uzimanja konkubine – jedan koji uništava bračnu ljubav i drugi koji to ne čini – prvo ću opisati opasni tip, a onda bezopasni.

464. (II) *Imati konkubinu pored žene za hrišćane je potpuno nezakonito i mrsko.*

Nezakonito je, jer je suprotno bračnom ugovoru, a mrsko jer je suprotno veri. Sve što je suprotno oboma, suprotno je Bogu. Stoga, čim čovek bez istinski značajnog razloga uzme konkubinu pored žene, za njega se Nebo zatvara, a anđeli ga više ne računaju među hrišćane. Od tada pa nadalje, on odbacuje sve što ima veze sa crkvom i verom i više ne uzdiže svoj pogled iznad prirode, već joj se okreće kao božanstvu koje opravdava njegovu požudu, i dalje se njegov duh nadahnjuje njenim uticajem. Razlog za ovo odricanje biće otkriven kasnije. Sam čovek ne vidi koliko je to odvratno, jer kada se za njega Nebo zatvori, tada ga obuzima duhovna glupost. Ali čedna žena to shvata, jer ona je bračna ljubav, a bračna ljubav je na to gadljiva. Mnoge žene nakon toga odbijaju da imaju seksualne odnose sa svojim muževima, kao da bi to zagadilo njihovu čednost i inficiralo je požudom koja prijanja za muža iz kontakta sa prostitutkom.

465. (III) *To je višeženstvo, čin za osudu, koji se progoni u hrišćanskom svetu.*

Imati konkubinu istovremeno ili u braku sa ženom predstavlja višeženstvo, čak i kada se ona ne priznaje kao takva, jer nije proglašena i imenovana nekim zakonom. Svako, čak i ako nije pronicljiv to može videti. Jer ta žena se kao supruga koristi za uživanje i kao partner u bračnom krevetu. U poglavlju o poligamiji (XV) dokazano je da je to za osudu i da se progoni u hrišćanskom svetu, naročito tamo gde se kaže da hrišćaninu nije dozvoljeno da se oženi sa više žena (odljak 338) i da hrišćanih koji se oženi sa više žena čini ne samo prirodnu već i duhovnu preljubu (339). To je bilo dozvoljeno Izraelićanima, jer tada hrišćanska crkva još uvek nije postojala (340). Iz ovoga se jasno vidi da je uzimanje konkubine pored žene, i deljenje kreveta sa svakom od njih prljavo višeženstvo.

Emanuel Swedenborg

466. (IV) *Oblik promiskuiteta je taj koji uništava princip braka, blago hrišćanskog života.*

Bračnoj ljubavi je suprotstavljeniji određeni oblik promiskuiteta nego opšti tip koji se jednostavno zove preljuba. On prati gubitak sve sposobnosti i sklonosti prema životu u braku, nečemu što hrišćani imaju od rođenja. Ove tačke se mogu dokazati argumentima koji su validni pred razumom mudrog čoveka. Što se tiče prve tačke da je imati konkubinu istovremeno ili u braku sa ženom neka vrsta promiskuiteta, koja je suprotstavljenija bračnoj ljubavi od opšteg promiskuiteta koji se prosto zove preljuba, ona će biti pojašnjena na osnovu narednih tvrdnji. Opšti promiskuitet ili prosto preljuba ne sadrži nikakvu ljubav koja je analogna bračnoj ljubavi, jer je to samo goruća potreba tela, koja se odmah hladi i često ne ostavlja za sobom nikakav trag ljubavi prema ženi kada se jednom ugasi. Stoga ova eksplozija sladostrašća pravi tek malu štetu bračnoj ljubavi, ako nije rezultat svesne ili potvrđene namere i ukoliko se preljubnik potom pokaje.

Slučaj višebračnog promiskuiteta sasvim je drugačiji. On sadrži ljubav analognu bračnoj ljubavi, jer se nakon planuća ona ne hladi, ne rasipa se i ne pretvara se u ništa kao prvi tip, već ostaje, obnavlja se i uspostavlja, a pri tome se odliva ljubav prema ženi i umesto ljubavi doliva hladnoća prema njoj. Jer on tada gleda na ženu koja deli krevet sa njim kao na dopadljivu zbog slobode volje koja mu dozvoljava da od nje ode ako želi. Ova sloboda je usađena u prirodnog čoveka, a kako mu je prijatna ona podržava njegovu ljubav. Štaviše, sa konkubinom je on bliskije povezan uzbuđenjima nego sa ženom. S druge strane, on gleda na svoju ženu kao na nedopadljivu zbog obaveze da živi sa njom, koja mu je nametnuta doživotnim ugovorom, a brak mu tada deluje još i prisilnijim u poređenju sa slobodom koju ima sa tom drugom ženom. Jasno je da se njegova ljubav prema ženi proporcionalno

hladi, te on počinje da je prezire, kako se njegova ljubav prema drugoj ženi zagreva, a ona poštuje.

Što se tiče druge tačke – da uzimanje konkubine istovremeno ili u braku sa ženom uzrokuje kod čoveka gubitak sposobnosti i sklonosti prema životu u braku, koje hrišćani stiču rođenjem, ona se može shvatiti iz sledećih razmatranja. U meri u kojoj se ljubav prema supruzi prenosi u ljubav prema konkubini, u toj meri se ljubav prema supruzi nagriza, prazni i iscrpljuje, kao što je gore rečeno. To se dešava zatvaranjem unutarnjih nivoa čovekovog prirodnog uma i otvaranjem njegovih nižih nivoa. To se može videti na osnovu činjenice da je kod hrišćana sedište sklonosti ka ljubavi prema jednoj osobi suprotnog pola na njihovom unutarnjem nivou i činjenice da se, iako se ovo sedište može zatvoriti, ne može i iskoreniti. Sklonost ka ljubavi prema jednoj osobi suprotnog pola, kao i sposobnost primanja te ljubavi koja je hrišćanima urođena, proizvod je te ljubavi koja dolazi jedino od Boga postajući pitanje vere; u hrišćanskom svetu Božja božanstvenost se priznaje i poštuje, a vera dolazi iz Njegove Reči. Zato je urođena i zato se prenosi sa jedne generacije na drugu.

Mi kažemo da se ovaj hrišćanski princip braka uništava višebračnim promiskuitetom; ali se ovo mora shvatiti u značenju da se u slučaju hrišćanina višeženika on zatvara i zaustavlja. Ali on ostaje sposoban da bude oživljen u njegovim potomcima, kao što je slučaj sa ponovnom pojavom sličnosti dede ili pradede u unuku ili praunuku. Zato se taj princip braka naziva blagom hrišćanskog života, odnosno dragocenošću ljudskog života i riznicom hrišćanske vere (odeljci 457, 458).

Uništenje principa braka višebračnim bludničanjem kod hrišćana višeženika koji mu se odaju, može se jasno videti na osnovu činjenice da on ne može jednako voleti svoju konkubinu i svoju ženu kao što to može muhamedanac. Ali što više voli ili što više toplih osećanja on

Emanuel Swedenborg

gaji prema svojoj konkubini, to manje voli svoju ženu i postaje hladniji prema njoj. Još i odvratniji rezultat je što on postaje sve skloniji da u srcu prizna Boga samo kao prirodnog čoveka i Marijinog sina, a ne i kao Sina Božjeg, i da ujedno smatra veru beskorisnom. Pa ipak, mora se imati na umu da je ovo ono što se dešava onima koji uzmu konkubinu pored žene i imaju seksualne odnose sa njih obe. Ovo ne važi za one koji su razdvojeni iz zakonitih, pravednih i opravdanih razloga i koji su prekinuli seksualni odnos sa svojom ženom i uzeli drugu umesto nje. Ovo će biti tema narednog odeljka.

467. (V) *Uzimanje konkubine van zajednice sa ženom nije nezakonito kada se radi iz zakonitih, pravednih i opravdanih razloga.*

Na šta se misli pod zakonitim, pravednim i opravdanim razlozima biće objašnjeno kasnije. Ovo napominjemo ovde samo da bi se napravila razlika između ovog načina uzimanja konkubine koji će sada biti opisan i prethodnog načina.

468. (VI) *Zakoniti razlozi za uzimanje konkubine ove vrste su oni koji su zakonita osnova za razvod, dok se žena pri tom zadržava u kući.*

Razvod znači poništavanje bračnog ugovora koje vodi potpunom razdvajanju i slobodu da se oženi druga žena. Jedini razlog za ovo potpuno razdvajanje ili razvod jeste promiskuitet po rečima Boga (Mateja 19:9). Pod istim naslovom nalaze se i slučajevi očigledne nepristojnosti koji uništavaju skromnost i ispunjavaju kuću sramnim svodništvom čineći je neprijatnom za život; to podstiče bludnu besramnost u kojoj se celi um rastapa. Ovome se može dodati zlonamerno napuštanje koje uključuje promiskuitet, što uzrokuje da žena postane promiskuitetna i da tako bude odbačena (Mateja 5:32). Ova tri razloga, kao zakonita osnova za razvod, prvi i treći pred sudijom, a drugi

pred muževljevim sopstvenim sudom, zakoniti su razlozi za uzimanje konkubine, ali samo ako se žena zadrži u kući. Promiskuitet je jedini razlog za razvod, jer je dijametralno suprotan životu bračne ljubavi i toliko poguban da je smrtonosan (odjeljak 225).

469. Razlozi što mnogi muškarci zadržavaju u kući promiskuitetnu ženu jesu sledeći:

a. Muž se plaši da povede parnicu protiv svoje žene i da je optuži za preljubu, te tako njen zločin objavi javno. Jer ako nema očevica ili nekog sličnog da dokaže njenu krivicu, mogao bi da bude izložen poniženjima, skrivenim u skupinama muškaraca i otvorenim u skupinama žena.

b. On se takođe plaši lukavih opravdanja svoje promiskuitetne žene i rizika da sudije ne pređu na njenu stranu, što bi nanelo nepopravljivu štetu njegovom imenu.

c. Pored ovih razloga postoje određene pogodnosti vezane za funkcionisanje domaćinstva koje ga odvrćaju od namere da je istera iz kuće; kao na primer, ukoliko su tu mala deca, prema kojima čak i promiskuitetna žena može pokazivati majčinsku ljubav; ako imaju zajedničke obaveze koje ih drže zajedno, a ne mogu se obavljati odvojeno; ako žena ima nasleđe od roditelja ili uživa pokroviteljstvo rođaka ili prijatelja tako da se nada da će ga dobiti, ako je on u početku uživao u društvu sa njom, a ona i nakon što je postala promiskuitetna i dalje lukavo zna kako da mu ugodni prijatnim šalama i pritvornom ljubaznošću, tako da je on ne optužuje. Postoje i drugi razlozi koji su takođe zakonita osnova za razvod, te predstavljaju i zakonitu osnovu za uzimanje konkubine. Jer razlozi da se žena zadrži u kući ne uklanjaju osnovu za razvod kada ona postane promiskuitetna. Može li iko ko drži do sebe zadržati pravo na bračnu postelju sa ženom koja je promiskuitetna? Ako se slično i desi tu i tamo, to nije odlučujući dokaz protiv.

Emanuel Swedenborg

470. (VII) *Opravdani razlozi za uzimanje konkubine ove vrste su oni koji su opravdan osnov za razdvajanje u krevetu.*

Postoje zakoniti razlozi i opravdani razlozi za razdvajanje. Zakoniti razlozi su oni koji proističu iz sudskih ukaza, a opravdani su oni koje muž prosudi takvima. Zakoniti i opravdani razlozi za razdvajanje u krevetu i u kući, ukratko su navedeni u odeljcima 252, 253. Među fizičkim nedostacima su bolesti koje napadaju celo telo sa takvom ozbiljnošću da zaraza može rezultirati fatalnim ishodom. U ovu vrstu spadaju maligne i zarazne groznice, guba, venerične bolesti, rak. Zatim postoje bolesti koje telo čine toliko odbojnim da je drugome nemoguće živeti sa takvom osobom, poput onih koje proizvode štetna pražnjenja i škodljive gasove, bilo sa površine tela ili iz njegove unutrašnjosti, naročito iz stomaka ili iz pluća. Bolesti kože su boginje, bradavice, čirevi, skorbut, akutni svrab, a najgore su one kojima se lice naružuje.

U stomačne izlučevine spadaju gadna, smrdljiva i masna podrigivanja uzrokovana lošim varenjem; u plućne pak gadan i truli zadah iz gnojnih džepova, čireva, apscesa ili trovanja krvi ili limfe u njima. Pored ovih tu su i druge bolesti različitog tipa, kao što su napadi nesvestice koji uzrokuju slabost celog tela i gubitak snage, paraliza, popuštanje ili opuštanje membrana i veza koje upravljaju kretanjem, izvesne hronične bolesti koje nastaju usled gubitka sposobnosti mišića da se stežu i opuštaju ili prekomerne viskoznosti, jačine ili kiselosti telesnih sokova; epilepsija, trajna nesposobnost usled udara; određene vrste trovanja koje vode propadanju tela, srdobolja, crevne bolesti, kila i druge slične bolesti poznate patolozima.

Duševna oboljenja koja su opravdan osnov za razdvajanje u krevetu i kući jesu: ludilo, zapaljenje mozga, nezdravost uma, istinska glupost i blesavost, gubitak pamćenja i slično. Razumu nije potreban sudija da proglaši

ove razloge opravdanim za uzimanje konkubine, jer su ovo opravdani razlozi za razdvajanje.

471. *(VIII) Ubedljivi razlozi za uzimanje konkubine ove vrste su istinski i lažni.*

Pored ovih koji su opravdani osnov za uzimanje konkubine, jer su opravdan osnov za razdvajanje, postoje i ubedljivi razlozi koji zavise od muževljevog rasuđivanja i smisla za pravdu, tako da se i oni moraju spomenuti. Ali kako se rasuđivanje o pravdi može izopačiti, ove razloge treba razlikovati kao istinske ubedljive razloge i one koji to nisu i koji će biti posebno opisani.

472. *(IX) Istinski ubedljivi razlozi su oni koji proističu iz pravde.*

Da bi se prepoznali, dovoljno je navesti samo neke od istinski ubedljivih razloga. Na primer, nedostatak roditeljske ljubavi koji vodi odbacivanju dece, neumerenost, pijančenje, nečistoća, neskromnost, spremnost da se odaju kućne tajne ili sklonost parničenju, osveti, napadanje ljudi, činjenje krivičnih dela, krađa, varanje; unutarne razlike koje vode antipatiji; drskost u zahtevanju bračnih prava, koja muža čini hladnim kao led; zainteresovanost za magiju i vračanje; izuzetno nereligiozan stav i slično.

473. Postoje i manje važni razlozi, koji su ipak iskreno ubedljivi i uzrokuju razdvajanje u krevetu mada ne i u domu. Na primer, kada žena prestane da bude plodna zbog ulaska u zrele godine, što vodi neraspoloženju i nevoljnosti u iskazivanju ljubavi, iako muževljeva vatrenost istrajava; i slične okolnosti u kojima rasuđivanje razuma vidi opravdanje, pod uslovom da ne pogađaju savest.

474. *(X) Ubedljivi razlozi koji su nerealni su oni koji su nepravdeni iako deluju da su pravedni.*

Emanuel Swedenborg

Ovi se mogu prepoznati na listi gore navedenih iskreno ubedljivih razloga, ali ako se propisno ne ispituju mogu delovati opravdani, a da to ipak nisu. Na primer, zahtev za periodom apstinencije posle rođenja deteta, prolazne slabosti žene, rasipanje reproduktivnih sposobnosti, bilo iz ovog razloga ili ne, višeženstvo dozvoljeno Izraelićanima i drugi takvi razlozi koji nemaju vrednosti sa stanovišta pravde. Ovakve razloge izmišljaju muševci pošto postanu hladni, kada im razbludna požuda pohara bračnu ljubav i zavede idejom da je slična bračnoj ljubavi. Ovi ljudi nakon uzimanja konkubine pretvaraju lažne i varljive razloge ove vrste u prave i iskrene razloge da izbegnu lošu reputaciju; uglavnom šire okolo lažne glasine o svojim ženama, a dobra volja navodi njihove prijatelje među sugrađanima da ih prihvate kao istinite i da ih razglase.

475. *(XI) Oni koji iz zakonitih, opravdanih i istinski ubedljivih razloga imaju konkubinu ove vrste takođe mogu imati bračnu ljubav.*

Kažemo da oni mogu istovremeno imati bračnu ljubav, misleći pri tome da oni mogu zadržati ovu ljubav skrivenom u sebi. Jer se ova ljubav ne gubi u osobi koja je poseduje, već leži uspavana. Ovo što sledi su razlozi zašto se bračna ljubav održava kod onih koji su skloniji bračnu nego uzimanju konkubine, a uzimaju je isključivo iz gore navedenih razloga. Takvo ponašanje nije protivurečno bračnoj ljubavi; takva osoba se ne razdvaja od bračne ljubavi već je samo prekriva, a taj veo se skida nakon smrti.

a. Ovaj način uzimanja konkubine nije protivurečan bračnoj ljubavi, što se vidi na osnovu gore rečenog da uzimanje konkubine na ovaj način nije nezakonito ako postoje zakoniti, pravedni i opravdani razlozi za to (odluci 467-473).

b. Ovaj način uzimanja konkubine ne znači razdvajanje od bračne ljubavi, jer uz posredovanje, ubeđivanje

i pritisak zakonitih ili pravednih ili opravdanih razloga, bračna ljubav združena s bračnom ljubavlju se ne razdvaja, već se samo privremeno prekida. Ljubav koja se prekine, ali se ne odvoji, opstaje u datoj osobi. Umnogome je isto kao kada se osoba koja uživa u svom poslu odvoji od njega nekakvim sedeljkama, odlascima u pozorište ili putovanjem; ta osoba time ne gubi ljubav prema svom poslu. Ili u slučaju osobe koja voli dobra vina, pa i kad pije obična, ne gubi osećaj za dobra vina.

c. Ovaj način uzimanja konkubine znači samo prekrivanje bračne ljubavi, jer je ljubav prema uzimanju konkubine prirodna, a ljubav prema braku je duhovna; a prirodna ljubav prekriva duhovnu ljubav kad je ova blokirana. Ljubavnik je toga nesvestan jer se duhovna ljubav ne oseća sama od sebe, već samo preko prirodne ljubavi. Ona se tada doživljava kao zadovoljstvo koje sadrži blaženstvo sa Neba; dok se prirodna ljubav sama od sebe oseća samo kao zadovoljstvo.

d. Ovaj veo se skida nakon smrti, jer tada osoba prelazi iz prirodne u duhovnu uživajući supstancijalno telo umesto materijalnog; i to joj omogućava da oseća prirodno zadovoljstvo koje dolazi iz duhovnog zadovoljstva u najvećem stepenu. Naučio sam da je to tako iz razgovora sa nekim ljudima u Duhovnom svetu, uključujući i kraljeve koji su imali konkubine u Prirodnom svetu iz iskreno ubedljivih razloga.

476. (XII) *Sve dok čovek ima konkubinu ove vrste, seksualni odnosi sa njegovom ženom su nezakoniti.*

Razlog je u tome što bračna ljubav, koja je po sebi duhovna, čedna, čista i sveta, tada postaje prirodna, čime se zagađuje i slabi toliko da odumire. Da bi se ova ljubav očuvala, važno je da se iz iskreno ubedljivih razloga (videti odeljak 473) uzima samo jedna konkubina, a ne dve i više njih.

477. Na ovom mestu izneću sledeće iskustvo.

Čuo sam jednog mladog, novopridošlog duha iz sveta kako se hvališe svojim aferama da bi zaradio komplimente na račun toga da je veći muškarac od drugih. Otišao je tako daleko da je među svoje drske hvale uključio i sledeću: „Ima li ičega što više deprimira nego držati ljubav zatvorenom i živeti samo sa jednom ženom? Ima li ičeg prijatnijeg od puštanja ljubavi na slobodu? Sigurno se svako zamori od jedne žene, a podmlađuje s više njih? Ima li ičega sladeg od seksualne slobode, mnoštva partnera, razdevičenja, varanja muževa i licemerstva u promiskuitetu? Zar nagrada za lukavstvo, prevaru i krađu ne pruža najprisnije duševno zadovoljstvo?“

Čuvši ovo, prisutni mu rekoše: „Ne govori tako. Ti ne znaš gde se nalaziš, ni s kim. Tek si došao ovde. Ispod tvojih stopala je Pakao, iznad glave Nebo. Ti si sada na pola puta između Neba i Pakla, u svetu koji se naziva Duhovni svet. Svi koji se rastanu od sveta dolaze i okupljaju se ovde da se ispita njihova priroda i pripreme se za Pakao ako su zli, i za Nebo ako su dobri. Možda još uvek imaš na umu ono što si slušao od sveštenika u svetu da se promiskuitetni muškarci i žene bacaju u Pakao, a da se čedni bračni parovi uzdižu na Nebo.“

Pridošlica se na to nasmeja i reče: „Šta su Nebo i Pakao? Zar nije Nebo ono gde je čovek slobodan, i zar biti slobodan ne znači da možeš imati onoliko žena koliko želiš? Zar nije Pakao mesto robovanja, i zar biti rob ne znači biti obavezan da budeš sa jednom ženom?“

Ali anđeo koji je je to posmatrao sa Neba, kad začu ove reči, zaustavi dalji razgovor da bi ga sprečio da izrekne grešna zapažanja o braku. „Dodi ovamo“, reče mu, „i ja ću ti na primeru pokazati šta su Nebo i Pakao i kakva vrsta Pakla čeka one koji su potvrđeni kao promiskuitetni.“ I pokaza mu put nagore.

Kada mladić stiže na Nebo, prvo ga odvedoše u rajski vrt, prepun voćki i cveća, lepote, prijatnosti i mirisa koji navode čoveka da pomisli koliko je lepo biti živ. Kad ugleda taj prizor, on se veoma iznenadi; ali koristio je pri tome svoj spoljašnji vid, kakav je koristio i ranije u svetu kad je nailazio na takve prizore. U tom stanju bio je racionalan. Ali kada je upotrebio svoj unutarnji vid u kojem je promiskuitet igrao vodeću ulogu i dominirao svakim trenom njegovog razmišljanja, tada nije bio racionalan. Njegov spoljašnji vid bio je dakle zatvoren, a unutarnji otvoren. U ovom stanju, on reče: „Šta je ovo što sada vidim? Slama i suvo drveće? I šta ja to osećam sada? Gadan smrad? Gde je otišao raj?“

„U blizini, tu“, odgovori mu anđeo, „ali nevidljiv tvom unutarnjem vidu, koji je promiskuitetan, jer on pretvara nebesko u pakleno i može da vidi samo suprotnosti. Svako ima unutarnji i spoljašnji um, te tako i unutarnji i spoljašnji vid. Kod zlih, unutarnji um je budalast, a spoljašnji mudar, ali kod dobrih, unutarnji um je mudar pa čini i spoljašnji um takode mudrim. U Duhovnom svetu, način na koji osoba vidi stvari zavisi od toga kakav je njen um.“

Nakon toga, anđeo upotrebi moć koja mu je data da zatvori unutarnji vid ovog duha i otvori njegov spoljašnji vid.

Tada ga provede kroz prolaz prema centru njihovog prebivališta i mladić ugleda veličanstvene palate izgrađene od alabastera, mermera i dragog kamenja; a ispred njih kolonade sa stubovima urešenim zadivljujućim prikazom simbola i ukrasa. Videvši ovo, on se začudi pa reče: „Šta je ovo što vidim? Ovo je sami vrhunac veličanstvenosti i najlepši primer arhitekture.“ Ali mu anđeo ponovo zatvori spoljašnji vid, a otvori unutarnji koji je, budući uprljan promiskuitetom, bio zao. Kada se to desi, on povika: „Šta je ovo što vidim sada? Gde sam ja? Gde su nestale palate i veličanstveni prizori? Jedino što vidim su gomile kamenja, šljunka i stenovitih pećina.“

Emanuel Swedenborg

Nešto kasnije mu vratiše njegov spoljašnji vid i uvedoše u jednu od palata. Tu vide kako su vrata, prozori, zidovi i plafoni ukrašeni, a iznad svega nameštaj po kome su bili nebeski oblici od zlata i dragog kamenja; nema reči koji bi ih opisale, niti umetnosti koja bi ih naslikala jer su neizrecivi i nepojmljivi. Videvši to, on povika ponovo: „Ovo su zaista veličanstveni prizori, kakve oči nikada nisu videle.“ Ali mu tada otvoriše unutarjni vid, a spoljašnji zatvoriše kao i pre, pa kada ga upitaše šta vidi, on odgovori: „Ništa sem zidova, napravljenih od trske, slame i pruća.“

Potom ga ponovo vratiše u njegovo spoljašnje mentalno stanje, i dovedoše mu neke devojke koje su bile modeli lepote, jer su predstavljale nebeska osećanja. One počеше da mu pričaju umilnim glasom o svojim osećanjima. To što on vide i ču promeni izraz njegovog lica i on se sam vrati u svoje unutarjne stanje, koje je bilo promiskuitetno. Kako ono ne može da trpi nikakav nagoveštaj nebeske ljubavi, a sa druge strane ni nebeska ljubav ne može da trpi njega, oni se međusobno gube iz vida, pa devojke nestadoše iz vidokruga ovog muškaraca i on iz njihovog.

Nakon toga anđeo ga podučí šta je razlog ovim promenama u njegovom videnju stvari. „Osećam“, reče on, „da si u svetu iz kojeg dolaziš bio dvoličan, jedan čovek iznutra a drugi spolja. Spolja si bio ugladena, moralna i racionalna osoba, ali ne i iznutra zbog toga što si bio promiskuitetan i preljubnik. Takvi ljudi, kada im se dozvoli da se popnu na Nebo i ostanu u svom spoljašnjem stanju mogu videti nebeske prizore u njemu. Ali kada se njihovo unutarjne stanje otvori, pakleni prizori zauzimaju mesto nebeskih.“

Ali treba da znaš da se kod svakog pojedinca spoljašnji nivoi zatvaraju jedan za drugim, a unutarjni otvaraju, tako da se on sprema kako za Nebo tako i za Pakao. Kako zlo promiskuiteta zagađuje unutarjne nivoe uma više od ičega drugog, tvoj um ne može a da ne teži gadosti

Bračna ljubav

tvoje ljubavi, a to se može naći u paklovima gde se nalaze pećine koje smrde od izmeta. Može li iko da ne vidi na svetlosti razuma da su razbludnost i sladostrašće u Duhovnom svetu grešni i nečisti, tako da nema ničega što više kalja i prlja čoveka i pobuđuje pakleno u njemu? Zato se pazi da ne nastaviš da se hvališ svojim podvizima prikazujući se većim muškarcem od drugih. Predviđam da ćeš biti toliko slab da ćeš jedva znati i gde ti je muškost. To je sudbina što čeka one koji se hvale svojom promiskuitetnom muškošću.“

Pošto to sasluša, mladić se vrati dole u Duhovni svet i pridruži se svojim pređašnjim drugovima, razgovarajući skromno i čedno sa njima, ali ne zadugo.

PRELJUBA, NJENI TIPOVI I STEPENI

478. Niko ko sudi o preljubi samo na osnovu spoljašnjeg izgleda ne može znati da ona sadrži zlo, jer je ona spolja slična braku. Takve sudije po spoljašnjosti, kad im se spomenu unutarnji nivoi i kad im se kaže da spoljašnji nivoi stiču svoj dobar ili loš karakter iz unutarnjih, kažu sebi: „Šta su unutarnji nivoi? Može li ih iko videti? Zar to nije uspinjanje iznad sfere inteligencije?“

Oni liče na one koji uzimaju svaku pritvornu dobrotu za iskrenu, namernu dobrotu ili procenjuju mudrost osobe na osnovu rečitosti njenog govora. Ili na one koji sude o čoveku po finoj odeći njegovoj i blistavosti njegove kočije, a ne po njegovoj unutarnjoj naklonosti, o kojoj treba suditi na osnovu njegove privrženosti dobru. To je kao kad bi se sudilo o voću sa drveta ili nekom slatkišu na osnovu gledanja ili dodira umesto na osnovu njegovog ukusa i po čuvenju. To je ono što radi svaki onaj koji ne želi ništa da shvati o čovekovim unutarnjim nivoima. To je izvor široko rasprostranjene gluposti danas, kada mnogi ljudi ne vide nikakvo zlo u činu preljube i zapravo svrstavaju brak i preljubu u isti koš, poistovećujući ih; a to rade samo na osnovu njihove očigledne sličnosti na spoljašnjem nivou.

Naredno iskustvo pruža ubedljiv dokaz da je to tako. Anđeli su jednom sazvali nekoliko stotina duhova iz evropskog sveta, koji su se posebno isticali svojom inteli-

gencijom, učenošću i mudrošću. Bili su ispitivani o razlici između braka i preljube, a od njih je zatraženo da koriste svoje sposobnosti intelektualnog rasuđivanja. Razmislivši o tome, svi sem desetorice odgovoriše da je građansko pravo jedino koje pravi razliku u ime neke korisne svrhe. Ta svrha se zaista može prepoznati iako je građanska mudrost može nametnuti. Kada ih upitaše vide li ikakvo dobro u braku, odnosno zlo u preljubi, oni odgovoriše da tu nema nikakvog dobra ili zla koje se može shvatiti razumom. Kada ih upitaše ima li išta grešno, oni odgovoriše: „U čemu se ono sastoji? Zar delo nije isto u oba slučaja?“ Anđeli se začudiše ovim odgovorima pa zavikaše: „Oh, kako je velika i duboka bezosećajnost ovog doba!“ Čuvši ovo, stotine mudrih ljudi osvrnuše se oko sebe i rekoše jedan drugome sred grohotnog smeha: „Je li ovo bezosećajnost? Postoji li mudrost koja će dokazati da ljubav prema tuđoj ženi zaslužuje večno prokletstvo kao kaznu?“

U prvom poglavlju ovog dela knjige, posvećenom suprotnosti bračne i bludne ljubavi, dokazano je da je preljuba duhovno zlo, te otuda i moralno i građansko zlo, budući da je dijametralno suprotna mudrosti razuma i da ljubav prema preljubi dolazi iz Pakla u koji se i vraća, a da ljubav prema braku dolazi sa Neba i da se na njega vraća. Ali kako se sva zla, kao i svi oblici dobra, prostiru i u visinu i u širinu, razlikujući se po širini prema tipovima, a po visini u stepenima, stoga se i vrste preljube moraju razlikovati u ovim dimenzijama. Stoga će prvo biti podeljene po tipovima, a onda i po stepenima i to sledećim redom:

- I Postoje tri tipa preljube – jednostruka, dvostruka i trostruka.*
- II Jednostruka preljuba je ona koju počini neženja s tuđom ženom ili devojka s oženjenim čovekom.*
- III Dvostruka preljuba je ona koju počini muž sa tuđom ženom ili obratno.*
- IV Trostruka preljuba je ona između krvnih srodnika.*

Emanuel Swedenborg

- V Postoje četiri stepena preljube i na osnovu njih se iznosi argumentacija, krivica i izriču optužbe nakon smrti.*
- VI Preljuba prvog stepena je posledica neznanja, jer je čine oni koji nisu dovoljno zreli ili nisu u stanju da upotrebe svoj intelekt da bi se od nje uzdržali.*
- VII Preljuba koju počinu takvi ljudi blag je prekršaj.*
- VIII Preljuba drugog stepena posledica je požude, jer je čine oni koji izvesno mogu upotrebiti svoj intelekt, ali nisu u stanju da to učine u tom trenutku iz razloga proizišlih iz okolnosti.*
- IX Preljuba koju te osobe počinu pripisuje im se u zavisnosti od toga da li je njihov intelekt naknadno odobrava ili ne odobrava.*
- X Preljuba trećeg stepena je preljuba koju odobrava razum, a čine je oni koji sebe intelektualno ubede da to nije grešno zlo.*
- XI Preljuba tih osoba je ozbiljan prekršaj i ona im se pripisuje u zavisnosti od toga koliko su ubeđeni u to.*
- XII Preljuba četvrtog stepena je preljuba koju odobrava volja, a čine je oni koji je smatraju dopustivom i dozvoljenom i nedovoljno važnom da bi se u vezi s njom koristio intelekt.*
- XIII Preljuba koju počinu te osobe najozbiljniji je prekršaj i pripisuje im se kao namerno zlo i sudi im se kao krivica.*
- XIV Preljube trećeg i četvrtog stepena su grešna zla u zavisnosti od obima i načina na koji su intelekt i volja uključeni u njih, bilo da su stvarno počinjene ili ne.*
- XV Preljuba počinjena svesnom namerom volje, uz odobrenje intelekta, ljude čini prirodnim, čulnim i telesnim.*

XVI Ovo ide toliko daleko da ih navodi da u potpunosti napuste sve što ima veze sa crkvom i verom.

XVII Međutim, oni su i dalje obdareni ljudskom racionalnošću kao i drugi ljudi.

XVIII Oni koriste tu racionalnost sve dok ostaju na svojim spoljašnjim nivoima ali je zloupotrebljavaju kada su na unutarnjim nivoima.

Sada sledi objašnjenje ovih tačaka.

479. (I) Postoje tri tipa preljube – jednostruka, dvostruka i trostruka.

Stvoritelj univerzuma podelio je sve stvoreno na rodove, rodove na vrste, vrste na podvrste i tako redom. Njegov cilj je bio da stvori sliku beskonačnog u večnoj varijaciji odlika. Tako je Stvoritelj univerzuma izdelio dobra i njihove istine, a isto tako i zla i njegove laži pošto su nastale. Sve stvari, bez izuzetka, Stvoritelj je u Duhovnom svetu podelio na rodove, vrste i podvrste; sve dobre i istinite stvari dodeljene su Nebu, a sve zle i lažne stvari Paklu, kao dve grupe potpuno suprotne jedna drugoj. Ove činjenice se mogu utvrditi na osnovu onoga što je otkriveno u delu *Nebo i Pakao*, objavljenom u Londonu 1758. Tako je On i u Prirodnom svetu podelio i deli oblike dobra i istine i zla i laži koje ljudi poseduju, pa tako i ljude same. Ovo se može videti na osnovu njihove sudbine nakon smrti, Neba za dobre, Pakla za zle. Sada, pošto se sve stvari koje imaju veze sa dobrom i sve stvari koje imaju veze sa zlom dele na rodove, vrste i tako dalje, tako se dele i brakovi i njihove suprotnosti – preljube.

480. (II) Jednostruka preljuba je ona koju počini neženja s tuđom ženom ili devojka s oženjenim čovekom.

Pod preljubom ovde i na narednim stranicama označava se promiskuitet koji je suprotnost braku. On je suprotnost braku jer ugrožava doživotni ugovor koji sklapa

Emanuel Swedenborg

bračni par, cepa njihovu ljubav, zagađuje je i blokira njihovo zajedništvo koje otpočinje u vreme zaruka i koje se potvrđuje na početku braka. Jer bračna ljubav između jedne žene i muža, nakon zaruka i sklapanja bračnog ugovora, sjedinjuje njihove duše. Preljuba ne raskida ovo zajedništvo, jer je ono neraskidivo, ali ga blokira; kao što se dešava kada neko blokira izvor i spreči da iz njega teče potok, pa se njegovo korito ispuni prljavom i smrdljivom vodom. Isto tako preljuba prlja i pokriva bračnu ljubav, koja nastaje iz jedinstva duša, a kada se ona zaprlja, ljubav prema preljubi se izdiže odozdo i kako raste postaje telesna ljubav koja napada bračnu ljubav i uništava je. Ovo je izvor suprotnosti između preljube i braka.

481. Da bih održao još jedno predavanje o neosetljivosti ovog doba, u kojem njegovi mudri ljudi ne vide greha u preljubi (kao što su nam anđeli otkrili u odeljku 478 gore), ovde ću izneti jedno iskustvo.

Bilo je nekoliko duhova koji su me zbog navike stečene za života uznemiravali s naročitom spretnošću. To su činili veoma blagim i kao talasastim uticajem, kakav je obično uticaj poštenih duhova. Pa ipak, primetih da u njima ima podmuklosti čiji je cilj bio da me prevari i zavede. Na kraju, obratih se jednom od njih koji je za života u telu bio, kako reče, vojni zapovednik. Pošto u idejama o kojima je razmišljao primetih sladostrašće, počeh razgovor o braku duhovnim govorom propraćenim predstavama, govorom koji je u potpunosti i trenutno izražavao moja osećanja. Reče da je za života u telu, u prethodnom svetu, gledao na preljubu kao na nešto beznačajno.

Beše mi dozvoljeno da mu odgovorim da su preljube ozbiljni zločini, iako u očima onih koji ih vrše ne izgledaju ni gnusne ni nedopuštene zbog zadovoljstva koja u njima nalaze i lažnih verovanja koje one proizvode. Rekoh mu da on to može znati već i po tome što su brakovi rasadnici ljudskog roda, semeništa Nebeskog carstva,

te da se zbog toga ne smeju ugrožavati, nego se moraju smatrati svetim; on bi trebalo da zna, jer je u Duhovnom svetu i u stanju opažanja, da bračna ljubav silazi sa Neba od Boga i da je ta ljubav izvor, to jest otac uzajamne ljubavi koja je temelj Neba. Tako isto, da čim se primaknu nebeskim društvima, preljubočinci užasno zaudaraju i beže odmah u Pakao; on bi barem morao znati da je ugrožavanje braka delo protivno božanskim zakonima, protivno građanskim zakonima svakoga kraljevstva, te da je to suprotno pravom svetlu razuma, jer čovek time postupka ne samo protivu božanskog reda, nego i protivu ljudskog roda, i još mnogo toga.

On mi na to uzvratiti da tako nešto nije pomišljao za života u telu i da bi hteo da razmisli ne bi li video da li je to tako. Ali mu je bilo rečeno da istina ne trpi razmišljanje, jer se razmišljanjem brani zadovoljstvo tela od zadovoljstva duha, a on ne zna šta to znači. On treba prvo da razmisli o onome što mu je rečeno, a što je istinito; ili da razmisli po onom načelu vrlo poznatom u svetu – da ne treba činiti drugome ono što se ne želi samom sebi. Da je neko bio zaveo njegovu ženu, voljenu kao što se voli u početku braka, zar ne bi obuzet srdžbom preljubu smatrao za nešto ogavno i zar je ne bi zahvaljujući svom razumu osudio kao nešto pakleno? Budući da je bio vojni zapovednik, okružen iskrenim ljudima u vojsci, zar ne bi ubio preljubnika ili proterao promiskuitetnu ženu iz svoje kuće kako bi izbegao sramotu?

482. *(III) Dvostruka preljuba je ona koju počini muž sa tuđom ženom ili obratno.*

Ovo se zove dvostruka preljuba jer je čine obe strane, od kojih svaka ugrožava bračni ugovor. Ona je dakle dva puta ozbiljnija od prethodnog tipa. Gore smo naveli (odjeljak 480) da bračna ljubav jednog čoveka sa jednom ženom, nakon zaruka i sklapanja bračnog ugovora, sjedinjuje njihove duše, a to jedinstvo je sama ljubav po svom

Emanuel Swedenborg

poreklu, i da je preljuba blokira i zaustavlja kao vodu koja na izvoru penusa i sliva se u potok. Duše para se sjedinjuju kada se seksualna ljubav ograniči na jednu osobu suprotnog pola, što se dešava kada se devojka zavetuje mladiću, a mladić se zauzvrat zavetuje njoj. Ovo se jasno vidi na osnovu činjenice da se njihovi životi sjedinjuju, a stoga i njihove duše, jer su to prvi počeci života. Jedinstvo duša je nemoguće sem u jednobračnim zajednicama, to jest brakovima između jednog čoveka i jedne žene; nemoguće je u višebračnim zajednicama, to jest brakovima između jednog čoveka i više žena, jer se u tim slučajevima ljubav deli, dok se u prvima sjedinjuje.

Razlog što bračna ljubav u njemu zauzima najviše mesto, duhovno, sveto i čisto, jeste u tome što je duša svakog ljudskog bića po svom poreklu nebeska. Tu ona prima direktan uticaj od Boga jer od Njega prima brak ljubavi i mudrosti, odnosno dobra i istine, a to je ono što ga čini čovekom i razlikuje od životinje.

Iz ovog jedinstva duša, bračna ljubav u svojoj duhovnoj svetosti i čistoti sliva se dole u život celog tela i ispunjava ga blaženim radostima sve dok put njenog protoka ostane otvoren, što se dešava onima koje Bog učini duhovnim. Ništa ne blokira i ne preči to mesto, to jest izvor i tok bračne ljubavi, kao preljuba – što se vidi iz Božjih reči da je samo zbog preljube dozvoljeno razvesti se od žene i oženiti se drugom (Mateja 19: 4-9); i iz reči u ovom odlomku (stih 9) da svaki koji se oženi raspuštenicom čini preljubu. Dakle, kada se taj čisti i sveti izvor zapuši, on se, kao što je gore rečeno, zakrči prljavštinom kao dragulj okružen izmetom ili vekna hleba bljuvotinom. Takav glib je potpuno suprotan čistoti i svetosti tog izvora, to jest bračnoj ljubavi. Ta oprečnost proizvodi hladnoću u braku, a proporcionalno njoj stvara raskalašna zadovoljstva bludne ljubavi, ljubavi koja sama sebe uništava. Ovo je grešno zlo, jer se ono što je sveto prekriva a njegov protok u telo preprečuje; ono što je poročno

zauzima njegovo mesto i njegov protok u telo se otvara. Usled toga čovek postaje pakleni umesto nebeski.

483. Ovome ću dodati neke činjenice iz Duhovnog sveta koje su vredne spominjanja.

Tamo sam čuo da neki oženjeni muškarci žude za promiskuitetom sa neiskusnim ženama ili devicama, neki žude za iskusnim ženama ili kurvama; neki za udatim ženama ili suprugama; neki za ženama iz plemićkih porodica, a neki za ženama niže klase. U istinitost toga ubedio sam se u tom svetu brojnim primerima iz raznih kraljevstava.

Kada sam razmišljao o raznim vrstama te požude, raspitivao sam se ima li ljudi koji pronalaze sva svoja zadovoljstva sa tuđim ženama, a nijedno sa neudatim ženama. Da bi mi dokazali da ima, iz jednog kraljevstva dovedoše nekolicinu njih, koje prinudiše da govore kako im nalaže njihova požudna priroda. Oni rekoše da je njihovo jedino zadovoljstvo i radost bila, i još uvek jeste, preljuba sa tuđim ženama. Rekoše da su za sebe birali one najlepše i unajmljivali ih po onoliko visokoj ceni koliko im je njihovo imovno stanje dopuštalo. Uglavnom su se pogađali oko cene sa samom ženom.

Upitao sam ih zašto ne unajme neudatu ženu. Rekoše mi da je to previše obično za njih budući da je suštinski bezvredno i lišeno svakog zadovoljstva. Potom ih upitah da li se te žene posle toga vraćaju svojim muževima i nastavlja ju da žive sa njima. Oni odgovoriše da se neke ne vraćaju, neke se vraćaju hladne, jer su postale promiskuitetne.

Kada ih krajnje ozbiljno upitah da li su ikada razmišljali, ili razmišljaju li o tome, da je ovo dvostruka preljuba pošto je čine dok su i sami oženjeni i da ta preljuba oduzima čoveku sve duhovno dobro, većina prisutnih se na to nasmeja i reče: „Šta je duhovno dobro?“

Ali ja ustrajah i rekoh: „Ima li ičeg odvratnijeg od mešanja sopstvene duše u ženi sa dušom njenog muža? Zar ne znate da je duša čoveka u njegovom semenu?“ Na

Emanuel Swedenborg

ovo se oni okrenuše u stranu i promrmljaše: „Kakvu štetu ona tu pravi?“ Na kraju ih upitah: „Ako se već ne plašite Božjih zakona, zar se ne plašite građanskih zakona?“ „Ne“, odgovoriše oni, „samo nekih sveštenika, ali to skrivamo od njih; a ako ne možemo, mi održavamo dobre odnose sa njima.“ Posle toga, videh kako ih podeliše u grupe, od kojih neke završiše u Paklu.

484. (IV) *Trostruka preljuba je ona između krvnih srodnika.*

Ovo se zove trostruka preljuba jer je tri puta ozbiljnija od prethodne dve. Ko su ti krvni srodnici s kojima se ne sme opštiti navedeni su redom u Levitskoj 18: 6-17. Razlozi što je preljuba ovog tipa tri puta ozbiljnija od ove dve gore pomenute su spoljašnji i unutarnji. Unutarnji razlozi su rezultat njihove saobraznosti sa ugrožavanjem duhovnog braka, koji je između Boga i Crkve te tako i između dobra i istine. Spoljašnji razlozi su da se spreči da čovek postane životinja. Ali ovde nema prostora da se ulazi dublje u otkrivanje ovih razloga.

485. (V) *Postoje četiri stepena preljube i na osnovu njih se iznosi argumentacija, krivica i izriču optužbe nakon smrti.*

Ovi stepeni nisu tipovi, ali se primenjuju na svaki tip, čineći ih manje ili više zlim ili dobrim. U ovom slučaju oni određuju da li će se preljuba svakog od tipova smatrati za blažu ili ozbiljniju prema okolnostima i nepredvidivim događajima. Dobro je poznato da okolnosti i nepredvidivi događaji proizvode razlike u svakom slučaju.

Međutim, oni se tretiraju na jedan način od strane čoveka koji deluje pri slabom svetlu svog razuma, na drugi od strane sudije koji poštuje zakon, a na treći od Boga koji sudi stanje čovekovog uma. Zato mi govorimo o argumentaciji, krivici i izricanju optužbi. Jer argumentacija zavisi od čoveka koji deluje pri slabom svetlu svog razu-

ma; krivicu određuje sudija na osnovu zakona, a optužbe Bog koji prosuđuje stanje čovekovog uma. I bez objašnjenja se vidi da su ova tri slučaja veoma različita. Jer čovek koji deluje na osnovu svog razumskog ubeđenja može, u zavisnosti od okolnosti i nepredviđenih događaja, osloboditi nekoga koga sudija u sudnici ne može osloboditi po zakonu. Sudija takođe može osloboditi nekoga ko je proklet nakon smrti. Razlog je što sudija donosi odluku na osnovu činjenica, a svakome se posle smrti sudi prema nameri volje te tako i intelekta i mere u kojoj ih volja, odnosno intelekt odobravaju. Ni jedno ni drugo sudija ne može videti. Ali ipak, obe presude su pravedne, jedna na osnovu dobra građanskog društva, a druga na osnovu dobra nebeskog društva.

486. *(VI) Preljuba prvog stepena je posledica neznanja, jer je čine oni koji nisu dovoljno zreli ili nisu u stanju da upotrebe svoj intelekt da bi se od nje uzdržali.*

Sva zla, te stoga i činovi preljube, sama po sebi jesu zajednički činovi unutaršnjeg i spoljašnjeg čoveka. Unutarnji čovek stvara nameru, a spoljašnji čovek je realizuje u praksi. Priroda njegovog čina sama po sebi, dakle, zavisi od prirode unutaršnjeg čoveka u planiranju postupaka spoljašnjeg čoveka. Ali kako se unutarnji čovek i njegova namera ne mogu videti spolja, svaki od njih se moraju procenjivati na sudu na osnovu onoga šta on kaže i uradi u skladu sa propisanim zakonom i njegovim zabranama. Sudija takođe treba da ima u vidu i dublje značenje zakona.

Ovo se može ilustrovati i nekim primerima. Ako, na primer, preljubu počini mladić koji još uvek ne zna da je preljuba veće zlo od bludničenja, ili ako je počini osoba koja je izrazito priglupa ili osoba usled bolesti lišena oštroumnog rasuđivanja ili, što se ponekad dešava, osoba koja ima napade ludila kada se nalazi u deliričnom stanju ili je pak počini čovek u stanju nezdravog uma usled pi-

Emanuel Swedenborg

janstva i tako dalje, jasno je da je tada unutarnji čovek ili um prisutan u spoljašnjem čoveku u jednom iracionalnom stanju. Racionalni čovek ove činove naziva preljubom u skladu sa gore navednim okolnostima. Isti čovek u svojstvu sudije počinioca proglašava krivim i kažnjava ga u skladu sa zakonom. Ali da li će ovi činovi posle smrti biti pripisani čoveku zavisi od prisustva, prirode i sposobnosti intelekta i njegove volje.

487. *(VII) Preljuba koju počine takvi ljudi blag je prekršaj.*

Ovo je jasno bez daljeg dokazivanja na osnovu gore navedenog (odjeljak 486). Jer je dobro poznato da priroda svakog dela, i uopšte svega, zavisi od okolnosti koje mogu biti olakšavajuće ili otežavajuće. Ali preljuba ovog tipa blag je prekršaj kada se počini prvi put; i ona ostaje blaga sve dok se osoba o kojoj je reč uzdržava od nje kasnije tokom života, jer je to zlo usmereno protiv Boga ili zlo protiv bližnjeg ili pak zlo usmereno protiv dobra države, a budući usmereno protiv njih, predstavlja zlo suprotno razumu. S druge strane, međutim, ova preljuba se smatra ozbiljnom, ako se počinitelj ne uzdrži od nje iz nekog od navedenih razloga. Ovo je u skladu sa Božjim zakonom (Jezekilj 18:21, 22, 24 i drugde). Čovek, međutim, nije u poziciji da opravda ili osudi te činove ili da ih oceni ili prosudi kao blage ili ozbiljne zbog okolnosti, jer mu oni nisu vidljivi niti je, zapravo, on merodavan da sudi o njima. Stoga se mora znati da se oni sabiraju i pripisuju posle smrti.

488. *(VIII) Preljuba drugog stepena posledica je požude, jer je čine oni koji izvesno mogu upotrebiti svoj intelekt, ali nisu u stanju da to učine u tom trenutku iz razloga proizišlih iz okolnosti.*

Postoje dva elementa koja su u sukobu u čoveku kad od prirodnog postaje duhovan; oni se generalno nazivaju

duh i telo. Kako ljubav prema braku pripada duhu, a ljubav prema preljubi telu, one su u sukobu. Ukoliko ljubav prema braku pobjedi, ona ukroćuje i pokorava ljubav prema preljubi, sklanjajući je. Ali ako se desi da se požuda tela izdigne iznad nivoa na kojem je duh vođen razumom može kontrolisati, stanje se okreće naopačke i plima požude preplavljuje duh svojim dražima, tako da ga razum više ne kontroliše, već kontroliše sam sebe. Na ovo se misli pod preljubom drugog stepena. Ovakva dela čine oni koji su u stanju da koriste svoj intelekt, ali iz nepredviđenih razloga, to ne mogu da urade u datom trenutku.

Ovo ćemo ilustrovati primerima. Na primer, ako promiskuitetna žena zarobi čovekov um svojim lukavstvima, namami ga u svoju spavaću sobu i uzbudi ga do tačke u kojoj on više nije u stanju da rasuđuje, ili još gore, ako mu tada zapreti da će ga otkriti ako ne bude hteo. Ili ako je promiskuitetna žena vešta u mađijama, ili ga raspali drogama do te mere da nagon tela liši intelekt slobode da razumno deluje. Isto tako, ako čovek mami tuđu ženu slatkim laskanjem dok se njena volja toliko ne raspali da se više ne može kontrolisati i tako dalje. Da ovi i slični nepredviđeni slučajevi smanjuju ozbiljnost preljube i dozvoljavaju blaži tretman bruke koju proizvedu zavedeni čovek ili žena – to ovi razlozi podržavaju i odobravaju. Pripisivanje ovog stepena preljube biće sada razmotreno.

489. *(IX) Preljuba koju te osobe počine pripisuje im se u zavisnosti od toga da li je njihov intelekt naknadno odobrava ili ne odobrava.*

Što više intelekt odobrava zla, to ih više čovek uzima sebi i čini sopstvenim. Odobravanje je pristanak, a pristanak navodi um da ih voli. Umnogome je isto kod preljube koja se prvo počini bez pristanka intelekta, a potom se odobri. Suprotan je slučaj ako se posle toga ne odobri. Razlog je u tome što su zla ili činovi preljube koji se počine dok je intelekt zaslepljen posledica telesne želje

Emanuel Swedenborg

slične instinktima životinja. Kod ljudskih bića, intelekt je zaista prisutan dok se ti činovi dešavaju, ali su njegove moći uspavane ili mrtve, neaktivne ili nežive. Automatska posledica ovoga je što se ta dela ne pripisuju sem prema tome da li su kasnije odobrena ili nisu. Pod pripisivanjem ovde mislimo na optužbu za krivicu i suđenje nakon smrti, a to zavisi od stanja čovekovog duha. Ovde ne mislimo na optuživanje čoveka pred sudijom; to ne zavisi od stanja duha, već od dela koje je počinilo telo. Ako se ta dva stanja ne razlikuju, oni koji budu oslobođeni u svetu, biće oslobodeni i posle smrti, oni koji budu osuđeni u svetu, biće osuđeni i nakon smrti, i za ove druge više neće biti nade u spasenje.

490. *(X) Preljuba trećeg stepena je preljuba koju odobrava razum, jer je čine oni koji sebe intelektualno ubede da to nije grešno zlo.*

Svako zna za postojanje volje i intelekta. Jer u govoru čovek kaže: „želim ovo“ i „razumem to“. Pa ipak ih ne razdvaja nego ih smatra za isto. Razlog tome je što on razmišlja o onome šta treba da uradi mišlju koja dolazi iz intelekta a ne ljubavlju koja dolazi iz volje, jer ona nije tako jasno vidljiva kao ovo prvo. Onaj što ne razlikuje volju i intelekt nije u stanju da razlikuje zlo od dobra, tako da ne zna ništa o krivici koju nameće greh. Ali, ima li ikog da ne zna da su dobro i istina dve različite stvari, kao što su ljubav i mudrost? Može li iko da na svetlosti svog razuma ne zaključi da čovek ima dve sposobnosti koje ih različito primaju i pripisuju sebi, jedna je volja a druga intelekt? Jer ono što volja prima i reprodukuje nazivamo dobrom, a ono što intelekt prima nazivamo istinom. Jer se ono što volja voli i čini naziva dobrom, a ono što intelekt shvata i misli naziva istinom.

U prvom delu ove knjige, govorili smo o braku dobra i istine i o volji i intelektu i raznim atributima i kvalitetima svakog od njih. (Verujem da ih mogu shvatiti i

oni koji nemaju jasnu predstavu o intelektu i volji, jer je ljudski razum takav da je u stanju da razume istinu na svetlosti istine čak i ako je prethodno nije raspoznavao). Stoga ću izneti neke napomene da pojasnim razliku između volje i intelekta s namerom upoznavanja prvo razuma ili intelekta sa prirodom činova preljube, a potom i volje. Sledeće tačke mogu poslužiti u tu svrhu:

a. Volja ništa ne radi sama, već sve što čini čini putem intelekta.

b. Intelekt ništa ne čini sam, već sve što čini čini na podsticaj volje.

c. Volja utiče na intelekt, ali intelekt ne utiče na volju; ali intelekt definiše šta je dobro a šta zlo i savetuje volju da odabere između ovo dvoje i da čini šta joj odgovara.

d. Nakon toga oni se povezuju na dva načina. U jednom volja deluje iznutra, a intelekt spolja; u drugom, intelekt deluje iznutra, a volja spolja. To je ono što pravi razliku između preljube razuma, predmeta ovog odeljka, i preljube volje, koja će biti predmet dalje diskusije. Njih treba razdvojiti jer je jedna ozbiljnija od druge. Preljuba razuma je manje ozbiljna od preljube volje. To je zato što kod preljube razuma intelekt deluje iznutra, a volja spolja; ali kod preljube volje, volja deluje iznutra, a intelekt spolja. Volja je čovek sam, a intelekt je čovek iz volje, a ono što deluje iznutra ima moć nad onim što deluje spolja.

491. *(XI) Preljuba tih osoba je ozbiljan prekršaj i ona im se pripisuje u zavisnosti od toga koliko su ubeđeni u to.*

Intelekt je taj koji je ubeđen, pa tako ubeđen on prisajedinjuje volju i namešta je oko sebe prisiljavajući je na poslušnost. Ubeđenje je rezultat razmišljanja koje um zahteva ili iz svog gornjeg ili pak donjeg regiona. Ako dođe iz gornjeg regiona koji je u kontaktu s Nebom, on odobrava brak i osuđuje preljubu; a ukoliko stigne iz donjeg

Emanuel Swedenborg

koji je u kontaktu sa svetom, on odobrava preljubu i brak smatra bezvrednim.

Svako je jednako u stanju da bude ubeden u zlo koliko i u dobro, i isto tako u laž koliko i u istinu. Stanje ubedenosti u zlo smatra se lepšim od stanja ubedenosti u dobro, a ubedenost u laž deluje jasnija od ubedenosti u istinu. Razlog je u tome što se zaključci, da bi se čovek ubedio u zlo i laž, izvlače iz zadovoljstava, radosti, slika i zabluda telesnih čula. Ali da bi se ubedio u dobro i istinu, zaključci se izvlače iz regiona iznad telesnih čula – utisaka. Sada, pošto je jednako moguće ubediti se u zla i laži kao i u oblike dobra i istine, i kako intelekt koji se ubedi vuče volju da zauzme njegovu stranu, a volja zajedno sa intelektom formira um, iz toga sledi da oblik čovekovog uma zavisi od njegovih ubedenja. Ako ona daju prednost braku, on se okreće k Nebu, ali ako ona daju prednost preljubi, on se okreće k Paklu. Priroda oblika čovekovog uma je ta koja određuje prirodu njegovog duha te tako i prirodu čoveka. Ova razmatranja pokazuju da se činovi preljube ovog stepena pripisuju nakon smrti proporcionalno ubedenjima.

492. *(XII) Preljuba četvrtog stepena je preljuba koju odobrava volja, a čine je oni koji je smatraju dopustivom i dozvoljenom i nedovoljno važnom da bi se u vezi sa njom koristio intelekt.*

Preljuba ovog tipa razlikuje se od prethodnih tipova po svom izvoru. Izvor preljube ovog tipa je pokvarena volja ljudi od rođenja, to jest od naslednog zla. Kada čovek dostigne tačku formiranja sopstvenih sudova, on slepo poštuje svoju volju ne prosuđujući da li je neko njegovo delo zlo ili ne. Zato se kaže da ih on ne smatra važnim da bi se u vezi s njima upotrebio intelekt. Izvor preljube ovog tipa, zvane preljubom razuma, jeste izopačenost intelekta; nju čine oni koji su ubedeni da takva dela nisu grešna zla. U ovom slučaju intelekt igra vodeću ulogu, ali u prvom je to volja.

Razlika između njih nije očigledna za čoveka u Prirodnom svetu, ali je očigledna anđelima u Duhovnom svetu. U tom svetu svako zlo se generalno razlikuje prema tome da li prihvaćeno i prisvojeno zlo izvire iz svog izvora u volji ili intelektu. I u Paklu je ovo princip razlikovanja; ovde oni čije zlo dolazi iz intelekta stanuju napred i zovu se sotonama, dok oni čije zlo dolazi iz volje žive pozadi i zovu se đavolima. Ova univerzalna razlika objašnjava zašto Reč govori o Sotoni i đavolu.

U slučaju zlih i preljubnika, zvanih sotonama, intelekt igra vodeću ulogu; ali u slučaju onih zvanih đavolima, volja je ta koja igra vodeću ulogu. Međutim, nemoguće je objasniti razlike tako da se učine vidljivim intelektu, dok se razlike između volje i intelekta ne shvate; i dok se ne opiše kako volja formira um posredstvom intelekta i kako ga formira intelekt posredstvom volje. Poznavanje ove teme bacilo bi dovoljno svetla koje bi omogućilo razumu da vidi gore pomenute razlike, ali bi za to bila potrebna cela jedna knjiga.

493. *(XIII) Preljuba koju počine te osobe najozbiljniji je prekršaj i pripisuje im se kao namerno zlo i sudi im se kao krivica.*

Ovo je najozbiljniji tip, ozbiljniji od svih prethodnih, jer kod njega volja igra vodeću ulogu, dok je kod prethodnih to intelekt, a život čoveka je u suštini život volje, a samo formalno život intelekta. Razlog je u tome što volja deluje kao jedno s ljubavlju, a ljubav je suština čovekovog života i ona uzima oblik u intelektu posredstvom takvih stvari sa kojima je saglasna. Intelekt, dakle, sam po sebi nije ništa drugo do oblik volje. Kako je ljubav povezana s voljom, a mudrost sa intelektom, mudrost dakle nije ništa drugo do oblik ljubavi, kao što istina nije ništa drugo do oblik dobra.

To što proističe iz same suštine čovekovog života, to jest iz njegove volje ili njegove ljubavi, prevashodno se

Emanuel Swedenborg

naziva njegovim ciljem. Ali ono što proističe iz oblika njegovog života, to jest intelekta i razmišljanja, naziva se namerom. Krivica se prvenstveno pripisuje volji; otuda kažemo da je svaka osoba nasledno kriva za zlo, a samo zlo je od čoveka. Zato se činovi preljube ovog tipa, četvrtog stepena, pripisuju kao svesna namerna zla i nastanjuju se u čoveku u obliku krivice.

494. *(XIV) Preljube trećeg i četvrtog stepena su grešna zla u zavisnosti od obima i načina na koji su intelekt i volja uključeni u njih, bilo da su stvarno počinjene ili ne.*

Preljuba trećeg stepena, počinjena od strane razuma ili intelekta i preljuba četvrtog stepena, počinjena od strane volje, ozbiljni su prekršaji, te stoga i grešna zla u zavisnosti od prirode intelekta ili volje u njima; ovo se može videti na osnovu gornje diskusije o njima (odluci 490-493). Razlog leži u tome što su volja i intelekt ti koji čoveka čine čovekom. Jer intelekt i volja nisu samo izvor iz kojeg potiče sve što se dešava u umu, već i izvor iz kojeg potiče sve što se dešava u telu. Svako zna da telo ne deluje samo od sebe, već da to volja deluje posredstvom tela. Usta ne govore sama od sebe, već se misli izražavaju preko usta. Kad bi se, dakle, oduzela volja, delovanje bi momentalno prestalo, a ako bi se oduzele misli, usta bi trenutno prestala da govore. Na osnovu ovoga biva očigledno da ozbiljnost preljube koja se počini zavisno od obima i prirode uključenosti intelekta i volje u njih. Iz Božjih reči se vidi da su one jednako ozbiljne, čak i kada se stvarno ne počine:

Čuli ste kako je kazano starima: Ne čini preljube. A ja vam kažem da svaki koji pogleda na ženu sa željom, već je učinio preljubu u srcu svom. (Mateja 5: 27, 28)

Počiniti je u svom srcu znači počinuti je u volji.

Postoje mnogi razlozi zašto preljubnik zaista ne počinuti preljubu, iako je počinuti u svojoj volji i intelektu. Jer postoje neki koji se uzdržavaju od stvarnog činjenja

preljube iz straha od građanskog zakona i njegovih kazni; iz straha od gubljenja reputacije i položaja; iz straha od dobijanja bolesti na taj način; iz straha od svade sa ženom kod kuće i vođenja nespokojnog života; iz straha od osвете od strane muža ili rođaka i takođe iz straha od dobijanja batina od slugu; zbog siromaštva ili pohlepe; zbog slabosti usled bolesti; onanije, starosti ili impotencije koja izaziva nelagodu. Ukoliko se neko uzdržava od stvarnog činjenja preljube iz ovih ili sličnih razloga, a odobrava je pri tom u svojoj volji i intelektu, on je ipak preljubnik. Jer on pri tom veruje da takva dela nisu grešna i ne smatra ih u svom duhu za nezakonita pred Bogom. On ih time čini u duhu, iako ne i u telu da svet vidi. Posle smrti, kada postane duh, on otvoreno govori u prilog njima.

495. *(XV) Preljuba počinjena svesnom namerom volje, uz odobrenje intelekta, ljude čini prirodnim, čulnim i telesnim.*

Čovek je ljudsko biće i razlikuje se od životinje po tome što je njegov um podeljen na tri regiona, kao i Nebo. On se može uzdići sa najnižeg na viši region, a iz njega na najviši, postavši anđeo jednog od Neba, te tako i trećeg neba. U toj nameri mu je data sposobnost da uzdiže svoj intelekt sve do ovog nivoa. Ali ukoliko se ljubav njegove volje ne uzdigne istovremeno, on ne postaje duhovan, već ostaje prirodan. Pa ipak, on zadržava sposobnost da uzdigne intelekt. Razlog tome je da bi se on mogao promeniti; jer se promena dešava putem intelekta, a kroz saznanje dobra i istine i kao rezultat sticanja moći da se vidi racionalno. Ako on racionalno sagleda to saznanje i živi kako mu ono propisuje, tada se ljubav njegove volje uzdiže istovremeno i do tog stepena se njegova ljudskost usavršava i on postaje sve više čovekom.

Drugačije je ako on ne živi u skladu sa svojim saznanjem dobra i istine. Tada ljubav njegove volje ostaje prirodna, a njegov intelekt s vremena na vreme postaje

Emanuel Swedenborg

duhovan. Jer on povremeno uzleće kao orao i gleda ima li ičeg dole što odgovara njegovoj ljubavi; pa kada to vidi on sleće i združuje sebe sa time. Ukoliko, dakle, požuda tela odgovara njegovoj ljubavi, on se obrušava odozgo i združujući se sa njom nalazi slast u zadovoljstvima koje ona pruža; tada ponovo uzleće da bi obezbedio reputaciju mudrog čoveka, pa tako naizmenično uzleće i sleće, kao što je rečeno.

Preljubnici trećeg i četvrtog stepena, oni koji su postali preljubnici svesnim činom volje i na osnovu ubeđenja intelekta, vidljivo su prirodni i postepeno postaju čulni i telesni; to je zato što su zaronili ljubav svoje volje, a zajedno sa njom i svoj intelekt, u prljavštinu bludne ljubavi, nalazeći onoliko zadovoljstva u njoj koliko i nečiste ptice i životinje nalaze u gomilama smrdljivog izmeta. Jer štetni gasovi koje ispušta njihovo telo ispunjavaju sedište uma svojom gustinom, tako da volja više ništa ne oseća toliko lepim i poželjnim. Ovo su oni ljudi koji posle smrti postaju telesni duhovi, izvor iz kojeg izvire nečistote Pakla i Crkve (kao što je gore navedeno u odeljcima 430, 431).

496. Postoje tri stepena prirodnog čoveka. U prvom su oni koji ne vole ništa osim sveta, čije srce stremi bogatstvu; ovo su oni koji se ispravno označavaju kao prirodni. U drugom stepenu su oni koji ne vole ništa sem zadovoljstva čula, čije srce stremi ekstravaganciji i udovoljavanju željama svake vrste; ovi se pravilno označavaju čulnim. U trećem stepenu su oni koji ne vole ništa sem sebe, čije srce stremi sticanju počasti; ovi se pravilno označavaju telesnim. Razlog tome je što oni zaranjaju u telo sve što pripada volji, te tako i intelektu, okreću leđa drugima usredsređeni na sebe i vole samo ono što je njihovo. Čulni, međutim, zaranjaju sve što pripada volji, te tako i intelektu, u zamke i zablude čula, prepuštajući se samo njima. Ali prirodni troše na svet sve što pripada

volji, te tako i intelektu, pohlepno i lukavo stičući bogatstvo i nemajući drugog cilja u tome i od toga do pukog posedovanja. Gore opisane preljube dovode ljude u ove stepene izopačenja, jedne u ovaj, druge u onaj, u svakom pojedinačnom slučaju u zavisnosti od toga šta im pruža zadovoljstvo jer je to ono što određuje njihov karakter.

497. (XVI) *I ovo ide toliko daleko da ih navodi da u potpunosti napuste sve što ima veze sa crkvom i verom.*

Namerni i potvrđeni preljubnici napuštaju sve što ima veze sa crkvom i verom jer su ljubav prema braku i ljubav prema preljubi suprotne (odjeljak 425), a ljubav prema braku deluje kao jedno sa crkvom i verom (130 i drugde u prvom delu). Otuda ljubav prema preljubi, budući njena suprotnost, deluje kao jedno sa onim što je protivno crkvi.

Razlog što ovi preljubnici napuštaju sve što ima veze sa crkvom i njenom verom jeste taj što su ljubav prema braku i ljubav prema preljubi suprotne na isti način na koji je i brak dobra i istine oprečan sparivanju zla i laži (odjelci 427, 428); a brak dobra i istine je Crkva, a sparivanje zla i laži je anticrkva.

Razlog što ovi preljubnici napuštaju sve što ima veze sa crkvom i verom jeste u tome što su ljubav prema braku i ljubav prema preljubi suprotne kao što je Nebo suprotno Paklu (odjeljak 429), a na Nebu je ljubav prema svemu što pripada Crkvi, ali u Paklu je mržnja prema svemu što pripada Crkvi.

Drugi razlog što su takvi činovi preljube uzrok napuštanja svega što ima veze sa crkvom i verom jeste u tome što njihovo zadovoljstvo počinje od tela i telesno je čak i u duhu (odjelci 440, 441), a telo je protiv duha, odnosno duhovnosti crkve. Zato se takođe zadovoljstva bludne ljubavi nazivaju zadovoljstvima ludosti.

Ako želite dokaze, pridite onima za koje znate da su preljubnici ove vrste i upitajte ih nasamo šta misle o Bogu, crkvi i večnom životu, i dobićete svoje dokaze.

Emanuel Swedenborg

Pravi razlog je taj što, kao što bračna ljubav otvara unutarnje nivoe uma i uzdiže ga iznad čulnog nivoa tela da iskusi svetlost i toplotu Neba, tako ljubav prema preljubi, s druge strane, zatvara unutarnje nivoe uma i baca ga dole prema volji u telo dok se ne uvalja u sve njegove požude. Što se dublje baci to se više odvaja od nje i udaljava od Neba.

498. (XVII) *Međutim, oni su i dalje obdareni ljudskom racionalnošću kao i drugi ljudi.*

Prirodna, čulna i telesna osoba je isto toliko intelektualno racionalna koliko i duhovna osoba; ovo su mi dokazale sotone i đavoli kojima je bilo dozvoljeno da izađu iz Pakla i razgovaraju sa anđeoskim duhovima u svetu duhova, kao što je pokazano na mnogim mestima u iskustvima. Ali kako je ljubav volje ono što čini osobu, a ona privlači intelekt da se složi sa njom, takvi ljudi su racionalni jedino kada su u stanju udaljenom od ljubavi volje. Kada se ponovo vrate ovoj ljubavi, njihova glupost je veća od gluposti divljih zveri.

Međutim, čovek kojem nedostaje sposobnost da uzdigne svoj intelekt iznad nivoa ljubavi volje, nije čovek, već životinja jer je ovo sposobnost koju ne uživa nijedna životinja. On ne bi stoga mogao učiniti nijedan izbor niti činiti dobro po osnovu izbora, tako da se ne bi mogao promeniti, povesti k Nebu i živeti zauvek. Posledica toga je što svesni i potvrđeni preljubnici, uprkos bivanju potpuno prirodnim, čulnim i telesnim, ostaju kao i drugi obdareni snagom razumevanja ili racionalnošću. Ali kada su u zagrljaju požude preljube, pa ona usmerava njihovo razmišljanje i govor, oni ne uživaju tu racionalnost. Razlog je u tome što tada telo deluje na duh, a ne duh na telo. Treba, međutim, znati da ovi ljudi nakon smrti postaju budalasti, i ne samo da su lišeni sposobnosti da budu mudri već ne žele da budu mudri, jer im je mudrost neprijatna.

499. (XVIII) *Oni koriste tu racionalnost sve dok ostaju na svojim spoljašnjim nivoima, ali je zloupotrebljavaju kada su na unutarnjim nivoima.*

Kada govore javno ili na skupovima oni koriste svoje spoljašnje nivoe, ali kada su kod kuće ili u razgovoru jedan sa drugim oni koriste svoje unutarnje nivoe. Vi možete, ako želite, napraviti jedan eksperiment. Uzmite takvu jednu osobu, na primer, iz reda zvanog jezuiti, i dajte mu da govori na sastanku ili da propoveda u crkvi o Bogu, svetim stvarima crkve i Nebu i Paklu; čućete kako nadmašuje svakoga drugog po svom racionalnom žaru. Može vas čak naterati na uzdisaje i suze dok kazuje o spasenju. Ali, povedite ga svojoj kući, hvalite ga mimo članova drugih redova, nazovite ga ocem mudrosti i vašim prijateljem dok vam ne otvori svoje srce; tada ćete čuti šta on misli o Bogu, svetim stvarima crkve i o Nebu i Paklu. Priznaće vam da su to fantazije i prevare, okovi za duše kojima se mogu hvatati i vezati i veliki i mali, i bogati i siromašni i držati pod jarmom kontrole. Neka ovo posluži kao ilustracija onoga na šta se misli kad se kaže da prirodni ljudi, sve do onih telesnih, poseduju istu ljudsku racionalnost kao i drugi, ali da je mogu koristiti samo kad su na spoljašnjem nivou, dok je zloupotrebljavaju na unutarnjem nivou. Posledica toga je da se niko ne treba ocenjivati na osnovu mudrosti koja dolazi iz njegovih usta, već na osnovu nje zajedno sa mudrošću koju čovek pokazuje u životu.

500. Na ovom mestu izneću sledeće iskustvo.

Jednom sam čuo veliku graju u Duhovnom svetu. Hiljade njih bilo se okupilo vičući: „Kazni ih, kazni ih!“ Ja im pridoh i upitah ih: „Šta se to ovde dešava?“ Jedan koji je stajao po strani ove velike gomile reče mi da su se strašno naljutili na tri sveštenika koji su išli okolo

Emanuel Swedenborg

propovedajući protiv preljubnika, govoreći da preljubnici ne priznaju Boga, da je Nebo za njih zatvoreno, a Pakao otvoren i da su u Paklu oni prljavi đavoli, jer iz daljine liče na svinje koje se valjaju u blatu dok ih anđeli Neba preziru.

„Gde su ti sveštenici“, upitah, „i čemu sva ova vika oko toga?“ On mi odgovori da su tri sveštenika u sredini gomile, zaštićeni pratiocima. Gomilu su činili ljudi koji su verovali da preljuba nije greh, govoreći da preljubnici priznaju Boga isto koliko i oni koji su odani svojim ženama. Svi oni su poticali iz hrišćanskog sveta. Posetili su ih anđeli da vide koliko ima onih koji veruju da je preljuba greh, a od hiljade ih bejaše tek nešto manje od stotinu.

Preostalih devet stotina, reče mi on, izneli su sledeći stav prema preljubi: „Svako zna da je slast preljube daleko veća od zadovoljstva braka. Preljubnici su neprestano u plamenu, pripravniji i zauzetiji, i vode aktivniji život od onih koji žive samo sa jednom ženom. S druge strane, ljubav prema ženi se hladi, ponekad do te mere da se na kraju jedva i reč sa njom prozbori i jedva je i sat u njenom društvu zanimljiv. Drugačije je sa prostitutkama. Otupelost života sa ženom, usled izostanka potencije oživljava se i ubrzava aferama. Zar nije ono što oživljava i ubrzava vrednije od onoga što umrtvljuje? Šta je brak do legalna afera? Može li iko reći razliku? Sigurno je da se ljubav ne može prinuditi – pa ipak je čovek prinuđen da voli svoju ženu po bračnom ugovoru i zakonu. Ljubav prema ženi je sigurno seksualna ljubav, nešto toliko univerzalno da se deli sa pticama i životinjama. Šta je bračna ljubav do seksualna ljubav? A seksualna ljubav je slobodna da se ostvari sa bilo kojom ženom. To što postoje građanski zakoni protiv preljube, rezultat je toga što zakonodavci veruju da je to u javnom interesu; pa ipak se zakonodavci i sudije same ponekad ponašaju nemoralno i kažu jedan drugome: Neka onaj koji je bez greha prvi baci kamen. Samo prosti i pobožni ljudi veruju da je preljuba greh; inteligentni ljudi

ne veruju, jer oni, kao i mi, koriste slabu svetlost prirode da ispitaju ovu temu.

Zar preljuba ne vodi rađanju dece, baš kao i brak? Zar vanbračna deca nisu isto tako vešta i u stanju da obavljaju dužnosti i službe kao i ona legitimna? Štaviše, preljuba stvara porodice tamo gde je inače jalovost prisutna; zar to nije prednost pre nego gubitak? Kakvu štetu prouzrokuje ženama postojanje suparnica? I kako to može štetiti mužu? Mišljenje da je to sramota za muža isprazno je mišljenje, zasnovano na mašti. Razlog što je preljuba suprotna zakonima i statutima crkve je što to sveštenstvu daje moć. Ali šta teologija i duhovnost imaju sa čisto telesnim i čulnim uživanjima? Zar se i pojedini sveštenici i monasi ne ponašaju tako? To ih sigurno ne sprečava da priznaju i poštuju Boga? Pa zašto onda ova trojica propovedaju da preljubnici ne priznaju Boga? Mi im nećemo dozvoliti takve klevete. Zato hajde da im sudimo i da ih kaznimo.“

Nakon toga videh kako pozivaju sudije, od kojih tražiše da im presude. Ali sudije rekoše: „Ovo ne spada u naše dužnosti, jer se tiče priznanja Boga i sagrešenja, te tako spasenja i prokletstva. Sudeње o ovim pitanjima dolazi s Neba; ali mi ćemo vam dati savet kako možete saznati da li ova tri sveštenika govore istinu. Postoje tri mesta za koja mi sudije znamo, gde se ovakva pitanja stavljaju na probu i otkrivaju. Jedno je mesto na kojem je put prema Nebu otvoren za sve ljude; ali kada dođu na Nebo oni sami shvataju kakva je njihova priroda u pogledu priznanja Boga. Drugo mesto je ono na kojem se takođe otvara put prema Nebu, ali niko ne može krenuti tim putem ako nema Nebo u sebi. Treće mesto je ono sa kojeg put vodi u Pakao, pa oni koji vole što je pakleno kreću tim putem sami, jer ga nalaze prijatnim. Mi sudije šaljem na ta mesta svakoga ko od nas traži presudu o Nebu i Paklu.“

Čuvši ovo, skup povika: „Hajde da idemo na ta mesta.“ Kada odoše na prvo, gde naidoše na otvoren put

Emanuel Swedenborg

prema Nebu, odjednom nastade mrkli mrak; pa neki od njih upališe baklje i pođoše pred njima. Sudije koje su ih pratile rekoše: „Ovo se dešava svima koji dođu na prvo mesto, pa kako se približavaju, njihove baklje sve slabije svetle, a kada dođu tamo baklje se gase zbog svetlosti koja dolazi sa Neba. To je znak da su stigli. To se dešava zato što im je Nebo isprva zatvoreno, pa se posle otvara.“

Kad stigoše do te tačke, i kada se njihove baklje pogasiše same, oni videše strm put koji se uspinjaše na Nebo. Oni koji bejahu užasno ljuti na sveštenike, krenuše ovim putem. Oni koji su bili namerni preljubnici pođoše prvi, a za njima krenuše potvrđeni preljubnici. Kako su išli, prva grupa povika: „Pratite nas!“, a grupa za njima hitajući povika: „Požurite!“.

Nakon kraćeg vremena, kada svi uđoše u nebesko društvo, pojavi se jaz između njih i anđela; a nebeska svetlost koja je dolazila iznad jaza u njihove oči, otvori unutarnje nivoe njihovih umova, učinivši da izraze ono što misle iznutra. Tada ih anđeli uzeše ispitivati da li priznaju postojanje Boga.

Prva grupa, preljubnici po namernom činu volje, odgovoriše: „Šta je Bog?“, pa zgleđavši se rekoše: „Koji od vas Ga je video?“ Druga grupa, preljubnici iz intelektualnog ubeđenja, kazaše: „Zar sve stvari ne potiču od prirode? Šta je iznad prirode sem sunce?“ Tada im anđeli rekoše: „Gubite se od nas. Sada možete videti da ne priznajete Boga. Kada sidete, unutarnji nivoi vaših umova će se zatvoriti, a spoljašnji će se otvoriti, i tada ćete moći da govorite suprotno vašim unutarnjim razmišljanjima i da kažete da Bog postoji. Verujte nam, čim čovek postane preljubnik, Nebo se zapravo za njega zatvara; a kada se zatvori, nema više priznanja Boga. Možemo vam reći i razlog: preljuba je izvor sve nečistote Pakla, a na Nebu ona zaudara kao smrdljivo ulično blato.“

Čuvši ovo, oni se okrenuše i sidoše niz tri puta. Kada se spustiše, prva i druga grupa povedoše raspravu i

rekoše: „Sveštenici su tamo pobedili. Ali mi znamo da možemo pričati o Bogu isto onako dobro kao i oni; i kada kažemo da On postoji, zar mi tada ne priznajemo Njega? Unutarnji i spoljašnji nivoi uma o kojima su govorili anđeli su fikcija. Ali hajde da odemo na drugo mesto koje su nam pokazale sudije, gde je otvoren put prema Nebu za one koji imaju Nebo u sebi i tako za one koji će doći na Nebo.“

Kako se približiše, začu se glas sa Neba: „Zatvorite kapije! Dolaze preljubnici! Kapije se iznenada zatvoriše, a čuvari sa štapovima u rukama ih oteraše. Pri tom oslobođiše iz pritvora tri sveštenika protiv kojih se digla pobuna i odvedoše ih na Nebo. Kada se kapija otvori da propusti sveštenike, radost braka zapuhnu pobunjenike, a ona ih, budući čedna i čista, zamalo ne uguši.

Iz straha da će se pogušiti, oni požuriše ka trećem mestu, iz kojeg je, kako su sudije rekle, put vodio u Pakao. Odatle je izbijala radost preljube što toliko razveseli namerne i potvrđene preljubnike da oni skoro otplesaše putem prema dole i tamo se zavališe u prljavštinu kao svinje.

XXII

ŽUDNJA ZA RAZDEVIČENJEM

501. Žudnje o kojima će biti reči u naredna četiri poglavlja nisu samo preljubničke žudnje, već su ozbiljnije od njih, jer ih vrše preljubnici pošto im preljube postanu odvratne. Na primer, žudnja za razdevičenjem prva je tema, nešto što ne može prethodno nastati ni u jednom slučaju. Isto tako i naredna tema: žudnja za raznolikošću, žudnja za silovanjem i žudnja za zavođenjem nevinih. One se zovu žudnjama jer se prisvajaju proporcionalno njihovoj meri i prirodi.

Što se tiče žudnje za razdevičenjem, kako bi se obezbedio očigledan dokaz da predstavlja zločin, biće izložena sledećim redom:

- I Stanje device ili nedirnute žene pre braka i nakon braka.*
- II Devičanstvo je krana čednosti i zalog bračne ljubavi.*
- III Razdevičenje bez bračne namere razbojnički je zločin.*
- IV Sudbina onih koji su ubedili sebe da žudnja za razdevičenjem nije grešno zlo, strašna je nakon smrti.*

Sada sledi objašnjenje ovih tačaka.

502. *(I) Stanje device ili nedirnute žene pre braka i nakon braka.*

Kakvo je stanje device pre nego se poduči činjenicama o braku objasnile su mi žene u Duhovnom svetu, koje su se rastale od Prirodnog sveta kao deca pa su dovedene na Nebo. One su mi kazivale da su, čim su dostigle doba za udaju i gledajući bračne parove, počele su da vole bračni život, ali samo da bi se nazvale ženama, da bi pravile društvo u prijateljstvu i poverenju svome čoveku i da bi bile oslobođene od poslušnosti u kući i stekle kontrolu nad sopstvenim životom. Rekle su mi da je samo blaženstvo prijateljstva i uzajamnog poverenja sa bračnim drugom to koje ih je navelo da razmišljaju o braku i da tu nije bilo ni najmanjeg podsticaja ushićenja neke strasti.

Devičansko stanje se promenilo nakon sklapanja braka u jedno novo stanje, o kojem prethodno nisu znale ništa. To stanje, rekoše, bilo je ono u kojem se sve što je povezano sa telesnim životom, od prvog do poslednjeg, proširilo da primi darove muža i da ih sjedini sa sopstvenim životom kako bi postale njegova ljubav i žena. Ovo stanje je otpočelo od trenutka razdevičenja, i nakon toga se strast ljubavi rasplamsala direktno k muževima. To proširenje im je omogućilo da osete nebeska zadovoljstva. Kako ženu u ovo stanje dovodi muž, i kako je on njen izvor, pa je tako njegovo stanje u njoj, očigledno je da ona ne može voleti nikog sem njega.

Ovi navodi objašnjavaju šta je stanje devica na Nebu pre i posle venčanja. Nije teško videti da je na Zemlji stanje devica i žena isto. Kako ijedna devica može poznavati to novo stanje dok ga ne iskusi? Pitaj i reći će ti se. Drugačije je kod onih koje se pre braka nauče kako da privuku muškarca zavodeći ga.

503. (II) *Devičanstvo je kruna čednosti i zalog bračne ljubavi.*

Devičanstvo se naziva krunom čednosti jer kruniše čednost braka i predstavlja simbol nevinosti. Zato mlada

Emanuel Swedenborg

na venčanju nosi krunu na glavi. To je takode simbol svetosti braka. Jer nakon rastajanja sa cvetom devičanstva, mlada daje i predaje sebe u potpunosti svome mladoženji koji tada postaje njen muž; a muž zauzvrat predaje sebe svojoj nevesti koja mu tada postaje žena.

Devičanstvo se takode naziva zalogom bračne ljubavi jer predstavlja zalogu njihovog ugovora, obećanje da će ih ljubav sjediniti u jednu osobu ili jedno telo. Čovek i pre venčanja smatra devičanstvo svoje mlade za krunu njene čednosti i za zalogu bračne ljubavi. Mladenci gledaju na to kao na veliku gozbu od koje će započeti i trajati uživanje u ovoj ljubavi. Ovaj i prethodni navodi definišu da, nakon što se njen pojas razveže i devičanstvo uzme, devica postaje žena, a ako ne postane žena, postaje promiskuitetna. Jer novo stanje u koje se ona tada dovodi jeste stanje ljubavi prema mužu, a ako to nije stanje ljubavi prema mužu, to je stanje požude.

504. (III) Razdevičenje bez bračne namere razbojnički je zločin.

Neki preljubnici osećaju čežnju za razdevičenjem, pa tako i za devojkama u stanju nevinosti. One mogu biti namamljene u to ili ubeđivanjem svodnica ili poklonima od strane muškarca ili obećanjima braka. Posle razdevičenja, takvi ljudi ih napuštaju i odlaze da traže druge devojke, jednu za drugom. Štaviše, oni nisu zadovoljni starim žrtvama, već jedino novim i novim, a ta požuda raste dok ne postane glavna među telesnim zadovoljstvima. Oni ovome pridodaju i zločin mamljenja različitim trikovima devica koje su pred brakom ili su se upravo venčale, nudeći im prve plodove braka, prljavo skvrnavljenje braka. Čak sam čuo, kada im seksualni nagon umine i potencija nestane, da se hvale brojem razdevičenja koji su počinili, kao što se Jason hvalio zlatnim runom.

Ovaj zločin, koji je pokvarenost, započeo u cvetu mladosti a onda utvrđen hvalisanjem, ostaje ukorenjen u

njima tako da traje i nakon smrti. Priroda ovog zločina je očigledna na osnovu gore navedenog da je devičanstvo kruna čednosti, zaloga buduće bračne ljubavi i da devica, predajući ga muškarcu, njemu istovremeno predaje svoju dušu i život. Prijateljstvo i obostrano poverenje bračnih parova se takođe zasniva na ovome. Kada se vrata bračne ljubavi probiju, žena razdevičena od takvog čoveka gubi svoju skromnost i postaje promiskuitetna za šta je kriv taj isti pljačkaš.

Ako sami pljačkaši, posle sprovođenja ovih dela sladostrašća i oskrvnjenja čednosti, pomisle na brak, oni ništa drugo nemaju na umu do devičanstvo žene koja će se nazvati njihovom. Kada su je jednom uzeli, oni počinju da se gnušaju bračnog kreveta i svadbene odaje, zapravo da se gnušaju celog ženskog roda osim mladih devojaka. Kako ovakvi ljudi obeščaćuju brak i preziru ženski pol, budući da su duhovni pljačkaši, jasno je da ih čeka Božanska kazna.

505. *(IV) Sudbina onih koji su ubedili sebe da žudnja za razdevičenjem nije grešno zlo, strašna je nakon smrti.*

Nakon što provedu prvi period u svetu duhova, to jest vreme skromnosti i moralnosti, jer su u društvu anđeoskih duhova, njihova sudbina je da kasnije budu dovedeni iz spoljašnjeg u unutarne stanje, odnosno u želje koje su ih zavodile u svetu, u ovom slučaju njihove lične želje, kako bi se ispitaio stepen žudnje u kojem su bili; ako je to manji stepen, posle dovođenja u to stanje oni mogu biti oslobođeni pošto će biti i sami posramljeni.

Ali oni koji su bili opsednuti ovom zlom žudnjom u tolikoj meri da su osećali njeno zadovoljstvo kao vrhovno i hvalisali se tim krađama kao da su izvojevali pobjedu – ti ne dozvoljavaju da im se ona oduzme. Njima se stoga ostavlja da izaberu, pa oni počinju da lutaju okolo tražeći bordele; kada im se pokažu oni u njih ulaze. Ti

Emanuel Swedenborg

kupleraji se nalaze na ivicama Pakla. Ali kada u njima nađu samo prostitutke, oni odlaze i pitaju gde su device. Tada se odvođe kurvama koje mogu privremeno poprimiti neverovatnu lepotu i rumeni devojački šarm i hvalisati se svojim devičanstvom; one uzbuđuju njihovu strast na isti način kao u svetu. Oni se stoga sa njima pogađaju i kada trebaju da dobiju to što su dogovorili, imaginarni izgled poslat sa Neba im se oduzima i te device se pojavljuju u svojoj svojoj ružnoći, nakazne i oprljene suncem; ali ovi muškarci su prinuđeni da im se priklone nakratko. Ove kurve se nazivaju sirenama.

Ali ako se ovakvim začaranim trikovima ne nateraju da ustuknu od svoje lude žudnje, oni se bacaju dole u Pakao koji je na granici juga i zapada, ispod Pakla još veštijih prostitutki. Tu se pridružuju svojim kompanjonima. Bilo mi je dozvoljeno da ih vidim u tom paklu, i rečeno mi je da se tu nalaze i mnogi iz plemićkih i imućnih porodica. Ali zbog prirode koju su imali u svetu, oni su izgubili svako sećanje na svoje rođenje i položaj potekao iz bogatstva i navedeni su da veruju da su bili ponizne slugе tako da ne zasluđuju nikakav položaj.

Jedni drugima liče na ljudska bića, ali drugima kojima je dozvoljeno da zavire u njihov pakao liče na majmune sa namrgođenim licem umesto nasmešenog, i strašnim pogledom umesto zadirkujućeg. Hodaju sa stisnutim butinama tako da su im leđa savijena, a gornji deo tela nagnut napred kao da će se prevrnuti, i strašno zaudaraju. Oni preziru suprotni pol i okreću se od svake pripadnice suprotnog pola koju vide jer nemaju želje. Ovako izgledaju izbliza, ali iz daljine liče na psiće ili štenad. Takođe ispuštaju zvuk nalik na lavež u tonu svog glasa.

XXIII

ŽUDNJA ZA RAZNOVRSNOŠĆU

506. Žudnja za raznovrsnošću koja se ovde razmatra ne znači žudnju za bludničenjem, kojoj je jedno poglavlje već posvećeno. Mada je ona obično promiskuitetna i lutalačka, ona ipak ne podrazumeva žudnju za raznovrsnošću, sem kada postane prekomerna, pa bludnik počne da broji koliko žena je imao, a njegova želja ga navede da se hvališe time, što je početna tačka ove žudnje. Ali kakva će ona biti u toku razvoja, ne može se jasno videti dok se ne izloži određenim redom i to:

- I Žudnja za raznovrsnošću znači krajnje ras-kalašnu žudnju za nemoralnim ponašanjem.*
- II Ova žudnja je istovremeno i ljubav i gnušanje prema suprotnom polu.*
- III Ova žudnja u potpunosti uništava bračnu ljubav čoveka.*
- IV Sudbina ovih ljudi nakon smrti je jadona, pošto im nedostaje unutarjni nivo života.*

Sada sledi objašnjenje ovih tačaka.

507. (I) *Žudnja za raznovrsnošću znači krajnje ras-kalašnu žudnju za nemoralnim ponašanjem.*

Ova žudnja se uvlači u one koji su u periodu adolescencije znali da olabave uzde skromnosti, pa im prostitutki nije falilo, naročito ako su imali dovoljno novca da pokriju troškove. Oni usađuju i ukorenjuju ovu žudnju

Emanuel Swedenborg

u sebi razuzdanom i neobuzdanom nemoralnošću, ne stideći se da razmišljaju o vođenju ljubavi sa ženskim polom i ubeđujući sebe da preljuba nije zlo, pa sigurno ni greh. Kako nastavljaju sa tim, žudnja u njima raste, dok ne počnu da žude za svakom ženom na svetu, želeći mnoštvo njih i po jednu novu svakog dana.

Kako ova žudnja izvire iz obične seksualne ljubavi koju svako ima usađenu u sebi, i u najvećoj meri iz ljubavi prema jednoj osobi suprotnog pola koja predstavlja bračnu ljubav i zaranja u spoljašnje regione srca kao zadovoljstvo ljubavi koje je odvojeno ali ipak izvedeno iz njih, stoga je ona toliko duboko ukorenjena u koži da i kada njene moći izblede, ona ostaje u čulu dodira. Ovi ljudi preljubu smatraju za nešto nevažno. Zato oni misle o celom ženskom polu isto što misle o običnoj kurvi, o braku kao o redovnom obilaženju pristitutke, tako mešajući besramnost sa skromnošću da ih ta konfuzija izluduje. Ova razmatranja pojašnjavaju šta ovde znači požuda za raznovrсноšću, krajnje razuzdanu žudnju za nemoralnim ponašanjem.

508. (II) *Ova žudnja je istovremeno i ljubav i gnušanje prema suprotnom polu.*

Oni osećaju ljubav prema suprotnom polu jer je on izvor raznovrnosti, a gnušanje prema pripadnicama suprotnog pola, jer ih odbacuju pošto vode ljubav sa njima, te prenose svoju požudu na drugu ženu. Ova bestidna požuda plamti za novom ženom, ali pošto se razbukti ona se hladi prema njoj, a hladnoća je gnušanje. Možemo vam pokazati kako je to ova žudnja istovremeno i ljubav i gnušanje prema suprotnom polu. Ako poredaju s leve strane grupu žena s kojima su vodili ljubav, a s desne grupu žena sa kojima nisu; zar neće na ove druge gledati s ljubavlju, a na prve s gnušanjem? Pa ipak, obe grupe čine pripadnice ženskog pola.

509. (III) *Ova žudnja u potpunosti uništava bračnu ljubav čoveka.*

Ovo je slučaj zato što je ta ljubav krajnje suprotna bračnoj ljubavi, toliko suprotna da je ne samo cepa već i takoreći melje u prah i uništava je. Jer je bračna ljubav upravljena prema jednoj osobi suprotnog pola, a ova požuda ne traći vreme sa jednom ženom već nakon jednog sata ili dana biva toliko hladna koliko je prethodno bila topla prema njoj. Kako je hladnoća gnušanje, ona se nagomilava zajedničkim životom i prinudom za ostajanjem zajedno, dok ne postane ogavna; i tako se bračna ljubav toliko istroši da ni mrve od nje ne ostanu. Ovo nam omogućuje da vidimo da je ova požuda fatalna po bračnu ljubav; a kako bračna ljubav čini unutarnji nivo čovekovog života, ona je fatalna po tu vrstu života. Kao rezultat uzastopnih prekida i začepljenja unutarnjih nivoa uma ona završava prikovana na koži tako da nije ništa drugo do zamka. Međutim, sposobnost razumevanja, racionalnost, ipak ostaje.

510. (IV) *Sudbina ovih ljudi nakon smrti je jadna, pošto im nedostaje unutarnji nivo života.*

Lepota života svakog čoveka zavisi od njegove bračne ljubavi, jer je njegov život povezan sa životom njegove žene i time uzdignut na viši nivo. Ali kako kod ovih ljudi nema ni najmanjeg traga bračne ljubavi, pa tako ništa ni od unutarnjeg nivoa života, njihova sudbina posle smrti je jadna. Nakon što provedu jedno vreme na svojim spoljašnjim nivoima, koji im omogućuju da govore racionalno i deluju ljubazno, oni se uvode u unutarnje nivoe, te tako u istu vrstu požude i isti stepen njenih zadovoljstava koja su osećali i u svetu. Zapravo, svaka osoba se posle smrti dovodi u isto stanje života koje je prethodno učinila sopstvenim radi izlaska osobe iz tog stanja. Niko ne može biti izveden iz svog zla ako se prvo ne uvede u njega. U protivnom bi zlo zakopalo sebe i zagadilo unutarnje nivoe uma i širilo se kao kuga dok ne probije barijere i uništi spolja-

Emanuel Swedenborg

šnje ili telesne nivoe. Zbog toga su javne kuće na ivicama Pakla za njih otvorene; tu oni pronalaze kurve s kojima im se daje šansa da ugode svojoj žudnji za raznovrsnošću. Ali dozvolu dobijaju za jednu ženu na dan, a pod pretnjom kazne zabranjeno im je da uzmu više od jedne tokom dana.

Nakon toga, pošto se testiraju i nade se da je njihova žudnja toliko ukorenjena da se ne može izvuci iz njih, oni se šalju na mesto direktno iznad Pakla, koje je ovima dodeljeno. Njima se čini da se onesvešćuju, drugima da padaju ravno na leđa, dok se, u stvari, zemlja otvara pod njima i oni bivaju progutani, skliznuvši u Pakao gde orbitavaju ljudi poput njih. Tako se oni tu okupljaju.

Meni je bilo dozvoljeno da ih vidim tamo i da razgovaram sa njima. Oni sebi izgledaju kao ljudska bića, što je privilegija koja im se daje da ne bi prestravili svoje drugare. Ali iz daljine njihova lica deluju bela kao da na njima nema ničega sem kože. To je zato što u njima nema duhovnog života, nečeg što svako ima proporcionalno bračnom principu usadenom u njemu.

Njihov govor je sarkastičan, suvoparan i deprimirajući. Kada su gladni oni breću, a to stenjanje proizvodi čudan brujeći zvuk. Obučeni su u dronjke, sa pantalonama podignutim iznad stomaka, čak do grudi, jer nemaju bokove, a njihovi gležnjevi počinju iz donjeg dela njihovih stomaka. To je zato što su bokovi saobrazni bračnoj ljubavi, koju oni nemaju. Rekli su mi da zbog impotencije preziru ženski rod. Ali i dalje mogu međusobno raspravljati o raznim temama kao da su racionalni; ali budući da predstavljaju kreature od kože, oni razmišljaju na osnovu pogrešnih zaključaka čula. Ovaj pakao se nalazi u zapadnoj četvrti koja se graniči sa severnom. Ovi duhovi iz daljine ne liče na ljude, ni na monstrume, već na pihitije. Ali treba znati da oni koji postaju ovakvi jesu oni koji su toliko utonuli u požudu da su pocepali i uništili princip braka u sebi.

ŽUDNJA ZA SILOVANJEM

511. Žudnja za silovanjem ne znači žudnju za razdevičenjem. Ova druga je žudnja za silovanjem devičanstva, a ne devica, pošto se dešava uz njihov pristanak. Žudnja za silovanjem ovde ne znači traženje pristanka, a rasplamsava je odbijanje. To je vatrena želja za silovanjem bilo kakvih žena koje su krajnje nevoljne i odbijaju njihove pokušaje, bilo da su device, udovice ili supruge. Ovi ljudi su kao razbojnici ili pirati koji nalaze zadovoljstvo u pljačkanju i haranju, ali ne i u onom što im se daje ili što pošteno steknu. Oni liče na kriminalce koji su požudni prema onome što je nezakonito i zabranjeno, a prezrivo odbijaju ono što je zakonito i dozvoljeno.

Ovi silovatelji se ne obaziru na pristanak i raspaljuju se otporom. Ako ne primete unutarjni otpor, žar njihove požude se odmah ugasi kao vatra kad se prelije vodom. Poznato je da se žene same ne podvrgavaju željama svojih muževa u pogledu krajnjih iskazivanja ljubavi, njihova razboritost ih navodi da pružaju otpor kao kod silovanja da bi odagnale hladnoću iz svojih muževa, koja nastaje iz konstantnog pristajanja i sladostrasnih misli o ovim pitanjima. Iako otpor ove vrste raspaljuje njihove muževe, to nije razlog već samo početak njihove požude. Razlog je u tome što se tokom vremena izbledele bračna ljubav i bludna ljubav mogu oživeti i raspaliti potpunim otporom.

Emanuel Swedenborg

Požuda tako počinje da raste, a kako raste, ona prezire i probija sva ograničenja seksualne ljubavi, uništavajući se. Tada od sladostrasne, telesne i čulne ljubavi ona postaje hrskava, koščata i upaljena od pokosnice koja je jako osetljiva. Međutim, ova požuda je veoma retka jer je moguća jedino kod onih koji su ušli u brak, a onda se toliko prepustili aferama da su im postale neprivlačne. Pored ovog prirodnog razloga ove požude, postoji i duhovni razlog, o kojem će biti reči u ovome što sledi.

512. Njihova sudbina nakon smrti je ovakva. Silovatelji se tada sami razdvajaju od onih čija je seksualna ljubav ograničena, a u potpunosti od onih koji imaju bračnu ljubav, to jest od Neba. Kasnije se oni šalju najveštijim kurvama koje ne samo ubeđivanjem već i savršenom glumom mogu da imitiraju i predstavljaju sebe za modele čednosti. One mogu veoma dobro reći koji su to ljudi koji gore tom požudom. U njihovom prisustvu one govore o čednosti i o tome koliko je ona dragocena; a kada im se silovatelj približi i dodirne ih, one se razbesne i pobegnu kao užasnute u sobu u kojoj je divan ili krevet, ovlaš nvlačeći zasun na vrata za sobom dok ležu. Iz tog položaja one koriste svoju veštinu da uzbude silovatelja do bahate strasti kojom ovaj razbija vrata, upada i nasrće na njih. Kada se to desi, kurva se uspravi i počinje da udara silovatelja i da ga grebe, derući mu lice, cepajući odeću i dozivajući pomahnitalim glasom svoje drugarice kurve, kao da zove sluge u pomoć: "Lopov, razbojnik, ubica!,, Dok silovatelj ostvaruje nameru ona plače i cvili, a nakon silovanja baca se na pod cvileći i plačući: "Užas!,, Tada ozbiljnim glasom ona preti silovatelju da će ga upropastiti ukoliko dobro ne plati za to silovanje. Dok njih dvoje igraju ovu pozorišnu ljubavnu scenu, iz daljine liče na mačke koje se pre parenja bore, trče okolo i cvile na umnogome isti način.

Posle više ovakvih bestidnih scena, oni se odvođe u pećinu gde im se daje neki zadatak. Ali zbog njihovog

Bračna ljubav

gadnog smrada, koji je rezultat rasterivanja bračnog principa, dragulja ljudskog života, oni se proteruju na granice zapadnog regiona. Kada odu tamo, iz daljine deluju iscrpljeno, poput kostura prekrivenih kožom, a iz veće daljine liče na pantere. Kada mi je bilo dozvoljeno da ih vidim iz blizine, bio sam iznenađen kad sam ugledao da neki od njih drže knjige u rukama i čitaju. Bilo mi je rečeno da je to zato što su u svetu oni imali mnogo štošta da kažu o duhovnim stvarima crkve; pa ipak su ih prljali svojim preljubama do krajnje mere, a ova žudnja je saobrazna sa obesvećenjem duhovnog braka. Ali treba znati da su ljudi koji imaju ovu žudnju retki. Izvesno je da se žene ne prestanto odupiru, jer je neumesno za njih da prostitušu svoju ljubav i taj otpor im daje snagu. Ali ipak ovo odupiranje nije posledica žudnje za silovanjem.

ŽUDNJA ZA ZAVOĐENJEM NEVINIH

513. Žudnja za zavodenjem nevinih nije isto što i žudnja za razdevičenjem ili silovanjem, već je posebna i osobita žudnja. Naročito je prisutna među lukavima. Žene koje ovi smatraju za nevine su one koje gledaju na zlo promiskuiteta kao na vodeći greh, tako da su odane čednosti i veri istovremeno. Za ovima oni čeznu. U kraljevstvima katoličke vere to su kaluderice; a kako oni veruju da one prevazilaze sve druge u pobožnosti i nevinosti, oni gledaju na njih kao na odabranu poslasticu svoje požude. Da bi zaveli žene nekog od ovih tipova prvo, budući lukavi, smišljaju trikove, a kada ih dovoljno uvežbaju, oni počinju da ih ostvaruju bez imalo stida, kao da su oni prirodni.

Ti trikovi su uglavnom gluma nevinosti, ljubavi, čednosti i verskih osećanja. Oni koriste ta i druga sredstva da se intimno sprijatelje sa tim ženama, to jest s njihovom ljubavlju, i putem raznih načina ubeđivanja i ulaganja da ih preokrenu iz duhovne u prirodnu ljubav, a potom uzbuđivanjem na telesnom nivou u polnu ljubav. Tako ih oni zadobijaju voljno; kada to jednom postignu, oni se vesele u srcu, a preziru one koje su obeščastili.

514. Sudbina ovih zavodnika nakon smrti je beda, jer to zavodenje nije samo bezbožan već i zao čin. Nakon

prolaska kroz prvu fazu, spoljašnju, u kojoj premašuju mnoge druge u eleganciji svojih manira i učtivosti razgovora, dovode se u drugu fazu svojih života, unutarnju, i u njoj se požuda oslobađa i počinje da traži svoju zabavu. Prvo se odvode ženama koje su se zavetovale na čednost. Njihova zla želja se testira kako ne bi bili osuđeni dok se ne dokažu krivim. Kada postanu svesni čednosti ovih žena, njihovo lukavstvo stupa na scenu i oni počinju sa svojim smicalicama. Ali kako njima ne postižu ništa, oni ih napuštaju.

Posle toga se odvode ženama iskrene nevinosti. Kada pokušaju da ih prevare na isti način, ženama se da moć da ih ozbiljno kazne. Jer one nose u svojim rukama i stopalima, kao i u vratu, težinu ukočenosti zbog koje ovi osećaju kao da će se onesvestiti. Nakon toga oni beže od njih. Posle toga im se otvara put do grupe promiskuitetnih žena koje su naučile veštinu krivotvorenja nevinosti. Ove žene ih prvo ismejavaju, a potom im nakon raznih obećanja dozvoljavaju da budu silovane.

Nakon niza takvih scena, dolazi treća faza, faza suđenja. Tada se oni proglašavaju krivim i bacaju među ljude slične njima dole u Pakao u severnoj četvrti; iz daljine oni liče na lasice. Ali ako su bili duboko prirasli za varanje, iz ovoga se odvode u Pakao lukavih koji je u zapadnoj četvrti, duboko dole iza. Iz daljine gledano oni tada liče na zmijske različitih vrsta, a oni najlukaviji na otrovnice. Ali kada mi je bilo dozvoljeno da zavirim u njihov pakao, učiniše mi se sablasni sa krečnobelom bojom lica. Budući da su predstavljali samo želju, oni nisu voleli da pričaju, a ako su i govorili, samo su mrmljali i pravili nekakvu buku, koju niko sem njihovih drugova u Paklu nije mogao razumeti. Ali kako su sedeli ili stajali, odjednom postadoše nevidljivi te počеше da lete po pećini kao duhovi, jer su u tom trenutku počeli da fantaziraju, a to se realizuje letenjem. Posle toga ponovo se-

Emanuel Swedenborg

doše, a onda, što je bilo čudno, više ne prepoznavahu jedan drugog. To je bila posledica njihove lukavosti, a lukavost ne veruje drugome već uzmiče. Kada ih pogodi neko osećanje bračne ljubavi, oni beže u podzemne prostorije i tamo se skrivaju. Jer oni nemaju seksualne ljubavi i potpuno su impotentni. Nazivaju ih Genijima Pakla.

SAOBRAZNOST NEMORALNOG PONAŠANJA
SA OSKVRNUĆEM DUHOVNOG BRAKA

515. Ovdje ću izneti neke uvodne napomene o prirodi saobraznosti, mada ova tema ne pripada ovom delu. Kratak rezime njene prirode može se videti iznad (odjelci 76, 342), potpun prikaz može se naći od početka do kraja u *Objavi Apokalipse*, gde se vidi da saobraznost postoji između prirodnog smisla Reči i njenog duhovnog smisla. U *Učenju Novog Jerusalima o Svetom pismu* dokazano je da Reč sadrži prirodni i duhovni smisao i saobraznost među njima (naročito u odeljcima 5-20 te knjige).

516. Duhovni brak znači brak Boga i Crkve (o kojem vidite odeljke 116-131), pa tako znači i brak dobra i istine (videti odeljke 83-102). Kako je ovaj brak Boga i Crkve, pa tako i dobra i istine, prisutan u svakoj pojedinosti Reči, pod oskvrnućem duhovnog braka misli se na oskvrnuće ovog braka. Jer Crkva dolazi iz Reči, a Reč je Bog. Bog je Reč, jer je On Božansko dobro i Božanska istina u njoj. Potpuni dokaz da je Reč taj brak može se videti u *Učenju Novog Jerusalima o Svetom pismu* (odjelci 80-90).

517. Kako je oskvrnuće duhovnog braka oskvrnuće Reči, očigledno je da se to oskvrnuće sastoji u krivotvorenju dobra i izvrtanju istine; jer je duhovni brak – brak

Emanuel Swedenborg

dobra i istine, kao što je već rečeno. Kada se dobro Reči krivotvori, a istina Reči iskrivi, posledica je oskvrnuće braka. Kako se događa to oskvrnuće i ko ga čini videće se u izvesnoj meri iz ovoga što sledi.

518. Ranije je dokazano, kada je bilo reči o braku Boga i Crkve (odjeljak 116) i braku dobra i istine (83), da je ovaj brak saobrazan sa brakovima na Zemlji. Posledica toga je da je oskvrnuće ovog braka saobrazno nemoralnom ponašanju i preljubi. Ovo se jasno vidi iz Reči, gde nemoralno ponašanje i činovi preljube znače izvrtnje istine i krivotvorenje dobra. Ovo se jasno može videti iz brojnih pasusa koji su citirani iz Reči u *Objavi Apokalipse* (odjeljak 134).

519. Reč oskvrnjuju oni iz hrišćanske crkve koji krivotvore njeno dobro i njene istine. To čine oni koji razdvajaju istinu od dobra i dobro od istine. Takođe i oni koji uzimaju izgled i privid istina za prave istine i potvrđuju ih, kao i oni koji znaju za istine kojima uči Reč, ali žive u zlu; i drugi koji se ponašaju na sličan način. Ova oskvrnuća Reči i Crkve saobrazna su zabranjenim stepenima navedenim u Levitskoj, poglavlje 18.

520. Kako su prirodno i duhovno u svakom pojedincu blisko povezani kao duša i telo (jer bez duhovnog upli-va i podsticaja prirodnog, čovek nije čovek), odatle sledi da onaj koji živi u duhovnom braku takođe živi i u srećnom prirodnom braku i obratno, onaj koji živi u duhovnoj preljubi živi i u prirodnoj preljubi. Pošto svi u Paklu žive u sparivanju zla i laži, stanju koje je sama duhovna preljuba, a svi na Nebu u braku dobra i istine, stanju koje je brak sam, celi Pakao se stoga naziva jednom preljubom, a celo Nebo brakom.

521. Ovde ću izneti jedno svoje iskustvo.

Kako mi oči bejahu otvorene, ugledah mračnu šumu i gomilu satira u njoj. Imali su maljave grudi, nekima su stopala bila kao u teleta, nekima kao u pantera, a nekima kao u vuka, sa kandžama divljih životinja umesto nožnih prstiju. Trčali su tamo-amo kao zveri uzvikujući: "Gde su žene?" Tada ugledaše kurve koje su ih čekale. One su takođe bile čudovišne pojave. Satiri im pohriše, zgrabiše ih i poguraše dole u pećinu pod zemljom po sredini šume. Iznad zemlje oko pećine ležala je skrupčana velika guja bljujući otrov na pećinu. Na granama drveća zmijolike zloslutne noćne ptice su graktale i hukale. Međutim, satiri i kurve nisu videli taj prizor jer su bili saobraznosti sopstvenog sladostrašća, te tako i uobičajene pojave toga iz daljine.

Posle toga, oni napustiše pećinu i udoše u niski šator koji je bio bordel. Tu se razdvojiše od kurvi i počеше da razgovaraju, a ja da ih slušam. Govor se u Duhovnom svetu može čuti iz daljine kao da ste prisutni, jer se tu prostor pruža samo naizgled. Razgovarali su o braku, prirodi i veri.

Oni čija su stopala ličila na teleća, razgovarali su o braku. „Šta je brak“, rekoše, „nego dozvoljena preljuba? Ima li ičega sladeg od promiskuiteta uvijenog u licemerstvo i varanja muževa?“ Na ovo se prisutni grohotom nasmejaše i zapljeskaše.

Satiri čija su stopala ličila na panterove šape razgovarali su o prirodi. „Šta drugo postoji“, rekoše oni, „sem prirode? Ima li razlike između ljudskog bića i životinje sem što ljudsko biće ima artikulisan govor, a životinja pravi samo buku? Zar ne stoji da i jedni i drugi imaju život proistekao iz toplote i razumevanje koje je rezultat svetlosti kroz dela prirode?“ Ovo bi primljeno od prisutnih uzvikom: „Pametno rečeno!“

Oni čija su stopala ličila na vučja razgovarali su o veri. „Šta je Bog ili Božansko“, rekoše oni, „do delo unutarnjeg nivoa prirode? Šta je vera do fikcija osmišljena da zavede obične ljude i čvrsto ih stegne?“ Na ovo se začuše povici :„Čuj, čuj!“

Nešto kasnije oni izjuriše i tom prilikom me ugledaše kako ih iz daljine pažljivo posmatram. To ih razljuti pa izjuriše iz šume i pojuriše k meni pretećeg pogleda. „Zašto ti“, upitaše me, „stojiš tu i slušaš šta mi šapućemo?“ „A zašto ne bih?“, odgovorih. „Ima li nešto što bi me sprečilo da slušam to što govorite?“ Tada ponovih šta sam čuo da su rekli. To ih umiri, jer su se bili uplašili da se te stvari javno ne iznesu. Tada počеше da govore smireno i pristojno; po ovome sam znao da ne potiču od običnog naroda već iz više klase. Rekoh im da su mi u šumi ličili na satire, dvadeset satira sa telećim nogama, šest sa nogama pantera i četiri sa nogama vuka. Bilo ih je ukupno trideset.

To ih iznenadi, jer kad su tamo oni sebe vide samo kao ljudska bića, baš kao što izgledaju i u mom prisustvu. Ja im rekoh da je takav izgled iz daljine rezultat promiskuitetne žudnje, tako da satirolikost nije slika osobe već razuzdane preljube. Kao razlog navedoh im činjenicu da se svaka zla želja predstavlja u nekom obliku koji oni sami ne mogu videti, ali ga mogu videti oni koji stoje na izvesnoj udaljenosti. „Da biste se uverili u to“, rekoh, „pošaljite nekog od vas u šumu, a vi stojte tu i gledajte.“ Oni učiniše tako, te poslaše dvojicu od njih; a kada ovi pridoše bordelu, videše da izgledaju baš kao satiri. Čim se vratiše, pozdraviše ih kao satire i rekoše: „Kakva šala!“

Dok su se smejali, ja se našalih sa njima ispričavši im da sam neke preljubnike viđao kao svinje. Tada im ispričah priču o Odiseju i Kirki, kako je ona usula nekakav škodljivi lek Odisejevim drugovima i slugama, dodirnula ih čarobnim štapićem i pretvorila u svinje. Verovatno je to značilo u preljubnike, jer ona nije mogla ni na koji način

čovaka pretvoriti u svinju. Pošto su se nasmejali ovim i sličnim pričama, ja ih upitah da li znaju iz kojih kraljevstava na svetu su došli. Bilo je tu različitih odgovora: iz Italije, Poljske, Nemačke, Britanije i Švedske. Upitah ih da li među njima ima iko iz Holandije. Rekoše da nema.

Tada ja skrenuh naš razgovor na ozbiljnije teme i upitah jesu li ikada razmišljali o preljubi kao o grehu. „Šta je to greh?“, odgovoriše oni. „Mi ne znamo šta to znači?“ Zapitah ih da li su ikada čuli da je preljuba šesta²⁵ od Deset zapovesti. „Šta su Deset zapovesti?“, oni odgovoriše pitanjem. „Je li to katihizis? Šta bi odrasli ljudi poput nas radili sa detinjastim knjižicama?“ Ja ih upitah da li su ikada razmišljali o Paklu. „Da li se ikada iko vratio odatle da nam ispriča?“, beše njihov odgovor. Zapitah jesu li ikada dok su bili u svetu razmišljali o životu nakon smrti. „Kao i u slučaju životinja; ili ponekad duhova; ako takve emanacije iz tela postoje, one se i rasprše.“ Potom zatražih odgovor o tome da li su ikada čuli nešto o ovim temama od sveštenika. Oni mi odgovoriše da su slušali samo zvuk njihovog glasa, ali ne i njihove reči. „A o kojim temama je reč?“, upitaše.

Ja bejah zaprepašćen ovim odgovorima pa im rekoh: „Okrenite glavu i pogledajte prema mestu u šumi gde se nalazi pećina u kojoj ste bili.“ Oni to učiniše i videše veliku zmiju sklupčanu oko pećine, kako pljuje otrov na nju i zloslutne ptice po granama drveća. „Šta vidite?“, uptah ih. Ali oni bejahu previše uplašeni da bi mi odgovorili. „Vidite taj strašni prizor, zar ne?“, ponovih pitanje. „Trebalo da znate da je to izgled preljube zauzete svojim požudnim zločinom.“

Iznenada, jedan anđeo stade među nas. Bio je sveštenik, i on otvori Pakao u zapadnoj četvrti, koji je bio konačno odredište ovakvih ljudi. „Pogledajte“, reče im, i oni videše jezero kao u požaru. U njemu prepoznaše neke

²⁵ Ovo je numeracija po nekim katihizmima o zabrani preljube.

Emanuel Swedenborg

svoje prijatelje iz sveta, koji ih pozvaše da im se pridruže. Kada čuše i videše ove stvari, oni se okrenuše i pobegom, ostavivši šumu za sobom. Ali ja ih ispratih pogledom, pa videh da su se samo pretvarali da odlaze, a da su, u stvari, upuzali sporednim putem u šumu.

522. Naposletku se vratih kući, a dan kasnije, sećajući se ovih jadnih prizora, pogledah opet prema istoj šumi i videh da je nestala; na njenom mestu se pojavila peščana ravnicica sa jezerom u sredini u kojem su plivale neke crvene zmije. Nekoliko nedelja kasnije, pogledavši ponovo u tom pravcu, videh sa desne strane oranice i farmere koji rade na njima; a nekoliko nedelja kasnije izrasle nove useve sa ogradom okolo.

Tada začuh glas sa Neba: „Idi u svoju sobu, zatvori vrata i koncentriši se na rad na započetom delu – Knjizi otkrivenja. Treba da je završiš u roku od dve godine.”²⁶

²⁶ Objavi Apokalipse je objavljena u aprilu 1766, dve godine pre ove knjige. (*Prim. prev.*)

XXVII

O PRIPISIVANJU KAKO BRAČNE TAKO I BLUDNE LJUBAVI

523. Gospod reče: „Ne sudite da vam se ne sudi“ (Mateja 7:1). Ovo nikako ne znači sudenje o nečijem moralu ili građanskom životu na svetu, već sudenje o njegovom duhovnom i nebeskom životu. Svako može da vidi da bi društvo propalo kad bi bilo zabranjeno donositi sudove o moralnom životu onih koji žive sa nama u svetu. Kako možemo imati društvo bez javnih sudova ili društvo u kojem niko ne bi donosio sopstveni sud o drugome? Ali sudovi o prirodi unutarnjeg uma ili duše odnosno o duhovnom stanju, pa tako i njihovoj sudbini posle smrti nisu dozvoljeni jer su poznati samo Bogu. Niti ih Bog otkriva kome sem nakon smrti, tako da je svako slobodan da se ponaša kako se ponaša, te tako i da bude sedište dobra ili zla gradeći za sebe večni život.

Unutarnji nivoi uma, koji su skriveni u svetu, otkrivaju se nakon smrti. To je zato što je to važno i adekvatno kad su u pitanju društva u koja čovek dolazi, jer je tamo sve duhovno. Na osnovu ovih Božjih reči jasno je da se oni tada otkrivaju:

Jer ništa nije skriveno što se neće otkriti, ni tajno što se neće doznati. Jer šta u mraku rekoste, čuće se na videlu; i šta na uho šaptaste u kletima, propovedaće se na krovovima. (Luka 12:2, 3)

Emanuel Swedenborg

Dozvoljeno je donositi opšte sudove poput ovih: ako si iznutra kakav se činiš spolja, bićeš spasen ili proklet. Ali ne i konkretne sudove tipa: ti si ovakav iznutra, pa ćeš zato biti spasen, ili proklet. Pripisivanje koje je predmet ovog poglavlja je suđenje o čovekovom duhovnom životu ili unutarnjem životu njegove duše. Ko može znati da li je osoba u srcu promiskuitetna, kao i da li je u srcu promiskuitetan muž ili žena? Pa ipak misao u čovekovom srcu, budući namera volje, jeste ta koja mu sudi. Međutim, ove teme biće izložene sledećim redom:

- I Svakom se nakon smrti pripisuje zlo u kojem je, a isto tako i dobro.*
 - II Nemoguće je da se dobro jedne osobe preslika na drugu.*
 - III Ako se pod pripisivanjem podrazumeva to preslikavanje, onda je to besmislen izraz.*
 - IV Zlo koje će se pripisati čoveku zavisi od prirode njegove volje i od prirode njegovog intelekta; a isto tako i dobro.*
 - V Tako se i bludna ljubav čoveku pripisuje.*
 - VI Isto tako i njegova bračna ljubav.*
- Sada sledi objašnjenje ovih tačaka.

524. *(I) Svakom se nakon smrti pripisuje zlo u kojem je, a isto tako i dobro.*

Da bismo ovo pojasnili malo bolje, raščlanićemo to na sledeći način:

- a. Svako ima život koji je njemu svojstven.
- b. Svako ima sopstveni život koji ga čeka nakon smrti.
- c. Zloj osobi se tada pripisuje zlo njenog života, a dobroj osobi njeno dobro.

Prva tačka – da svako ima život koji je njemu svojstven, drugačiji od života bilo koje druge osobe, dobro je poznata činjenica. Jer postoje večne varijacije i ista se

nikada ne ponavlja; to je ono što čoveku daje njegovu individualnost. To se jasno vidi po licima ljudi; ne postoje dva apsolutno ista lica, niti mogu biti. Razlog je što ne postoje dva ista karaktera, a karakter određuje lice; jer je lice, kako izreka kaže, obeležje karaktera, a karakter duguje svoje poreklo i oblik načinu na koji ljudi žive.

Kad čovek ne bi imao sopstveni život, kao što ima sopstveni karakter i lice, on ne bi imao ni život nakon smrti drugačiji od života bilo koje druge osobe. Zapravo, ni Nebo ne bi postajalo tada jer je sačinjeno od večnih razlika. Oblik Neba isključivo je proizvod varijacija duša i umova uređenih tako da čine jedno; a čine jedno pomoću Jednog, čiji život je u svakoj pojedinačnoj osobi tamo, kao što je duša u osobi. Da to nije tako, Nebo bi se razdvojilo zbog toga što bi se njegov oblik razorio. Onaj koji je izvor života svake pojedinačne osobe i koji održava taj oblik jeste Bog.

Uopšteno govoreći, svaki oblik je sačinjen od različitih delova, a njihova priroda se određuje harmoničnom koordinacijom tih delova i njihovom kombinacijom u jedno. Takav je ljudski oblik i na taj način je čovek sačinjen od toliko mnogo delova, creva i organa, a da nije svestan ničega u sebi ili onoga što oni rade sem kao celina.

Druga tačka – da svako ima sopstveni život koji ga čeka posle smrti, činjenica je dobro poznata u crkvi iz Reči, pored ostalog i iz ovih pasusa:

Jer će doći Sin čovečiji i tada će se vratiti svakome po delima njegovim. (Mateja 16:27)

I knjige se otvoriše i sud primiše mrtvaci kao što je napisano u knjigama, po delima svojim. (Otkrivenje 20:12, 13)

Za dan u koji će se pokazati pravedni sud Boga, da primimo svaki šta je koji činio. (Rimljanima 2:5, 6; Korinćanima 5:10)

Dela u skladu sa kojima svako treba da bude nagrađen/kažnjen jesu život čoveka, jer ih njegov život proizvodi

Emanuel Swedenborg

i ona su u skladu sa njim. Kako je meni bilo dozvoljeno da dugi niz godina uživam u društvu anđela i da razgovaram sa pridošlicama iz sveta, ja mogu posvedočiti da se svaka osoba tamo testira kako bi se videlo koju vrstu života je vodila u svetu i da je onakav život kakav je vodila u svetu čeka u večnosti. Razgovarao sam sa ljudima koji su živeli pre nekoliko vekova i čiji život mi je bio poznat iz istorije pa sam video da je njihov život sličan životu o kojem sam čitao. Anđeli su mi rekli da je čovekov život posle smrti nepromenljiv, jer je organizovan u skladu sa njegovom ljubavlju, te tako prema njegovim delima. Ukoliko bi došlo do bilo kakve promene, to bi poremetilo organizaciju, pa se to nikada ne dešava. Takođe, promena u organizaciji jedino je moguća u materijalnom telu i ne može se odraziti na duhovno telo nakon odbacivanja prethodnog.

Treća tačka – zloj osobi se tada pripisuje zlo njenog života, a dobroj osobi njeno dobro. Pripisivanje zla ne označava proces optuživanja, dokazivanja, okrivljavanja i osuđivanja kao u svetu, već je ono rezultat samog zla. Jer zli ljudi se po svojoj slobodnoj volji razdvajaju od dobrih, jer ne mogu biti zajedno. Zadovoljstva ljubavi prema zlu okreću se od zadovoljstava ljubavi prema dobru; i svako dobija zadovoljstva koja izbijaju iz njega kao što se miris širi iz svake biljke na Zemlji. Ona se ne apsorbuju i maskiraju materijalnim telom kao pre, već se slobodno rasprostiru iz njihovih ljubavi u duhovnu auru. A kako se zlo tamo oseća kao što se miris oseća, ono je to koje optužuje, dokazuje, okrivljuje i osuđuje ne pred sudijom već pred svakim ko je u stanju dobra. Na ovo se misli pod pripisivanjem. Štaviše, zli ljudi biraju drugove sa kojima mogu da žive i uživaju svoja zadovoljstva, a kako okreću leđa zadovoljstvima dobra oni po sopstvenoj volji silaze u svoju vrstu pakla.

Pripisivanje dobra se dešava na umnogome isti način. To se dešava onima koji su svetu priznali da je sve

dobro u njima od Boga, i da ništa nije od njih samih. Nakon što se pripreme, oni se primaju u unutarnja zadovoljstva dobra i tada se put na Nebo za njih otvara, vodeći u ono društvo sa zadovoljstvima iste vrste. To čini Bog.

525. (II) Nemoguće je da se dobro jedne osobe preslika na drugu.

Ovo se takođe može jasno videti iz sledećih tačaka:

a. Svaka osoba se rađa u stanju zla.

b. Ona se dovodi u stanje dobra tako što je Bog preporada.

c. To se dešava na račun života u skladu sa Njegovim zapovestima.

d. Stoga se dobro, budući tako usadeno, ne može preslikati.

Prvo – u crkvi je dobro poznato da se svaka osoba rađa u stanju zla. Za ovo zlo se kaže da je nasleđeno od Adama, ali u stvari dolazi od roditelja. Svaka osoba dobija od njih svoju narav, odnosno svoju sklonost. Ovo podržavaju razum i iskustvo. Jer se sličnost sa roditeljima može jasno videti po licu, karakteru i ponašanju njihove dece, njihovih neposrednih potomaka, kao i potomaka njihove dece. Mnogi su u stanju da na ovaj način prepoznaju familije i da donesu sud o njihovim karakterima. Zato su zla koja se dobiju od roditelja i prenesu na sopstvenu decu, zla sa kojima se ljudi rađaju. Verovanje da je Adamov greh utisnut u celi ljudski rod posledica je činjenice da malo ljudi razmišlja o bilo kakvom svom zlu, te ne dolazi do njegove spoznaje. Oni se zato drže mišljenja da je ono toliko duboko skriveno da je nevidljivo ikom sem Bogu.

Drugo – čovek se dovodi u stanje dobra tako što ga Bog preporada. Činjenica o ponovnom rođenju i da bez njega čovek ne može ući na Nebo jasno je izrečena od Boga u Jovanu (3:3,5). Ponovno rođenje je pročišćenje od zala i obnavljanje sopstvenog života; ovo ne može biti nepoznato u hrišćanskom svetu jer to može videti i

Emanuel Swedenborg

razum kada prizna da se svako rađa u stanju zla, a zlo se ne može oprati ili obrisati kao što se prljavština pere sapunom i vodom, već pokajanjem.

Treće – Bog čoveka dovodi u stanje dobra ako ovaj živi u skladu sa Njegovim zapovestima. Postoji pet zapovesti koje se tiču ponovnog rađanja (videti odeljak 82 iznad), a među njima su sledeće: zla se treba kloniti jer su to đavoli i dolaze od njega; dobra dela treba činiti jer su Božja i dolaze od Njega; Bogu treba pristupati moleći se da On navede čoveka ka činjenju dobra. Neka svako ispita sebe i vidi ima li čovek neki drugi izvor dobra; a bez dobra čovek ne može biti spašen.

Četvrto – dobro se, budući ovako usadeno, ne može preslikavati. Preslikavanje znači prenošenje dobra jedne osobe na drugu. Posledica gore navedenog je da se kroz ponovno rađanje čovek potpuno preporada u pogledu svog duha, a to se dešava na osnovu življenja u skladu sa Božjim zapovestima. Niko ne može a da ne vidi da se ova obnova može desiti tek nakon određenog vremenskog perioda, slično kao što drvo postepeno razvija koren od semena, rastući i razvijajući se. Oni sa drugačijom predstavom o ponovnom rađanju uopšte ne poznaju stanje čoveka, dobro i zlo kao potpune suprotnosti, tako da se dobro može usaditi tek u meri u kojoj se zlo ukloni. Niti su svesni da sve dok je čovek u stanju zla, on prezire dobro koje je suštinski dobro. Ako bi stoga, dobro čoveka trebalo preneti na nekoga u stanju zla, to bi bilo kao da se jagnje baca vuku ili kao da se biser stavlja svinji na njušku. Na osnovu ovoga se vidi da je preslikavanje nemoguće.

526. (III) *Ako se pod pripisivanjem podrazumeva to preslikavanje, onda je to besmislen izraz.*

Gore je dokazano (odeljak 524) da se posle smrti svakom pripisuje njegovo zlo, odnosno njegovo dobro. Ovim se definiše značenje pripisivanja. Ali ako se uzme da pripisivanje znači preslikavanje dobra na nekoga u stanju zla,

to postaje besmislen izraz pošto je to nemoguće, kao što je gore dokazano (odjeljak 525). U svetu je moguće preslikati zasluge, što znači da deca mogu uživati korist na račun svojih roditelja ili prijatelji klijenta neku uslugu. Ali se dobro zasluge ne može utisnuti u njihove duše, već samo pridružiti kao spoljašnji dodatak. Ništa te vrste nije moguće u pogledu čovekovog duhovnog života koji, kao što je gore prikazano, treba usaditi. Ukoliko se ne usadi na osnovu života u skladu sa gore navedenim Božjim zapovestima, čovek ostaje u stanju zla koje je stekao rođenjem. Dok ne dođe do ovog usađivanja, nikakvo dobro ga ne može dotaći; a ako ga i dotakne, ono se odmah odbacuje i odbija kao gumena lopta kada padne na stenu ili potone kao dijamant bačen u močvaru.

Neobnovljena osoba je u duhu kao panter ili sova i može se uporediti sa kupinom ili koprivom. Ali obnovljena osoba je poput ovce ili goluba i može se uporediti sa drvetom masline ili vinovom lozom. Budite tako dobri, preklinjem vas, pa razmislite kako bi se osoba koja liči na pantera mogla pretvoriti u osobu koja liči na ovcu, ili sova u goluba, ili kupina u drvo masline, ili kopriva u vinovu lozu bilo kakvim procesom pripisivanja ako pod njim podrazumevamo preslikavanje. Da bi se ovakva promena desila, odnosno da bi se ono što je stvarno ljudsko i neškodljivo moglo usaditi, zar ne mislite da bi prvo trebalo oduzeti krvoločnost panteru i sovi ili kupini i koprivi mogućnost da ozlede? U Jovanu (15:1-7), Bog nas uči kako bi se to moglo desiti.

527. *(IV) Zlo koje će se pripisati čoveku zavisi od prirode njegove volje i od prirode njegovog intelekta; a isto tako i dobro.*

Dobro je poznato da postoje dva faktora koji čine život čoveka, volja i intelekt, te da su svi njegovi postupci rezultat njegove volje i intelekta, i da bez njihovog posredstva čovek ne može ni da deluje ni da govori sem

Emanuel Swedenborg

mehanički. Na osnovu ovoga je jasno da prirodu čoveka određuje priroda njegove volje i intelekta; suštinska priroda njegovog delovanja određuje se naklonostima volje koji ga proizvode; priroda čovekovog govora određuje se intelektualnim razmišljanjem koje ga proizvodi. Stoga je moguće da veći broj ljudi slično deluje i govori, iako zapravo deluje i govori drugačije, u jednom slučaju usled pogrešnog htenja i mišljenja, u drugom zbog ispravnog htenja i mišljenja.

Na osnovu ovih činjenica vidi se na šta se misli pod delovanjem ili delima prema kojima će se suditi svakom pojedincu, naime, na volju i intelekt, pa tako zla dela znače dela zle volje, ma kako da izgledaju spolja. Takođe dobra dela znače dela dobre volje, čak i ako spolja liče na dela zle osobe. Sve što učini čovekova unutarnja volja čini se s određenom svrhom, jer volja stavlja sebi za cilj ono što namerava da učini. Sve što učini intelekt čini se uz pristanak, jer intelekt pristaje na to. Na osnovu ovih činjenica jasno je da svako ima zlo ili dobro pripisano sebi, prema prirodi svoje volje iskazane u svojim postupcima i prirodi svog intelekta u vezi s njima.

Ovu izjavu mogu podupreti i sledećim. U Duhovnom svetu, sreo sam mnogo ljudi čiji život u Prirodnom svetu nije bio drugačiji od života ostalih; nosili su finu odeću, hranili se bogato, bavili se poslovima kao i drugi da bi stekli profit, odlazili u pozorište, šalili se na račun ljubavnih afera kao da žude za njima i činili druge stvari iste vrste. Pa ipak, anđeli su neke od njih našli za krive za grešna zla, dok drugima nisu pripisali ta dela za zla, proglasivši jednu grupu nevinom, a drugu krivom. Kada su upitani zašto, kada su obe grupe radile skoro isto, odgovorili su da je ono što su tražili kod njih svrha, namera ili cilj i da su napravili razlike na osnovu toga, tako da su one koje je cilj osudio ili oslobodio, osudili ili oslobodili i oni, jer svi na Nebu imaju dobro za svoj cilj, a svi u Paklu zlo za svoj.

528. Ovome ću dodati sledeće. Postoji kazivanje u crkvi da niko ne može ispuniti zakon, jer svako ko prekrši jednu od Deset zapovesti, krši sve njih. Međutim ovo ne znači ono što bi se reklo po tome kako zvuči. Jer ovo treba shvatiti tako da svako ko postupi s određenom namerom ili ubedenjem suprotno jednoj zapovesti, postupa i protivno ostalima, jer delovanje s određenom namerom ili ubedenjem znači potpuno poricanje činjenice da je to greh, a onaj koji poriče da je to greh smatra delovanje protivno zapovestima kao beznačajnu stvar.

Svako zna da, ako je čovek preljubnik, ne mora da znači i da je ubica, lopov ili lažni svedok, niti da to želi da bude. Ali svako ko je preljubnik s namerom ili ubedenjem, svaku versku skrupulu smatra za beznačajnu, pa tako i ubistvo, krađu i lažno svedočenje; i ne uzdržava se od tih dela zato što su grešna, već zato što se plaši zakona i gubljenja reputacije. Preljubnici s namerom i ubedenjem ne obraćaju pažnju na zabrane crkve i vere; (videti odeljke 490-493 i dva iskustva u odeljcima 500, 521 i 522). Isto je ako čovek s namerom ili ubedenjem deluje suprotno bilo kojoj drugoj zapovesti; on deluje suprotno ostalima, jer nijednu od njih ne smatra za greh.

529. Slično je i u slučaju onih koji su po Božjem delu u stanju dobra. Kada se oni po osnovu svoje volje ili intelekta, to jest svesno i s namerom, uzdržavaju od nekog zla kao greha, oni se uzdržavaju od svih zala; još i više kada se uzdržavaju od više zala. Jer čim se čovek svesno i s namerom uzdržava od bilo kog zla kao greha, njega Bog održava u nameri da se uzdrži od svih drugih. Ukoliko, dakle, on počini zlo iz neznanja ili neke neodoljive telesne želje, ono mu se ne pripisuje jer nije nameravao niti je to uradio iz ubedenja. Čovek može sprovesti pomenutu nameru, ako jednom ili dva puta godišnje ispita sebe i pokaje se zbog zala koja nađe u sebi. To se ne dešava ukoliko nikada sebe ne preispituje. Ove činjenice nam

Emanuel Swedenborg

pojašnjavaju ko su oni kojima se greh ne pripisuje a ko su oni kojima se pripisuje.

530. (V) *Tako se i bludna ljubav čoveku pripisuje.*

Ovo ne znači u skladu sa delima koja ljudska bića mogu videti spolja, niti delima kako ih vidi sudija, već onako kako se pojavljuju iznutra, pred Bogom i od Njega pred očima anđela; to jest u skladu sa prirodom čovekove volje i intelekta u njima. U svetu postoje razne okolnosti koje ublažavaju i opravdavaju zločine, kao i one koje ih otežavaju i osuđuju. Pa ipak, pripisivanje nakon smrti ne određuju spoljašnje okolnosti dela, već unutarne okolnosti uma; i one se razmatraju u skladu sa stanjem crkve u svakoj osobi. Na primer, ako čovek nije religiozan u volji i intelektu, nema straha od Boga, bez ljubavi prema bližnjem ili poštovanja prema svetosti crkve, on se posle smrti proglašava krivim za sve zločine koje počini u telu, i njegova dobra dela se ne pamte. To je zato što je njegovo srce, izvor iz kojeg se izlivaju, okrenuto od Neba prema Paklu; a čovekova dela dolaze iz mesta na kojem njegovo srce stanuje.

Da bih učinio ovo razumljivim, izneću jednu tajnu. Nebo se deli u bezbrojna društva, a isto tako i Pakao po svojoj suprotnosti; i um svake osobe zapravo živi u društvu određenom mu po njegovoj volji, te tako i intelektu, koji dele namere i misli ljudi u njemu. Ako je um u nekom društvu na Nebu, njegove namere i misli su iste kao i kod ostalih njegovih članova; a ako je u nekom društvu u Paklu, one su kao kod njih. Ali sve dok čovek živi u svetu, on se kreće iz jednog društva u drugo, kako se menjaju sklonosti njegove volje, te tako i misli njegovog uma. Ali nakon smrti, njegova kretanja se grupišu, a na osnovu tih grupisanja u jedno, njemu se dodeljuje mesto – Pakao ako je zao, Nebo ako je dobar.

Sada, pošto svi u Paklu imaju volju prema zlu, svi se u njemu tretiraju sa te tačke gledišta; a kako svi na

Nebu imaju volju za dobro, svi se tamo tretiraju sa te tačke gledišta. Pripisivanje posle smrti, dakle, zavisi od prirode volje i intelekta svake osobe. Slično je kod nemoralnog ponašanja, bilo bludničenja, uzimanja ljubavnice ili konkubine ili preljubništva, jer se ta dela pripisuju svakome u zavisnosti ne od toga šta su stvarno učinili, već od stanja uma dok su to činili. Jer dela prate telo do groba, ali se um ponovo uzdiže.

531. (VI) *Isto tako se svakom čoveku pripisuje i njegova bračna ljubav.*

Postoje brakovi u kojima se čini kao da nema bračne ljubavi, mada je ona prisutna, i postoje brakovi u kojima se čini da postoji bračna ljubav, iako nje nema. Postoje mnogi razlozi za to u svakom od ovih slučajeva i oni se u izvesnoj meri mogu videti u diskusiji o pravoj bračnoj ljubavi (odeljci 57-73), razlozima za hladnoću i razdvajanje (234-260) i razlozima za pretvaranje ljubavi i prijateljstva u brakovima (271-292). Ali spoljašnji izgled ne omogućuje da se izvuče zaključak o pripisivanju. Jedina ubedljiva činjenica je bračni princip smešten u čovekovo volji i sačuvan, bez obzira kakvo da je stanje njegovog braka. Ovaj bračni princip je kao vaga na kojoj se ta ljubav meri. Jer princip braka jednog čoveka sa jednom ženom jeste dragocenost ljudskog života i riznica hrišćanske vere (kao što se vidi u odeljcima 457, 458).

S obzirom da je to tako, ova ljubav može postojati kod jednog od partnera, ali ne i kod drugog. Ona se može prikriti toliko duboko u čoveku da je čovek uopšte ne bude svestan; i može se i urezati kako se život (na Zemlji) nastavlja. Razlog je što ova ljubav ide tik za petama vere; a vera, budući brak Boga i Crkve, početna je tačka u kojoj se ova ljubav uliva. Bračna ljubav se stoga pripisuje svakoj osobi posle smrti u skladu sa njenim duhovnim racionalnim životom. Svako kome se ova ljubav pripíše ima za sebe obezbeđen brak na Nebu, kakav god

Emanuel Swedenborg

da je imao brak u svetu. Rezultat ovoga je da se nikakav zaključak ne sme izvoditi o tome da li neko ima bračnu ljubav ili ne, bilo na osnovu izgleda njegovog braka ili bilo kakvog nemoralnog ponašanja koje on eventualno ispoljava. Stoga:

Ne sudite da vam se ne sudi. (Mateja 7:1)

532. Ovde ću izneti jedno svoje iskustvo.

Jednom sam bio prenet u duhu na Nebo anđela i u tamošnje društvo. Tada mi dođoše neki od njihovih mudrih ljudi i upitaše me: „Šta ima novo na Zemlji?“ Ja im rekoh da je novost to što je Bog otkrio tajne koje daleko prevazilaze sve što je do sada otkriveno, otkada je crkva postala. „Koje tajne?“, zapitaše oni.

Ja im navedoh:

a. U svakoj svojoj pojedinosti, Reč sadrži duhovni smisao saobrazan prirodnom smislu i putem tog smisla Reč formira vezu između ljudi u crkvi i Boga. Ona takođe stvara vezu sa anđelima, a svetost Reči stanuje u tom smislu.

b. Saobraznosti od kojih se duhovni smisao sastoji su već izložene. „Zar stanovnici Zemlje“, upitaše anđeli, „nisu znali za saobraznosti?“ Rekoh im da oni o tome nisu znali ništa, jer su one od vremena Jova ležale skrivene hiljadama godina. Ljudi tog i ranijih doba smatrali su znanje o saobraznostima za vrhovnu nauku i to je bio izvor njihove mudrosti jer je to bilo znanje o duhovnim pitanjima u vezi s Nebom, te tako i Crkvom. Ali kako se nauka pretvorila u idolatrijsku, Gospodnjom Božanskom promislili je potpuno izbrisana i izgubljena da niko ne može videti ni traga od nje. Međutim, sada ju je Bog otkrio, pa se ljudi koji pripadaju crkvi mogu povezati sa Njime i udružiti sa anđelima. I jedno i drugo dešava se putem Reči, čija je svaka pojinost neka saobraznost.

Andeli su bili veoma srećni što je Bog izvoleo da otkrije ovu veliku tajnu koja je ležala tako duboko skrivena hiljadama godina. Oni kazaše da je razlog tome namera da se hrišćanska crkva, koja se zaniva na Reči, a koja je sada na svom kraju, oživi i da joj se udahne dah od Boga preko Neba. Oni upitaše da li je ovom naukom otkriveno značenje krštenja i svete večere, koji su do sada bili predmet toliko mnogo spekulacija. Ja im odgovorih da jeste.

c. Nastavih rečima da je sada Bog otkrio i stvari o životu nakon smrti. „Zašto o životu posle smrti?“, upitaše anđeli. „Zar ne znaju svi da čovek živi nakon smrti?“

„Znaju i ne znaju“, odgovorih. „Oni kažu da ne nastavlja da živi čovek, već njegova duša koja živi kao duh. Oni imaju predstavu da je duh poput vetra ili etra; i oni kažu da će čovek živeti tek nakon Sudnjeg dana. Tada će njihovi telesni ostaci koje su ostavili u svetu, bez obzira što su ih pojeli crvi, pacovi ili ribe, biti ponovo okupljeni i rekonstruisani u telo; i tako će ljudi biti ponovo oživljeni.“

„Kakva ideja!“, rekoše anđeli. „Svako zna da čovek nastavlja da živi kao čovek posle smrti sa jedinom razlikom što živi kao duhovna osoba, a duhovna osoba može videti drugu duhovnu osobu kao što materijalna osoba može videti materijalnu osobu. Oni nisu svesni da postoji ikakva razlika, sem da su u savršenijem stanju.“

d. Anđeli upitaše: „Šta oni znaju o našem svetu i o Nebu i Paklu?“ Ja odgovorih da nisu znali ništa, ali da je sada Bog otkrio kakav je taj svet u kojem žive anđeli i duhovi, to jest kakvi su Nebo i Pakao. Takođe je otkrio da su anđeli i duhovi povezani sa ljudskim bićima i mnoge druge iznenađujuće činjenice. Anđelima bejaše drago što je Bog izvoleo da iznese takve stvari, tako da čovečanstvo prestane da iz sopstvenog neznanja sumnja u svoju besmrtnost.

e. Nastavih da im govorim o drugom pitanju koje je Bog sada otkrio. „Vaš svet ima drugačije sunce od

našeg. Sunce vašeg sveta je čista ljubav, sunce našeg sveta je čista vatra. Stoga celokupno zračenje vašeg sunca, kao čiste ljubavi, ima nešto života u sebi; sve zračenje našeg sunca, koje je čista vatra, nema života u sebi. Ovo je poreklo razlike između duhovnog i prirodnog, razlike koja do sada nije bila znana, ali je sada otkrivena. Na osnovu ovih činjenica vidi se šta je izvor svetlosti koja prosvetljuje ljudski intelekt mudrošću, a šta je izvor toplote koja raspaljuje ljudsku volju ljubavlju.“

f. „Pored toga, otkriveno je da postoje tri stepena života, te da stoga postoje tri Neba, i da je čovekov um podeljen na ova tri stepena, tako da su zbog toga čoveku saobrazna ta tri Neba.“ „Zar to oni nisu znali pre?“, upitaše anđeli. Ja im odgovorih da su znali za stepene između većeg i manjeg, ali da nisu znali ništa o stepenima između pre i posle.

g. Anđeli upitaše da li je bilo još nekih otkrivenja. Odgovorih im da jeste i to o Sudnjem danu, o Gospodu kao o Bogu Neba i Zemlje, o tome da je Bog jedno i u čoveku i u suštini, da je u Njemu Božansko trojstvo i da je On Gospod. Ostala otkrivenja bila su o Novoj Crkvi koju će osnovati Bog i o njenim učenjima; o svetosti Svetog pisma (Knjiga otkrivenja je takođe otkrivena, a nije-dan stih u njoj nije mogao otkriti niko sem Bog); štaviše, o stanovnicima planeta i drugih svetova u univerzumu. Osim toga, iz Duhovnog sveta su ispričana mnoga čuda i iskustva, pomoću kojih je izneto dosta mudrosti s Neba.

533. Anđelima bi veoma drago što to čuju, ali kako osetiše tugu u meni, to me upitaše: „Šta te rastužuje?“ Ja im rekoh da, iako tajne koje je Bog sada otkrio prevazilaze u odlikama i značaju sve znanje koje je obelodanjeno do sada, one se na Zemlji smatraju bezvrednim.

To iznenadi anđele, pa zamoliše Boga da im dozvoli da zavire u svet. Kada to učiniše, ne videše ništa do mrak u njemu. Tada im se kaza da zapišu te tajne na listu papira

i da će, kada ga pošalju dole na Zemlju, videti čudesnu stvar. Oni to učiniše i mi videsmo kako se papir na kojem su bile zapisane te tajne odašilje sa Neba. Dok je putujući bio još uvek u Duhovnom svetu, blistao je kao zvezda. Ali dok je padao u Prirodni svet, njegova svetlost je postajala sve mutnija dok nije nestala. Kad stiže pred grupu učenih i obrazovanih članova sveštenstva i svetovnjaštva, začu se žamor u kojem uočismo sledeće primedbe: „Šta je ovo? Je li to nešto važno? Kakve veze ima znamo li mi te stvari ili ne? To su sigurno neke izmišljotine mozga.“ Tada nam se učini da neki ljudi uzeše papir, pa počеше da ga savijaju i razvijaju i uvrću među prstima ne bi li tekst učinili nečitljivim. Učini nam se i kao da ga neki cepaju na komadiće, a kako drugi žele da ga izgaze nogama. Ali Bog ih spreči da počine taj zločin, a anđelima beše naredeno da ga vrate nazad i sačuvaju. I zato se anđeli rastužiše i pomisliše: „Još koliko?“, dobivši odgovor:

Vreme i vremena i po vremena. (Otkrivenje 12, 14)

534. Nakon toga ja porazgovarah s anđelima o još jednom Božjem otkrivenju u svetu. „Kojem“, upitaše me oni. „O pravoj bračnoj ljubavi i njenim nebeskim zadovoljstvima“, rekoh. „Ima li ikog“, upitaše me anđeli, „ko ne zna da zadovoljstva bračne ljubavi prevazilaze zadovoljstva svih drugih ljubavi? Ima li ko da ne vidi da postoji ljubav u kojoj su skupljena sva blaženstva, sreća i zadovoljstva koje Bog dariva; i da je njihovo spremište prava bračna ljubav, koja ih može primiti i osetiti u potpunosti?“

Odgovorih im da ljudi nisu svesni toga, jer nisu pristupili Bogu i ne žive u skladu sa Njegovim zapovestima, kloneći se zla kao greha i čineći dobra dela. Prava bračna ljubav zajedno sa svojim zadovoljstvima dolazi isključivo od Boga i daje se onima koji žive u skladu sa Njegovim zapovestima. Stoga se dariva onima koji će biti

Emanuel Swedenborg

primljeni u Gospodnju Novu Crkvu na koju se misli pod „Novim Jerusalimom“ u Knjizi Otkrivenja. Ovome dodah i da sam bio sumnjičav u pogledu toga jesu li ljudi u sve-tu danas voljni da veruju kako je ova ljubav u suštini du-hovna ljubav i da se stoga izvodi iz vere, zbog njihove predstave o njoj kao o pukoj telesnoj ljubavi.

Tada mi oni rekoše: „Piši o tome i sledi otkrivenje, pa ćemo onda tu knjigu poslati dole sa Neba i videti hoće li njen sadržaj biti primljen; i istovremeno jesu li voljni priznati da ljudi poseduju ovu ljubav u skladu sa svojom verom, tako da je ona duhovna kod duhovnih, prirodna kod prirodnih, a jednostavno telesna kod preljubnika.“

535. Nakon toga začuh preteće mrmljanje iz pravca donjeg sveta, praćeno ovim rečima: „Izvedite neka čuda pa ćemo verovati.“ „Zar ovo nisu čuda?“, upitah ih zauz-vrat. „Ne“, odgovoriše oni. „Na kakva onda čuda mislite?“, nastavih ja. „Pokažite nam i otkrijte budućnost“, rekoše oni, „pa ćemo vam verovati.“ Ali im ja odgovorih: „Ta-kva otkrivenja sa Neba su nemoguća, jer u meri u kojoj čovek zna budućnost u toj meri njegov razum i intelekt, zajedno sa njegovom razboritošću i mudrošću, prestaju da se koriste, postaju neaktivni i zamiru.“

Ponovo ih upitah: „Kakva čuda treba ja da izve-dem?“ Tada se začu uzvik: „Uradi ono što je Mojsije ura-dio u Egiptu.“ „Možda će vaša srca otvrdnuti na njih“, odgovorih, „kao faraonu i Egipćanima.“ Oni odgovoriše da neće. Ali ja ponovo rekoh: „Obećajte mi da nećete ple-sati oko zlatnog teleta i obožavati ga kao Jakovljevi po-tomci, koji su to učinili u roku od mesec dana nakon što su videli celu goru Sinaj u plamenu i čuli kako im Sami Gospod govori iz vatre; to jest posle najvećih čuda.“ (Zlat-no tele u duhovnom smislu predstavlja zadovoljstva tela.) Odgovor odozdo bejaše: „Mi nećemo biti kao potomci Jakovljevi.“

Bračna ljubav

Ali tada čuh sledeću poruku upućenu im sa Neba. „Ako ne verujete Mojsiju i prorocima, to jest Reči Gospodnjoj, nimalo uvereniji nećete postati ni čudima, kao što nisu bili ni potomci Jakovljevi u pustinji. Niti ćete verovati išta više od onih koji su videli sopstvenim očima čuda koja je izvodio Bog kada je bio u svetu.“

REČ REDAKTORA

Pisac ove knjige poznat je našoj kulturnoj javnosti od onoga dana kada je objavljen prevod njegove najpoznatije knjige „NEBO I PAKAO i svet duhova po onome šta sam video i čuo“ godine 1987.

Potom je objavljen prevod knjige „BOŽANSKA PROMISAO“, kao i prevod knjiga „NOVI JERUSALIM i njegovo nebesko učenje“ i „NAUK NOVOGA JERUSALIMA O GOSPODU“.

Objavljen je i prevod knjige Helen Keler „MOJA RELIGIJA“ koja govori o Svedenborgu i Novom Otkrivenju.

Naposletku, objavljena je i SVEDENBORGOVA BIOGRAFIJA od Trobridža.

Knjiga „BRAČNA LJUBAV“, koja je pred vama, jeste pretposlednje Svedenborgovo delo od preko četrdeset tomova koliko je napisao. Prvo izdanje je objavio Svedenborg u Amsterdamu 1768. godine na latinskom jeziku. Pun naslov je glasio: *De Virtute Sapientiae de Amore Coniugali; post quae sequuntur Voluptates Insaniae de Amore Scortatorio*. [Svedenborgov latinski jezik jeste njegova adaptacija srednjevekovnog latinskog (*coniugalis; coniugialis*) na kome su se sporazumevali učeni ljudi toga vremena.] Svakako da ova knjiga u značajnom smislu predstavlja krunu njegovog rada i promišljanja, njegove potpune misaone i duhovne zrelosti. To je izvesno i po temi o kojoj piše, o Bračnoj Ljubavi, „roditelju svih drugih ljubavi“, i po prosejanim ali sveobuhvatnim idejama i literalnijem stilu za ovu priliku obogaćen mnogim događajima u Duhu i duboko proživljenim iskustvima.

Često ali čini se nikad dovoljno, Svedenborg naglašava da se sa nečim tako nesavršenim, kao što su reči, ne može opisati savršenstvo Božjeg Stvaranja i Neba, ali

Reč redaktora

ipak nastoji da prenese i opiše svoja mistična unutarnja iskustva trudeći se da kroz sintezu naučnog, filozofskog i religioznog načina mišljenja prenese Duh Istine i Dobra, Mudrosti Božje i Ljubavi. Kod prevoda jednog takvog dela stvari su još složenije. Stoga smo često nailazili na nepremostive probleme koje smo rešavali konsultujući pored izvornog teksta na latinskom i tri postojeća prevoda na engleskom jeziku. Trudili smo se istovremeno da, koliko je moguće, uskladimo Svedenborgovu terminologiju sa ranijim prevodima na naš jezik.

Sama reč *bračni*, *ženidbeni*, na engleskom jeziku se piše *conjugal* ali je Svedenborg uveo termin *conjugal* kako bi naglasio razliku od uvreženog mišljenja o „bračnoj” ljubavi.

Reči *unutrašnji*, *unutrašnjost*, koristili smo kada su se odnosile na vremensko-prostornu, odnosno fizičku realnost, a kada se to odnosilo na duhovnu dimenziju sveta i čoveka upotrebljavali smo reči *unutarnji*, *unutarnje*, i sl.

Takođe smo nastojali da tamo gde je to opravdano i izvodljivo umesto stranih reči upotrebljavamo naše reči (Npr. umesto reči *monogamija* ili *poligamija* radije bismo upotrebili *jednobračnost* i *višebračnost*, ili *jednoženstvo* i *višeženstvo* ili *mногоženstvo*; *jednoženik*, *višeženik*, *jednoženac*, *višeženac*, *mногоženac* itd. Pridev *monogamni* je nastao od grčkih reči *mono* – jedan i *gamos* – brak, tako da *monogamni brak* u stvari znači *jednobračni brak* što je na kraju krajeva sasvim u neskladu sa duhom našeg jezika, besmisleno i rogovatno, i zato smo mišljenja da je opravdanije upotrebiti naš izraz *jednobračna zajednica* itd.) Ohrabreni primerom kako je u „Nebu i Paklu“ vaskrsela i uveliko prihvaćena naša lepa reč *saobraznost* umesto strane reči *korespodencija* ostaje nam da se nadamo najboljem.

Napomenućemo i da smo maksimalno nastojali da poštujuemo autentičan i prepoznatljiv Svedenborgov stil, sintaksu, pravopis pa i interpunkciju, svesni da bi u suprotnom čitaocu neopravdano uskratili sami duh i doživljaj

Reč redaktora

ovoga dela i mnoge druge slojevite informacije o autoru i vremenu u kojem je živeo, promišljao i pisao.

Želja je onih koji su se trudili da ovo delo bude prevedeno i štampano na našem jeziku da osnuju Društvo proučavalaca dela Svedenborga čiji bi cilj bio dublje upoznavanje i širenje ideja ovoga teozofa koji je u Poruci koju je preneo sa Neba rekao da je Hristov Drugi Dolazak ne u telu nego u Istinama koje se daju Novoj Univerzalnoj Hrišćanskoj Crkvi koja je „Telo“ na Zemlji.

U tom pionirskom radu na približavanju i širenju Svedenborgovog dela našem narodu i ovim prostorima biće nam dragocena svaka Vaša dobronamerna primedba i napomena; korisna svaka informacija ili pomoć.

Risto Rundo

Kontakt adrese:

svedenborgbg@yahoo.com

info@thelordsnewchurch.com

www.thelordsnewchurch.com

BIOGRAFIJA AUTORA

Emanuel Svedenborg

(1688 - 1772)

Emanuel Svedenborg rođen je 29. januara 1688. u Štokholmu, Švedska. Otac, Džesper Svedberg (Jesper Svedberg), luteranski sveštenik i profesor teologije, nakon dobijanja plemićke titule od Švedske kraljice Eleonore Ulrike 1719. godine, po tadašnjim običajima je svim članovima porodice, osim sebi, promenio prezime u Svedenborg. Oba prezimena u svom korenu sadrže „Sveden”, što predstavlja stari lokalni naziv za imanje Dalekarlia, koje se nalazilo u oblasti bogatoj rudama. U prevodu naziv označava krčevinu usred šume nastalu paljenjem.

Diplomiravši filozofiju na univerzitetu u Upsali, gradu u kome je živeo, 1709. godine, mladi Emanuel Svedenborg putuje u Englesku gde je studirao fiziku i astronomiju. Fasciniran prirodnim naukama do prvog povratka u Švedsku, 1715. godine Emanuel posećuje još Holandiju, Francusku i Nemačku, gde izučava matematiku, hemiju i mineralogiju. Izuzetno egzaktnog duha i uma, upoznaje vodeće naučnike toga doba interesujući se naročito za dostignuća mehanike.

U svojim ranim naučnim radovima izložio je novi metod konstruisanja dokova; prvi daje ideju, čak i skice i probne modele podmornice, i sugestije tehničkih rešenja za avion; iznalazi novi metod merenja odstojanja Zemlje i Meseca; piše o temama kao što su vazdušne pumpe, izdavanje soli, o vađenju i topljenju rude, kontrolisanju toкова, o proračunima u navigaciji...

Biografija autora

U zemljama koje je posetio izučava graverski, tesarski, vodoinstalaterski i knjigovezački zanat. Takođe se upoznaje sa metodom brušenja optičkog stakla.

Vratio se u Švedsku 1715. godine i osnovao prvi naučni časopis u svojoj zemlji. Uskoro piše prvu algebru na švedskom jeziku.

Kralj Švedske, Karlo XII, postavio ga je za asistenta, a kasnije i profesora Rudarskog Kraljevskog Univerziteta gde ostaje narednih 30 godina. Ulaže veliki napor kako bi razvio rudarsko-metalnu industriju u Švedskoj.

Postaje vojni inženjer na dvoru Karla XII, i toj činjenici mogu da zahvale uspesi u ratu sa Rusijom. Svedenborg je izmislio spravu za prevoženje brodova po suvom. Bojni brodovi su bili transportovani na daljinu i preko 30 kilometara.

Do novog odlaska u London, 1721. godine, objavio je još nekoliko radova iz fizike, hemije i filozofije. Našao je vremena da objavi i zbirku poema na latinskom jeziku.

Narednih deset godina gotovo da nije ništa objavio, ali se potpuno posvećuje nauci i novim zanatima. Postao je slovoslagač i graditelj muzičkih instrumenata.

Godine 1734. objavljuje u Lajpcigu „Radovi iz filozofije i menaralogije” (Opera philosopsica et mineralia) u kojima induktivno daje argumente teorije i metodike moderne nauke. U tom obimnom trotomnom delu između ostalog iznosi ideje savremenog koncepta strukture atoma i mikročestica.

Godine 1734. godine Svedenborg se vraća kući da bi već 1735. ponovo krenuo na put, ovaj put u Francusku, Italiju i Holandiju. U Amsterdamu 1740. godine objavljuje knjigu „Ekonomija životinjskog carstva” (Oeconomia Regni Animalis). Novembra iste godine se vraća u Štokholm gde počinje sa izučavanjem anatomije, fiziologije i psihologije, sa posebnom pažnjom na proučavanju mozga i krvi. Verovao je poput Dekarta, da se ljudska duša nalazi u mozgu.

Biografija autora

Do 1744. godine, do prvog mističnog religioznog iskustva, objavio je skoro trideset knjiga iz nauke, filozofije i poezije. U jednom periodu svog života bavio se ekonomijom i politikom, bio je senator i član švedskog Doma Lordova.

U poslednjoj trećini života, narednih 28 godina, okreće se potpuno pitanjima religije i duha. Postaje mistik u najboljem smislu te reči objavljujući još tridesetak knjiga iz te oblasti. Knjiga "Nebo i pakao" po svom sadržaju i tematici je jedna od najreprezentativnijih i najobuhvatnijih dela. Od 1747. do 1763 godine vodio je „Mistični dnevnik” (Diarium spirituale) koji je u pet toмова objavljen posle njegove smrti.

Nije se ženio. Umro je u Londonu 29. marta 1772. godine. Godine 1908, po molbi švedske vlade, posmrtni ostaci su mu prebačeni u katedralu u Upsali.

INDEKS

Reference se odnose na odeljke i pododeljke

- Adam 3.4, 29, 104, 132.3-4,
135.3, 156.^{bis}2, 182.5,
194.1, 413, 444.4, 525.1
Adramandoni 183.1
Afrika 113-14, 342.3
Amsterdam 451
Anđeli, zajednica sa 404, 431
Apostoli 6.1, 26, 30
Arcana Caelestia (Nebeske
tajne) 127, 156.^{bis}3
Aristip 151.^{bis}1
Aristotel 151.bis 1
Aron 21.1, 342.2
Atanasijev kredo 341.1
Ateneum 151.^{bis}1-2, 182.1,
207.1
Atmosferske pojave 315.1, .12
Avram 3.3. 6.1, 29, 30, 41.1
Azija 342.3
- Bakarno doba 77
Baklje 500.5
Baptizam 532.2
Beč 451
Bludna ljubav 47, 139, 247,
261.3, 294.4, 423-44, 445,
449, 455, 482.2, 495.3, 530
brakovi 376
Bludničenje 428, 444.bis-461,
463.3, 506, 530.3
Bogatstvo, posedovanje 267-8
Bolesti 450, 470
hronične 253
Bordeli 433, 451, 505.2,
510.1, 521.2
- Božanska ljubav i mudrost
314.2, 416.1
Božanska promisao 87.4
Božanska promisao u braku
229, 316.3
Bračne igre 183.6-7
Bračni ugovor 307
Brak Boga i crkve 116-37,
143, 339.2, 516
Brak dobra i zla 60-1, 83-
115, 143, 223.2, 238.2, 427,
497.1, 516, 520
Brakovi, uopšte 209-230
raspad 275
blagosiljanje 308
na nebu 27-44, 45, 50-4,
126, 411, 531
stalnost 216, 276, 377.1
duhovni 515-22
Britanija, britanski 28, 380.3,
521.4; videti takođe
Engleska
Bubašvaba 329
- Celibat 54, 155-6
Centar 380.7-13
Crkva 62-3, 72, 125, 129,
431, 497.1, 532.2; videti
takođe Hrišćanska crkva
Čednost 44.4-5, 55.7, 138-
155.bis, 226, 311.2, 452.2,
453, 503, 514.1
Čulni ljudi 447, 496, 498

Indeks

- Danci: videti Danska
Danilo 26, 30, 73.1, 79.1, 80.3
Danska, Danci 103.1, 111
David 340.1
Deca 202-4, 284, 385, 391, 393, 396, 500.3
na nebu 410-11, 413, 444.8, 450
ljubav prema 385-422
Izraela; videti Izraeliđani
Deca 430
Delfsko proročište 111
Demokrit 182.8
Demoni 432.2
Demosten 182.1
Deset zapovesti 351.1, 521.5, 528
Device 454, 459.6, 483.1, 501-5, 511
Devojke 207.6
Devojke 21.3, 22
Diogen 182.1
Dodir 210, 396.2-3, 397
Dominacija u braku 292
Donja zemlja 231
Drevni ljudi istoka 78.7
Drevni narodi 73-82, 130.1, 220; videti takode Najstariji
Droge 488.2
Drugi brakovi 317-31
Drvo od znanja dobra i zla 132.2, 135, 353-4
Drvo života 13.1, 132.2, 135
Duhovni dnevnik 481
Duhovni ljudi 31, 426, 447
Dusi 71.3, 514.3
Duša 27, 29, 101, 158, 260, 315, 355.4, 482, 483.2
poreklo 206, 220.2, 236, 238.1, 245
Đavoli 135.3, 263-4, 266.5, 269.4, 380.2, 461.7, 492, 498, 500.1; videti dusi, sotone, takode
Egipat, Egipđani 76.1, 342.2, 351.2
Engleska, Englezi 103.2, 107; videti Britanija, takode
Epikur 182.1
Eva 182.5
Evnusi 151, 156.2, 369.2
Evropa 103.2, 114, 342.3, 478.2
Francuska, Francuzi 103.2, 110, 380.3, 381
Geniji 71.3 514.3
Genitalije 183.2, .6-7
Gideon 30
Glas, promena 446
Golubovi 155.bis 4-5, 208.1, 4-5, 270, 293.6, 430, 526.2
Gospod 7.3-4, 29-31, 82, 115.3, 116-37, 222.1-2, 261, 336-43, 400, 402, 412, 444.6, 516
Grđka 151bis.1, 182.6
Grom 415.1
Grožđe 8.2-3, 75.3, 76.8, 294.7
Grudi 179, 183.2, 193.1
Gvozdeno doba 78
Harem 369.2
Harpije 44.4
Helikon 151.bis 1, 182.1
Helikon, devojke 207.6
Hemađka, Nemci 103.2, 109, 380.3, 521.4
Heraklit 182.8
Hijeroglifi 76.1, 182.8, 342.2

Indeks

- Hipokrit 140, 167.3
Hladnoća u braku 234-270,
482.2
u duhovnom svetu 235
Holandija 103.2, 105, 380.3,
521.4
Holandanin 28, 103.2; videti
Holandija takode
Hram, u Jerusalimu 342.2
mudrosti 56
Hrana na nebu 6.5-6, 14.2
Hrišćanska crkva 337, 519,
532.2
vera 458
svet 500.1
- Idolatrija 78.3, 342.2-3, 532.2
Impotencija 254, 494.2, 510.3
Instrikt 399
Intelekt 446
Inteligencija 130.1, 134.2,
185.3, 218, 267.2, 269.3,
331, 353-4
Isak 3.3, 6.1, 29, 41.1
Istina 84-7
Italija, Italijani 103.2, 106,
521.4
Iyim 264.4
Izbor partnera 296, 298-9
Izmet 431
Izraelićani 140, 175.4, 276.1,
340, 342.2, 348, 351.2,
380.12, 431
Izvorska voda, devojke 207.6,
293.6, 294.1
- Jagnjad 75.3, 430
Jakov 3.3, 6.1, 29, 41.1
Jakov 6.2, 119
Jedenje 132.2, 135
Jehova 366, 431
Jehovi 75.3.,8
- Jehovini ratovi 77.2
Jelisej 26
Jelisejska polja 182.6
Jevreji 28, 202.2; videti
Izraelićani, takode
Jezekilj 26
Jezik duhova 326.4, 481
Jezuiti 499
Jov 532.2
Jovan Jevandelista 6.2, 26,
30, 119
- Katehizam 521.5
Katolici 28, 513
Kćeri 120, 220.3
Kelvin 28
Kerber 79.2
Kirka 521.4
Klir 483.2; videti sveštenici,
takode
Knjige u dugovnom svetu
207.5
Konkubine 462-76, 530.3
Konjanik 103.1
Konji 76.2
Koran 342.1, 348
Kraljevi 7.1, 475.4
Krvni srodnici 484
Ksenofon 151bis.1
Kuće 76.3, 77.2, 78.3, 79.4
- Labudovi 270.2
Larve 418
Lasice 514.3
Lazar 41.1
Lea 6.1
Lenčarenje 249.2
Lenjost 249.2
Lepota ženskog pola 56.3,
330-1, 382-4
Leptiri 418
Lice 35, 42.3, 65, 186.2, 192

Indeks

- Limbo 29
London 451
Lucifer 269.4
Luter 28
- Ljubav prema upravljaju
drugima 261.3, 262, 266,
269.2
Ljubavnice 453, 459-60, 462,
530.3
Ljubomora 357-84
- Madije 252, 488.2
Majka 119, 194.2, 206
Manastiri, monasi 54.4, 155.2
Marija 119
Masline 8.3, 42.5, 75.2-3,
137.1, 183.1, 270.2,4,
526.2
Melanthon 28
Mesija 340.2
Mlada i mladoženja 20-22,
117
Močvare 339.3
Mojsije 75.8
Monahinje 54.4, 155.3, 513
Mudrost 353-4, 383, 499
vrste 102, 163-5, 211
za razliku od znanja 130.1
duhovna 145.3
Muhamed, muhamedanci 341-
4, 348, 352
Mumije 182.6
Munje 78.7, 316.5-6, 415.1
Muško i žensko 32-3, 44.2,
90-1, 168, 175, 187, 218.2,
223
Muze 182.2
Muzika 6.5, 17.1-2, 55.1, 86
Muževnost 459.1, .6, 477.1;
videti potencija takode
- Najstarija vremena 205
narodi 433
Napulj 451
Nasleđeno zlo 245, 525.1
Nasleđivanje osobina 202-6,
238.1
Nastavak o Duhovnom Svetu
39
Nebesa, organizacija 42.1,
64.2, 273.1, 530.2
Nebesko carstvo 7.3
Nebo i pakao 27, 39, 366,
394, 479, 481
Nebuhadnezar 78.1
Nejednakost položaja 250
Nevinost 75.4, 164, 180, 394-
9, 405.2, 413-4, 444, 459.6,
513, 514.2
Novi Jerusolim 1, 3.5, 26, 43,
82, 117, 534
- Objava apokalipse 27, 39, 54,
115.4, 117, 118, 120, 127-
8, 220.3, 239, 325.3, 337,
339.1, 366, 428, 515, 518,
522
Oblačenje u duhovnom svetu
15, 21.1, 25, 42.3-4, 75.4,
78.4, 103.1, 354-5
Obrazovanje 176
Ochim 264.4, 430
Olimpijski sportovi 151bis.1
Orgije 456
Oskvrnuće 515-22; videti
takode silovanje
Otac 118, 194.2, 206
- Paladijum 151.bis 2, 153.bis 1,
182.3, 207.1
Pariz 451
Parnas 151.bis 1, 182.2, 207.6

Indeks

- Pavle 6.2.,4, 328.1
Pčele 419-20
Pegaz 182.2
Petar 6.2.,4
Pevanje 17.2, 55, 155.bis 1
Pijanstvo 252, 472, 486
Pisanje u duhovnom svetu 326.5
Pitagora, pitagorejci 151.bis 1, 153.bis 2
Plamen 360, 365
Platon 151.^{bis}1, 153.bis 2, 182.1
Pojave 271, 278-9
Poligamija 47.bis, 78.4, 141, 332-56, 466, 482.1
Poljska, Poljaci 103.2, 108, 521.4
Pomirenje 289
Postanje 156.bis, 193-4
Potencija 220-1, 240, 355-6, 433, 500.2
Pozorišne predstave 17.1-5
Požuda 44.4, 54, 448-9, 452-4, 459, 488, 495, 498, 501-13, 521.4
Prava bračna ljubav 42, 57-82, 113, 139, 143-4, 162, 178, 200, 211-6, 270.5, 318, 333, 337, 534
Pravda u duhovnom svetu 207.3-4, 231
Predodređenje 105
Predstave 342.2-3, 521.4.,6
Preljuba, preljubnici 79.6, 80.2, 142, 153, 255, 424-5, 428, 432, 444bis, 449, 453-6, 459, 462-3, 466, 478-500, 504, 507, 518, 520-1, 528, 530.3
stepeni 485-94
duhovni 339, 520
tipovi 480-4
Preporod 146, 525.2, 526.2
Preslikavanje 524.4, 526
Pretvaranje 279-89, 294.6
Prijateljstvo 164, 180, 214.2, 248.2, 271, 273.3, 290-2
Pripisivanje 485, 487, 489, 491, 493, 523-35
Priroda kao izvor stvaranja 380, 415-20, 521.2
Prirodni čovek 281, 426, 442, 447, 496, 498
Proglaši 77.2
Promiskuitet 147, 448, 461.7, 466, 468-9, 477, 480, 483.1, 523-4, 521.2, 523.2
Prostitutke, prostitucija 428, 459.5, 460.2, 500.2, 505.3, 507, 512.1
Prostor i vreme 328.3
Prostor u duhovnom svetu 50, 78.2, 158.1
Prostranstvo 32.1, 380.7-13
Pu 28-9, 182.5, 422
Radni kampovi 461.8
Rahela 6.1
Raj 3.4, 135
Rajske ptice 270.2, 430
Ravnoteža 437-8, 444.3, 455
Razbludnost 138-155.bis
Razdevičenje 501-5, 511
Razdvajanje 234-270, naročito 251, 470
Raznovrsnost 454, 459.6
i raznolikost 324
u seksualnim pitanjima 506-10
Razvod 234-270 (naročito 255.2), 276, 339.1, 468-9
Razvrat 444bis, 459.5
Rebeka 6.1

Indeks

- Rebro 193.1
Reč 77.2, .6, 78.1, 128, 516, 519
 duhovni smisao 532.1
Reprodukcija 90, 390, 401-3, 416.2
Reprodukcija ljudske rase 68.2
Rim 451
Rivalstvo među bračnim partnerima 291
Roditelji 525.1
Rodovi i vrste 479
Ružičnjak 166, 169, 293.1, 6, 294.1

Sabat 9, 23-4
Saobraznosti 62, 70, 76, 78.3, 116-31, 182.2, 342.2-3, 430, 515, 532.2
Sara 6.1
Satiri 44.4, 521
Seksualna ljubav 37-8, 44.3-5, 46-8, 55, 92-4, 97-9, 107, 109, 296, 345, 349, 446, 450
Seksualno opštenje 44.8, 51-3, 79.8, 245, 305, 444.bis, 464, 473
Sfere 92, 171, 222, 224-5, 355.5, 386-7, 389-91, 400-1, 434-9, 455
Silovanje 459.6, 511-2, 514.2
Sinaj 75.8, 351.2
Sinovi 120, 220.3
Sirene 433, 505.2
Slaboumnost 252, 486
Sladostrašće 449, 481.1, 521.1
Slobodna volja 437-8, 444.3, 455
Službe 5.3, 16.3, 18, 249.1, 266
Sokrat, sokratovci 151.bis 1, 153.bis 2, 182.8
Solomon 340.1
Sophi 73.1, 130.1, 151.bis 1, 182.8
Sotone 18.2, 79.6, 380.2, 406, 415, 492, 498
Sove 233.7, 526.2
Sparivanje zla i laži 497.1
Sportovi 17.1.,4, 207.6, 461.2
Srce 87.3, 179, 284, 315.7
Srebrno doba 76, 433
Stvaranje sveta, Stvoritelj 29, 84-5, 380.13, 479
Sud 523-4
 dan 532.3
Sudnji dan 27-9, 39, 44.1, 182.4-6, 532.7
Sumnja 374
Sunce, prirodno 380.8, 417
 u duhovnom svetu 137.5, 235.1, 261.1, 386.2, 391.1, 532.5
Suprotnosti 255.1, 425
Supstanca 31, 66, 207.5, 328.1
Svamerdam 416.2
Sveća 380.4
Sveštenici 9, 21.4, 24, 182, 266.1, 354, 500, 521.5-6
Svet duhova 48bis, 415.1, 436.1, 461.1
Sveta večera 532.2
Svetlost, duhovna 10.4, 72, 137.4, 145.2, 188-9, 233.5
Sveto pismo, učenje Novog Jerusalima o 41.3, 127, 314.1, 515-6
Svilene bube 420

Indeks

- Svinje 430, 521.4
Šator 75.8, 342.2, 380.12
Šesto čulo 155.bis 4
Španija, Španci 103.2, 104
Švedska, Švedani 103.2, 112, 521.4
- Takmičenja u mudrosti 132, 151.bis
Talanjanje 481.1
Tartar 75.2
Tatarija, Velika 77.2
Telesni ljudi 496, 498
Telo 156.bis, 178, 201, 440, 481, 488, 497
Toplina, duhovna 72, 145.2, 188, 189
u duhovnom svetu 137, 235, 359
Tziim 430
- Udaljenost u duhovnom svetu 78.2, 171.1, 207.2
Udovci 323
Udovice 325
Udvaranje 297
Uliks 521.4
Um, organizacija 270, 335.2, 495.1
i telo 272
zrelost 446
- Varijacija 479, 524
Vatra i sumpor 80.1
Vatrenost 357-9, 361.2, 362-7, 371-2
Večnost 216, 321.4
Veličanje Boga 3.6, 9, 81
Velika Tartarija 77.2
Venčanja 10.2, 19-20, 41.2,,3, 44.10, 295-316
na nebu 19-22, 316
- Venecija 451
Venera, igre 461.2
Vera u braku 239-43, 464
Veridba: vidi zaruke
Veridbe 295-316
Vertumnus 326.1
Vina 13.1, 75.2, 526.2
Više škole 315, 326, 380.2
Vođenje ljubavi: videti
Seksualno opštenje
Volja i intelekt 461.6, 490-5, 498, 500-6, 527, 529-30
Vrtovi 8, 13, 72, 355.1, 430;
videti ružičnjak takode
- Začeće 403
Zaharija 26
Zaloge 300
Zapovesti: videti Deset zapovesti
Zlatna kiša 155.bis.1, 166, 208.1
Zlatno doba 42.2, 75, 153.bis 2, 433
Zmije 514.3
Znanje 130.1
- Životinje 350.1, 378, 389.2, 392, 398-9, 402, 416.2
za razliku od ljudi 96, 133-4, 151.bis, 152.bis, 495.1, 498

SADRŽAJ

PREDGOVOR	7
UVOD	19
I RADOSTI NEBA I VENČANJA NA NEBU	19
II BRAKOVI NA NEBU	56
I <i>Nakon smrti, osoba nastavlja da živi kao osoba.</i>	57
II <i>Muškarac je tada isto muškarac, a žena isto žena.</i>	60
III <i>Svaka osoba zadržava svoju ljubav nakon smrti</i> .	62
IV <i>Glavna ljubav je seksualna ljubav; a u slučaju onih koji dospeju na Nebo, to jest onih koji postanu duhovni na Zemlji, to je bračna ljubav.</i> . .	64
V <i>O ovim činjenicama svedoči očevidac.</i>	65
VI <i>Dakle, postoje brakovi na Nebesima.</i>	66
VII <i>Reč Gospodnja da se nakon vaskrsenja ljudi ne venčavaju, odnosi se na duhovna venčanja.</i>	66
III STANJE BRAČNIH PAROVA NAKON SMRTI . .	77
I <i>Svako zadržava svoju seksualnu ljubav nakon smrti, baš takvom kakva je bila u suštini; to jest kakva je bila u njegovim mislima i volji dok je bio na svetu.</i>	78
II <i>Isto važi i za bračnu ljubav.</i>	79
III <i>Bračni parovi se generalno sreću nakon smrti, prepoznaju, obnavljaju svoju vezu i neko vreme žive zajedno. To se dešava u njihovom prvom stanju, dok su okupirani spoljnim pitanjima, kao u svetu.</i>	80
IV <i>Ali u fazama, kako se oslobađaju svog spoljašnjeg stanja i mesto njega ulaze u unutarne, oni shvataju kakvi su njihova međusobna ljubav i osećanja i mogu li ili ne mogu živeti zajedno</i> . .	81
V <i>Ako su u stanju da žive zajedno, oni ostaju bračni par. Ali ako nisu, oni se rastaju, nekada muž ostavlja ženu, nekada žena ostavlja muža, a nekada se rastaju uz obostranu saglasnost</i>	82

VI	<i>U tom slučaju, mužu se daje odgovarajuća žena, a ženi odgovarajući muž</i>	.83
VII	<i>Bračni parovi uživaju u zajedničkom životu na isti način kao na svetu, ali ovaj je mnogo prijatniji i blaženiji. To ne vodi, međutim, stvaranju dece, već duhovnog potomstva, ljubavi i mudrosti .</i>	.84
VIII	<i>Ovo se dešava onima koji odu na Nebo, ali ne i onima koji odu u Pakao</i>	.85
IV PRAVA BRAČNA LJUBAV		.93
I	<i>Prava bračna ljubav postoji, ali je tako retka da je danas njena priroda nepoznata, a bezmalo i samo njeno postojanje</i>	.94
II	<i>Ova ljubav je plod braka dobra i istine</i>	.96
III	<i>Ova ljubav po saobraznosti predstavlja brak Boga i Crkve</i>	.97
IV	<i>Ova ljubav je, u pogledu svog porekla i saobraznosti, mnogo više nebeska, duhovna, sveta, čista i nevinna od bilo koje druge ljubavi koju je Bog dodelio anđelima na Nebu ili ljudima u Crkvi . .</i>	.98
V	<i>Ova ljubav je takođe osnov svih nebeskih i duhovnih ljubavi, pa time i svih prirodnih</i>	.99
VI	<i>Sve radosti i sva uživanja, od prvih po poslednjih, pripadaju ovoj ljubavi</i>	.101
VII	<i>Jedini koji mogu da steknu i uživaju tu ljubav su oni ljudi koji su se približili Bogu, koji vole istine kojima podučava Crkva i čine dobra dela koje ona propisuje</i>	.103
VIII	<i>Ovo je bio najviši oblik ljubavi među drevnim ljudima, koji su živeli u Zlatno, Srebrno i Bronzано doba, ali se nakon toga postepeno ugasio .</i>	.105
V POREKLO BRAČNE LJUBAVI IZ BRAKA DOBRA I ISTINE		.131
I	<i>Dobro i istina su univerzalni principi stvaranja i stoga su prisutni u svemu što je stvoreno; ali oblik svakog od njih određuje njihovo prisustvo u stvorenom objektu</i>	.133
II	<i>Nigde ne postoji samo dobro ili samo istina, već su one svugde povezane</i>	.134

III	<i>Postoji istina dobra i iz nje dobro istine, što znači da istina dolazi iz dobra, a dobro iz te istine; a oboma je od stvaranja urođena težnja ka združivanju u jedno</i>	136
IV	<i>Među pripadnicima životinjskog carstva istina dobra, odnosno, istina koja dolazi iz dobra je muško, a dobro istine, to jest dobro koje dolazi od te istine je žensko</i>	137
V	<i>Utjecaj braka dobra i istine koji dolazi od Boga proizvodi seksualnu ljubav, a isto tako i bračnu ljubav</i>	139
VI	<i>Seksualna ljubav pripada spoljašnjoj ili prirodnoj osobi, pa je stoga zajednička svim životinjama . . .</i>	140
VII	<i>Bračna ljubav pripada unutaršnjoj ili duhovnoj osobi, pa je stoga odlika ljudskih bića</i>	141
VIII	<i>Kod ljudskih bića, bračna ljubav se nalazi u seksualnoj ljubavi, kao što se dragi kamen nalazi u rodnoj steni</i>	142
IX	<i>Seksualna ljubav u ljudskom biću nije izvor bračne ljubavi, ali je njena prva faza, ili prirodni eksterijer u koji se ugrađuje duhovni enterijer . . .</i>	142
X	<i>Kada se bračna ljubav ugradi, seksualna ljubav se preokreće i postaje čedna seksualna ljubav . . .</i>	143
XI	<i>Muško i žensko su stvoreni da budu prava slika braka dobra i istine</i>	143
XII	<i>Oni su njegova slika na unutaršnjim nivoima, sa kojih se penje na naredne nivoe kako se unutarnji nivoi uma otvaraju</i>	144
VI BRAK BOGA I CRKVE		
I NJEGOVA SAOBRAZNOST		
I	<i>U Reči se Bog zove mladoženjom i mužem, a Crkva mladom i ženom. Veza Boga i Crkve i recipročna veza Crkve sa Bogom zove se brak. . .</i>	159
II	<i>Bog se takode zove Ocem, a crkva Majkom . . .</i>	160
III	<i>Potomstvo Boga kao oca i Crkve kao žene i majke je u celosti duhovno, a u duhovnom smislu Reči to su sinovi i ćerke, braća i sestre, zetovi i snaje i drugi oblici srodstva</i>	161
IV	<i>Duhovno potomstvo rođeno iz braka Boga i Crkve su istina, izvor razumevanja, percepcija i svaka misao i dobra dela, izvor ljubavi, milosrđa i svake naklonosti</i>	162

V	<i>Iz braka dobra i istine koji dolazi i utiče iz Boga, čovek prima istinu za koju Bog vezuje dobro. Ovako Bog formira crkvu u čoveku. . . .</i>	.163
VI	<i>Muš ne predstavlja Boga, a njegova žena Crkvu, već oni zajedno, muž i žena, formiraju Crkvu</i>	.164
VII	<i>Stoga ne postoji saobraznost muža i Boga i žene i Crkve ni u andeoskim brakovima na Nebu, niti u brakovima ljudskih bića na Zemlji</i>	.164
VIII	<i>Postoji, međutim, saobraznost sa bračnom ljubavi, sadenjem semena i reprodukcijom, ljubavlju prema deci i sličnim stvarima koje nastaju u braku i iz brakova</i>	.165
IX	<i>Reč je sredstvo povezivanja, jer potiče od Boga i Bog je sam</i>	.166
X	<i>Crkva je od Boga i nalazi se u onima koji Mu pristupe i žive u skladu sa Njegovim zapovestima</i>	.167
XI	<i>Bračna ljubav zavisi od stanja Crkve, jer zavisi od stanja mudrosti u čoveku</i>	.167
XII	<i>Kako je Crkva od Boga, to je i bračna ljubav od Njega</i>	.169
VII ČEDNOST I RAZBLUDNOST		.184
I	<i>Čednost i razbludnost isključivo se pripisuju brakovima i pitanjima u vezi sa brakom</i>	.185
II	<i>Čednost se pripisuje samo jednobračnim zajednicama, to jest brakovima između jednog čoveka i jedne žene</i>	.186
III	<i>Samo hrišćanski brak može biti čedan</i>	.187
IV	<i>Prava bračna ljubav je vrhunac čednosti</i>	.187
V	<i>Sva zadovoljstva prave bračne ljubavi su čedna, čak i ona najniža</i>	.188
VI	<i>U slučaju onih koje Bog učini duhovnim, bračna ljubav se sve više i više pročišćuje i postaje čedna</i>	.188
VII	<i>Čednost braka proizilazi iz potpunog odricanja od promiskuitetnog ponašanja iz verskih razloga</i>	.190

VIII	<i>Čednost se ne može pripisati maloj deci ili dečacima i devojčicama ili mladićima i devojka- ma, pre nego što osete seksualnu ljubav u sebi</i>	.192
IX	<i>Čednost se ne može pripisati onima koji se rode kao evnusi ili koji postanu evnusi</i>	193
X	<i>Čednost se ne može pripisati onima koji ne veruju da su preljubnička dela verska zla, a još manje onima koji ne veruju da preljubnička dela štete društvu</i>	193
XI	<i>Čednost se ne može pripisati onima koji se uzdržavaju od preljubništva samo iz raznih spoljnih razloga</i>	194
XII	<i>Čednost se ne može pripisati onima koji veruju da su brakovi razbludni</i>	195
XIII	<i>Čednost se ne može pripisati onima koji su se odrekli braka zbog zaveta na večni celibat, osim ako u njima ne postoji i ne traje ljubav pravog bračnog života</i>	195
XIV	<i>Bračno stanje je poželjnije od celibata</i>	196

**VIII SJEDINJAVANJE DUŠA I UMOVA BRAKOM,
NA ŠTA SE UKAZUJE BOŽJIM REČIMA:**

	„ONI NISU VIŠE DVA VEĆ JEDNO TELO“	. . .207
I	<i>Od stvaranja svaki je pol obdaren sposobnošću i sklonošću ka sjedinjavanju takoreći u jedno</i>	. . .210
II	<i>Bračna ljubav spaja dve duše odnosno dva uma u jedno</i>	210
III	<i>Volja žene se spaja sa intelektom muža, a njegov intelekt se spaja sa voljom žene</i>	211
IV	<i>Sklonost ka sjedinjenju s muškarcem je konstantna i permanentna u slučaju žene, ali nestalna i kolebljiva u slučaju muškarca</i>	212
V	<i>Sjedinjavanje u mužu inspiriše žena proporcionalno njenoj ljubavi; a muž ga prima proporcionalno svojoj mudrosti</i>	212
VI	<i>To sjedinjavanje se odvija postepeno od prvih dana braka, a u slučaju onih koji uživaju pravu bračnu ljubav, ono je sve dublje i dublje – zauvek</i>	214
VII	<i>Sjedinjavanje žene sa racionalnom mudrošću njenog muža odvija se iznutra, a s njegovom moralnom mudrošću izvana</i>	214

VIII	<i>Da bi sprovela sjedinjavanje, ženi je data sposobnost da oseća emocije svog muža i da ih usmerava krajnje oprezno</i>	.216
IX	<i>Žene skrivaju tu sposobnost od svojih muževa duboko u sebi, iz razloga nužnosti, da bi se bračna ljubav, prijateljstvo, poverenje te stoga i blaženstvo zajedničkog i srećnog života moglo čvrsto uspostaviti</i>	.216
X	<i>Ova moć percepcije predstavlja mudrost žene; ona ne može postojati u muškarcu, niti racionalna mudrost muškarca može postojati u ženi</i>	.217
XI	<i>Žena je neprestano vodena ljubavlju u razmišljanju o naklonosti svoga muža prema sebi, s namerom njegovog sjedinjavanja sa sobom; ali je to drugačije kod muškaraca</i>	.218
XII	<i>Žena sjedinjuje sebe sa svojim mužem obraćanjem pažnje na želje njegove volje</i>	.218
XIII	<i>Žena se sjedinjuje sa svojim mužem sferom života koja nastaje iz njene ljubavi prema njemu</i>	.218
XIV	<i>Žena se sjedinjuje sa svojim mužem tako što preuzima moć njegove muževnosti; ali to zavisi od njihove međusobne duhovne ljubavi . .</i>	.220
XV	<i>Žena, dakle, prima u sebe obličje svog muža, pa otuda shvata, vidi i oseća njegove emocije . . .</i>	.220
XVI	<i>Čovek ima svoje dužnosti, a žena svoje; žena ne može obavljati dužnosti svog muža, kao ni muž njene, i obavljati ih kako treba</i>	.221
XVII	<i>I ove dužnosti sjedinjuju dvoje u jedno kako se oni uzajamno pomažu; pa oni zajedno čine jedno domaćinstvo</i>	.223
XVIII	<i>Ako se sjedinjavaju na opisani način, parovi postaju sve više i više jedno</i>	.224
XIX	<i>Oni koji uživaju pravu bračnu ljubav osećaju se sjedinjenom osobom i jednim telom</i>	.225
XX	<i>Prava bračna ljubav je u svojoj suštini unija duša, veza umova i težnja ka sjedinjenju u grudima i telom</i>	.226
XXI	<i>Stanja ove ljubavi su nevinost, mir, spokojstvo, prisno prijateljstvo, potpuno poverenje i želja, koja dele um i srce svakog od njih da onom drugom učine sve dobro što mogu. Sve ove stvari proizvode sreću, blaženstvo, radost</i>	

	<i>i zadovoljstvo, a iz njihovog večnog uživanja proističe nebeska sreća</i>	226
XXII	<i>Nema načina da ovo može postojati osim u braku jednog čoveka s jednom ženom</i>	227
IX PROMENA STANJA ŽIVOTA KOJU U MUŠKARCIMA I ŽENAMA PROIZVODI BRAK .237		
I	<i>Stanje života čoveka trpi neprestane promene od ranog detinjstva do kraja života, i nakon toga zauvek</i>	239
II	<i>Isto se dešava unutarnoj formi, koja je forma njegovog duha</i>	240
III	<i>Ove promene se razlikuju kod muškaraca i kod žena, jer su muškarci od stvaranja oblici znanja, inteligencije i mudrosti, a žene oblici ljubavi prema tim stvarima u muškarcima</i>	241
IV	<i>Čovek može uzdići um na viši stepen svetlosti, žena na veći stepen toplote; žena oseća zadovoljstvo svoje toplote na svetlosti svog muža . .</i>	242
V	<i>Muškarci i žene imaju različita stanja života pre braka i nakon stupanja u brak</i>	243
VI	<i>U slučaju bračnih parova, njihova stanja života se menjaju nakon stupanja u brak i razvijaju kako se njihovi umovi spajaju bračnom ljubavlju</i>	244
VII	<i>Brak takode proizvodi različite oblike u dušama i umovima bračnih parova</i>	244
VIII	<i>Žena se zaista oblikuje u ženu svom mužu kao što je opisano u Postanju</i>	245
IX	<i>Ovo oblikovanje žena obavlja u tajnosti, i na to se misli pod rečima da je žena stvorena dok je čovek spavao</i>	246
X	<i>Ovo oblikovanje obavlja se tako što žena sjedinjuje svoju volju sa unutarnjom voljom svoga muža</i>	247
XI	<i>Cilj ovoga je da se volja dva bića pretvori u jednu i da dvoje postanu jedno biće</i>	248
XII	<i>Ovo oblikovanje obavlja žena prisvajanjem muževljevih osećanja</i>	248
XIII	<i>Ovo oblikovanje obavlja žena primanjem onoga što širi duša njenog muža, sa zadovoljstvom koje proizilazi iz činjenice da ona želi da bude ljubav prema mudrosti svoga muža</i>	248

XIV	<i>Na ovaj način devojka se oblikuje u ženu, a mladić u muža</i>	.249
XV	<i>U braku jednog čoveka sa jednom ženom, između kojih postoji prava bračna ljubav, žena postaje sve više ženom, a muž sve više mužem</i>	.250
XVI	<i>Tako se postepeno, njihovi oblici čine sve savršenijim i plemenitijim iznutra</i>	.251
XVII	<i>Deca rođena od para koji uživa pravu bračnu ljubav, nasleđuju od svojih roditelja princip braka dobra i istine, koji im pruža sklonost i sposobnost da osete šta treba da rade sa mudročću kad je u pitanju sin, i da vole učenje mudrosti kad je u pitanju ćerka</i>	.251
XVIII	<i>To se dešava jer je detinja duša od oca, a njena odora od majke</i>	.253
X	OPŠTE PREDSTAVE O TEMI BRAKA	.261
I	<i>Čulo koje prirodno pripada bračnoj ljubavi je čulo dodira</i>	.263
II	<i>Kod onih koji uživaju pravu bračnu ljubav, sposobnost ka postajanju mudrim se povećava, dok se kod ovih drugih smanjuje</i>	.264
III	<i>Kod onih koji uživaju pravu bračnu ljubav, radost zajedničkog života se povećava, dok se kod ovih drugih smanjuje</i>	.265
IV	<i>Kod onih koji uživaju pravu bračnu ljubav, sjedinjavanje umova je sve veće, a time i prijateljstvo, ali kod ovih drugih i jedno i drugo se smanjuje</i>	.265
V	<i>Oni koji uživaju pravu bračnu ljubav prestano žele da postanu jedno biće, dok ovi drugi žele da budu dva</i>	.266
VI	<i>Oni koji uživaju pravu bračnu ljubav imaju večnost za perspektivu svog braka, ali ne i ovi drugi</i>	.267
VII	<i>Bračna ljubav boravi kod čednih žena, ali njihova ljubav ipak zavisi od njihovih muževa.</i>	.268
VIII	<i>Žene vole bračne veze pod uslovom da ih vole i njihovi muževi</i>	.269
IX	<i>Inteligencija žena je u suštini skromna, prefinjena, tiha, pokorna, pristojna i nežna;</i>	

	<i>dok je inteligencija muževa u suštini ozbiljna, gruba, teška, smela i sklona neobuzdanosti . . .</i>	.269
X	<i>Žene ne dele uzbuđenje koje osećaju muškarci, već stanje spremnosti za primanje . . .</i>	.270
XI	<i>Potencija muškaraca je proporcionalna njihovoj ljubavi prema širenju istina njihove mudrosti i njihovoj ljubavi prema obavljanju službe</i>	.270
XII	<i>Odluke (o vodenju ljubavi) moraju biti prepuštene mužu da ih donosi po sopstvenoj volji</i>	.272
XIII	<i>Postoji sfera braka koja utiče od Boga kroz Nebo u svaki detalj univerzuma, dole do onih najsitnijih</i>	.272
XIV	<i>Ovu sferu prima ženski pol, a s njega se prenosi na muški pol; dok se obrnuto ne dešava</i>	.273
XV	<i>Gde postoji prava bračna ljubav, ovu sferu prima žena, a muž je prima isključivo preko žene</i>	.274
XVI	<i>Tamo gde ne postoji prava bračna ljubav, ovu sferu, opet, prima žena, ali je muž ne prima preko nje</i>	.274
XVII	<i>Prava bračna ljubav može postojati kod jednog bračnog partnera, ali ne istovremeno i kod drugog</i>	.275
XVIII	<i>Postoji mnogo (sličnosti i) razlika, kako unutarnjih tako i spoljašnjih, kod bračnih parova</i>	.275
XIX	<i>Sličnosti se mogu sjedinjavati, ali ne i razlike. . .</i>	.276
XX	<i>Bog obezbeđuje sličnosti onima koji žele pravu bračnu ljubav, a ako je to nemoguće na Zemlji, On ih obezbeđuje na Nebu</i>	.276
XXI	<i>U meri u kojoj čovek trpi neuspeh ili gubitak bračne ljubavi, u toj meri se približava prirodi životinje</i>	.277

**XI RAZLOZI ZA HLADNOĆU, RAZDVAJANJE
I RAZVOD BRAKOVA288**

I	<i>Postoji duhovna toplota i duhovna hladnoća; duhovna toplota je ljubav, a duhovna hladnoća je lišenost ljubavi</i>	.290

II	<i>Duhovna hladnoća u braku je raskol duša i razilaženje umova koje vodi ravnodušnosti, neslozi, preziru, mržnji i otuđenju. U mnogim slučajevima ovo na kraju izaziva razdvajanje u krevetu, spavaćoj sobi i kući</i>	.291
III	<i>Postoji mnogo razloga za postepeno razvijanje hladnoće, neki su unutarnji, neki spoljašnji, a neki slučajni</i>	.291
IV	<i>Unutarnji razlozi za hladnoću su verski</i>	.292
V	<i>Prvi od unutarnjih razloga za hladnoću je odbijanje vere kod oba partnera</i>	.293
VI	<i>Drugi je prihvatanje vere od strane jednog partnera, ali ne i drugog</i>	.294
VII	<i>Treći razlog su različita religijska verovanja partnera</i>	.295
VIII	<i>Četvrti je pristajanje uz pogrešna religijska verovanja</i>	.295
IX	<i>Ovo su, u mnogim slučajevima, razlozi za unutarnju hladnoću, koja nije praćena spoljašnjom hladnoćom</i>	.296
X	<i>Postoje, takode, mnogi spoljašnji razlozi za hladnoću, od kojih je prvi različitost karaktera i ponašanja</i>	.297
XI	<i>Drugi je verovanje da se bračna ljubav ne razlikuje od bludne ljubavi, sem što je prva zakonski dozvoljena, a druga nezakonita.</i>	.298
XII	<i>Treći je takmičenje između partnera ko će dominirati.</i>	.299
XIII	<i>Četvrti je nedostatak interesovanja za bilo kakvo učenje ili posao, koji rezultira nestalnošću želje.</i>	.299
XIV	<i>Peti je nejednakost spoljašnjeg položaja i statusa.</i>	.300
XV	<i>Postoji više razloga za razdvajanje.</i>	.301
XVI	<i>Prvi od njih je slaboumnost.</i>	.301
XVII	<i>Drugi su fizički nedostaci.</i>	.302
XVIII	<i>Treći je impotencija pre braka.</i>	.303
XIX	<i>Preljuba je razlog za razvod.</i>	.303
XX	<i>Postoje i mnogi slučajni razlozi, od kojih je prvi intimnost zbog stalnog udovoljavanja.</i>	.304
XXI	<i>Drugi razlog je život sa partnerom pod prisilom ugovora i zakona, a ne po slobodnom izboru.</i>	.305

XXII	<i>Treći je ženino preneglašavanje svoje ljubavi i pričanje o njoj.</i>	305
XXIII	<i>Četvrti je muževljevo danonoćno razmišljanje o ženi kao o voljnoj, dok žena nasuprot tome o svom mužu misli kao o nevoljnom. . . .</i>	306
XXIV	<i>Ako postoji hladnoća u umu, postoji i u telu; a kako se ta hladnoća povećava tako se spoljašnji delovi tela zatvaraju.</i>	306
XII	RAZLOZI ZA ISPOLJAVANJE LJUBAVI, PRIJATELJSTVA I BLAGONAKLONOSTI BRAKOVIMA	325
I	<i>U Prirodnom svetu skoro svi ljudi mogu se sjedinjavati u svojim spoljašnjim osećanjima, ali ne i u unutarnjim, ako se ova ne slažu ili se smatraju nesaglasnim.</i>	327
II	<i>U Duhovnom svetu svi su sjedinjeni onako kako njihova unutarnja, a ne spoljašnja, osećanja nalažu, sem ako ona ne ostvare jedinstvo sa ovim unutarnjim.</i>	328
III	<i>Spoljašnja osećanja su ta koja generalno navode ljude na svetu da se venčavaju.</i>	329
IV	<i>Ali u odsustvu unutarnjih osećanja koja bi sjedinila umove partnera, brakovi se raspadaju u kući.</i>	329
V	<i>Međutim, bračno stanje u svetu treba da traje do kraja života svakog od partnera.</i>	330
VI	<i>Brakovi, kojima nedostaje sjedinjenost unutarnjih osećanja, mogu imati spoljašnja osećanja, koji liče na unutarnja i vode združivanju.</i>	331
VII	<i>Ovo je izvor ispoljavanja ljubavi, prijateljstva i blagonaklonosti među bračnim parovima.</i>	332
VIII	<i>Ova ispoljavanja su pretvaranja koja su svojstvena braku i koja su pohvalna kao korisna i neophodna.</i>	332
IX	<i>U slučaju kada je duhovna osoba sjedinjena sa prirodnom osobom, ova bračna pretvaranja imaju prizvuk pravde i razboritosti.</i>	333
X	<i>Kod prirodnih ljudi ova pretvaranja nose prizvuk mudrosti iz različitih razloga.</i>	333
XI	<i>Ona imaju za cilj da poboljšaju ljude i učine ih susretljivijim.</i>	334

XII	<i>Ona imaju za cilj da održavaju red u domaćim pitanjima i obezbede uzajamnu pomoć.</i>	335
XIII	<i>Ona imaju za cilj da obezbede složnost oko brige o bebama i odgajanju dece.</i>	336
XIV	<i>Ona imaju za cilj da podstaknu mir u kući.</i>	336
XV	<i>Ona imaju za cilj da zaštite ugled van kuće.</i>	337
XVI	<i>Ona imaju za cilj da obezbede razne znakove blagonaklonosti koje traže partneri ili njihova rodbina, kao i da umire strah od njihovog nestajanja.</i>	337
XVII	<i>Ona imaju za cilj da opravdaju mane i da izbegnu sramoćenje.</i>	338
XVIII	<i>Ona imaju za cilj da donesu pomirenje.</i>	338
XIX	<i>Ako žena ne prestane da pokazuje blagonaklo- nost i kada njen muž izgubi sposobnost, među njima može postojati prijateljstvo koje liči na bračno i koje će trajati dok ne ostare</i>	338
XX	<i>Razne vrste vidljive ljubavi i prijateljstva moguće su među parovima od kojih jedan dominira, a drugi je podređen</i>	339
XXI	<i>Pakleni brakovi su mogući u svetu među parovima koji su u sebi pravi neprijatelji, ali spolja najbolji prijatelji</i>	340
XIII VERIDBA I VENČANJE		350
I	<i>Na muškarcu je, a ne na ženi, da bira.</i>	352
II	<i>Muškarac treba da se udvara i da predloži brak ženi, a ne obratno.</i>	353
III	<i>Žena treba da se posavetuje sa svojim roditeljima ili nekim ko zauzima njihovo mesto, a potom i sama promisli pre pristanka.</i>	353
IV	<i>Nakon objave pristanka, treba da se daju zaloge.</i>	355
V	<i>Njihova saglasnost treba da se potvrdi i utemelji zvaničnom veridbom.</i>	355
VI	<i>Veridba je način na koji se svaka od strana priprema za bračnu ljubav.</i>	356
VII	<i>Veridba povezuje um jedne osobe sa umom druge, tako da se brak duha ostvari pre braka tela.</i>	357

VIII	<i>Ovo se dešava onima koji imaju čedne misli o braku, ali ne i onima koji imaju razbludne misli.</i>	357
IX	<i>Tokom perioda zaruka, nije dozvoljeno povezivati se fizički.</i>	358
X	<i>Kada se završi period zaruka, treba da se obavi venčanje.</i>	358
XI	<i>Pre proslave venčanja, bračni ugovor treba zaključiti u prisustvu svedoka.</i>	359
XII	<i>Brak treba da blagoslovi sveštenik.</i>	360
XIII	<i>Proslava venčanja treba da bude praćena veseljem.</i>	360
XIV	<i>Nakon venčanja, brak duha postaje brak tela i tako se upotpunjuje.</i>	361
XV	<i>Ovo je pravilan redosled i procedura bračne ljubavi od njene prve toplote do njene prve vatre.</i>	362
XVI	<i>Ako se bračna ljubav ubrzava i ne poštuje se ovaj red i procedura, ona izgori mozak i nestane.</i>	363
XVII	<i>Mentalna stanja svakog od partnera, kako napreduju uzastopnim redom, utiču na stanje braka; ali je to drugačije kod duhovnih i prirodnih ljudi.</i>	363
XVIII	<i>To je zato što postoji uzastopni kao i istovremeni red, a ovaj drugi se izvodi iz prvog i njime je određen.</i>	364
XIV	DRUGI BRAKOVI	376
I	<i>Ugovaranje drugog braka nakon smrti partnera zavisi od prethodne bračne ljubavi. . .</i>	377
II	<i>Takođe, zavisi i od stanja braka u kojem su živeli</i>	378
III	<i>Oni koji nisu imali pravu bračnu ljubav ne nailaze ni na kakvu prepreku ili smetnju u ugovaranju drugog braka.</i>	379
IV	<i>Oni koji su živeli u obostranoj pravoj bračnoj ljubavi ne žele da se venčaju ponovo, sem iz razloga koji nemaju ništa zajedničko sa bračnom ljubavi.</i>	380
V	<i>Stanje braka između mladića i devojke različito je u odnosu na stanje braka između mladića i udovice.</i>	381

VI	<i>Stanje braka između udovca i devojke različito je u odnosu na stanje braka između udovca i udovice.</i>	382
VII	<i>Razlike i varijacije ovih brakova u pogledu ljubavi i njenih atributa su nebrojene.</i>	382
VIII	<i>Stanje udovice je bolnije od stanja udovca.</i>	383
XV	VIŠEBRAČNOST	395
I	<i>Prava bračna ljubav može postojati samo sa jednom ženom, pa stoga isto važi i za pravo bračno prijateljstvo, poverenje, potenciju i sjedinjanje umova koje dva čini jednim telom.</i>	397
II	<i>Nebeska sreća, duhovno blaženstvo i prirodna zadovoljstva mogu postojati samo sa jednom ženom, a ona su obezbeđena od samog početka za one koji uživaju pravu bračnu ljubav.</i>	399
III	<i>Samo Bog može podariti sve ovo, a daruje samo onima koji se približe Njemu samom, i istovremeno žive u skladu sa Njegovim zapovestima.</i>	400
IV	<i>Stoga se prava bračna ljubav sa svom njenom srećom može darivati samo onima koji pripadaju hrišćanskoj crkvi.</i>	400
V	<i>To je razlog zbog kojeg se hrišćaninu ne dopušta da oženi više od jedne žene.</i>	401
VI	<i>Hrišćanin koji oženi više od jedne žene čini ne samo prirodnu već i duhovnu preljubu.</i>	402
VII	<i>Izraelićanima je bilo dozvoljeno da ožene više od jedne žene jer među njima nije postojala hrišćanska crkva, pa im nije mogla biti ni darivana prava bračna ljubav.</i>	403
VIII	<i>Današnjim muhamedancima je dozvoljeno da ožene više od jedne žene, jer oni ne priznaju Gospoda Isusa Hrista za jedno sa Bogom Ocem odnosno za Boga Neba i Zemlje. Oni stoga ne mogu primiti pravu bračnu ljubav.</i>	405
IX	<i>Muhamedansko Nebo leži izvan hrišćanskog Neba i podeljeno je na više i niže. Niko se ne uzdiže na njihovo više Nebo sem onih koji se odreknu ljubavnica, pa žive sa jednom ženom i priznaju našeg Boga kao jednakog Bogu Ocu, kome je data vlast nad Nebom i Zemljom.</i>	406

X	<i>Višeženstvo predstavlja razvrat.</i>	409
XI	<i>Čednost, čistota i svetost u braku nedostupni su višežencima.</i>	410
XII	<i>Višeženci ne mogu postati duhovni, sve dok su višeženci..</i>	410
XIII	<i>Višeženstvo nije greh za one čija religija to dozvoljava.</i>	411
XIV	<i>Višeženstvo nije greh za one koji o Bogu ne znaju ništa.</i>	412
XV	<i>Od njih, spaseni su oni koji, uprkos svom više- ženstvu, priznaju Boga i žive iz religijskih raz- loga u skladu sa građanskim zakonima pravde.</i>	413
XVI	<i>Ali niko ko pripada ovim grupama ne može se pridružiti anđelima na hrišćanskim Nebesima.</i>	414
XVI	LJUBOMORA	421
I	<i>Vatrenost je sama po sebi kao vatra ljubavi kada se zapali.</i>	422
II	<i>Sjaj ili plamen te ljubavi, koji je vatrenost, duhovni je sjaj ili plamen, koji nastaje kada je ljubav napadnuta i napastvovana.</i>	423
III	<i>Vatrenost čoveka zavisi od prirode njegove ljubavi, tako da je različita u zavisnosti od toga da li je njegova ljubav dobra ili zla.</i>	425
IV	<i>Vatrenost dobre i zle ljubavi spolja je slična, ali je iznutra potpuno različita.</i>	426
V	<i>Vatrenost dobre ljubavi skriva u sebi ljubav i prijateljstvo, ali vatrenost zle ljubavi skriva u sebi mržnju i osvetu.</i>	427
VI	<i>Vatrenost bračne ljubavi naziva se ljubomorom.</i>	428
VII	<i>Ljubomora je kao goruća vatra usmerena protiv onih koji napadaju ljubav bračnog partnera, i kao užasan strah od gubitka te ljubavi.</i>	428
VIII	<i>Jednoženci imaju duhovnu ljubomoru, a višeženci prirodnu ljubomoru.</i>	429
IX	<i>Ljubomora kod bračnih parova koji se nežno vole predstavlja opravdan bol koji nastaje iz realnog razloga, bojazan da bi se njihova bračna ljubav mogla pocepiti i tako uništiti.</i>	430
X	<i>Ljubomora kod bračnih parova koji se ne vole posledica je većeg broja razloga; u nekim slučajevima može biti posledica raznih vrsta duševnih bolesti.</i>	432

XI	<i>U nekim slučajevima ljubomora uopšte ne postoji, ponovo iz više razloga.</i>	434
XII	<i>Postoji takođe i ljubomora ljubavnica, ali je ona po prirodi različita od ljubomore žena. . . .</i>	435
XIII	<i>Ljubomora postoji čak i među zverima i među pticama.</i>	435
XIV	<i>Ljubomora muškaraca i muževa različita je od ljubomore devojaka i žena. . . .</i>	436
XVII	VEZA IZMEĐU BRAČNE LJUBAVI I LJUBAVI PREMA DECI	446
I	<i>Postoje dve univerzalne sfere koje dolaze od Boga, kreirane da održe univerzum u stanju u kojem je stvoren. Jedna od njih je reproduktivna sfera, a druga je sfera zaštite onoga što je stvoreno.</i>	448
II	<i>Ove dve univerzalne sfere čine jedno sa sferom bračne ljubavi i sferom ljubavi prema deci.</i>	449
III	<i>Ove dve sfere utiču u celini i pojedinačno na sve na Nebu i u svetu, od prvog do poslednjeg.</i>	450
IV	<i>Sfera ljubavi prema deci je ona koja štiti i pomaže one koji nisu u stanju da zaštite sebe i pomognu sebi.</i>	451
V	<i>Ova sfera utiče na zle, kao i na dobre, čineći svakog pojedinca pripravnog za ljubav, štiti i omaže njegovom potomstvu na osnovu same njegove ljubavi.</i>	452
VI	<i>Ova sfera prvenstveno utiče na ženski pol, odnosno majke, ali se sa njih prenosi i na muški pol, odnosno očeve.</i>	453
VII	<i>Ova sfera je takođe i sfera nevinosti i mira koji dolaze od Boga.</i>	454
VIII	<i>Sfera nevinosti utiče i deluje na decu, a kroz njih i na njihove roditelje.</i>	454
IX	<i>Ona takođe utiče i na duše roditelja i sjedinjuje se sa istom sferom u deci. Ona se pre svega uliva dodirrom.</i>	455
X	<i>Što se više nevinost u deci povlači, to više osećanja i veze slabe; to se nastavlja postepeno dok ne rezultira razdvajanjem.</i>	456

XI	<i>Stanje nevinosti i mira, koje osećaju roditelji prema svojoj deci, može se racionalizovati kroz činjenicu da deca sama od sebe nemaju znanje ili sposobnost, već ga dobijaju od drugih, prvenstveno od oca i majke. To stanje takode postepeno slabi, kako oni stiču znanje i sposobnost sami, a ne od svojih roditelja.</i>	.457
XII	<i>Ova sfera napreduje određenim redom od svog cilja kroz uzroke do efekata i proizvodi cikluse aktivnosti; na taj način stvaranje se održava u stanju koje je predviđeno i obezbeđeno.</i>	.457
XIII	<i>Ljubav prema deci opada, ne raste.</i>	.459
XIV	<i>Stanje ljubavi kod žena drugačije je pre začeća, a drugačije kasnije, u vreme trudnoće.</i>	.460
XV	<i>Postoje duhovni razlozi, a otuda i prirodni razlozi, za povezivanje bračne ljubavi roditelja sa njihovom ljubavlju prema deci.</i>	.460
XVI	<i>Ljubav prema mladoj i starijoj deci je drugačija kod duhovnih i prirodnih bračnih parova.</i>	.461
XVII	<i>Kod duhovnih ta ljubav dolazi iznutra ili iz onoga što je pre, ali u slučaju prirodnih dolazi spolja ili onoga što je posle.</i>	.463
XVIII	<i>To je razlog postojanja te ljubavi kod bračnih parova koji se vole, kao i kod onih koji se ne vole.</i>	.463
XIX	<i>Ljubav prema deci nastavlja se nakon smrti, naročito kod žena.</i>	.464
XX	<i>Žene podižu decu pod vodstvom Boga, a ona rastu fizički i inetelektualno kao u svetu.</i>	.464
XXI	<i>Bog je obezbedio da se njihova detinja nevinost pretvori u nevinost mudrosti, tako da deca postaju anđeli.</i>	.466

DRUGI DEO

XVIII SUPROTSTAVLJENOST BLUDNE

I BRAČNE LJUBAVI 478

I	<i>Nemoguće je poznavati prirodu bludne ljubavi ako se ne poznaje priroda bračne ljubavi.</i>	.480
II	<i>Bludna ljubav je suprotnost bračnoj ljubavi.</i>	.480
III	<i>Bludna ljubav je suprotnost bračnoj ljubavi, kao što je prirodan čovek, gledano iznutra, suprotan duhovnom čoveku.</i>	.482

IV	<i>Bludna ljubav je suprotnost bračnoj ljubavi, kao što je sparivanje zla i laži suprotno braku dobra i istine.</i>	483
V	<i>Prema tome, bludna ljubav je suprotnost bračnoj ljubavi, kao što je Pakao suprotnost Nebu.</i>	484
VI	<i>Nečistota Pakla potiče od bludne ljubavi, a čistota Neba od bračne ljubavi.</i>	484
VII	<i>Isto tako, postoji nečistota u Crkvi i čistota u njoj</i>	485
VIII	<i>Bludna ljubav smanjuje ljudskost i polnu zrelost muškarca, a bračna ljubav ih povećava.</i>	486
IX	<i>Postoji sfera bludne ljubavi i sfera bračne ljubavi</i>	489
X	<i>Sfera bludne ljubavi penje se iz Pakla, a sfera bračne ljubavi silazi sa Neba.</i>	489
XI	<i>Ove dve sfere sreću se u oba sveta, ali se ne združuju.</i>	489
XII	<i>Postoji ravnoteža između ove dve sfere, a čovek se drži u njoj.</i>	490
XIII	<i>Čovek se može prikloniti kojoj god hoće, ali u meri u kojoj se okreće prema jednoj u toj meri okreće leđa drugoj.</i>	490
XIV	<i>Obe sfere donose radosti sa sobom.</i>	491
XV	<i>Radosti bludne ljubavi započinju od tela i ostaju telesne čak i u duhu; ali radosti bračne ljubavi započinju u duhu i ostaju duhovne čak i u telu.</i>	491
XVI	<i>Radosti bludne ljubavi su zadovoljstva ludosti, ali radosti bračne ljubavi zadovoljstva su mudrosti</i>	493
XIX	BLUDNIČENJE	500
I	<i>Bludničenje je proizvod seksualne ljubavi.</i>	502
II	<i>Seksualna ljubav započinje kada mladić počne da koristi sopstveni intelekt u razmišljanju i delovanju, a njegov glas počne da pokazuje muške karakteristike.</i>	502
III	<i>Bludničenje pripada prirodnom čoveku.</i>	503
IV	<i>Bludničenje je požuda, ali ne požuda prema preljubi.</i>	504
V	<i>U određenim slučajevima seksualna ljubav se ne može, bez oštećenja, u potpunosti sprečiti da ne srlja u bludničenje.</i>	505

VI	<i>Stoga se u velikim gradovima bordeli tolerišu.</i>	.506
VII	<i>Požuda prema bludničenju nije ozbiljna sve dok ima u vidu bračnu ljubav i priklanja joj se.</i>	.506
VIII	<i>Požuda prema bludničenju je ozbiljna ukoliko u vidu ima preljubu.</i>	.507
IX	<i>Požuda prema preljubi postaje ozbiljnija u meri u kojoj teži raznovrsnosti ili razdevičenjima.</i>	.508
X	<i>Sfera požude prema bludničenju nalazi se, u svojoj prvoj fazi, napola puta između sfere bludne ljubavi i sfere bračne ljubavi, i stvara ravnotežu.</i>	.509
XI	<i>Treba povesti računa da se spreči uništenje bračne ljubavi nekontrolisanim i prekomernim odavanjem bludničenju.</i>	.509
XII	<i>Princip braka jednog čoveka sa jednom ženom je dragocenost ljudskog života i riznica hrišćanske vere.</i>	.510
XIII	<i>Ovaj bračni princip može se sačuvati kod onih koji iz raznih razloga još uvek ne mogu ući u brak, a zbog neumerenosti ne mogu uzdržati svoju požudu, pod uslovom da je njihova lutalačka seksualna ljubav ograničena na jednu ljubavnicu.</i>	.511
XIV	<i>Imati ljubavnicu je poželjnije nego lutalačku požudu, sve dok to ne znači uzimanje više ljubavnica, bilo devojke, device ili udate žene; i pod uslovom da se drži odvojenom od bračne ljubavi</i>	.513
XX	KONKUBINE	.520
I	<i>Postoje dva načina uzimanja konkubine, koja su suštinski veoma različita – jedan uz zajednicu sa ženom, a drugi van zajednice sa ženom.</i>	.521
II	<i>Imati konkubinu pored žene za hrišćane je potpuno nezakonito i mrsko.</i>	.523
III	<i>To je višeženstvo, čin za osudu, koji se progoni u hrišćanskom svetu.</i>	.523
IV	<i>Oblik promiskuiteta je taj koji uništava princip braka, blago hrišćanskog života.</i>	.524

V	<i>Uzimanje konkubine van zajednice sa ženom nije nezakonito kada se radi iz zakonitih, pravednih i opravdanih razloga.</i>	.526
VI	<i>Zakoniti razlozi za uzimanje konkubine ove vrste su oni koji su zakonita osnova za razvod, dok se žena pri tom zadržava u kući.</i>	.526
VII	<i>Opravdani razlozi za uzimanje konkubine ove vrste su oni koji su opravdan osnov za razdvajanje u krevetu.</i>	.528
VIII	<i>Ubedljivi razlozi za uzimanje konkubine ove vrste su istinski i lažni.</i>	.529
IX	<i>Istinski ubedljivi razlozi su oni koji proističu iz pravde.</i>	.529
X	<i>Ubedljivi razlozi koji su nerealni su oni koji su nepravedni, iako deluju da su pravedni. . . .</i>	.529
XI	<i>Oni koji iz zakonitih, opravdanih i istinski ubedljivih razloga imaju konkubinu ove vrste takođe mogu imati bračnu ljubav.</i>	.530
XII	<i>Sve dok čovek ima konkubinu ove vrste, seksualni odnosi sa njegovom ženom su nezakoniti. . .</i>	.531
XXI	PRELJUBA, NJENI TIPOVI I STEPENI	.536
I	<i>Postoje tri tipa preljube – jednostruka, dvostruka i trostruka.</i>	.539
II	<i>Jednostruka preljuba je ona koju počini neženja s tuđom ženom ili devojka s oženjenim čovekom. . .</i>	.539
III	<i>Dvostruka preljuba je ona koju počini muž sa tuđom ženom ili obratno.</i>	.541
IV	<i>Trostruka preljuba je ona između krvnih srodnika.</i>	.544
V	<i>Postoje četiri stepena preljube i na osnovu njih se iznosi argumentacija, krivica i izriču optužbe nakon smrti.</i>	.544
VI	<i>Preljuba prvog stepena je posledica neznanja, jer je čine oni koji nisu dovoljno zreli ili nisu u stanju da upotrebe svoj intelekt da bi se od nje uzdržali.</i>	.545
VII	<i>Preljuba koju počine takvi ljudi blag je prekršaj.</i>	.546
VIII	<i>Preljuba drugog stepena posledica je požude, jer je čine oni koji izvesno mogu upotrebiti svoj intelekt, ali nisu u stanju da to učine u tom trenutku iz razloga proizišlih iz okolnosti. . . .</i>	.546

IX	<i>Preljuba koju te osobe počine pripisuje im se u zavisnosti od toga da li je njihov intelekt naknadno odobrava ili ne odobrava. . .</i>	.547
X	<i>Preljuba trećeg stepena je preljuba koju odobrava razum, a čine je oni koji sebe intelektualno ubede da to nije grešno zlo.</i>	.548
XI	<i>Preljuba tih osoba je ozbiljan prekršaj i ona im se pripisuje u zavisnosti od toga koliko su ubedeni u to.</i>	.549
XII	<i>Preljuba četvrtog stepena je preljuba koju odobrava volja, a čine je oni koji je smatraju dopustivom i dozvoljenom i nedovoljno važnom da bi se u vezi s njom koristio intelekt.</i>	.550
XIII	<i>Preljuba koju počine te osobe najozbiljniji je prekršaj i pripisuje im se kao namerno zlo i sudi im se kao krivica.</i>	.551
XIV	<i>Preljube trećeg i četvrtog stepena su grešna zla u zavisnosti od obima i načina na koji su intelekt i volja uključeni u njih, bilo da su stvarno počinjene ili ne.</i>	.552
XV	<i>Preljuba počinjena svesnom namerom volje, uz odobrenje intelekta, ljude čini prirodnim, čulnim i telesnim.</i>	.553
XVI	<i>Ovo ide toliko daleko da ih navodi da u potpunosti napuste sve što ima veze sa crkvom i verom.</i>	.555
XVII	<i>Međutim, oni su i dalje obdareni ljudskom racionalnošću kao i drugi ljudi.</i>	.556
XVIII	<i>Oni koriste tu racionalnost sve dok ostaju na svojim spoljašnjim nivoima ali je zloupotrebljavaju kada su na unutarnjim nivoima. . . .</i>	.557
XXII	ŽUDNJA ZA RAZDEVIČENJEM	.562
I	<i>Stanje device ili nedirnute žene pre braka i nakon braka.</i>	.562
II	<i>Devičanstvo je kruna čednosti i zalog bračne ljubavi.</i>	.563
III	<i>Razdevičenje bez bračne namere razbojnički je zločin.</i>	.564
IV	<i>Sudbina onih koji su ubedili sebe da žudnja za razdevičenjem nije grešno zlo, strašna je nakon smrti.</i>	.565

XXIII	ŽUDNJA ZA RAZNOVRSNOŠĆU		.567
<i>I</i>	<i>Žudnja za raznovrsnošću znači krajnje ras-</i> <i>kalašnu žudnju za nemoralnim ponašanjem.</i>		.567
<i>II</i>	<i>Ova žudnja je istovremeno i ljubav i</i> <i>gnušanje prema suprotnom polu.</i>		.568
<i>III</i>	<i>Ova žudnja u potpunosti uništava bračnu</i> <i>ljubav čoveka.</i>		.569
<i>IV</i>	<i>Sudbina ovih ljudi nakon smrti je jedna,</i> <i>pošto im nedostaje unutarnji nivo života.</i>		.569
XXIV	ŽUDNJA ZA SILOVANJEM		.571
XXV	ŽUDNJA ZA ZAVOĐENJEM NEVINIH		.574
XXVI	SAOBRAZNOST NEMORALNOG PONAŠANJA SA OSKVRNUĆEM DUHOVNOG BRAKA		.577
XXVII	O PRIPISIVANJU KAKO BRAČNE TAKO I BLUDNE LJUBAVI		.583
<i>I</i>	<i>Svakom se nakon smrti pripisuje zlo</i> <i>u kojem je, a isto tako i dobro.</i>		.584
<i>II</i>	<i>Nemoguće je da se dobro jedne osobe</i> <i>preslika na drugu.</i>		.587
<i>III</i>	<i>Ako se pod pripisivanjem podrazumeva</i> <i>to preslikavanje, onda je to besmislen izraz.</i>		.588
<i>IV</i>	<i>Zlo koje će se pripisati čoveku zavisi od</i> <i>prirode njegove volje i od prirode njegovog</i> <i>intelekta; a isto tako i dobro.</i>		.589
<i>V</i>	<i>Tako se i bludna ljubav čoveku pripisuje.</i>		.592
<i>VI</i>	<i>Isto tako i njegova bračna ljubav.</i>		.593
	REČ REDAKTORA		.600
	BIOGRAFIJA AUTORA		.603
	INDEKS		.607
	SADRŽAJ		.615

Emanuel Svedenborg
BRAČNA LJUBAV

Prevod
Zdenka Tomić

Izdavač
IKP "Zaslon", Šabac

Za izdavača
Ivan Kovačević

Glavni i odgovorni urednik
Nenad Maksimović

Redaktor
Risto Rundo

Slog i prelom
Svetlana Stamenić

Likovna obrada
Mario Lampić

Lektura
Tanja Kaluđerović

Korektura
Milan Tatišić

Štampa
"Zaslon Print", Majur

Plasman
011/131-271

Tiraž
600 primeraka

Bračna ljubav

Emanuel Swedenborg

Bračna ljubav

Emanuel Swedenborg